ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.284

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 ֆր.

Dimanche 1 JUIN 1947 Կիրակի 1 ՅՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5048-Նոր շրջան թիւ 657 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՓՐԿԱՐԱՐ ԲԱԶՈՒԿԸ

Ինչպէս ամէն տարի, այս անգամ ալ փրփուր կը տեղան դպրոցական համաստակներ, ծանծաղա – միտներ, ուրացողներ եւ դասալիքներ, վարկաբեկելու համար 1918 *Մայիս* 28ը :

Նորէն բացուած են ակռապլիկ բերաններըը, դարչահոտ ցնդաբանութիւններ եւ սուտեր արտասանելու համար :

Ոչինչ : Հաղար աղբիւրէ ջուր բերուն, հազար վկայութիւն կարկտեն աչքէն – ճախճխ հատաքուած նիւթերով, պատմութեան վճիռը կը մնայ անսասան,—

1918 *Մայիսի ճակատագրական օրերուն, այս ժողովուրդին զաւակները կռուեցան եւ թշնամին կեցուցին Երեւանի դուռներուն առջեւ : Նոյնիսկ յաջողեցան յառաջ խաղալ ռազմադաշտին վրայ, ի հարկին Ալեքսանդրապոլ հասնելու վճռականութեամբ :*

— « Ռազմամթերքի եւ ուտեստի պակաս, բազմահազար գաղթականութեան թշուառութիւն, հարեւանների թշնամութիւն եւ յետոյ մարտիկներ հոգիների մէջ անհուն դառնութիւն ապրած անասելի անիրաւութիւններից եւ չարիքներից :

Երզրումը խլել էր ևրանցից բոլշեւիկ Ռուսիոյ անձնախընթաց յեղափոխութիւնը, կարսը՝ Հայոց աշխարհի բրոնզէ դուռը, բացել էր թշնամու առաջ մեր հարեւանների կարնամիտ, յանցաւոր ու ինքնասպան թրխասիրութիւնը : Ալեքսանդրապոլը գոհ էր գնացել թիւրքական ևենգութեան :

Դրսից օգնութեան ոչ մի յոյս, թշնամին՝ յամառ ու վայրագ, օրհասական պայքարի ժամն էր հնչել մեր արիւնաքամ եւ պարտասած բանակի համար» : (Ա. Ահարոնեան)

Եւ ահա՛ կռուեցան : Զարկին ու զարնուե – ցան : Հրացանով, հրանօթով, սուինով, գաշոյնով : Նոյնիսկ ահռելիով եւ եղունգներով :

Թշնամին անգամ յարգանք զգաց այս յանդգնութեան եւ վճռականութեան հանդէպ :

Միայն մէկ հոսանքի անձնուէրներ չէին այս 12.000 *քաջերը :*

Միայն «Փէտայի»ները, խմբապետներ եւ «մաւզէրիսա»ներ չէին անոնք, այլ զաւակները ամբողջ ժողովուրդին : Բոլորն ալ տոգորուած միեւնոյն իտէալով,— Մահ կամ Ազատութիւն : Ա – զատութիւն եւ հայրենիք :

Մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ ե՞րբ է պատահած որ հալածական ժողովուրդ մը իր ճակատագիրը անօրինէ այսքան գիտակցութեամբ, ինչպէս վճռականութեամբ :

Եւ այս՝ առանց որեւէ արտաքին օժանդակութեան : Բոլորովին ինքն իր ղէմուն :

Հայեր էին բոլորն ալ, հրամանատարներէն մինչեւ յետին զինուորը :

Իրենց բուն խարիսխը՝ հայրենիքի արիւնա – զանգ հողը : Իսկ իրրեւ աստուած՝ լեռ մը բարձրաբերձ ու խոժոռ, Արարա՛տ, եւ դեռ մը որ չի հանդուրժեր որեւէ կամուրջի, Արա՛քս :

Թէ՛ տուէք ձեր երեւակայութեան եւ փորձեցէք պատկերացնել այդ եղերական օրերը — Մայիս 23, 24, 25, 26 :

Աչքի առջեւ բերէք այդ եւ յետագայ օրերու ազգային – քաղաքական գործունէութեան պատկերն ալ, կաթողիկոս պատրիարքներով, Գրիգորիս արքեպիսկոպոսներով, Ազգ. ժողովներով, Համագումարներով եւ մնացեալով :

Դուք ո՞ւր պիտի դնէիք Սեւրի դաշնագիրը, Ուիլսընեան սահմաններ եւ ուրիշ «մուրհակ»ներ, առանց Մայիս 28ի *պատմական եւ հերոսականգործողութեան :*

Ի՞նչ համարձակութեամբ, ահա երկու տարիէ ի վեր բերան կ'առնէք այդ բառերը : Դո՛ւք որ կ'ուրանաք ամբողջ երկունքը,— Հայկական Հանրապետութեան ծնունդը : Փրկարար բաղուկին վաստակը, արիւնով եւ արցունքով :

Մուսրը բուրաստա՞նի վերածուեր է երեսուն տարի վերջը, նոր կարգուսարքով :

Ծոնարհեցէք, խոնարհեցէք երկուքին ալ առջեւ : Մէկը դժուար թէ ողջունէիք առանց միւսին :

Ազգերու պատմութիւնը ոչ «էրիսթ» է, ոչ ալ «դիպլեդոկիա», որպէսզի ամէն մարդ իր ուզած եղանակով մեկնէ :

Մանաւանդ այս ժողովուրդին պատմութիւնը, իր անհնարին փոթորիկներով եւ զարհուրելի եղէռններով :

Շ.

Հայաստանին

Դո՛ւ, երկնամերձ իմ հայրենիք, դու հիւսուածք ի՛մ Հայաստան,
Անմահ բանի սպասարկու, խորհուրդ խորին, ի՛մ Հայաստան,
Դո՛ւ ալեւոր տեսիլներիաստեղազօծ ի՛մ Հայաստան
Եւ նոր խօսքի աւետաբեր, հազարավերբ ի՛մ Հայաստան :
Սաղաւարտներ դրած կանգնած ֆու լեռներդ կուռ երկաթի,
Արօրներդ արիւնազանգ՝ արդարութեան ցորեն արտի·
Երդիքներիդ ծուխերն անուշ՝ նուիրական նաւասարդի,
Հին օրերի երգ սրբազան, սեղան գոհի, ի՛մ Հայաստան :
Քու գետերդ՝ տէգ սուրացող, ազատատենչ, կամուրջ քաջդ,
Քաղաքներիդ մոխիրներից ծլած վարդերն արիւնբուրող·
Շարականներդ՝ հոգեբուղխ, շինականիդ երգը՝ լացող,
Հին սէրերի, նոր կարօտի ոսկի բամբիռ, ի՛մ Հայաստան :
Դստրիկներդ ֆո փափկասուն՝ անապատի գայլերին կեր,
Որբուկներդ՝ մերկ ու ծարաւ, սովալլուկ, մահի ընկեր,
Բախտիդ վրա՝ ծափ ու ծիծաղ, սիռփանքի ուռայլն խօսքեր,
Նոր յոյսերի, նոր երգերի երազարոյր ի՛մ Հայաստան :
Բարեկամներից վաճառուած, անիրաւուած ի՛մ հայրենիք,
Ոտնիներդ կրրոնկի տակ աւերակուած ո՛րդր հայրենիք,
Աբբասիներով, եղեռներով յաւերժացած հի՛ն հայրենիք,
Արիւնիդ մէջ՝ սուրբ իրաւունք, հոգիդ արեւ, ի՛մ Հայաստան :
Կռունկներդդ համբաւ տանող պանդուխտներիդ աշխարհալած,
Նահատակուած տանջարներիդ գմբէթները երկնասլաց,
Մագաղաթներդդ արիւնաներկ՝ ճայն հեծութեան,
Հընուց ուխտի վրկայարան, աւանդատուն, ի՛մ Հայաստան:
Ծիրանաւոր ֆաթ–Մասիսդ՝ սպարապետ ֆեզ պահապան,
Վերուկներդդ ճակատագրիդ ճամբաների սուրբ օրհնաբան,
Նոյ Նահապետ աստուածատես՝ ածուներիդ վեհ այգեպան,
Մանուկներիդ ու կոյսերիդ արեան հրնճաք, ի՛մ Հայաստան :
Արդարասօս ու մեծասքանչ ֆո հին լեզուով օրհներգուած·
Լուսաւորչի լոյս կանթեղով երկինքներդդ լուսե – րանգուած,
Անմահների ու դարերի տանջաճիճներով հոգիացած,
Հրրաշափառ ֆո ցարութեամբ՝ նորամանուկ ի՛մ Հայաստան :

Ա.Ի. ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՆՈՐ ՏՈՒՆԵՐՈՒ ՇԻՆՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՄԷՋ

«Սով. Հայաստան» կը գրէ թէ անհատական եւ բազմայարկ տուներու շինութիւնը՝ յառաջ կը տարուի գլխաւոր քաղաքներու եւ 22 շրջաններու մէջ, հայրենադարձ Հայերուն համար : 1947 տարուան ընթացքին, այդ նպատակին համար պիտի շինուին 7350 ահատական բնակարաններ, երկու սենեակով եւ յարմարութիւններով : Կառավարութիւնը անկախ իր յատկացուցած հսկայական դրամարկղէն եւ շինանիւթերէն, ստանձնած է նաեւ անհատական տուներու շինարարութեան հոգատարութիւնը, արագացնելու համար անոնց շինութիւնը :

Պետութեան զանազան կազմակերպութիւններ – ը հաւաքարար պիտի կառուցանեն աւելի քան 5000 տուն : Ներգաղթողները միայն Երեւանի մէջ շինած են 1300 տուն : Ծրագրուած է այս տարի Երեւանի արուարձաններուն մէջ հողամասեր յատկացնել 2000 անհատական տուներու շինութեան, 1198 տուներու հողամասերը արդէն բաշխուած են :

Ա Ր Ա Մ

Որ վճռական դեր կատարեց Հայաստանի հանրապետութեան հաստատման մէջ :

ՕՐՈՒԱՆ ՀՈԳԵՐԸ

Խանութները պիտի փակուի՞ն Շաբաթ օր

Ամէն օր նոր հոգ մը կը ծանրանայ կառավարութեան գլխուն : Կապի եւ էլեկտրականութեան դործադուլը հազիւ յետաձգուած, ահա մինչեւ եւ մանր առեւտրականներն են որ կը սպառնան փակել խանութները, Շաբաթ օր : Միւս կողմէ, Սիթրօէնի բանուորները սկսած են 50 *առ հարիւր պակասեցնել արտադրութիւնը, կառավարութեան վրայ ճնշելու, իրենց պահանջներուն գոհացում տալու համար : Հացադործներու խնդիրն ալ լուրջ մտահոդութիւն կը պատճառէ : Երէկ, չաբաթ, վերջին փորձ մը պիտի կատարուէր համաձայնութիւն դոյացնելու, այլապէս անխուսափելի է դործադուլը, վաղը, երկուշաբթի :*

Վարչապետը ուրբաթ օր շատ կարեւոր խորհրդակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Ժէնիժանպրի հետ, նպատակահարմար գտնելու եւ մինչեւ առեւտրականներու Դաշնակցութեան որ ունի 2.500.000 *անդամ : Խորհրդակցութիւնները երէկ ալ չարունակուեցան : Վարչապետը առաջարկեց եւ առնել խանութներու փակման հրամանը : Բայց, ինչպէս կը դրեն թերթերը, չկրցաւ համոզել խանութպաններու ներկայացուցիչը : Առաջին խօսակցութենէն վերջ, առեւտրական նախարարը յայտարարեց.— «Կարդ մը պահանջներ բանաւոր կը թուին» : Իսկ արտադրութեանց նախարարը չի հաւատար դործադուլին » :*

Խանութպաններու ներկայացուցիչը, որ նոր վերադարձած էր Պելժիայէն, յայտարարեց թէ Յունիս 4ի *ցոյցը պիտի սահմանափակուի խանութները փակելով, առանց որեւէ անկարգութիւն յարուցանելու : Այդ դործադուլի պահուն մանր եւ մինչեւ առեւտրականները պատկան քաղաքապետութենց պիտի յանձնեն իրենց պահանջները : Եւ չեչտեց.*

— Մեր պահանջները ոչինչ ունին ամբոխավարական : Մենք որոշ բարեփոխումներ կը պահանջենք : Այսպէս, ընդել հիւսուածեղէնի կէտերը, իւրաքանչիւր նախարարութեան մէջ հաստատեւ, դատական յանձնախումբեր, քննելու համար թերթածարքները այն առեւտրականներուն որոնք հետաքրքրուած են տնտեսական տեսչութեան կողմէ, բարձրացնել ուղղակի տուրքէ ազատ համարուած դումարը, ընդել չատ մըկանոնադիր–հրամանադիրներ որոնք կը կաշկանդեն ազատ վաճառականութիւնը, ընդել բոլոր կեղծ դործակցականները (Քօօփէրաթիվ) եւ գնումի յանձնախումբերը եւն :

Եզրակացնելով, առեւտրականներու ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ երկուշաբթի օր առեւտրական սէնտիքաներու ներկայացուցիչներն ներուն պիտի ներկայացնէ կառավարութեան առաջարկը (եւ առնել դործադուլի հրամանը) : Այս առթիւ բացատրեց թէ երկու տարիէ ի վեր կը սպասեն, գոհացում ստանալու համար :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Անհատական բնակարաններ պիտի շինուին Նաեւ Էջմիածնի, Վեդիի եւ Բերքիայի շրջաններու եօթը աւաններուն մէջ, թուով 800 : Այդ աւանները պիտի բաբեկարգուին տարուէ տարի : Պիտի շինուին պարեկարգուն տարուէ տարի : Պիտի շինուին պարեկարգուն տարուէ տարի : Պիտի շինուին պարեկարգուն

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՏՕՆ Է

Սփիւռքի հայութեան որոշ մասի մէջ մի տարօրինակ հոսանք է յառաջ եկել, — ժխտել 1918 Մայիս 28ի մեծ դէպքը, Հայոց անկախ Հանրապետութեան սկզբնաւորութիւնն այդ թուականից, եւ նոյնիսկ նրա գոյութիւնն ի չիք համարել:

Ուրիշ ազգեր իրենց ժողովուրդի ազատութիւնը մի քանի տարիով չէ, այլ ամսով եւ շաբաթով յառաջ կը քշէին, որպէսզի ցոյց տային օտարներին, թէ իրենք աւելի շուտ են ազատագրուել... Մենք հակառակն ենք վարուում: Փորձում ենք ջնջել պատմութեան էջերից մեր ազատագրութեան օրը, ժրկու տարուայ ու եօթ ամիսների այն անօրինակ, անհաւասար, ահաւոր պայքարը, որ մեր անոք անօգնական ժողովուրդը մի մենակ մղեց իր դարաւոր, ոխերիմ թշնամիներու, խաւարի եւ տգիտութեան որդիներու դէմ, որպէսզի պաշտպանած լինէր իր նորաբողբոջ ազատ, անկախ Հայրենիքը...

Անթիւ ու անհամար էին այն զոհերը, մեր խնկելի հայրերն ու մայրերը, մեր պաշտելի եղբայրներն ու քոյրերը, որոնք լինկան Հայաստանի լեռներում եւ դաշտերում, ձորերում եւ քերծերում, մեր սրբազան Հայրենիքի սուրբ ազատութիւնը պաշտպանելով... Միակ տենչանքը հոգիներու մէջ, թէ իրենց Հայրենիքն ու Ազգը ազատ պիտի մնան, տէ գալոց սերունդը երախտագիտութեամբ եւ օրհնութեամբ է, որ պիտի յիշէ իրենց նուիրական գործը եւ անունը...

Հարկաւ կուսակցական պայքարը յաճախ մոլեգնութեան հասներով կուրացնում է մարդկանց միտքն ու դոցում սիրտը, բայց զարմանալին այն է, որ այն մարդիկ, որոնք դէմ են Մայիս 28ին, իրենց այդ քայլը սրբագործում են նրանով, որ իբրեւ թէ այժմեան Խորհրդային Հայաստանի կառավարութիւնն է, որ այդպէս է պահանջում... Ես համոզուած եմ, որ սա առնուազն մի սուր պարութիւն է մեր Հայրենիքի այժմեան կառավարութեան հասցէին եւ հետեւանք մղուած կոյր պայքարի: Խ. Հայաստանի մէջ այսօր կառավարութեան գլուխ են կանգնած հասուն, խոհական, պետականաշէն ու քաղաքականապէս պատրաստուած եւ իրենց ժողովուրդի շահերին նուիրուած կարող անձինք, որոնք քայ դիտեն թէ ինչ են պատմական փաստերը, թէ որքան նրանք զօրեղ, անողոք են ու կարծր, աւելի կարծր, քան գրանիտն ու պղպատը, եւ որ հայ ժողովուրդի իմաստուն առաջնորդը, թէ «Այն ինչ որ գրուած է գրիչով, կարելի չէ ոչնչացնել բրիչով», այսինքն կոպիտ ուժով ու յամառութեամբ — բացարձակ ճշմարտութիւն է: Որ ժխտելով պատմական այդ անողոք, ճշգրիտ փաստերը նրանք դէմ պէտք է երթան այն նշանաբաններուն-լոզունգներուն, զոր քարոզեցին խորհրդային իշխանութեան հիմնադիրները — Լենինը, Ստալինը իրենց իշխանութեան առաջին օրերից:

Իսկ որո՞նք էին այդ նշանաբանները ու նրանցից ո՞րն հետեւանքները:

Յայտնի է, որ բոլշեւիկները 1917 Թուի Նոյեմբերի 7ին, երբ իշխանութիւնը իրենց ձեռքն առան՝ անմիջապէս ի լուր աշխարհի յայտարարեցին.—

1. Կորչի համաշխարհային աշխարհակալական (իմպերիալիստական) պատերազմը:

2. Կեցցէ խաղաղութիւնը բոլոր ազգերու եւ պետութիւններու միջեւ «ազգերի ինքնորոշման» հիման վրայ:

Այս հիմունքը նկատի առնելով էր, որ խաղաղութեան դաշինքը կնքելու ժամանակ Լենհաստանը պատուեց Թուրաստանից, Գերմանիայից ու Աւստրիա – Հունգարիայից եւ անկախ հանրապետու – թիւն յայտարարուեց:

Զեխօ–Սլովակիան անկախ յայտարարուեց: Խրուաթները եւ Սլաւները Աւստրիա Հունգարիայից անջատուեցին ու միացան Սերբերու հետ կոչուելով Իւգօ–Սլաւիա (Հարաւային Սլաւիա):

Լենինի կառավարութիւնը ճանաչեց այս նոր հանրապետութիւնները, եւ ԱՌԱՋԻՆԸ ՆԱ ԵՂԱԻ, ՈՐ ՅԱՑՏԱՐԱՐԵՑ ԹՐՔԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՆԿԱԽՈՒԹԻՒՆԸ:

Նոյն Լենինի կառավարութիւնը «ազգերի ինքնորոշման» հիմունքով անմիջապէս ճանաչեց Ռուսաստանից անջատուած — անկախ Ֆինլանդիայի, Լատվիայի, Էստոնիայի եւ Լիտվիայի հանրապետութիւնները:

Նոյն ձեւով Լենինը ճանաչեց հետեւողական լինելու համար, Անդրկովկասեան Հանրապետութիւնների անկախութիւնը եւ ողջունեց Հայաստանի անկախութեան հռչակումը ու հէնց որ Դեմիրճիի վրայ յաղթութիւնը կատարեալ եղաւ ու հարաւի եւ հիւսիսի միջեւ հաղորդակցութիւնը վերսկսուեց բանակցութիւններու մէջ մտաւ նրանց հետ: Եւ 1920 Թուի սկիզբներն պաշտօնական յարաբերութիւնները սկսան Վրաստանի հետ, նոյն նպատակով անմիջապէս նաեւ Հայաստանի հետ բանակցութեան մէջ մտաւ:

1920 Թուի Մայիսին էր որ Հայոց կառավարութեան ներկայացուցիչները, Լեւոն Շանթի նախագահութեամբ Համբարձում Տէրտէրեանի եւ միւսներու ընկերակցութեամբ հասան Մոսկուա եւ իջեւանեցան Մալայա Մալչանովկա փողոցի վրայ, խորհրդային իշխանութեան կողմից նրանց տրամադրութեան տակդրուած միջնադարաձեւ կառոյցի մէջ, ամէն յարմարութիւններով օժտուած:

Ես այսօրուայ նման յիշում եմ, թէ ինչ խանդավառութիւն եւ ոգեւորութիւն էր տիրում Մոսկուայի հայկական գաղութի բոլոր խաւերի մէջ: Առաջին անգամն էր, որ մեր անկախ Հայրենիքի դեսպանները եկած էին Մոսկուա եւ Հայերս մեր ազգային հպարտութեամբ զգում էինք, որ ան – պաշտպան չէինք այլեւս: Ժողովուրդի բոլոր հաւաքուածները հետզհետէ այցելութեան գնացին մեր ներկայացուցիչներին, եւ խնդրում էին շուտափոյթ վերջացնել բանակցութիւնները, որ պէտք ցանկացող Հայերուն հնարաւորութիւն տրուէր անմիջապէս տեղափոխուելու Հայաստան եւ լծուելու Հայրենիքի վերաշինութեան: Իսկ ցանկացողներու թիւը մի քանի հազարի էր հասնում: Դրանց թիւում էին բոլոր հայ մտաւորականները— իրաւաբաններ, բժիշկներ, ճարտարագէտներ, ուսուցիչ–ուսուցչուհիներ — մի քանի հարիւր հոգի, հայ բազմաթիւ յայտնի առեւտրականներ, արհեստաւորներ եւ այլն:

Մինչ այդ հայ իրաւագէտների մի խումբ առաջարկել էր Պ. Շանթին պատրաստել Հայաստանի մշտական Սահմանադրութեան օրինագիծը, ինչպէս եւ քաղաքացիական ու քրէական օրէնքներու դատաստանագիրքը: Հայ ճարտարապետներու խումբը Հայաստանի վերաշինութեան յատակագիծը, իսկ բժիշկներու եւ բժշկապետներու խումբը Հայաստանի առողջապահական վիճակի բարելաւման օրինագիծը:

Դժբախտաբար բանակցութիւնները, որ տեղի էին ունենում այդ ժամանակուայ Խ. իշխանութեան չատ տաղանդաւոր արտաքին գործակալ Չիչերինի ու նրա օգնական Հայազգի Լեւոն Կարախանի եւ մեր ներկայացուցիչների միջեւ, չատ ձգձգուեց: Չիչերինը վերին աստիճանի համակրելի անձնաւորութիւն էր, համուտ իր գործին, որովհետեւ ցարի ժամանակից Լոնտոնի ռուսական դեսպանութեան մէջ քարտուղարի պատասխանատու պաշտօնն էր վարած, ինքը կալուածատէր եւ հարուստ՝ չատ էր օգնած իր միջոցներով Լենինի եւ ընկերներուն արտասահմանի մէջ: Չիչերինը միաժամանակ եւ չատ հայասէր էր, քանիցս յիշատակում ենք Հանդուցեալ Սահակ Տէր Գաբրիէլեանից, որ հայ ժողովուրդն ու Խ. Հայաստանը յանձին Չիչերինի ունէին մի մեծ, սրատակից բարեկամ:

Դժբախտաբար խորհրդային իշխանութեան չահր այդ օրերին պահանջում էր մերձեցում Քեմալական Թուրքիոյ հետ, ուստի մեր ներկայացուցիչներու տալեւ դրուած էր մի անրուժելի խնդիր — ղիւել կարսի երկաթուղին ռուսական զինուարական ուժեր, ռամմամթերք եւ ոսկի տեղափոխելու Թուրքիա... Կրկին չեշտում եմ, այնքան էինք չահադրդռուած այս խնդիրներով, որ դեռ մոռացած չեմ, որ Չիչերինի կամ Կարախանի հետ հանդիպումները յաճախ տեղի էին ունենում դիչերուայ տասներկուքից յետոյ՝ ժամը 2ին, 3ին, 4ին... Այդ բանակցութիւնները երեք ամիս տեւեցին յետոյ ապարդիւն անցան եւ երկու կողմերն ալ ոչ մէկ վերջնական որոշման յանգել չկրցան:

Որոշուեց միջին ճամբան: Խ. իշխանութիւնը կարգեց իր կողմից Լեդրանին ներկայացուցիչ Հայաստան երթալու Սահակ Տէր Գաբրիէլեանի եւ Աչոտ Յովհաննիսեանի հետ միասին, բանակցութիւնները արագեղ, կովկասում չարունակելու եւ վերջացնելու նպատակով: Իսկ Մոսկուայի մէջ Հայաստանի ներկայացուցիչ կարգուեց Գերմանիա աւարտած Եղիազարեան առեւտրական տան տնօրէնը՝ Հայրիկ Գրիգորի Եղիազարեանը, որ չարունակ այնուհետեւ իր սուրհանդակների միջոցաւ յարաբերութեան մէջ էր Հայաստանի կառավարութեան հետ, տեղեկութիւններ եւ լրագիրներ էր ստանում այնտեղից, ու զգոյշի անդամներին իրազեկ պահում Հայաստանում տեղի ունեցող անցուդարձին: Ինչպէս Հ. Եղիազարեանը, նոյնպէս եւ նրա սուրհանդակներու փոխադրած փոստը վայելում էր դեսպաններու համար ընդունուած անձեռնմխելիութիւնը:

Մոսկուայի հայ գաղութը հանդիսաւոր ճաշով պատուեց Լ. Շանթին ու ընկերներուն, մէկ միլիոն րուբլու չափ դրամ յանձնելով նրանց:

ԱՐՍԷՆ ԱԻ. ՔԱՀ. ՍԻՄԻՈՆԵԱՆՑ

(Մնացեալը յաջորդիվ)

ՍՏԱՑԱՆՔ

«ՀԱՑԵՐԷՆ ԵՐԳԷ» ձայնագրուած երգարանին 9րդ տետրակը: Կը պարունակէ 6 նոր երգեր Սայեաթ Նովայէն: Էջեր ունին նաեւ Հայաստանի եւ արտասահմանի երգահանները: Գինն՝ 250 ս. դ.: Դիմել Գ. Աճէմեանի, Հայոց եկեղեցի Հալէպ, Սուրիա:

ԻՐԲ ՈՂԻՆԵՐԸ ԿԸ ԽՕՍԻՆ

(ԻՐԱԿԱՆ ԴՐՈՒԱԳ ՄԸ)

Նուէր Մայիս 28ը կերտող մեր անյայտ զինուորներուն:

1918ին էր:

Մեր երկրի սահմանները սուինահար էին եղած: Ամէն ինչ չքնաղած էր: Մարդկութիւն, դիտակցութիւն եւ զգացում:

Ցեղասպանութի՛ւն էր:

Բանակները պզտոր ալիքներու վերածուած, մէկը կը վազէր դէպի տուն, միւսը՝ դէպի ոգ – մագաչա: Գազափարներու ուժը՝ ամբոխային խեղդար զալարումները ձիթենու ճիւղով էր զարդարած:

Մինակ էինք: Մեր երկիրը մեծ, մեր լեռները ամէհի ու բարձր եւ մեր բազուկները կարճ: Առեղծուած զգացումներով, զոհն ու ոսոխը, կանգնած էին դարձեալ դէմ–դիմաց: Անդին խօսքեր, յոյսեր եւ քաղաքակիրթ լռութիւն: Մեր արցունքին խորութիւնը ոչ ոք կը հասկնար: Քիւրդինկ կ'ըսէր՝ Արեւելքն ու Արեւմուտքը երբեք պիտի չկրնան ըմբռնել իրար:

Պատերազմ էր:

Մենք կ'ուզէինք պահել զրաւուած հողամասերը, որ պատմականօրէն մերն էին: Ռուսը կը լքէր, թուրքը՝ կը պահանջէր: Թնդանօթները կ'որոտային:

Երգնկա էինք:

Վատօդի ծուխը կը բարձրանար ամէն կողմէ: Թուրք բանակը սկսած էր յառաջ շարժիլ: Մեր հինաւուրց վանքերը, մեր աւերակներն ու լեռները դիմադրական ամրոցներ դարձած էին: Զուր էր օդնութիւն ապասել: Հողը կը փախչէր մեր ոտքե – րուն տակէն: Մեր անզօր նահատակներու մերը – կուած ու լքուած ոդիները, կարծես, կը յամա – խէին մեզ: Պէտք էր կռուիլ, դիմանալ ու սպասել: Զգիտեմ, մեր հայրենիքը հո՞ղ էր, թէ արիւն, չերմ թէ բուրաստան: Պարզ էր որ մեր հոգիէն, մեր միսէն աննշմար բան մը կար հոն, որ մեզ կը դիւթէր, կը կաչկանդէր:

Ցուրտ ձմեռ էր: Հայկական բարձրաւանդակի ցուրտը: Նահանջ էր: Նահանջ՝ բոլոր ճակատներուն վրայ: Երգնկայէն կարին մեր զօրամասերը յուզարկաւորի կերպարանք ունէին: Անյաւտակ ու անդուլ վրէժխնդրական զգացումը կը փոթորկէր բոլորի սիրտը: Չէ՞ որ վրէժխնդրութիւնն հայրենասիրական անզուսպ արտայայտութիւնն մրն է: Ռամմինկին համար պատերազմն ամբողջական էր: Ան կը կիրառէր թշնամու զէնքերն ու մեթոտները, ճիշդ այնպէս, ինչպէս երին այս վերջին պատերազմի բոլոր քաղաքակիրթ ժողովուրդները:

Զորս ռամմինկներ, փլած դոմի մը անկիւնը, կրակին չուրջ բոլորած կը չորցնէին իրենց դէստները եւ կը պատմէին եղերական, այլազանդրուագներ: Իրենց սիրտերը կ'այրէին ի տես այն արհաւիրքներուն, որ տպրեր ու տեսեր էին:

— Վայրի գաղանն անգամ ծնողականզգացում կը ճանչնայ, մինչդեռ Թուրքը ոչինչ կը ճանչնայ, բսաւ Նշան:

— Ես ուխտած եմ ոչ մէկ խորութիւն դնել, ինչ որ Թուրք է, վրայ բերաւ Աւետիս:

— Մանուկէն ծերը՝ այս ցեղը բեռ է մարդկութեան վրայ: Վեց դարերու ընթացքին՝ վեց հարիւր չարիք հասցուց մեր դլխին: Ալ հերիք է, բսաւ Յարութիւն:

Վէրքը կը մխար բոլորի կուրծքին տակ եւ անդօր ցասումի արտայայտութիւնները թեւ կ'առնէին, երբ ամէնէն տարէցը՝ Տիգրան, որ վագրի անհանդիստ աչքերով սրտամորմոք մտիկ կ'ընէր, պատմեց հետեւեալը.

— Մեծ եղեռնի օրերն էին, երբ իմ թաքստոցէն դիս ալ բռնեցին դիւղիս երիտասարդներուն հետ: Ամայի վայրի մը մէջ մեզ սկսան անինայ դնդակահարել: Զգիտեմ ինչպէս մահառիթ դընդակներէն փախայ եւ ինկայ լեռները: Օր մը, կիրճի մը դլուխը կեցած, կը զննէի անցքերը, երբ ձիաւոր Թուրք ոստիկան մը երեւցաւ: Հազիւ քանի մը քայլ մնացած, հսկայ քարով մը դինք տապալեցի պետին եւ ցատկեցի վար եւ փարեցայ կոկորդին: Ձին ձդեցի հոն եւ դէնքերը խլած կրկին բարձրացայ լեռ: Լեռներուն մէջ հանդիպեցայ ուրիչ բախտակից ընկերներու: Սարերն ու ձորերը կարծես մերն էին: Ակամայ աւազակներ էինք դարձած: Տեսանք մեր կարաւաններն ու ամայի դիւղերը: Գիչերով, երբ կը տեղափոխուէինք, ա – նոնց անցած ճամբաներու փոչիները կը համբուրէինք... Չէինք հաւատար: Վճռեցինք, օր մը, լեռնային ճանապարհով մտնել մեր դիւղը սուգեւոյ համար իրողութիւնը: Ահա մեր դիւղի դաշտերն ու աղբիւրները, լեռներն ու գետահունը: Ոչ մէկ հայ երդիք ծուխ կը բարձրանայ: Լուռ է ամէն ինչ, ամայի ու աւեր: Կ'ուղղուինք դէպի մեր տունը: Դուռ ու պատուհան քանդուած: Ջայն կուտամ, ոչ ոք կը պատասխանէ... Սարսուռը կը պատէ դիս: Կ'ենթադրեմ թէ, չուտով, դոմէն ու մարդէն հարազատի ձայն մը պիտի լսեմ: Թալլուած է մեր տունը: Անկիւն մը, պատին երկայնքը կը տեսնեմ, մեր մաշած արօրը՝ խաղաղու –

Ի խորոց ուրտ...

(ՄԱՅԻՍ 28Ի ԱՌԻԹՈՎ)

Այս իրիկուն տօնական, հոգիս նորէն սրբազան ընդվզումով մը անզսպելի կ'ոգեկոչէ մեր նահատակները անմահ...

Փառապանծ է տօնը, խորախորհուրդ, բայց անխմանալի անոնց համար, որոնք փոքրոգի սարկամտութեամբ, օտար արձաններու կ'երկրպագեն եւ կաւէ հերոսներ կը փառաբանեն:

Վա՛յ անոնց, որոնք թրքական պիղծ սովը – րութիւններով եւ տմարդի դաւերով համեմուած նկարագիրներ կը պատգնեն գազուէթ դազուէթ ու երկրէ երկիր, թոյն եւ ապականութիւն սրսկելով տառապած սրտերու մէջ:

Կատղած չուներ եւ թուեաւոր խժեր, երկու սեռէ եւ ամէն տարիքէ, ուրացողներ ու մեռա – նաններորդ ժամու «յառաջդիմական»ներ, `Հա – յաստանասէր»ներ...

Վա՛յ բոլորին, բոլորին... հացկատակ մտաւորականին, կարգալոյծ եւ անպատիւ կղերակա – ներուն, դաւանափոխներուն ու բոլոր տեսակ թափթփուքներուն, նահատակաց սգատօնը այպա – նողներուն ու Մայիս 28ի անչէջ լոյսին անարժան կոյրերուն...

Հայոց աշխարհի բոլոր լեռնալանջերուն վրայ, անդնդախոր ձորերուն, խոպանացած դաշտերուն մէջ ու կապուտակ ծովակներուն յատակը, անո – րինակ չարժում մը, անկապտելի հառաղեռ ու հո – գեկան խռովայոյզ փոթորիկ մը տեղի կ'ունենայ:

Չե՛ն լսեր ու չեն տեսներ անոնք, որ հեռու են մեր չարքերէն յաղթապանծ, անհարազատ մեր սուրբերուն ու Լուսաւորչի կանթեղին եւ անմասն են մեր պայքարէն հերոսական:

Վասնզի, այն դահանդագին օրերուն երբ ցե – ղին առնականութեամբ ստուարածացած նահա – տակները օրհասական ու անհաւասար կռիւներ կը մղէին Սարդարապատի ու Ղարաքիլիսէի մէջ, Ա – տրպատականէն մինչեւ Եկբատան նոր օրերու «հայրենասէր»ներէն չատերը, ճերմակ փաթթոց – ներով ու կիսալուսնով զարդարուած կոճակներով «խաֆիէ»ները իրենց ախտաւոր մարմիններր կ'ա – պահովադրէին հայ բեկորներու արնապով:

Ձե՞նք ճանչնար... — Անուններ ու մանրա – մասնութիւններ ծանօթ են մեզի:

Ձենք խօսիր յաճախ, չենք դիպր, վասնզի, ա – նոնց անուններու վերյիշումն անգամ դողուանք կր պատճառէ բոլորին...:

Հեշտ է օրն իրիկուն ընել, «Հայաստան» հո – լովել: Բայց ի՞նչ տուիք, ի՞նչ զոհեցիք այն Հա – յաստանի հիմնադրութեան համար, որու գոյու – թեամբ կը հպարտանաք:

Ո՞ւր էիք, երբ՝ հայ հերոսները վերջին փամ – փուշտը իրենց ճակատներուն կ'ուղղէին:

Ո՞ւր էիք, երբ հայ նորահարսերը ծծկերները դրկած լեռնականարներէն խորխորատները կը դահավիժէին կամ գետերու եւ ծովակներու ա – լիքներուն կը յանձնէին ցեղին պատիւն ու սրբու – թիւնները:

Ո՞ւր էիք, երբ՝ օրերով ու տարիներով թուրք բորենիներու դէմ կուրծք տուող հայդուկները ի – րենց առանց վամփուշտի մնացած հրազէնները ժայռերու վրայ կը փշրէին եւ իրենց ակռաներով թշնամիի կոկորդները կը պատռէին:

Ունի՞ք հերոսական, հայդուկային ահեղ կռիւ – ներու մէջ ստացած վէրքերու սպիներ:

Ունի՞ք թշնամիի վայրագ ճիրաններէն հա, մանուկի մը կեանքը կամ հայ աղջկան մը պատիւը ազատած ըլլալու փաստ մը, կամ հպարտանքը:

Վայելո՞ծ էք թշնամի զօրավարներու եւ սար – սափահար դողացող փաշաներու ծնրադիր պազա – տանք լսելու դեթազոյն երջանկութիւնը:

Այն դժնդակ օրերուն, Թուրքը ձեր «պէկն» էր, ձեր «աղա»ն, անկէ վերջ ալ ձեր «եղբայր»ը, ձեր ընկերը կամ «տավարիշէ»ը:

Դուք կրնակէն զարկիք մանուկ Հայաստանի Հանրապետութեան, երբ թուրք բորենիներու հոր – դանները մեր սահմանէն ներս մտած էին:

Դուք Հայկական Դատը լուծուած կը համա – րէիք: Ձեղի համար Հայաստանը «Ամենայն Հայոց կառավարութիւնը» չէր:

Դուք Նահատակներու տօնն անգամ կ'անար – գէիք, մինչդեռ այժմ կր տօնէք դղրդագին ծա – փերով եւ տնապարծութեամբ:

Դուք սրբութիւն չունի՛ք:

Ձեր հաւատամքը սո՛ւտն է եւ կեղծիքը, ձեր ղէնքերը դաւն ու նենգութիւնը:

Ձեր յիշատակարաններու մէջ, ձեր կեանքի պահպանումի, մեր ջանքերու վերյիշումներու բո – լոր ծալքերուն մէջ, Թո՛ւրքն է նստած իր բոլոր արատներով:

Դուք ապիկար էք ձեր անցեալի վրայէն սր – բելու յաւիտենական դարձած աղտն ու մուրը: Ձեր խիղճերը քարացած են:

Ձեր լեզուներր անարժան են «Հայաստան» բառն անգամ արտասանելու:

Ուրացողնե՛ր, ուրացողնե՛ր...

Ձեր աչքերը կը շլին, կը կուրնան Հայաստա – նի եռագոյնին ի տես, ու ձեր թարախակալ սիր – տերը կը ծխրին ձեր ուղեղներուն նման, երբ Հայոց աշխարհի ազատագրութեան նուիրական տօնը կը տօնուի:

Ու չենք զարմանար, վստահ ենք որ օր մը՝ այդ տօնին ալ պիտի կատչիք, Հայոց դուռնագող ե – ոտգոյնին ծալքերուն տակ պիտի ծուարիք ծնրա – դիր, սրբուելու, մաքրուելու համար ձեր արատ – ներէն...

Ձեր բերանները պապանձուե՞ր են, ինչո՞ւ մեր փոքրիկ հայրենիքէն վերջերս խլուած հոգամասե – րը չէք պահանջեր, տո՞վ է «զավթեր» (խորհրդային հայերէն է) Նախիջեւանն ու Ղարաբաղը, Ախալ – քալաքը...

Ո՞ր Հայաստանի, ո՞ր կառավարութեան անու – նով պիտի չարունակէիք ձեր չհատուցութիւն – ները, եթէ ներկայ — ըստ ձեզ՝ խորհրդային Հա – յաստանը դոյութիւն չունենար:

Ո՞ր Հայաստանին պիտի կցէիք, ներկայիս բո – լոր Հայերու կողմէ անխտիր պահանջուած, դեռ թրքական բռնակալութեան տակ գտնուած մեր, հայկական հոգամասերր:

Գաղթահայ ձեր մտնետիկները կը խօսին բա – նակալութեանց ենթակայ հայկական տառապանք – ներու, բանտի եւ աքսորի չրջաններու մասին: Պատմութիւնը ըստ ձեզ կը սկսի հայկական դա – րաւոր ստրկութեամբ, կը հասնի մինչեւ նախորդ մեծ պատերազմը: Տգէտ տիրացուներու նման չա – րականի առաջին տունէն կը ցատկէք երրորդ տու – նին, Հայաստանի խորհրդայնացման:

Բայց ազգերու պատմութիւնը իր արդար դա – տաստանն ու չառաչող խարազանն ունի, ու Մա – յիս 28 — չի ջնջուիր ոչ մեր եւ ոչ ալ թշնամիի պատմութեան էջերէն:

Այս օրուան տօնին առթիւ, մենք երախտա – գիտութեան եւ սրբազան պաշտամունքի խօսքը ու – նինք մեր յայտնի եւ անյայտ բոլոր հերոսնե – րուն՝ Ամենայական ըլլան անոնք թէ հնչակ, դաշ – նակ ըլլան թէ ռամկավար կամ չէզոք:

Փա՛ռք մեր հերոսներուն, որոնց արեան չաղա – խը կերտեց Հայաստանի Հանրապետութիւնը, եւ ներկայ Խորհրդային Հայաստանը:

ԱՐԾԻՒԵԱՆ

Կեցցէ՛ Մայիս 28ը

1918 Մայիս 28ը պատմական այն մեծ թուա – կանն է ուր մեր ժողովուրդը հուրի եւ սուրի մէ – ջէն անցնելով, դարաւոր ստրկութեան ամենադա – ժան պայմանները ապրելէ վերջ, ստեղծեց իքնիշ – խան պետութիւն եւ ազատ հայրենիք:

Հինգ դարերու աչխարհաժանօթ Ջարդարա – րը, պատերազմական բոլոր չարմարութիւններով զինուած, քայլ առ քայլ հասած էր Երեւանի դու – ռը, պատրաստ մահացու հարուածով վերջ տալու պատմական հայրենիքի գանազան կողմերէն հոն ապաստանած մօտ մէկ միլիոն հայութեան, ինչ – պէս բարբարոսաբար ըրած էր Աւրիլեան Եղեռնին թրքական Հայաստանի մէջ:

Հազիւ 12 հազարնոց հայկական բանակ մը, այն ալ ոչ այնքան սպառազինուած՝ մոլեգնօրէն կռուեցաւ 35 հազարնոց թուրք բանակին դէմ, եւ յաղթեց:

«Արդարեւ 1918 Մայիս 24ին զօրավար Սիլիկ – եան այնպիսի ուժով դրոհ տուաւ Թուրքերուն վը – րայ, որ կատարելապէս ջախջախեց անոնց դիմա – դրութիւնը, եւ հայկական հեծելազօրքը հալածեց փախչող Թուրքերը մինչեւ Ալեքսանդրապոլի բարձունքները»: Ահա այս տողերով կը փառաբա – նէ Հայոց յաղթանակը Ֆրանսացի դիւցազեան Poide-bard, իբրեւ ականատես եւ մասնակից այդ կռիւ – ներուն:

Քանի մը օրուան այդ օրհասական պատերազ – մները թէեւ սուղ արժեցին մեզ,— չորս հազար հա, քաջեր նահատակուած,— որպէսզի վառ ու կա – նանչ մնայ հայրենի արեւը մեր երկնակամարին վրայ, — բայց փրկուած էր հայ ժողովուրդի մը – նացորդը: Թուրքը ճանչցաւ մեր հայրենիքի, Հա – յաստանի սահմանները, որոնք ճիշտ էր, թէեւ չափազանց նեղ էին, բայց ոչ վերջնապէս քար – ցած, ինչպէս խիղախօրէն կը յայտարարէր Աւե – տիք Սահակեան, Հայաստանի անդրանիկ Խորհր – դարանի նախագահը, իր առաջին ճառին մէջ իսկ:

Սրտով ու մտքով պարպուած մարդիկ առեն մը ի վեր դիտակցաբար կ'ուրանան Մայիս 28ի պատմական նշանակութիւնը: Բայց հազար կտոր կ'ըլլան, այդ օրուան Դաշնակցական կառավարու – թեան կողմէ ստորագրուած Սեւրի դաշնագրով մեղի տրուած Ուիլսընեան սահմանները պահանջե – լու համար, անդադար ռմբակոծելով Զորս Մեծե – րու ժողովները...

Մենք կը տօնենք Մայիս 28ը, յարգելու հա – մար մեր քաջարի հայորդիներու նահատակութիւ – նը եւ թափուած յորդահոսան արիւնը, եւ հպարտ ենք որ այդ կատաղի եւ հերոսական կռիւները յան – դգեցան մեծ եւ փառաւոր յաղթանակի մը:

Մայիս 28ր ոչ միայն երկրի, այլ երկրէն դուրս գտնուող հայութեան տուաւ քաղաքական խ – րատունք: Հայաստան մեր ցանկալի երկիրը, մենք ալ անոր հարազատ զաւակը դարձանք:

Առաջին օրէն իսկ Հայը իրաւունք ունեցաւ ու – զած տեղ երկիր մտնելու եւ ուզած տեղ աւ, դուրս ելլելու: Ոչ մէկ կաշկանդում, ոչ մէկ ար – դելք ու պարտադրանք:

Ջնջուեցան հատուածները, այլեւս Ռուսահայ, Թրքահայ կամ Պարսկահայ չկար, այլ կար մի մի – այն Հայ:

Խօսքի, մամուլի եւ խղճի ազատութիւն: Ա – զատ ասպարէզ քաղաքական գործունէութեան եւ

թեան ու աչխատանքի զորձիքը, կր փաթթուիմ հարազատ զաւակի մը խանդաղատանքով եւ սիրտս կը փղձկի ...

Ամիսներ անցան, երբ լսեցինք որ Ռուսերը դրաւած են Երզնկան: Մեր խումբը՝ մերթ պա – տսպարուելով, մերթ կռուելով, վերջապէս, հա – սաւ Երզնկա: Եւ ահա կր նահանջենք: Կարին հա – սած օրս խակ, պահակ էի Ուլուճամիի առջեւ: Ուչի ուչով կը հետեւէի տեղական Թուրքերու բոլոր չարժումներուն: Դիմացի տունր կասկածելի թուե – ցաւ ինձ: Վարդանին հետ որոչեցինք այդ տունր մտնել եւ դուրս բերել տանտէրը: Շուրջ չիսուն տարեկան, փառաւոր մօրուքով, հասո ու մաւա – չոտ չրթներով, թիկնեղ ու հասոսամարմին Թուրք մըն էր: Երբ տան դուռը զարկինք, տնեցիները բոլորը դող ելած էին: Ապահովցուցինք ամէնքը, թէ բան մը պիտի չընենք, եթէ դինուորական տե – սակէտէ կասկածելի պարագայ մր չնկատենք: Սկսանք խուզարկել տունը եւ ահա անկողիններուն տեսե պահուըտած մարդը մէջտեղ ելաւ: Մեր կասկածը աւելի խորացաւ: Պարզուեցաւ, որ Ուլու Ճամիի Թաղապետն է: Իր կնոջ եւ զաւակներու տղր ու կոծին մէջ, սպառնալիքով եւ մեծ դժուա – րութեամբ, դուրս հանեցինք տունէն: Բերինք մեր կայանը՝ կիսաքանդ դոմ մր: Անմիջապէս կանչե – ցինք մեր դիւղացի պատանի Ռովսէփը, դպրոցա – կան, չարն ու բարին չատ կշռած ու կարդացած.

— Ռովսէ՛փ, չուտ եկուր, ոճրագործ մը քեղի նուէր բերած ենք:

Թաղապետն ու Ռովսէփը առանձնացան նրր – բանքի մր մէջ եւ ես քանի մր քայլ անդին, դրանն տեսե պահուըտեցայ, անթարթ դիտելով Թուրքին չարժումները: Կր մտածէի — Զրլայ թէ յանկարծ պատանի Ռովսէփին ղէնքը խլէ եւ փախչելու փորձ ընէ:

Ռովսէփն սկսաւ հարցաքննել զայն:

— Թաղապետ, խոստովանէ՛ ճիշդը, որքա՞ն Հայ ես սպաննած եւ ինչո՞ւ ես սպաննած:

— Լուր անգամ չունիմ մեր վաթանտաշներու դլխուն եկածէն: Կառավարական հրաման էր դոր – ծադրելին: Ես անմեղ եմ եւ զաւակներու պատ – ուական հայր:

— Կը սուտես, անպիտան: Կառավարական հրա – ման է կ'ըսես եւ դուն ինքդ ալ կը ներկայացնես այդ նոյն կառավարութեան հետեւոր մէկ մասնի – կը: Ո՞ւր են այս չէն քաղաքի Հայերը, մեր հազա – րաւոր եղբայրներն ու քոյրերը, ո՞ւր են, ո՞ւր, դահիճներ, հրէշներ ...

Իմ թաքստոցէն ուչի ուչով կը հետեւէի հար – ցաքննութեան եւ աչքիս առջեւէն կը տողանցէին բոլոր քամնելի տեսարանները որոնց ականատես էի եղած:

Ցանկարծ Թուրքր փղձկեցաւ, ինկաւ Ռովսէ – փի ոտքերր եւ այս անգամ հայերէն սկսաւ ողոքել.

— Աստուած վկայ, պարոն, Հայ մը չեմ սպաննած, խնայէ ինձի եւ զաւակներուս ...

Ակնարկ էր Ռովսէփին այլայլած դէմքն ու յուղումը: Հայոց լեզուի անսպասելի հնչիւնը թա – դպատիւ չրթներուն վրայ, տկարացուցած էր ա – նոր վճռական կեցուածքը: Մարդ մըն էր,— միսի եւ ոսկորի կոտր մը — դեռին ինկած, ողոքիչ ու լալկան աչքերով:

Ձիս ալ յուղումը պատած էր եւ իմ ալ բազուկ – ները պիտի տկարանային, եթէ աչքերուս առջեւ անակնկալ տեսիլք մր չպարզուէր: Այդ խարխու – տան պատի ճեղքէն, յանկարծ սկսան դուրս դալ իմ հարազատներուս ուրուականները՝ սարսափա – հար, վախ ու ոսկրացած: Ուղեցի փաթթուիլ, դրկել այդ թուչող ոդիները, կարօտս առնելու հա – մար: Աստղի պէս անյայտացան եւ խոցեցին սիր – տս: Չկրցայ դիմանալ: Իսկոյն նետուեցայ Թուր – քին վրայ, մատներս խրեցի կոկորդը իմ ամբողջ ուժովս ...

Առանց բառ մր արտասանելու, Ռովսէփին հետ դուրս ելանք այդ տեղէն ...

Հեռուն, հրացանի ձայներ կը լսուէին: Կրա – կին չուրջ բոլորուած ռազմիկները կէս ձգեցին իրենց խորհրդածութիւնները եւ անցան դիրքերը: Ահ, այդ օրերու անյոյս մարտնչումներն ու մռայլ պատկերները:

Ամիսներ վերջ, նոյն ռազմիկները կանդ առին Սարտարապատի, Ղարաքիլիսէի եւ Բաչ Աբարանի դռներուն առջեւ, երբ մեր ցեղը մահու եւ կենաց կռիւ կր մղէր:

Ցաղթանակը մերն էր եւ Հայաստանն ակռս:

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

չինարար օրէնքներ, նման ժողովրդավար մեծ երկիրներու:

Այսօր վարչաձեւի պարզ փոփոխութեամբ «սովետական» մակդիրը կուտան մեր հայրենիքին:

Անխախտ է մեր հաւատքը վաղուան համար, Ոչինչ: Մեր տարագիր հոդիներուն մէջ Հայաստանն է միշտ ապրողը, առանց տարակուսանքի եւ համբերութիւնը եղբայրացածհաւատքին՝ աւելի տոկուն եւ զօրաւոր կը դարձնէ մեզ: Հայրենիքը ժողովուրդին կը պատկանի: Մենաշնորհը չի կրնար ըլլալ որեւէ կուսակցութեան ու վարչաձեւի:

Այսօր, Մայիս 28ի պատմական յոբնակատարութեան 29րդ տարեդարձի առթիւ, վերստին ոգեկոչելով մեր քաջակորով եղբայրներու եւ քոյրերու անվեհեր կամքն ու վճռականութիւնը, կոկորդ կոկորդի մարտնչումներով չհնացած աննման յաղթանակը, իրաւունք ունինք լիաթոք, բարձր ձայնով գոչել,— կեցցէ՛ Մայիս 28ը, կեցցէ՛ զոյն ստեղծող յաւիտենական հերոսը, հայ ժողովուրդը:

ԳՈՒՍԱՆ

«Չեմերը յանձնուցէ» (Սուրիա)

Սուրիոյ երեսփ. ընտրութեանց առթիւ, որ պիտի կատարուին յուլիս 7ին, վարչապետ եւ ներքին նախարարը, Ճէմիլ Մէրտամ պէյ, կոչ մը ուղղեց աղդին, որպէսզի կառավարութեան յանձնուին անհատական զէնքերը: Պետութիւնը պիտի վճարէ մինչեւ յունիս 14 յանձնուած զէնքերուն եւ ռազմանիւթին փոխարժէքը, բայց պիտի գրաւէ նոյն թուականէն վերջը բռնուած զէնքերը, պատժելով յանցաւորները:

Վարչապետը կ'ըսէ թէ զէնք ունենալը ազգային անհրաժեշտութիւն մըն էր որոշ առեն մը, եւ անոնք որ զինուած էին, արժանի էին գովեստի, որովհետեւ կ'ուղէին ծառայել իրենց երկրին: «Հիմա որ մեր երկիրը անկախ է, եւ անդորրութիւնն ու ապահովութիւնը կը տիրեն ամէն կողմ, ոչ նուազ հայրենասիրական ծառայութիւն մըն է պետութեան յանձնել զէնքերը»:

Ապահովութեան պաշտօնեաները արտօնուած են խուզարկութիւններ կատարելու կասկածելի վայրերու մէջ:

Անշուշտ այս կարգադրութիւնը հետեւանք է Լիբանանի երեսփ. ընտրութեանց առթիւ ծագած արիւնալի կռիւներու, որոնց հայկական արիւն ալ խառնուեցաւ, դժբախտաբար:

★ Արաբական գործակալութեան վերջին ղեկոյցէն կը տեղեկանանք թէ Թուրքիոյ նախագահը, Իսմէթ Ինէօնիւ, Լիբանան կը մեկնի յունուարի նոյեմբերին, փոխարինելու համար Լիբանանի հարապետութեան նախագահին այցելութիւնը:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, Թուրքիոյ մէջ նոր հոսանք մը կազմուած է որ կը ձգտի Թուրքիոյ արաբական Միութիւն մը հաստատել, կարգադրելու համար բոլոր վիճելի խնդիրները, քաղաքական, տնտեսական եւայլն:

★ Երեսփ. ընտրութիւնները, որոնք երկասիճան էին հոդատարութեան շրջանին, այս անդամ պիտի կատարուին ուղղակի քուէարկութեամբ: Ընտրական օրէնքը կը նախատեսէ մէկ երեսփոխան 6000 ընտրողներու դիմաց: Դամասկոսի օրթոտոքս համայնքը, որ ամէնէն զօրաւորն է քրիստոնեայ հասարակութեանց մէջ, ունի միայն 1200 ընտրողներ, իսկ աւելի պակաս՝ ուրիշ շրջաններու մէջ:

Դիակներ կ'իյնան երկինքէն

140 զոհեր 24 ժամուան մէջ

Վերջին ուրբաթը չարաչուք օր մը եղաւ օդանաւային պատմութեան մէջ,— 140 մեռեալ 24 ժամուան ընթացքին: Այս մահաշուք արկածները այնքան յուզում պատճառեցին որ, չատեր ետ առին իրենց օդանաւային ճամբորդութեան տոմսակները:

Ահաւասիկ նոյն օրուան դէպքերը.—

1. Առեւտրական օդանաւ մը, որ ունէր 48 ուղեւորներ, ինկաւ Լա Կարտիայի օդակայանին վրայ, Նիւ Եորք: Մեռան 39 հոդի, որոնց մէկը տղեկ մը որ կայանին մօտէն կ'անցնէր հեծեւանիւով: Օդանաւը կրակ առաւ: Բոցերը կը հասնէին մինչեւ 120 մեթր բարձրութեան: Մէկ ժամէն հազիւ կարելի եղաւ մարել հրդեհը: Մեքենավարը, որ ողջ մնացած է, կը յայտարարէ թէ չկրցաւ դեռնէն վերցնել օդանաւը, որ փչաթելերու մէջէն անցնելով, չախչախուեցաւ անդունդի մը մէջ:

2. Զինուորական օդանաւ մը, որ կը պատկանի ամերիկեան բանակին, չախչախուեցաւ Թոքիոյէն հարիւր քիլոմեթր հեռու, լեռնային շրջանի մը մէջ: Օդանաւը ունէր 33 ճամբորդներ եւ 8 պաշտօնեաներ:

3. Իսլանտայի լեռնային ապառաժներուն վրայ դռնուեցաւ չախչախուած օդանաւ մը, որուն մէջ կը գտնուէին 25 ուղեւորներ, երեք մանուկներովև կիներով:

4. Եչ օր երկու դպրոց օդանաւեր ընդհարեցան Հոլանտայի մէջ: Մեռան 12 օդաչուները, որոնց 11ը աշակերտներ:

5. Ամերիկեան հետազօտիչ օդանաւ մը, «Գերամրոց», եչ· օր չախչախուեցաւ մեկնումէն քիչ վերջը եւ բռնկեցաւ: Ութ օդաչուներ անհետացան: Ուրիչ 9 հոդի թեթեւ վէրքեր ստացան:

6. Պալթիմորի (Մ· Նահանդներ) մէջ յանկարծ չախչախուելով բռնկեցաւ օդանաւ մը: Կը կարծուի թէ կորսուած են բոլոր ուղեւորները, 20 հոդի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԵՆ ՁՈՒԶՈՒՄ կը տիրէ Հունդարիոյ մէջ, իբրեւ հետեւանք բոլշեւիկեան դործունէութեան: Վարչապետը, Նաճի, որ Զուիցերիա կը դտնուի կնոջը հետ, հրաժարած է արդէն եւ կ'աշխատի փէշթայէն փոխադրել իր չորս տարեկան դաւակը: Քաղաքական խուճապ մը ծագած է փէշթայի մէջ, —ամենածանրը պատերազմին դադարումէն իվեր:

ՁՈՒՆԱՍՏԱՆ 25 միլիոն սթերլինի անմիջական վարկ մը պիտի ստանայ Մ· Նահանդներէն: Աթէնք հասած են 40 ամերիկացի զինուորական եւ 40 քաղաքային մասնագէտներ, ուսումնասիրելու համար օգնութեան ծրագիրը:— Դամասկինոս արք·, որ երկրին խնամակալութիւնը կը վարէր նախապէս, կոչ մը ուղղեց օրթոտոքս եկեղեցւոյ, որպէսզի մասնակցի ապստամբներուն դէմ մղուած պայքարին: Բուռն կռիւ մը մղուեցաւ Ֆլորինայի համար, Մանաոթըրի մօտ:

ՀԱՅՑի ՁՈՒՆԻՍԻ ԿՏՐՕՆՆԵՐԸ, այժմէն կ'ըսենուին: Բաժնեչափը անփոփոխ, 250 կրամ: — Հարիւր կրամ աւելի ճարպեղէն պիտի բաժնուի Յունիսին: Թերթերը կը դրեն թէ յունիսին պիտի բաժնուին ապրիլի վերջին մէկ լիտր դինին եւ մայիսի երեք չիչերը:

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆի վերատեսուչին մեղսակիցը, նօտար Տէքլու, ձերբակալուելով Սանթէի բանտը փոխադրուեցաւ: Իսկ վերատեսուչը ինք, Տոքթ· Ռուսի, որ ամբաստանուած է իրբեւ կեղծարար, առժամապէս ազատ կը մնայ:

ՊՐՆՈՒԱ ՄԷՇԷՆ, Վիչիի նախկին նախարարը, դատավարութեան ը· օրը յայտարարեց թէ 1941ին Գերմանիոյ օդանաւերուն տրամադրելով Սուրիոյ օդակայանները եւ Պիղէրթան, յայտնեցաւ 83.000 դէրիներ արձակել եւ 50 միլիոն զեղչել դրամական ծախքերը: Դատը պիտի չարունակուի Դչ օր:

ԻՏԱԼԻՈՑ նոր դահլիճը կազմուեցաւ նախադահութեամբ Պ· Կասպէրիի, որ դուրս ձգած է ձախակողմեան տարրերը, համաձայնաւար թէ կեդրոնական: Կարմիրներու այժմէն սպառնալիքներ կը տեղան: Արտակարդ միջոցներ ձեռք առնուած են, բարեկարդութիւնը պահպանելու համար:

ՏԻՐՈՒՆԻ.— Ցաւով կ'իմանանք թէ ընկեր Ա· Լիքսան Փանոսեան դժբախտութիւնը ունեցած է կորսնցնելու իր կինը՝ ՏԻԿԻՆ ՇՈՂԱԿԱԹ ՓԱՆՈՍԵԱՆ: Թաղման մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՄԱՐՍԷՅԻ ՄԷՋ ԲԱՅԱՌԻԿ ԵՐԳԱՀԱՆԴԷՍ

Էմմանուէլ Փափազեանի

Հանրածանօթ երդիչը պիտի տայ իր մէկ recital իր կազմակերպուած Gymnaseի թատրոնի կողմէ: ՅՈՒՆԻՍ 3, ժամը 8.30ին: Օտարներու համար Gymnaseի guichetն բացուելէ առաջ, Հայերը կրնան իրենց տոմսերը ապահովել դիմելով Malakianի, 3 Bld. T. Turner, Marseille, tél. Lycée 09-02:

ՏԱՐՕՆ ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆի Հայր· Միութիւնը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տիկին Հապոյեանի, զաւակներուն եւ ազգականներուն ՀԱՅՐԵՆԱԿԻՑ ՊՕՂՈՍ ՀԱՊՈՑԵԱՆի մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Մայիս 25ին, Պուէնոս Այրէսի մէջ: Թաղումը կատարուեցաւ 28 Մայիսին Պուէնոս Այրէսի գերեզմանատան մէջ:

ՎԻՆ.— ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆի ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ.

Կը տօնուի Յունիս 7ին չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Cercle Catholique սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Վասպուրականցիներէ կազմուած յանձնախումբի մը:

Կը խօսին հայրենակիցներ ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ (Փարիզէն), եւ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ (Վալանսէն): Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԹ

ՊՈՒՏՕ, Հայկունի.— Մայիս 28ի աղդը, կիրակի օրուան համար (այսօր) ստացանք չաբաթ կէս օրին:

ՀՆԶԱԿԵԱՆ ՄԱՆՈՒԱՃԻՒՂ, ՄԱՐՍԷՒԼ.— Մեղի ծանօթ է նամակագրին անունը: Անցեալ տարի ալ բացատրութիւններ տուած էին: Ի զուր դոց եղած վերադրումներ կը փորձէք:

Գր. Կապոյտ Խայի Օրը

8 Յունիս, կիրակի ժամը 15ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis, rue St. Dominique, métro Invalides:

Կը նախագահէ ՏԻԿԻՆ Տ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ
Կը խօսի ՏԻԿԻՆ Էլ· ԲԻՒԶԱՆԴ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին

Շնորհալի մասնակցութեամբ Օր· ՌԻԺԻՆԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի (Prix de Conservatoire):

Հայկ· հնդեակը կը նուագէ Սպենդիարեանէն, Կոմիտասէն եւ Բարխուդարեանէն: Կ'երգէ Պ· Մ· ԽԱՉԻԿԵԱՆ (պաս), Պ· ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆ դաշնակ, եւ չքեղ պալէներ, Օր· ԱՎՆԱԹԱՄՕՎի ղեկավարութեամբ: Մուտքը ազատ է:

ԲՈԼՈՐ ԵՐՋՆԿԱՅԻՆԵՐՈՒՆ

ՊԱՂՏԱՏ, 18 Մայիս.— «ԵՐՋՆԿԱ» դործիս տպադրութիւնը վերջանալու վրայ է:

Այսու կը խնդրեմ մեր բոլոր ՎԵՐԱՊՐՈՂ հայրենակիցներէն, որ իրենց դտնուած վայրերու մէջ ի մի հաւաքուելով՝ նկարուին եւ իրենց խմբանկարները ղրկեն Եդիպտոս, հայրենակից Գ· Լազեանի հասցէին (Mr. K. Lazian, P. B. 868, Caire, Egypte) դրքի վերջին մասին մէջ լոյս տեսնելու համար:

Խմբանկարներուն ետեւը, կամ առանձին թուղթի վրայ նշանակելու է, իւրաքանչիւր նկարուողի անունը, աղգանունը եւ որտեղացի ըլլալը, Երզնկայի գաղաքէն՝ թէ գիւղերէն եւ որ գիւղէն:

Խիստ փափաքելի է, որ ոչ մէկ չրջան եւ ոչ մէկ հայրենակից դուրս մնայ այս ձեռնարկէն, որ դեղեցիկ յիշատակ մը պիտի ըլլայ մեր ապագայ սերունդին ու պատմութեան համար:

Այն տեղերը ուր Հայր· Միութիւններ չունինք, կը խնդրուի, որ ձեռներէց հայրենակիցներ իրենք ձեռնարկեն այս դործին եւ չանան օր առաջ, ԱՄԷնէն ՈՒՇԸ ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆԻՍԻ 20 իրենց չրջանի հայրենակիցներու խմբանկարը հասցնել ե-դիպտոս:

Գ· ՍԻՒՐՄԷՆԵԱՆ

Դաշտահանգէս

Կազմակերպուած ՄՈՒՐԱՏ – ՌԱՓԱՑԷԼԵԱՆ ՆԱՀԱԿԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏԱՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ: կիրակի 15 Յունիս, ժամը 15էն 22, Սէվրի Սամ· Մուրատեան վարժարանի պարտէզներուն մէջ: 26, Rue Troyon, Sèvres, métro Pont de Sèvres:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի օրկանին Գ· թիւը (Մայիս), մեծ մասով նուիրուած Մայիս 28ի տարեդարձին, ՀԱՑԵՐԷՆ եւ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ:

MANUFACTURE ST. THEODORE
ALPOUNARIAN ET Cie.

Կ'ուղուին թրիքօտաժի եւ քօնֆէքսիոնի համար գործաւորուհիներ: Տեւական գործ: Դիմել՝ 23 rue du Berceau, Marseille:

ՇԱՒՈՒ Է Սէթրօէն, traction avant décapotable, 11 ձի, նոր մօթէօռ: Դիմել «Ցառաջ»ի:

TAM-TAM
BAR RESTAURANT
(Տիրէն Պ· ԿՐԷԿՈՒԱՌ)
28, rue St. Séverin, Paris (V)
Métro: St. Michel Tél. Odé. 34-83

Հայկական, արեւելեան եւ եւրոպական ընտիր ճաշ: Աղանդերներու նոյն զանազանութիւն: Արեւելեան առաջնակարգ նուագախումբ: Կ'երգէ փարիզի ծանօթ արուեստագիտուհի եւ երգչուհի Mme. SONIA KARAKACHE: Նախընտրելի է նախապէս գրաւել սեղանը:

Կ'ուզուին

Կնոջ confection corsageի համար կ'ուզուին լաւ գործաւորուհիներ վկայագիրներով: Դիմել BENON, 19 rue Poncelet, Paris (17):

Ընդարձակ կօշկակարներ

Ունինք կաչիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք 8· Գ· փող. փազեան վաճառատունը, 223, r. Tolbiac, Paris (13e) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, բաց է ուրբաթ եւ չաբաթ օրերը: Հաճախութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie.

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 3 JUIN 1947 երեքշաբթի 3 ՅՈՒՆԻՍ

Թ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5049-ՆԴ ՀՐՈՒԱՆ թիւ 658 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ՄԱՅԻՍ 28Ը ՏՕՆՈՒԵՑԱՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՀՈՒ ԲԱԶՄՈՒԹԵԱՄԲ ԵՒ ՄԵԾ ԽԱՆԴԱՎԱՌՈՒԹԵԱՄԲ

Տարակուսանքով ու տարտամ խորհրդածու-թիւններով կը մտնեմ նախկին Petit Journal-ի ընդարձակ սրահներէն ներս։ Այս իրիկունը՝ Մայիս 31, չաբթի Փարիզի հայութեան հայրենասիրութեան եւ քաղաքական դիտակցութեան փորձաքարը պիտի հանդիսանայ։ Ու նաեւ փորձաքարը՝ Հ. Ց. Դաշնակցութեան հմայքին եւ դաղափարական ուժին։

Ժամը 9 է, սրահները կիսով չափ լեցուն։ Հեղձուցիչ տաք։

— Անցեալ տարի աւելի շատ կ'երեւար բազմութիւնը։

— Ինչ մըն ալ սպասէ, պիտի տեսնես։

Եւ արդարեւ ժամը 9.30ին, երբ նախագահ ընկեր Գ. Բալայեան բացումը կը կատարէր, սրահը ամբողջութեամբ լեցուած էր ծայրէ ծայր, մինչեւ սանդուղներուն դուխը։ Բոլոր աթոռները դրաւուած են, երբեմնի դատարանը ալ նոյնպէս, եւ դեռ կը հոսին սանդուղներէն վեր։ Հայեր ամէն դասակարգէ՝ Փարիզէն եւ շրջաններէն։ Եւ այս ալեկոծող բազմութիւնը եկաւ, հազարերորդ անգամ ըլլալով, հաստատելու թէ դուր է հակառակորդ տարրերու վայնասունը, նսեմացնելու եւ ուրանալու համար Մայիս 28ի պատմական մեծ արժէքը, պառակտելու եւ քանդելու Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը՝ մեծագոյն դերակատարը անոր իրականացման։ Այս բազմութիւնը ամբողջ չորս ժամ, հակառակ նեղացուցիչ տաքին, կարգապահութեամբ եւ անհուն ոգեւորութեամբ հետեւեցաւ հանդիսութեանց՝ ճառերուն, երգերուն, պարերուն։ Այն աստիճան խանդավառ, որ երբ երգիչ – երգչուհիներու եւ պարերու կրկնութենէն խուսափելու համար վաւաշուն խօսնակը, Ժ. Դատաւորեան՝ կ'ազդարարէր թէ «ուշ է», բազմութիւնը կը չարունակէր «պիս» աղաղակել։

Բեմին երկու կողմը հայկական եւ ֆրանսական եռագոյնները դիւրընդխառն՝ ամպհովանի են կազմեր խորքի ճիւնափառ Արարատին, որ կը վալվլայ լուսարձակներու ցնցուղումով, մինչ կը բեկբեկին մելանոյշ խաղերը հեռաւոր սրինդին։

Բեմ կուգայ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Խմբի եւ Շաւիղի միացեալ երկսեռ երգչախումբը, ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. Ցովհաննէսեանի, եւ հանդէսը կը բանայ «Մարսէյեզ»ով ու «Մեր հայրենիք»ով։ Փակումն ալ կատարուեցաւ նոյն երգչախումբով, որ երգեց ժողովրդական եւ յեղափոխական երգեր, արժանանալով բուռն ծափերու եւ կրկնութեանց։

Նախագահը՝ ընկեր Բալայեան ընդհանուր ակնարկ մը նետելով Մայիս 28ի պատմական դէպքին վրայ, հրաւիրեց ժողովուրդը տաքի, ի չարգանս վեց հազար կարիճներուն, որոնք ինկան Սարդարապատի, Ղարաքիլիսէի եւ Բաշ Աբարանի հերոսամարտներու բնթացքին։ Ընկերը վառ գոյներով նկարագրեց այն դժխեմային պայմանները, որոնց մէջ կը կռուէին Սարտարապատի, Ղարաքիլիսէի եւ Բաշ Աբարանի հերոսները։ Կարդաց փոխանակուած հեռագիրները Արամի եւ զօր. Սիլիկեանի միջեւ, ինչպէս եւ սպարապետութեան հեռագիրները՝ յաղթանակի մասին։ Դարաւոր պայքարը հայութեան եւ իր թշնամիին կը յանդէր Մայիս 28ի եւ Սեւրի դաշնագրին, որով Հայաստանը պաշտօնապէս կը ճանչցուէր ազատ եւ անկախ։

Ֆրանսերէն չատ զեղեցիկ եւ փաստերով լեցուն ճառ մը խօսեցաւ, Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան նախագահը, ընկեր Ցովիկ Եղիազարեան.— «Դատ մը ունինք որ հարիւրաւոր տարիներէ ի վեր պնդօյծ կը մնայ։ Մեր ժողովուրդը չատ է տեսած տաք եւ պաղ օրեր։ Կուրծք էտուած չատ մը փորձութիւններու, տեսած է նաեւ փառքի օրեր։ Այդ փառքի օրերէն մէկն է 1918 Մայիս 28ը, Հայկական անկախութեան 29րդ տարեդարձը, որուն տօնակատարութեանը եկած ենք այս իրիկուն։

Շնորհակալութիւն մեր Ֆրանսայի ընկերական բարեկամներուն, որոնք մեզի հանդէպ միշտ ցոյց տուած են համակիր վերաբերում։ Շնորհակալութիւն նաեւ կովկասեան հայրենակիցներուն, որոնց հետ բաժնած ենք մեր վիշտն ու ուրախութիւնները։ Թարգմանը հանդիսանալով ներկաներուդ, կը խնդրեմ որ ծափահարէք մեր հիւրերը։ (Սրահը կը ղղրդայ ծափերով)։

«Այս տօնը մեր յոյսերուն իրականացումն է, անոր համար մենք տարիներով պայքարեցանք, յուսացինք ու չատ արիւն թափեցինք, ինչպէս բոլոր մեզ բախտակից ազգերը»։ Բանախօսը յիշեց Սեւրի դաշնագիրը, որ վերջէն դրժուեցաւ, թուեց Թրքական վայրագութիւնները, եւ յոյս յայտնեց թէ հայ ժողովուրդին համար ալ պիտի գործադրուին արդարութիւնն ու հաւասարութիւնը, որոնց իրականացման համար կռուեցանք ու տառապեցանք դարերով։

Ընկերվարական կուսակցութեան (S. F. I. O) ողջոյնները հաղորդեց քաղաքացի L'Huillier, որ յայտարարեց թէ հաճոյքով կը մասնակցին մեր ազգ. տօնին, որովհետեւ իրենք կը պայքարին տառապող ժողովուրդներու դատին համար։ «Ֆրանսան ալ տառապեցաւ օտար դրաւման ժամանակ, բայց մենք չյուսահատեցանք ամենածանր օրերուն իսկ, եւ դիմադրեցինք թշնամիին։ Մեհամակրանքով կը դիտենք Փարիզի ընկերվարական–դաշնակցական Հայերուն գործունէութիւնը։ կը փափաքինք որ պահէք հայկ. մշակոյթը, որ չատ բարձր է։ Ամէն անգամ երբ որեւէ խնդրի–թիւ պէտք ունենաք մեր աջակցութեան, նկատի պիտի առնենք ամենայն բարեացակամութեամբ»։ (Բուռն ծափեր)։

Վրացիներուն կողմէ խօսեցաւ Տօքթ. Կվարցավաձէ, Բ. Միջազգայինի ներկայացուցիչը, յայտնելով իրենց եղբայրական անկեղծ ղղացումները։ Իրրեւ դրացի եւ բախտակից ժողովուրդներ թելադրեց աշխատիլ ձեռք ձեռքի, դարմանելու համար անցեալին մէջ գործուած սխալները, ու այն ժամանակ պիտի ըլլանք անպարտելի։

Ցաջորդ բանախօսն էր համակրելի Ֆրանսուհին, Տիկին Odette Միքայէլեան։ Անունը հազիւ արտասանուած՝ սրահը կը թնդայ ծափերով։ Միջին Ֆրանսայի հայութեան քաջայանօթ այս Տիկինը, որ Վալանս կը բնակի եւ որ Հայուն համար բաբախող սիրտ մը ունի, առաջին անգամն է որ կ'ելեւէայ Փարիզի Հայերուն։ Նախ ֆրանսերէն, յետոյ հայերէն լեզուով կը պանծացնէ անկախութեան համար մղած մեր կռիւները՝ դժուարին պարագաներու տակ, որոնց ղեկավարը հանդիսացաւ, կ'ըսէ, Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը։ «Հպարտ եղէք այդ Հայերուն համար, որոնք Ղարաքիլիսէն ու Սարտարապատը կերտեցին։ Կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը։ Կեցցէ Հայաստանը»։

Վերջին բանախօսն էր Շ. Միսաքեան, որ խօսեցաւ կրակուռ ճառ մը, կէս դիւերուան մօտ։ «Մենք, տարագիր ծիծեռնակներ, եկած ենք հայ ժողովուրդի բազուկին փառքը պանծացնելու։ Ո՞վ պիտի ուղէր խուսափիլ այս տարրական պարտականութենէն։ Ովքե՞ր են որ կը փորձեն անտեսել ամբողջ ժողովուրդի մը ահաւոր պայքարը եւ երկունքը՝ ճակատագրական պահու մը։ Դիմադրական պայքար, ինքնապաշտպանութեան եւ ազատագրութեան կռիւ՝ առանց դաւանանքի եւ դասակարգի խորութեան։ Բոլորովին մինակ։ Ոչ իսկ լեռներ՝ ապաստանելու համար, այլ բաց դաշտի վրայ, թիկունքն ալ անպաշտպան։ Եւ իրրեւ արդիւնք՝ ափ մը հող, պետական կորիզ մը, որուն շնորհիւ այս ժողովուրդը դարձաւ քաղաքական արժէք, դաշնագիր կնքելու համար հաւասարէ հաւասար, հոգ չէ թէ օրուան յաղթականները չատ չուտ ուրացան զայն։ Այդ վաստակին, այդ ափ մը հողին եւ դաշնագրին շնորհիւ է որ այսօր ալ բոլորս միասիրտ կը պահանջենք Ուիլսընեան սահմանները միացնել ներկայ Հայաստանին»։

Բանախօսը վերջացուց վստահութիւն յայտնելով ապագայի մասին — միացեալ եւ ազատ Հայաստան — երբ մենք ալ պիտի կրնանք աղաղակել, ինչպէս Մարաթոնի դաշտէն վերադարձող Աթենացին.— «Ցաղթեցի՛նք»։

Գեղարուեստական բաժինը չատ ճոխ էր ու այլազան։ Նոր դղացումով երգեցին տիկիններ Արղութեան եւ Գեւոնեան, ազգային ու ժողովրդական երգեր։ Մեծ յաջողութեամբ արտասանեցին ընկեր Զ. Ղարիպեան՝ Ահարոնեանի «Մասիս»ը, Տիկին Վասէօր (Օսմանեան) Վարանդեանի «Հերոսները» եւ ընկեր Ժիրայր Փալամուտեան հատուած մը՝ դարձեալ Ահարոնեանէն, «Արմենիա»։ Իրենց պարերով հմայեցին փայլը աւելցուցին Տիկին Հ. Թրոսեան եւ Օր. Հրաճոյշ Գազազեան։ Հաճելի էին նաեւ խումբ մը աղջնակներու եւ երիտասարդներու արարատեան պարերը, հայկական տարազով։

Բոլոր մասնակցողներն ալ արժանացան ջերմ ծափերու եւ կրկնութիւններու։ Ինչպէս ու պարերը չարունակուեցան մինչեւ լոյս, խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ։

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

Մարոկի ապստամբապետը եգիպտոս փախաւ ֆրանսական շոգենաւէ մը

Ապտ էլ Քրիմ, Ռիֆի (Մարոկ) հռչակաւոր ապստամբապետը, որ Մատակասքար աքսորուած էր 21 տարիէ ի վեր եւ վերջերս ներքում ստացած ըլլալով Ֆրանսա կը փոխադրուէր, յանկարծ եգիպտոս ապաստանիլ, երեք կիներուն, 11 զաւակներուն եւ 25 սպասաւորներուն հետ։

Թերթերը չունդալից մանրամասնութիւններ կը հրատարակեն այս փախուստի մասին, որ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Ֆրանսայի, որով – հետեւ Ապտ էլ Քրիմ հաղիւ ցամաք ելած, յայտարարեր է թէ պիտի չարունակէ պայքարը իր երկրին անկախութեան համար։

Աքսորականը, որ 67 տարեկան է, Ֆրանսա պիտի հասնէր Ցունիս 4ին։ Իրեն յատկացուած էր չքեղ բնակարան մը Նիսի եւ Մարսէյլի մէջեւ։ Շաբաթ առաւոտ կանուխ, երբ չոգենաւը Փորթ Սայիտ հասած էր, դուրս ելաւ իր բեռներով եւ հետեւորդներով։ Մէկ օր առաջ Սուէզի կառավարիչը եգիպտոսի հիւրընկալութիւնը առաջարկած էր անոնց Ֆարուք թագաւորին։ Շաբաթ օր Փորթ Սայիտի կառավարիչը կրկնեց հրաւէրը եւ Ապտ էլ Քրիմ չոգենաւէն դուրս ելաւ ընկերակցութեամբ եգիպտոսի դատական նախարարութեան ներկայացուցիչին։ Ցոմբ մը ոստիկաններ եւ զինուորներ կը սպասէին քարափին վրայ։ Ապստամբապետը քանի մը խօսքեր փոխանակելէ վերջ, փաղաւոր կառք մը նստելով գնաց Գահիրէ, իրեն յատկացուած պալատը։ Այս առթիւ էր որ յայտարարեց թէ այլեւս չոգենաւ պիտի չվերադառնայ, ճամբան չարունակելու համար դէպի Ֆրանսա, ընդունած ըլլալով եգիպտոսի թագաւորին հրաւէրը։

Սուէզ հասած առեն ալ, Ապտ էլ Քրիմ ըսած էր, տեսակցութեանց մը առթիւ.

— «Ֆրանսացիները իննի ներում չնորհած են պարմանաւոր Ֆրանսա բնակիմ։ Եթէ իննի մնար, ես պիտի նախընտրէի եգիպտոս մնալ, սպասելով Մարոկ վերադառնալու արտօնութեան։ Մարոկը մաս կը կազմէ արաբական աշխարհին եւ պէտք է ապատ ըլլայ որեւէ օտար տիրապետութենէ։ Ես կռուեցայ Սպանիոյ դէմ, որովհետեւ կը մերժէր անկախութիւն տալ մեզի։ Ես թշնամի եմ բոլոր աշխարհակալ ազգերուն, իմ երկիրս գրաւած ըլլան թէ ուրիշ որեւէ արաբական կամ իսլամ երկիր»։

Գահիրէ հասնելէ վերջ, Ապտ էլ Քրիմ արքունական պալատ այցելելով, դնաց իր ապարանքը եւ հոն ալ թղթակիցներուառջեւ կրկնեց իր յայտարարութիւնները։

Այս երկրորդ արաբ մեծ վարիչն է որ եգիպտոս կ'ապաստանի, պատերազմէն ի վեր։ Առաջինը եգիպտոսի նախորդ միւֆթին, որ պատերազմի տաեն Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ հետ դործակցելէ վերջ, եգիպտոս փախաւ Ֆրանսայէն։

Դժուար է ըսել թէ ի՛նչ հետեւանքներ պիտի ունենայ այս նոր դէպքը։ Ֆրանսական կառավարութիւնը լրիւ տեղեկագիր մը կը ղրկէ Գահիրէի դեսպանէն, վերջնական որոշում տալու համար։ Երեսփոխան որոշած է հարցապնդում ուղղել Աղգ. Ժողովին մէջ։

ՍՊՏ էլ ՔՐԻՄԻ ԱՐԿԱԾՆԵՐԸ

Արաբ իշխանաւորը, որ Քրիստոսի Գ. դարուն եմէնէն Մարոկ գաղթած զերդաստանէ մը կը սերի, 1915ին ապստամբեցաւ Սպանիացիներուն դէմ։ Այն առեն նշանակուած էր «դատաւոր դատաւորաց» Մէլիլայի շրջանին մէջ եւ Սպանիացիները բանտարկեցին դինքը, մատչել Լիոթէի պահանջին վրայ։ Հաստատուած էր թէ Ապտ էլ Քրիմ, որ անկախութիւն կ'ներագրէր, պատրաստուած էր 4000 հոգինոց բանակ մը կազմելու։ 1919ին Ապտ էլ Քրիմ ապստամբեցաւ Ֆրանսական Մարոկ, իսկ 1922ին ընտրուեցաւ Էմիր Ռիֆի։ Սպանիական շրջանի բոլոր ռազմիկները համախմբուեցան իր հրամանատարութեան տակ, բայց Էմիրը չուզեց նուիրական պատերազմ յայտարարել առանց կրոնական պատերազմ յայտարարել առանց կրոնական ապահովելու։ Ելաւ գնաց Անգլիա, աջակցութիւն խնդրելու, բայց քաջալերութիւն չգտաւ

(Նուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Մայիս 28ը Մարսէյի մէջ

Մարսէյլէն հեռաձայնով կը հաղորդեն մեզի.

— Մայիս 28ը տօնուեցաւ շաբաթ դիշեր, մեծ խանդավառութեամբ եւ անհամար բազմութեամբ որ կ'անցնէր երեք հազարը։ Ցօսեցան ընկեր Հր. Սամուէլ եւ երգեց Օր. Աստղիկ Առաքելեան։ Ոգեւորութիւնը տեւեց մինչեւ առաւտան ժամը 8.30։ Մանրամասնութիւնները նամակով։

ՄԻԱՑՆ 150 ԿՐԱՄ ՀԱՑ

Պիտի տրուի Փարիզի մէջ, երկուշաբթի եւ երեքշաբթի, իբրեւ հետեւանք հացթուխներու գործադուլին։ Զինուորական իշխանութիւնը խոստացած է հացադործներ տրամադրել։

ԹԱՆՈՒ 28Ը ՀԱՐՑԱԶՐՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅՕԶ Ի

(Ի· ԽՐՊՅԱ ՀՅՈՒՍ)

Հարիւր սյօտ դիտաստեղծութիւն ժամանակ, 27 Ելիսաւեթ ալ Ե՛ւ իմաստութիւն ունէին մեզի համար, որ Հինգ ալ Ե՛ւ Հոգեպարապետ էին, որ Ե՛ւ Հոգեպարապետ էին, որ Ե՛ւ Հոգեպարապետ էին, որ

Գիւղացի նոր փեսայի մը պէս ամչկոտ... հակառակ տառապանքի խաղախորդարանէն դուրս գալուն :

Ի՛նչ օրեր էին : Գերմանական զինուորի տապրադով պատանքուած՝ նետուած էինք Թուրքիա – յէն՝ ազատ Պուլկարիոյ հողին վրայ : Շերա մը հացի, փրցունք մը միսի համար, կրօնք փոխելու տրամադրութիւն կար մեր մէջ : Քիւֆէճեան, Պուլկարիոյ Փ. քաղաքին մէջ ամերուկ եւ միս կը հայթայթէր իր բարեկամներուն, օրէնքին քաղանքը մէջքը կոխած... Օր մը հարցուցի իրեն ...

— Պ. Քիւֆէճեան, ինչո՞ւ չէք ամուսնանար :

— Բոլոր կիներն ալ ջուրին տար...

Ատեն մը վերջը կ'իմանամ նշանուիլը :

— Պ. Քիւֆէճեան, նշանուե՞ր էք : Շնորհաւորութիւններ :

Թպիտով մը.— Ամէնէն խելացի մարդն ալ պապուշ վայրկեան մը ունի, եթէ կրցաւ անցընել, լա՛...

Անցած կիրակի, բեմին վրայ իր նկարը, ժըպտուն, չապիկը՝ իր ոճին պէս աղատ— անխղկապ օճիքով, թեւ բացած էր դէպի ուսերը, Աստուածամարչն մուրազ խնդրողի մը պէս :

Բեմախօսները մեծ ճիգ թափած էին, քանի մը թերթ թուղթով սահմանաւորելու այս փոթորիկ մարդը : Յաջողեցա՞ն : Եհովան դիտէ...

Նոյն օրը, իր անուշիկ զաւկին միջոցաւ բեմ կուգար Օշական, «Հայր, թող դոցա» նամակով մը՝ իրրեւ հուսկ բանք հրամցուած հանդիսականներուն : Ոչ թշնամանք, ոչ դառնութիւն իր հակառակորդներուն հասցէին : Երբ հոս, Փարիզի մէջ ծափերը կ'որոտային, ինք երուսաղէմ, Զիթեն – եանց Պարտէզի մօտը, իր տանը բաղմոցին եր – կայնքը ընկղմանած խաղաղօրէն կ'որճար ան – չուշտ Սիւրւոքի հայ գրականութեան անդաստա – նին ցորենն ու որոմը զատելու մասին ...

Ա՛յ ապերախտ! Քիւֆէճեան — ըսի մտովի — հապա ամուսնութիւնը անխելքի գործ էր, եթէ ա – նապատակի մը պէս ամուրի մնայիր, ո՞վ «Հայրիկ» պիտի կանչեր քեզի : Հոգեհան տառերով գրուած բարեւագիրդ ո՞վ պիտի կարդար մեղի չնորհալի ձեւով մը...

Օշականի ոճը՞ : Զյուսահատինք : Օր մը մեզի պիտի հրամցնէ՝ «Ոճարան եւ Քերականութիւն ի պէտս Օշական ընթերցողաց» մը...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Մեր ամառը

Աբէնքի *Ազատ Օրը* հետեւեալ խորհրդածու – թիւնները կ'ընէ էրոնիկի մը մէջ (4 *Մայիս*).—

Ապրիլ 3ին, լոյս տեսած է «Ցառաջ»ի 5000րդ թիւը : Ով չէ լսած անոր մասին կամ չէ կարդացած ինքնայատուկ նկարագրով այս օրաթերթը, որ տասնեակ տարիներ չարունակ, առաջնորդողն ու արտայայտիչը եղած է ոչ միայն Ֆրանսայի, այլ ամբողջ Արեւմտեան Եւրոպայի հայ գաղութին : Մորտակուած երազներու վաղորդայնին, երբ յոյսը յոգնած ու հաւատքը ցամքած էր առոյգ սրտերու մէջ իսկ, ի գին անհուն զոհողութիւններու ու նախնական միջոցներով, սկսուած էհրատարակուիլ ան, Արեւմուտք ապաստանած խուճապահար բազմութեան մէջ տոկալու ու լաւագոյն օրերու հա – ւատքը վառ պահելու համար, նախ իբր երկօրեայ ու 1927ի Ցունուարէն իբր օրաթերթ :

Իր 5000 թուականին առթիւ առանց կուսակցական կամ որեւէ ուրիշ նախապաշարումներու, կըրնանք ըսել թէ ան գաղթաշխարհի մամուլին ամենայղուտ, արու ու մարտական օրաթերթն է :

Ապրիս ու ծաւալիս, սիրելի «Ցառաջ» :

★ *Ահա եւ Եղիպտոսի «Ցուսաբեր»ը, իր 32 տարիներու պատկառելի հասակովը : Նոյն դրօշով եւ նոյն գաղափարաբանութեամբ դաշնակցական այս քաղաքական մեծ օրաթերթը անսայթաք քա – լած է միշտ դէպի վերելք, դէպի ժողովրդականութիւն դիմելով չրջանէ մը մէջ, որ նկատուած էր հայ կոչերու եւ անոնց ձեռնասուն ոստկաւարներ – րու միջնաբերդը : Եւ եթէ նկատի ունենանք հողը, ուրան հասակ նետած է, և խռովայոյզ չրջանի մը մէջ, նիւթական դժուարութիւններու հետ իր դէմ բացուած խաչակրութեանց դէմ եւս պայքարիլ ստիպուած րլլալու պարագան, հասկնալի կ'ըլլայ թէ արդէն եղիպտոսի եւ Պաղեստինի հայ մեծա – գոյն զանգուածին կողմէ փնտուուած եւ կարդացուած այդ թերթի հրատարակիչներն ու խմբագիրները որքան տոկոր ուած էին գաղափարական մաքրութեամբ, բուռն հայրենասիրութեամբ եւ իրենց կոչումին բարձր գիտակցութեամբ : Թերթեր, որոնք կը հրատարակուին հայ ժողովուրդին հետ եւ անոր համար, հայ հայրենիքին հետ եւ անոր համար — ինչպէս է պարագան դաշնակցական բոլոր թերթերուն — կ'ապրին, կը բարգաւաճին այդ ժողովուրդին իսկ քաջալերանքովն ու օժանդակութեամբը» :*

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԳԱՎԱՌԱՑԻՆ կը գրեն մեզի.— Անցեալ տարի Հայաստան մեկնեցան 330 հոգի : Կը մնան 550 հոգի, որոնց 400ը արձանագրուած են ներգաղթի համար : Դպրոցը բաց է : Ունինք 42 աշակերտներ, երկու ուսուցիչներով : Արեւմտեան Թրակիոյ եւ արեւելեան Մակեդոնիոյ մէջ հայկական բոլոր դպրոցները գոց են, բացի Գավալայէն եւ Տրամայէն : Մշակութային ոչ մէկ շարժում : Ակումբները քայքայուեցան, գիրքերը ցիրուցան : Համատա – րած լռութիւն եւ անորոշութիւն, մանաւանդ անգործութիւն եւ սղութիւն :

ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ մեռած է ընկեր Խաչատուր Գրիգորեան (Ղարաբաղցի Խաչատուր) : Մինչեւ – կարգ կրթութիւնը ստացած Թաւրիզի մէջ, տարի – ներով ուսուցչական պաշտօններ վարած էր Ղազ – ուինի, Ղարաբաղի եւ ուրիշ ազգ. վարժարաններ – րու մէջ, սիրուած բոլորէն : Հաւատաւոր քարոզիչ մըն էր Հ. Ց. Դաշնակցութեան : Մահուութեան մը վրայ, ձերբակալուեցաւ եւ ամիսներով բանտերը մնաց, երբ կարմիր բանակը 1943ին Ատրպատական մտաւ : Ցետոյ անպարտ արձակուեցաւ, առողջութիւնը քայքայուած էր զրկանքներէն եւ տառա – պանքէն :

ԲԱՐԵԳՈՐԾԱԿԱՆԻ ԱԹԵՆՔԻ մասնաճիւղը կը ծանուցանէ, թէ Ամերիկայի իր կեդրոնը երեւա – նէն ստացած է հեռագիր մը, որուն համաձայն Ցունաստանի մէջ ներգաղթի համար արձանագրը – ուածները անպայման պիտի մեկնին այս տարի :

ԱԹԵՆՔԻ ՄԷՋ Ապրիլ 19ին մեռած է Ցակոբ Տէր Ցակոբեան (Տէրենց) : Դամբանականներ խո – սած են Առաջնորդը, Ռամ. Ազատական կուսակ – ցութեան կողմէ (որուն կը պատկանէր հանգուցեալը), Պ. Առաքել Պետրոսեան, նաեւ Պ. Ցովհ. Մարեան, Պ. Զաքար Զաքարեան եւ Խաչիկեան, վեր առնելով անոր հանրանուէր գործունէութիւնը :

Երկար տարիներ ուսուցչական եւ հանրային պաշտօններ վարած է Իզմիրի եւ Աթենքի ղպրոց – ներուն եւ ազգ. հաստատութեանց մէջ, կրթական քննիչ Հ. Բ. Ը. Մ.ի, եւն. :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՄԷՋ կառուցուելիք Մայր եկե – ղեցիին եւ Ազգային Տան նախապատրաստական աշխատանքները վերջացած ըլլալով, հանդանակութեան ձեռնարկուած է : Խոստացուած եւ հաւաքուած դրամը ցարդ կը հասնի 100.000 տոլարի :

ԽՄԲԱԳԻՐ ԵՒ ԲԱՆԱՍԷՐ Սարգիս Ծոցիկեանի յիսնամեայ գործունէութեան յոբելեանը տօնելու համար յանձնախումբ մը կազմուած է Նիւ Եորքի մէջ : Ծոցիկեան ծնած է Ակնայ մէջ 1873ին : Նախնական ուսումը ստացած է տեղւոյն ազգային վարժարանին մէջ եւ ինքնաշխատութեամբ զարգացած եւ մտած է գրական ասպարէզ : Եղած է Կովկաս, Եղիպտոս եւ Ամերիկա : Աշխատակցած է շատ մը թերթերու եւ վարած խմբագրական պաշտօններ : Հրատարակած է հայրենասէրներ բազմաթիւ դրա – ծներ.— Տարածուած ախտը, վեհ. Հայրիկը Բա – զու, Այց մը Անի քաղաքին, Դէպի փրկութիւն, Արթնութիւն, Հայկականք, Հալածուածներ, Հա – յոց Հայրիկ, Արարատ, Կովկաս, Հայ Տարեգիրք-Մասիս :

Հրատարակութեան պատրաստ՝ Արեւմտահայ Աշխարհ (Մեր երկրին 116 քաղաքներուն եւ չրջակայից պատմութիւնները՝ իւրաքանչիւրը առանձին բաժինով), Մեր հին մատենագիրները եւ իրենց գործերը, (մինչեւ ԺԹ. դարու վերջը), Ա – րեւմտահայ գրականութիւն (ԺԸ. դարու սկիզբէն մինչեւ ներկայ ժամանակները), Պարսկահայք եւ հայաբնակ քաղաքներ, ժամանակակից ազգային դէմքեր, Պէսպիսական էջեր, կեանքի բեմին վրայ (պատմութիւններ), Հայուն սիրտը (վէպ), Լուծը (ողբերգութիւն) եւն. :

Ցորելեանի հանդիսութիւնը կատարուած է Մայիս 15ին, Նիւ Եորքի «Լէմփայր» պանդոկի մեծ սրահին մէջ :

ՀԱՑԱՍՏԱՆ.— ՑԱՌԱՋԻԿԱՑ ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆԻՆ համար Պերհրատը լոյս պիտի ընծայէ երեսուն տեսակ դպրոցական դասագրքեր, իւրաքանչիւրը 25.000 — 80.000 օրինակ, ընդամէնը մօտ 1.200.000 : Մինչեւ Ապրիլ 20 տպագրութեան յանձնուած են 24 տեսակ դասագիրք, լոյս տեսած են 6 տեսակ դասագիրք : Ամէն միջոց ձեռք առնուած է որպէսզի դասագիրքերը լոյս տեսնեն ժամանակին :

ՑԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

Գաւառը զրեթէ հաւաքուած էր հոն : Դաղթական – յաններ, որբանոցներ, Ազգ. խնամատարութիւն, որբահաւաք մարմիններ, մարմնակրթական ա – կումբներ, երաժշտական միութիւններ եւ այս բոլորին ասուլիսները : Մտաւորական ընտրանին՝ իր ղլուխը կորնգուցած էր, մեր ժողովուրդին վիրաւոր սիրտը՝ դեռ կը բաբախէր ուժգնօրէն :

Ցոյսեր կային իր վերածնունդին : Ողջ մնացող մտաւորականութեան պարտականութիւնը խիստ ծանր ու ճակատագրական էր, պէտքէր փրկել կեանքի նշաններ ցոյց տուող այդ սիրտը, փրկել հայ ժողովուրդը ֆիզիքապէս, փրկել բարոյապէս : Կը կազմակերպուէին ցնծատօներ, հանդէսներ : Մամուլ, բեմ, արուեստ, դրականութիւն առաջին չարքին վրայ կուգային այս աշխատանքներուն մէջ : Ցաճախ միեւնոյն օրը քաղաքին զանազան կեդրոններուն մէջ կազմակերպուած կ'ըլլային հանդէսներ, դասախօսութիւններ, թատերական ներկայացումներ եւ ցոյցեր : Զգալի էր բանախօսի պակասը, կ'ուզէին Օշականն ալ քշել այդ ճամբուն վրայ, բայց ան ինքզինքը չարմար չէր զգար այդ բանին մէջ, հետաորութիւնը իր խառնուածքէն դուրս էր, առոր համոզուած էր Աբմաչի ղպրեվանքէն իսկ :

Աչխատեղ Դուրեան արք. պարտաւորիչ էր ղարձուցած հետեւեալ սովորութիւնը.— Որ եւ է բանախօսութիւն որ կ'ըլլար հաւաքոյթի մը մէջ, կամ քարոզ, որ եկեղեցւոյ բեմէն կը տրուէր, դարձնել վիճաբանութեան նիւթ, ուսանողական չրջանակին մէջ, իր ներկայութեան, զարգացնելու համար՝ ազգ մէջ իսօքին ներքութիւնն ու ճաչակը : Թեր ու դէմ վիճաբանութիւններու պահուն Ցակոբ չատախօսը կը քննադատէր խօսուածքը ու դիրք բռնած կ'ըլլար : Թորգոմ վարդապետ տաղաւարի մը առիթով եկեղեցիին մէջ տուած էր իր չատ դեղեցիկ քարոզներէն մէկը ու այդ իր չատ սիրած վարդապետին քարոզին ալ չէր հաւնած Ցակոբը : Դուրեան արք. հրապարակով յայտարարած էր թէ օր մը՝ անշուշտ առիթը պիտի տրուի իրեն կատարելու այն բանախօսութիւնը՝ որ պիտի չըլլայ իր չհաւանածներուն պէս ու պիտի ըլլայ լուրը, հաւնածը : Զուչանար այդ առիթը : Հանդիսութեան օր մը՝ երբ սեղանի մը չուրջ խմբուածէին խնամակալութենէն հիւրերը, Պոլսէն եկած յայտնի դէմքեր, Սրբազանը ժպիտր դէմքին յանկարծ կը հրաւիրէ Ցակոբը ընելու երկու խօսք այդ հանդիսութեան առիթիւ : Անակնկալի եկած Ցակոբը՝ բաւական վարանելէ վերջ, չորս կողմէն եղած պնդումնե – րուն վրայ կ'ելլէ ոտքի, վարագոյր մը կ'իջնէ աչքերուն, կ'ունենայ դլխու պտոյտ, կը փորձէ բանալ իր բերանը ու ծայրայեղ ջղային վիճակի մը ենթարկուած, բերնէն դուրս կուգան երեք բառեր.— Ես այս օր...

Վայրկեան մը լռութիւն :— Ա՛յս օ՛ր է՛ս...
Դարձեալ լռութիւն : — Ա՛յս օ՛ր է՛ս

Եւ չի դար վերջը : Զափազանց նեղուած կ'ելլէ սրահէն դուրս, ու իր կուղպ բերանը հոն ալ չի բացուիր : Կը չափէ, կը ճեւէ, ու կը համոզուի թէ ինքր մարդը չէ այդ հերոսութեան ու մինչեւ վերջըն ալ այդ համոզումը կը մնայ արմատացած իր մէջ : Երբ խօսքր դրական դասախօսութեան մը մասին չէ, ան կը մնայ միշտ լուռ : Նոյնիսկ նման պարագաներու ալ կը զրէր իր ըսելիքը ու կուտար որ կարդային, ինչպէս պատահած էր 920ին 922 թուականներուն քանի մը Գրական Ասուլիսներու մէջ, որոնց մէկն էր Մեծարենցի համար սարքուածը Պոլսոյ մէջ, որքան որ կը յիշեմ կարդացուած Ց. Ճ. Սիրունիի կողմէ :

Երբ Պոլիս էինք մեր ամենօրեայ չարաչերու – թիւնները ունեցան մտերմութենէ ալ վեր բան մը : Հոդիի եղբայրներ բառն ալ քիչ պիտի դայ, այդ վիճակը արտայայտելու : Կնքեցի իր երկրորդ զաւակը Վահէն, որ այսօր հակառակ հօրը կամքին ինկած է անոր ճամբուն մէջ, ու իր մէկ պատմածքը վարձատրուած «Ցուսաբեր»ի դրական մրցանակովը : Կը յիշեցնէ ինձի իր հայրը երի – տասարդութեան դաստ երազներովը : Տարօրինակ տղեկ մըն էր երբ կնքեցի զինքր ու այսօր վառնի երիտասարդ ուսանող մը Փարիզ՝ Սորպոնի՝ միջազգային դրականութեան, ու հանրօգուտ չինութեանց մէջ ելեկտրական մեքենագիտութեան :

Պիտի չպատմեմ իր այդ Պոլիսը բոլոր մանրամասնութիւններովը : Միայն պիտի յիշեմ իր աչ – խատանքներէն քանի մը գործեր ու կեանքէն դէպքուադներ :

Այդ ժամանակաչրջանին կ'աչխատակցէր ՃՈՒՑԱՄԱՐՏի : Հրատարակուած են 921ին «Երբ պատանի են», «Երբ պզտիկ են»ի իր չատ դդայուն ու բանաստեղծական չունչով մր գրուած պատմածներու չարքն ու «Կայսերական յաղթեր – դութիւն վերնագրին տակ խորհրդաւոր էջեր :

Աչխատակցած է «Ոստան» հանդէսին, հոն հրատարակուած են «Ութնեմ Սողոմէն», «Մաղաք», ու «Վաթմանը» պատմուածքները : 921ին առանձին հատորով հրատարակած է «Ծոնարհները» պատմուածքները, որ կը նկատուի իրրեւ հատոր իր առաջին հեղինակութեանց, ու Բ.ը, «Խորհուրդ – ներու մեհեան» անունին տակ հաւաքուած հէք – եաթներու ու տպաւորապաչտ բանաստեղծութիւն – ներու չարքը : Ասոնցմէ վերջ «Երբ պատանի են»ի երրորդ պատմուածքներու չարքը, որ հրապարակ ելաւ իր Պոլսէն հեռանալէն ետք :

ԳԷՈՐԳ ԶԱԳՐԵԱՆ

եւ վերադառնալովԻիֆ, պատերազմ յայտարարեց Սպանիացիներուն դէմ: Ծանր պարտութեան մը մատնելով զանոնք, զէնքը դարձուց Ֆրանսայի դէմ: 1925 ապրիլէն մինչեւ Յուլիս, մեծ յաջողութիւններ չահեցաւ, ամբողջ քաղաքներ պաշարե – լով: 1926 Օգոստոսի վերջ Փէթէն 80.000 դինուորներով եւ Սպանիացիները 25.000 հոգիով յարձակեցան եւ յաղթեցին: Ապստամբները անձնատուր կ'ըլլային խմբովին: 1925 հոկտեմբեր 25ին Ապտ էլ Քէրիմ բոլորովին լքուելով, անձնատուր եղաւ 1926 Մայիս 6ին եւ նոյն տարուան Սեպտ. 8ին աքսորուեցաւ Ռէյունիօն կղզին: 1929ին Մարոքի սուլթանը 12 հէքթար տարածութեամբ կալուածմը գնեց 337.000 ֆրանքի, ուր կը բնակէր աքսորականքով ամբողջ ընտանիքով:

ՈՒՐԻՇ ՄԻՋԱԴԷՊ ՄԸ

Եգիպտոսի կառավարութիւնը հանգանակութիւն մը բացած էր, ցորեն ղրկելու համար Թունուզ, որ կը տառապի սովէն: Միեւնոյն առեն եգիպտական մամուլը բուռն պայքար մը կը մղէր Ֆրանսայի դէմ թէ անօթի կը ձգէ Հիւս. Ափրիկէն: Շաբաթ օր, եգիպտական յաձանաւ մը, «Էմինա Ֆավղիա», արմտիք բեռցած կը մօտենար Թունուզի ծովեզերքին: Որպէսզի միջադէպ մը չծագի, Ֆրանսական կառավարութիւնը առաջարկեց եգիպտոսի այդ ցորենը ցամաք հանել Ֆրանսական նաւահանգիստ մը, ուրկէ Թունուզ պիտի փոխադրուի անյապաղ:

Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական դեկոյցը կ'ըսէ թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը նախապէս արտօնած էր որ եգիպտական օդանաւ մը Թունուզ գայ Կ. Յաչի երկու պատուիրակներով: Եգիպտական մամուլը բուռն պայքար մը բացաւ, բայց միջադէպը կարգադրուելու վրայ էր, երբ, Մայիս 27ին, լուր տրուեցաւ Գահիրէի Ֆրանսական դեսպանին թէ «Ֆավղիա» յաձանաւը ճամբայ ելած է Ալեքսանդրիայէն:

Լուրեր Միջին Արեւելքէն

Լիբանանի նորընտիր երեսփ. ժողովը իր առաջին նիստը պիտի գումարէ այսօր, երեքշաբթի: Ըստ սովորութեան Ռիատ Սոլհ պահվիճր իր հրաժարականը պիտի ներկայացնէ:

Նորընտիր երեսփոխաններուն մէջ կը զըտնուին Հ. Ը. Դաշնակցութեան երկու թեկնածուները, ընկեր Մ. Տէր Գալուստեան եւ Տոքթ. Մ. Հայրապետեան:

Լիբանանի արտաքին նախարարութիւնը կը հերքէ այն լուրը թէ կառավարութիւնը պահանջած է Վատիկանէն պատժական միջոցներ ձեռք առնել Պէյրութի արքեպիսկոպոսին՝ դերապայ Ծառ Մուպարէքի դէմ, որ վերջերս բաց նամակ մը ուղղած էր Հանրապետութեան նախագահին:

Հեռագրի մը համաձայն, հակառակ պետական արգելքին, քանի մը հարիւր հոգի Պէյրութի մեծ մզկիթէն դուրս ելլելով, փորձեցին թափօր կազմել: Այս առթիւ թշնամական կանչեր արձակեցին մասնաւորապէս դերապայծառ Մուպարէքի եւ նախկին նախագահ Խուրի դէմ:

★ Սուրիոյ եւ Պաղեստինի սահմանագլուխին հսկողութիւնը աւելի խստացնելու համար ան – հրաժեշտ հրահանգները հաղորդեց Սուրիոյ ազգ. պաշտպանութեան նախարարութիւնը: Երեք հեծելագունդեր պիտի տեղաւորուին հարաւային շրջանին մէջ եւ մեքենաշարժ պահակախումբեր պիտի գործեն սահմանագլուխին վրայ:— Ակրայի (Պաղեստին) բանտէն փախած երկու դատապարտեալներ ձերբակալուելով Պաղեստինի կառավարութեան յանձնուեցան, համաձայն կնքուած պայմանագրին:

★ Քարիւղի խող մը երեւան հանուեցաւ Պէյրութի մեծ վաճառանոցին (Հալ) մօտ, դեռեւին փորուած առեն: Հեղուկը, որ գտնուեցաւ 6—7 մեթր խորութեամբ, կանաչորակ գոյն մը ունի եւ բաւական մեծ քանակութեամբ աղի ջուր եւ քարիւղ կը պարունակէ: Արդէն իսկ 500 տակառ խեղ հանած են աւազանէն որ կանոնաւորապէս կը լեցուի: Եթէ քարիւղը առատ ըլլայ, այն առեն ամբողջովին պիտի փոխուի Պէյրութ քաղաքին յատակագիծը:

★ Իրանի վարչապետը, Ղավամ Սալթանէ, ճառ մը խօսելով, յայտարարեց.— «Հիմա որ արտաքին դժուարութիւնները քիչ մը հեռացած են մեր քաղաքական հորիզոնէն, կրնանք աւելի հանդարտ մթնոլորտի մը մէջ պատրաստել մեր ապագան եւ օգտուիլ առիթէն, խորհելու համար հիմնական բարեկարգումներու մասին»:

Վարչապետը այս առթիւ պարզեց իր ծրագրին դլխաւոր կէտերը, որոնց մէկն է պարտաւորիչ եւ ձրի նախակրթութիւն հաստատել, ինչպէս եւ չատ մը տնտեսական բարեկարգումներ: Կառավարութիւնը 280 միլիոն տոլարի վարկ մը խնդրած է Ամերիկայէն, բանակը եւ ոստիկանութիւնը արդիացնելու համար,

---

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ պահանջեց եւս կանչել Սոֆիայի ամերիկեան դեսպանատան զինուորական կցորդը, ամբաստանելով թէ նախատած է վարչապետը, Տիմիթրով, վար առնելով անոր պատկերը որ կախուած էր խրճիթի մը մէջ:

Հուլգարիա՞ն ալ կը կարմրի

Անգլեսաքսոն մամուլը մեծ մտահոգութեամբ կը հետեւի Հունգարիոյ դէպքերուն, որոնք անակնկալ ընթացք մը ստացած են, իբրեւ հետեւանք խորհրդային հրամանատարութեան ճնշումին:

Այդ հրամանատարութիւնը ուղղակի ամբաստանեց թէ վարչապետը եւ երկու նախարարներ մեղսակից են դաւադրութեան մը: Վարչապետը Զուիցերիա կը գտնուի, եւ ստիպուեցաւ հրաժարիլ: Վերջին տեղեկութեանց համաձայն, համանավարական ճնշումը կը ձգտի տապալել մանր կալուածատէրերէ կազմուած կառավարութիւնը: Արդէն իսկ վարչապետ նշանակուած է պատերազմական նախարարը, Լայոս Տիննիէօ, նախկին յիսնապետ մը, 46 տարեկան, որ կը վայելէ խորհրդային իշխանութեան համարումը: Բարձր պաշտօնատար մը յայտարարած է թէ համայնավար կուսակցութիւնը այժմ 100 առ հարիւր տէր է երկրին մէկ եւ չատ չանցած պիտի ստիպուին Ռուսերուն յանձնել բանակին մարզանքը եւ կազմակերպութիւնը: Նոյն աղբիւրին համաձայն մանր կալուածատէրերու վարիչներէն չատերը անհետացած կամ ձերբակալուած են իրբեւ հակաբոլշեւիկ:

Նոր վարչապետը, որ պիտի վարէ նաեւ պատերազմական նախարարութիւնը, խորհրդային հրամանատարին՝ զօր. Սվիրեւովի աչքը մտած էր համայնավար զօրավարներ նշանակելով եւ իր նախարարութիւնը մաքրելով հակաբոլշեւիկ տարրերէ:

Համայնավարները իրենց պայքարը սկսան 1945 Նոյեմբերին, երբ տեսան երեսփ. ընտրութեանց արդիւնքը,— 57 առ հարիւր չահած էին մանր կալուածատէրերը, 16.9 առ հարիւր համայնավարները: Այժմ Հունգարիան ալ կորսուած կը համարուի արեւմտեան պետութեանց համար:

Վերջին լուրերու համաձայն, ամերիկեան կառավարութիւնը խիստ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, համախորհուրդ՝ Անգլիոյ հետ: Իր առաջին գործերէն մէկը պիտի ըլլայ ամբաստանել Յ. Միութիւնը թէ կը խախտէ դինադադարի պայմանները, որոնց գործադրութեան համար հաւաքաբար պատասխանատու են երեք պետութիւնները: Հաւանական է որ տնտեսական միջոցներ ալ ձեռք առնուին: Ամերիկա վերջերս 7.000.000 տոլարի վարկ մը բացած էր Հունգարիոյ, այժմ կրնայ ջնջել: Անգլիա եւս միջոցներ կը խորհի:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈՂ չաբաթ օր բացաւ իր նոր կազմակերպութեան վարիչներու առաջին համագումարը, մասնակցութեամբ 300 պատգամաւորներու: Այս առթիւ ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ եւրոպան պէտք է վերակազմուի արեւմտեան եղանակով եւ ոգիով: Հետեւաբար Ֆրանսան ալ պէտք է մնայ արեւմտեան: Բեւոյ չէշտեց թէ Ֆրանսա կը կարծի ամերիկեան աջակցութեան, վերակազմուելու համար: Այս առթիւ նորէն քննադատեց ներկայ սահմանադրութիւնը եւ բսաւ թէ այսօր անդօր պիտի ըլլար, եթէ հրաժարած չըլլար մկզուկէս տարի առաջ: Եզրակացնելով, բացատրեց թէ իր կազմակերպութիւնը կ'ուզէ փոխել ներկայ դրութիւնը, որպէսզի «իշխանութիւնը բխի ժողովուրդէն: Ինչ կը տեսնենք այսօր,— խորհրդարանը կը խոստովանի թէ խորհրդարան չկայ եւ կառավարութիւնը կը ցուցնէ թէ իրականին մէջ չատ քիչ կառավարութիւն կայ: Վստահ ենք մեր գործին մեծութեան եւ աղնուութեան»:

ՖՐԷՆԻ ԲԱՆՏԻՆ կալանաւորներէն 30 հոգի, որոնք իրբեւ գործակից ամբաստանուած են, մերժեցին ճաշել չաբաթ կէս օրին: Ուրեմն կամաւոր ծոմ կամ հացադուլ: Բանտարկեալ մըն ալ փորձած է անձնասպան ըլլալ, ինքզինքը վար նետելով չորրորդ յարկէն: Թերթերը կը դրեն թէ այս դէպքերէնառաջխորհրդաւոր ձեռքեր կը ցրուէինպատճէնները անստորագիր նամակի մը որով ընդհ. ներում կը պահանջուի քաղաքական յանցաւորներ. Ուրիշ նամակ մը, ուղղուած նախագահ Թրումընի եւ փարիզի ամերիկեան դեսպանին, կը խնդրէ միջամտել եւ գտնէ «աւելի մարդկային» երկիր մը փոխադրել ղիրճինք:

53 ՀՈԳԻ ԵՒ ՁՈՀ ԳԱՅԻՆ օդանաւային արկածի մը, Մ. Նահանգներուն մէջ: Բոլորն ալ ողջ ողջ վաեեցան: Ասով 167ի կը հասնի գոհերուն թիւր 48 ժամուան մէջ, 9 տարբեր արկածներով:

Ընտրութի՛ւն կոշկակարներուն

Ընկնիք կաշիի վաճառատուն **Crepin et Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք 8. Գ. փող. **Ֆոպուրկ վաճառատուն, 223, r. Tolbiac, Paris (13)** Tél Gob 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 և 14—18 **բոլոր եւ շաբաթ օրերը: Հարեւանցի՝ մետրօ Tolbiac, Place d'Italie, Cloridor**

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ը. Դ. ՐԱՖՖԻ խումբի ժողովը՝ այս չորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ը. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Société Savantesի սրահը: Կը խօսի Օր. Գեղարուեստական խնամուած բաժին

Շնորհալի մասնակցութեամբ Օր. ՌԷԺԻՆԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի (Prix de Conservatoire):

Հայկ. հնչեակը կը նուագէ Սպենդիարեանէն, կոմիտասէն եւ Բարխուդարեանէն: Կ'երգէ Գ. Մ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ (պաս), Գ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆ դաշնակ, եւ չքեղ պալէները, Օր. ԱՎՆԱՓԱՄՕՎԻ ղեկավարութեամբ: Մուտքը ազատ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՓՐ. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԸ չնորհակալութեամբ ստացած է Գ. Վահրամ Պապլիկեանէ 2000 ֆրանք, Կապոյտ Խաչի Օրուան եւ 27 Մայիսի թէյասեղանին առթիւ:

ԲՈԼՈՐ ԵՐՋՆԿԱՅԻՆԵՐՈՒՆ

ՊԱՂՏԱՏ, 18 Մայիս.— «ԵՐՋՆԿԱ» գործիս տպագրութիւնը վերջանալու վրայ է:

Այսուհ կը խնդրեմ մեր բոլոր ՎԵՐԱԳՐՈՂ հայրենակիցներէն, որ իրենց գտնուած վայրերու մէջ ի մի հաւաքուելով՝ նկարուին եւ իրենց խմբանկարները ղրկեն Եգիպտոս, հայրենակից Գ. Լազեանի հասցէին (Mr. K. Lazian, P. B. 868, Caire, Egypte) գրքի վերջին մասին մէջ լոյս տեսնելու համար:

Խմբանկարներուն ետեւը, կամ առանձին թուղթի վրայ նշանակելու է, իւրաքանչիւր նկարուողի անունը, ազգանունը եւ որտեղացի ըլլալը, Երզնկայի քաղաքէն՝ թէ գիւղերէն եւ որ գիւղէն:

Խիստ փափաքելի է, որ ոչ մէկ շրջան եւ ոչ մէկ հայրենակից դուրս մնայ այս ձեռնարկէն, որ դեղեցիկ յիշատակ մը պիտի ըլլայ մեր ապագայ սերունդին ու պատմութեան համար:

Այն տեղերը ուր Հայր. Միութիւններ չունինք, կը խնդրուի, որ ձեռնարկեն հայրենակիցներ իրենք ձեռնարկեն այս գործին եւ ջանան օր առաջ, ԱՄԷնէն ՈՒՇԸ ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆԻՍԻ 20 իրենց շրջանի հայրենակիցներու խմբանկարը հասցնել ե – դիպատս:

Գ. ՄԻՒՐՄԷՆԵԱՆ

ՅԱՒՈՒ Է Սէթրօէն, traction avant décapotable, 11 ձի, նոր մօթէօռ: Դիմել «Ծառայի»:

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Օրը

8 Յունիս, կիրակի ժամը 15ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis, rue St. Dominique, métro Invalides:

Կը նախագահէ ՏԻԿԻՆ Տ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ Լ. ԲԻՒԶԱՆԴ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mercredi 4 JUIN 1947 Զորեքշաբթի 4 ՅՈՒՆԻՍ

44· ՏԱՐԻ — 19e Année № 5050-Նոր շրջան թիւ 659 խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԽՌՈՎԱՑՈՑՉ ԵՒՐՈՊԱՆ

Օրուան տաքին եւ անօրինակ տագնապներուն հետ, Չիղերն ալ դիզուած են Եւրոպայի ամբողջ տարածութեան վրայ: Գոնէ այն երկիրներուն մէջ ուր մարդիկ խօսելու, գրելու, շարժելու ազատութիւն, ինչպէս եւ արտաքին աշխարհին հետ հաղորդակցելու դիւրութիւններ կր վայելեն:

Ահաւասիկ մեր բնակած երկիրը, Ֆրանսա:

Անընդհատ իրարու կը յաջորդեն ընկերային եւ տնտեսական խլրտումները: Ամէն օր մասնակի կամ ամբողջական գործադուլներ, բողոքի ցոյցեր, օրավարձի յաւելման պահանջներ, ուղղակի կամ անուղղակի սպառնալիքներ եւայլն:

Անշուշտ այս դէպքերուն դիմաւոր պատճառն է ապրուստի սղութիւնը, որ կր շարունակուի, հակառակ 10 առ հարիւրի կրճատման:

Բայց կայ նաեւ հոգեբանական պատճառ մը: Համայնավարները վերջերս դուրս ձգուեցան կառավարութենէն: Փոխանակ վհատելու, անոնք այժմ իրենց տեսակէտները կր քարոզեն Աշխատանքի Դաշնակցութեան միջոցաւ, որ ունի 5—6 միլիոն անդամներ, մեծ մասով իրենց տիրապետութեան տակ:

Քաղաքական հով մըն ալ կր փչէ այս ընկերային — տնտեսական խլրտումներուն վրայ:

Արդարեւ, զանցառելի քանակութիւն մր չեն կազմեր անոնք որ դժգոհ են ներկայ սահմանադրութենէն (ոչ թէ հանրապետական կարգուսարքէն): Դժգոհներ կան մինչեւ անդամ կառավարական կուսակցութեանց մէջ:

Այժմ այս չարժումին գլուխն անցած է 1940 Յունիս 18ի հերոսը, զօր. տը Կոլ, իր ժողովրդականն «Համախմբում»ով:

Ընդդիմադիրները անձնական իշխանութեան, «կեսարականութեան» մասին կր վերագրեն գործերին, զոր մեղադրելով իրենք կատարեալ կեսարներ կ'ըլլան, մինչեւ իսկ հակահանրապետական: Ամէն օր դոյնդոյն ծաղրանկարներ կր հրատարակեն, մեծ եռանդ ստեն մեղադրելով իրենք գործիք անգլեւսաքսոն դրամատիրութեան:

Ինդիրը այն է որ, այս պայքարներն ալ խոչընդոտ կ'ազդեն ժողովուրդին վրայ, որ ի զուր դարման կր փնտռէ իր ամենօրեայ հոգերուն:

Նոյնքան վրդովիչ է պատկերը՝ արտաքին ճակատին վրայ, քաղաքական թէ զաղթային:

Երկու կարեւոր զաղթավայրեր ապստամբած են արդէն: Եւ ահաւասիկ Մարոքը, Ալժերիան, Թունիզը հետզհետէ գլուխ կր վերցնեն, յանուն ազգերու ինքնորոշման իրաւունքին, իրենց կրնակը տուած՝ արաբական աշխարհին որ բացէ ի բաց ոսպարէզ կր կարդայ արեւմտեան պետութեանց:

Պատկերը չատ աւելի մռայլ է Ֆրանսային դուրս, հարեւան երկիրներէն մինչեւ Պալքանները:

Իտալիան մէկ օր իսկ հանդիստ չունեցաւ, իր պարտութենէն ի վեր: Ահաւասիկ չորրորդ կառավարութիւնն է որ կր կազմէ միեւնոյն վարչապետը, դուրս ձգելով ձախակողմեան տարրերը, եւ արդէն փոթորիկ մը պայթած է: Նոր դահլիճը կր համարուի պարզապէս կղերա-յեւոդիմական:

Միւս պարտեալը, Գերմանիան, միշտ կր մնայ չորս մասի բաժնուած: Չորս տարբեր իշխանութեանց տակ, որոնց իւրաքանչիւրը իր կարգուսարքը հաստատած է: Անդրեւսաքսոնները վերջերս անտեսական միութիւն հաստատեցին եւ այժմ ծրագիրներ կ'որոճան վարչապէս ալ միացնելու երկու չրջանները, նոյնիսկ Ֆրանսականը:

Խորհրդային իշխանութիւնը կր մնայ անկախ եւ տէր—տիրական իր զրաւած չրջանին մէջ, որ բաժնուած է ամուր պատուարով մը:

Ուրիշ ամէն բան մէկդի դնելով, համաստուած անօթութեան մղձաւանջը կր կազմէ մեծագոյն սպառնալիքը այդ երկրի ապահովութեան համար:

Հունգարիա, որ չափաւոր տարրերէ կազմուած կառավարութիւն մր ունէր, ընդհ. քուէարկութեամբ, հետզհետէ կ'ինյայ խորհրդային տիրապետութեան տակ, ինչ որ կր նշանակէ նոր ճակատ մը՝ արեւմտեան պետութեանց դէմ:

Տակաւին չենք խօսիր Ռումանիոյ մասին, ուր եղերայրասպան արիւնր կր հոսի անընդհատ, ինչպէս եւ Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ մասին, ուր անչնչելի մթնոլորտ մր ստեղծուած է եւ ուր տրտնեսական անձկութիւնը կր քամէ ժողովուրդին եբակները:

Շ.

Հայաստանեան ճարտարապետ մը Պրիւսէլի մէջ

ՊՐԻՒՍԷԼ, (Ցառաջ).— Անցեալ չաբաթ, պելժ ճարտարապետներու ընկերակցութիւնը գումարած էր համաժողով մը, հիմը դնելու համար ճարտարապետներու միջազգային ապագայ կազմակերպութեան: Համաժողովին ներկայ էին Ֆրանսացի, անգլիացի, ռուս, զուիցերիացի, չուէտացի, հոլանտացի, չեխոսլովաք ճարտարապետներ: Մ. Միութեան կողմէ եկած էին կարօ Հալէպեան եւ Պառանով:

Հալէպեան մեծ համբաւ կր վայելէ Մ. Միութեան մէջ իբրեւ առաջնակարգ ճարտարապետ: Փոխ նախագահն է Մ. Միութեան ճարտարապետութեան ակադեմիային, նախագահ՝ Մոսկուայի Սովետ ճարտարապետներու միութեան, որ 400 անդամ կր հաչուէ: Հեղինակն է Սթալինկրատի վերաչինութեան յատակագծին եւ պատգամաւոր Գերագոյն Խորհուրդին: Հայ ճարտարապետը համաժողովին ներկայացուց այն հիմնական սկզբունքները որ կր տիրապետեն Մ. Միութեան մէջ, մասնաւորապէս ծանրանալով գեղագիտական կառուցումներուն վրայ: Համառօտ ակնարկ մը նետելէ վերջ յունական, եգիպտականաճարներու ու գոթական եկեղեցիներու ճարտարապետութեան վրայ, չեշտեց թէ ներկայ դարը կր պահանջէ հանրօգուտ չինութիւններ: Ճարտարապետութիւնը թէեւ զաղափարով համաչխարհային է, սակայն պէտք է արտայայտէ իւրաքանչիւր ժողովուրդի ազգային ոգին: Ցետոյ Պ. Հալէպեան ժողովին ներկայացուց Սթալինկրատի վերաչինութեան յատակագիծը:

Պելժիոյ հայ գաղութը օգտուելով մեր մեծատաղանդ հայրենակիցին ներկայութենէն, վինքը եւ իր ընկերը հրաւիրեց Հայկ. Ակումբ, ուր պատչամ մեծարանքը եղաւ իրենց, ինչպէս նաեւ ուսանողական հիւրերուն: Այդ առթիւ, բաժակաճառեր արտասանուեցան թէ հիւրերուն եւ թէ գաղութի անդամներուն կողմէ: Պ. Հալէպեան ընդառաջ երթալով ներկաներուն կողմէ յայտնուած բաղձանքին, չահեկան տեղեկութիւններ հաղորդեց Մ. Հայաստանի կացութեան, ինչպէս նաեւ կատարուած չինարարական աշխատանքներու մասին: — Հ. Տ.

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ փութով յառաջ կր տարուի չինութիւնը մեծ ամբարտակի մը, 1500 մեթր խորութեամբ, որ պիտի կազմէ Մ. Միութեան ամենագոյն ջրաելեկտրակայանը, Սեւանագէս եւ պիտի բանի յառաջիկայ աշնան սկիզբը, ինչպէս հաղորդեց Մոսկուայի անթելը, Մայիս 28ին:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», խստօրէն կր քննադատէ հարաւսլաւիոյ չրջանները, մասնաւորապէս Ուկրայնայի Փոլթավա նահանգին եւ կ'ըսէ. Ասիոյ կարմիր մր չրջաններուն մէջ գաշտերու վիճակը այնպէս է որ հունձքերը վտանգուած են: Ղեկավարները երբեք հոգ չեն ըներ, եւ, օրինակի համար Փոլթավայի նահանգին մէջ, մշակուած տարածութեան միայն 10 առ հարիւրին վայրի խոտերը մաքրուած են»:

ՅՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐ հաւաստած են Սիպերիոյ մէջ, աւելի քան 250 քառ. քիլոմեթր տարածութեան վրայ: Ածուխի խաւին մէջին թանձրութիւնն է 4 մեթր: Շատ հաւանական է որ հարիւրամեայ պիտի սպառի այս տարածքը:

ՍՈՒՐԻՈՅ վարչապետը, Ճէմիլ Մէրտամ պէյ, խօսելով մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, ըսաւ թէ Արաբական Դաշնակցութեան անդամ պետութեանց արտաքին նախարարները ժողով պիտի գումարեն մօտերս, անդառնալի որոշումներ տալու համար Պաղեստինի մասին: Այս առթիւ չեշտեց.— «Պաղեստինի հարցը չի կրնար պարզուիլ, դառնալ որ եւ է սակարկութեան: Մենք ոչ Հրէաստան Ազդ. Տուն պիտի ընդունինք, ոչ ալ Պաղեստինի բաժանումը: Միայն մէկ լուծում կայ,— այն որ առաջարկուեցաւ արաբական պատուիրակութեան կողմէ, Միացեալ Ազգերու ընդհ. ժողովին մէջ»:

ՄԱՏԱԿԱԲԱՐԻ ապստամբութեան սպարապետը, Սամուէլ, ձերբակալուեցաւ իր թաքստոցին մէջ:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԻՐԱՐՈՒ ԿԸ ՑԱՋՈՐԳԵՆ

Խանութպաններն գոհացում ստացան

Բանուորական խլրտումները իբարու կր յաջորդեն ամբողջ Ֆրանսայի մէջ, լուրջ մտահոգութեան մատնելով կառավարութիւնը: Երկար բանակցութիւններէ վերջ, կարելի եղաւ համոզել միջին եւ մանր խանութպանները որ ետ առնեն իրենց նախորդ որոշումը: Ուրեմն, անոնց խանութները պիտի չփակուին այսօր, չորեքշաբթի բայց միւս կողմէ աւելի ծանր գործադուլներ պատահեցան եւ վախ կայ որ չարժումը ծաւալի հետզհետէ:

Այսպէս, 48 ժամուան համար գործադուլ յայտարարեցին փուռերու բանուորները, որով կառավարութիւնը հարկադրուեցաւ 150 կրամի զեղչել Բ. եւ Գ. օրերու հացաբաժինը: Փուռերուն մէկ մասը դեռ լուր չէր ստացած, երբ այս որոշումը արուեցաւ, իսկ ուրիշ տեղերու մէկ երկար պոչեր կազմուած էին, 150 կրամը ստանալու համար: Փռապանները եւ կառավարութիւնը ստիպուած էին արտակարգ միջոցներ ձեռք առնել, հաց ճարելու համար: Անախորժ տեսարաններ ալ պարզուեցան: Խնքնաչարժի եւ օգտաւէտ գործարան ներու բանուորներ համախմբուելով վարչապետարանին առջեւ, աղմկալի ցոյցեր կատարեցին.— «Կը պահանջենք անմիջապէս եւ բաւարար հաց ճարել Յրանսայի բանուորներուն»: Ծուցարարները կ'ուզէին տեսնել Պ. Ռամատիէն, բայց մերժուեցան եւ ոստիկանութիւնը ցրուեց բազմութիւնը:

ՑՈՑՑԵՐ ՀԱՑԻ ՏԱԳՆԱՊԻՆ ԱՒԹԻԻ

Հացթուխ բանուորները ժամակաց կր ստանան 41 Ֆրանք 80, յետոյ պարզեւ մը՝ սովորական հացի քիլոյին, իսկ ուրիշ հացերու հատին վրայ, ուրեմն մէջին հաչուով կր ստանան ժամը 60—80 Ֆրանք, համաձայն իրենց արհեստակցական վարչութեան: Այժմ կր պահանջեն ամսական 1500 Ֆր. հատուցում տաժանելի աշխատանքի համար եւ մանաւանդ պարգեւ մը, երբ գործը կր դադրի, այլեւս չգոյութեան հետեւանքով:

Օրուան հացը եփելու համար, չատ մը վայրերու մէջ հրաւէր ուղղուեցաւ հանգստեան կոչուած բանուորներու, հրշէջներու, զերիներու, եւայլն: Փարիզի մէջ չատ մր ճաշարաններ փակեցին իրենց դուռները, ուրիշներ ալ պահանջեցին որ յաճախորդները իրենք բերեն հացը: Թերթերը կր գրեն թէ բանուորներուն 30 առ հարիւրը չարունակեցին աշխատանքը, հակառակ գործադուլի հրամանին: Տեղ — տեղ բանթողները մտան փուռերէ ներս, աշխատանքը դադրեցնելու համար, սակայն ձերբակալուեցան, քանի որ աշխատանքի ազատութեան դէմ էր իրենց ընթացքը: Բայց քիչ վերջը ազատ ձգուեցան, օրինական ստուգումներէն վերջը:

Երկուշաբթի օրն ի բուն պատուիրակութիւնները դիմեցին վարչապետարան, կացութիւնը հասկնալու եւ դարման խնդրելու համար: Ընտրի մեծ հաստատութեան երկու գործարաններուն բանուորները դադրեցուցին աշխատանքը, իբրեւ բողոք, հացի տագնապին առթիւ:

Շուարդի լը Ռուայի մէջ ձերբակալուեցաւ փռապանուհի մը որ մէկ ամիսէ ի վեր հաց եւ խմորեղէն կ'ելլէր ճերմակ ալիւրով, փուռին մէջ դտան հազար ճերմակ հաց, չորս պարկ ալիւր (իւրաքանչիւրը հարիւր քիլօ), ինը քիլօ կարագ եւ 50 քիլօ չաքար:

Թերթերը կր գրեն թէ Փարիզի 5—6000 հաց — իսկ բանուորներուն մէկ չորրորդը չէր հետեւած գործադուլի հրամանին, այլապէս կացութիւնը աւելի պիտի ծանրանար: Բայց թէ երկուշաբթի եւ թէ երեկ փուռերուն առնուազն մէկ չորրորդը փակուած էր, բանուորի կամ ալիւրի չգոյութեան հետեւանքով:

Ուրիշ գործադուլ մը եւս ծագեցաւ երկուշաբթի օր,— Քարիւղի բանուորները դադրեցուցին ամէն աշխատանք, յանձն առնելով Էասնս ճարել միայն հիւանդանոցներուն, փուռերուն եւ ուրիշ կենսական հաստատութեանց: Ասոնք ալ կր պահանջեն ժամական 10 Ֆրանք յաւելում, դանազանելով թէ գործատէրերը 500 Ֆրանք վճարած են միայն մէկ անգամ: Շարժումը, որ նախ սահմանափակ էր, հետզհետէ տարածուեցաւ:

ԻՆՉ ԳՈՀԱՑՈՒՄ ՍՏԱՑԱՆ ԽԱՆՈՒԹՊԱՆՆԵՐԸ

Կառավարութիւնը հետեւեալ խոստումները տուաւ միջին եւ մանր առեւտրականներուն.—

1. Ջնջել հիւսուածեղէնի կէտերը (կտրօն), «վինէօ»ներ եւ յախճապակիի դնելու յատուկ տոմսերը, մօտերս դիներու կատարեալ ազատութիւն տալ պատուղի եւ բանջարեղէնի վաճառման համար. — 2. Ընդհ. օրինքը գործադրել մեծ գործակցականներու հանդէպ.— 3. Ներել կարգ մը տուգանքներ որ դրուած են օրինազանցութեանց համար (մինչեւ 100.000 Ֆրանք).— 4. Աստիճանաբար վերստանալ ազատութիւն, առեւտուրի բոլոր ճիւղերուն մէջ, երբ այդ ազատութիւնը դուռ չի բանար դիներու բարձրացումի կամ բաշխումի անկարգութեան.— 5. Ջնջել 23 առ հարիւր տուր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Ե. էջ)

ԳՐՉԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ(1)

Ի՞ՆՉ Է ԱՐԺԻՔ ՄԸ

Նախորդ դրուքիւնս կը վերջացնէի այսպէս՝ — Մատնաւորելով բանաստեղծութիւնը՝ ի՞նչ է արժէք մը:

Հոս արձարծուելիք տեսակէտներուս չուրջ աւելի պայծառութիւն բերելու նպատակով, նախ կ'ուզեմ մատնանշել այս հարցին էութեան վրայ կառչած կարգ մը մակարոյծ ըմբռնումներու դոյութիւնը: Ըմբռնումներ որոնց բնոյթըկը հակասէ՝ դէթ իմ կարծիքով, արուեստի գործ մը վերլուծելու աշխատանքին:

Ոմանք, բանաստեղծութիւն մը արժեւորելու մէջ, իրենց կշիռին չափ ընտրած են բաղդատութիւնը: Արժէքներ դասելու այս եղանակը, անոնք կը գործածեն նոյնիսկ արուեստի ամէն ճիւղին համար: Պիտի ըսեմ, տեսակ մը ձիարշաւի կապակութիւն, ուր սահմանադիծը ղլելով անցնող ձին՝ միայն արժէք ունի, իսկ միւսները կր մնան պարզ վազդներ, յաճախ յոգնատանջ վազդներ: Դժուար չէ համոզուիլ թէ, այս կերպ մրցումի մր արդիւնքին հպատակ փորձառութիւն մը ինչ թիւրիմացութիւններու դուռ կը բանայ:

Ջննելու եւ դատելու այս քմածին աշխատանքին մէջ, ինչպէս ակնյայտ է, վերլուծումը որեւէ դեր չունի: Կիրարկուած արուեստը, եթէ կը ներուի ինծի, րոպէի մր համար զայն այդպէս բնորոշել, կը կայանայ հակակշռութեան համար, բերելու մէջ, անհատը՝ անհատի դէմ, սերունդ մը՝ սերունդի դիմաց, ազգ մը՝ ուրիշ ազգի հետ, ու երբեմն հարցը աւելի կնճռոտելու համար, անցեալն ու ներկան՝ ապագային քով: Ու մենք անպայման կը հանդիպինք, անոնց բծախնդիրհոգածութեան տակ առնուած, անվիճելի հռչակ ունեցող անուններու, ինչպէս Հոմերոս, Շէյքսփիր, Միլտոն, Կէօթէ, Պօտլէր, Ռեմպօ: Եւ ուրիշներու նոյնքան անուանի: Ասոնք զրաւած են կշիռին փայփայուն նժարը, իսկ ժամզոտած միւս աչքինմէջ, յաճախ եկած են ուրիշներ, դատապարտուելու ու մէկդի ձգուելու համար, պակասաւորի պիտակը իրենց ճակտին դրոշմուած: Ու քննադատը՝ հպարտ է իր աշխատանքին համար, որովհետեւ հակասութեան մէջ իյնալու կամ սխալած ըլլալու վտանգը չունի:

Վերլուծելու այս եղանակը ո՛չ միայն միջակ է այլ եւ անբարեխիղճ: Միջակ է անոր համար որ արժէքի խոր քննութիւն մը կատարելու պէտքը չի տեսնուիր: Քանի մը հպանցիկ ընդհանրացումներ առաջադրուած գործին տարրական հիմերուն վրայ ու արդէն խորանալու թափը սպառած է: Անբարեխիղճ, որովհետեւ բաղդատութեան համար իբրեւ չափանիշ ընդունուած արժէքներու բացառիկ դիրքը, արգելք կը դառնայ ուրիշ արժէքներու կարգը ճշտելու, տիրող տարբերութեան անհատաւոր բնոյթին պատճառով:

Ճիշտ է հարկաւ եզրակացութիւնը: Սակայն կիրարկուած ձեւը իր էութեան մէջ սխալ է, տրուած բացատական արդիւնքին համար: Մինչդեռ, երբ նկատի ունենանք թէ արժէքներու աստիճանաւորում մը կայ, եւ իւրաքանչիւր աստիճան արուեստի ինքնուրոյն եւ կենդանի վիճակ մը կր բնորոշէ, անտեսելով զանոնք՝ մենք կը սահմանափակենք ստեղծագործութեան ղլխաւոր ենթահողը: Գիտակցաբար կամ ոչ, ասիկա քննադատութեան ամէնէն անբարեխիղճ գործունէութիւնն է:

Այս ըմբռնումը ունի ուրիշ սխալ ճիւղաւորում մըն ալ:

Կարծես տրամաբանական ու բնական դարձած է այն կարծիքը թէ, արուեստները՝ չրջանէ չր – ջան, դարէ դար, փոփոխման մէջ են, զարգացման դէպի աւելի բարձր աստիճանի մր համար. հետեւաբար ծաւալուն հոսանք մր դէպի արժէքներու աւելի արժանաւոր նուաճումները: Արուեստի մր ձգտումը, անշուշտ, իրականին մէջ այդպէս պէտք է որ ըլլայ: Ցառաջանայ՝ զգացումի եւ խմացողականութեան բիւրեղացած ու ճշգրիտ արտայայտումներով: Ճիշտ չէ սակայն, փոխանցման այս անհերքելի ու գործօն երեւոյթը, իբրեւ փաստ գործածելիմանակակից չրջանինհամար, արժէքներու գերիվերութեան ապացոյց մը ենթադրել տալու համար: Ինչպէս կը տեսնենք, հոս ալ բազդատութիւնը իբրեւ չափանիշ կ'ընդունուի արուեստը արժեւորելու մէջ: Ուրեմն, այս ձեւին մէջ եւս, վերլուծելու նոյն սխալ սկզբունքը տիրական է: Սխալ է անոր համար որ, չրջաններր միշտ բարեչրջումով մը չեն ներկայանար ու չարունակեր իրենց հոլովոյթը: Գիտենք թէ, կային անցեալին մէջ չրջաններ որոնց գերազանցութիւնը մինչեւ այսօր անժխտելի կը մնայ եւ չատ հաւանական է որ անոնք դարերով մնան այդ բարձրութեան վրայ՝ անհասելի:

Արուեստն ալ հողին նման, ունի իր բեղուն ու ամուլ չրջանները: Այս փոփոխականութիւնը ա – նոր կենսունակութեան իսկ լաւագոյնապացոյցն է: Արդ, տրամաբանական չէ սպասել, ամէն ժամանակներու համար, տեւական բարեչրջում մը, ինչպէս դիտական ճիւղին վրայ կը կատարուի: Որովհետեւ արուեստը կրնայ յետադիմել, նոյն իսկ անկումի ախտանիշեր ցոյց տալ: Մենք տակաւին չատ հեռու չենք այն չրջաններէն ուր աստուածաբանական, բարոյագիտական եւ նոյն իսկ դեղագիտական աղղակներ իՙնչ աւերներ ներմուծեցին արուեստներու էութեան մէջ: Մեր օրերուն ալ, ահա, քաղաքական աղդակն է որ իր մատիները կր փորձէ մխրճել անոնց կենսունակութեան մէկնէն փախուկ խաւերէն ներս. ու պէտք չէ դարմանալ եթէ չլատումը չուշանայ երեան գալ, ներչնչումի ու ստեղծագործութեան ընդոծին յատկութիւնները ընդարմացնելու համար:

Եզրակացութիւնս այն է թէ, բաղդատութիւնը, ինչ ձեւի տակ ալ կը կիրարկուի, արժէքներ ճշտելու դեղանակ մը ըլլալէ չատ հեռու է, որովհետեւ անիկա, բացարձակ արժէք մր փնտռելու մտահոգութեան մէջ, քանակով աւելի ցանկալի արժէքներու յայտնութիւնը խեղդելու ամէնէն դժբախտ միջոցը դարձած է:

Մակարոյծ ըմբռնումներու կարգին, պէտք է մատնանշել նաեւ, իսկական կամ կեղծ արժէքներու մասին բեմադրուած իրարանցումը: Ինծի համար անտեղի է կեղծ կամ իսկական բանաստեղծութիւն մը բնորոշելու տագնապը. բանաստեղծութիւնը նշանակութիւն մը չէ, այլ գոյութիւն մը, ապրում մը, կեանք մը: Օրինակ, ինչպէս ծաղիկը: Ծաղիկները իրարմէ կը տարբերին, բայց իրենց կենսունակութիւնովը ծաղիկ ըլլալէ չեն դադրիր: Նոյնն է պարագան բանաստեղծութեան համար: Երկուքին համար ալ կայ, նուիրատեսականն աստիճանաւորում մը, բայց ոչ երբեք, իսկական կամ կեղծ որոնումով զանազանուող տեսակներ: Կայ դէշ ծաղիկ, կայ պարզ ծաղիկ, կայ դմայլելի ծաղիկ. բանաստեղծութեան մէջ ալ կայ դէշ քերթուած, միջակ քերթուած, յաջող քերթուած ու անմահ քերթուած: Բուսաբանական դիրքի մր մէջ կեղծ ծաղիկներու վրայ խօսիլ, կամ մասնաւոր ղլուխ մը յատկացնել, պիտի նշանակէր լրջութեան կատարեալ պակաս: Նոյն քան կասկածելի հեղինակութիւն ենթադրել կուտայ բանաստեղծութեան մէջ կեղծը փնտռելու փութկոտութիւնը:

Հիմա դանք, իսկապէս ուշադրութեան արժանի, ու ինծի համար, խորապէս արմատացած ու ամէնէն վտանգաւոր մակարոյծ ըմբռնումին, այն որ՝ արուեստագէտը՝ մեր պարագային՝ բանաստեղծը, իրաւունք չունի, կամ թէ անոր չի պատկանիր իր ստեղծագործութեան արժէքի մասին կարծիք յայտնել եւ կամ զայն արժեւորել իր հասկցած ձեւով: Մենք բնական կը գտնենք, փիլիսոփայի մը, դիտունի մը, նոյնիսկ արհեստաւորի մը, որ իր աշխատանքին գովասանքը ընդ.բացատրէ ու վերլուծէ զայն: Մենք, նոյն ժամանակ կը տեսնենք թէ, որքան գիտակցութեամբ անոնք հարցին կր մօտենան, մութ ու բարդ կողմերը աւելի մտերմութեամբ ընդգծելու, ու գործին չուրջ անսխալ հասկացողութիւն մը ստեղծելու համար: Մինչդեռ, երբ բանաստեղծը իր ստեղծագործութեան արժէքին վրայ ուղէ խօսիլ, կամ՝ խօսի, մենք այդ կը գտնենք անհանդուրժելի, չորակելու համար սնապարծութիւն: Կը գլանանք անոր միջոցներ՝ որոնցմով անիկա կարենար չերմ մթնոլորտ մը ստեղծել իր գործին չուրջ, իրաւօրէնտար իր զգացումներուն աղբիւրը ու յորդումին պատճառները: Պարզէր ապրումին՝ ներքին ու արտաքին աղդակներուն թափն ու անկեղծութիւնը: Փոխանակ ձգելու ուրիշի մը, որպէսզի յաճախ կամայական կամ քմածին վերաբերումով այդ գործին էութեան ներմուծէ, առնչութենէ զուրկ աղդակներ, ծանրաբեռնէ գործին սիրտն ու կենսունակ չարժունութիւնը, օտար եւ սուտ ենթադրութիւններու արշաւանքով մը, իրականին մէջ, այդպէս խաթարելով բանաստեղծին ինքնութիւնը ու գործը: Ճիշտ է թէ բանաստեղծը բացարձակ անկողմնակալութեամբ չի կրնար մօտենալ իր գործին, քանի որ նոյն տաք արիւնը կը չրջի իր ու իր ու իր ստեղծագործութեան երակներուն մէջ: Սակայն, միւս կողմէն, ան լոյս աշխարհ կը բերէ, այնպիսի գաղտնի եւ գործին սերտօրէն մերձ վկայութիւններ, որոնք, ո՛չ միայն լիուլի կը հակակշռեն թոյլատրուած կողմնակալութիւնր այլ կը տփռեն հոն պայծառութիւն մը, զոր կարելի չէ ձեռք ձգել իր հոգիին օտար մէկու մը միջնամտութիւնով:

Համաչխարհային գրականութեան, ինչպէս նաեւ արուեստներու պատմութեան մէջ, ապացոյցներ չեն պակսիր, ուր արուեստագէտը, ինքն իսկ լուսաբծած է, իր գործին սաղմային վիճակէն մինչեւ հասած վերջին կայանը, հնդինակած գործին արժէք մը կազմող տարրերն ու տուեալները յատկօրէն պարդելով: Այսինքն ամէն ինչ որ կարեւոր է, գործին էութեան թափանցելու համար:

Ցաջորդող յօդուածի մը առիթով, պիտի տես – նենք թէ, բանաստեղծները որքան ճիշտ ու համոզիչ կերպով մօտեցած են արժէքի հարցին: Անոնց տուած սահմանումներու միջոցաւ որքան լաւ – րէն օգտուած է, մասնաւորապէս քննադատու – թիւնը:

(2) ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

(1) Տես «Ցառաջ» թիւ 607, 30 Մարտ, 1947:

Մարիա 28ի սոթիւ

Մայիս ամիսը այս երկրին համար ալ ոճնականն ամիս մը դարձաւ: Ութ Մայիս 1945ին զինադադարի եղաւ մեծն Գերմանիան: Հինդ-վեց տարուան ահաւոր սպանդը այնքա՛ն սահմռկեցուցիչ էր որ, երբ պատասխանը եկաւ, մարդիկ մէկ «ոճնական օր»ով չդոհացան: Այդ «ոճնական օր»ը վերածեցին օրերու, նոյն իսկ չաբաթներու: Ու այսպէս Մայիս ամսու ընթացքին, ամէն օր «այդ», ամէն օր ոճնախմբութիւն, ամէն օր ուխտադնացութիւն հերոսի մր կամ հերոսներու չիրմներուն: Ու ծաղկեփունջեր, ծաղկեփունջե՛ր ամէն քայլափոխիդ:

Հրաւիրուած եմ Թափորի մը մասնակցելու: Մեզմէ անդարձ բաժնուածներուն համար՝ առեղծին զինուորի հպատաստ կրողներուս կողմէ, զինադադարի ոճնին առթիւայդ մը կազմակերպուած է: Հոն՝ պարդ, բայց խորհրդաւոր յուշարձանի մր առջեւ պատուի պիտի կենանք եւ ծաղկեպսակներ պիտի դնեն՝ նք: Արժանի եւ արդար տուրք մր անոնց որ հայրենիքի համար զինուոր դարձան, ճակատ մեկնեցան, կռուեցան ու ինկան: Ուրիշ – ներ՝ որոնք 4—5 տարի փշաթելերու դառնութիւնը ճաչակեցին յանուն կրկին հայրենիքի, այնտեղ թաղամեցան իրենց կանանչ արեւով: Անոնց համար են այս ծաղկեպսակները: Անոնց յիչատակը յաւերժացնելու համար է որ հաւաքուած է այս յորդահոսուն բազմութիւնը իրենց դրօչներով եւ նշանախօսքերով:

Կո՞յ աւելի մեծ անհատ, մարդ, քան այն որ կը կռուի ու կը մեռնի հայրենիքին համար...

Կը հետեւիմ Թափորին: Դանդաղ քայլերո՛վ, լո՛ւռ ու երկիւղած կը յառաջանանք: Դրօշներ, դոյդոյն: Ալ ու ձախ, նշանաւոր անհատներ հոս ու հոն: Կը քալեմ: Կորսուած Թափորին մէջ: Կորսուած, թաղուած եմ ես խոհերուս մէջ... Տխուր եմ: Հոդիս փոթորիկ դարձած է: Երեւակայութիւնս անսանձ երիվար... Ո՞ւր եմ... Ո՞ւր կը դեղերիմ: Հո՞ս, Ֆրանսայի մէ՞ջ: Լիոնի հանրային պարտէզին առջեւ, Թո՞... Հոն, հեռո՛ւն, Ազարատին մօտ, Երեւանի եւ կամ Լենինականի մէջ...

Զիուոր եմ: Ճակատի վրայ, թշնամիին դէմ յանդիման: Զօրաւոր է անիկա, անթիւ, անհամար: Սակաւաթիւ ենք մենք, բայց կորովի, հասուտասակամ: Մեղի համար ճշմարտութիւն դարձած է թէ՝ այս դաշտին վրայ, կամ մահը եւ կամ ազատութիւնը կը դտնենք: Ուրիշ ելք կամ ճամբայ չունինք: Հայրենիքը ճշմարտօրէն սիրող զինուորին համար ասկից դուրս՝ ուրիշ տեսակէտ կամ համոզում չկայ:

Եթէ մեռնիլ պէտք է — պատուով պէտք է մեռնիլ, եւ կամ, պէտք է Ազատութիւն ամէն գնով գթել:

Կռիւը կր սկսի: Կատաղի, անհաւասար գօտեմարտ մըն է որ տեղի կ'ունենայ:

Սարդարապատ... Գարաբիլիսէ... Բաշաբաղ... Կրակ ու բոց կը տեղայ ամէն կողմէ:

Ձայն մը կը հասնի ականջիս: Մեր անձնուէր զօրավարն է — մեղի հետ՝ մեղի պէս ճակատի պարզ զինուոր — «Քալէ եղէք, տղաք, խիեցէք անվախ: Թող Թշնամին համոզուի թէ այստեղ Տէր – Զօրի անապատր չէ, թէ իրենց գործը անճար բազմութիւններու հետ չէ, թէ թափուած անմեղ արիւնին փոխան նոյնքան արիւն պիտի վճարէ: Մըվեցէք, իմ Սասունցի Դաւիթներս, առիւծ Մհերներս, Գայլ Վահաններս, Տորք անպեղներս, խիեցէ՛ք...»

Ահարկու է Թշնամիին ուժը: Կրակ մը տեղայ ու ձախ: Կարծես երկնքէն կարկուտ կը մաղեն մեր վրայ: Մենք ուխտած ենք կռուի՛լ, կռուի՛լ, «յաղթել կամ մեռնիլ...» Հայոց աշխարհի պատմական Աւարայրն է: Ժամերը կ'անցնեն: Օրերը կր թաւալին: Շաաերը ինկած են, ուրիշներ վիրաւոր: Մենք դեռ յամառողներս յոդնած, ուժասպառ...

Ցանկարծ չեփոր մը կը հնչէ տարօրինակ, ուժգին եւ երկար: Մեր յոդնած գլուխները գետնէն վեր կը բարձրացնենք: Ի՞նչ կայ, ի՞նչ կը նշանակէ այս տարօրինակ չեփորին ձայնը:

Զինադադա՛ր, կր ձայնէ ուրախ մեր սուր – հանդակը եւ դիրքէ դիրք կը ցատկէ: Ուրախութիւնը լուր կայծակի արագութեամբ կը տարածուի խըրամէ խրամ, բոլոր ճակատներու վրայ:

Թշնամին — Թուրքը — զինադադար, հաչատութիւն կ'ուղէ: Կր հաւաքուինք. մեր զօրավարը ուրախութենէն այլայլած, փղձկած թաց աչքերով մեղ բոլորս մէկիկ մէկիկ կ'ողջագուրէ: Մենք կ'ողջագուրենք իրար անձայն:

Հուռռա՛... Հուռռա՛, խաղաղութիւնը կու – գայ: Ճակատները կը պարպուին: Մշակը կը լեցնէ ռումբերուն բացած փոսերը: Ծանձուած արտերը կը հերկուին, կը ծաղկին, կը կանանչնան: Օրհնութիւնը կր տարածուի մեր երկրին ու հայրենիքին վրայ: Մենք ճակատի զինուորներս ազատ քաղաքացիներ կը դառնանք:

Այժմ անկախ ենք: — Մեր ճիգերը վարձատրուած են: Այժմ հայրենիք, պետութիւն եւ դրօշ ունինք: Ու... ոճնական այս օրերուն, Մայիսի

Մայիս 28ի տխուր սկզբ

ՊԱՐԻԶ, 29 Մայիս — Մայիս 28ի տխուրթուր - թեան առթիւ այս առթի ծանրագին բացուածքներ կը շարունակ։ Երիտասարդները ցեփ - ցեփ կերպով կը պատրաստուին ցոյցերու համար, որոնք պիտի տեղի ունենան Մայիս 28ին։ Ցոյցերուն կը մասնակցին նաեւ ֆրանսացի բանուորներ։ Ոստիկանութիւնը մեծ միջոցներ ձեռնարկած է։

ՄԱՐՍԷԼ, 29 Մայիս — Մայիս 28ի տխուրթուրթեան առթիւ ամբողջ քաղաքը ցնծագին կերպով զարդարուած է։ Ամէն կողմ կը տեսնուին ֆրանսական եւ հայկական դրօշակներ։ Ամէն կողմ կը լսուին «Ազատ Հայաստան» եւ «Ֆրանսա-Հայաստան» ձայները։ Ամէն տեղ կը տիրէ ուրախ տրամադրութիւն։ Ոստիկանութիւնը մեծ միջոցներ ձեռնարկած է։

ՄԱՐՍԷԼ, 29 Մայիս — Մայիս 28ի տխուրթուրթեան առթիւ ամբողջ քաղաքը ցնծագին կերպով զարդարուած է։ Ամէն կողմ կը տեսնուին ֆրանսական եւ հայկական դրօշակներ։ Ամէն կողմ կը լսուին «Ազատ Հայաստան» եւ «Ֆրանսա-Հայաստան» ձայները։ Ամէն տեղ կը տիրէ ուրախ տրամադրութիւն։ Ոստիկանութիւնը մեծ միջոցներ ձեռնարկած է։

Ցոյց Ազգ. Միւթարեանց Վարժարանի (Լիսէի)։ Ս. Կա - թողիկէ (Լիսէի)։ Մայիս 28ի տխուրթուրթեան առթիւ Ազգ. Միւթարեանց Վարժարանի (Լիսէի) մէջ տեղի ունեցաւ ցոյց մը։ Ցոյցին մասնակցեցան նաեւ Ս. Կաթողիկէ (Լիսէի) եւ Ազգ. Ս. Նշան (Լիսէի) վարժարանները։ Ցոյցը կազմակերպուած էր Ազգ. Միւթարեանց Վարժարանի (Լիսէի) կողմէ։ Ցոյցի ընթացքին ելոյթներ ունեցան Ազգ. Միւթարեանց Վարժարանի (Լիսէի) տեսուչ Ա. Վրդ. Գալուստեան, Ազգ. Ս. Նշան (Լիսէի) վարժարանի տեսուչ Ա. Վրդ. Գալուստեան, Ազգ. Միւթարեանց Վարժարանի (Լիսէի) ուսուցիչ Ա. Վրդ. Ալեքսան

քը այն ճաշարաններուն համար որոնց դինը 300 ֆրանքին վեր է եւն.:

Խմուելիքները նորէն ժողով պիտի դումարեն Ճուլիսին եթէ արդիւնքը բաւարար չգտնեն, պիտի փակեն խանութները:

ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՆԱԽԱՐԱՐԻՆ ԿՈՉԸ

Պ. Դանիէլ Մայէր, Աշխատանքի Նախարարը, պաշտօնապէս հաղորդելով մինչեւ հիմա կատարուած բարեփոխումները, հանդիսաւոր կոչ մը ուղղեց բանուորներուն:

— « Անօգուտ է անձնատուր ըլլալ անպատեհ ցոյցերու: Որ եւ է չարժում որ պիտի յանգի դիներու անխորհուրդ բարձրացման, յառաջ պիտի բերէ թղթադրամի աճում, ընդհանուր թշուառութիւն, մանաւանդ խոնարհներուն եւ անժառանգներուն համար: Արտաքին ճակատի վրայ ևս հետեւանքները նոյնքան ծանր պիտի ըլլան, քանի որ, մօտաւոր ապագայի մը մէջ, պիտի յանգին անկախութեան կորուստի: Պէտք է յարդել օրէնքը, որովհետեւ հանրապետական օրէնքն է»:

Նախարարը այս առթիւ բաւ թէ Դշ. օրէնքով պիտի դումարէ մանաւանդ յանձնախումբը, ճշդելու համար արտադրութեան յաւելման պարգեւի ընդհանուր կանոնները: Իսկ Ճունիս 15էն առաջ պիտի առաջարկէ առժամեայ պարգեւի մը քանակը եւ ձեւակերպութիւնները, դրծադրելի յունիս 1էն սկսեալ:

Աստ էլ Քէրիմի թղթուկը

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Պիտօ, ուժգին բողոքագիր մը ուղղեց Փարիզի եգիպտական դեսպանին, իրրեւ մեղսակից ամբաստանելով եգիպտական կառավարութիւնը Ապտ էլ Քէրիմի փախուստին համար: Թերթերը կը դրեն թէ կառավարութիւնը չատ մը փաստեր ունի, որոնք կը հաստատեն եգիպտոսի պատասխանատուութիւնը: Դեսպանը պատասխանեց թէ իր կառավարութիւնը պարզապէս ասպնջականութիւն ընծայած է քաղաքական յանցաւորի մը որ ապաստան կը խնդրէր:

Աւելորդ է բացատրել թէ ֆրանսական կառավարութիւնը մտահոգութեան մատնուած է այս դէպքին առթիւ, քանի որ Ապտ էլ Քէրիմ կը համարուի խորհրդանշանը արաբական երկիրներու անկախութեան չարժումին: Ինքն էր որ Ռիֆի անկախութիւնը հռչակեց 1920ին, Մարոքի մէջ եւ հիմա կրնայ վերսկսիլ չարժումը: Թէեւ ծերացած է եւ հիւանդ, բայց մեծ հեղինակութիւն կը վայելէ իսլամական աշխարհին մէջ:

Հաւանական չէ որ Ֆրանսա պահանջէ իրեն յանձնել փախստականը: Եւրոպական երկիրները միշտ ապաստան կուտան քաղաքական յանցաւորներուն, եւ իսլամական օրէնքով ալ նուիրական է այս կանոնը: Բայց եւ այնպէս, Ֆրանսական կառավարութիւնը համոզուած է թէ Ապտ էլ Քէրիմ ամէն աջակցութիւն վայելած է եգիպտական իշխանութեանց կողմէ: Փարիզի թերթերը խորին վրդովում կը յայտնեն այս դէպքին առթիւ, զարմանալով որ գաղթային իշխանութիւնը ոչ մէկ զգուշութիւն ձեռք առած է, եւ մարդիկ հաւատացած են Ապտ էլ Քէրիմի խօսքին: Եգիպտական իշխանութիւնները կ'ըսեն թէ Ապտ էլ Քէրիմ խոստացած է քաղաքական խնդիրներով չզբաղիլ, բայց փախստականը ինք բարձրաձայն յայտարարեց թէ կ'ուզէ Մարոք վերադառնալ եւ գործել անոր քաղաքական անկախութեան համար: Եւ մանաւանդ չեշտեց.

— Ես կը հաւատամ թէ այլեւս արիւնահեղութիւն պիտի չըլլայ: Ես կը հաւատամ թէ աշխարհակալութիւնը մահամերձ է: Ֆրանսա եւ Սպանիա պէտք է ընդունին այս իրողութիւնը: Եթէ Ֆրանսական միութիւնը նշանակէր ազատ զինակցութիւն անկախ պետութեանց, ես վերջինը պիտի ըլլայի զայն դատապարտող, պարզապէս անցեալի վրէժը լուծելու համար: Բայց ես այսօր կը տեսնեմ չատ մը արաբական եւ ասիական երկիրներ որոնք ազատագրուած են, իսկ Մարոքը՝ կը մնայ նոյն տիրապետութեան տակ ինչպէս 1926ին»:

Երբ յիշեցուցին Մ. Նահանգներու եւ Ֆ. Մի-ութեան յարաճուն չահագրգռութիւնը Հիւս. Ափրիկէի մասին, Ապտ էլ Քէրիմ պատասխանեց.— « Ես կը հաւատամ թէ իսլամը կրնայ մեղ փրկել թէ դրամատիրութենէն եւ թէ համայնավարութենէն »:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

200,000—300,000 ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐ Անգլիա պիտի ընդունուին մինչեւ յառաջիկայ տարի, համաձայն պաշտօնական զեկոյցի մը:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ երեսփ. ժողովին առենապետը, Պէլա Վարկա, որ նոյնպէս իրրեւ դաւադիր՝ ամբաստանուած էր խորհրդային իշխանութեանց կողմէ, յաջողեցաւ փախչիլ եւ ապաստանիլ Աւստրիոյ ամերիկեան չրջանը: Այս երկրորդ փախստականն է (առաջինը՝ վարչապետը):— Զօր. Մարշըլ, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, հրամայեց ընդել Հունգարիոյ յատկացուած 30 միլիոն տոլար վարկին մնացեալ կէսը, 15 միլիոն, իրրեւ բողոք Ռուսերու ոտնձգութեան դէմ:

20.000 ՆՈՐ ՀՐԴԱՑԻՆ ՔԱՂԱՔԱՑԻՆԵՐ վար դրուած են Ֆրանսայի կողմէ, կ'ըսէ Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա»: Յօդուածագիրը, կիրիլով կ'ըսէ թէ Ֆրանսա Ս. Միութեան յանձնեց 676 քաղաքացիներ, բայց կը չարունակէ պահել ուրիշ 12.000 հոգի, Աւստրիոյ Ֆրանսական չրջանին մէջ: Ասկէ զատ, 8000 խորհրդային քաղաքացիներ կը դտնուին Ֆրանսա, բաժնուած՝ ռազմագերիներու, Օտար Լեգէոնի, հողագործութեան եւ ճարտարագործութեան մէջ: Եւ ինչ որ աւելի գրգռիչ է — միշտ յօդուածագրին յայտարարութեամբ — բանակցութիւններ կը կատարուին ամերիկեան եւ անգլիական իշխանութեանց հետ, 300.000 տարագիրներ փոխադրելու համար Ֆրանսա: Յօդուածագիրը կ'ըսէ թէ Աւստրիոյ Ֆրանսական իշխանութիւնները թշնամական քարոզութիւններ կատարել կուտան խորհրդային քաղաքացիներուն մէջ եւ կեղծ թուղթեր կը չինեն, զանոնք դարձնելով ռումանացի, թուրք եւ կամ այնհայրենիք Ռուս եւն.:

ՏԱՓԸ ՆՈՑՆ ՍԱՍՏԿՈՒԹԵԱՄԲ կը չարունակուի Փարիզի մէջ, անցեալ չարթուընէ ի վեր: Առջի օր մինչեւ 33 աստիճան էր չուքի մէջ, անընդհատ դարձնելով մթնոլորտը: Շատ աւելի տաք է ուրիշ քաղաքներու մէջ, իսկ բաղդատաբար տաճելի՝ Միջերկրականի ափերուն վրայ: Լոնտոն այսքան տաք չէր տեսած 91 տարիէ ի վեր:

ՋԳՈՒՇԱՑԻՔ.— Հազարաւորներ ջուրը կը նետուին զովանալու համար, բայց արկածներն ալ չատախտադէպ են: Միայն կիրակի օր մը Հոդի խեղդուեցան Փարիզի չրջակայ դետերուն մէջ, իսկ Բշ. օր վեց հոգի՝ դաւառի մէջ: Ջուրբիէն, հայ երիտասարդներ եւ ծնողներ: Փարիզի դետերը նոյնքան լարծուն են որքան փողոցները:

ՖՐԻՆԻ ԲԱՆՏԻՆ ՄԼՔ կամաւոր ծոմ պահողներու թիւը հասած է 1500ի:

ՊԱՂՏԱՏԻՆ կը հետադրին թէ երկրորդ անդամ ըլլալով փախաւ Մոլլա Մութաֆա Պարզանի, 1945ի քրտական ապստամբութեան վարիչը, որ վերջերս մահուան դատապարտուած էր, ի բացակայութեան: Կը կարծուի թէ Իրան է, Ատրպատականի լեռներուն մէջ եւ կամ Ռուսիա ապաստանած:

ԻՐԱՆ 30 միլիոն տոլար պիտի ստանայ Մ. Նահանգներէն, իր բանակը արդիւնաւորելու եւ ռազմական պիտոյքներ գնելու համար (հրասայլ, օդանաւ, համազգեստ, կօշիկ եւն.):

Տէր եւ Տիկին Արմենակ Յակոբեան եւ զաւակները, Յակոբ, Արմենուհի, Բարունակ եւ Արշալոյս, Տէր եւ Տիկին Եսայի Մխիթարեան եւ զաւակները՝ Սարդիս, Ժորժ եւ Անահիտ, սրտի խորունկ կսկիծով կը յայտնեն դառնաղէտ մահը իրենց հօր, մեծ հօր, աներ հօր

Պ. ՂԱԶԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ

(Ախլաթի Ծղակ գիւղացի)

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի այս օր 4 Ճունիս առաւօտեան ժամը 8.30ին, իր բնակարանը, 17 rue de Paris, Gentilly, մարմինը պիտի ամփոփուի Ժանթիյի գերեզմանատունը:

Մասնաւոր մահագդ ոչ ոքի ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի իրր այդ նկատել ներկայս:

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ օդափոխութեան կայանի եւ բախաներու արձանագրութեան համար դիմել Տիկին ԹԱՒԻԼՈՍԵԱՆԻ, 5 rue Mayran, Paris (9), Tél. Tru. 27-35:

ՎԻԼՆ.— ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ.

Կը տօնուի Ճունիս 7ին չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Cercle Catholique սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Վասպուրականցիներէ կազմուած յանձնախումբի մը:

Կր խօսին հայրենակիցներ ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ (Փարիզէն), եւ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ (Վալանսէն): Դեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ

ՏԷՍԻՆԻ ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կը փութայ ծանուցանել Տէսինի եւ չրջանի բոլոր հայ հասարակութեան թէ, այս կիրակի 8 Ճունիս առաւօտեան ժամը 8.30ին, Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի, Ս. Աստուածածնին եկեղեցւոյ օծման քառասունքին առթիւ:

SANA PETIT ARBOISի հայ հիւանդները իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն Ֆր. Կապոյտ Խաչին որ իրենց տրամադրած էր 5 հատոր նոր գիրքեր:— Ս. Հայրապետեան

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Տէսինէն Այրի Տիկին Համասփիւռ Ժամկոչեան՝ իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տիկին Սրբուհի եւ Պ. Յակոբ Յակոբեաններուն, իրենց զաւակներուն եւ բոլոր պարագաներուն իրենց ամուսնոյն եւ եղբօր՝ ՇԱՀԻՆ ՅԱԿՈԲԵԱՆԻ մահուան առթիւ (Մարսէյլ):

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Յ. Դ. ՐՈՍՏՈՎԻ խումբի ժողովը՝ այս չորեքչաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Յ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ փարիզի մասնաճիւղին դաստիարակութիւնը այս հինգչաբթի ժամը 9ին, Société Savantesի սրահը: Կը խօսի Օր. Գեղարդի Տէր Մելքոնեան (Պէյրութ): Նիւթ՝ Սուրբիա - Լիբանանի նոր սերունդը»:

ԻՍԻԻ «ԶԱՒԱՐԵԱՆ» կոմիտէի ժողովը՝ այս չորեքչաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, ընկեր Ազատի սրահը:

ԼԻՈՆ.— Հ. Յ. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. Ֆրանսայի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ, Ճունիս 7ին, չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Սէն Շամոնի մասնաճիւղը, սովորական հաւաքատեղին:

Ճունիս 9ին, երկուչաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Սէնթ Էթիէնի մասնաճիւղը, սովորական հաւաքատեղին:

Ճունիս 7ին, չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Վիէնի մասնաճիւղը, սովորական հաւաքատեղին:

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Սիրով կը հրաւիրուին կապոյտ Խաչի սանուհիները:

Յր. Կապոյտ Խաչի Օր

8 Ճունիս, կիրակի ժամը 15ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis, rue St. Dominique, métro Invalides:

Կը նախագահէ ՏԻԿԻՆ Տ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ Էլ. ԲԻՒԶԱՆԴ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին

Շնորհալի մասնակցութեամբ Օր. ՌԷԺԻՆԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի (Prix de Conservatoire):

Հայկ. հնչեակը կը նուագէ Սպենդիարեանէն, կոմիտասէն եւ Բարխուդարեանէն: Կ'երգէ Պ. Մ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ (պաս), Պ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆ դաշնակ, եւ չքեղ պալէներ, Օր. ԱՎԵՆԱՔԱՄՕՎի ղեկավարութեամբ: Կ'երգէ նաեւ Տիկին ԱՐՄԵՆՈՒՀի ԳԵՒՈՆԵԱՆ:

Մուտքը ազատ է

Հ. Յ. Դ. «ԵԳԻՊՏԱՑԻ» ԿՈՄԻՏԷն իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Ալէքսան Փանոսեանի իր կնոջ ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ՇՈՂԱԿԱԹի դառնաղէտ մահուան առթիւ:

ՄԱՑԻՍ 28ի հանդէսին նկարագրութեան մէջ, երկկ, մոռցած էր յիշել Պ. Յովսէփ Յովհաննէսեանը, որ ընտիր կտորներ նուագեց թաւջի վրայ:

Ի ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ.— Իսկ լէ Մուլինոյի հաստոգաթի Վերաչինաց եւ Հայր. Միութիւնը իր անդրանիկ խնջոյքը կազմակերպած է 15 Ճունիս, Պ. Սարգիս Եղիազարեանի սրահին մէջ: Նկատի ունենալ այս թուականը:

ԿԱՊՈՑ ԽԱԶԻ Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Լեւոն Շիրինեանէ հազար ֆրանք Պրէվանի հիւանդներուն համար:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԿԱՐՕ ԵՐԱՄԵԱՆ հազար ֆր. կը նուիրեն Հ. Յ. Դ. Վեթերաններու Ֆոնտին, փոխան ծաղկեպսակի, տարաբախտ ՏԻԿԻՆ ՇՈՂԱԿԱԹ ՓԱՆՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ: Ստանայ «Ճառագ»էն:

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ 500 ֆր. կը տրամադրէ Ռուսահայ շօֆէօր Պ. Ագրեանց, Պ. Վահեանցի միջոցով: Ստանալ «Ճառագ»էն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Նիկողոսեան ընտանիքը, եւ Տէր եւ Տիկին Վահրամ Աղնաւուրեան չնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որ ներկայ գտնուեցան ՏԻԿԻՆ ԱԴԱՊԻ ՀԱԼԷՊԵԱՆի յուղարկաւորութեան, Մայիս 26ին:

ՇԱՒՈՒ Է Սէթրօէն, traction avant décapotable, 11 ձի, նոր մօթէօռ: Դիմել «Ճառագ»ի:

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin et Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փոլ, կոշկեղէն վաճառատունը, **223, r. Tolbiac, Paris** (13e) Tél. Gob 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գաց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հարաւային մասին մէջ: métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Glacière.**

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Ցար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Ֆր.

Jeudi 5 JUIN 1947 Հինգշաբթի 5 ՀՈՒՆԻՍ

Թ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5051-ՆԵՐ ՀՐՋԱՆ Թիւ 660 ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԼՕՍՔԸ

ԼԵԶՈՒՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՎԱՐԺՈՒԻՆ

Ամէն անգամ որ ժօնակատարութիւն մը տեղի կ'ունենայ, կազմակերպիչները իրար կ'անցնին, բանախօս ճարելու համար:

Անշուշտ բոլորն ալ կ'ուզեն քալ հռետորներ: Առ նուազն ծանօթ, հեղինակաւոր դէմքեր:

Առանց վիճելու, ըսենք անմիջապէս, որ այս բարեմիտները, ընկեր կամ քաղաքացի, կը մոռնան մէկ բան,— քանի կառչած մնան ծանօթ անուններուն, այնքան պիտի ամայանայ հրապարակը:

Արդարեւ, քանի ան մը տրամադրելի բանախօսներ դտնուին հրապարակին վրայ, մարդիկ պիտի չմտածեն յաջորդներու մասին:

Եւ այսպէս ամէն ասպարէզի մէջ:

Երբ առաջին Մեծ Պատերազմը վերջացաւ, ամբողջ սերունդ մը անհետացած էր: Պարպուած էին չատ մը դիրքեր եւ ճրագով մարդ կը փընտուէր:

Հարկ եղաւ լարել բոլոր ուժերը, եւ լեցնել պակասները: Ուրիշ խօսքով՝ նորեր հասցնել, ամէն ճակատի վրայ:

Լայն ասպարէզ՝ բոլոր ընդունակ տարրերուն առջեւ: Ո՛չ որ քիչ – չատ յարմարութիւն ունէր, կը ղգար թէ պարտաւոր է դիրք մը ղրաւել: Բազմապատկել իր ուժերը եւ դործել: Նոյնիսկ ճառ խօսելու վարժուիլ:

Կեանքը դադար չի ճանչնար: Ոչ ալ դացողը ետ կը վերադառնայ:

Անդարմանելի, անխոհարինելի էր կորուստը: Բայց, ի՞նչ օդուտ: «Թէ լանք, թէ քալենք»:

Եւ քալեցին ողջ մնացողները:

Ահաւասիկ անոնք են որ կը մաշին օտար ափերու վրայ, վերջին արտադաղթէն ի վեր: Անոնց հետ ալ՝ Կովկասէն եւ ուրիշ վայրերէ արտասահման ժնդած տարրեր:

Արդ, անոնք ալ կը նօսրանան հետզհետէ: Այստեղ եւ ամէն տեղ:

Միայն Ֆրանսայի վրայ աչք մը նետելով, կրնանք չափել կորուստը: Ամէն ճակատի վրայ եւ բոլոր հոսանքներուն համար:

Անշուշտ մնացողները պիտի չարունակեն դործել: Գրել, խօսիլ, տքնիլ: Վառ պահել ճրադը, ինչպէս կ'ըսեն:

Բայց, խմաստութի՞ւն է սպասել որ վերջին «հեղինակաւոր» ձայներն ալ մարին:

Ինչո՞ւ «չրջանառարաններ» չհասցնել նաեւ ճարտասանական ճակատին վրայ, որ մեծ մասով յարմարութեան, համարձակութեան եւ վարժութեան խնդիր է: Ի հարկէ, պաշար ունենալու պայմանով:

Օսմ. Սահմանադրութեան կարճատեւ չրջանին (1908—1914), չատեր ճառ խօսիլ սորվեցան, ճառեր լսելով, երբ հաղիւ կրնային արտասանութիւն մը թոթովել դպրոցին մէջ:

Արտասահմանի մէջ, ո՛րքան ճառեր՝ 1921—22էն ի վեր:

Ինչո՞ւ պիտի չօդտուէին «կոչեցեալ»ները...

Բարեբախտաբար պատկերը այնքան ալ սեւ չէ: Մեր դաղութին մինչեւ Սուրիա - Լիբանան եւ այլուր:

Արդէն կը տեսնենք չատ մը նորեր՝ բեմերու վրայ: Իրենց քաղաքին մէջ թէ դուրսը:

Մանաւանդ այս տարի, Մայիս 28ի ժօնակատարութեան առթիւ, մենք եղբայրական խանդադա-տանդով արձանագրեցինք խումբ մը երիտասարդ անուններ, Փարիզի թէ դաւառի մէջ: (Հայաչատ չրջան մը նախադահ եւ բանախօս նշանակած էր երկու երիտասարդներ):

Բացառիկ պարագաները կամ տեղական պահանջները մէկդի դնելով, մենք պիտի ուզէինք որ, օրինակ այս տարի Յանանսորի արշաւանքին 50ամեակը կամ Դաշնակցութեան Օրը ժօնուած ատեն, բեմերուն վրայ տիրական դիրք բռնէին երիտասարդ բանախօսները,— անոնք որ թեւ կուտան 30էն 45:

Այնքան դժուա՞ր բան է ժօնի մը, դէպքի մը իմաստը բացատրել ամփոփ, տաք չունչով մը: Առանց աւելորդ չարժուձեւեր կամ ճարտասանական մարդանքներ փորձելու: Առանց բանդի-տութիւնն ծախելու կամ ջուրը պատնիվերհանելու:

Մանաւանդ որ, Դաշնակցականը արդէն խօսելու վարժութիւն կը ստանայ ընկերական ժողովներու մէջ:

Դեռ ամէն բան չըսինք:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄՈՌԱՑՈՒՄ ԹԷ...

Տարիներ առաջ, այս տողերը դրողը Père Lachaise հանդիսլելով, անձկութեամբ կը փնտռէր Անդրանիկի դամբարանը:

Դամբարա՞ն, — Հողակոյտ մը, վրան՝ փայտէ խաչ, քանի մը տող արձանագրութեամբ:

Անձրեւն ու փոչին սրբած էին տառերը եւ հազիւ կարելի էր կարդալ անունը:

Անմիջապէս աղդանչան մը «Ցառաջ»ի միջոցաւ, եւ հանդանակութիւն նախ Ֆրանսայի մէջ, ապա ի սիւնս աշխարհի, պատչաճ դամբարան մը չինելու համար:

Այդ ձեռնարկին կը պարտինք այսօրուան ձիւաւոր չիրիմը,— չքեղ, բայց դժբախտաբար ոչ հարազատ:

Ամէն պարադայի մէջ, ամբակուռ յիչատակարան մըն է որ կրնայ հերոսին փառքը պատմել սերունդէ սերունդ:

Առջի օր, երբ մոռցուած, անհետ կորսուած հողակոյտերու մասին կը խօսէինք, լմացայ թէ Արմ. Շահ Մուրատեանի դերեզմանն ալ հողին հաւասարեր է արդէն:

— Բայց ի՞նչպէս կ'ըլլայ, չէ՞ որ Տարօն – Տուրուբերանի Հայր. Միութեան Ամերիկայիկեդրոնը չօչափելի դումար մը հաւաքած էր, դամբարանի չինութեան համար:

— Ես ալ չեմ դիտեր: Երեւի մոռցած են, եւ կամ թիւրիմացութիւն մը ծագած է:

— Ամէն պարադայի մէջ, խորապէս կսկծալի է այս պատմութիւնը: Հայր. Միութեան Փարիզի վարչութեան կը մնայ անմիջապէս նամակ մը դրել եւ ստուգել խնդիրը:

Կը սպասենք: Փարիզը չէ որ պիտի անճրկի, — Փարիզը որ մինչեւ այսօր ալ կը սարսռայ, երբ կը լսէ Մեծ երդիչին ձայնը, չատոնց մաչած սկաւառակներու վրայ:

ՎԱՀԷ

Մ. ՎԱՐԱՆԴԵԱՆԻ ԳԻՇԱՏԱԿԻՆ

La Volonté Socialiste, Վալանսի ընկերվարական չաբաթաթերթը, Մայիս 31ի թիւին մէջ, Ա. էջի վրայ հրատարակած է Մ.Քայէլ Վարանդեանի նկարը, մահուան 13րդ տարեդարձին առթիւ, եւ քանի մը դնահատական տողեր:

Յօդուածագիրը, Տիկին Օտէթ Մ.քայէլեան, որ այնքան ղգայուն ճառ մը խօսեցաւ Մայիս 28ի առթիւ, Ֆրանսերէն թէ հայերէն, մեր ողբացեալ ընկերը կը ներկայացնէ «իբրեւ սիրտը եւ ուղեղը հայկ. ընկերվարութեան: Ան ապրեցաւ այդ խաչալին համար, կատարեալ անչահախնդրութեամբ: Հակառակորդներն ալ կը դնահատէին իր կատարեալ անկեղծութիւնը եւ ստեղծագործ միտքը: Իր կեանքը եղաւ մեծ օրինակ մը կորովի եւ անձնուիրութեան՝ ի սպաս ընկերվարութեան: Հերոս մըն է ան որ պայքարեցաւ անարդարութեան եւ անհաւասարութեան դէմ»:

Աղնիւ Ֆրանսուհին այս առթիւ մեր ողբացեալ ընկերը կը կոչէ «Հայ Ժոռէս»ը, անչուշտ փոխաբերաբար:

ԱՊՏ ԷԼ ՔԷՐԻՄԻ փախուստը միչտ կը զբաղեցնէ Ֆրանսական կառավարութիւնը: Փարիզ կանչուեցան Ռէխենիօնի (աքսորավայր) կառավարիչը եւ Գահիրէի Ֆրանսական դեսպանը, լրացուցիչ բացատրութիւններ տալու համար: Եգիպտական մամուլը փառաբանելով Ապտ էլ Քէրիմը, վրիժուր կը տեղայ Ֆրանսայի դէմ: «Էլ Ահրամ» կը դրէ.— «Եգիպտոսի վարչապետը ուրիչ բան չէր կրնար ընել: Ֆրանսայի վարչապետն անգամ նոյն բանը պիտի ընէր»: «Էլ Մասրի» կը յայտարարէ.— «Եգիպտոս երջանիկ է, որովհետեւ իր թագաւորը ասպնջականութիւն ընծայեց արաբ հերոսի մը, դայն փրկելով Ֆրանսայի կամայականութենէն»: Ուրիչ թերթ մը կը պատմէ թէ իսլամ եղբայրները դեռ 1932ին որոչած էին աքսորավայրէն փախցնել Ապտ էլ Քէրիմը:

ՏԱՒՐ երկկ մեղմացաւ թեթեւօրէն: Փարիզի մէջ օրական 1.700.000 քիլօ սառ կը սպառի, մէկ չաբաթէ ի վեր:

ՓԱՐԻԶԻ ՈՒՍԱՆՈՂՆԵՐԸ դասադուլ պիտի յայտարարեն յունիս 6ին եւ 7ին, առանց հրապարակային ցոյցեր կատարելու:

ՇԱՆՐԱԿՇԻՌ ԿԱՑԱԿԹԻՒՆ

Վարչապետը կ'ամբաստանեի կարմիրներ

Բոլոր թերթերն ալ կը խոստովանին թէ երկիրը մատնուած է ծանր տագնապի մը, որ կրնայ աղէտի մը յանդիլ, եթէ այսպէս չարունակուին բանուորական խլրտումները, դործադուլները եւ ուրիչ ցոյցեր: Աղդ. ժողովին Գչ. օրուան նիստին մէջ, Պ. Ռամատիէ բացորոչապէս հաստատեց կացութեան ծանրութիւնը, եւ այս առթիւ ուղղակի ամբաստանեց համայնավարները:

Յառաջ կ'ամփոփենք իր ճառը, որ միեւնոյն ատեն աղդարարութիւն մըն է: Վիճաբանութիւնը բացաւ համայնավար երեսփոխան մը, Էթիէն Ֆաժոն, խոտորէն քննադատելով կաղի եւ ելեկտրականութեան դործադարանները եւ պարտաւորիչ աշխատանքի հրամանը եւ դիտել տալով թէ կառավարութեան քաղաքականութիւնը «դէպի աջ կը սահի»: Այս առթիւ կ'ուղէր հարցապնդում ուղղել: Վարչապետը ոտքի ելլելով, յայտարարեց, բուռն ծափերու մէջ:

— « Կառավարութիւնը չի կրնար ընդունիլ Պ. Ֆաժոնի առաջարկած հարցապնդումը: Ամէն կողմէ, երբեմն արհեստակցական պահանջներու քօղին տակ, երբեմն բացէ ի բաց յարձակումի նշանախօսքեր կ'արձակուին հանրապետութեան եւ ժողովրդապետութեան դէմ: Բանուորական կազմակերպութիւններ պահանջներ կը ներկայացնեն իրարու եաեւէ: Կառավարութիւնը քննած է օրավարձերու խնդիրը եւ դտած է լուծում մը որ թէեւ անբաւական է բանուորներուն համար, բայց համեմատական է աղդին նիւթական կարողութեան հետ: Մեր պարտականութիւնն է կշիռ մը համատեղ ցանկալիին եւ կարելիին միջեւ: Եթէ կարելին անցնինք, ցանկալիին չէ որ պիտի հասնինք: Մենք վճռած ենք խուսափիլ աղէտէն: Անցեալ տարի աշխատավարձի վրայ կատարուած յաւելումները տուին այնպիսի արդիւնքներ զոր չենք ուզեր կրկին տեսնել: Ֆրանսայի տնտեսութեան ներկայ վիճակին մէջ եթէ կրկնենք այդ փորձը, յառաջպիտի դայ աւելի արագ եւ ծանր անկում մը: Մենք այդ վտանգը չենք ընդունիր ոչ աղդին, ոչ ալ բանուոր դասակարդին համար: Անոնք որ կ'ուզեն այդ փորձանքին մատնել մէկը եւ միւսը, կամ շմտածած են կիրքէ մը որ իրենց աչքերն կը ծածկէ իրականութիւնը, եւ կամ կ'ուզեն յառաջ բերել աղէտ մը որուն ծայրը չեմ դիտեր ի՛նչ արկածախնդրութիւն կը նշմարեն: Մենք արկածախնդրութիւն չենք ուղեր ոչ մէկ, ոչ ալ միւս կողմէն: Գործադուլներու թաւալում մը տեղի կ'ունենայ կարծես դաղտնի ղեկավարութեան մը տակ:*

Միչտ բանուորները եւ աւելի դժբախտները չեն որ դործադուլի կը մղուին: Որքան դիտեմ, ելեկտրականութեան եւ կաղի բանուորները սովորականէն չատ վար աշխատավարձ չունին: Եթէ ես կը դնահատեմ իրենց աչխատանքը, պարտաւոր եմ ըսել թէ ամէնէն դժբախտները չեն անոնք: Եւ երբ մարդիկ չահերու մասին կը խօսին, կը հարցնեմ թէ ո՛ր չահերու մասին է խօսքը ճարտարագործութեան մը մէջ որ կը դանուի աղդին ձեռքը: Եթէ կ'ուզեն դործադուլ կազմակերպել աղդին չահուն դէմ, մենք թոյլ պիտի չտանք:

Բայց դործադուլի աղդանչանները կը տարբանուին ուրիչ ասպարէզներու մէջ ալ: Կարգ մը կազմակերպութիւններ մղելին առեւտրականները ամբողջ օր մը փակել իրենց խանութները: Եւ դործակիցներն անդամ դործադուլ յայտարարած են Ֆրէնի բանտին մէջ (Ծիծաղներ): Անշուշտ որեւէ դաւադրութիւն չկայ Ֆրէնի ծոմապահներուն եւ կաղի եւ ելեկտրականութեան բանթողներուն միջեւ: Բայց ամէն տեղ կը տեսնենք տեսակ մը գրոհ ժողովրդապետական հեղինակութեան դէմ: Սահմանդրութիւնը ճղած է մեր պարտականութիւնները: Դործադուլը իրաւունք մըն է որ արձանագրուած է սահմանադրութեան մէջ եւ մենք դրած չենք անոր եւ պիտի չդպչինք: Բայց կան կարգ մը պարագաներ որ կապ ունին աղդին կենսական չահերուն հետ»:

Այստեղ վարչապետը բացատրելով թէ ի՛նչ պարագաներու մէջ ստիպուեցան բացառիկ միջոցներու դիմել, աղօրիքներու դործադուլին առթիւ, խօսքը ուղղեց համայնավարներուն:

— « Եթէ դուք իշխանութեան դլուխ ըլլայիք, մէկ երկվայրկեան իսկ պիտի չկանդուրժէիք այդպիսի կացութեան մը: Արդէն կը լսեմ ձեր ճառերը Հանրապետութեան վնասարարներուն դէմ: Բայց բանուորները լսեցին խմաստութեան ձայնը: Այսօր, կը չարունակուի փուռերու դործադուլը, մէկ չաբթուան բանակցութիւններէ վերջ: Ոմանք դործադուլ ուղեցին, բարձրացնելու համար տեղը երկրին մէջ: Կը դանուք թէ կ'ուզեն ծանր, անչնչելի մթնոլորտ մը ստեղծել մեր չուրջը: Գործարաններու բանուորները պատուիրակութիւններ կը ղրկեն նախարարութեանց: Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդներու կարգ մը անդամներ, որոնք որոչ կուսակցութեան մը կը պատկանին, կը փորձեն խլել վարչապետութեան դաւիթը: Ցարձա-*

(Լուրերու չարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

Ի՞ՆՉ Է ԱՐԺԷՔ ՄԸ

Եթէ մինչեւ այսօր արտայայտուած կարծիք-ներու մերձեցում մը փորձենք, հասկնալու համար թէ, ինչո՞ւ եւ ո՞ր պարագային արժէք մը ձեւ կ'առնէ, պիտի տատամսինք, մեր առջեւ պար-զուող ըմբռնումներու այլազանութեան մէջ, մեր ընտրանքը կատարելու: Սակայն մեր համոզումը պիտի չեչտուի այն իրողութեան վրայ որ, ամէն կարծիք, առանց երկդիմութեան նոյն կէտին վրայ կը կեդրոնանայ: Այսինքն թէ, արժէքը՝ արուես-տին ամէնէն կարեւոր մասն է: Ուրեմն, ամէնուն համար ակնյայտ այս կէտը կը կազմէ լուսաւոր պատուհան մը՝ արուեստին ներքին՝ կենդանի ու բաբախուն մասին վրայ բացուած: Բանաստեղծու-թեան համար ալ, իբրեւ արուեստներուն վսեմը ու վստահելին, նոյնն է կացութիւնը:

Կարծուածին չափ դիւրին չէ սակայն խնդիրը լուծուած համարել: Կը մնայ այդ կէտը որոնել ու գտնել:

Անոր չուրջ, անտարակոյս, մեր մտքին մէջ թեւ պիտի առնեն կարգ մը մտածումներ: Պիտի ուզենք դիտնալ նախ թէ, խակապէս ան գոյութիւն ունի՞: Կայո՞ւն է իր վիճակին մէջ, թէ ոչ ժամա-նակի ազդեցութեան տակ, ինչ ինչ ազդակներու ներգործութեամբ, կը պայծառանայ, կը լայննայ ու կը դառնայ հիւրընկալ դուռ մը լայնօրէն բաց, կենդանի ու լուսաղեղ աշխարհի մը վրայ: Եւ կամ նոյն գործօն ազդեցութիւններու տակ, հակառակը կը պատահի, ու առ յաւէտ կը գոցուի, մեռնողի մը աչքին պէս, լոյսէ ու կենդանութենէ զուրկ:

Մտածումի մըն այ ուրիշ ուղղութեամբ թէ, արժէքը իր լրացումին հասցնելու համար, ընթեր-ցողը ինչ դեր ունի, որքա՞ն մաս կը կազմէ անոր:

Արդ, կարելի է հետեւցնել որ, արուեստի գործի մը ամբողջական արժէքը որոշելու համար, պէտք է նախ անոր պարունակութեան բնոյթը ճշդել: Ցետոյ անոր հաղորդական ուժը ու հմայքը վերլուծել:

Պարզ է թէ, առանց հաղորդականութեան — եւ այս կը թելադրէ ընթերցողի մը պէտքը — ար-ժէք մը չամբողջանար: Որքան ծիծաղելի է ուրե-մըն, կարգ մը գրողներու այն հակասական գաղա-փարը թէ երբեք պէտք չունին կարդացուելու ու կը գրեն միայն իրենց հաճոյքին համար:

Կայ սակայն երրորդ անձ մը որ իր ներքնա-կան վիճակէն դուրս կ'ելլէ դիտակցաբար, աշ-խատանոցին առարկայական նուրբ ու ճշդաչափ գործիքները կը ժողվէ, կը մօտենայ այդ պատու-հանին, կը ջանայ բանալ փեղկերը լայնօրէն, ու կը սկսի աչքէ անցընել, ինչ որ կ'անցնի ու կը դառ-նայ, ներքին այդ կենդանի աշխարհին մէջ, ցաւի թէ երջանկութեան, կիրքի թէ արդարութեան, ազդութեան թէ դեղեցիկին, գաճաճութեան թէ վսեմին ամբողջ համակշռապահակը իր ըմբռնո-ղութեան մանրադիտակին տակ, դննութեան են-թարկելով: Անիկա քննադատն է, որուն իմացա-կանանձխատելիզարգացումէն ու բնածին հոտառու-թենէն կախում ունի գաղտնի ու ամբարուած փոր-ձառութիւնները ընդհանրացնել, անոնց բեղնաւո-րութեան գետինը պատրաստել, լաւագոյն հուն-տերու ծլիլը քաջալերելու համար:

Ահա երեք չատ կարեւոր իրողութիւններ ո-րոնց վրայ խօսեցանք է, ստեղծագործութիւն մը ճանչնալու ու ըմբռնելու եւ կամ զայն վերլու-ծելու տեսակէտը: Թերեւս աւելի ճիշդ պիտի ըլ-լայ ըսել՝ իմ տեսակէտս:

Բանաստեղծութիւնն ալ, ուրիշ արուեստներու պէս եւ առաւելապէս, արժէքներ վերյիշեցնող չտեմարան մըն է: Հոն պիտի դտնենք փորձառու-թիւնը ամէն անոնց որոնք իրենց ներշնչուած վայրկեաններուն մէկ, ծնունդ տուած ու դրոշ-մած են, իրենց սրտին ու հոգիին ամէնէն բիւրե-ղացած ապրումները, ու որոնց հաղորդականու-թիւնը, ղգայուն ու բծախնդիր հոգիներու հա-մար, կը բանայ փորձառութիւններու վաւերական պաղտնիքները:

Ահա հասանք կէտ մը, ուր արդէն արժէքի մասին մեր փնտռած իմաստը կը ստուերագծուի, հոգ չէ թէ աղօտօրէն: Սակայն կրնանք ճշդել ու չեչտել անոր դիծերը հետեւեալ կարգով: (Ա) Ար-ուեստի գործի մը պարունակութիւնը, այսինքն, հեղինակին հոն դրած՝ ապրուած փորձառութիւ-նը, նկատողութեան արժանի կամ ոչ: (Բ) Անոր հաղորդականութեան վարակիչ հանդամանքը՝ նոյն փորձառութիւնը ուրիշի մը վրայ վերապրե-նելու համար: (Գ) Քննադատին որոնած յատկու-թիւնը, որ թէեւ ուղղակի առնչութիւն չունի գոր-ծին էութեան հետ, սակայն անկախաբար կրած տպաւորութենէն, հոգեբանական աւելի լայն պե-տումներ կ'ըսէ, արժէքին բուն իսկ աստիճանորո-շելու համար:

Այս կէտերը զարգացնելով, ընդլայնելով, պի-տի կրնանք, կը յուսամ, մեր բուն հարցին գոհա-ցուցիչ ու ընդունելի պատասխան մը գտնել:

Կը նախընտրեմ այս եզրանակը, փոխանակ սահմանում մը տալու եւ անոր հպատակելով վեր-լուծումը չարունակելու: Արդէն սահմանումէ մը կը խրտչիմ երբ խնդիրը գիտական բնոյթ չունի: Կը խրտչիմ անոր համար որ դիւրին չէ կարուկ, ամփոփ բացատրութիւն մը բանաձեւել, այնպէս որ, հոն դտնուի միայն այն ինչ որ հարցը կը ներ-կայացնէ իր էական հանգամանքներով: Կը համա-պատասխանէ այդ հարցին ամէն տեսակներուն իրա-րեւ նմոյշ եւ ոչ թէ այս կամ այն տեսակին, այս-պէս բացառութեան մը դոյութիւնը չեչտելու հա-մար: Կարճ խօսքով, չընչաքաղել հարցը, դուրսը ձդելու համար այն ինչ որ չպատկանիր իրեն:

Մինչդեռ մեր հարցը իր մէջ կը պարունակէ անհունի դիծեր ունեցող տարբեր, հետեւաբար, անկարելի աշխատանք, սահմանումի մը պայման-ները լրացնելու:

(Ա) Ստեղծագործութեան մը առջեւ, յաջող կամ անյաջող, արուեստի որ աստիճանին ալ պատ-կանի ան, մենք միշտ կը ջանանք թափանցել այդ ապրումին դրդիռը կազմող մթնոլորտին ու հոն տիրող պայմաններուն, այն յոյսով թէ, մեր երե-ւակայութեան բեմին վրայ պիտի կարենանք կեն-դանացնել ստեղծագործողը իր տիրական չար-ժումներուն մէջ, այսինքն իր ներաշխարհին թա-ւարումին մէջ, որպէսզի այդ մտերմական չփու-մին տակ, առաջադրուած փորձառութիւններէն վարակուելու համար, մեր տրամադրութիւնը մերկանայ իր կանխադրելիչ միջոցներէն: Ասիկա հոգեբանական մղում մըն է, դիտնալու ու նոյնա-լու համար այն գաղտնիքին որ հոն կը տիրէ: Եւ տարօրինակ է որ բնազդը մեզ հոն կ'առաջնորդէ, կեանքի իրադարձութիւններուն ճշմարիտ կարգ-ուսարքը ճանչնալու համար: Որովհետեւ, դիտենք թէ, որեւէ մէկէն աւելի, բանաստեղծը՝ պատ-րաստ է դանոնք մեզ հաղորդելու իր հարազատ վերյիշումովը: Այս իսկ է, որ մենք կ'ըմբռնենք իբրեւ արժէք, ըլլայ այն անհնչմարելի, ըլլայ՝ հե-դեղի նման յորդ ու տիրական: Որովհետեւ իր ներշնչումի վայրկեաններուն, վիճակ մը՝ որուն բնաղանցական, րսել կ'ուզեմ չիներութեան, պատ-

սրահի մէջ հաւաքուած վաճառականը, ունեւորը, արհեստաւորը, պործաւորը, բոլո՛րը բոլո՛րը քով քովի, ուրախ եւ բարեացակամ, սիրով եւ համե-րաշխ: Երանի՛ թէ այս երեւոյթը տեսնէինք նաեւ սրահներէն դուրս:

Նորընտիր Գաղթ. վարչութիւնն ալ իր կար-ղին գործունէութեան նշաններ կը ցուցնէ: Կ'ի-մանամ թէ ձեռնարկներ կատարած է, քաղաքի յարմար մէկ մասին մէջ չէնք մը վարձելով եկե-ղեցիի վերածելու համար: Ո՛մանք ալ կը մտածեն կամ կ'երազեն նոր եկեղեցի մը չինել...

Լաւ եւ գեղեցիկ է թէ մտածել եւ թէ ձեռնար-կել, «բայց լաւ է մինն առնել եւ դմիւսն չմոռա-նալ»: Ժամանակն է այլեւս որ Վիէննայի հայ գա-դութը մտածէ ամենակարեւորը,— հիմնել ման-կապարտէզ — ծաղկոց մը ուր հաւաքուին փոքրերը իրենց մայրենի լեզուին, իսկ օտար մայրերէ ծնած հայ զաւակներն ալ իրենց հայրենի լեզուն սոր-վելու: Ամէն տարի մատուռի հիմնարկութեան տարեդարձին, այսինքն չէնքի մը հինգերորդ յարկի սենեակները մատուռի համար վարձող, մեռած - զացած ազգայիններու հոգուն որքան օրհնութիւններ որ կ'ըլլան, կրկնապատիկր պիտի հասնի անոնց որ պիտի ձեռնարկեն ծաղկոց մը հիմնելու: Ինչպէս կ'ըսէ անմահն Ղ. Աբովեան, «Մէկ աղբի պահողն էլ լեզուն ա ու հաւատը, եթէ սրանց էլ կորցնենք, վա՛յն եկել ա մեր օրին»:

Մայիս 15ին, Համբարձման տօնին օրը Մխի-թարեան վանքի եկեղեցին մէջ, հայ եւ օտարազգի հաւատացեալներու ներկայութեան տեղի ունեցաւ եկմալեան ձայնաւոր պատարագ: Պատարագիչն էր Աբրահայրր, Մեսրոպ արք. Հապօղեան, չրկա-պատուած մխիթարեան վարդապետներէ: Այս առ-թիւ վարդապետութեան աստիճան տուաւ սարկա-ւագ Կղեմէսին, որ իր կարդին իր առաջին պա-տարագը մատոյց նոյն ժամուն:

Վերջին պահուն ուրախութեամբ լսեցինք թէ Լինցի գաղթականի մէջ եղած մեր հայրենակից-ներ Նիւ Եորքի Հ. Բ. Ը. Մ.է ստացած են 130 ուտելիքի ծրարներ (իրենց թիւին չափով), որուն իրաւամբ խիստ անհրաժեշտ պէտք ունէին: Գեր-մանիոյ եւ Աւստրիոյ հայ տարագիրները շատ կր նեղուին անունդի պակասէն: Այս առթիւ ծանր պատասխանատուիւն մը կ'ինկնայ առատ երկիրներու մէջ ապրող մեր հայրենակիցներուն կամ բարե-դործական մարմիններուն: Հայ ժողովուրդը վե-հանձն է եւ անվարժ մուրալու, բայց իր լուռ հա-մակերպութեան հետ փիղիքապէս կը տուժէ եւ կը ցամքի մանաւանդ աշխատաւոր դասակարդը, օ-րական 1200—1500 դոլով (քալոռի):

ԴԱՂԹԱԿԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՎԻԷՆՆԱՑԷՆ

Ուրախալի երեւոյթներ

Վիէննա, 17 Մայիս (Ցառաջ).— Աւստրիոյ Հայկ. Միութիւնը ընդհուպ իր վարչութեան ժրա-ջան և գիտակից անդամներու, որոնց վերջերս նա-խագահ ընտրուեցաւ տաղանդաւոր դրագէտ Կոս-տան Զարեանի զաւակը՝ Վահէ Զարեան, իր ա-ռաջին տարին բոլորեց մեծ եռանդով եւ օգտակար գործունէութեամբ:

Բազմաթիւ եւ անվերջ են իր աշխատանքները եւ հոգերը: Կ'օգնէ նաեւ անոնց որոնք առեւտրա-կան յանցանքով կր ձերբակալուին յաճախ եւ ո-րոնք առանց իր միջամտութեան բանտարկուած պիտի մնային ամիսներով:

Միութիւնը ժամանակէ մը ի վեր կը կազմա-կերպէ կիսամսեայ երեկոյթներ, ուր կը խօսին փոխն ի փոխ գեղեցիկ եւ օգտակար նիւթերու շուրջ: Համեստ եւ հաճելի ժամանց, միեւնոյն ա-տեն առիթ մը իրարու քով գալու եւ պահ մը մի-սին ապրելու:

Ապրիլ 27ին Միութիւնը կատարեց 1915 Ապրիլ 11-24ի սգատօնը: Եկեղեցական բաժնէն՝ պատա-րագէն, հոգեհանդիստէն եւ քահանայի քարոզէն վերջ, խօսք առաւ վարչութեան անդամ, Տօքթ. Ա. Քարամանլեան եւ պարզեց այդ արհաւիրքին պատկերը: Եղան արտասանութիւններ մեր նահա-տակ զրագէտ — բանաստեղծներու գործերէն: Վեր-ջացաւ սգահանդէսը, եւ այս առթիւ անդամ մր եւս բողոքներ լսուեցան մեր դահիճներու եւ անոնց ցարդ անպատիժ ձգողներու հասցէին:

Ա. Հ. Մ. Մայիս 14ի իրիկունը պատրաստած էր իր երկրորդ երեկոյթը: Ժամանակին լեցուած էր սրահը դաղութին ստուարամեծամասնութեամբ: Ցատկապէս հրաւիրուած էին Ղ. Միութեան գա-ղաքիս հիւպատոսին օդնականը, աւստրիական ոս-տիկանութեան խորհրդական եւ օտարականներու բաժնին պետը իր օգնականներով, Մխիթարեան վարդապետներէն Հ. Ն. Ակինեան եւ Հ. Պ. Տէր Պողոսեան եւ ուրիշ օտար հիւրեր: Ճոխ էր դեղար-ուեստական բաժինը, դեղեցիկ եւ յաջող էին երկ-սեռ երգչախումբին երգած կոմիտասեան եւ ուրիշ, ընտիր կտորները, դեկավարութեամբ Պ.Վ. Տիւր-կարեանի: Եղան մենեւդներ, արտասանութիւն-ներ Կովկասեան եւ եւրոպական պարեր եւն. եւն.: Ուտելիքի եւ խմելիքի այս տարապայման սղու-թեան օրերուն, Միութիւնը յաջողած էր դիւրա-մատչելի գիներով ճոխ պիւֆէ մը տրամադրել ներկաներուն:

Միութիւնը չունենալով հատոյքի որոշ աղ-բիւրներ, երբեմն այս օրինակ հանդէսներով կր յուսայ դործադրել իր օգտակար եւ դեղեցիկ ծրա-դիրները: Իսկ Վիէննայի հայ դաղութը երկար ժա-մանակէ ի վեր դրկուած ազգային մշակութային հանդէսներէ մեծ սիրայօժար կը վամնակցի եւ առատաձեռն է: Շատ դեղեցիկ էր տեսնել մէկ

ՍՏԱՑԱՆՔ

Arméniens, Peuple Tragique, (Etude Historique avec deux cartes hors-texte. Par Vazkène Aykouni (Վազ-գէն Այդունի): Beyrouth, 1945: Գին 100 Ֆրանք: Հասցէ.— B. P. 26, Beyrouth (Liban):

ճառները դեռ չեն ճշդուած, կեանքին փսկական տեսիլքը կր պարդուի անոր առջեւ, իր ամէն լու-սաժիր գոյներով եւ ստուերներու տխուր կամ անլուծելի այլերութեամբ: Անիկա կը մկրտուի անոնցմով, կ'ապրի դանոնք: Կը մթերէ ամբողջու-թեամբ, յետոյ մեղ անոնց հաղորդակից ընելու համար: Ու մենք, պարզ էակներ, այդ փորձառու-թիւններով կը հարստանանք, կը լարուինք՝ կեան-քի նոյն վսեմ նուագին ձայնակցելու համար: Այս-պէս կր տեսնեմ ես արուեստի մը պարունակու-թիւնը: Այսպէս կ'ըմբռնեմ ես արժէք մը:

(Բ) Արժէք մը իր ամբողջութեան կը հասնի, — չեմ ուզեր ըսել կատարելութեան, հաղորդա-կանութեան ուժովը ու հմայքովը: Ի հարկէ, նախ փորձառութիւն մը պէտք է դոյանայ, ուրիշի մը հաղորդուէ առաջ: Արուեստները հաղորդականու-թեան դերագոյն ու գործօն միջոցները կը համար-ուին: Ուրեմն ճիշդ է այն կարծիքը թէ, արժէքի մը յատկանշական մասը կը կազմէ անոր հաղոր-դական ուժը ու հմայքը:

Սակայն, ասիկա չի նշանակեր թէ, արուես-տագէտը այդ ուղղութեամբ կ'աշխատի: Ընդհա-կառակը, այս կէտը չատ քիչ դինք կը հետաքրքրէ: Անոր առաջին ու միակ հոգն է դրոշմել իր գործին վրայ ճշդրիտ փորձառութիւն մը որ ներքին մղու-մէն կը ծնի, առանց նկատի ունենալու դնահատ-ուելու հոդը: Ցաճախ արուեստագէտին չայողու-թիւնը այս անհատական ապատութեան մէջ կը բիւ-րեղանայ: Տարակոյս չկայ թէ, հոս մենք կը դըտ-նուինք հոգեբանական տարակարծ երեւոյթի մը առջեւ, երբ հաղորդականութիւնը պայման կը սե-պենք արժէքին, մինչդեռ արուեստագէտը դինք հետու կը պահէ այդ գաղափարին ենթակայ ըլլա-լէ: Ու մենք տեսած ենք չատեր որոնք տուժած են չատ բան իրենց չայողութենէն, երբ գնահատուե-լու մտատնջութիւնը մաս կազմած է իրենց ստեղ-ծագործութեան երկունքին:

(Մնացեալը յաջորդով) ՋԱՐԵՀ ԴԱՆՃԱՉԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(Բաղուած երեւանի թերթերէն)

ՆՈՐ ԱՐԱԲԿԻՐի ալիւմինիումի հսկայ գործարանին շինութիւնները կը չարունակուին արագօրէն: Կը յուսան աւարտել մօտ աուենէն:

ՏԵՂԱԿԱՆ ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ սպասաւոր – կութիւնը օրէ օր կ'ընդարձակէ իր արտադրութիւններուն որակն ու քանակը: Վերջին երկու ամիսներու ընթացքին բացուած են ղլխարկի, կօշիկի ու պատրաստ հագուստներու նոր մասնաճիւղեր: Արտադրութիւնը այս տարի աւելցած է 60 առ հարիւր համեմատութեամբ: Կը պատրաստուին նաեւ այրերու եւ կիներու գլխարկներ, պատրաստ հագուստ:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԵԱՆի, Արտաշատի, Կալինինոյի եւ ուրիշ շրջաններու հայցահատիկներու, բամպակի եւ զեռնախնձորի դարնանային ցանքը յաջողութեամբ աւարտած է: Ցանուած էնախատեսուածէն աւելի չատ քանակութեամբ ցորեն:

ՀԱՅԿՕՕՊի ՍՊԱՌՈՂԱԿԱՆ բաժինը ընդարձակած է իր գործունէութիւնը, գոհացում տալու համար մայրաքաղաքի աշխատաւորութեան չատ բաճուն պահանջներուն: Բացուած են նոր խանութներ ու կրպակներ, ուր կարելի է դնել իւղ, պանիր, միս, երշիկ, հաւկիթ, մրգեղէն, խմորեղէն, ըմպելիներ: Ծանութներէն մէկուն վարիչն ու սպասարկողներն են ներգաղթած հայրենակիցներ:

ՄԱՑԻՍ 1ի ՏՕՆԻՆ ԱՒԹԻի երեւանի եւ գիւղական քաղաքներուն մէջ, առեւտրական կազմակերպութիւններու վաճառքի հանած են մեծ քանակութեամբ ապրանք,— 15 թոն չաքարեղէն ու չոքոլա, 20 թոն չաքար, 13 թոն միս, 1.5 թոն իւղ, նոյն քանակութեամբ պանիր, 2 թոն հաստեակ (մաքառոնի), 17.000 տուփ պահածոյ, 10 թոն խմորեղէն եւ ուրիշ ապրանքներ:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՑՍ ՏԱՐի կոլխոզնէրուն տրամադրած է մեծ վարկեր երկարաձեւ պայմանաժամով: Գիւղատնտեսական դրամատունը արդէն յատկացուցած է աւելի քան չորս միլիոն րուբլի անասնապահութեան, հինգ միլիոն րուբլի ալ արհեստագիտական մշակութիւններու,12000900 րուբլի կոլխոզային գիւղատնտեսութիւններու ընդհանուր զարգացման համար: Կոլխոզներուն տրամադրուած է 65 միլիոն րուբլիի երկարաձեւ վարկ, ներգաղթողներու բնակարաններու շինութեան համար:

ԵՐԵՒԱՆի ՆԿԱՐԻԶՆԵՐՈՒ ՏԱՆԸ մէջ բացուեցաւ, Ապրիլ 27ին, արուեստահմանէն ներգաղթած հայ նկարիչներու գործերուն առաջին ցուցահանդէսը: Իրենց նկարները ցուցադրած են 14 նկարիչներ, 203 ստեղծագործութիւններով,— իւղանկար, ջրանկար, քանդակ, փորագրութիւն, գծագրութիւն (կրաֆիք) եւն:

Ցուցահանդէսին բացումը կատարած է Նկարիչներու Միութեան նախագահ՝ ժողովրդական նկարիչ Մ. Սարեան: Խօսք առած են նկարիչ Գ. Բիւրքճեան, ներգաղթող նկարիչներէն Գր. Ահարոնեան (Պուլկարիայէն), Բ. Վարդանեան, Արմինէ Պարոնեան եւ ուրիշներ:

ԵՐԵՒԱՆի ԹԻ 3 կօշիկի գործարանի վար – պետ բանուորուհի Անդին Պետրոսեան, ամբողջ տարուան մէջօգին կարելիք 7220 զոյգ կօշիկի եւրեսները (սայա) կարած վերջացուցած է Ապրիլ 28ին այսինքն նախատեսուած ժամկէտէն ութ ամիս եւ երեք օր չուտ:

«ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱԳԻՏԱՐԱՆ»ը որուն մէջ ներկայացուած պիտի ըլլան խորհրդային բոլոր հանրապետութիւններու պետական կառուցուածքը, վարչական բաժանմունքները, բնութիւնը, շինարարութիւնները եւ այլն, լոյս պիտի տեսնէ մինչեւ Հոկտեմբեր:

ՍՏԵՓԱՆԱՒԱՆի բարեզարդութեան համար՝ քաղաքին հրապարակին եւ կեդրոնական փողոց – ներուն երկու կողմեր տնկուած են ծառեր ու տունկեր:

ՄԱՑԻՍ 1ի ՏՕՆԻՆ ԱՒԹԻի մայրաքաղաքին եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ կազմակերպուած են մարզական մրցումներ՝ ղնդախաղի, պասկէթ պօլի, վոլիպօլի, ինչպէս նաեւ ծանրութիւն վերցնելու, ըմբշամարտութիւն եւ ողիմպիական խաղեր:

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ սր – ուած թիւերուն համաձայն, մինչեւ Ապրիլ 25, Հայաստանի կոլխոզները կատարած են 157.394 հեկտար գարնանացան,— ցորեն 128.044 հեկտար, զեռնախնձոր 9.753, բամպակ 6729, կտաւահատ 4580, ճակնդեղ 2761, միամեայ խոտարոյսեր 1310 հեկտար: Նոյն ժամանակաշրջանին կատարուած է 106.349 հեկտար գարնանավար:

ՍՏԵՓԱՆԱՒԱՆի ձէթի եւ երշիկի արտադրութեան գործարանները մեծ յաջողութիւններ ունեցած են վերջերս:

Աշխատանքի լաւագոյն ցուցանիշերը չահած են՝ ներգաղթող երշիկագործ Ա. Ագաջանեան (որ պերակատարած է 190 տոկոսով) եւ Մ. Գալոյեան, ձէթի գործարանէն՝ 125 տոկոսով: Ծրագրուած է հիմնել նաեւ լիմոնատի գործարան մը, որուն կազմածները արդէն ստացուած են:

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐՈՒ ԱԿԱԴԵՄԻԱՑի «Մ. Աբեղեան» գրականութեան բաժնին մէջ, Ապրիլ 21-23ին տեղի ունեցած է խորհրդային գրականութեան նուիրուած հարցերու չորրորդ նիստը: Առաջին նիստին ժողովը լսեց բանասիրական գիտութիւններու թեկնածու Ա. Աստուրեանի զեկուցումը, «Մովետահայ գրականութեան պատմութեան պատկերացման խնդիրները» նիւթին չուրջ: Երկրորդ օրուան ժողովին խօսած են Էդ. Թովմէեան եւ Ս. Ճարուհիւնեան, «Սոցիալիստական ռէալիզմի մասին»: Վերջին նիստին խօսած են պրօֆ. Հ. Գիւլէքէօհեան եւ Ա. Կարինեան: Վի – ճարանութեանց մասնակցած են Մամիկոնեան, Սիրաս, Կարինեան, Ե. Քոչար, Համբարձումեան, Վարդազարեան եւ ուրիշներ:

ԱԼԱՎԵՐՏիի ՀԻԻԱՆԴԱՆՈՑի վիրաբոյժ Ա. Զիլալեան ճարտար գործողութեամբ մը վիրահատման ենթարկելով տիկնոջ մը արգանդը՝ դուրս հանած է ուռ մը, որ կը կշռէր 14 քիլօ: Հիւանդը երեք տարի է տիպուած է եղեր քնանալ նստած վիճակի մէջ: Առողջացած է:

ՄԱՑԻՍ 28Ը ՇԱՎԻԼԻ ՄԷՋ

ՇԱՎԻԼ.— Սիրելի «Ծառաջ», հայրենասէր ու հաւատաւոր բազմութեամբ մը տօնեցինք մեր ազատագրութեան օրը, մեր ժամանակակից պատմութեան ամենամեծ տօնը: Անշուշտ ներկայ չէին վերջին ժամու «Հայաստանասէր»ները: Անոնց չէինք ալ սպասեր արդէն: Իրենց փառաւոր բացակայութեամբ կը փայլէին նաեւ մեր նորելուկ պոլիտիկոսները: Ինչ փոյթ: Ներկայ Սողոմոնորեան կանքին մէջ բարեբախտաբար դեռ ունինք «Տասը արդար»ները, որոնք կը փրկեն մեր հասարակութեան պատիւը, ունինք մեր նորահաս երիտասարդութիւնը որ չատ բարակը չի նայիր, երբ հարցը կը վերաբերի նուիրական յիշատակներ տօնելու: Ուրեմն տօնեցինք մեծ Օրը վայելուչ հանդիսաւորութեամբ, մեր սիրելի եռագոյնին հովանաւորութեան տակ:

Օրուան նախագահը, ընկեր Հրանտ Բալուեան բանալով հանդէսը, իրեն յատուկ խանդավառութեամբ դպրն հասցուց իր վերջաւորութեան: Հայաստանի հանրապետութեան անդրանիկ խորհրդարանի անդամ ընկեր Հայկ Սարգիսեան, ակնատես վկայ մը մեր այդ փառաւոր օրերու պայքարներուն, մանրամասն ու պատմական փաստերով նկարագրեց պայքարին բոլոր դրուագները, մինչեւ Հայաստանի հանրապետութեան ստեղծումը: Ապա նմանապէս երիտասարդ ընկեր Ժիրայր Փալամուտեան, պատմական օրինակներ յիշելով եւ փառաբանելով «Մայիս 28»ի անկախութեան գաղափարը:

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Շավիլի խումբին կողմէ ուղերձ մը կարդաց Օր. Մարի Պետեան:

Գեղարուեստական բաժինը նոյնպէս անցաւ չատ հաճելի: Ողջ մնայ մեր երիտասարդաց Միութիւնը, «Րաֆֆի»ն որ մեր երեսը ճերմակ կը հանէ: Ընկեր նախագահը զայն նմանցուց գեղեցիկ ծաղկեփունջի մը ու այդ ծաղկեփունջէն մէկիկ մէկիկ մեղի հրամցուց սիրուն ու անուշահոտ ծաղիկներ, Օրիորդներ, Աստղիկ Քէօսէեանը, Քնար Ոիկ Օհանեանը, Լուիզ Յովհաննէսեանը, Մարի Սարգիսեանը եւ փոքրիկ Մարին, պարոնները Յոքէն Մինասեանը ու Ժիրայր Թուրիկեանը:

Ամբերդներ ղեկավարութեամբ ընկեր Ս. Յովհաննէսեանի եւ վերջաւորութեան խմբապար մը հայկական տարազներով ու հայրենական երգերով, դոր այնքան չայդողութեամբ պատրաստած էր ընկեր Բ. Հապչեան:

Ժամը 8էն վերջ սկսան եւրոպական պարերը եւ խնջոյքը, ու ահաւասիկ նոր անակնկալ մը: Ծանկարծ սրահէն ներս կը մտնէ ընկեր Շաւարշ Մխսքեան խումբ մը ուղեկիցներով որոնց մէջ նաեւ «Գիւլիւտար»ի հեղինակը՝ Տիկին Արմենուհի Գեւոնեան: Էհ, Շավիլցին առիթը կրնա՞ր փախցընել: Երկու սիրուն երգ մեր չնորհալի երգչ

կումները բաղմապատկելով, մարդիկ կ'ուզեն վնասել կառավարութեան հեղինակութեան»:

Եւ նորէն խօսքը ծայրագոյն ձախակողմին ուղղելով, Պ. Ռամատիէ չարունակեց.

— «Եթէ դուք մեծամասնութիւն ունիք, եթէ ձեր քաղաքականութիւնը մեծամասնութեան քաղաքականութիւնն է, թո՛ղ երկիրը եւ Ազգ. ժողովը ըսեն: Գալով ինձի, ահա կը յայտարարեմ — ես այստեղ եմ պաշտպանելու համար հանրապետութիւնը, հանրապետութեան հեղինակութիւնը: Մենք պիտի պաշտպանենք զայն: Եւ եթէ ղեհանէք մեզ, դիտցէք թէ հանրապետութիւնն է որ կը զարնէք: Թող իմանայ բանուոր դասակարգը.— այս պահուն հանրապետութեան ճակատագրին հետ է որ կը խաղան: Անխոհեմութիւնները կամ խորամանկութիւնները չեն կրնար ծածկել ճշմարտութիւնը: Բանուոր դասակարգը պիտի լսէ իմ կոչս, ան պիտի գիտնայ թէ այն չարժումները որ տեղի կ'ունենան հոս ու հոն, արհեստակցական պատրուակներով, թաքուն եւ ծածկամիտ նպատակ մը կը հետապնդեն»:

Եզրակացնելով, Պ. Ռամատիէ մերժեց հարցապնդումը եւ ժողովը վստահութիւն յայտնեց ստուար մեծամասնութեամբ:

Գործադուլներու վիճակը

Հացթուխ բանուորներու գործադուլը պիտի վերջանար երէկ, որոշ դիմումներով: Վերահաս – տատուեցաւ հացի բաժնեչափը, 250 կրամ:

«Էտանս»ի բանուորները մերժեցին գործատէրերու նոր պայմանները: Կ'ըսուի թէ հազիւ – մէկ երկու օրուան վառելանիւթ մնացած է ինքնա – շարժներու եւ հանրակառքերու համար:

Մասնակի գործադուլները կը չարունակուին զանազան գործարաններու մէջ:

Փարիզի աղբահաւաքներն ալ գործադուլ հըրաւիրած են: Իսկ ամէնէն ծանրը,— երկաթուղիներու բանուորները կը սպառնան ընդհ. գործադուլ յայտարարել: Կաւ մը Լիոնի եւ Վիլնէօվ Սէն Ժորժի կայարաններուն մէջ 4500—6000 բանուորներ դադրեցուցին աշխատանքը: Վարչապետին միջամտութեան վրայ, ընդհ. գործադուլը յետաձգուեցաւ:

Առջի օր ալ մետաղագործական հաստատութեանց բանուորներէն 250 հոգի ցոյց մը կատարեցին վարչապետարանին առջեւ, հաց պահանջելով:

Կարգ մը բանգէտներ կը կարծեն թէ համայնավարները ուժ պիտի տան ընդհ. գործադուլի մը, բայց կը վախնան որ ղօր. մը կոլ կ'օգտուի ապրիէն, իշխանութեան գլուխ անցնելու համար: Նոյն աղբիւրին համաձայն, ուրիշ պարագայ մըն ալ մտածել կուտայ համայնավարներուն, — բանուորներու Ազգ. Դաշնակցութիւնը, (C. N. T.) որ կազմուած է սենտիքալականներէ եւ թրոցքիականներէ, հետզհետէ կը զօրանայ: Մէկ տարի առաջ ունէր 600 անդամ, այսօր կը հաշուէ 120.000: Ցորչափ այս կազմակերպութիւնը կը գործէ, համայնավարները չեն կրնար ծայրագոյն ձախ համարուիլ եւ իրը այդ ազդել օրուան քաղաքականութեան վրայ:

★ Վարչապետութեան գրասենեակէն հաղորդուած զեկոյցի մը համաձայն, Պ. Ռամատիէ անձամբ հերքած է այն զրոյցները թէ Ֆրանքը նորէն պիտի արժեզրկուի: Վերջին արժեզրկումը տեղի ունեցաւ 1946 յունուարին:

Հնդկաստան ապահով

(ՀԻՆԴՈՒՍՏԱՆ ԵՒ ՓԱՔԻՍՏԱՆ)

Երկար եւ տքնաջան բանակցութիւններէ վերջ, Հնդկաստան կատարեալ անկախութիւն պիտի ստանայ, բաժնուելով երկու մասի,— Հինդուս – տան (Հնդիկներ) եւ Փաքիստան (Իսլամներ): Երկու ազգերն ալ հաւանութիւն յայտնեցին բրիտանական ծրագրին: Նոր կարգուսարքը պիտի սկսի յառաջիկայ օգոստոսին: Փոխանցման շրջանին համար, երկու նորազատ պետութիւնները պիտի ունենան կուսակալներ, իրրեւ ուղղակի ներկայացուցիչները Անգլիոյ թագաւորին: Ներհրդարանին կողմէ քուէարկուած օրէնք մը պիտի վաւերացնէ անկախութեան յայտարարութիւնը: Երկու պետութիւնները կրնան մաս կազմել բրիտանական համագործակցութեան, եթէ կ'ուզեն, այսինքն դառնալ գաղթապետութիւններ, ինչպէս Քանատան, Աւստրալիան եւն.: Անոնք իրաւունք ունին իրենց դեսպանները նշանակելու, առեւտրական դաշնագիրներ կնքելու, ազգ. պաշտպանութիւնը կազմակերպելու եւայլն:

Կարճ խօսքով, արմատական փոփոխութիւն մըն է որ կը կատարուի բրիտանական աշխարհակալութեան մէջ, դարաւոր տիրապետութենէ մը վերջ: Զորս հարիւր միլիոն ժողովուրդի ճակատագիրն է որ կը տնօրինուի, վերջապէս:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ կացութիւնը մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէ Մ. Նահանգներուն մէջ: Վանէնպէրկ, ծերակոյտին արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին նախագահը, խօսելով ծերակոյտին առջեւ, յայտարարեց թէ բոլշեւիկներու ոտնձգութիւնը «յաղթանակ մըն է դաւաճանութեամբ, որ կրնայ անհրաժեշտ դարձնել Միացեալ Ազգերուն միջամտութիւնը»:

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ իրիկուն մինչեւ լոյս, նորաշէն դպրոց – սրահին մէջ,

×

ՊԱՆԵԼՕ ՓԱՇԱՆի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի, ՑՈՒՆԻՍ 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, մինչեւ կէս գիշեր, Bourg la Reine, քաղաքապետական սրահին մէջ:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՒԱԳ, ԵՐԳ, ՊԱՐ եւ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ:

Տր. Կապոյտ Թաչի Օրը

8 Ցունիս, կիրակի ժամը 15ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis, rue St. Dominique, métro Invalides:

Կը նախագահէ ՏԻԿԻՆ Տ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ ԷԼ. ԲԻՒԶԱՆԴ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին

Շնորհալի մասնակցութեամբ Օր. ՌԷԺԻՆԱ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի (Prix de Conservatoire):

Հայկ. հնդեակը կը նուագէ Սպենդիարեանէն, կոմիտասէն եւ Բարխուդարեանէն: Կ'երգէ Պ. Մ. ՄԱԶԻԿԵԱՆ (պաս), Պ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆ դաշնակ, եւ չքեղ պալէներ, Օր. ԱՎԱՆԱՄՕՎԻ դեկավարութեամբ: Կ'երգէ նաեւ Տիկին ԱՐՄԵՆՈՒՀի Գեղամբ: Մուտքը ազատ է

ՀՈՆԵԱՆ:

ՎԻԵՆ.— ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆի ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ.

Կը տօնուի Ցունիս 7ին շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Cercle Catholique սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Վասպուրականցիներէ կազմուած յանձնախումբի մը:

Կր խօսին հայրենակիցներ ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ (Փարիզէն), եւ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ (Վալանսէն): Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է:

ՊԱՏԱՐԱԳ ՏԷՍԻՆի ՄԷՋ

ՏԷՍԻՆի ԿՐՕՆԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ կը փութայ ծանուցանել Տէսինի եւ շրջանի բոլոր հայ հաստարակութեան թէ, այս կիրակի 8 Ցունիս առաւօտեան ժամը 8.30ին, Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի, Ս. Աստուածածնին եկեղեցւոյ օծման քառասունքին առթիւ:

10 ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԲԱՑԱՌԻԿ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄՆԵՐ կը տրուին Théâtre Melingueի մէջ (11 rue Melingue, métro Pyrénées), Ցունիս 4էն 12, (բացի երկուշաբթիէն) C. A. Pagetի «ԵՐՋԱՆԻԿ ՕՐԵՐԸ», (Les Jours Heureux), դերակատարներէն մէկն է Ցովսէփ Ուզունեանի որդին Ժ. ՎԱՐՈՒԺԱՆ:

ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

Փարիզի Առաքելական Ուղղափառ Հայոց կրօն. ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը տեղի պիտի ունենայ, կիրակի 8 Ցունիս, ժամը 3ին, Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ: Օրակարգն է.— 1. Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ ընդհ. ժողովներու տառեդրութիւններու: 2.— Վարչութեան տեղեկագրի ընթերցում: 3.— Հաշուեքննիչ Յանձնաժողովի տեղեկագրի ընթերցում: 4.— Արեւմտեան Եւրոպայի թեմական կազմակերպութեան հարց: 5.— Օրակարգի խնդիրներու քննութենէն եւ վիճաբանութենէն ետք, ըստ հիմնական կանոնագրի, պիտի կատարուի վարչութեան պաշտօնէ դադրած 9 անդամներու տեղ նոր անդամներու ընտրութիւն: Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն՝ որ համիլն անձամբ ներկայ ըլլալ սոյն ընդհ. ժողովին եւ կատարեն իրենց եկեղեցական պարտականութիւնը: — Դիւան վարչութեան

ԲՈԼՈՐ ԵՐՋԱՆԿԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՊԱՂՏԱՏ, 18 Մայիս.— «ԵՐՋԱՆԿ» դործիս տպագրութիւնը վերջանալու վրայ է:

Այսու կը խնդրեմ մեր բոլոր ՎԵՐԱՊՐՈՂ հայրենակիցներէն, որ իրենց գտնուած վայրերու մէջ ի մի հաւաքուելով՝ նկարուին եւ իրենց խմբանկարները ղրկեն Եդիպտոս, հայրենակից Գ. Լազեանի հասցէին (Mr. K. Lazian, P. B. 868, Caire, Egypte) դրքի վերջին մասին մէջ լոյս տեսնելու համար:

Մխանկարներուն տեսակը, կամ առանձին թուղթի վրայ նշանակելու է, իւրաքանչիւր նկարուղի անունը, ազգանունը եւ որտեղացի ըլլալը, երդնկայի քաղաքէն՝ թէ դիւղերէն եւ որ դիւղէն:

Ախտ փափաքելի է, որ ոչ մէկ շրջան եւ ոչ մէկ հայրենակից դուրս մնայ այս ձեռնարկէն, որ դեղեցիկ յիշատակ մը պիտի ըլլայ մեր ապագայ սերունդին ու պատմութեան համար:

Այն տեղերը ուր Հայր. Միութիւններ չունինք, կը խնդրուի, որ ձեռներէց հայրենակիցներ իրենք ձեռնարկեն այս գործին եւ չանան օր առաջ, ԱՄԷՆէն ՈՒՇԸ ՄԻՆՉԵՒ ՑՈՒՆԻՍԻ 20 իրենց շրջանի հայրենակիցներու խմբանկարը հասցնել ե – դիպտոս:

Գ. ՍԻՒՐՄԷՆԵԱՆ

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 9ին, Société Savantesի սրահը: Կը խօսի Օր. Գեղարթի Տէր Մելքոնեան (Պէյրութ): Նիւթ՝ Սուրբիա - Լիբանանի նոր սերունդը»:

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի հեդր. Ֆրանսայի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ, Ցունիս 7ին, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Սէն Շամոնի մասնաճիւղը, սովորական հաւաքատեղին:

Ցունիս 9ին, երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Սէնթ Էթիէնի մասնաճիւղը, սովորական հաւաքատեղին:

Ցունիս 7ին, շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Վիէնի մասնաճիւղը, սովորական հաւաքատեղին:

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վար – չութեան ներկայացուցիչը: Սիրով կը հրաւիրուին Կապոյտ Թաչի սանուհիները:

ՍԷՆ ԺԷՐՈՄ (Մարսէյլ) Հ. Ց. Դաշնակցութեան «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընկերական ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ Բ. ժողովը՝ այս շաբաթ ժամը 15ին, Studio Caumartin 19a rue Caumartin:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի, առաւտեան ժամը ճիշդ 9.30ին, Ծանօթ հաւաքատեղին: Օրակարգ՝ շարք մը խընդիրներ եւ դեկուցում: Նիւթը՝ Հ. Ց. Դ. Երիտ. Միութիւն (շար.):

Դպրոցական կեանք

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓ. ՆԱՒԿԻՆ ԱՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Յօգուտ Սեվռի Մուրատեան վարժարանի վերաշինութեան, 15 Ցունիս ժամը 2ին 10: Սեվռի վարժարանի ընդարձակ պարտէզներուն մէջ, 26 rue Troyon, métro Pont de Sèvres:

Մարդահանդէս — բացօթեայ թատրոն եւ շարժապատկեր — երգ, ճամպարարութիւն, «Գոօլէ, ամէրիքիտէ», պար, նուագ, դաշտային հաճելի խաղեր, ժամանցներ եւ անակնկալներ:

Ալլպան եւ ճոխ պիւֆէ, զոհացում տալու համար ներկաներու պահանջին: Ոչ մէկ հանդանակութիւն կամ ճաւրդ:

Սեղանները կանխաւ ապահովեցէք հետեւեալ վայրերէն.— Ալէմշահ 19a rue Caumartin, Opéra, Heratchian, 6 rue Lamartine, Cadet, Saradjian(18 rue Melingue, Belleville եւ Տարօնեան 115 rue d'Aboukir:

Ուշադրութիւն.— Պահեցէք ձեր մուտքի տոմսերը որոնց թիւերը կրնան մեծարժէք նուէրներու արժանանալ:

ՀՈՒԴՀԱՆԴԻՍՏ.— Այրի Տիկին Տաղաւարեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն որ այս կիրակի, Ցունիս 8, յետ պատարագի Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի իրենց զաւկին եւ եղբօր՝ ՈՂԲԱՅԵԱԼ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՁԱՏԼՐՃԵԱՆի (Տաղաւարեան) հոգւոյն Փարիզի Հայոց եկեղեցին: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՀԱՑ ՆԱՒԿԻՆ ՌԱԶՄԻԿՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

1.— Նախկին Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. ժողովը՝ Ցունիս 8ին, կիրակի, ժամը 14ին, Sociétés Savantesի D սրահին մէջ, 28 rue Serpente, Paris (6): Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

2.— Անհրաժեշտ է նաեւ որ ունենանք պատերազմի բոլոր հայ զոհերուն ճիշդ թիւը: Կրկին ու կրկին կը դիմենք բոլոր զոհերու ընտանիքներուն, բարեկամներուն եւ ծանօթներուն խնդրելով որ բարեհաճին պատասխանել հետեւեալ հարցապնդումներուն եւ զայն ղրկել՝ Association des A. C. Arméniens, 31, rue St. Lazare, Paris (9): 1.— Անունը, 2.— մականունը, 3.— Ծննդավայրը, 4.— Ծննդեան թուականը, 5.— Զօրամասը, 6.— Մահուան տեղը, 7.— Մահուան պատճառը, 8.— Մահուան թուականը:

Վարչութիւն

ՀԱՄՈՎ ՀՕՏՈՎ ՁԱՇ
ԱՌԱՏ ԵՒ ՁԱՆԱԶԱՆ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ
Մաճուր սպասարկութիւն
ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱՑ
24, Rue St. Lazare, Paris (9)
ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐՆ ԱԼ ԲԱՑ Է:

Ողջադրութիւն կօշկակարներուն
Ունինք կաշիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր պէտքերուն համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափիկեան վաճառատունը, 233, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 6 JUIN 1947 Ուրբաթ 6 ՅՈՒՆԻՍ

Տ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5052-Նոր շրջան թիւ 661 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 4 Ֆր.

ԸՆԴ ՀՈՍԱՆՔ

ԹՐՔԱԿԱՆՈՒՄ

Մէկ ձեռքը Աւետարան, միւս ձեռքը տոլար, Ամերիկան հետզհետէ կը տեղաւորուի Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ: Աւելի սրընթաց քան կը սպասուէր :

Եւ օրէ օր կ'ընդարձակուի ճակատը :

Արդէն դեռին չհասած եւ մենաշնորհներ տպատուած Արաբիոյ, Սուրիա – Լիբանանի եւ Իրանի մէջ, այժմ իր հոգածութեան տակ առած է պաղատական Թուրքիան :Բարոյապէս թէ նիւթապէս :

Շաւոնց Անգարա հասած է ամերիկեան առաջին պատուիրակութիւնը եւ անմիջապէս գործի ձեռնարկած, նախադահութեամբ զօրավարի մը :

Զեռնարկին կարեւորութիւնը հասկնալու համար, կը բաւէ ըսել թէ Թուրքիոյ Ապահովութեան Տեսչութիւնը արդիւած է որեւէ լուր հրատարակել, ամերիկեան պատուիրակութեան պտոյտներու եւ աշխատանքներու մասին :

Այս արգելքէն առաջ, կարդ մը տեղեկութիւններ հրատարակուեցան, որոնց համաձայն երկու պետութեանց զինուորական խորհրդակցութիւնները յանդած են բարեյաջող ելքի մը : Երկու կողմերն ալ Թուրքիոյ պաշտպանութիւնը կը նկատեն Միջին Արեւելքի եւ արեւելեան Միջերկրականի խնդիր :

Այս մտահոգութեամբ, ամերիկեան վարկերը ամէն բանէ առաջ պիտի գործածուին արդիացնելու Թրքական բանակը :

Ուրեմն, զարկ պիտի տան երկաթուղիներու, նաւահանգիստներու եւ ճամբաներու չինութեան, ինչպէս եւ մեքենաշարժ ուժերու կազմակերպութեան, որպէսզի Թրքական բանակը «Թեթեւնայ», կարենայ աւելի ազատ եւ արագ շարժիլ մէկ սահմանագլուխէն միւսը :

Այսպէս Թուրքիան պիտի օժտուի բոլոր յարմարութիւններով, որպէսզի կարենայ դիմադրել որեւէ արշաւանքի կամ նախայարձակման, ինչպէս կ'ըսեն հիմա, դիւանագիտօրէն :

Անշուշտ այս թանկագին ապահովութեան չնորհիւ է որ, Թուրքիոյ վարիչները չատ աւելի վճռական լեզու մը կը դործածեն այսօր :

Անցեալ շաբթու առիթ ունեցանք դրադելու Թուրքիոյ վարչապետին նոր յայտարարութեամբ, հիմնուելով «Տէյլի Մէյլ»ի տեղեկութեանց վրայ :

Պոլսոյ վերջին թղթաթերչին կ'իմանանք թէ՝ Րչճէպ Փէքէր այդ յայտարարութիւնն ըրած է ամերիկեան անթելլի ընկերութեան թղթակցին, իրեւ պատասխան անոր հարցումներուն :

Թուրքիոյ վարչապետը ջերմապէս կը մաղթէ որ վերահաստատուին բարի դրացնութեան յարաբերութիւնները Ռուսիոյ հետ :

— « Մենք չունինք որեւէ պահանջ, մինչ Ռուսիա զիջումներ եւ հողեր կը պահանջէ : Որպէսզի կարելի ըլլայ տեւական բարեկամութիւն հաստատել, Ռուսիա պէտք է ետ առնէ իր պահանջները, որոնք կը դպչին Թուրքիոյ գերիշխանութեան եւ հողային ամբողջութեան եւ նուազագոյն հիմք չունին պատմական, ցեղագրական կամ իրաւական տեսակէտով : Ռուսեր-թուրք յարաբերութիւնները կրնան վերահաստատուիլ նման **1919 — 20**ի շրջանին, եթէ Ռուսիա ետ առնէ իր պահանջները , ոչ թէ անցողակի, այլ վերջնապէս» :

Րչճէպ Փէքէր չեշտած է նաեւ թէ Թուրքիա «երբեք չի հաւանիր արբանեակ դառնալ», ոչ ալ տկարացնել Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն հետ հաստատուած սերտ բարեկամութիւնը, «ի սէր ռուսական լաւագոյն համաձայնութեան մը» : Եւ կրկնած է նոյն յանկերգը .

— Որ եւ է պարագայի տակ, Թուրքիա թիզ մը հող չի տար ո եւ է մէկուն, ոչ ալ կրնայ թոյլատրել որ խարիսխներ հաստատուին իր հողերուն վրայ» :

Ինչո՞ւ զարմանայ որ այսքան կարճ եւ կտրուկ վճիռներ կ'արձակէ Անգարան, երբ իր դլխուն վերեւ կը հսկեն Անգլեւսաքսոնները, առատաձեռն օդնութիւններով, իսկ միւս կողմը, իր անմիջական հարեւանը կը դոհանայ չլսմարտով :

Արդարեւ, մինչ մէկը խարիսխներ կը պահանջէ ծանուցագիրներով, միւսները խարիսխներ կը յարդարեն Թրքական ցամաքին եւ ծովերուն վրայ : Կը զօրացնեն անոր ինքնապաշտպանութեան դիր – քերը, զօրացնելու համար իրենց յենարաններն ու տիրապետութիւնը :

Զարաբաստիկ «արեւելեան խնդիր»ն է որ դեռին եւ բաժնեկից կը փոխէ : Միշտ ի վնաս փոքր ժողովուրդներու :

Շ.

ՀՐԱՒԱՆԳՆԵՐ գիւղագիրներու գործածութեան մասին

ԽՄԲ.— «Ս. Հայաստան» օրաթերթի 1947 Ապրիլ 25 թուակիր թերթէն կ'արտատպենք հե – տեւեալ հրահանգը, մեր ուղղագրութեամբ.—

Վերջերս Հայկական ՍՍՌ Լուսաւորութեան Մինիստրութեան առընթեր Տէրմինաբանական կոմիտէն քննութեան առաւ մեծատառերի գործածութեան հարցը եւ սահմանեց մեծատառերի գործածութեան հետեւեալ նորմաները :

Մեծատառով են սկսւում՝ 1.Անկախ նախադասութիւնը, օրինակ՝ Գիւղացի Համբոյի տունը կրկ էր ընկել : 2. Ուրիշի ուղղակի խօսքը, երբ նա առնւում է չակերտների մէջ .

Օրինակ՝ Մեսրոպն ասաց . «Ի զուր ժամանակ չպէտք է կորցնել, պէտք է սկսել պարապմունքը» :

3. Ոտանաւորի իւրաքանչիւր տողը, օրինակ՝

«Հէյ Ջան, հայրենիք, ինչքան սիրուն ես,
Սարերդ կորած երկնի մուխի մէջ» :

4. Երկրորդ դէմքի դերանունը, որպէս քաղաքավարական ձեւ, օրինակ՝

Ստոցայ Ձեր նամակը :

5. Գրքերի վերնադրերը, օրինակ՝

Նար – Դոսի «Մահը» վէպը :

6. Չակերտների մէջ առնուած արտադրական, արտելային եւայլ հաստատութիւնների անուննեըը, օրինակ՝ «Դէպի Կոմունա» արտել, «Արչալոյս» կոլտնտեսութիւն եւն. :

7. Անձնանունները, հայրանունները եւ ազգանունները, օրինակ՝

Գէորգ , Ցամոիկ, Աշոտ Արամի կարապետեան եւն. :

Ծանօթութիւն.— 1. Եթէ անձնանունների յոդնակին դործ է ածւում հասարակ իմաստով, սկըսւում է փոքրատառով, օրինակ՝ մենք այժմ ստանխանումներ չատ ունինք :

Ծանօթութիւն .— 2. Եթէ անձնանունների յոդնակին նշանակում է տոհմ, բնտանիք կամ ա – մուսնական զոյդ, սկսւում է մեծատառով ,օրինակ՝ այսօր մեզ մօտ հիւր էին Ցարութիւնեանները : Սամուէլը Մանուկեաններից էր :

8. Բոլոր յատուկ անունները, բաց որում յատուկ անուն են կոչւում միանարկային տրադանունը միւսներից տարբերելու համար : Ցատուկ անուններ են՝ անձնանունները, կենդանիներին տրւող անունները, պետութիւնների, երկրների, հիմնարկների, կազմակերպութիւնների, հաստատութիւնների եւ հասարակական միաւորումների անունները, նոյնպէս եւ հասարակական երեւոյթների անունները :

Ծանօթութիւն.— 1. Եթէ յատուկ անունը բաղադրեալ է, մեծատառով սկսւում է՝

ա) Լրացական կապակցութեան իւրաքանչիւր բառը, օրինակ՝ Սովետական Սոցիալիստական Ռեսպուբլիկաների Միութիւն, ՍՍՌՄ Մինիստրների Սովետ, ՀՍՍՌ Լուսաւորութեան Մինիստրութիւն, Երեւանի Ժողովրդական Կրթութեան Բաժին, Հայաստանի Կոմունիստական (բ) Պարտիայի Կենտրոնական Կոմիտէ, Սովետական Բանակ, Հայրենական Մեծ Պատերազմ, Երեւանի Պետական Մանկավարժական Ինստիտուտ եւն. :

բ) Սկզբնատառերով գրւող յապաղուած բաղադրեալ յատուկ անուան առաջին տառը, օրինակ՝ Ժողկրթբաժին, Երեւանի ՊետհամալսարանԷեւն. :

Ծանօթութիւն.— 2. Եթէ բաղադրեալ յատուկ անուան լրացեալը աշխարհագրական հասարակ անուն է, մեծատառով սկսւում են լրացումները , իսկ լրացեալը սկսւում է փոքրատառով, օրինակ՝ Վերին Լիճ, Սեւ Ծով, Պարսից Ծոց, Մեծ կամ Մարդ ովկիանոս :

Ծանօթութիւն.— 3. Եթէ լրացեալը յատուկ անուն է, մեծատառով սկսւում են ե՛ւ լրացումը , ե՛ւ լրացեալը, օրինակ՝ Մեծ Պարնի, Վերին Արտաչատ, Նոր Արաբկիր, Հին Ցունաստան եւն. :

Ծանօթութիւն.— 4.Ցատուկ անուններից կազմւած լեզուական արտայայտչականկապակցութիւնները սկսւում են փոքրատառով ,օրինակ՝ աքիլլէսեան գարշապար, գորտեան հանդոյց, դամոկլեան սուր եւն. :

9. Տարեթիւ ցոյց տուող տառերը, օրինակ՝ Հայոց Ռ2Ձ Թուականին :

10. Տառերով արտայայտուած թուականները, օրինակ Մորենացի, դիրք Բ. դլուխ Գ. եւն. :

Ծանօթութիւն.— Դիւակարդութեան մէջ ստորադաս թուականները դրել փոքրատառերով , օրինակ՝ Մորենացի Բ. դ (երկրորդ դրքի չորրորդ դլուխ) :

Մեծատառերի գործածութեան այս նորմաները պարտադիր են Հայկական ՍՍՌ դիտական եւ հասարակական բոլոր կազմակերպութիւնների համար :

ՏԽՐՈՒՆԻ.— Հ. ՎԱՀԱՆ ԱՒԳԵՐ

Ցաւով կ'իմանանք թէ անցեալ ապրիլի ընթացքին Վենետիկի մէջ վախճանած է Հ. Վահան Ասլեր, 72 տարեկան : Մխիթարեան միաբանութեան, դիտնական անդամներէն էր եւ ունի զանազան հեղինակութիւններ :

ՕՐԱՒԱՆ ՀՈԳԵՐԸ

Գործադուլ մը հազիւ վերջացած ուրիշ մը կը սկսի

Կառավարութիւնը լարած է իր բոլոր ուժերը, կասեցնելու համար գործադուլներու հոսանքը որ հետզհետէ կ'ածի : Տաղնապ մը տազիւ լուծուած, նոր մը կը սկսի, մէկը միւսէն ծանրակչիռ :

Ինչպէս գրած էինք երէկ, Դշ. օր մասնակի գործադուլ հռչակեցին կառավարը Լիոնի եւ Վիլնէօվ Սէն Ժորժի կայարաններուն աշխատաւորները : Իրրեւ հետեւանք, չկրցան մեկնիլ հեռաւոր գիծերու կառախումբերը, մեծ դժդոհութիւն պատճառելով ճամբորդներուն, մանաւանդ անոնց որ օդափոխութեան կ'երթային : Մարդիկը հաղիւ տեղաւորուած իրենց վակոններուն մէջ, ստուդիէ պաշտօնեան հաղորդեց թէ ճամբայ պիտի չելլեն դէպի Միջերկրական, Իտալիա, Ջուիցերիա եւայլն գացող կառախումբերը : Բնականաբար անհամ տեսարաններ պարզուեցան : Գործադուլը սկսաւ ժամը 4.30ին : Մասնաւորապէս աղդուած էին Արեւելեան ճեպընթացը եւ Փարիզ Ժընեւ, Փարիզ Պէռն ճեպընթացները : Երեք հարիւր ուղեւորներ մէկ ժամ սպասեցին կայարանին մէջ : Մօտաւոր արուարձաններու կառախումբերը կը բանէին սովորականին պէս : Բարեբախտաբար կարճ տեւեց գործադուլը, ընդամէնը երեք ժամ, վերջանալով ժամը 7.30ին, շնորհիւ կառավարութեան միջամտութեան : Հանրօգուտ չինուածքներու նախարարը, Պ. Ժիւլ Մոք, իր մօտ հրաւիրեց երկաթուղիներու պաշտօնէութեան ներկայացուցիչները, ելք մը դտնելու համար : Նախարարը կը յուսար համաձայնութեան մը յանդիլ երէկ, հինդշաբթի : Կառավարութիւնը որոշած է փորձել բոլոր հաչտարարութիւնները, վճռական միջոցներ ձեռք առնելէ առաջ, ինչպէս յայտարարեց վարչապետը : «Բայց կարդ մը գործադուլներ, որոնք արատաւորուած են սպառնալիքներով եւ մարտահրաւէրով, կը դժուարացնեն բանակցութիւնները» :

Ի՞նչ կը պահանջեն երկաթուղիներու բանուորները, ըսենք՝ ուղեվար (չմխինօ) .— 1. Բարեւ – լում պարենաւորման .— 2. Աճական 5500 ֆրանքի հիմնական թոշակ մը, առանց հաշուելու հատուցումները եւ պարգեւները .— 3. Նոր դասաւորում պաշտօնէութեան, Յուլիս 1էն սկսեալ .— 4. Տարեկան պարգեւ բոլոր պաշտօնեաներուն եւ բանուորներուն : Ներկայիս երկաթուղիներու հատարակ բանուորուհի մը կը ստանայ ժամական 27.50 ֆրանք, պարզ բանուոր մը՝ ամսական 4500, օդնական մը՝ 6000, բանուորը՝ 7500, հնոցպանը՝ 11.—12.000, մեքենավարը՝ 12 հազար — 15.000 :

ՄԻԻՍ ՁԱՆԱՏՆԵՐՈՒՆ ՎՐԱՑ

Հաղթուներու դործադուլը վերջացած կը համարուի, շնորհիւ աշխատանքի նախարարին՝ Պ. Դ. Մայէրի միջամտութեան : Բանուորները պիտի ստանան 7 առ հարիւր յաւելում, ինչպէս եւ 500 ֆրանքի կանխավճար մը, մինչեւ որ վերջնական ճշդուի աշխատավարձը : Փոխադրները մերժած էին այս առաջարկները եւ բանուորները կը սպառնային վերսկսիլ դործադուլը, երբ նախարարը միջամտեց ; պարտադրելու համար կառավարութեան որոշումը : Փոխադրները իրենց վերջնական պատասխանը պիտի տային երէկ :

Փարիզի 12.000 սակաչարժներուն (թաքսի) կէսը անհետացած է հրապարակէն : Հարիւրի բանուորներու դործադուլը չէ վերջացած տակաւին. — Ռենոյի բանուորները մէկ ժամ դադրեցուցին աշխատանքը Դշ. կէս օրէն վերջ, ժամական 10 ֆրանք պարդեւ եւ հաստատութեան վերատեսութեան պաշտօնեանկութիւնը պահանջելով .— Պետական պաշտօնեաները կը սպառնան 24 ժամ դործադուլ յայտարարել յունիս 15էն առաջ .— Շինութեանց բանուորները աշխատանքը դադրեցուցին երէկ, ժամը 16ին, բայց պիտի վերսկսին այսօր : Վախ կայ որ մեթրոյի եւ հանրակառքի բանուորներն ալ դործադուլ յայտարարեն :

Թերթերը կը հարցնեն թէ ո՛ւր պիտի յանդին այս խլրտումները, որոնք հիմնովին կը սարսեն երկրին տնտեսութիւնը :

Վարչապետին վերջին ճառը, մարտակոչ մը կը համարուի, ուղղուած համայնավար կուսակցութեան, որպէսզի պարզէ իր քաղաքական ծրագիրները, փոխանակ կառավարութեան դէմ պայքար մղելու արհեստակցական–բանուորական քօղի տակ :

(Ուրիշներու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԳՐԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒՄՆԵՐ

Ր՞ՆԶ Է ԱՐԺԷՔ ՄԸ

(Գ. եւ վերջին մաս)

Ճօղուածիս մէջ տեղ մը, հարց կուտայի թէ, ընթերցողը ի՞նչ գիր ունի, որքա՞ն մաս կը կազմէ արժէքը իր լրացումին հասցնելու համար։ Ճիշտ է որ այս մէկը, պարզ դիծ մը իսկ չի բերեր, արուեստի գործին վրայ։ Սակայն, առանց անոր ա-ջակցութեան արժէքը նշանակութիւն մը ըլլալէ կը դադրի։ Վաստակի ընթերցողը, միակ միջոցն է ար-ուեստագէտին ապրած փորձառութիւնը վերապ-րեցնելու։ Փոքրիկ տարբերութեամբ մը, նոյնն է նաեւ հեղինակին դիրքը երբ կ'ուզէ վերստին ապ-րիլ իր փորձառութիւնը։ Ուրեմն, իր հարազատ հնութեամբը կրկնուելու համար, հաղորդականու-թիւնը պէտք ունի արտաքին անձի մը յուզական-նութեան։ Գործին մօտենալու համար, պայման է որ այդ անձը հոգեկան լաւագոյն տրամադրու-թեան մէջ գտնուի։ Ինչպէս որ բանաստեղծը ա-մէն ժամանակի համար բանաստեղծ չէ, նոյնպէս ալ ընթերցողըամէն վայրկեան պատրաստ չէ գործ մը հասկնալու եւ ըմբռնելու։ Ո՛չ ալ քննադատը, միշտ վերլուծելու յայտնատեսութեան մէջ։ Ներ-չնչումի վայրկեաններ կան երեքին համար ալ։ Հակառակ պարագային՝ բանաստեղծը՝ կ'արտա-դրէ դէշ, ընթերցողը՝ չեզոք կամ չուարած է, իսկ քննադատը՝ չատախօսութեան նոպայի մը նչա-ւակ։ Ուրեմն, հաղորդականութիւնը հոգեկան որոշ վիճակ մըն է ու այդ վիճակին հարազատութեամբ փորձառութիւնը կրնայ կրկնուիլ լաւագոյն պայ-մաններու մէջ։

Ինչպէ՞ս պէտք է ըմբռնել կրկնութեան զաղա-փարը։ Բժշկութեան մէջ, նոյնարուեստութիւնը՝ ին-ծի տուած է այդ երեւոյթին լաւագոյն բացատրու-թիւնը։ Անիկա կը կայանայ,— նախապէս փորձ-ուած փոքրիկ քանակութեամբ դեղեր տալ հիւան-դին, որոնց առողջ մարմնի վրայ տուած ախտա-նիշերը, բանիկ թունաւորումը, յար եւ նման են, բժշկուելիք հիւանդութեան ախտանիշերուն։ Մեր պարագային՝ նմանութեան եղրը կը կայանայ ար-ժէքը՝ իբր ախտանիշ ընդունելու մէջ։ Այսինքն՝ արժէքը՝ պէտք է յառաջ բերէ նոյն փորձառու-թիւնը, ախտանիշը, իր ամբողջ ուժովը ու հմայ-քովը, ընթերցողին վրայ ճիշտ ինչպէս որ արուես-տագէտը ապրած էր զայն ստեղծելու ժամանակ։

Այսպէս, այդ ուժին ու հմայքին համաձայն արժէքները կը ստանան իրենց աստիճանաւորու-մը։

գ) Արուեստներու հետ ամէնէն աւելի չփում ունեցող ու հոն արժէքներու խորութիւնը փնտռող անձը որ տակաւին կայ ու կը մնայ, քննադատն է։ Անոր մտածումներուն կեդրոնը դրաւուած է միշտ նոյն հոգով։ Անիկա նոյն մտատանջութեամբ կը մօտենայ մտքի պայծառատեսութեան, ինչպէս բժիշկը մարմնի առողջական վիճակին։ Անշուշտ չատ տարբեր եղանակներով եւ առողջական չատ նուրբ հասկացողութեամբ մը, այն համոզումով թէ պայծառ մտքի մը աղբեղութեան տակ միայն, արժէքը իր լրիւ արտայայտութեան կը հասնի։

Եթէ ընթերցողին համար, ան չաճախ ուշա-դրութեան արժանի գործերու տեղեակ մնալու լրագրական հնարք մը, աղբիւր մը կը նկատուի, ան իր բուն կոչումին մէջ, կը ներկայանայ արու-եստը դասաւորելու, հոն յայտնուող կամ դեռ թաքուն մնացած արժէքներու իրական վայելքը պատրաստելու եւ կամ անօգուտ ու մակարոյծ ու-ժերուվնասակար աճումը չէզոքացնելով ու երբեմն արմատախիլ ընելով աւելի արժանաւորներու կեն-սական աւիշը ապահովելու իրրեւ լաւագոյն աղ-դակը։

Մանրակրկիտ է իր պատասխանատու դիրքը ու չատ բարձր ըմբռնողութեան մը կարօտ անոր ըս-տանձնած գործն ու գործունէութիւնը։ Թերեւս մտաւորականներու մէջ միակն է ան որուն հա-մար, իմացական կարողութեան ու զարգացման բարձրագոյն աստիճանին ընդունակ եւ գայն իւրա-յուցած ըլլալու ապացոյցր պարտադիր ըլլայ։ Իր-մէն կը պահանջուի ամբարած ըլլալ, անվիճելի ար-ժէքներու գանապանութիւն մը։ Կր պահանջուի նա-եւ անկողմնակալ ըլլալ իր գնահատումով, անդորր իր դատելու եղանակին, ու ներշնչումի վայրկեան-ներուն մէջ։ Որովհետեւ քննադատն ալ արուեստա-գէտ մըն է եւ այդ արդարացնելու համար, կր պահանջուի հոգեբանի մը լրջախոհութիւնը, կա-րենալ խորանալու համար դիւրազգաց մղումներու ցանցին մէջ, չարգելով հոն տիրող կարգապահու-թիւնը, առանց խանգարելու, առանց խաթարելու արժէքը ներկայացնող յօրինուածքին նիւթը ու ծրագրին բնատիպարը։

Մանաւանդ մեր ժամանակներուն, որքա՜ն չեչտուած է այս պահանջը։ Քննադատներ կան ո-րոնք կը մօտենան արժէքներուն ճիշտ այնպէս ինչ-պէս ցուլ մը կը մտնէ յախճապակիի խանութին ներս, իր դունչը աչքին զարկած առարկային դա-ցնելու տենչով։ Սակայն ի՛նչ աղէտալի վերջաւո-րութեամբ բոլորտիքին համար։ Թող ներուի հոս ինձ այս փոխաբերութիւնը, որովհետեւ չատ պատ-կերալից ու կարուկ կերպով մխքս կը բացատրէ։

Թուրքիա միշտ վտանգ

Գ.

Թուրք երիտասարդ քաղաքագէտ մը՝ Օրխան Գոնքէր, Անգարայի մէջ հրատարակած էր գիրք մը, որ առիթ տուաւ խորհրդային դեսպան Վինո-կրատովի անմիջական բողոքին։ Ասոր վրայ Թուրք կառավարութիւնը ստիպուեցաւ գիրքին վաճա-ռումր արգիլել... դրատուններուն մէջ մնացեալ քանի մը օրինակները բոլորն ալ գնուեցան խոր-հրդային դեսպանատան գործակալներու կողմէ։ Այս գիրքր կը թուէր այն բոլոր բախումները, զորս յարոյց Թուրքիա Հիւսիսի մեծ դրացիին, վերջին երեք դարու ընթացքին... Ճիշդ իննսունեօթը կռիւ տեղի ունեցած է Թուրքիոյ եւ Ցարերու կայսրութեան միջեւ, երկու տարի խաղաղութեան դէմ մէկ տարի պատերազմ։

Երբ Անգարայի դեկավարներուն հարցնես թէ ի՞նչ բանն է որ իրենց կասկածիլ կուտայ թէ Սթալին կ'ուզէ Ցարերու քաղաքականութեան հե-տեւիլ, անոնք կր պատասխանեն.

— «Բոլոր դիկտատորներուն յատկանիշն է այդ, ոչ ոք կրնայ ժխտել թէ Սթալին ալ այդպէս չէ, որ ան ալ փառասիրութիւնը չունի դառնալու չարունակողը տարածումի այն մեծ ծրագիրներ-րուն, որոնք իր երկրին փառքր կազմեցին։ Նա-փոլէոն Գ. չարունակեց ընթանալ իր հօրեղբօր քայլերուն վրայէն, Մուսոլինի կը փափաքէր նոր կեսար մը ըլլալ, Հիթլէր իր գրասենեակին մէջ ունէր նկարը Ֆրեէտրիք Բ.-ին, որ մինչեւ վերջին օրը իր տիպարր հանդիսացաւ եւ որ լինքզինքը կր համարէր նոր Պիսմարք մը, երբեմն մինչեւ իսկ Ֆրէտէրիք Շիկամօրուս։ Ֆրանքօ՝ Կարոլոսե-ի ե-րազանքն ունի։ Սթալին ինքը կ'երազէ Իվան Ահե-ղի, Մեծն Պետրոսին եւ Թեոեւս Կատարինէի մա-սին... Սթալինի բոլոր գործունէութիւնները կր ձգտին վերահաստատել Ցարերու կայսրութիւնը, Պալթեան երկիրներու դրաւումէն մինչեւ 1805ի ճափոնական պարտութեան վրէժր։

Թուրքը արեւելքցի է եւ չի հետաքրքրուիր վի-ճակագրութիւններով... բայց ռուսական յարձա-կումներու յիշատակը այնքան կենդանի է չափա-հաս ուրունդի մտքին մէջ, որ Սովետներու վըս-տահերու դաղափարը անհեթեթ կը թուի։

Անշուշտ Քէմալ Աթաթիւրք՝ հանդուգնայ նախագահր եւ հիմնադիրր սահմանադրական վար-չաձեւին, փորձեց բարեկամաբար վարուիլ Սո-վետներուն հետ, մինչեւ անգամ որոշ առեն մը ա-նոնցմէ դնահատելի օգնութիւն ստացաւ։ Սակայն այս բանը ոչ թէ անոր համար, որ համայնավար-ները ուղղամիտ մտադրութիւններ կը սնուցանէին Թուրքերու հանդէպ, այլ պարզ անոր համար որ Սովետները երկու պատերազմներու ժամանակա-չրջանին մէջ կը դտնուէին եւ չատ տկար էին՝ ի-րականացնելու համար կայսերապաշտական ծրա-դիրները, իրենց ուշադրութիւնը կեդրոնացուցած ըլլալով հիթլէրականութեան ի նպաստ Գերմա-նիոյ խլրտումներուն վրայ։ Օգնելով Թրքական նորատեղծ հանրապետութեան, որպէսզի կարե-նայ յաղթել աճումի իր առաջին դժուարութիւն-ներուն, անոնք մասնաւորապէս կ'ուզէին Թոյլ չտալ որ Թուրքիան դառնայ մեծ խամաճիկը Անգ-լիոյ, որ այդ միջոցին ռուս համայնավարներուն մեծ մրցակիցն էր... Ասկուա երբեք չէր երեւա-կայեր թէ Թրքական վերածնունդը պիտի ըլլար կայեր թէ Թրքական վերածնունդը պիտի ըլլար այդքան արագ եւ այդքան ազդու։... Ասկուայի եւ Անգարայի միջեւ ստեղծուած քանի տարուան բնականոն վիճակը երբեք չքնացուց առհասարակ ղդուշացումը Թուրք դեկավարներուն՝ հանդէպ «Մոսկով»ներուն։

Նախ որ Սթալին մեծ սխալ մը գործեց, թոյլ տարով որ 1929ին Թուրք կառավարական պատուի-րակութիւն մը Մ. երկիրը այցելէ։ Առաջին ան-գամն էր որ օտար պաշտօնատարներ կր մտնէին դամն էր որ օտար պաշտօնատարներ կր մտնէին Մ. պետութեան մէջ քննական պատյուի մը համար։ Իսկ Թուրք պատուիրակութիւնը՝ այն առեն վարչապետ, պատուի-րակութեան վարիչն էր, նկատեց որ երկրին ճարտարարուեստը կը զարգանար խելայեղ արա-գութեամբ մը եւ ամէն բան կը տամադրուէր դին-ուորական անհրաժեշտութիւններու։ Ինչպէս, իր-ուորական պետութիւնը։ Անգարա վերադարձին Ինչպէս մանրամասն տեղեկագիր մը տուաւ Քէ-մալ Աթաթիւրքի։ Բայց Անգարայի բոլոր ժող-վուրդը դիտէ անոր պատասխանը։

«Արդիական պատերազմին յատկդիմութիւն-ներն ու հիւլէական ռումբին գոյութիւնը վեր ի վայր չրջած չէ՞ն ռազմադիտական պայմանները, մեծապէս նուազեցնելով Ռուսերուն համար Նե-դուցներուն կարեւորութիւնը, որովհետեւ անոնք այլեւս անհրաժեշտ պիտի չըլլան իրենց ապահո-վութեան տեսակէտով»։

— «Այո, պատասխանեց լինճի Հասան Սաբա, Թուրքիոյ արտաքին նախարարը Լոնտոնի մէջ, բայց Սովետները Նեղուցները կ'ուզեն ապահովու-թեան թէ ծաւալումի նպատակով»։

Նախարարը դիւանագիտօրէն չպատասխանեց իր իսկ հարցումին։ Բայց ամբողջ Անգարան դիտէ պատասխանը.—

«Նեղուցները ու Թուրքիոյ անկախութիւնը՝ կը կազմեն դիմաւոր արգելքը արեւելեան Միջերկ-րականի համայնավարացման»։ Ֆաիկ Ըսֆքի Ա.-թայ, որ Թուրք մամուլին մէջ կառավարութեան պաշտօնական բերանը կը հանդիսանայ, լինճի եր-կատօրէն բացատրեց այս կէտը։ Խնդիրը միայն Նեղուցներու վրայ չի կայանար։ Վոսփորի եւ Տարանելի դրաւումը կարմիր բանակներու կող-մէ՝ վտանգաւոր է անոր համար, որ այդ դրաւու-մը պիտի նշանակէր անմիջական ոչնչացումր Թուրքիոյ վհատական իրաւունքներուն եւ դայն պիտի վերածէր Մ. իշխանութեան հարկա-տու պետութեան մը։ Վտանգը կեւիպոլուի թերա-կղզիին ծայրը դտնուող ռուսական թնդանօթները չեն, այլ Միջերկրականի ափին վրայի երկաթեայ վարադոյրը։

Պատերազմի միջոցին Թուրքիա ապրող Անգ-լիոյ եւ Ամերիկայի առաքելութեանց պետերը, ինչ-պէս նաեւ ներկայիս հոն գտնուող անգլիացի զին-ուորական մասնագէտները, կնտարելապէս հա-մաձայն են Թուրք սպայակոյտին եւ անոր պետ Քեազիմ Օրպայի կարծիքին թէ՝ Նեղուցները ռազ-մավիտական կերպով կենսական անհրաժեշտու-մեծ մրցակիցն էր... Ասկուա երբեք չէր երեւա-կայեր թէ Թրքական վերածնունդը պիտի ըլլար կայեր թէ Թրքական վերածնունդը պիտի ըլլար այդքան արագ եւ այդքան ազդու։... Ասկուայի եւ Անգարայի միջեւ ստեղծուած քանի տարուան եւ Անգարայի միջեւ ստեղծուած քանի տարուան բնականոն վիճակը երբեք չքնացուց առհասարակ բնականոն վիճակը երբեք չքնացուց առհասարակ ղդուշացումը Թուրք դեկավարներուն՝ հանդէպ ղդուշացումը Թուրք դեկավարներուն՝ հանդէպ «Մոսկով»ներուն։

Նախ որ Սթալին մեծ սխալ մը գործեց, թոյլ տարով որ 1929ին Թուրք կառավարական պատուի-րակութիւն մը Մ. երկիրը այցելէ։ Առաջին ան-գամն էր որ օտար պաշտօնատարներ կր մտնէին Մ. պետութեան մէջ քննական պատյուի մը համար։ Իսկ Թուրք պատուիրակութեան վարիչն էր, նկատեց որ երկրին ճարտարարուեստը կը զարգանար խելայեղ արա-գութեամբ մը եւ ամէն բան կը տամադրուէր դին-ուորական անհրաժեշտութիւններու։ Ինչպէս, իր-ուորական պետութիւնը։ Անգարա վերադարձին Ինչպէս մանրամասն տեղեկագիր մը տուաւ Քէ-մալ Աթաթիւրքի։ Բայց Անգարայի բոլոր ժող-վուրդը դիտէ անոր պատասխանը։

«Արդիական պատերազմին յատկդիմութիւն-ներն ու հիւլէական ռումբին գոյութիւնը վեր ի վայր չրջած չէ՞ն ռազմադիտական պայմանները, մեծապէս նուազեցնելով Ռուսերուն համար Նե-դուցներուն կարեւորութիւնը, որովհետեւ անոնք այլեւս անհրաժեշտ պիտի չըլլան իրենց ապահո-վութեան տեսակէտով»։

— «Այո, պատասխանեց լինճի Հասան Սաբա, Թուրքիոյ արտաքին նախարարը Լոնտոնի մէջ, բայց Սովետները Նեղուցները կ'ուզեն ապահովու-թեան թէ ծաւալումի նպատակով»։

Նախարարը դիւանագիտօրէն չպատասխանեց իր իսկ հարցումին։ Բայց ամբողջ Անգարան դիտէ պատասխանը.—

«Նեղուցները ու Թուրքիոյ անկախութիւնը՝ կը կազմեն դիմաւոր արգելքը արեւելեան Միջերկ-րականի համայնավարացման»։ Ֆաիկ Ըսֆքի Ա.-թայ, որ Թուրք մամուլին մէջ կառավարութեան պաշտօնական բերանը կը հանդիսանայ, լինճի եր-կատօրէն բացատրեց այս կէտը։ Խնդիրը միայն Նեղուցներու վրայ չի կայանար։ Վոսփորի եւ Տարանելի դրաւումը կարմիր բանակներու կող-մէ՝ վտանգաւոր է անոր համար, որ այդ դրաւու-մը պիտի նշանակէր անմիջական ոչնչացումր Թուրքիոյ վհատական իրաւունքներուն եւ դայն պիտի վերածէր Մ. իշխանութեան հարկա-տու պետութեան մը։ Վտանգը կեւիպոլուի թերա-կղզիին ծայրը դտնուող ռուսական թնդանօթները չեն, այլ Միջերկրականի ափին վրայի երկաթեայ վարադոյրը։

Պատերազմի միջոցին Թուրքիա ապրող Անգ-լիոյ եւ Ամերիկայի առաքելութեանց պետերը, ինչ-պէս նաեւ ներկայիս հոն գտնուող անգլիացի զին-ուորական մասնագէտները, կնտարելապէս հա-մաձայն են Թուրք սպայակոյտին եւ անոր պետ Քեազիմ Օրպայի կարծիքին թէ՝ Նեղուցները ռազ-մավիտական կերպով կենսական անհրաժեշտու-

---

կայ նկատի առնելու ուրիշ կէտ մըն ալ։ Ինչ-պէս կր տեսնենք, հասարակութեան զարգացումը օրէ օր աւելի կը ներքաշայ։ Անոր ճաշակը նոյնքան խստապահանջ կը դառնայ, որքան թիւով աւելի նուազ, բայց իրենց ըմբռնումով աւելի բարձր ճանչցուած դասակարդին ճաշակը։ Իրար բաժնող իրարմէ կը լայննայ ամէն վայրկեան։ Զայն կամ-ջելու առիթը տակաւ կը դժուարանայ։ Ու մենք արդէն հանդիսատես կ'ըլլանք արժէքներու փոխ-անցման չրջանի մը, չըսելու համար վտանգաւոր յեղաչրջումի մը։

Քննադատին ուսին վրայ կը ծանրանայ այդ հոսանքին դէմ թումբ բարձրացնելու պար-տականութիւնը ու աչխատանքը։ Որովհետեւ ար-ժէքը ամփոփուխ է։ Քննադատին կը մնայ զայն պաշտպանել ու պահել հասած բաւուղին մէջ։

Կոչումին դիտակից քննադատին մտահոդու-թիւնը պէտք է ըլլայ, առաջնորդել արուեստի բարդութիւններուն մէջէն, հասնելու համար անոր բարձունքին ուր արուեստագէտին ամբողջական փորձառութիւնը կը բարախի, իմաց։ յաղթանակր կը թաւալի դաղանօրէն։ որպէսզի մենք կարողա-նանք դիւրութեամբ ղդալ անոր վարակիչ ուժն ու հմայքը։ Վերապրիլ անոր ներքին աչխարհին խոր-հուրդը, ունենալու համար դժուարութիւններու հանդէպ հաչտ վերաբերում մը, անոնց անխուսա-փելիութիւնը խառնելով մեր առօրեայ կեանքի դրուագներուն։

Հարկ կը սեպեմ կրկնել թէ, քննադատումով կամ արուեստակեալ միջոցներով տաղանդներ չեն ծնիր։ Քննադատր մասնաւորապէս՝ ոչինչ ունի կա-տարելիք այդ ուղղութեամբ։ Բայց ան կրնայ ար-ժէքներու մասին ունեցած հեղինակութեամբը, լոյս աչխարհ բերել անտեսուած տաղանդները, եւ կամ նեցուկ դառնալ նորածին տաղանդներուն մին-չեւ որ անոնք ծաղկին իրենց բոյր ու հրապոյրին մէջ անկորնչելի։

Արժէքի մասին ըրած այս պրպտումներէն յե-տոյ, թերեւս անտեղի չէ, միջանկեալ կերպով յի-շել ու չեչտել լեզուի ու ոճի կարեւորութիւնը իբ-րեւ ազդակ՝ բանաստեղծութիւն մը արժեւորելու մէջ, մասնաւորապէս ծանրանալով անոնց յատա-կութեան ու ճշտութեան վրայ, որոնցմով կարելի պիտի ըլլայ արթնցնել նոյն փորձառութիւնը եւ յոյզը, ընթերցողին մտքին ու հոգիին մէջ առանց երկդիմութեան։ Լեզուի ու ոճին բնոյթր այս է, պահելով հանդերձ, ներդաչնակութիւնն ու կշռոյ-թը, պատկերները ու անոնց դրաւիչ երանգը, որ-պէսզի յուզականութիւնը միայն դաղափարին չծո-րի, այլ այդ դաղափարին արտայայտութեան ե-դանակէն։ Այս տարբերութիւնը պէտք չէ մոռնալ։ Բանաստեղծը ոճն ու բառերը պէտք է ընտրէ ոչ թէ միայն անոնց պարունակած իմացական նչանա-կութեան համար այլ եւ անոնց երաժչտական ար-ժէքին համար։ Միայն այս կերպով լեզուի ու ոճի յուզականութիւնը դերծ կը պահուի հռետորական այլափոխումէ։

Նկատի առնելու դեռ չատ կէտեր կան, արժէք մը իր կատարեալ բնոյթով ներկայացնելու հա-մար, սակայն ինչ որ հոս զարգացուցինք համա-ռօտ բացատրութիւններով բաւական կրնայ հա-մարուիլ անոր իսկական դիրքը ճշտելու։ Արդէն օրաթերթի մր պայմաններն ալ ասկէ աւելին չեն թոյլատրեր։

Մոլորած ֆինդատուրեանց տողանցք մը, խորագիրը՝ յաջորդ յօդուածիս։

ԶԱՐԵՀ ԳԱԶԱԶԵԱՆ

Թատրոն 28 Վիեննա այգի

Վ.ՎԱՐԴ (Ցարա), — Այս տարի ալ դեռ յաղթական չենք կրցած ելլել ներկայ տագնապալի վիճակներէն։ Ամէն տարի նոր հարուածներ կ՚ընդունինք եւ տակաւին չենք կրցած ուշքի գալ։ Ամէն տարի նոր դէպքեր կը պատահին, որոնք մեզ կը ստիպեն ետ դառնալ եւ նորէն սկսիլ։ Ամէն տարի նոր ուժեր կը կորսնցնենք, որոնք մեզ անհրաժեշտ են։ Ամէն տարի նոր ցաւեր կը ստանանք, որոնք մեզ կը տկարացնեն։ Ամէն տարի նոր վէրքեր կը բանան մեր մարմնին վրայ, որոնք մեզ կը տանջեն։ Ամէն տարի նոր ոճիրներ կը գործուին մեր դէմ, որոնք մեզ կը ջարդեն։ Ամէն տարի նոր աղէտներ կը պատահին մեզի, որոնք մեզ կը կործանեն։ Ամէն տարի նոր ոճրագործներ կը ծնին մեր մէջ, որոնք մեզ կը ստրկացն

Տարագիրներու խնդիրը

ՀԱՅԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՑԻՇՈՒԻՆ

Ի· Միութիւնը ծանր մեղադրանքներ ուղղած ըլլալով Ֆրանսական կառավարութեան, Աւստրիոյ Ֆրանսական չրջանի տարագիրներու մասին, ար - տաքին նախարարութիւնը ուժգին պատասխան մը ղրկեց, երկու ծանուցագիրներով :

Մոսկուայի կառավարութիւնը կ'ըսէր թէ աւելի քան 12.000 խորհրդային տարագիրներ (կամ այլուր փոխադրուած քաղաքացիներ) կր գտնուին Աւստրիոյ Ֆրանսական արգելարանները մէջ : Ֆրանսական ծանուցագիրը կը հերքէ այս մեղադրանքը, հետեւեալ թիւերը հաղորդելով·— Ցիչ - եալ թուականին Ֆրանսական չրջանին մէջ կը գտնուէին 4947 Ուկրայնացիներ, (նախկին լեհական հպատակներ), 1244 պալթեան քաղաքացիներ, 296 ուրիչ խորհրդային քաղաքացիներ : Այս տարագիրներէն միայն 296 Ռուսեր ենթակայ են իրենց հայրենիքը վերադարձուելու, համաձայն 1945ի Ֆրանքեւխորհրդային պայմանագրին եւ նոյնիսկ ասոնք չեն կրնար ղրկուիլ հակառակ իրենց կամքին :

Երկրորդ ծանուցագրով, Ֆրանսական կառա - վարութիւնը կը մերժէ այն մեղադրանքը թէ հա - կախորհրդային կազմակերպութիւնները կը ծաղկին Ֆրանսական չրջանի դաղթակայաններուն մէջ : Այդ կարգի խումբերը լուծուած են անցեալ տարի եւ անոնց հրատարակութիւնները ալ դադրեցուած :

Ինչ կը վերաբերի Գերմանիա եւ Աւստրիա դտնուած տարագիրներէն մաս մր աւժամապէս Ֆրանսա փոխադրելու հարցին, Ֆրանսական ծա - նուցագիրը կ'ըսէ թէ այդ որոշումը երբեք ար - դիլք չէ տարագիրներու հայրենաբարձին : «Արդա - րեւ, ամէն տարի, Ֆրանսական կառավարութիւնը կ'արտօնէ, համաձայն անհատի ինքնորոշման ի - րաւունքին, որ տասնեակ հազարաւոր խորհրդա - յին եւ լեհ հպատակներ իրենց հայրենիքը վերա - դառնան, եթէ կը փափաքին : Այժմ Գերմանիա եւ Աւստրիա դտնուող տարագիրները, որոնք պիտի արձանագրուին Ֆրանսայի մէջ աշխատելու հա - մար, կատարելապէս ազատ պիտի մնան, Ֆրանսա մնալէ վերջ, եթէ կ'ուզեն՝ Ի· Միութիւն վերա - դարձուելու, ինչպէս կ'ըլլայ այժմ Ֆրանսաբնակ Հայերու, Ուկրայնացիներու եւ Սպիտակ Ռուսիոյ բնակիչներուն համար : Եօթը հազար Հայեր եւ 3000 Ռուսեր իրենց երկիրը պիտի վերադառնան այս տարի :

Ծանուցագիրը կը բացատրէ թէ աւելի դիւ - րին է որ տարագիրները իրենց երկիրները վերա - դառնան Ֆրանսայէն, քան Գերմանիայէն եւ Աւս - տրիայէն : Ցեռոյ կ'առաջարկէ ժողով մը գումա - րել Փարիզի մէջ, բոլոր թիւրիմացութիւնները հարթելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ փրծեց Փարիզի հա - մալսարանին վերատեսուչը, Տոքթ· Կիւթթաւ Ռուսի, որ ամբաստանուած էր թէ 70 միլիոն Ֆր·ի խարդախ գործառնութիւններ կատարած է, դրաւ - ման չրջանին : Ամբաստանեալը հարցաքննութեան կանչուած էր Դ·· օր, եւ յանկարծ լուսեցաւ թէ մեծ քանակութեամբ քնաթեր դեղ մը, վերոնշալ կլլած է, անճնասպան ըլլալու համար : Այս առթիւ կարգ մը նամակներ ալ գրած էր, յայտնելով իր մտադրութիւնը : Վիճակը յուսահատական ըլլա - լով, նախկին վերատեսուչը անմիջապէս հիւան - դանոց փոխադրուեցաւ : Իր մեղակիցը, նոտար Տէքլու, կրկին հարցաքննուեցաւ :

«ՊԱՅԹՈՒՅԻԿ» ՆԱՄԱԿՆԵՐ ստացան Անդլիոյ սպարապետը, մարէչալ Մոնթկոմըրի, պարեկա - ւորման, վառելանիւթի եւ առեւտուրի նախարար - ները, Պաղեստինի նախկին հրամանատարը եւ քի - միական ճարտարագործութեանց բարձր պաշտօ - նատար մը, սովորական թղթատարով : Բոլոր նա - մակներն ալ, որոնք պայթուցիկ նիւթեր կը պա - րունակէին, իտալական նամակադրոշմներ կը կրէ - ին եւ միաժամանակ պիտի հասնէին իւրաքանչիւ - րին դրասեղանին վրայ :

ՌՈՒՄԱՆԻԱՑԻՆ ՊՈԼԻՍ ՀԱՍԱՆ օդանաւով, ուր փախստականներ, երեքը կին, հինգը այր, (մէկը՝ սպայ), չդիմանալով ահուսարսափին, ինչ - պէս կ'ըսէ հեռադիրը : Նոյն աղբիւրին համաձայն փախած է նաեւ Ռումանիոյ հրեաստիպ բանակէն զօրավար մը, Սթաւրէսքու, որ ամբաստանուած էր թէ 8000 Հրեաներ ջարդել տուած է Եաչի մէջ :

Մ· ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը պահանջեց խորհրդարանէն օր առաջ վաւերացնել պարտաւո - րիչ դինուորութեան օրէնքը, ինչպէս եւ կարգ մը արտակարգ իրաւասութիւններ յանձնել իրեն, ինչ - պէս եղած էր պատերազմի տարեն :

Գ· ԿԻԼՊԵՆԿԵԱՆ, Միջին Արեւելքի «խորհր - դաւոր մարդը», ինչպէս կը կոչէ ամերիկեան թերթ մը, յայտարարութիւն մը հրատարակելով կը մեղադրէ Սթանդարտ Օյլ եւ Սոքոնի ընկերու - թիւնները՝ իրրեւ պատասխանատու Իրաքի քա - րիւղի ընկերութեան հետ ծագած դժուարու - թեանց : Պ· Կիւլպենկեան Լիզպոնա կը դտնուի այժմ :

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ իրիկուն մինչեւ լոյս, նորաչէն դպրոց - սրահին մէջ,

Հովանաւորութեամբ Հ· Ց· Դ· Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Պոմոնի Զաւարեան ճեթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին եւ կա - պոյտ Եաչի Պոմոնի մասնաճիւղին : Կը նախա - խագահէ ընկեր Գ· ՔԷՆՏԻՐԵԱՆ, կը խօսի ընկեր Տ· ԹԱԴՈՑԵԱՆ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Կէս դիչերէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր, ճոխ պիւ - ֆէ : Մուտքը ազատ է :

×

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· «Արծիւ» ենթակո - միտէի, ՑՈՒՆԻՍ 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, մինչեւ կէս դիչեր, Bourg la Reine, քաղաքապետա - կան սրահին մէջ :

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՒԱԳ, ԵՐԳ, ՊԱՐ եւ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ :

×

ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Արդիկի դաշտին վրայ, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, նախաձեռնութեամբ Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդին եւ մասնակցութեամբ Հ· Ց· Դ· Մուրատ խումբին : Երգ, նուագ եւ քանախօսու - թիւն : Փափաքողները կրնան աւտուբուսէ մեկնիլ որոշուած տեղը :

Ֆր. Կապոյտ Եաչի Օրը

8 Ցունիս, կիրակի ժամը 15ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis, rue St. Dominique, métro Invalides:

Կը նախագահէ ՏԻԿԻՆ Տ· ՄԻՍՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ Էլ· ՐԻՒԶԱՆԴ

Գեղարուեստական խնամուած բաժին

Շնորհալի մասնակցութեամբ Օր· ՌԷԺԻՆԱ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի (Prix de Conservatoire) :

Հայկ· հնդհակը կը նուագէ Սպենդիարեանէն, կոմիտասէն եւ Բարխուդարեանէն : Կ'երգէ Պ· Մ· ԽԱՉԻԿԵԱՆ (պաս), Պ· ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆ դաշնակ, եւ չքեղ պալէները, Օր· ԱՎԱՆԱՄՕՎԻ դեկավարու - թեամբ : Կ'երգէ նաեւ Տիկին ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԳԵ - ՒՈՆԵԱՆ : Մուտքը ազատ է

Նուագասօն հայ երաժշտութեան

Կիրակի 15 Ցունիս 947, ժամը 17ին, Salle Gaveau-ի մէջ, կր մասնակցին ԻՐԻՍ ՊԻՒԼՊԻՒԼԵԱՆ (երգ), JANINE CAVARD (դաշնակ), Պ· ՆԱՀԱՊԵՏ ԱԼԱԼԸՄՃԵԱՆ (թաւջութակ), FRANCIS CAUMEL (որինդ), ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԸ, ղեկավարութեամբ ԱՐԱ ՊԱՐԹԵԻԵԱՆի :Կը նուագուին գործերը·— Տիգրանեանի, Չուհաճեանի, Սպենդիարեանի, Մեհրաբեանի, Մազմանեանի, Պարթեւեանի, եւն· :

Տոմսերու համար դիմել·— Հրանտ Սամուէլի Dan. 88-65, Փամպուքճեանի 9 rue Jouy Rouve, Men. 64-27, Պարթեւեանի, 14 rue Petit, Bot. 99-22:

ՎԻԵՆ·— ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ 32ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ.

Կը տօնուի Ցունիս 7ին չաբաթ երե - կուն ժամը 8.30ին, Cercle Catholique սրահին մէջ, նախաձեռնութեամբ Վասպուրականցիներէ կազ - մուած յանձնախումբի մը :

Կր խօսին հայրենակիցներ ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑ - ԵԱՆ (Փարիզէն), եւ ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ (Վալանսէն) : Գեղարուեստական ճոխ բաժին : Մուտքը ազատ է :

ՎՐԻՊԱԿ·— Աբսէն Ա· Քահ· Սիմէոնեանցի յոդուածաշարքին մէջ «Մայիս 28 Ազգայինօն է», Ա· մաս վարչն 20րդ տող Լեդրանին կարդալ Լըկ - ոանիի եւ Բ· յոդուած վարչն 24րդ տող աւուղիղ մարդիկը կարդալ աւուղեղ մարդիկ :

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ մէջ կատարուած փոփոխու - թեանց առթիւ, Մ· Նահանգներու կառավարու - թիւնը բացատրութիւններ եւ փաստեր պահանջեց խորհրդային հրամանատարէն : Ուշխինկթընի հունգարական դեսպանը մերժեց փէշթա վերադառնալ, հակառակ նոր կառավարութեան հրամանին :

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հեռադրեն թէ թուրքեւամե - րիկեան դինուորական խորհրդակցութիւնները վերջացան : Ամերիկեան պատուիրակութիւնը քըն - նական պատյաններ պիտի կատարէ նախագահու - թեամբ զօր· Օլիվըրի : Թուրքիոյ Ազգ· Ապահո - վութեան Տեսչութիւնը թերթերուն արգիլեց որեւ է լուր հրատարակել պատուիրակութեան պատյա - ներու եւ աշխատանքներու մասին :

ՏԱՔԵՐԸ ՄԵՂՄԱՑԱՆ Փարիզի մէջ, չնորհիւ Դշ· դիչեր եւ երէկ տեղացած անձրեւներու :

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ·— Հ· Ց· Դ· «Նոր Սերունդ»ի կեդր· Ֆրանսայի Շրջ· վարչութիւնը ժողովի կը հրա - ւիրէ, Ցունիս 7ին, չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Սէն Շամոնի մասնաճիւղը, սովորական հաւաք - տեղին :

Ցունիս 9ին, երկուչաբթի իրիկուն ժամը 8.30 - ին, Սէնթ Էթիէնի մասնաճիւղը, սովորական հա - ւաքատեղին :

Ցունիս 7ին, չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Վիէնի մասնաճիւղը, սովորական հաւաքատեղին :

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Շրջ· վար - չութեան ներկայացուցիչը : Սիրով կը հրաւիրուին Կապոյտ Եաչի սանուհիները :

ՍԷՆ ԺԷՐՄԱ (Մարսէյլ) Հ· Ց· Դաշնակցու - թեան «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընկերական ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶԻ Հ· Ց· Դ· «Ռոստոմ» խումբի ժողո - վը՝ այս կիրակի, առտուան ժամը ճիշդ 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին : Օրակարգ՝ չարք մը խըն - դիրներ եւ դեկուցում : Նիւթը՝ Հ· Ց· Դ· Երիտ· Միութիւն (շար·) :

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Համաքղեցիական Միութեան ընդհ· ժողովը՝ այս կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 2.30ին 7 Bld. d'Athènes, Café Globe: Օրակարգ· — Բացատրութիւններ ներքաղաքականէ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ·— Այրի Տիկին Տաղաւարեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն որ այս կիրակի, Ցունիս 8, յետ պատարագի հոգեհանգստեան պաշ - տօն պիտի կատարուի իրենց զաւկին եւ եղբօր՝ ՈՂԲԱՑԵԱԼ ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՋԱՏԸՐՃԵԱՆի (Տաղա - ւարեան) հոգւոյն փարիզի Հայոց եկեղեցին : Կր հրաւիրուին իր յիչատակը յարգողները :

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՓՐԱՏՈՑԻ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԴՊՐԱՑ ԴԱՍԸ եւ ԱՐՄԵՆԻԱ երկսեռ խումբի վա - րիչ մարմինը կը ծանուցանեն որ, տարին անգամ մը՝ Ցունիս ամսոյ առաջին կիրակին, յիչատակի օր նչանակուած ըլլալով, հանդիսաւոր պատարագ եւ հոգեհանգիստ պիտի կատարուի, այս կիրակի, ի յիչատակ բոլոր զոհերուն եւ երկսեռ երիչեհա - րու հանգուցեալ ծնողաց կամ ընտանիքի հան - դուցեալ անդամներուն : Իր սիրայօժար մասնակ - ցութիւնը կը բերէ յայտնի երգիչ Պ· ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ :

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻՒՆ·— Հ· Ց· Դ· «Վարդան» ենթակոմիտէն իր խորին վչտակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր Ալիքսան Փանոսեանի եւ զաւակ - ներուն, իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր, ՏԻԿԻՆ ՇՈՂԱԿԱՒԹ ՓԱՆՈՍԵԱՆի դառնադէտ մահուան առ - թիւ :

ՏԻԿԻՆ ՇՈՂԱԿԱՒԹ ՓԱՆՈՍԵԱՆի մահուան առ - թիւ Տիկին Թագուհի Դավիդեան 500 Ֆրանք կը նը - ուիրէ Պանեէօ Քաշանի Ֆր· Կապոյտ Եաչի մաս - նաճիւղին փոխան ծաղկեպսակի :

Հ· Ց· Դ· ԵԳԻՊՏԱՅԻ կոմիտէն իր խորին ցա - ւակցութիւնները կը յայտնէ ընկեր Արմենակ Ցա - կոբեանի, իր օր՝ ողբացեալ Պ· ՂԱԶԱՐ ՑԱԿՈԲ - ԵԱՆի մահուան առթիւ :

Պ· ՂԱԶԱՐ ՑԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Գէորգ Մխոյեան փոխան ծաղկե - պսակի 500 Ֆրանք կը նուիրեն Ֆր· Կապոյտ Եա - չին Շրջ· վարչութեան : Ստանալ Ցառաջէն :

Տ· Տ· Հ· Միութեան Տէսնի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Տիկին Հապոյեանի, զաւակներուն հայրենակից ՊՕՂՈՍ ՀԱՊՈՑԵԱՆի մահուան առթիւ :

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ կազմակերպուած Ֆր· ԿԱՊ· ԽԱՉԻ Սէվրանի մաս - նաճիւղի կողմէ, Ցունիս 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30էն 12, Լիվրի Կարկանի քաղաքա - պետարանի ընդարձակ սրահին մէջ (Salle des Fêtes), կը ներկայացուի Սիպիլի « ՀԱՐՍԸ », նաեւ խիստ ծիծաղաչարժ զաւեչտ մը, եւ ամակնկալներ, ճոխ պիւֆէ : Մուտքր 50 Ֆրանք :

Հաղորդակցութեան միջոց·—Eglise Pantinէն առնել 147 թիւ օթօպուս, իջնել mairie de Livry Gargan :

Ուշադրութի՛ւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie** : Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք 8·Գ·փա - փագեան *վաճառատունը*, 233, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է *ամէն* օր *ժամը* 8—12 եւ 14—18, *գոց է* ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը : Հաղոր - դակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՀԱՐԱԶԱՏ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 7 JUIN 1947 Շաբաթ 7 ՀՈՒՆԻՍ

Թ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5053-ՆԴ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Թիւ 662 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԱՕՍՔԸ

«ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ»

Վաղը, Կիրակի, Փարիզն ալ կը տօնէ այս ժողովրդական եւ գործօն կազմակերպութեան Օրը, պատշաճ հանդիսաւորութեամբ: Այս առթիւ, հասարակութիւնը անգամ մը եւս պիտի լսէ կարգ մը տարրական դիտելիքներ, որոնք ինչքան կրկնուին, այնքան օգտակար կ'ըլլան:

Առաջին.— Ինչ որ Կապոյտ Խաչ կը կոչուի այսօր, Օգնութեան Միութիւն կամ Գթութեան Խաչ՝ այլուր, դեռ երէկ ծնած, արհեստականօրէն սարքուած կազմակերպութիւն մը չէ, այլ մօտ երեսուն տարուան հաստատութիւն մը:

Պոլսոյ մէջ էր որ դրուեցան անոր առաջին հիմերը, 1910ին: Ցետոյ կազմուեցաւ Ամերիկայի կեդրոնը, որուն կապուած են արտասահմանի բոլոր մասնաճիւղերը:

Էապէս կանացի կազմակերպութիւն, ան ա-ռաջօրէն ծաւալեցաւ ժողովրդական խաւերուն մէջ, եւ այսօր կը ներկայացնէ պատկառելի ուժ մը: Թէ համբաւով եւ թէ գործունէութեամբ:

Թղթատեցէք իր պարբերական տեղեկագիրը — ներն ու թերթերը, եւ ձեր հոգին պիտի լեցուի արդար հպարտութեամբ:

Միայն մարզասիրական ճակատին վրայ չի սահմանափակուիր այս Միութեան աշխատանքը:

Լայն բացած՝ իր թեւերը, Կապոյտ Խաչը ներկայ է ամէն տեղ,— ուր որ վէրքեր կան դարմանի կարօտ, կամ ձեռնարկ մը հանրօգուտ:

Եւ այս բոլորէն վեր՝ հայրենիքը:

Դեռ վերջերս էր որ, կազմակերպութեան Ֆրանսայի թեւը հարիւր հազար ֆրանք տրամադրեց, ներզաղթի համար:

Շատ աւելի պատկառելի դումար մը կը կազմեն այն օգնութիւնները որ կ'ընծայուին Ամերիկայի կեդրոնին կողմէ, պատերազմին սկիզբէն ի վեր, ինչպէս աւելի առաջ:

Դեռ կրնայինք յիշել նոյնքան կենդանի փաստեր՝ մասնաւորապէս Եգիպտոսէն եւ Սուրիա-Լիբանանէն, ուր Կ. Խաչը եւ Գթութեան Խաչը զարձած են կատարեալ օրհնութիւն՝ ամենալայն ճակատի մը վրայ:

Միայն կարօտ աչակերտներուն տրուած ճաշը — «Պնակ մը ապուր» — պիտի կրնար լաւագոյն վկայութիւնը կազմել:

Ամփոփուելով մեր գաղութին վրայ, կընանք ըսել թէ թերեւս հիմնադիրներն անգամ զարմացան, տեսնելով Կապոյտ Խաչին այնքան արագ ծաւալումը՝ 1928էն ի վեր:

Եւ այս՝ հակառակ այնքան վայրերան եւ փոքրոգի կանչերու:

Այսօր չկայ հայաշատ քաղաք մը ուր իր մասնաճիւղը չունենայ այս յարգանուն կազմակերպութիւնը: Իր անդամներուն թիւը չառնուց անցած է 1200ը, մեծ մասով աշխատաւորուհիներ, համեստ մայրեր եւ քոյրեր, որոնք օրուան հոգերէն եւ աշխատանքէն բաժին կը հանեն իրենց սիրական Միութեան:

Այս նոր «Ազգանուէր»ին չուքին տակ է որ կր ծաղկին Սանուհիներու Միութիւնները, այնքան աշխոյժ եւ հայրենասէր:

Մեծ մասով այստեղ ծնած, այդ աղջիկները կը կազմեն, պիտի կազմեն Կապոյտ Խաչին նոր սերունդը: Աւոր համար ալ՝ կարելին կը վարձեն հայերէն սորվելու, հայկական միջավայրի մէջ մեծնալու համար:

Ցաճախ իրենք են որ կը ստեղծեն այդ միջավայրը, իրենց երգերով, խաղերով ու պարերով:

Վաղուան տօնակատարութեան առթիւ, մենք պիտի թելադրէինք որ Շրջ. Վարչութիւնը կրկնապատկէր իր ջանքերը մասնաւորապէս ամէնէն հիմնական ճակատին վրայ,— փրկութիւն նոր սերունդի:

Ձեռքեր չեն պակսիր, հասարակ հիւանդապահնամ կամ աղքատախնամ օգնութեանց համար:

Մենք աւելի լայն, ինքնուրոյն գործ կը սպասենք Ցիր. Կապոյտ Խաչէն: Գործ մը որ ոչ իր ծրագրէն դուրս կ'իյնայ, ոչ ալ վեր է կարողութենէն:

Մեզի համար հիմնական գործ մըն է բազմապատկումը Սանուհիներու Միութեանց, սկսելով Փարիզէն:

Սրտի մօտ են ծաղկոցները: Բայց, անոնց արդիւնքը չատ պիտի անհետանար, առանց լրացուցիչ դասընթացքներու:

Կարելի եղածին չափ չատ աղջիկներ փրկել օտարացումէ՝ պէտք է դառնայ նոր նշանախօսք մը Կապոյտ Խաչին համար: Շ.

ԱՆՀԵՏԱՁՈՂ ԴԷՄՔԵՐ

Զօրավար Լուի Էրնսդ

Վերջերս դանիական բանակն ու ժողովուրդը կատնցուցին իրենց սիրելի մէկ զօրականն ու անձնուէր մէկ զաւակը, ծերունազարդ հայասէր Զօրավար Էրնսդ: Լոնտոն հասած օրս իմանալով որ Տանմարքայի բարի թագաւորը՝ Քրիստիան Ժրդ վախճանած էր, փութացեր էի իմ պատուական բարեկամիս յայտնել իմ ցաւակցութիւններս: Մեծ եղաւ իմ վիշտս՝ երբ մէկ օր առաջ նամակիս սեղանիկ պատասխանը ստացայ ոչ թէ սիրելի Զօրավարէն, այլ իր չնորհալի դուստրը՝ Տիկին Քրիստիանէն՝ որ կը հաղորդէր թէ իր զօրավար հայրը հանդարտ ու առանց ցաւի մահով մը վախճանած էր մարտ 15ին, ծանր կրիսիի մը եւ անկողնի բորբոքումի մը հետեւանքով:

Այս պատուական հայասէր զօրավարը ճանչցայ 1925ին՝ երբ նոր հասած էի Հալէպ իբրեւ առաջնորդ ու ինքն ալ քանի մը չաբաթներ առաջ հասած էր Հիւսիսային Սուրիոյ մայրաքաղաքը, իբր Թուրքիատուրիական սահմանադիսի ճշդման խառն յանձնաժողովի չէզոք նախագահ, իր թիկնապահ՝ նոյնպէս Դանիացի հարիւրապետ Լունի հետ, այժմ գնդապետ: Ցիանոցի եւ Թուրք դիւանագէտներէ կազմուած խառն յանձնաժողովը իջած էր Օրֆէ Պառոն ու չաբաթուան քանի մը օրերը անոնք կ'անցընէին Քիւրտ Տաղի շրջանը, զօրավարին ու իր դրծունեայ թիկնապահին հետ տեղւոյն վրայ ուսումնասիրելու համար այդ դիւժուարին շրջանին երկրաբանական ու ցեղագրական բոլոր մանրամասնութիւնները, շրջան մը՝ ուր դարերէ ի վեր դրեթէ կողք կողքի ապրեր էին Թուրքը, Հայը, Քիւրտն ու Արաբը:

Քիւիսը պիտի մնար Թուրքիոյ բայց այս հայաշատ քաղաքին հարաւակողմը կային չորս հինգ հայկական դիւղեր եւ ազարակներ՝ դորս զօրավարը ամէն կերպով կը ջանայ սուրիական երկրին կցել, Հայոց այնքան մադկային ու նիւթական կրուսաններէն վերջ դէթ անոնց սեփական քանի մը բարեբեր արտերն ու ազարակները Քիւիսի վերապրող հողատէրերուն վերադարձնելու փափաքով: Ցառն Ցանձնաժողովի Թուրք անդամները կր պընդէին թէ կարելի չէր այդ դիւղ-ազարակներուն Հայոց յանձնումը, քանի որ շրջանի Թուրք դիւղացիները տասը տարիէ ի վեր անոնց վրայ բնակեր հողը, վարեր, վրան ցանք ըրեր ու արդիւնք ստացեր էին:

Զօրավարը պարբերաբար տեղեակ կը պահէր դիս յանձնաժողովի աշխատութիւններուն եւ կր զգայի որ սիրտը կը ճմլուէր երբ անդօր կը մնար Թրքական պահանջներուն առջեւ: Քիւիսի բազմահազար հայկական զաղութը երկու տարիէ ի վեր եկեր Հալէպ հաստատուեր էր, անտուն, թշուառ ու կր սպասէր յանձնաժողովի որոշումներուն, դէթ սեփական քանի մը դիւղերու մէջ երթալ վերստին իրենց հացը ապահովելու: Ցանձնաժողովը իր գործը լրացուցեր ու զօրավարը իր կարգին յուսահատօրէն մեկներ էր իր հայրենիքը, ցաւ յայտնելով որ չէր կրցած օգտակար դառնալ իմ աղգակիցներուս, ու այդ ցաւը չարունակ կը յայտնէր, մինչեւ իր անակնկալ մահը, ամէն անգամ որ իր սիրով ու համակրանքով զեղուն նամակները կր ղրկէր ինծի:

Քիւիսցիք, առանց յուսահատելու, Ֆրանսական հոգատարութեան նիւթական ու բարոյական օժանդակութեամբ Ազգ պատմական բերդաքաղաքի արեւմտեան կողքին վրայ կը սկսէին իրենց աղիւսէ տուները կանգնել, աշխատիլ ու չէննայ, ու Նոյն տարւոյ աշնան ես հոն կը դնէի հիմերը աղիւսաշէն եկեղեցիի մը, կիսը զղրոցով, եկեղեցին նուիրելով յանուն Ս. Թագաւորի եւ զղրոցր կոչելով Արամեան, երկու սիրալի անուններ, երբ մանկութեանս տարիներուն, Գատը գիւղի մէջ, առաջինի կամարներուն տակ իմ անդրանիկ աղօթքս էի մրմնջեր ու երկրորդի յարկերուն տակ իմ առաջին այբուբենս թոթովեր:

Դանիական Հայանպատ Ընկերակցութիւնր Հալէպի մէջ կը պահէր այրիանոց եւ ձեռագործի տուն՝ ողբացեալ Միս Քառէն Եէփէի տեսչուհիութեամբ եւ Լիբանանի ձէպէլ գիւղին մէջ ալ՝ «Թռչնոց բոյն», Միս Էլիզապէթ Ձէդըպսընի տրամադրութեամբ ու հանդուցեալ զօրավարը իր բոլոր նամակներով գոհունակութիւն կր յայտնէր թէ փոքրիկն Տանըմարքա կրնար դէթ մասամբ թեթեւցնել Հայոց ծով տառապանքը: Միս Քառէն Եէփէի մահուան տասներորդ տարելիցին առթիւ Դանիոյ ազնիւ ժողովուրդը ուղեց ողբացեալ Միսիոնարուհիին յիշատակը յարգել գիրքով մը եւ անոր հրատարակութեան հսկողութիւնը վստահեցաւ զօրավար Էրնսդի, որ այդ յուշարձանին համար նուաղագոյն հինգ յօդուածներով իմ ալ աշխատակցութիւնս խնդրեց, իբր Միս Եէփէի գործակցող մը: Հակառակ անոր որ ես մասնակից չէի Հալէպի պատմութեանն Բ. հատորր եւ ուրիշ աշխատութիւններ ունէի, չկրցայ մերժել, զինքը ես իրեն դրկեցի իմ յիշատակներս: Ցարգանք եւ օրհնութիւն՝ իր բարի յիշատակին:

Լոնտոն, 3 Յունիս — ԱՐՏԱՒԱԶԴ ԱՐՔ.

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Նոր հոգևր եւ գոյգեր

Կառավարութիւնը կը խորհի վճռական միջոցներ ձեռք առնել գործադուլներուն դէմ, որոնք հետզհետէ վտանգաւոր կը դառնան: Բայց, վար — չափաւոր ընկերվարական ըլլալով, ստիպուած է իր կուսակցութեան հաւանութիւնն առանալ, ի հարկին պարտաւորիչ աշխատանք հաստատելու համար: Արդ, ընկերվարականները չեն ուզեր ժամն պատրուակ մը ընծայել համայնավարներուն, բռնի միջոցներ ձեռք առնելով գործադուլներուն դէմ: Պ. Ռամատիէի քաղաքականութեան ջերմապէս կուսակից են Լէոն Պլում եւ ընկերվարական երեսփոխաններու մեծամասնութիւնը, որոնք անհանդուրժելի կը գտնեն համայնավարներուն խաղերը:

Հանցթուխ բանուորներու գործադուլր վերջացաւ առջի օր: Քարիւղի բանուորներու խնդիրն ալ, կարգադրուելու վրայ է: Եչ. օր ալ չինուհեանց բանուորները դլուխ վերցուցին: Հարիւր հազար բանուորներ Փարիզի, 800.000 հոգի ալ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ գործադուլ յայտարարեցին ժամր 16ին, ընդհանուր աղդանշանի մր վրայ: Մօտ քսան հազար բանուորներ համախմբուեցան Աչխատանքի Սակարանին առջեւ, խանդարելով երթեւեկը: Այս առթիւ դումարուած ժողովը կը պահանջէր փութացնել հաւաքական պայմանագիրներու կնքումը, վարկեր տրամադրել վերաչինութեան համար, բարւոքել պարենաւորումր եւայլն: Ցետոյ թափոր մր կազմուեցաւ: Աչխատանքները վերսկան երէկ առտու:

Շատ աւելի ծանր վիճակ մը կը ներկայացնէ երկաթուղիի պաչտօնեաներու եւ բանուորներու խլրտումը: Կառավարութիւնը յաջողեցաւ յետաձգել տալ ընդհ. գործադուլի որոչումը, եւ բոլոր կառախումբերը բանեցան, բայց գործադուլը վերսկաւ երէկ, ուրբաթ, մեծ դիմերուն վրայ: Բանուորները բաւարար չեն դտներ կառավարութեան կատարած զիջումները, պնդելով իրենց պահանջներուն վրայ: Կառավարութիւնը կը հաչուէ թէ 25—30 միլիառ ֆրանքի նոր ծախք մը պիտի ունենան, եթէ ընդունին բոլոր պահանջները:

Պետական պաչտօնեաները եւ ոստիկանութիւնն ալ կը չարունակեն տրտունջներ յայտնել, դործադուլի սպառնալիքով: Մասնակի գործադուլները կը չարունակուին մետաղագործական հաստատութեանց մէջ:

Ինչպէս դիտել կուտայ թերթ մը, ուժի փորձ մըն է որ կը կատարուի համայնավարութեան եւ կառավարական կուսակցութեանց միջեւ: Ընկերվարական կուսակցութեան ձախ թեւն ալ համաձայն չերեւար Պ. Ռամատիէի քաղաքականութեան եւ կը պահանջէ նոր դահլիճ մը կազմել մասնակցութեամբ համայնավարներու, որպէսզի բանուոր դասակարգին դէմ գործած չըլլան: Կ'ըսուի թէ Պ. Ռամատիէ պահանջած է ստիպողաբար նիստի հրաւիրել կուսակցութեան վարիչ մարմինը, իր դիրքը ճշդելու համար: Ժողովրդական Շարժումն ալ (M. R. P.) չատ համաձայն չէ որ կառավարութիւնը կորուկ միջոցներու դիմէ, պարտաւորիչ աչխատանքի ենթարկելով բանուորները: Պ. Ռամատիէ որոչած է բոլոր հաչտարար միջոցները փորձել, բացառիկ իրաւասութիւնները գործադրելէ առաջ:

Ամերիկայի վրդովումր Հունգարիոյ դէպքերուն առթիւ

Վերջին տեղեկութիւններն ալ կը հաստատեն թէ Հունգարիոյ դէպքերը մեծ վրդովում պատճառած են Մ. Նահանգներուն մէջ: Նախագահ Թրումըն եչ. օր բացէ ի բաց «նախատինք» հռչակեց խորհրդային ոտնձգութիւնը այդ երկրին մէջ: Ըսաւ թէ Մ. Նահանգները չեն կրնար անտարբեր դիտել Հունգարիոյ «սոսկալի» կացութիւնը եւ թէ արտաքին նախարարութիւնը կատարեալ քննութիւն պիտի պահանջէ: Կը կարծուի թէ անտեսական խստութիւններ ձեռք պիտի առնուին: Մինչեւ անգամ կը խօսուի դիւանագիտական յարաբերութեանց խզման մասին:

Ուչադրութիւնէն կը հեռապրեն թէ փչեթայի ամերիկեան զինուորական ներկայացուցիչներուն յանձնարարուած է նոր ծանուցագիր մը ուղղել Ռուսերուն, քննութիւն պահանջելով կատարուած

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՎԱՄՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՏԸ

ԽՄԲ. — Տարեդարձը կը տօնուի շաբաթ օր, վիէնի մէջ, իսկ Փարիզը նորէն մոռցաւ...

... Հոն, անապատներու խանճող արեւներու տակ, նորահարսեր կ'այրիանան, աղաւոր ու որ – դեկորոյս մայրեր կը խելագարուին, մանուկները կը ճչան լեղապատառ:

Կան՝ որ բռնաւորի պիղծ բազուկներուն ան– մատչելի, լեռներէն վար կը գահավիժին, Եփրա – տի ալիքներուն ծոցերը կը ճանկռտեն:

Կան՝ որ թոյնն ու դնդակը կր նախընտրեն:

Կան՝ որ կիզիչ արեւներու տակ կը ճենճերա– հոտին: Ուրիշներ դեռ վիրաւոր՝ կը ոգան, նղովք ու թուք նետելով թշնամիին եւ անոր գալոց սե– րունդներուն:

Դիակնե՛ր, դիակնե՛ր ամէնուրեք, մարմիննե– րէն անջատուած գլուխնե՛ր, դեռ բաց ու պղտոր աչքերով:

Փշրուած դանկեր, ուղեղներէ պարպուած, ջախջախուած բազուկներ ու սրունքներ, մսակոյ– տեր, ոսկրակոյտեր եւ արեան ճապաղիքներ սեւա– ցած:

Կան որ դէպի հարէմները կը քաշկռտուին, սարսուռէ, լեղապատառ ճիչեր արձակելով, քա – րին ու հողին, ծառին ու պատերուն կառչելով:

Համատարած սարսա՛փ, արցունք ու արիւն, ջա՛րդ, ջարդ մէկ միլիոն անզէններու՝ երկու սե– ռի եւ ամէն տարիքի:

Բռնութիւնը կը գործէ սանձարձակ, ու ճի – ւաղները կր քրքջան...

Իսկ հոս, Վասպուրականի մէջ, օրհասական եւ անհատասար կռիւը կը մղուի դարաւոր թշնամիին արիւնարբու խուժանին եւ կանոնաւոր բանակին դէմ:

Արաւուղէն Վարագ, Սիփանէն Եղերոլն ու կապուտ կողը, մինչեւ Զէյնեսի մօտերը, բոլոր լեռները կը դղրդան, հրացէններու որոտը կ'ար – ձագանգէ եւ արիւնը կը հոսի հեղեղանման:

Գործի են բոլորը, ծեր թէ երիտասարդ, կին թէ աղջիկ, պատանինե՛ր, մանուկնե՛ր անդամ:

Անհատական ու կուսակցական բոլոր տեսակի վէճերը թաղուած են ու բոլորը մէկ եղբայրացած ու ան– ձնուէր, աղատութիւնը կը դարբնեն:

Կիները կարի մեքենաներու առջեւ, ճախա – րակին եւ իլիկին փարած, հագուստեղէն, վիրա – կապեր ու զուլպաներ կը պատրաստեն: Շատեր՝ թանիրներու առջեւ ծնրադիր՝ հաց կը թխեն, կե– րակուր կ'եփեն: Ուրիշներ հիւանդներ ու վիրա – ւորներ կը դարմանեն:

Ամպչիներ ու ծերունիները թիկունքի աշխա – տանքներուն լծուած են: Պատանիներ ու մանուկ– ներ դիրքէ դիրք կը թռչին, խրամէ խրամ կր տա– ղոսկին, իրրեւ սուրհանդակներ քաջարի եւ անճ– նուէր:

Երիտասարդները կը կռուին հերոսաբար մէկը տասնի եւ հարիւրի դէմ: Մահրսոսկում չաղղեր լ– րենց, վասնզի հաւատացեալներ են ազատութեան համար զոհուածներու հոգիներուն անմահութեան:

Ահա դիրք մը, որ թշնամիի թնդանօթներէն խորտակուած է: Ռումբեր կը տեղան յարատեւ: Հազիւ հինգ Հայեր իրենց բազուկին ու ղէնքին յոյսը կապած, կը մարանչին օրերէ ի վեր, նոր զո– հեր խլելով բռնաւորէն:

Տեղ մը, ընկերներու դիակներով չրջապատ – ուած քանի մը հայդուկներ, անօթի, ծարաւ, ի– րենց վերջին փամփուշտները կը կրակեն:

Ահա ուրիշ դիրք մը, բայց դաշտի մէջ անհա– ւասար ճակատամարտ մը կը մղուի:

Կռի՛ւ, անօրինակ կռիւ է:

Ու Վասպուրականցի հնարագէտը իր առջին թնդանօթը կը ձուլէ, ծխաւոր եւ անճոխ վառօդ կր չինէ, թշնամին չուարումի մատնելով:

«Մահ կամ ազատութիւն» ահա օրուան նշա – նախօսքը եւ ազատութեան կարմիր դրօշը կը ծա– ծանի դիրքերու վրայ:

Ֆանֆառը ազատաշունչ եղանակներ նուա – գելով դիրքէ դիրք կը չրջի:

Թշնամին կատղած է, բայց իր հազարաւոր ռումբերէն քարուքանդ տուներն ու պատնէշները, նոյն դիչերն իսկ կը վերանորոգուին:

Ներքին անօրինակ համերաշխութիւնն ու դի– մադրական կորովը, յանդգնութեան եւ զերադոյն ընդվզումին ընդելուզուած կ'ներթան զարնուելու բռնաւորներու ճակատներուն:

Հայը յաւերժական ստրուկը չէ՛ այլեւս:

Ահա խումբ մը հերոսներ որ Թօփրաք-Գալէի բարձունքն ի վեր կը մագլցին, զօրանոցը կը գրա– ւեն: Ուրիշ մը Հաճի Պաքրի զօրանոցին դիմա – դրութիւնը կր խորտակէ, չէնքը կը հրդեհէ եւ «անպարտելի» համարուած զինուորները կոտորե– լով փախուստի կը մատնէ:

Խումբ մը, ատրճկրեայ անցք մը բանալու դժուարին աշխատանքը վերջացուցած, Համու– Աղայի զօրանոցը կը հրդեհէ:

Ու յաջորդաբար կը կործանին, կր հրդեհուին զօրանոցներ, կառավարական տուներ, զինապա – հեստներ, Շատախէն – Գաւաչ, Կարճկանէն – քա– ղաքամէջ եւ Այգեստան:

Or ևոr, գայթակղութիւն ևոr

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ճառաջ»ի

Հասա՞ւ արդէն արձագանգը, Լոյս Քաղաք,— «Ատամնաբոյժ» Նուպար Նաճարեան, անդամ Դամասկոսի Քաղաքական Ժողովին, Ներքաղթի կոմիտէի գործօն «սիւն»երէն, թիթու համայնա – վար, 90.000 սուրիական ոսկի չորթելէ վերջ զա – նազան առեւտրականներէ, անհետացած է Դամաս– կոսէն: Մամուլ, ոստիկանութիւն, տեղական թէ ազգային չրջանակներ իրար անցած են, իւրա – քանչիւրը իր դերին ու ցաւին մէջ: Ապահովու – թեան տեսչութիւնը չարժման մէջ դրած է իրեն ենթակայ մարմինները՝ ամէն գնով ձերբակալելու համար առաւ - վախաւը, որ բաւական ծաղկեայ անցեալի մրն ալ տէր է, ինչպէս կը հաւաստեն թերթերն ու լաւատեղեակները:

«Ատամնաբոյժ» Նուպար, ինչպէս կր կոչէին զինք «իր» չրջանակին մէջ, վկայեալ բժիչկ մը չէր: Ոչ միայն այդ չէր, այլեւ սովորական մահ– կանացու մըն ալ չէ եղեր, ինչպէս կը տեղեկա – նանք այսօր: Արդարեւ, Դամասկոսի արարական մամուլը՝ ընդգծելէ վերջ յոռի անցեալը ու մեր օ– րերու չահատակութիւնները ենթակայելին, կը յայտնէ թէ ա)«ատամնաբոյժ» Նուպար կը վայե– լէր նաեւ «առեւտրական օտար հաստատութեանց ներկայացուցչի» համբաւ, եւ բ) տէր էր երեք անձնագիրներու, սուրիական, լիբանանեան եւ... թրքական:

Ահա թէ ինչ կը դրէ «էլ–Մանար», պաչտօնա– կան օրգանը Ալխուռն էլ Մուսուլմուն (Մուսլիման Եղբայրներ) կազմակերպութեան:

— « Նուպար Նաճարեան, որ «ատամնաբոյժ»ի անունով ծանօթ է Դամասկոսի հայկական չրջա– նակներուն, ինքզինք իրրեւ «օտար առեւտրական ասուներու ներկայացուցիչ» ներկայացուցած է բազմաթիւ վաճառականներու, եւ յաջղաց է ա– ւելի քան 90.000 (իննսուն հազար) սուրիական ոս– կի (ընթացիկ սակարանով մօտ 5 միլիոն ֆրանս. ֆրանք) կորզել անոնցմէ: Վաճառականները չյա– նախով պահանջուած գիներէն եւ ցոյց տրուած նմոյշներէն, ինկած են ծուղակ: Աւազակը, գրպա– նէլէ վերջ պարարտ այս դումարները, հետքը կոր– սընցուցած է:

«Հետաքրքրուեցանք ենթակային ինքնու – թեամբ, եւ ստուգեցինք, թէ «բժիչկ» Նուպար ակր է երեք տարբեր անձնագիրներու եւ անցա – գրերու, սուրիական, լիբանանեան եւ թրքական: Աւազակը անդամ է, միաժամանակ, տեղւոյս Ներ– քաղթի Կոմիտէին, ուր պատասխանատու պաչտօն կը վարէր: Իր այս հանդամանքին բերումով, աւա– զակը բազմաթիւ խաղեր խաղացած է նաեւ զանա– զան ներքաղթողներու դլխուն, (չատերէն մէկը մեր, Մ.): Ցոյն անցեալի տէր, 1925ին դատա– պարտուած է նաեւ Հալէպի մէջ, իրրեւ դրամա – չորթ ու առաւ փախաւ:

«Կը պահանջենք, որ Ոստիկան. Տեսչութիւնը կրկնապատիկ իր քննութիւններն ու հետապնդում– ները, վերջ տալու համար տխրահռչակ այս խա – բեբայի չահատակութիւններուն »:

Տասը - տասնըհինգ օր թաւալած է արդէն դայթակղութենէն ապին, ու հերոսը չէ ձերբա – կալուած մինչեւ այսօր, 18 Մայիս: Ձերբակա – լութեան յապաղումը պատճառ կը դառնայ, որ մայրաքաղաքի թէ դլխաւոր քաղաքներու բոլոր թերթերը չարունակեն իրենց խարանիչ ու կծու հրատարակութիւնները, պատկերազարդ նոր մանրամասնութիւններ հրամցնելով իրենց ընթեր– ցողներուն: Կր չիկնինք այդ վկայութիւններէն, կ'ուզենք չեչտել, թէ Դամասկահայութեան հա – մար մանաւանդ, ու Սուրիոյ – Լիբանանի հայութեան համար քնդհանրապէս՝ արարքը ունե– ցած է եւ կ'ունենայ իր անուանարկիչ անդրադար– ձումները: Երեւակայել՝ որ այս մարդուկը անդամ էր նաեւ Քաղաքական Ժողովին, եւ իրրեւ թեկնա– ծուն համայնավար աղբրտիքներուն, կը վայելէր «ընդհանուր... համակրանք եւ հոգածութիւն»: Մարդ գեանին տակը կ'անցնի ուղղակի: Երեւա – կայ, դարձեալ, որ այս առաւ - փախաւին թեկ – նածութեան չուրջ ահագին աղմուկ ու փոթորիկ պրթաւ Դամասկոսի մէջ, ու համայնավար – յա – ռաջդիմականներու, անսասան յամառութիւնը՝ իր ընտրութեան համար, պատճառ դարձաւ, որ ձա– խողի «համաձայնական ցանկ»ի մը պատրաստու – թիւնը, ու Դաչնակցութիւնը հարկադրուի առնել, քալել...: Երեւակայել վերջապէս՝ թէ այս... Թանկագին «անձնաւորութիւն»ն էր, որ դլխաւոր դերը ունեցաւ անբաղձալի Մանասեան արք.ին «կաթողիկոսական պատուիրակ» եւ Առաջնորդ, փոխանորդ ընտրութեան մէջ...: Ո՞ր մէկն րսել:

Ու հիմա, Ներքաղթի «պատուախնդիր» կո – միտէն, պաչտօնական յայտարարութիւն է տուած համայնավարներու պնակին՝ Ժողովուրդի Ձայնի մէջ, թէ «Նուպար Նաճարեան դաղրեցուցուած(!) եւ հեռացուած » է կոմիտէի անդամութեան իր հանդամանքէն...: Մեսասաներորդ ժամու այս խորչանքը՝ իր անմիջական մտերիմներուն եւ սե– ղանակից հայկատակներուն կողմէ, աւաղակու – թեան դէպքէն շաբաթ մը վերջ, ինչո՞վ բացատ – րել...: Մինչեւ երէկ, մինչեւ դայթակղութեան նախօրեակը, Լրենց թեւերուն անվերապահ ջեր – մութիւնն ու ընտանութիւնը կը վայելէր, իսկ այ– սօր դարձած է անտէր եւ անպաչտպան: Այս վերթ– կոտ վարուքը, բաւարար սփոփանք պիտի չըլլայ սակայն, որ ամօթը դադրի ամօթ ըլլալէ, ու արա– րը՝ որ քսուած է այսօր իրենց ճակտին, սրբուի կարկատան «յայտարարութիւններով»:

« Տօքթէօր Նուպար»ի պարագան միակը չէ, իրրեւ վարկաբեկիչ արարք: Մինչ դիտենք, թէ Ներքաղթի Կոմիտէներու եւ «յառաջդիմական» ճակատներու վրայ ինչ հաւրնաւոր տաղանդներ եւ ինչ ճարտար հանրային դէմքեր կը պսպղան ...: Ներքաղթի բազմաթիւ պարագաներ մերկացուած են արդէն, եւ հարիւրաւոր կեղեքուած աղքային – ներ, թշուառ ընտանիքի հայրեր ու մայրեր՝ ափ առած են կոմիտէներու դուռը, իրենց հազարաւոր ոսկիները պահանջելու համար...: Դամասկոսի , Հալէպի եւ Պէյրութի մէջ կեղեքուած դժբաղտնե– րու թիւր քիչ չէ: Երէկ, իւղոտ օձիքով կը պոզ – ուէին «հայաստանասէր» ու «ներքաղթ»ական բազ– մաթիւ խատուտիկ ջղիկ, այսօր՝ հոդ ու կապուած կը դնեն նոյն այդ հայրենասէր»ները, Լիբանանի դիւղերուն, ու օդափոխութեան դանազան չրջան – ներու մէջ, իրենց կարդին ... ներքաղթելու հա – մար (!) անչուշտ:

Այս մարդիկն են, որ առանց խիպի եւ ամօթի, կուրծք կը ծեծեն տիւ եւ դիչեր, փարիսեցիական պոռոտախօսութեամբ հայրենասիրութենէ, ներ – քաղթէ եւ Հայաստանէ ճառելով: Այս մարդիկն են, որ կը յաւակնին հանրային կեանքի մէջ դեր ստանձնել, պատասխանատուութիւններու տէր դառնալ, ... բարձրանալ մինչեւ Երեսփ. աթոռ – ներ՝ հայ համայնքը ներկայացնելու համար հիւ– րընկալ երկիրներու մէջ: Այս մարդիկն են, որ ա– մէն ճիղ կը փորձեն միամիտ եւ հայրենասէր բաղ– մութիւններու պայծառատեսութիւնն ու ողջմտու– թիւնը խաթարելու, կուրցնելու, եւ չահարկելու համար անոնց բարեմտութիւնը ...:

Ո՞վ պիտի սրբէ այս խայտաբղէտ Փանջուն– ներու արատը՝ հայ ժողովուրդին ճակտէն:

Մ.

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՈՒԹ

ԹԵՀՐԱՆԷՆ Պ. ՌՈՒԲԻՆ Դանիէլեան 25.000 րիալ յանձնած է տեղւոյն առաջնորդին, յատկաց– ուելու համար կաթողիկոսական ոսկեայ գաւազան մը չինելու: Նուիրած է նաեւ 7000 րիալ ճեմա– րանի սաներուն համար «առեալներ»(վերմակներ) գնելու, 18.000 րիալ ալ Դաւթեան վարժարանի չքաւոր աշակերտներուն եւ Թեհրանի եկեղեցասէր Կանանց Միութեան: (Րիալը հաւասար է 35 ֆրան– քի):

«ՑՈՒՇԱՐՁԱՆ Ց. Թ. ՀԻՆԴԼԵԱՆԻ» անունով հատոր մը հրապարակ հանուած է Պոլսոյ մէջ, նւիրուած բազմավաստակ դաստիարակ–ուսուցիչին յոբելեանին: Հատորին մէջ ամփոփուած են զանա– զան քաղաքներու մէջ կատարուած յոբելենական հանդիսութիւններու նկարագրութիւններն ու այդ առթիւ մամուլին մէջ երեւցած յօդուածները:

ՄԻԱՄԻՒ (Մ. ՆԱՀԱՆԴՆԵՐ) Կանանց Քրիս – տոնէական ընկերակցութեան կազմակերպած «բո– լոր աղգերու երաժչտական հանդէսին» (Ֆէսթի – վալ) հրաւիրուած եւ մասնակցած են նաեւ Հայե– րը, 16 աղգերու խումբերու կողքին: Ներկայ եղած է 12.000ի հասնող բազմութիւն մը: Իւրաքանչիւր խումբին յատկացուած էր միայն տասը վայրկեան, ցուցադրելու համար իր բնագաւառէն պատկեր մը տարազով, երգով ու պարով: Հանդիսականները երկարատեւ ծափերով գնահատած են հայկական խումբին երգերն ու պարերը:

Մայիս 28ը Լիոնի մէջ

Լիոն (Յառաջ),— Էրիէն Տոլէի մեծ սրահը լեցուած ծայրէ ծայր։ Հանդէսին բացումը կատարեցաւ «Մարսէյլէզ»ով Նոր Սերունդի երկսեռ երգչախումբին կողմէ։ Օրուան նախագահը, Պ. Ա. Կիւլպէնկեան հանդէսին բացումը կատարելէ վերջ յայտարարեց.— Բոլոր անոնք որ ինկան Մարգարապատի, Ղարաքիլիսէի եւ ուրիշ որ եւ է ռազմադաշտի վրայ, արժանի են մեր յարգանքին։ Եւ մէկ վայրկեան յատնկայս յարգանքի հրաւիրեց ժողովուրդը։ «Ցխտուս երբ Երուսաղէմ մտաւ մեծ պատիւներով, ովսաննաներով ընդունեցին զինքը։ Բայց վերջը խաչը հանեցին։ Այսօր ալ պատկերը միեւնոյնն է, եթէ դէպքերը տարբեր կերպարանք են ստացեր, կան մարդիկ որ երես են դարձուցեր մեր անկախութեան ոճրին եւ եռագոյնին։ Սակայն այս բոլորը ժամանակաւոր դէպքեր են։ Պատմութիւնը կիրք չի ճանչնար ու Մայիս 28ր պիտի արձանագրէ իբրեւ Հայաստանի անկախութեան օրը։

Մէջընդմէջ եղան խմբերգներ Սանուհիներու կողմէ դեկավարութեամբ Տիկին Գ. Փափազեանի, ինչպէս նաեւ խմբական պարեր հայկական տարազներով։ Ցաջողութեամբ երգեցին օրիորդներ Լիլիզ Տէրմանեան, Ազդինէ Պապաեան, Լուսիկ Հարբէեան եւ Շուշանիկ Առաքելեան։ Բոլորն ալ Նոր Սերունդէն։ Տիկին Պերճուհի Ահարոնեան յաջողապէս երգեց «Հայաստան»ը։ Ցաջող էր նաեւ Օննիկ Պոյաճեանի արտասանութիւնը։

Մեր առաջին բանախօսն էր հայր Կ. Տէրմոյեան (Վիէննէն), որ անցեալին վրայ ակնարկ մը նետելէ վերջ, կեդրոնացաւ օրուան ոճրին վրայ եւ ըսաւ.— Հայ ազգին պատմութեան արիւը 1918 Մայիս 28ին ծագեցաւ։ Ոճրագործ Թալէաթը եւ իր սրբանեակները երբ հայ ժողովուրդը ջարդեցին ու ցրուեցին աշխարհի չորս կողմը, չատ չանցած պատահեցաւ հրաշքը,—կոտորակուած եւ ամբիւնաքամ ժողովուրդը պարտութեան մառնեց ու յարգանքի բերաւ Թալէաթներու 32 հազարնոց բանակը։ Բանախօսը բաղդատեց մանուկ Հայաստանը այսօրուանին հետ։ Պարզ տրամաբանութեամբ, անշուշտ մանուկ մը չի կրնար այնքան գործ տեսնել օրքան պատանի մը։ Մենք Մայիս 28ը ոճանեցինք մինչեւ այսօր, պիտի ոճանենք մինչեւ որ ծերանանք, մինչեւ որ փոխանցենք մեր պարտականութիւնը նոր սերունդին որ իր արժանի տեղը եւ ուղղութիւնը գտած է արդէն։

Կենդանի պատկեր մը պատրաստուած էր չատ յաջող կերպով,— Մայր Հայաստան նստած բեմին մէջտեղը, երկու հրեշտակներ հեզհետէ մօտենալով ծաղիկներ կը ցանեն. չուրջը սգաւորներ, ջութակով «Մայր Արաքսի»ն կը նուագեն մեր Նոր Սերունդին ընկերները։ Նուագին ձայները հեռզհետէ կը նուազի, երկու հրեշտակները իրենց ծաղիկները ցանած ու սկսած են մէկդի քաշուիլ։ Այդ միջոցին մեր Նոր Սերունդէն ընկ. Ղրմեան բեմ գալով կ'արտասանէ Ահարոնեանի «Մասիս»ը, ջերմ ծափեր խլելով։ Նոր Սերունդի կողմէ ուղերձ մը կարդաց նաեւ ընկ. Աբրահամեան։ Երկրորդ բանախօսն էր մեր տաղանդաւոր դրագիտուհին, Տիկին Էլլէն Բիւզանդ, որ քեմ բարձրացաւ ծափերու մէջ։ Տիկինը ակնարկ մը նետեց 1914ի պատերազմէն առաջ Թրքահայաստանի ու Ռուսահայաստանի մէջ տիրող կացութեան վրայ։ Ունէինք դիւանագէտներ, քաղաքագէտներ, դրագէտներ Թրքահայաստանի մէջ։ Զինուորականներ, արուեստագէտներ, բանաստեղծներ Ռուսահայաստանի մէջ։ Գեղարուեստի ճակատին վրայ եւս կը փայլէինք, բայց դժբախտաբար մենք մերիչխանութեանտէրը չէինք։ Ցիշեց 1914ի պատերազմի ծագումը, Հայերը տախտակած էին դինուորագրուիլ երկու թշնամի բանակներու մէջ։ Երբ համաւորական չարժումը իրականութիւն դարձաւ անոր ղեկավարները մեծ մասով կը պատկանէին Հ. Ց. Դաշնակցութեան (Անդրանիկ, Դրօ, Քեւո, Համազասպ, Վարդան, Մուրատ եւ այլն)։ Ո՞վ չի գիտեր ռուսական բանակին յառաջխաղացման ու նահանջի խաղերը, համաչնավարական յեղափոխութիւնը. Կովկասի մէջ Սէյմի ծագումը, Ռուսական բանակի քայքայումը, Պրէսթ Լիթովսքի դաչնագիրը որով Կարսյումը, Պրէսթ Լիթովսքի դաչնագիրը որով Կարսի, Արտահանը եւ Պաթումը կը տրուէին Թուրքիոյ։ Ենորհիւ ռուսական բանակի քայքայման Թուրքերը հեզհետէ կը վերակազմէին իրենց բանակը եւ ետ կը պահանջէին այդ հողերը։ Այդ փափուկ չրջանին մեղի համար ստեղծուած էր դիւթեան պայքար։ Եթէ ընդունուէր Թրքական առաջարկը, Թուրքերը պիտի չդոհանային Կարսով եւ Հայաստանը կոտորելէ վերջ, յառաջ պիտի խաղային դէպի Պաթում եւ Բաքու։ Հնչած էր օրհասական պայքարի ժամը։ Այստեղ բանախօսը կենդանի դիմերով նկարագրեց այդ ճակատագրական կռիւը։ Ամէն անգամ երբ հայ ժողովուրդը երկունքի է բռնուեր, հերոս է դարձեր։ Թրքական վերջքի է բռնուեր, հերոս է դարձեր։ Թրքական վերջնագիրը չընդունող մարդը, Արամ, ըսաւ.— »Եթէ նագիրը չընդունող մարդը, Արամ, ըսաւ.— »Եթէ պատահի որ հայ ժողովուրդը կոտորուի, Թող պատահի որ հայ ժողովուրդը կոտորուի, Թող պատմութիւնը դրէ Թէ այս հողերուն վրայ հայ պատմութիւնը դրէ Թէ այս հողերուն վրայ հայ ժողովուրդը մեռած է որպէս հերոս։ Եւ պատահեցաւ այն, ինչ որ Թուրքերու մտքէն իսկ չէր կրնար անցնիլ,— փոխանակ յաղթական դրօշով Երեւան մանելու, հաշտութիւն առաջարկեցին։ Ահա այս է 1918 Մայիս 28ը։ Հայաստան եւս պետութիւն դարձաւ։ Ամէն տեղ ունէր իր դեսպանները։ Աչխարհի բոլոր կողմերէն Հայեր Հայաստան հաստատուիլ կ'ուզէին։ Երեւանի աղատութիւն կար։ Հայաստան ունէր իր բանակը Նաղարբէկեան, Սիլիկեան, Հախվերդեան եան։ Ռուսական բանակի այս փառապանծ զօրավարները չանձն առին ծառայել իրենց հայրենիքին, Բարձր էր ժողովուրդին տրամադրութիւնը։ Մեր մանուկ Հայաստանը հազիւ 30 ամսուան կեանք ունեցաւ. նոր դաւերով Հայաստան ինկաւ պատերազմի մէջ ու 1920 Դեկտ. 2ին Հայաստանը յանձնուեցաւ խորհրդային իշխանութեան։

Հանդէսէն վերջ տեղի ունեցաւ խնջոյք մը, տեւելով մինչեւ լոյս։ Նորէն սրահը լեցուած էր։ Տեղի ունեցան զանազան անակնկալներ, երգեր, ասացուածքներ, արտասանութիւններ, ուրախ ղուռերթ մթնոլորտի մը մէջ։

Մ. ՏԷՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՅԱՃՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄԱՐՍԷՅԼ, ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «ընկեր Կարօ» ենթակոմիտէի դաշտահանդէսը տեղի ունեցաւ Պ. Նաճարեանի ագարակը, 25 Մայիս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին։ Շատերը իրենց ճաշերը բերած էին։ Պ. Համբարձումեանի դեկավարութեամբ Սէնթ Անի Նոր Սերունդի 35 հոգինոց «Սիփան» երգչախումբը հանդէսը բացաւ «Մարսէյէզ»ով եւ «Մշակ բանուոր»ով։ Կը նախագահէր ընկեր Շատյեան։ Արտասանեցին օր. Լորդներ Վ. Մարգարեան, Ա. Քիւլիչեան։ Երգեցին, Օր. Պոյաճեան, Եղիկեան։ Ընկեր Ա. Դաշնակեան երգեց Օմար Խայեամի Անսկիզբին Գաղտնիքները, երգեցին նաեւ Պ. Քէօսէեան եւ Պ. Ի. Թորիկեան։ Սէնթ Անթուանի Նոր Սերունդին կողմէ զրաւոր ուղերձ մը կարդաց ընկեր Մ. Պօյաճեան, բացատրելով այդ կազմակերպութեան վերջերս կարգ դերը օտարութեան մէջ։ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը խորունկ արձագանգ մը ունեցաւ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ։ Երկու տարի վերջ անդամներու թիւը 1000ի կը հասնի, որուն կէսը Մարսէյլի մէջ։ Ուր որ հայաչատ չրջան մը կայ, Նոր Սերունդը հոն է։ Սէնթ Աննի մասնաճիւղը ծնունդ առաւ 12 անդամով եւ այսօր հասած է 46ի։ Մեծ յառաջդիմութիւններ եղած են ամէն առպարէզի մէջ։ Այսօրուան հանդէսին մէջ ալ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդն է որ կը փայլի։ Ուչացած երիտասարդներ, անոտարբեր ծնողքներ, մի սպասէք ձեր զաւակները փրկելու համար, ղրկեցէ՛ք մեզի»։

Պ. Համբարձումեան զեղեցիկ ձայնով երգեց «Կանչէ կռունկ», ու նորէն երգեց Սիփան երգչախումբը։

Ցետոյ քեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը, ընկեր Ց. Նիկողոսեան, որ ակնարկ մը նետելով մեր ժամանակակից պատմութեան վրայ, եւ յետոփոխական չարժումներուն եւ Մայիս 28ի վրայ դիտել տուաւ Թէ մեր հակառակորդները կը նմանին այն Թռչունին որ սովորութիւն ունի ուրիշին բոյնին մէջ ածել իր հաւկիթները ու պարծենալ։ Եթէ մենք ալ իրենց պէս ըլլայինք, նիւթապէս չէինք օժանդակեր ներդաղթին եւ Հայկ. Դատի համար առաջին ձեռնարկը չէինք կատարեր Սան Ֆրանչիսկոյի խորհրդաժողովին։

«Շանթ» թատերախումբը ներկայացուց խիստ ծիծաղաչարժ զաւեչտ մը որ մեծ զուարճութիւն պատճառեց։ կարտանի Նիկոլ Դուման ենթակոմիտէն այս առթիւ 1000 ֆրանք նուիրեց Սէնթ Անթուանի ընկեր Կարօ ենթակոմիտէին։ Ցորին չնորհակալութիւններ։— Գ. Մ.

ՆԵՐԳԱՂԹԻ ՀԱՆԴԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ
ՄԱՐԹԻԿԻ ՄԷՋ

ՄԱՐԹԻԿ, **30** Մայիս (Յառաջ),— Թուական նէս դրեթէ երկու ամիս առաջ Մարսէյլի հանդանակիչ յանձնաժողովը նամակ մը ուղղելով Պ. Պետրոս Օքքաճեանի, խնդրած էր յանձնախումբ մը կազմել ձեռնարկելու ներդաղթի հանդանակութեան։ Անմիջապէս կազմուեցաւ յանձնախումբ մը երեք անդամներով, Պ. Պ. Պետրոս Օղդաճեան, Կ. Մինասեան եւ Մկրտիչ Ասլանեան, որոնց պաշտօնն էր տուն տուն չրջիլ եւ դրամ հաւաքել Martigues'ի, Port de Bouc'ի եւ Croix Sainte'ի մէջ։ Արդէն վերջացած է հանդանակութիւնը. ամէն հայրենակից կատարած է իր պարտականութիւնը, բացի քանի մը անհատներէ, որոնք օրն ի բուն կուրծք կը ծեծեն Հայաստանի համար, բայց ամէն հնարամտութիւն փորձելէն պարտականութենէ խուսափելու համար։

Հանգանակուած է 42.400 ֆրանք, որ յանձնուած է Մարսէյլի Շրջ. Հանդանակիչ Ցանձնաժողովին, փոխան ընկալագիրի։ Նուիրատուներու ցանկը ներփակ կը ստանաք։ Վերոյիշեալ դրամարին 11.000 ֆրանքը դպրոցի հաշուեյարդարէն մնացած է։

«Դպրոցի հաշուեյարդար» ըսի, սիրելի «Ցառաջ», որովհետեւ այնքան խանդավառութեամբ սկսուած գործը ապուսի մը կեանքն ալ չունեցաւ։ Փակման ղլխաւոր պատճառն էր ձեռնհասութեան սրտցաւ անհատի մը պակասը դաղութիս մէջ, որ յանձըն առնէր չաբաթը երկու օր եւ չորս ժամ հայերէն դասաւանդել պղտիկներուն, վճարովի։

Իսկ երկրորդ եւ աւելի տխուր պատճառն այն է — իմ կարծիքով — Մարթիկի Հայերս դեռ չենք սորված դնահատել նոր սերունդի հայեցի դաստիարակութեան արժէքը։ Խ. Արթինեան

ՍԱՀԱԿ-ՄԵՍՐՈՊ ԴՊՐՈՑԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

ՓՕՆ ՏԸ ՇԷՐԻՒ, **31** Մայիս (Յատկագած),— Մայիս 25ի կիրակին կէսօրէ ետքը խնջոյք մը տեղի ունեցաւ դպրոցի սրահին մէջ, որ լեցուած էր կոկիկ բազմութեամբ։ Խնջոյքը բացաւ Պետրոնի երգչախումբը, «Բամ Փորտան»ով։ Ներկաները բոլորն ալ մասնակցեցան իրենց դեղեցիկ երգերով, ճառերով, արտասանութիւններով եւ հայկական պարերով։

Սթանօզի Հայր. Մխիթիւնը 500 ֆրանք նուիրելով՝ դնահատեց Ազգ. եկեղց. վարչութեան եւ օրուան կարգադիր յանձնախումբի աչխատանքները։ Տէր. Զաւէն Գարիպեան եւս 500 ֆրանք նուիրեց Կ. Ցաչէ կողմէ։ Պ. Գ. Գարիպեան երկու խօսքով գովեց դպրոցին աչխատանքները եւ երգչախումբի ջանքերը։ Տէր եւ Տիկին Զիլինկիրեան իրենց զոհունակութիւնը յայտնելով մասնակցեցան նուիրատուութեան եւ գոյացաւ մօտաւորապէս 2000 ֆր.։ Ընդհ. հասոյթը՝ 6000 ֆրանք։

Հանդէսին յաջողութեան համար իր աջակցութիւնը բերած էր Պ. Կ. Գասապեան իր դեղեցիկ նուագով, ազգային երգերով եւ պարերով։ Ներկաները չատ գոհ մնացին։ Կարգադիր յանձնախումբը իր խորին չնորհակալութիւնը յայտնեց բոլոր ներկաներուն եւ մաղթեց որ միչտ այսպէս ներդաչնակօրէն ոճանեն Սահակ-Մեսրոպ դպրոցի տարեդարձը նաեւ մեր ազգային բոլոր ոճաները։

Ց. Մ. Պիչաքճեան

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Մ. Մ.ին վերջին բարեկամական մրցումը տեղի ունեցաւ իր դաչտին վրայ, Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի դէմ. U.S.A.ի Ա. խումբին Հ.Մ.Ը.Մ.ի Մարսէյլի Ա. խումբին Promotionի միջեւ, իսկ ouverture de Rideauն Մարսէյլի Հ.Մ.Ը.Մ.ի Cadet եւ U.S.A.ի Cadetներու մէջ։ Թէեւ օդը բաւական տաք էր, սակայն սառուր բազմութիւն մը փութացած էր դաչտը, քաջալերելու համար մեր Հայորդիները։ Մեր մարզիկները ոչ միայն իրենք ամբողջ տարին բնութեան հետ, ազատ օդին մէջ կ'անցընեն իրենց ժամանակը, այլ եւ բազմութիւններ իրենցմով նոյն մաքուր բնութեան ծոցը կը քաչեն։

Առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ Cadetներու միջեւ։ Երկու կողմն ալ լաւագոյն խաղարկութիւն մը ցոյց տուին սկիզբէն մինչեւ վերջը։ Ցաղթ վերջացաւ հաւասար, մէկ-մէկ։ Կ'արժէ յիչել Մարսէյլի բերդապահ փոքրիկին իմանէթեանը, որ ապագայ կը խոստանայ։ Նմանապէս վերջապահ Սէֆէրեանը որ but ն չնանակողն էր։ U. S. A. փայլեցաւ իր բերդապահով Թաթիկեան եւ Ռոմանոնով։

Մեծերուն մրցումը տեղի ունեցաւ ժամը 5ին։ Երկու խումբերն ալ դաչտ մտան խանդավառ ու բուռն ծափերով։ Եւ որովհետեւ Մարսէյլի Հ. Մ. Ը. Մ.ի առաջին խումբը 1934ին վալանս եղած էր արդէն, տեղական թղթակիցները ծանօթ ըլլալով անոնց, դաչտ մտան լուսանկարուեցան իրենց վարիչներուն հետ։ Օրուան դատաւորն էր Պ. Ֆօնթէնը, առաջին կարգի իրաւարարը։ Մրցումէն առաջ, Հ.Մ.Ը.Մ.ի խումբին պետը համբուրելով մեր խմբապետը, U.S.A.ին նուիրեց իրենց դրօչակը ի յիչատակ օրուան մըրցումին։ Ցաղթ սկսաւ U. S. A.ի յարձակողականով։ Հովն ալ նպաստաւոր վալանսցիներուն։ Սակայն հակառակ որ մերիները առաջին կիսախաղին ամբողջութեամբ կը տիրապետէին, 37րդ վայրկեանին Հ. Մ. Ը. Մ.ը չահեցաւ առաջին նչանակէտը։ Կիսախաղը կը վերջանար մեր պարտութեամբ 1—0։

Երկրորդ կիսախաղը սկսաւ աւելի ուժգին։ Հրմչտուքներն ալ պակաս չէին եւ այսպէս 27րդ վայրկեանին U. S. A.ն նորէն չահեցաւ։ Մեր լաւադոյն աչ ծայրը, Կէմիքսիզեան եւ այսպէս խաղը վերջացաւ հաւասար 1—1, փրկուելով երկու կողմի պատիւը։

Կ'արժէ յիչել Հ. Մ. Ը. Մ.ի վերջապահ Թիֆէնճեանը, բերդապահ Ցովհաննէսեանը, յառաջապահ Տ. Մեսրոպեանը եւ բոլորը։ Իսկ U. S. A.ի կողմէ չնորհաւորելի էին։ Կեդրոնէն Փ. Թէպոյեան եւ Գաղանճեան անոնց բերդապահը Սրապեան, որ յառաջիկայ չրջանին Ֆրանսական խումբէն հեռանալով մեղի կը միանայ։ Մրցումէն վերջ խումբերը առաջնորդուեցան Hôtél d'Angleterre, քաղաքիս գեղեցիկ պանդոկներէն մին, ուր իջեւանած էին, մեր Մարսէյլի հիւրերը, եւ հոն բոլորը մեծարուեցան խմիչքներով։

Չնորհաւորելի են U. S. A.ի վարչական եւ խաղնամակալ մարմինները, որոնք չաբաթ իրիկուն լաւագոյն ձեւով մը դիմաւորած էին իրենց Մարսէյլի ընկերները։ U. S. A.ի պատուոյ նախագահը՝ Վ. Պապիկեան այժմ մարսիլիանակ, որ կ'ընկերանար մարզիկներուն։ Իր նիւթական Թէ բարոյական զոհողութիւններով U. S. A.ին համար եղած է լաւագոյն բարեկամ մը։ — Թղթակից

դործողութեանց մասին: Ամերիկեան հրամանա – տարր բացատրութիւն պահանջած է խորհրդային հրամանատարէն, կարծեցեալ դաւադրութեան մասին, որուն իբրեւ թէ մասնակից են եղեր վարչապետը նախարար մը եւ խորհրդարանին նախագահը:

Կարգ մը թերթեր կը դրեն թէ խորհրդային իշխանութիւնը ուղղակի միջամտելով Հունգարիոյ ներքին դործերուն եւ իրեն համակիր դահլիճ մը կազմել տալով, կ'ուղէ լրացնել Պալքանեան Դաշնակցութեան ծրագիրը: Ուրիշ խօսքով, իր թեւարկութեան տակ առնել Հունգարիան ալ, ինչպէս Ռումանիան, Պուլկարիան, Եուկոսլաւիան եւ Այպանիան: Յետոյ կարգը պիտի գայ Չեխոսլովաքիոյ: Նոյն աղբիւրին համաձայն, այս բոլոր ձեռնարկները պատասխան կը համարուին Մ. Նահանգներուն կողմէ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ մէջ կատարուած դործողութեանց:

Փչբաչէն կը հետագրեն թէ համայնավարներ այժմ տէր տիրական են վերջին մէջ եւ թէ մանր կալուածատէրերու կուսակցութիւնը, որ 57 առ հարիւր մեծամասնութիւն չահած էր վերջին ընտրութեանց մէջ, հետզհետէ կը կազմալուծուի: Վարիչները փախած կամ բանտարկուած են, (վարչապետը Զուիցերիա ապաստանեցաւ), հակառակորդները դուրս ձգուած են եւ դրամներ սպառած: Իրբեւ ակնառու դէմք մնացած է միայն նախագահը, Զօլթան Թիլոի, նախկին ընդդիմադիր մը, այժմ ենթակայ համայնավար կուսակցութեան: Կ'ըսուի թէ երեք ամիսէն իրեն պիտի յաջորդէ Պ. Վէրեշ, դիւղացիական կուսակցութեան վարիչը: Միւս կողմէ վէճ մը ծագած է համայնավարներուն եւ ընկերվարականներուն միջեւ:

Մոսկուա ծանր պատիժներ կը սահմանէ գողութեան դէմ

Ս. Միութեան Գերագոյն Խորհուրդը, որ Մայիս 27ին ընդհատ էր մահապատիժը, Յունիս 4ին նոր հրամանագիր մը հրատարակեց, ծանր պատիժներ սահմանելով անհատական եւ հանրային սեպհականութեան գողութեան դէմ:

Մինչեւ հիմա հասարակ գողութեան համար օրէնքը կը տրամադրէր բանտարկութիւն կամ բռնի աշխատանք արդելափակման կայանի մը մէջ, երեք ամիս տեւողութեամբ: Այս պատիժը այժմ բարձրացած է հինգ – վեց տարի բանտարկութեան, այսինքն 24 անդամ աւելի: Ահաւասիկ նոր հրամանագրին քանի մը տրամադրութիւնները.—

Հասարակ գողութիւն.— Հինգ վեց տարի արդելափակում աշխատանքի կայանի մը մէջ:

Գողութիւն չարագործներու խումբի մը ան – դամներուն կողմէ կամ քանիցս կրկնուած հին յանցաւորի մը կողմէ.— 6էն 10 տարի բռնի աշխատանք:

Աւազակութիւն, այսինքն յարձակում անձի մը վրայ, անոր ստացուածքը յափշտակելու համար, բռնութեամբ, 10էն 15 տարի բռնի աշխատանք:

Աւազակութիւն, այսինքն յարձակում խումբի մը անդամներուն կողմէ, եւ բռնութիւն մահուան սպառնալիքով կամ ծանր վիրաւորումով, 15էն 20 տարի բռնի աշխատանք եւ բռնադրաւում գոյքերու:

Գողութիւն անհատական կամ պետական գոյքերու, 7էն տասը տարի, թալան պետական գոյքերու՝ կրկին անդամ կամ խումբի մը անդամներուն կողմէ՝ 10—20 տարի բանտարկութիւն:

ՋԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԳԱՐԱՁԷն կը հետագրեն թէ Ազգ. ժողովը կարեւոր գումար մը (15 միլիառ ֆրանք) քուէարկեց, երկաթուղիները արդիացնելու համար: Ասկէ զատ, վեց միլիառ ֆրանք պիտի յատկացուի նոր երկաթուղի մը չինելու համար որ Թուրքիան պիտի կապէ Իրաքի եւ Իրանի: Վերջապէս վեց միլիոն ֆրանք պիտի յատկացուի նաւահանգիստներու չինութեան: Այս բոլոր չինութիւնները պիտի կատարուին ամերիկացի սպաներու եւ մասնագէտներու հսկողութեան տակ:

ՆՈՐԷՆ ՊԱՑԹՈՒՑԻԿ ՆԱՄԱԿՆԵՐ հասան Լոնտոն, այս անդամ ուղղուած արտաքին դործերու ներկայ եւ նախորդ նախարարներուն, Պէվինի եւ Իտընի: Ղրկողը՝ նոյն դաղտնի կազմակերպութիւնը՝ որ կը դործէ Իտալիոյ մէջ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ արտաքին նախարարը, զօր. Մարշըլ, ճառ մը խօսելով հրաւիրեց Եւրոպայի ազդերը ծրագիր մը պատրաստել իրենց պէտքերու մասին, որպէսզի կարենան ոտքի կանգնիլ Ամերիկայի աջակցութեամբ: Ամերիկա դիտէ որ Եւրոպա չօչափելի օդնութեան պէտք ունի յառաջիկայ 3—4 տարիներու ընթացքին, այլապէս պիտի մատնուի «տնտեսական, ընկերային եւ քաղաքական կազմալուծման»:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱՑՈՒԹԻՒՆԸ յուձեց իր վերատարդական միութեան վարիչ մարմինը, որ ամբաստանուած էր «անկարգապահութեամբ եւ ծանր յանցանքներով»:

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՊՈՄՈՆԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ իրիկուն մինչեւ լոյս, նորաչէն դպրոց – սրահին մէջ,

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէի, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի, մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Քրիստափոր խումբին եւ կապոյտ Խաչի Պոմոնի մասնաճիւղին: կը նախագահէ ընկեր Գ. ՔԷՆՏԻՐԵԱՆ, կը խօսի ընկեր Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ:

Դեղարուեստական մաս բաժին: կէս գիշերէն վերջ հայկական եւ եւրոպական պարեր, ճոխ պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

×

ՊԱՆԵԼՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Ազդակ» ենթակոմիտէի, ՅՈՒՆԻՍ 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ, մինչեւ կէս գիշեր, Bourg la Reine, քաղաքապետական սրահին մէջ:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ՆՈՒԱԳ, ԵՐԳ, ՊԱՐ եւ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ:

×

ՊՈՒՏՈՑԻ ՄԷՋ

Այս կիրակի Արդիկի դաշտին վրայ, կէս օրէ վերջ ժամը 3ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին եւ մասնակցութեամբ Հ. Ց. Դ. Մուրատ խումբին: Երգ, նուագ եւ բանախօսութիւն: Փափաքողները կրնան առտուընէ մեկնիլ որոշուած տեղը:

Տր. Կապոյտ Խաչի Օրը

8 Յունիս, կիրակի ժամը 15ին, Centre Marcelin Berthelot, 28bis, rue St. Dominique, métro Invalides:

Կը նախագահէ ՏԻԿԻՆ Տ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Կը խօսի ՏԻԿԻՆ Էվ. ԲԻՋԱՆԴ

Դեղարուեստական խնամուած բաժին

Շնորհալի մասնակցութեամբ Օր. ՌԻԺԻՆԱ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի (Prix de Conservatoire):

Հայկ. հնդեակը կը նուագէ Սպենդիարեանէն, կոմիտասէն եւ Բարխուդարեանէն: Կ'երգէ Պ. Մ. ԽԱՉԻԿԵԱՆ (պաս), Պ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՕՆ դաշնակ, եւ չքեղ պալէներ, Օր. ԱՎԱԹԱՄՕՎԻ դեկավարութեամբ: Կ'երգէ նաեւ Տիկին ԱՐՄԵՆՈՒՀԻ ԴԵ – ԻՈՆԵԱՆ: Մուտքը ազատ է

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ ԲԱԳՈՒԻ ՄԱՍԻՆ

Յայտնի դասախօսուհի՝ Տիկին Petit Ter Boghossian (վարձատրուած բարձր աստիճաններով Ֆրանս. կառավարութենէն), պիտի խօսի Բագուի 1918ի ԵՂԵՐԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒ մասին: Շնորհիւ այս Ֆրանսուհիին դերմարդկային քաջութեան, բազմաթիւ Հայեր աղատեցան Լարդերէն: Տիկինը Ֆըրանսայի եւ հիւս. Ափրիկէի զանազան քաղաքներուն մէջ ըրած է արդէն այս չահեկան դասախոսութիւնը բազմաթիւ ունկնդիրներու առջեւ: Դասախոսութիւնը, որ քաղաքական հանդամանք չունի, տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 14.45ին, Salle de Géographie, 184 Bd. St. Germain: Մուտքը 30 Ֆրանք:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Պ. Ալէքսան Փանոսեան եւ զաւակները՝ Յակոբ, Հայկանուշ, Հրանուշ, նաեւ ընտանեկան բոլոր պարագաները, իրենց սրտագին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն ընկերներու, բարեկամներու եւ ծանօթներու, որոնք՝ անձամբ, ծաղկեպսակներով, նուիրատուութիւններով, հեռագրով ու նամակներով իրենց վշտակցութիւնները յայտնեցին վերջին յղրացեալ կնոջ, մօր եւ ազգականին ՏԻԿ. ՇՈՂԱԿԱԹի դառնաղէտ մահուան առթիւ: Եւ մասնաւորապէս այն ընկերներու եւ բարեկամներուն, որոնք մասնակից եղան իրենց կրած տառապանքին, ամբողջ մէկ չաբաթ:

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ, 200.000 Ֆրանք տուգանքի եւ ստացուածքներու մէկ երրորդին դրաւման դատապարտուեցաւ ռուս դեղանի կոմսուհի մը, Մառիա Զերնիչեւ, իբրեւ գործակից Ֆրանսական կէսթափոյի, ինչպէս եւ սեւ չուկայով հարստացած: Դատապարտեալը 1919ին փարիզ փոխադրուած էր Ռուսաստանէն, երբ չորս տարեկան էր: Ամուսնացած էր չարժանկարի մեծ արուեստագէտին՝ Անռի Կառայի հետ, որ մինչեւ Պրաղիլիա տարած էր դինքը: Յետոյ բաժնուեցաւ եւ դրաման սառներու, որոնց մէկուն սիրահարած էր, ինչպէս կը դրեն թերթերը:

ԼԻԲԱՆԱՆ ընակելու հրաւիրուեցաւ Ապտ էլ Քէրիմ, Հիւս. Ափրիկէի երիտասարդութեան կողմէ: Երուսաղէմի նախորդ միւֆթին ալ հոն պիտի անցընէ ամառը: Կ'ըսուի թէ երկու փախստականները դաղտնի տեսակցութիւն մը ունեցած են:

ՀԻՒՍ. ԱՓՐԻԿԷի քսան միլիոն Իսլամները բացարձակ անկախութիւն կը պահանջեն, յայտարարեց Ապտ էլ Քէրիմ եւ ոչ թէ մաս կազմել Ֆըրանսայի եւ Սպանիոյ գաղթային իշխանութիւնաց:

Օր. ՍԻՒԶԱՆ ՊԼՃԻՏԵԱՆ
ԸՆԿԵՐ ՍՏԵՓԱՆ ՏԷՐ ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ

Փարիզ Ամուսնացած 27 Ապրիլ 1947

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. Ֆրանսայի Շրջ. վարչութիւնը ժողովի կը հրաւիրէ, Յունիս 7ին, չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Սէն Շամոնի մասնաճիւղը, սովորական հաւաքատեղին:

Յունիս 9ին, երկուշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին, Սէնթ Էթիէնի մասնաճիւղը, սովորական հաւաքատեղին:

Յունիս 7ին, չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, Վիէնի մասնաճիւղը, սովորական հաւաքատեղին:

Այս ժողովներուն ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. վարչութեան ներկայացուցիչը: Սիրով կը հրաւիրուին կապոյտ Խաչի սանուհիները:

ՍԷն ԺԷրմա (Մարսէյլ) Հ. Ց. Դաշնակցութեան «Հայաստան» ենթակոմիտէի ընկերական ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ց. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի, առտուան ժամը ճիշդ 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Օրակարգ՝ չարք մը խընդիրներ եւ զեկուցում: Նիւթը՝ Հ. Ց. Դ. երիտ. Միութիւն (չար.):

ՄԱՐՍԷՅԼ – ՓՐԱՏՈՑԻ ՄԱՑՐ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԴՊՐԱՑ ԴԱՍԸ եւ ԱՐՄԵՆԻԱ երկսեռ խումբի վարիչ մարմինը կը ծանուցանեն որ, տարին անդամ մը՝ Յունիս ամսոյ առաջին կիրակին, յիշատակի օր նշանակուած ըլլալով, հանդիսաւոր պատարագ եւ հոդեհանդիստ պիտի կատարուի, այս կիրակի, ի յիշատակ բոլոր զպիրներու եւ երկսեռ երդիչներու հանդուցեալ ծնողաց կամ ընտանիքի համդուցեալ անդամներուն: Իր սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերէ յայտնի երդիչ Պ. ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱՋԵԱՆ:

SOCIETE DES CONCERTS DU CONSERVATOIRE
Théâtre des Champs Elysées

Այս չորեքշաբթի 11 Յունիս ժամը 21ին

Մ'ռաֆֆի Պետրոսեան

Պիտի նուագէ Պէթհովէնի, Ռախմանինովի, Լիսդի եւ Լոպրիի Concertoները նուագախումբով, դեկավարութեամբ JEAN FOURNETի:

ՀԱՄԱԹՈՒԱՏԻ ՎԵՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԽՆԶՈՑՔ

Յունիս 15ին, կիրակի ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր Ս. Եղիազարեանի սրահը, 4 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Նուագ, հայկական եւ եւրոպական պարեր, ճոխ պիւֆէ, լաւ պատրաստուած մսեղէններ եւ փաթլավաներ: Դիւրամատչելի դիներով: Մուտքը ազատ է:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի փարիզի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Պ. Ալէքսան Փանոսեանի եւ իր զաւակներուն, ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ՇՈՂԱԿԱԹ ՓԱՆՈՍԵԱՆի դպրանպէտ մահուան առթիւ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ պատերազմի ընթացքին բոլոր սկաուներու եւ ծնողներու յիշատակին, Փրատոյի Ս. Թարգմանչաց եկեղեցւոյն մէջ: Վաղը, կիրակի, բոլոր արիներն ու արենուշները պիտի հաղորդուին: Մխրպետական աստիճաններու բաշխում եւ երդում: կը նախագահէ չրջանային պատուոյ պետ հրամանատար ՏԻՐԱՆ ԹԻՒԲԻԷԵԱՆ: Կը հրաւիրուին ծնողներուն հետ նաեւ բոլոր նախկին սկաուներն ու բարեկամները:

CANNES ԳԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

կը յանձնարարուի կարդալ նոյն քաղաքին մեծ օրաթերթը,

L'AVENIR DE CANNES

որուն տնօրէնը, հայրենակից մը, սիրայօժար կը տրամադրուի իր ընթերցող հայ այցելուներուն որ եւ է ծառայութեան համար:

Ռադիատիւի պահեստարներ և պարագաներ

Ունինք կաչիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր պէտքերու համար դիմեցէք Ց.Փ.Փափազեան վաճառատունը, 233, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Claciere:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 8 JUIN 1947 Կիրակի 8 ՀՈՒՆԻՍ

ԺԲ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5054-ՆԱՐ 2ՐՈՒԱՑ Թիւ 663 ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱՐԵՒԵԼՔԻՑ ԼՈՅՍ Է ԾԱԳՈՒՄ»

Նախ եւ առաջ՝ որտեղի՞ն Մերձին Արեւելքի, Սուրիա – Լիբանանի մեր լոյս – եղբայրներուն, տարբեր թէ երիտասարդ:

Ողջոյն եւ խնդութիւն, որովհետեւ անոնք յաջողած են ծաղկուէտ անդաստանի մը վերածել վերքերմնի անապատը, մտքի եւ արուեստի ճակատին վրայ, ինչպէս ուրիշներ՝ տնտեսապէս:

Ես այս՝ ճակատ ճակտի մաքառելով անհնարին դժուարութեանց դէմ: Ասպարէզ կարդալով նիւթական թշուառութեան եւ հոգեկան ամայութեան, որ կը սպառնային փչրել իրենց թեւերը:

Այս թերթը միշտ ալ խանդաղատանքով արձանագրած է անոնց նուաճումները: Թէեւ, օրը օրին հրատարակուած տեղեկութիւններն ու տեսութիւնները բաւական չեն, լրիւ դաղափար տալու համար:

Քանեւէհինդ տարուան ընթացքին, երբեմնի վրաններուն եւ հիւղաւաններուն վերեւ հասած է սերունդ մը, որ կրնայ չափուիլ Լոյս - Քաղաքի հին ու նոր բախտաւորներուն հետ: Շատ մը տեւ – ակէտներով:

Կրթականին զուգընթաց՝ գրական - դեղարուեստականը:

Բարեհաճեցէք թղթատել, սերտել իրենց պարբերական հրատարակութիւնները ու գիրքերը, իրենց յղացում, լեզու եւ չնորհ: Նոյնիսկ լրերեւ հմտութիւն:

Վատահ ենք որ երկա՞ր պիտի խորհրդածէք, ձեր գլուխը սեղմելով երկու ձեռքերու մէջ:

Մեր ներհատասէր գրողներու ճիգն ու ստեղծագործութիւնները, առանց դաւանանքի խորութեան, պիտի խոնարհեցնէին չատ մը ինքնահատեան ճակատներ, այս լուսացնցուղ պողոտաներուն վրայ (թող կրկնած ըլլանք անդամ մը եւս):

Դպրոցներու ցո՞ւցը: Հայ ձեմարանը, որ «ժառանգորդներ» կը հասցնէ, լուռ ու մունջ, երկու աննման վաստակաւորներու չունչին տակ: (Լ. Շանթ եւ Ն. Աղբալեան):

Լո՛յս, լո՛յս: «Արեւելքից լոյս է ծագում»:

— Բայց յեղափոխական երգի մը բառերն է որ փոխ կ'առնէք: Անբնական չէ՞:

— Ընդհակառակն: Երկի լոյս յանուն ազատութեան: Ազատ լոյս՝ յանուն գրականութեան եւ արուեստի: Մէկը միւսին լրացուցիչը:

... Եւ այժմ անցնինք բուն օրակարգին:

Հիմնական խնդիր մըն է որ կը յուզէ Հալէպի մեր հրաչունչ պաշտօնակիցը, «Նայիրի», յարա – կից սիւնակին մէջ:

Առաջարկը չատ մօտ է մեր սրտին: Վերջին ամիսներու ընթացքին քանի՛ քանի՛ անգամներ փորձեցինք վերլուծել տագնապը, յանգելով միեւնոյն եզրակացութեան,— Ինքնապաշտպանութիւն:

« Նայիրի» խնդիրը կը դնէ չեշտակի,— Համագումարի մը հրաւիրել Հայկական Արտասահմանի դրողները: Պատեհութիւն ընծայել, որպէսզի արտայայտուին ու ելք մը գտնեն հինն ու նորը:

— « ... Հայ միտքը կը գալարուի: Հայ գրականութեան սլաքը վտանգաւոր տատանումներ կ'արձանագրէ: Հայ հոգին կը ցնցուի, առհասարակ իր յատակին ընդերքը մինչեւ: Բան մը կը սարսի: Բան մը կը խլրտի: Բան մը կը ճարճատի»:

Բանաստեղծական մարզանքներ չեն այս նախադասութիւնները, այլ խիտ բնորոշումը խոր, չատ խոր տագնապի մը: Կարելի է մանրել իւրաքանչիւր խօսքը, դարձնելով մատչելի, հասկնալի բոլորին համար:

Կը յաջողի՞ այսպիսի ձեռնարկ մը, ներկայ պայմաններուն մէջ:

Անշուշտ ոչ մէկ օրէն միւսը: Բայց, ինչո՞ւ չէ, ուշ - կանուխ: Կը բաւէ որ մարդիկ ըմբռնեն թէ ալեկոծութեան մը մասնուած ենք եւ նաւարեկութիւնը կրնայ դառնալ անխուսափելի, եթէ իւրաքանչիւր դրոց – բրոց նախընտրէ կծկուիլ իր պատեանին մէջ, ինքնագոհ եւ կարճատես:

Եւ որպէսզի կարելի ըլլայ գործնական ելքի մը յանգիլ, անհրաժեշտ է որ իւրաքանչիւր դաղութի դրողները նախ կազմակերպուին իրենք իրենց մէջ, պայծառ դիտակցութեամբ: Առանց հաւատաքննութեան հաւնոցներ կամ հլու–հպատակութեան վարպետներ կազմելու:

Մէկ նշանախօսք,— Փրկել Արտասահմանի հայկական մշակոյթը, առաւելապէս լեզուն եւ դրականութիւնը, լրացնելու համար այն միւսը որ կը մշակուի Ս. Հայաստանի մէջ:

Շ.

ՊԻՏԻ Է ԻՍԱՀ ԳՐԱԳԻՏՆ

ՄՄԲ.— Հալէպի մեր յառաջապահ ամսագիրը, «Նայիրի», հիմնական խնդիր մը կը յուզէ, հետեւեալ կոչով: Պիտի գրաղիմէ առանձին.—

Որոշ է այլեւս, թէ ազգովին կ'ապրինք ճակատագրական պահ մը, ուր Հայ Միտքը, հայ կեանքին հետ, հասած է վտանգաւոր դարձակէտի մը: Ծանրակշիռ տարողութեամբ եղելութիւններ կան, որոնք ծնունդ կուտան դալթակղեցնող հարցումներու եւ վճռական պատասխաններ կը փընտռեն: Հայ կեանքը խորունկ տագնապ մը կ'ապրի: Հայ միտքը կը դալարուի: Հայ դրականութեան սլաքը վտանգաւոր տատանումներ կ'արձանագրէ: Հայ հոգին կը ցնցուի, առհասական իր ընդերքին յատակը մինչեւ: Բան մը կը սարսի, բան մը կը խլրտի, բան մը կը ճարճատի: Թաքուն փոթորիկ մը կը հունդայ հոգիներու մէջ ու ելք կը փնտռէ, ձեւ կը փնտռէ: «Մեծ հովերու պէս յանկարծ խոհեքը մեծ կ'այցելեն», ինչպէս կ'ըսէր Թէքէեան: Բայց նաեւ պզտիկ հովեր, ցուրտ, սուր, ցաւցնող չեղրերու պէս, արիւնող դաշոյններու պէս: Տարօրինակ պահ մըն է, հաւաքական գինովութեան վիճակ մը, ուր բնտրանին մօտ է խաժամուժի վերածուելու, ուր հայելիները ամէն ինչ բեկ ու ծռմածուռ ցոյց կուտան, ուր երգը խժալուր պոռտուք է միայն եւ Աղօթքը՝ տնօրինակ բարբան – ջանք:

Իմացական ու զգացական այս թոհուբոհին մէջ, հարկ է որ գրադէտը կանգնի իր ամբողջ հասակով ու պերադոյն ճիգով մը փորձէ քիչ մը պայծառութիւն, քիչ մը յատակութիւն հակադրել եւեւէջող քաոսին: Հարկ է որ գրադէտը խօսի: Գրադէտը, ժողովուրդին ամէնէն պայծառատես ա – ռաքեալը, որուն խօսքին ուժը կուգայ անցեալէն ու ճառագայթ կ'արձակէ ապագային: Հարկ է որ գրադէտը խօսի, գրադէտը պատգամէ, գրադէտը մէջտեղ գայ: Գարագաներ կան, ուր լռութիւնը համաչօր է մեղսակցութեան: Հարկ է որ գրադէտը խօսի, ազատ ու անկաշկանդ, բանայ սիրտը իր ժողովուրդին առջեւ: Ահա թէ ինչու հրապարակ կը դնենք կարեւորագոյն խնդիր մը,

ԳԱՂԹԱՀԱՅՑ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

որուն չուրջ կը հրաւիրենք մեր աշխատակիցները որ արտայայտուին լրջութեամբ ու համոզումով, անկախապաշար ոգիով ու քաղաքացիական քաջութեամբ: Կոչ կ'ընենք նաեւ մտաւորական պարկեշտութիւնը ամէն բանէ վեր համարող բոլոր գրողներուն, որպէսզի անդրադառնան, թէ չհզող ու չառաչող այս ժամանակին մէջ, նուաստութիւն է խլրտուքի դեր ստանձնել եւ մակընթաց գաղափարներու հեղեղին դէմ անտարբեր ձեւանալ: Ապրող ամէն գրադէտ հարկաւոր է իր ժամանակին ու գարը ալեկոծող հոսանքներուն: Պէտք է խօսի գրադէտը ծայրագոյն արժանաւորութեամբ, խոր – ըունկ դիտակցութեամբ իր կոչումին, հաւատարմութեամբը նուիրական իր գերին:

Ո՞վ պիտի նախաձեռնէ Համագումարը, ո՞ւր պիտի կայանայ, որո՞նք պիտի հրաւիրուին, ի՞նչ օրակարգեր պիտի դրուին — հարցումները մենք կուտանք, բայց կը սպասենք որ պատասխանները բանաձեւեն ուրիշներ: Դիտել տանք միայն, թէ պատկառելի հեղինակութիւն մը կամ մեծակչիռ հիմնարկութիւն մը ինքնին պիտի բաւեն համագումարին տալու իր կշիռը, ծերունազարդ Զօպանեանէն մինչեւ Միխիթարեան Միաբանութիւն, Համազգայինէն մինչեւ «Հայրենիք» ամսագիր: Նիւթական մանրամասնութիւններ, գործնական ղժուարութիւններ չուտով կը հարթուին, եթէ ըմբռնուի, թէ ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ է Գաղութահայ Գրողներու Համագումարը:

Գիտենք, թէ անանուն եւ անպատասխանատու դրչակներու բազմութիւնը պիտի խլրտի նորէն, եւ Հայաստանն ու Արարատը վկայութեան պիտի կանչուին, փաստելու համար Համագումարին... հակայաստանեան բնոյթը: Տիղմր պիտի բարձրանայ նորէն՝ օրաթերթերու սիւնակներէն ու փորձէ հասնիլ տագնդաւոր դրողներու պատուանդանին: Եւ սակայն, իմացական ուժը, արուեստին փայլով ու տագնդին ճնշող ծանրութեամբը պիտի ճղմէ բոլոր տղրուկները, թութակները, մանր – մունր արարածները, իրենց մանրիկ եսերով եւ անտեղի փառասիրութիւններով: Կը բաւէ, որ յաւիտենական դեղեցկութիւններու խռովքը ապրող եւ ցեղի՛ն արժէքներու պաշտամունքը ունեցող դէմքեր հաւաքուին սեղանի մը չուրջ՝ ու անոնց հաւաքական խօսքը անվիճելի պատգամ էարդէն ներկայ եւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Մտիկ չեն ըներ վարչապետին գեղագոյն կոչը

Փարիզի կեանքը ջլատուած

Երկաթուղիներու պաշտօնեաներն ու բանուորները ընդհ. գործադուլ յայտարարեցին Ուր. դիշեր, հակառակ վարչապետին յորդորներուն: Այնպէս որ երէկ, չաբաթ, հաղորդակցութիւնները դադրած էին Փարիզի մօտաւոր թէ հեռաւոր դիծերուն վրայ, առաւօտեան ժամր 1էն սկսեալ:

Աւելորդ է բացատրել այս գործադուլին հետեւանքները, որոնք հիմնովին կը սարսեն երկրին տնտեսական կեանքը, մանաւանդ եթէ երկար տեւէ աշխատանքի դադարումը:

Ամփոփենք դէպքերու ընթացքը.—

« Շըմին»ներու Դաշնակցութիւնը մանակի գործադուլ յայտարարած էր ուրբաթ օր, գլխաւորաբար հեռաւոր դիծերուն վրայ, բայց տեղ – տեղ երթեւեկը դադրած էր նաեւ արուարձաններու համար, եւ վերոկատ երկիւղան ժամը 5էն վերջը: Այնպէս որ քաղաքէն դուրս բնակողները կատարեալ անելի մը մատնուած էին, մասնաւորապէս կառ տը լ'Էսթի գծին վրայ: Այս միջոցին Փարիզի մէջ պանդոկ ճարելն ալ չարչարանք է, ուրեմն կրնաք երեւակայել հազարաւոր քաղաքացիներու վիճակը:

Ուրբաթ օր բանակցութիւններ պիտի կատարուէին կառավարութեան հետ, եւ կը կարծուէր թէ տագնապը պիտի լուծուի խաղաղութեամբ: Սակայն, ճիշդ հակառակը պատահեցաւ: Առտուն կանուխ երթեւեկը դադրած էր կառ տը լ'Էսթի գծին վրայ: Ժամր 15ին բանուորներու պատուիրակութիւնը ունկնդրութեան ընդունուեցաւ հանրօգուտ չինուածքներու նախարարին կողմէ, վարչապետարանին մէջ: Նախարարը, Ժիւլ Մոք, չատ յոռետես էր: Ինչ վերջը վարչապետը ճաշասփիւռ կոչ մը կ'ուղղէր աշխատաւորներուն, յորդորելով որ վերսկսին աշխատանքը: Պարզելէ վերջ դրուած պահանջները եւ կառավարութեան տեսակէտը, Պ. Ռամատիէ կը չեշտէր.

— « Գիտէք թէ ինչ կը նշանակէ կառախումբերու դադարը ազգին համար, կը նշանակէ ջլատել տնտեսական կեանքը, վտանգել պարենաւորումը, որուն պարնել ազգին կեանքը: Դուք հայրենասէրներ էք: Դուք արիաբար դիմադրեցիք Գերմաններուն 1944ին: Դուք տենդագին եւ արդիւնաւէտ աշխատանքով մը ապահովեցիք վերակառուցիչներու վերահաստատումը 1944ին եւ 1945ին: Դուք լո՞ չպէս կը զարնէք Ֆրանսան դոր նախ պաշտպանեցիք, յետոյ ոտքի հանեցիք: Պահանջեցէք ինչ որ արդար կ'երեւայ ձեզի: Կառավարութիւնը յանձն կ'առնէ ընել ինչ որ կը թոյլատրէ երկրին տնտեսական հաւասարակշռութիւնը: Բայց, նախ գացէք աշխատեցէք այն դիրքերուն վրայ դոր ընդունած էք ազատօրէն, չէք կրնար դասալիք ըլլալ »:

Այս կոչն ալ օգուտ չունեցաւ: Երկաթուղիներու սէնտիքան մերժեց բանուորներուն հաղորդել այս կոչը, եւ ընդհ. գործադուլի հրաման տուաւ:

Վարչապետը խօսեցաւ նաեւ Ազգ. ժողովին մէջ, պարզելով կացութեան դժուարութիւնները: Հաստատեց թէ մէկ տարիէ ի վեր կրկնապատկուած է երկաթուղիի բանուորներուն աշխատավարձը, թէեւ կարդ մը դասակարգեր կը գըտնուին աննպաստ վիճակի մը մէջ: «Եթէ ամբողջութեամբ ընդունինք անոնց պահանջները, 30 միլիառ ֆրանքի նոր ծախք մը պիտի ունենանք որ պիտի ազդէ դրամին շրջաբերութեան վրայ: Մենք պիտի փորձենք կարելին, ամբողջ կարելին»:

ԱՌ ԱՁԻՄ ՈՉ ՄԷԿ ԲՌՆԱԴԱՏՈՒՄ

Ընդհ. գործադուլի յայտարարութենէն վերջ, նախարարական խորհուրդը բացառիկ նիստ մը դումարեց, ուր որոշուեցաւ առ այժմ պարտաւո –

դալիք սերունդներուն համար: Կը բաւէ, որ վաստակաւոր Զօպանեան մը, Շանթ մը, Օշական մը, Զարեան մը կամ Աղբալեան մը իրենց սպիտակափառ հովանին տարածեն Համաստեղի մը, Նար – Դոսնիի մը, Սարաֆեանի մը, Արամ Հայկազի մը, Նուրիկեանի մը եւ նոյնքան մը աւելի երիտասարդ դրողներու խանդավառութեան վրայ, որպէսզի համագումարը յարգանք միայն պարտադրէ եւ անվերապահ հիացում:

ՆԱՅԻՐԻՆ, ահաւասիկ, ըսաւ իր խօսքը, առանց ծամծմելու բառերը, խուսափելով մանուածապատ դարձուածքներէն, կակուղ բամպակ առոյթներէն: Այժմ խօսքը կը պատկանի հայ դրադէտին, հայ մտաւորականին, կը պատկանի խօսքը՝ իր կոչումին գլուխկից հայ մտաւորականութեան: Պէտք է կազմակերպուի Գաղութահայ Գրողներու Համագումարը:

ՆԱՅԻՐԻ

ԿԱՐՄԻՐ ՏԱՂ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ ԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ

Հ. ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ՏԱՂԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՄԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ՏԱՂԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՄԲ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՄԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ՏԱՂԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՄԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ՏԱՂԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՄԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ՏԱՂԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՄԲ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԿԱՐՄԻՐ ՏԱՂԻ ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԿՏԻՎԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅԱՄԲ

ՊՈՒՏՄ ՄԻՋԱՂ

Քանի՞ն

Ազգային Դատ։ Ներդաշնք։ Դպրոց։ Եկեղեցի, Հայ մշակոյթ, բոլորը, ամէնքը կոճակ ըրէ։

Կայ ու չկայ, Հ. Մ. Ը. Մ. սիրաշահելու հարցըն է հրապարակի վրայ...

Սուրիոյ մէջ, «Հրաժարական» տեղացնել կու տան Հ. Մ. Ը. Մ.ի տղոցը, իբրեւ «Դաշնակցական — ոչ - հառաջդիմական»ները

Հոս, Ֆրանսայի մէջ, մաս - հաղորդութեան վրայ կ'երդնուն, անոր Հայաստանասէր — հառաջդիմական» ըլլալը փաստելու համար...

Ա՛ս ինչ բախտաւոր, ինչ հրաշագործ կազմա - կերպութիւն է։ «Ա.Ջ»ն ու «ձախ»ը մրցումի ելած են զայն սիրաշահելու կամ անոր պաշտպան կանգնելու համար։

Տեղ մը կը քարկոծեն, ուրիշ տեղ մը բուրվառ կը չիչխկացնեն անոր առջեւ։

Հասարակ մահկանացուներուն տրուած չէ անշուշտ, հասկնալ թէ՝ ինչ կը նշանակէ «Դաշնակցական», «Ռամկավար» կամ «Ճակատագրական» Հ.Մ.Ը.Մ.։

Նոյնպէս ամէն դէմու դրած չէ հասկնալ թէ Հ. Մ. Ը. Մ.ը ե՞րբ եւ ո՞ւր Դաշնակցական, Ռամկավար, Ճակատագրական է կամ անկախ... ե՞րբ հայրենիքի կոդքին է եւ ե՞րբ անոր կուրծքին կամուսին վրայ։

Այս բոլոր նրբութիւնները դիտնալը՝ տրուած է արտակարգ տաղանդով օժտուն դէմքերու, աստղագիտարանի մը հեռադիտակին չափ հեռատես աչքերու։

Հաստատ որ դիտեմ այս մեծ կազմակերպութիւնը անկախ եւ համահայկական է։ Անոր խէաը կ'ընդդիմէ բոլոր տեսակի եւ գոյնի հայորդի - ները՝ անխտիր։ Անոր նշանարանը Բարձրացուր եւ դաւանանքը՝ Ծառայել Հայրենիքիսն է։ Ի՞նչ պէտք կայ փոխելու այդ դեղեցիկ խօսքն ու երդումը եւ զայն զարգարել ճղնիլ «Հայրենիքիս հետ եւ հայրենիքիս կողքին» յաւելուա - ծով մըն ալ։ Բարեյուսութեան վկայակո՞ն... Շատ բնական է որ Ան պիտի չըլլար «Թուրքին հետ, հայրենիքին դէմ»...

— Ո՞նչ կը նշանակեն Հ. Մ. Ը. Մ. չորս գիրերը։

Նոր վարիչ մը.— Ո՛նչ տգիտութիւն, « Հայ Մարմնամարզական Միութիւն»։

Ուրիշ նոր մը.— Ատ ալ չգիտնալու բա՞ց է, սա ո՛ւր է, Ֆիլիպոլ կը խաղան նէ ան է։

Հին անդամ մը.— Տակաւին անունն իսկ չեմ գիտեր։ Հայ Մարմնակրթական Ընդհ. Միութիւն է, որ իր սկաուտական խիտ շարքերով, մեր պատանիներուն փրկարար լաստն է։

— Հապա՛ ի՞նչ է սա «Դաշնակցական Հ. Մ. Ը. Մ.»ը։

= Կ'երեւայ թէ ասոնց *Ֆութպոլը* բառակուսի է եւ ձեռով կը խաղան եւ իրենց սկաուտներն ալ միասրտուն տափատ կը հագնին... իսկ միւսները ռանկիւն գնդակով եւ սկաուտներն ալ գոյգ տափատներ հագած դաշտ կ'իջնեն...

— Այո՛ այո։ Մէկը կ'երդնու՝ «Ծառայել հայրենիքիս» միւսը՝ «*Հայրենիքիս հետ, հայրենիքիս համար*»...

= Եւ այս վերջիններն անցած օր, շա՛տ զեղեցիկ պիտակներով պատուած էին նախկիններն՝ «Չար նախանձ», «սեւ հոգի մարդիկ», «խառնա - կիչներ» , «մարզիկի կոչման անարժան տղաք» , «զրպարտիչ», եւայլն, եւայլն ...

— Այդ վեհ նշանաբանի՞ն տակ այս բոլոր յիշողները... վա՛յ վայ, վո՛ւյ վույ։ Եւ յանուն ի՞նչ բանի։

= Յանուն «հառաջդիմականութեան» եւ Հայաստան պիրելոյ...

— *Վա՛յ բարձրացիր, վա՛յ բարձրացուր...*

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«Ծառաջ»ի 5000րդ թիւը

Փարիզի մեր պաշտօնակիցը՝ «Ծառաջ», Ապրիլ 2ի թիւով հրատարակած է իր 5000րդ թիւը։ Բազմապիսի նեղութիւններով հրատարակուող թերթի մը համար ասիկա փայլուն յաջողութիւն մըն է։ Արեւմտեան Եւրոպայի կեդր. կոմիտէն մասնաւոր դրութեամբ մը շնորհաւորած է այս յաջողութիւնը եւ նոր նուաճումներ մաղթած «Ծառաջ»ին, որ իր օրկանն է։ Այս հեռաւոր ափերէն մենք եւս սրտանց կը միանանք կեդր. կոմիտէի շնորհաւորութիւններուն։

Ճաճախ ըսուած է որ խօսքը կամ դիրը արժէք չունին, եթէ անոնց չընկերանար գործը։ Ասիկա ճիշդ է։ Բայց աշխարհի մէջ, մանաւանդ մեր հայ իրականութեան մէջ, պիտի չըլլար ոեւէ գործ, եթէ անոր մասին օրերով, շաբաթներով ու ամիսներով չդրուէր ու չխօսուէր։ Մօտ քառորդ դար է Ծառաջը եղած է բերանը Ֆրանսայի հայ գաղութին, որ կանգնի 80.000ը։ Այս գաղութը եղած է մեր կենդանի, գործօն ու զոհաբերող գաղութներէն մէկը։ Բայց նոյնիսկ այսպիսի գաղութ մը պիտի չկրնար ոեւէ գործ յաջողութեամբ դլուխ հանել՝ եթէ չունենար իր մէջ «Ծառաջ»ի նման կենդանի թերթ մը, որ շարունակ խօսած, գրած, չունչ սպառած է՝ ցան ու ցիր մտքերուն ամէն օր ձեւ տալու, օդի մէջ կախուած ծրագիրները գործի վերածելու համար։

Ֆրանսայի գաղութի կենդանի գործերէն մէկն ալ մեր կազմակերպութիւնն է՝ Դաշնակցութիւնը իր բազմաթիւ կոմիտէներով, Հայ Կապոյտ Խաչը իր մասնաճիւղերով ու մեծաթիւ անդամներով եւ հայ նոր սերունդը՝ ամէն տեղ ծաղկող իր ուխտերով։ «Ծառաջ»ի մէջ, ինչպէս հայելիի մը, մենք չարունակ կը տեսնենք այս կազմակերպութիւնները, անոնց ամէնօրեայ գործը եւ յարատեւ վերելքը։ Առանց Դաշնակցութեան եւ անոր չունէին, պիտի չկրնար գոյութիւն ունենալ «Ծառաջ»ը՝ այն ակզբունքներով եւ իդէալներով, որոնք անոր ամուր պատուանդանն են։ փոխադարձաբար, առանց Ծառաջի, Դաշնակցութիւնը եւանորկապուած կազմակերպութիւնները եւս չատ բան պիտի կորնչցնէին իրենց ուժէն ու համբաւէն։ «Ծառաջ»ը, ինչպէս Ֆրանսայի հայ գաղութին, նոյնպէս մեր կազմակերպութեան կենդանի զարկերակն է։

Ֆրանսայի հայ գաղութին անդրանիկ օրաթերթն է եղած «Ծառաջ»։ Ասիկա պատիւ մըն է անոր համար։ Իրմէ առաջ գաղութը չէ ունեցած օրաթերթ։ Եւ հաշիւ ծնած, ան միայն վերելքներ, նոյնիսկ ոստումներ է ունեցած։ Շնորհիւ իր փայլուն խմբագիր ընկեր Շ. Միսաքեանի, որուն թնական տարերքն է լրագրութիւնը, «Ծառաջ»ը չարունակ զարճած է ամէնքի կողմէ վճռուած թերթ մը։ Որովհետեւ, ան կրցած է բլլալ կենդանի, աշխոյժ ու բաբախուն, եւ ան մեր ամէնէն տրտում օրերուն ալ, ընթերցողէն չծածկերով հանդերձ դաժան իրականութիւնները, կրցած է անոր հոգու մէջ կենդանի պահել ապագայ կարելիութեանց եւ աղուոր յոյսերու չահը։

Ինչպէս ամէն տեղ, վստահ ենք Ֆրանսայի մէջ ալ չուտով կը վերնան յոռ-պատերազմեան օրերու բոլոր դժուարութիւնները եւ «Ծառաջ», ինչպէս եղած է որակով բարձր, նոյնպէս կը դառնայ ծաւալով ամէնէն մեծ թերթը այս դաղութին։

(Խմբագրական «ՀԱՅՐԵՆԻՔ», 7 Մայիս)

Այդ նուագահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Ճունիս 11ի իրիկունը Th. des Champs Elysées/ի մէջ։

Փարիզի հայ գաղութը, որ ամէն առիթ չէ ղլացած մեծասաղանդ Բաֆֆիին տալու ապացոյցները իր դնահատանքին եւ հիացումին՝ այս անդամ ալ եւեւէ դիտակից ոգեւորութեամբ եւ արդար հպարտութեան զգացումով մըն է որ պիտի երթայ լեցնել Th. des Champs Elysées-ն։

Այդ հոյակապ սրահը բարձրադոյն արուեստի տաճար մըն է, ուր միջազգային համբաւի տիրացած նուագի քուրմեր բեմ կուդան իրենք զիրենք արժեցնելու։

Ինչպէս որ անոնց համար, նուագի սիրահար միջազգային հասարակութիւն մը կը դրաւէ ամենայն պատուի իսկ եւ նուագահանդէսի օրը փակ կը գտնէ guichet-ն, նոյնը պէտք է ըլլայ եւ մեր Բաֆֆիին համար, քանի որ ան այլեւս կրցած է այսօր պարտադրել ինքզինք այդ նոյն հասարակութեան։

Մնէ՞ պիտի վարանէր իր ներկայութեամբ եւեւի եւս բարձր պահել ներչնչումը մեր մէկ հատիկ Բաֆֆիին եւ այդպէսով պանծացնելու նաեւ հայ դեղը՝ իր արժէքաւոր այս արուեստագէտին մէջ։

ԱՐՇԱԼՈՅՍ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՅ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ, Եռամսեայ պարբերաթերթ, Ը. տարի թիւ 3 (31), Ապրիլ 1947։ Տարեկան բաժնեդին մէկ տոլար։ Հասցէ՝ 212 Stuart St. Boston, Mass. (U. S. A.)։

Ց. Օշականի խօսքը Փա ռիի գաղութին

ԽՄԲ.— Ահաւասիկ Ց. Օշականի այն նամակը զոր կարդաց իր որդին յոբելեանին գիշերը (24 Մայիս).—

Սիրելի հայրենակիցներ,

Ըսեր եմ որ իմ պարտքերը մեծ են, չվճարուելու չափ։ Մեր սերունդը սա ղգացումը յայտնելուն մէջ չէ հպատակ ոչ մէկ նկատումի։ Սորվեր էինք մեզ կանխողներէն։ Ուղեցի սորվեցնել մեզ յաջորդելու սահմանուածներուն։ Դարը փոխուած ըլլալուն հակառակ, ես կը մնամ հաւատարիմ, իմ պարտքերուս եթէ ոչ վճարումին, ղէթ ճանչնալուին։

Ունիմ պարտքեր,

—Ամէնէն առաջ իմ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆոր հալածանք, դառնութիւն, յաւ չտուաւ միայն ինծի, այլ տուաւ մանաւանդ իմ գործը, իմ հպարտութիւնը, իմ ճակատագիրը։ Առաջին շաբքին պատկերները կ'աղօտին, երկրորդ շաբքին ապրումնները կ'աճին ,կը բիւրեղանան։ Կէս դար վերջ նայուածքն իսկ կը մաքրուի ու փշապատկի մը նման կը տեղաւորուի յիշատակին ճակատին, անոր տալով մարդկային իրաւութիւն մը ։ Իմ ժողովուրդին, դին, մեր հողերուն վրայ երբ կը մորթուէինք, բայց կը ծնէինք։ Սփիւռքին մէջ՝ ուր կր դիմանանք հզօրագոյն հալածանքներու։ Մեր հայրենիքին մէջ ուր կը ստեղծենք դարաւոր ձայներու ունկնդիր։ Իմ ժողովուրդին, հայր ու հեղինակ մեր բոլոր ա - ռաքինութեանց, զեղեցկութեան։ Իմ երախտապիտութիւնը առանց վերադիրի, բարեկամի հակառակորդի։

— Իմ ցանցառ ընկերներուն որոնք լման կէս դար քալեցին պարտքի ճամբէն ու հասած են ճակատագրական դարձուածքին։ Ու իմ այն ընկեր - ներուն որոնք ինկան այդ ճամբուն, քաղցր, սրբազան, վսեմ, հաւատալով Հայոց հայրենիքին որու սիրոյն իրենց նահատակութիւնը կ'ընկնին զերա - զանց հեշտանքը, մահէն առաջ, իրենց մատչելի, իրենց իսկ միջոցներով։ Ոչ մէկ դրականութիւն այդ ղգացումը մշակած է այդ մարդկայնութեամբ, իրաւութեամբ, տաքութեամբ որքան կան անոնք մեր դրականութեան մէջ։ Ամէն հայ դրող նախասահմանուած մըն էր, մեռնողներուն իմ օրհնութիւնը, հիացքը, առքը։ Ողջերուն՝ իմ հպարտութիւնը։

— Ֆրանսային որ հայրը եղաւ իմ մտքին։ Իր միջոցով ես բացի իմ ճամբան դէպի խորագոյն բովքերը մարդկութեան տագնապներուն։ Արեւ - մտահայ դրականութեան անդրանիկ բանուորնե - րէն մէկը, Նահապետ Ռուխհեան, իր ուսումը պսակող իր աւարտական ճառին մէջ էջ մը կը նուիրէ յաւիտենական Ֆրանսային։ Բժիշկ մըն էր ու պարտաճանաչ մէկը։ Այդ մարդերով սկիզբ առած սրտայոյզ դրականութեան մը վերջամնաց մէկ բանուորը, ուրախ է կրկնելու բժիշկին սրբազան բնոյթը, մանաւանդ անոր համար որ ի վիճակի է խորագոյն մարդկայնութեամբ, թափանցումով դործածելու բժիշկին տարազը երախտապիտութեան, աւելի քան յաւիտենական Ֆրանսային։ Ռուսինեան դար մը առաջ էր զրած իր էջը, այսինքն չըլլանի մը երբ Եւրոպայի մէջ խմաստին, ազդայինի հարստութեան, բարձրագոյն արժէքներու հարատ խորհրդանշանը կը մնար Ֆրանսան։ Հը - պարտ, հիացիկ, երջանիկ բժիշկը, այդ փառքէն դողացող հոգիին ձայնն էր զրեր իր ձօնին մէջ։ Զեզի խօսուիլը, այդ փառքին արիւնոտ, հերձ - ուած կողերուն դիմաց, տրամօրէն ընդարձակ հպարտութեամբ կը խոստովանի անայլայլ իր հաւատքը յաւիտենական Ֆրանսային, իր դժբախ - տութիւններով լուսապսակուած աւելի քան իրաւ ու մարդկային։ Ի վերջոյ օր մը պիտի դադրին արեան հեղեղներ, անկասկած։ Ու չի կրնար չդայ օրր ուր ապրիլը առնուազն դեղեցկութիւն է ըլլալու, ինչպէս իրաւ, ինչպէս անամպ երկինքն է մեր դլխուն վերեւ։ Ֆրանսա բացաւ իր ծոցը մեր տարագրութեան եւ իմացականութեան։ Անոր՝ իմ երախտապիտութիւնը, դարձեալ առանց վերապրելի։

— Իմ բարեկամներուն, հակառակորդներուն, ընկերներուն ,այս հանդէսը կազմակերպող իմ մտքի եւ հոգիի ձղբայրներուն, իմ հայրենակիցնե - րուն, որոնց բոլորին համար իմ սիրտը, սա բառերուն պզտիկ մարմինէն կ'աշխատի ըսել իմ անսահման հաւատքը միշտ իմ ժողովուրդին։

Ց. ՕՇԱԿԱՆ

Բաֆֆի Պետրոսեան

Ինչպէս թռչնիկ մը, որ այլեւս վստահ իր թեւերու ոյժին՝ կը նետուի բոյնէն դուրս, սլանալու անհունին մէջ, այնպէս ալ բոլորիս սիրելի Բաֆֆին, որ մեր հիացումով եւ դուրդուրանքով լեցուն նայուածքին տակ հասակ նետեցաարիներէ ի վեր եւ իր զեղեցիկ տաղանդը հասցուց՝ օրէօր չափառ աչխատանքով՝ բիւրեղացած կատարելութեան ահա կը նետուի մեր դրկէն դուրս, դէպի հեռաւոր հորիզոնները ,դէպի նոր աչխարհները, տալբեցնելու համար բազմութիւն մը ամբողջ անձանձրոյթ հոգիներու՝ իր հրաչագործ մատներէն հոսող հնչիւններուն կախարդանքով։

Հայ եւ օտար թերթեր արձագանգը եղան այս տարուան սկիզբը, Անգլիոյ մէջ իր տուած նուագահանդէսներու մեծ յաջողութեանց, որոնց շնորհիւ յայտնի impréssarioներ հրաւիրեցին զինք մասնակցելու նուագահանդէսներու չարքի մը, Հարաւային Ափրիկէի անգլիական դաղթավայրերուն մէջ։ Բաֆֆի հոն կը մեկնի յառաջիկայ Յուլիս 10ին։

Իսկ վերջերս, բոլոր անոնք, հայ կամ օտար, որ ներկայ եղան Théâtre des Champs Elysées/ի իր նուագահանդէսին՝ աննախընթաց ապրումներու յիշատակ մը պահած են անկէ։ Բաֆֆիի այդ ամենափայլուն յաղթանակէն ոգեւորուած, Concert du Conservatoire/ի նուագախումբը ընդառաջ գնաց նուագահանդէս մը տալու իր մասնակցութեամբ եւ դեկավարութեամբ՝ ինքնատիպ ու տաղանդաւոր maestro Jean Fournet/ի։

ըլլչ աչխատանքի կամ զօրաշարժի չենթարկել բանուորները, քանի որ անհրաժեշտ միջոցները ձեռք առնուած են, պարենաւորումի եւ ուրիչ կեանսական պահանջներ գոհացնելու համար:

Ուրբաթ օր, առ նուազն 40.000 քաղաքացիներ չկրցան գործի երթալ կամ իրենց տուն վերադառնալ: Իսկ երկկ, շաբաթ, աննկարագրելի էր արուարձանները բնակողներու վիճակը:

Ահաւասիկ երկուան գործադուլին պատկերը, — Հարաւ. արեւելեան շրջան.— Ընդհանուր գործադուլ մեծ թէ փոքր գիծերու վրայ (հեռաւոր քաղաքներ եւ փարիզեան արուարձանները): Արեւելեան շրջան.— Ընդհ. գործադուլ բոլոր գիծերուն վրայ: Ամբողջական դադար Պասթիլի կայարանին մէջ:— Հիւսիսային շրջան.— Ընդհանուր գործադուլ հեռաւոր գիծերուն վրայ.— Արեւմտեան շրջան.— Ընդհ. գործադուլ,— Հարաւ-արեւմտեան շրջան, նոյնպէս:

Բնականաբար թղթատարական հաղորդակցութիւնները ալ խանգարուած են, թէեւ փոխադրութիւնները կը կատարուին տարբեր միջոցներով: (Մի զարմանաք որ «Ծառայ»ն ալ ուշ կը հասնի ձերթին):

Եթէ գործադուլը չարունակուի, կառավարութիւնը զինուորներու միջոցաւ պիտի ապահովէ փոխադրութիւնները: Գործադուլ հռչակուած է նաեւ չատ մը գաւառական քաղաքներու մէջ:

ՈՒՐԻՇ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ

Քարիւղի բանուորներուն գործադուլը վերջացաւ եւ աշխատանքը վերսկսաւ երէկ, շաբաթ.— Պետական պաշտօնեաներու պատուիրակները երէկ ընդունուեցան վարչապետին կողմէ: Կր պահանջեն որոշում տալ Յուլիս 14ն առաջ.— Հանքագործները կը պահանջեն պարգեւ՝ յաւելեալ արտադրութեան վրայ: Կը վախցուի որ գործադուլ յայտարարեն Բչ. օր.— Աղբահաւաքներու գործադուլը կր չարունակուի:— Նոյնպէս կը չարունակուի մասնակի գործադուլը մետաղագործութեան մէջ.— Վախ կայ որ գործադուլ յայտարարուի նաեւ մեծ վաճառատուններու մէջ.— Համալսարանական ուսանողներու գործադուլը սկսաւ ուրբաթ օր եւ չարունակուեցաւ երէկ: Ուրիշ վարժարաններու աշակերտներ ալ միացան չարժումին:— Զիար — չաներու բանուորներն ալ գործադուլ պիտի յայտարարեն այսօր, օրական 80 ֆրանք յաւելումի պահանջելով:— Թղթատարական պաշտօնեաները նոր համաձայնագիր կը պահանջեն:

★ *Ազգ. ժողովին ընկերվարական խմբակցութիւնը կատարեալ վստահութիւն յայտնեց Պ. Ռամատիէի:— «Իւմանիթէ», համայնավար պաշտօնաթերթը, ամէն կերպով ուժ կուտայ գործադուլներուն եւ կ'աղաղարարէ,— «կառավարութիւնը պէտք է լսէ երկրին ձայնը»:*

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԳԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ Պընուա Մէ – չէն, հեղինակ եւ նախկին նախարար, որ մէկ չաբաթէ ի վեր կը գտուէր Գերադոյն Առեանին առջեւ, իրրեւ դատաւան: Ամբաստանեալը հանդարտութեամբ լսեց մահավճիռը, որուն ընթերցումը տեւեց քանի վայրկեան, բայց երբ առեանը փակուեցաւ, խօսքը ունկնդիրներուն ուղղելով ըսաւ.— «Վերջն վար սուտ է»: Այս առթիւ բուռն ցոյցեր կատարուեցան դատաւորներուն եւ երդուեալներուն դէմ: Ունկնդիր մը պոռաց.— «Ձեր կարգն ալ պիտի գայ»: Ժիւրը այնքան սաստկացաւ որ ոստիկանները հարկադրուեցան միջամտել, պաշտպանելու համար երդուեալները: Երեք հոգի ձերբակալուեցան, բայց յետոյ ազատ արձակուեցան:

ՍՈՖԻԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ երկու ընդդիմադիր թերթեր խափանուեցան եւ ձերբակալուեցաւ հողագործական կուսակցութեան վարիչը, փէքքով: Մաքրագործումները վերսկսած են յարաճուն խստութեամբ:

ՄԱՏԱԿԱՍՔԱՐի երեսփոխաններէն Ժողէֆ Ռազէթա, որ ամբաստանուած է իրրեւ մեղակից սպատամբութեան, ձերբակալուեցաւ ուրբաթ օր, ժողովէն դուրս ելած ատեն: Ժողովը 195ի դէմ 324 ձայնով չնչած էր իր անձեռնմխելի հանդամանքը, հակառակ համայնավարներու բողոքին: Արդէն ոստիկաններ կը սպասէին դուրսը, ձերբակալման հրամանագրով:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ նոր կացութիւնը լրջօրէն կը դրաղեցնէ անգլեսաքսոն պետութիւնները: Վեր – ջին լուրերու համաձայն, բանակը ամբողջովին անցած է համայնավարներուն ձեռքը եւ այժմ երկրին մէջ տիրաբար կ'իշխէ փոխ–վարչապետը, Մաթիաս Ռաքոզի, համայնավար, որ յայտարարած է.— «Համայնավար կուսակցութեան արի բռունցքը ձեռք առաւ Հունգարիոյ տիրապետութիւնը, երբ Ամերիկան իր աչքերը կը չիմէր»: Հեռագիրները կ'ըսեն թէ ժողովուրդը ահուդողի մատնուած է եւ չատեր Աւստրիա կր փախչին:— Փարիզի հունգարական դեսպանը հրաժարեցաւ, չուզելով հնազանդիլ նոր կառավարութեան: Մ. Նահանգները բողոքագիր մը պիտի ուղղեն Մոսկուայի եւ եթէ դոհացում չստանան, Միացեալ Ազգերու Կազմակերպութեան պիտի դիմեն:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ խորհրդային չրջանի հինգ նախարար – նախագահները, որոնք Միւնիխ գացած էին խորհրդաժողովի մը մասնակցելու համար, առաջարկեցին օրակարգին անցընել կեդրոնական կառավարութեան մր կազմութեան խնդիրը: Արեւմտեան չրջանի Դաշնակիցները պայման դրած են որ ժողովը քաղաքական խնդիրներով չզբաղի: Երբ առաջարկը մերժուեցաւ, խորհրդային չրջանի նախարարները առին քալեցին:

ՄՈՍԿՈՒԱՅի առթիւ աղդարարեց առջի օր.— «Ս. Միութիւնը կը պահանջէ միանգամ ընդ միշտ արգիլել հիւլէական զէնքերը: Հիւլէական ռումբը միջոց մըն է ահաբեկելու եւ սպանելու խաղաղ եւ անզէն ժողովուրդները եւ չի կրնար վճռել բանակներու ճակատագիրը: Չի կրնար զաղանի ալ պահուիլ մինչեւ վերջը:

ԱՓՆԻՒԻՆ կը հեռագրեն թէ ապստամբները յարձակում գործեցին Պելուպոնէսի ոստիկան զօրքին վրայ, Սպարթայի մօտ: Կռիւը տեւեց վեց ժամ: Սպանուեցան ութ ոստիկաններ եւ 37 ըմբոստներ: Այս վերջիններէն նահանջեցին դիչերանց, կամուրջ մը պայթեցնելէ վերջ: Կրետէի մէջ կռիւները մեղմացած են, որովհետեւ ժողովուրդը կը սպառնայ կղզիին վտարել բոլոր օտարականները, նոյնիսկ այն ծոյները որ կը փորձեն կրետէի մէջ ալ տարածել քաղաքացիական կռիւը:

ՖՐԱՆՍԱՑի ՆԵՐՔԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ վերլուծելով, «Թայմզ» կ'եզրակացնէ,— «Եթէ Ռամատիէի դահլիճը իյնայ, բուն իսկ սահմանադրութիւնը կրնայ փլչիլ»:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ համագումարը բացուեցաւ Յիւրիխի մէջ: Կը մասնակցին 17 երկիրներու 50 ներկայացուցիչները, մէջն ըլլալով Գերմանիան (Շուամախը): Օրակարգի գլխաւոր խնդիրն է Բ. Միջազգայինի վերակազմութիւնը:

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆԻՍ 22ԻՆ

Նախաձեռնութեամբ «Վարդան» ենթակոմիտէի:

Նուագասօն հայ երաժշտութեան

Կիրակի 15 Յունիս 947, ժամը 17ին, Salle Gaveau մէջ, կր մասնակցին ՒՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆ (երգ), JANINE CAVARD (դաչնակ), Պ. ՆԱՀԱՊԵՏ ԱԼԱԼԸՄՃԵԱՆ (թաւջութակ), FRANCIS CAUMEL (սրինդ), ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՐԳԱՀՈՒՄԸ, ղեկավարութեամբ ՍՐԲ. ՊԱՐԹԵՒԵԱՆի:կը նուագեն գործերը.— Տիգրանեանի, Չուհաճեանի, Սպենդիարեանի, Մեհրաբեանի, Մազմանեանի, Պարթեւեանի, եւն.:

Տոմսերու համար դիմել.— Հրանտ Սամուէլի Dan. 88-65, Փամպուքճեանի 9 rue Jouy Rouve, Men. 64-27, Պարթեւեանի, 14 rue Petit, Bot. 99-22:

Վասպուրականի հերոսամարտը

ՄԱՐՍԷԼ.— Վասպուրականի յաղթական հերոսամարտի 32րդ տարեդարձը կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ, նախաձեռնութեամբ Վասպ. Հայր. Միութեան, 15 Յունիս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 3ին Salle Mazenodի մէջ, 88 rue d'Aubagne: Հրաւիրուած են քաղաքական կուսակցութիւններ, Յարանուանութիւններ եւ բոլոր Հայր. Միութիւններու ներկայացուցիչները:

Կը նախագահէ միութեան առենապետ Պ.ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆ: Կը բանախօսեն Պ. Պ. ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ եւ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարեր, ժամը 8էն մինչեւ կէս գիչերը: Ձոխ պուֆէ, մատչելի գիներով: (Ճաշուրդ եւ հանդանակութիւն չկայ):

Այրի Տիկին Լուսիե Պայտարեան, Տէր եւ Տիկին Կէվրէկեան, Պ. Արամ Պայտարեան, Օր. Ցասմիկ Կէվրէկեան, Պ. Սարգիս Կէվրէկեան, Պ. Յակոբ Պայտարեան, ինչպէս նաեւ Պայտարեան, Տաղլեան, Ֆանտուլեան, Մինասեան, Պետանեան ընտանիքները եւ բոլոր պարագաները ցաւով կը ծանուցանեն իրենց ամուսնոյն, հօր, մեծհօր եւ աղգականին

ՊԱՐՈՆ ԼՈՒՏԵՐ ՊԱՑՏԱՐԵԱՆ

մահը որ տեղի ունեցաւ յունիս 5ին, իր բնակարանին մէջ, 72 տարեկան հասակին:

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը, երկուշաբթի, յունիս 9ին ժամը 14.15ին, Աւետարանականներու եկեղեցին, 55 rue Manin, Paris:

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այն նկատել:

Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակը կը տօնուի

Յունիս 29ի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Salle Iénaի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. Վարչութեան:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հ. Ը. Դ. «Ռոստոմ» խումբի ժողովը՝ այս կիրակի, առտուան ժամը ճիշդ 9.30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Օրակարգ՝ չարք մը խընդիրներ եւ զեկուցում: Նիւթը՝ Հ. Ը. Դ. Երիտ. Միութիւն (շար.):

SOCIETE DES CONCERTS DU CONSERVATOIRE
Théâtre des Champs Elysées

Այս չորեքչաբթի 11 Յունիս ժամը 21ին

Րաֆֆի Պետրոսեան

Պիտի նուագէ Պէքհովէնի, Ռախմանինովի, Լիսդթի եւ Լօպրիի Concertoները նուագախումբով, ղեկավարութեամբ JEAN FOURNETի:

ՏԷՄԻՆԷՆ ընկեր Լ. Ասատուրեան 500 ֆրանք կը նուիրէ Վեթ. Ֆոնտին, Դէպրզ Զավուշի մահուան 40ամեայ տօնակատարութեան առթիւ: Ստանալ «Ծառայ»էն:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Պ. Հ. Սարեան կը փնտռէ մայրը Մարիցա Քէչիչեան, Պողազլըեանի Իւրնէճ պիւղէն որ 1914ի չարդերու ընթացքին բռնի կ'ամուսնանայ Թուրք գինուորի մր հետ: Այժմ հիւս. Ամերիկա ըլլալ կը կարծուի, իր ամուսնոյն կրպ. Քէչիչեանի մօտ: Տեղեկացնողին մէկ տարեկան «Ծառայ» կը նուիրէ տրդին՝ Saryan Roger au Garaillon Coussence par Condon (Gers), France:

Հ. Մ. Ը. Մ.ի ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԴԻՒԱՆԷն.— Ֆրանսայի Շրջանի Հ. Մ. Ը. Մ.ի մէջլեռ Ֆրանսայի ենթաշրջանի մէջ սկաուտական խումբերու կազմութեան լիազօրուած են սկաուտ խմբապետներ՝ Ժ. Իրքսասեանեան, Թարարէն եւ Յ. Պաղտիկեան, Սէն Մօրիսէն: Լիոնի մէջ կազմուած է Հ. Մ. Ը. Մ.ի սկաուտական «Շահինեան» խումբը, ղեկավարութեամբ եղբայրներ Մարիլոսեանի եւ Կարնապետեանի: Թեկնածու սկաուտ եւ դայլիկներու աբձանագրութեան համար դիմել 151 Cours Lafayette, Lyon: Հեռաձայն M. 40-55: (Կնիք)

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ.— Հ. Ը. Դ. Եօթնեղբայրեան ենթակոմիտէն յաւակցութիւն կը յայտնէ ընկ. Աբմենակ Յակոբեանի իր հօր ՂԱԶԱՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ:

ՏԻԿԻՆ ՇՈՂԱԿԱԹ ՓԱՆՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ ընկեր Գորգիկեան 500 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին:

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՃԱՇ
ԱՒՏԱՏ ԵՒ ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ
Մաքուր սպասարկութիւն
ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ
24, Rue St. Lazare, Paris (9)
ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐՆ ԱԼ ԲԱՑ Է:

Փրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով
DOLINE ALCALINE
ակռայ մաքրող հանրածանօթ փոշին:
կեդրոնատեղի, 47 Rue Lafayette, Paris (9)

Ամենակարեւոր ուսուցիչ մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԻՆԼԷՅՃԵԱՆի

Աշխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ գետեղումներու ամէն կարգի աշխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն ազօրքներու, արդուկներու եւ կազի վառարաններու: Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ ապակիներու գետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, հեռաձայն Ita. 38-36: Autobus 186:

Ո չատ ուրիշ կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր պէտքերու համար դիմեցէք Յ. Գ. Փափազեան վաճառատունը, 233, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Mardi 10 JUIN 1947 Երեքշաբթի 10 ՅՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5055-Նոր շրջան թիւ 664 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գինն՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՄԱՆՔ ՀՕՍԱՆՔԻ ԴԷՄ

Ինչ որ տեղի կ'ունենայ Ֆրանսայի մէջ, ազդանշանն է ընդհանուր ալեկոծութեան մը:

Նոյն երեւոյթը ամբողջ Եւրոպայի մէջ: Տնտեսական, քաղաքական թէ րնկերային խմորում – ներ ամէն կողմ: Տեղ մը բուռն ցնցումներ, այլուր աստիճանական յեղաշրջում :

Ամէն պարագայի մէջ, երերուն վիճակ մը, որ լուրջ մտահոգութիւն կը պատճառէ օրուան վարիչներուն :

Օրինակ, արտակարգ տագնապ մըն է որ կ'անցընէ Ֆրանսան, ճիշդ այն պահուն երբ կը փորձէր իր բոլոր ուժերը նուիրել վերաշինութեան եւ տնտեսական գործունէութեան :

Գործադուլները արդէն դարձած են սովորական երեւոյթ, ջլատելով ամէն չարժում :

Կառավարութիւնը մատնուած է կատարեալ անելի մը: Եթէ ընդունի աշխատավարձի ընդհանուր յաւելման սկզբունքը, հետեւանքը պիտի ըլ – լայ դիներու բարձրացում եւ նոր, թաւալղլոր անկում ֆրանքի :

Եթէ ընդդիմանայ, ինչպէս կ'ընէ այժմ, յաւելման խնդիրը յետաձգելով մինչեւ 1947 Դեկտ. 31, խլրտումները պիտի չարունակուին անվերջ : Եւ այն ատեն,— ո՞վ պիտի կրնար զուչակել հետեւանքները...

Այլապէս նշանակալից երեւոյթ մը կը պարզուի Ֆրանսային դուրս: Շարժում մը որ նոյնպէս կապ ունի Ֆրանսայի հետ :

Այլեւս զաղտնիք չէ թէ Մ. Նահանգները լիակոտոր ձեռքով – ձեռքով խրած են Միջին եւ Մօտաւոր Արեւելքի, նոյնիսկ Եւրոպայի գործերուն մէջ:

Մասնակի պարագայ մը չէ Յունաստանի եւ Թուրքիոյ ընծայուած օգնութիւնը, այլ մէկ էջը հիմնական ծրագրի մը, որու մասին ամէն օր կը խօսին Ամերիկայի վարիչները :

Դեռ անցեալ չաբթու էր որ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, զօր. Մարշըլ, պատրաստակամութիւն կը յայտնէր նիւթական աջակցութիւն ընծայելու Եւրոպայի զանազան ազգերուն, որպէսզի ուրքի կանգնին եւ զարգանան ազատ ու անկախ : Շաբաթ օր, նախագահ Թրումըն նոյն մտքերը կը յայտնէր նոր ճառով մը :

Արդ, հակառակ բոլոր հաւաստիքներուն, Մ. Միութիւնը հաճութեամբ չի դիտեր Մ. Նահանգներուն այս յարաճուն գործունէութիւնը եւրոպական ճակատին վրայ: Եւ արդէն գործի ձեռնարկած է, հակազդելու համար :

Ամերիկեան մեծ գործակալութիւնը, «Էսոշիէյթըտ Փրէս», կապ մը կը տեսնէ Մ. Նահանգներու այս գործունէութեան եւ հետեւեալ դէպքերուն մէջեւ :—

1. Անցեալ չաբթու փոխուեցաւ Հունգարիոյ կառավարութիւնը, խորհրդային իշխանութեանց ճնշումով,— 2. Աւստրիոյ համայնավար կուսակցութեան ականաւոր անդամներէն մէկը յայտարարած է թէ Մ. Միութիւնը երբեք դաչնագիր պիտի չսորագրէ ներկայ կառավարութեան հետ (ուրմէն պիտի ջանայ իրեն համակիր կառավարութիւն մը հաստատել Աւստրիոյ մէջ, ինչպէս Հունգարիոյ մէջ) :— 3. Զինեալ հրոսախումբեր կազմուած են Իտալիոյ մէջ, հակամերիկեան եւ հակակառավարական ցոյցեր կը տարբերին Հռոմի մէջ, ընդդէմ «տոլարի բռնակալութեան»,— 4. Ընդհանուր գործադուլներ Ֆրանսայի մէջ:

Նոյն աղբիւրին համաձայն, այս դէպքերը Սթալինեան վարդապետութեան պատասխանն են Թրումընի վարդապետութեան :

Ուրեմն, հոսանք հոսանքի դէմ, – իրենց ազդեցութեան տակ պահելու համար Եւրոպան, որ իրականին մէջ բաժնուած է երկու մասերու,— Արեւելք եւ Արեւմուտք :

Իրագեկներու կարծիքով, Մ. Միութիւնը այժմ իր աչքը յառած է Իտալիոյ վրայ, եւ եթէ յաջողի այնտեղ ալ տիրական դեր կատարել, կարզը պիտի դայ Ֆրանսայի :

Առանց նախապաշարուելու վայրերան դուրսկութիւններէն, կարելի է հաստատել ակներեւ իրողութիւն մը,— քանի կը ձգձգուին հաչտութեան դաշնագիրները, յաղթական պետութեանց բանակները պիտի մնան իրենց գրաւած երկիրներուն մէջ, ուժ տալով իւրաքանչիւրին քաղաքական խաղերուն :

Ուրիշ խօսքով, Եւրոպան անվերջ պիտի տրորուի երկու հզօր հոսանքներու միջեւ ... Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐԸ

Որքան դրենք ու խօսինք, չատ չէ երբ խնդիրը մեր երիտասարդ սերունդին կը վերաբերի :

Անցեալ հինգշաբթի դիչեր, Օր. Գ. Տէր Մելքոնեանի զեկուցումը Նոր Սերունդի հաւաքոյթին մէջ, Սուրիոյ – Լիբանանի հայ դաղութին ընդհանրապէս եւ երիտասարդ սերունդի մասին մասնաւորապէս, իր մեծ չահեկանութենէն զատ ունէր երկու նկատելի պարագաներ :

Նախ՝ ինք Օրիորդը կը պատկանէր այդ սերունդին : Ո՛րքան հաճելի էր տեսնել որ մեր երիտասարդուհիներէն մէկը կրցած էր համադրել իր մտքին մէջ եւ տալ մեզի իրական պատկերը դաղութի մը ազգային, քաղաքական, մչակութային կեանքին, կշռուած բառերով : Ակնարկը պարզ ցոյց կրնականէն մարզականին, մամուլէն դրականին : Համառօտ, ամփոփ բայց եւ այնպէս ճչգրիտ ու իրաւ :

Երկրորդ նկատելի պարագան դեկուցանողին չէհան էր, դրուած՝ Սուրիոյ եւ Լիբանանի երիտասարդութեան կատարած դերին վրայ :

— Հոն կարելի չէ զատել երիտասարդութիւնը ազգային կամ մչակութային կեանքէն : Գրեթէ ամէն բանի մէջ՝ ան է նախաձեռնողը կամ աչխատողը, անչուչտ երէցներու չունչով ու անոնց ակնարկին տակ :

Իր խանդավառութիւնը եւ յուղումը նկատելի էին, երբ կը խօսէր Հ. Մ. Ը. Մ.ի մասին, որուն բացառիկ կարդապահութիւնը, բարձր ոդին, մարզական յաղողութիւնները, կուռ կազմակերպութիւնը ոչ միայն հիացում պատճառած են Արար բնակչութեան եւ իչխանութեան, այլեւ ան հասկային կեանքին մէջ դրած է յատուկ չեշտ մը որ պատիւ կը բերէ հայ դաղութին :

Ակնարկ, տղաք, ցեղը ձեղմով պիտի ունենան, թերեւս իր փառքի օրերը : Հետեւոր Սուրիայէն թէ Լիբանանէն, Եդիպտոսէն թէ Իրանէն ու Իրաքէն ձեր ճաճանչները կը տաքցնեն մեր հոգիները եւս այս մռայլ, խարուսիկ երկինքին տակ : ՍՕՍԻ

«Զօրաւոր ղդացում եւ պատրաստ»

Նախագահ Թրումընի նչանակալից ճառ մը խօսեցաւ չաբթի օր, անդամ մը եւս չեչտելով թէ Մ. Նահանգները պէտք է զօրաւոր ըլլան եւ միչտ պատրաստ, եթէ կ'ուզեն ապահովել երկրին պաչտպանութիւնը եւ աչխարհի խաղաղութիւնը : Այս առթիւ հասկցուց թէ դինուորական ուժերու կրճատումը սկսած է քաջալերել «կարգ մը ազգեր » : Կ'ամփոփենք ճառին հիմնական կէտերը.

— « Իրրեւ աչխարհի ամենազօրաւոր ազգին քաղաքացիները, մեր պարտականութիւնն է երկրի ժողովուրդները առաջնորդել դէպի տեւական խաղաղութիւն : Միջազգային գործակցութեան եւ խաղաղութեան մեր յոյսերը հիմնուած են Միացեալ Ազգերուն վրայ : Մենք պիտի չարունակենք մեր ճիդը հասնելու Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան մը որ կրնայ միանգամ ընդ միչտ խափանել պատերազմը : Բոլոր ժողովուրդները պէտք է իրաւունք ունենան ապրելու առանց նախայարձակման վախի, իրենց նախընտրած օրէնքներով : Մենք պէտք է օգնենք այն անբախտ ժողովուրդներուն որոնք եռանդով կը ջանան բարեփոխել կամ վերակազմել իրենց օրէնքները, իրրեւ ազատ եւ անկախ ազգեր : Մենք խաղաղութեան դաւին համար մեր պարտականութիւնը կրնանք կատարել պահպանելով մեր ուժը : Անօգուտ է խաղաղութեան կամքը առանց համապատասխան ուժի : Գերմանիոյ եւ Ճափոնի անձնատուրութենէն վերջ մեր դինուորական ուժերուն կազմալուծումը քաջալերութիւն մըն է այն ազգերուն համար որոնք խաղաղասէր ազգերու տարբերութիւնը կը նկատեն հրաւէր մը նախայարձակման, եւ այն երկիրները որոնց ժողովուրդները դաղափարակից են մեզի եւ որոնք մեր առաջնորդութեան կը սպասեն, բայց տակաւին նիւթապէս կամ մարդկային ուժով, կը կորսնցնեն իրենց հաւատքը մեր կարողութեան մասին : Հիթլէրի համաչխարհային տիրապետութեան երազը ուժ առաւ իր այն կարծիքէն թէ աբեմտեան ազգերը տակաւ են եւ անկարող դիմադրելու : Հիթլէրի պատերազմի տենչը աճեցաւ, քանի կը նուազէր իր հաչիւը ժողովրդավարութեանց ուժի մասին : Հետեւաբար, պէտք է մեր բանակը, նաւատորմը եւ օդատորմիղը պահենք իրական կազմ եւ պատրաստ որեւէ պատահականութեան համար : Անոնք պէտք է կազմակերպուին իրրեւ մէկ դինուորական հաստատութիւն, զօրացած՝ քաչավարժ քաղաքացիներու պահեստի ուժերով » :

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Պետական պաչտօնեաներն ալ..

Երկաթուղիներու պաչտօնեաներուն եւ բանուորներուն գործադուլը անօրինակ տագնապի մը մատնած է ամբողջ երկիրը : Շարժումը, սկսած էր Փարիզէն, դաւառի մէջ ալ տարածուեցաւ : Միայն ճամբայ ելած կառախումբերն են որ բանեցան, նչանակուած կայարաններ հասնելու համար : Փարիզը կղզիացած վիճակ մը կը ներկայացնէր ուրբաթ օրէն ի վեր : Հաղորդակցութեանց նախարարը, Ժիլ Մոք, արտակարգ միջոցներ ձեռք առաւ, ճամբորդներ եւ մանաւանդ ուտելիք փոխադրելու համար, բոլոր տրամադրելի միջոցներով : Կիրակի օր բաղմաթիւ օթաքարեր յատկացուեցան, երթեւեկը ապահովելու համար Փարիզի եւ շարք մը քաղաքներու միջեւ, միչեւ 250 մղոն տարածութեան վրայ, մէջն ըլլալով Քալէն, Հավրը, եւն. : Օդանաւային երթեւեկն ալ բաղմապատկուեցաւ (օրական վեց երթեւեկ Փարիզէն Մարսէյլ եւ ուրիշ քաղաքներ) : Զինուորական եւ նաւային սաւառնակները տրամադրուեցան ճամբորդներ փոխադրելու համար Մարսէյլ, Լիոն, Սթրազպուրկ, Պէլֆոռ, Պոռաօ, Թուլուզ եւն. : Բեռնակառքերու մասնաւոր սպասարկութիւն մըն ալ հաստատուեցաւ, ստիպողական փոխադրութեանց համար :

Թերթերը կը դրեն թէ չաբաթ օր 1.500.000 ճամբորդներ անչարժութեան դատապարտուած էին ամբողջ Ֆրանսայի մէջ : Ասոնց առ նուազն 680 հազարը Փարիզեան բանուորներ են, որոնք տեղական կառախումբերով դործի կ'երթան : Ամէն օր 12 միլիոն աչխատանքի ժամ կը կորսուի գործադուլին հետեւանքով : Երկաթուղիներու վարչութիւնը օրական 350 միլիոն ֆրանքի հասոյթ մը կը կորսնցնէ :

Կառավարութիւնը մինչեւ վերջին պահուն կը մերժէր բանակոչել, պայման դնելով որ նախ աչխատանքները վերսկսին :

Հաղորդակցութեանց նախարարը ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով, ըսաւ թէ երկաթուղիներու աչխատաւորներուն օրավարձքերը դրեթէ կրկնապատկուած են 1945էն, թէ ամբողջութիւնը 60 առ հարիւր աւելցած է 1946 Յուլիսէն ի վեր : Կառավարութիւնը այժմ պատրաստ է 12 միլիառ եւս տրամադրել յաւելման համար, որով աչխատավարձքը 20 առ հարիւր բարձրացած կ'ըլլայ : Նախարարը մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ աւ խօսելով, հաստատեց թէ գործադուլը ծաւալած է ամէն կողմ եւ զարմանք յայտնեց թէ հինչխորհրդատուր եղանակով մը պայթեցուչերը կը պատրաստուէին բանակոչել կառավարութեան հետ : Ընդունելով հանդերձ որ գործադուլը հետեւանք է «կարգ մը հրամաններուն», Պ. Ժիլ Մոք չուղեց աւելի բաց խօսիլ :

Այս առումով առթիւ էր որ ըսաւ թէ 50 հրըկայ հանրակառքեր եւ 30 սաւառնակներ տրամադրուած են անմիջապէս, ճամբորդներու փոխադրութեան համար : Հանրակառքերու ճամբորդներր միայն կառախումբի երրորդ կարդի դին կը վճարեն : Շատ մը հանրակառքեր ինքնաբերաբար տրամադրուած են իրենց կառավարներով, ուրիչներ դրաւուած կառավարութեան կողմէ : Անոնք որ ինքնաչարժ ունին, ոսկի կը ժողվեն : Թերթ մը կը դրէ թէ մարդ դլուխ 50.000 ֆրանք պահանջուած է փարիզէն Նիս երթալու համար, 20.000 Ֆրանք՝ Պոռաօյի համար եւն. :

Ամէնէն աւելի կը նեղուին անոնք որ արուարձաններր կը բնակին : Հաղարաւորներ սենեակներ վարձած էին ուրբաթ իրիկուն : Պանդոկները ծայր աստիճան խճողուած են : Ուրիչ հաղարաւորներ ստիպուած են պոչ կապել հանրակառքերու առջեւ : Շաբաթ օր անընդհատ անձրեւ տեղաց, անտանելի դարձնելով սպասումը : Հետաձգման դործիքները անդադար կը բանէին, յուր տալու համար արուարձանները.— «Այս դիչեր պիտի չգամ»...

Շաբաթ օր աւելի քան հազար դրօսաչրջիկներ, մեծ մասով ամերիկացի եւ անդլիացի, ստիպուեցան Անդլիա վերադառնալ, դիչերը Մանչի նաւերուն կամ մահճաբարձ վակոններու մէջ անցրնելէ վերջ (Քալէ եւ Տիէփ) : Քանի մը հարիւր ամերիկացի դինուորներ որոնք արձակուրդով Փարիզ եկած էին, չկրցան Գերմանիա վերադառնալ, եւ որպէսզի դասալիք չհամարուին, օդանաւեր պահանջուեցան :

Կոխուները անպակաս են հանրակառքերու մէջ : Շատեր դրամ ալ չեն վճարեր : Հաղարաւորներ հեծելանիներով կը ճամբորդեն, իսկ անճարներն ալ երկար պտոյտներ կը կատարեն մէկ արուարձանէ միւսը, ոտքով :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ծ Ա Ռ Ի Ն Տ Ա Կ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Լեռներու եւ ապառաժներու արծիւը, ժողո – վուրդին զաւակը՝ այն որ կը կռուէր, կը մտածէր, կը տառապէր իր ցեղին ազատագրութեան համար եւ արհամարհանք մը ունէր քաղաքակիրթ մարդկութեան դէմ : Այս պայմաններուն մէջ, ան չի ճանչնար նոյնիսկ իր ազգին զաւակները, որ, թափօրով, կուգան տարին անգամ մը ճառել իր գերեզմանին վրայ: Ճառել ու դանակ քաշել ի հարկին: Շատ աւելի ուրախ պիտի ըլլար ան լսելով սրինգի մը ձայնը: Ան պիտի նայէր դմայանքով Մշոյ Սուլթան Ս. Կարապետի հրաշքին լարին վրայ երթեւեկող լարախաղացին: Պիտի տեսնէր իր ազգը առողջ բոպիկ ոտքերուն մէջ եւ հայրենազուրկ բայց պարզ, հաւատաւոր ժողովուրդին արեան կրակր անոր բոցավառ ուղեղներուն մէջ: Իր նայուածքը պիտի տեսնէր անոր ձեռքի փայտի մէկ ծայրէն մինչ: Հաւասարակշռութեան ինչ սրբազան ձող: Ժամանակինինքապլտրծածածկէր զայն խելքի բերելու համար ծուռ ուղեղները...ուղինք ցնցող ինքնաշարժներուն տեղ պիտինախընտրեր լսելիր երկրին թմբուկները... Կը մօտենամ իրեն: Ոչ շատ մօտ, որովհետեւ իր վրայ դրուած յուշարձանը մղձա – ւանջային նմանութիւն մըն է լուկ ու կեանքէ զուրկ, կերտուած անհարազատ ըմբռնումով մը, անճա – րակ իր օտար գեղեցկագիտակն այդ ըմբռնումին մէջ իսկ եւ՝ տարբներու վէճերով, ցուցամոլու - թիւններով, մրցակցութիւններով...

Եւ ծառը որուն տակ կը կենամ աչքերս փակ, կը տեղափոխէ զիս հեռաւոր գիւղ մը եւ կը դառնայ այն ծառը, որուն տակ նստած էր հերոսը, 38 տարիներ առաջ, աչքերը յառած ծովուն վրայէն արշաւող ճերմակնժոյգներուն ,վաննա :Բազմաթիւ անդամներ տեսած էի դինքը, պուլկարականդիւղին իր ճգնարանին մէջ, բայց մանկութիւնս տպաւո - րող, յուզող այս պահն է որ կը մնայ մտքիս մէջ: Թերեւս անոր համար որ ան, ամրան այդ օրը առած էր զիս իր ծունկերուն վրայ, իր մէկ թեւին տակ: Թերեւս անոր համար որ ան կը փախանցէր ինծի իր հոգիին խռովքը, հիմա, տարիներ վերջ մխայն բացատրելի :

Նման գեղեցիկ առաւօտ մը: Կը հոսէր ծառը: Կր տանէր մեզ: Թռչող միլիառներ, բզէզներ, մեղուներ կ'առնէին մեզ իրենց բզզիւններուն լուսե – ղէն թեւերուն մէջ : Կը վայլէին սարսռացող տերեւները ու անոնց ճեղքերէն խնկող լոյսերը կը բացուէին ու կը դոցուէին մեր վրայ, մեր չուրջ հողին երեսին: Ու ծառին չուքը կ'երթար հալիլ, դալարուիլ բարակ թուղթի մը պէս գետնէն բարձրացող չոգիմման ջերմութենէն :

Կ'այրէր հողը : Ու անոր տաքու – թեան հետ կը հասնէր մեղի նոր ջրուած բանջա - րեղէններուն հայելային լուսաւոր, տաք ցոլար – ձակումը: Հեռուն՝ կը ծփային ծառերը, ծուխերը՝ դիւղին լռութեան մէջ, տանիքներուն փայլող յարդախառն պատերուն ու տանիքներուն վրայ: Ու փղոսկրին ճերմակութիւնը ունէր կանաչներու այդ ծովին ետին, փոշոտ ամայի ճամբան: Ու կանաչներու ետին դարձեալ ծովը՝ վարը, անսահման, լուսաւոր ապակիէ տարածութեան մը պէս : Արեւին լոյսը ալիքներուն հետ կռուող հրեշտակներու բանակ մըն էր : Սուրբ օր մը, երկնքին մօտ, լեռան մը կողքին :

Կը տեսնեմ հերոսն ու զիս լուռ: Ձեմ յիշեր մեր խօսքերը: Մխոքս է միայն յուզումս: Արժանացեր էի այդ օրը խիստ ,դաժան ու բոլորին պատկառանք ազդող մէկու մը դուրդուրանքին: Ծեր հայրս անգամ կը խոնարհէր անոր առջեւ.

— Փաչա՛...

Եւ այդ մէկ բառին մէջ կար ամբողջ ցեղի մը երախտադիտութիւնը, հաւատքը, սէրը, տառապանքը: Աւելին՝ պաշտամունք մը: Զիս կը բռնացնէր կուռքին մեծութիւնը :

Սուրբ օր մր: Եւ սակայն տխուր էր փաչան: Իր մտահոգ ու խոով նայուածքը չէր զատուեր ծովէն՝ ուրկէ դէպի Պոլիս կը մեկնէին Հայերով բեռնաւոր նաւերը: Սահմանադրութիւն: Բայց կասկածոտ էր փաչան: Ա՞յդ էր որ հերոսը ուզած էր փոխանցել ինծի: Ցամառ, յիմար ու կոպիտ տղան պէ՞տք էր դիտնար թէ ալիքները Ալիներ էին: Եւ այդ խռովքն է որ կ'անցնի մէկէն այս օրերուն :

Անդրանիկ կը տեսնէր ամբողջ ողբերգութիւնը, ջարդը որուն պիտի ենթարկուէին երդերով մեկնող իր հայրենակիցները: Ազատութեան օր օր մր: Բայց տխուր էր հերոսը :

Ծառին տակ կ'ապրիմ այդ վայրկեանը : Աւելին : Քոմս են մեր հերոսներն ու նահատակները : Եւ անոնք որ թաղուեցան օտար հողին տակ եւ որ պիտի մոռցուին : Առնցմէ մէկուն ներկայութիւնը Անդրանիկին մօտ: Ընկեր մը, վեհանձն ու կարեկից: Որ մեռաւ անձնասպան, արհամարհելով կեանքը, գահավիժելով հարուստ պանդոկի մը վեցերորդ յարկէն : Եւ անոնք որ, մեր Փարիզ հասած օրերուն, մեռան աչխատանքէն, պաբէն ու կիներէն : Ու այս բոլորին հետ մահը նաեւ ման – կութեանս եւ բոլոր գեղեցկութիւններուն դուրս կորմնգուցի մտածումիս ճամբուն վրայ...

Քաճի պահակները կը հսկեն...

Անցեալ օր, ընտանեկան համեստ յարկի մր տակ, ներկայ եղայ խումբ մը երիտասարդ երի – տասարդուհիներու զրոյցներուն: Խօսքերը խօսք բերին : Վերջապէս , մէկ աչ մէկ ձախ, այս գնա – հատելի վիճաբանութիւնը գնաց ու կանգ առաւ նոր սերունդի փերկութեան վրայ :

— Ի՞նչ է ձեր կարծիքը այս սերունդի մասին, կը հարցնէ երիտասարդ մը : Շատ տարբերութիւն կա՞յ...

— Այս սերունդը, 1915ի սերունդէն բախտաւոր է : Ունի լայն ասպարէզ մը իր առջեւը : Եթէ ուզէ, կրնայ հրաշքներ գործել :

— Ի՞նչպէս : Շատ լաւատես կ'երեւաք :

— Իր եռեւը ունի դիտակից, երէց սերունդ մը, որ պատրաստ է ամէն ճար ու ճամբայ սոր – վեցնելու : Իրեն կը մնայ միայն հետեւիլ : Հարցնել, լսել եւ սերտել : Մնացածը ինքնին կը լուծուի :

— Օրինակի համար :

— Օրինակի համար, այս լոյս ոտանին մէջ ամէն առաւելութիւն կայ : Ընկերական հաւա – քոյթներ, լաբարաններ, դասախօսութիւններ, հանդէսներ եւ, այլեւայլ ձեռնարկներ, որոնք կը կազմակերպուին սիրտ ու միտք զարթնեցնելու համար : Պէտք չէ փախցնել այս պատեհութիւնները : Մա – նաւանդ Փարիզի եւ ուրիշ մեծ քաղաքներու մէջ , ուր մէկ ծայրէն միւսը ժամանակին հասնելու միջոցներ ալ չեն պակսիր : Ուրեմն երիտասարդու – թեան կը մնայ երթալ եւ լսել իր երէցներուն ձայնը , որ ուրիշ բան չեն բաներ եթէ ոչ զանոնք առաջնորդել դէպի լաւագոյն օրեր :

— Բայց ի՞նչպէս պէտք է վարժեցնել, կ'ընդմիջէ ուրիշ մը անդիէն : Կարելի՞ է այս վողոցնեբուն վրայ աչք բացող yéniyétméներուն խօսք հասկցնել :

— Արդէն հարցին ամէնէն դժուար մասը այս կէտն է : Պէտք է այնպէս մը մօտենալ անոնց որ չխրտչին : Ինչպէս որ մայր մը իր մանուկր իրեն հնազանդեցնելու համար կամաց կամաց չաքարի կտոր մը կ'երկարէ շրթներուն, այնպէս ալ մեր ծնողները հասկցնելու են իրենց զաւակներուն՝ մեր մայրենի լեզուին, մեր աւանդութիւններուն, մեր հերոսական դրուագներուն քաղցրութիւնը : Եթէ անգամ մը համը առնեն, վերկուած են :

— Շատ փափուկ հարց մըն է այս, խօսք կ'առնէ ուրիշ մը : Հակառակ մեր կամքին, դարձեալ , մեր զաւակներէն մաս մը պիտի երթայ կորսուիլ միջավայրին համայնակուլ խառնարանին մէջ: Rien à faire ...

— Աչխարհի վրայ անկարելի բան չկայ : Օրինակի համար տեսէք, 1915ի սերունդը, որ թէ այս եւ թէ միւս սերունդներուն ամէնէն դժբախտ եղաւ, այսօր պատուաբեր, նախանձելի դերք մը չահած է ազգային, դրական եւ քաղաքական մարզերուն մէջ: Ոչ ոք կրնայ ետ կեցնել զայն :

Զայները լսեցին : Հարցումները հատան կարծես : Բայց մեր բարեկամը, որուն կ'որղղուէին այս հարցումները, չարունակեց.

— Զարաչար սխալեցան անոնք որ մեռած կր կարծէին ապրիլեան սերունդը : Հակառակ աքսո – րին, ջարդին, զրկանքներուն եւ տառապանքնե – րուն, Թուրքին արիւնոտ թաթին տակ, 1915ի սերունդը դարձեալ յաղթեց : Իր հօրը եւ մօրր յո – չոտուած մարմիններուն քով, անոնց արիւնէն նոր կեանք ստացաւ: Եւ ահա այսօր, ան կայ ու կր քալէ գլուխը բարձր, հպարտ :

Այս պահուն, 12 տարեկան աղջնակ մը, Սոնիա Լֆխանեան, խելօքիկ ունկնդիրը, յանկարծ ոտքի ելաւ ու մօտեցաւ անոնց, որ օտար բառեր կը սահեցնէին մայրենի լեզուին մէջ:

— Հինդ ֆրանք, պարոն, եթէ կր հաճիք :

— Ի՞նչ բանի համար, օրիորդ :

— Օրէնք դրած եմ, ով որ մեր տանը մէջ օտար բառեր կը գործածէ խօսակցութեան առեն , հինդ ֆրանք տուգանք պիտի վճարէ :

Այս պզտիկ աղջկան մեծ յայտարարութիւնը զարմանք պատճառեց բոլորին : Փոխանակ ընդդիմանալու, սրտանց ծափահարեցին : Եւ ամէն առնոնք որ այդ անհոդութիւնը ըրեր էին, հինդ ֆրանքը ցնծացին :

— Շնորհակալ եմ, պարոններ, այս դրամներով, վաղը թուղթ եւ դրիչ պիտի առնեմ : Գրականութիւն եւ պատմութիւն պիտի սորվիմ : Պատմութիւնը իմ այնքան չատ չարչարուած սիրելի Հայաստանիս :

Աղջնակին այս յանդուգն քայլը, այդ պահուն դիս առաւ ու տարաւ մինչեւ 1920—1930ի Սուրիա-Լիբանանը : Այն առեն թէեւ տխուր եւ վիրաւոր, հազարաւոր երիտասարդ եւ երիտասարդուհիներ թրծուած Հ. Ց. Դաշնակցութեան մարտական ո – գիով, ղոյդ ղոյդ, խումբ խումբ կը մտնէին հոն՝ ուր որ Հայ կար, եւ մանաւանդ հոն ուր թուրքը կը խօսէին : Եւ իրենց գրպաններէն մէկ մէկ բացիկ հանելով՝ կը հրամցնէին, որոնց վրայ գըրուած էր հետեւեալ նախադասութիւնը .

— « Ցիշեցէք մեր մէկուկէս միլիոնը ...»

Ի՞նչ տարբերութիւն այս նախադասութեան եւ մեր Սոնիկին հնարած գիտին միջեւ :

Քանի պահակները կր հսկեն, մեր մայրենի լեզուն պիտի ածի, պիտի զօրանայ եւ, իրրեւ անպատմելի ուժ, մեզ պիտի առաջնորդէ դէպի լուսաւոր ապերը :

ՊԱՐՄԱՆԻ

Մայիս 28ը Մարսէյլի մէջ

ՄԱՐՍԷՅԼ (Ցառաջ) ,— Breban Marseillaisի սրահները անգամ մը եւս քրտնեցան այս տարի՝ հայ ժողովուրդին չունչով :

Մայիս 31ին, չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին արդէն պարապ աթոռ չէր մնացած : Ընկեր Սէրժի՝ բարձրախօսով ըրած մէկ յայտարարութեան վրայ, բոլոր ընկերները, նոյնպէս Կապոյտ Աչքի Սանուհիներն ու Նոր Սերունդի երիտասարդները իրենց տեղերը տուին՝ հետզհետէ հասնող բազմութեան :

Բեմը զարդարուած էր Մայիս 28ի հիմնադիր Արամի, զօրավարներ՝ Սիլիկեանի եւ Նալպարեկեանի կենդանագիրներով որոնք գեղարուեստական նրբութեամբ շրջանակուած էին հայկական Եռագոյնով : Կարգապահութեան գործը յանձնուած էր Նոր Սերունդին, որ լրջութեամբ եւ ճեռնհասութեամբ կատարեց իր պարտականութիւնը :

Բոլոր ներկաներուն լամբակները զարդարուեցան «Արամ»ի նկար–զարդանիշով : Նոյնպէս փարաքանչիւրը ձեռքն ունէր «Ցառաջ»ը եւ Նոր Սերունդին օրկան՝ «Հայաստան»ը :

Բեմին առջեւ, տարէց ընկերներու կողքին տեղ դրաւած էին Ֆրանսացի ընկերվարականներ իրենց ընտանիքներով ,ինչպէս նաեւ ընկերվարական պինուորականներ :

Օրուան նախագահը, ընկեր Ա. Քէօսէեան իր բացման խօսքով պարզեց կարմիր Սուլթաններուն եւ Ցարերուն կատարած հայկական հալածանքները, ինչպէս եւ Սարդարապատի եւ Գարաքլիսէի անհաւասար կռիւներէ վերջ՝ հայկական անկախութեան հռչակումը, ու վերջացուց դոչելով.— «Փա՛ռք ողջ ու մեռած բոլոր հերոսներուն որոնք հիմը դրին ներկայ Հայաստանին» :

Սրահին ձախ կողմի պզտիկ բեմէն Սէնթ–Անի Նոր Սերունդի վերչխոմբը ղեկավարութեամբ Պ. Համբարձումեանի թնդացուց Ֆրանս. քայլերգը, որմէ վերջ յաջորդաբար՝ «Թէ Թեւ ունէի, ո՛հ կը թռչէի, Ազատ Մտաւոր սարերն ի վեր » , «Զէյթունցի ենք մենք քաջազուն» որուն յանկերգին ժողովուրդը եւս իր ձայնը կը միացնէր.—

«Կեցցէ՛ Զէյթուն ապրի Զէյթուն,
Թող չտեսնի ստրկութիւն :

Նոր Սերունդին՝ Հրանդ Մակարեանի Ֆրանսերէնին արտասանութիւնը խորհրդաւոր բանաստեղծութիւն մըն էր որ կը պախարակէր գերութիւնը եւ կը փառաբանէր ազատութիւնը : Նոյնքան յաջողութեամբ արտասանեց՝ «Տուր ձեռքդ, եղբայր»... Պ. Սարգիս Զէօրէքճեան ջութակի վարպետ թրթռացումներով չոյեց բոլորին զգացումները , Սպենդիարեանի Ղայթարմայով եւ Երեւանի էթիւտներով, ինչպէս նաեւ Բարխուդարեանի Նազ – պարով : Սէն - Լուի Նոր Սերունդէն՝ Օր. Մարի Ելքովմեան ներկաները յուզեց «Ինչպէս կերտեցինք Մայիս 28ը» յաջող արտասանութեամբ :

Ցանդավառ ծափերով բեմ հրաւիրուեցաւ՝ կարտաւի քաղաքապետի փոխանորդը, M. Lerda, նախ չնորհակալութիւն յայտնեց Հ.Ց.Դ.–ի Մարսէյլիկոմիտէին, յետոյ ցաւով հաղորդեց թէ յայտնի ե – բեսփոխանները՝ Gaston Deferre եւ Fr. Leenhardt՝ հակառակ իրենց չերմ փափաքին չկրցան ներկայ ըլլալ ու վերջացուց . «Բարեւներ եւ մաղթանքներ կր բերեմ ձեզ Մարսէյլի եւ Կարտանի բոլոր ընկերներուս կողմէ, որ Հայերը ունենան արեւի տակ ազատ հայրենիք մը, ուր ապրին համախումբ եւ համերաչխ» :

Պուլվար Օտտոյի Նոր Սերունդէն Օր. Պարոնիկեան յաջողաբառասանութիւն մը ըրաւ ուղղուած եռագոյնին : Զօնը կը վերջանար. «Փա՛ռք քեզ մեծահզօր Դաչնակցութի՛ւն» խօսքերով :

Բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան բանախօսը, ընկ. Հրանտ Սամուէլ, որ լայնօրէն բացատրեց Մայիս 28ի նշանակութիւնը, չեչտելով այս թուականին վերութիւնն ու պատմական անհերքելի արժէքը : Կ'արժէ առանձին հրատարակել յարդելի ընկերոջ այս խրախուսիչ բանախօսութիւնը որմէ կը ստորագծենք քանի մը խօսքեր.—

«Հայ ժամանակակից պատմութեան մէջէն կը ցցուի լուսաւոր թուական մը՝ ՄԱՅԻՍ 28Ը: Վեց հարիւր տարուան չարունակական հալածանքներէ վերջ՝ հայ ժողովուրդը կրեց նաեւ քաղաքակրթուած ու անպատմելի հարուածը, Ապրիլեան Եղեռնը: Բաղաքակիրթ պետութիւնները մեղ լքեցին: Արիւնի դաշտին վրայ մինակ ու անպաշտպան բուռ մը քաջեր զերմարդկային ճիգով համախմբեցին իրենց չուրջ յուսահատ հայ ժողովուրդը որ առանց դաւանանքի եւ զաղափարի խտրութեան, մէկ մարդու պէս ցցուեցաւ թշնամի բանակին դէմ, եւ Սարդարապատի եւ Գարաքլիսէի ճակատամարտով, մէկ միլիոն նահատակներու արեան գնով ըստեղծեց մեծ թուականը՝ Մայիս 28ը, 1918: Այս թուականն էր որ մեզ պարգեւեց Սեւրի դաշնագրին պատմական մուրհակը որուն չնորհիւ այսօր կը պահանջենք Թրքահայ հողերու կցումը Ներկայ Հայաստանին: Բանեւեւինդ տարի առաջ մեր քաղաքական հայ հակառակորդները Հայկական Դատը յուծուած կը յայտարարէին եւ համայնավար Ռուսիան՝ Կարսն ու Արտահանը Թուրքին կը յանձնէր իր համաչխարհային ձգտումները իրագործելու համար: Այսօր նոյն Ռուսիան ոչ միայն ետ կը պահանջէ այդ հողերը, այլ եւ քաջալերը կը հանդիսանայ Երեւանի կառավարութեան պահանջելու՝ Սեւրի դաշնագրին իրագործումը: Անցեալի մէջ մեր հայ հակառակորդները կ'ուղղին մոռացութեան տալ Ապրիլեան Սպառնալը, բայց այսօր գոյն հոչակաւոր են իրբեւ ազդային մեծ ոճոգրոր կը ոճոնեն մեծ չուքով: Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը սկիզբէն ի վեր կը պահանջէ միացեալ եւ ազատ Հայաստան: Այսօր ալ կառչած կը մնայ այդ պահանջին վրայ: Երեւոյթները մեզ կը վստահեցնեն թէ օր մը պիտի գայ երբ հայ համայնավարները նախաձեռնարկ պիտի ըլլան ոճոնելու նաեւ Մայիս 28ը: Կեցցէ՛ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը, կեցցէ՛ Մայիս 28ը եւ կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը»:

Ընկեր բանախօսին այս խօսքերը արժանացան բուռն ծափերու որմէ յետոյ երգչախումբը երգեց «Մաղկիր ազատ իմ Հայրենիքը»ը:

Տօնակատարութեան երկրորդ մասը տրուած էր Փարիզէն յատկապէս հրաւիրուած երգչուհի Օր. Ա. Առաքելեանի որ իր ժողովրդականերգերով հմայեց հանդիսականները: Մասնաւորապէս Գ. Ալեմշահի «Իմ երգը» եւ Սայաթ Նովայէն երգած կտորները ջնահատութեան խանդավառ ծափերով:

Հանդէսին երրորդ մասը ժողովուրդին էր այլեւս, որ երկու մասի բաժնուեցաւ ինքնաբերաբար, եւրոպական եւ հայկական: Առաջինը մեր դիտացածն է, վալս - քանկօ, ֆօքս եւն, զոր կը վարէր Պ. Ս. Զէօրէքճեանի նուագախումբը:

«Յառաջ»ի համար կենդանի պատկերներ քաղելու մտօք կը չրջիմ հայկական չրջանին մէջ, քովի սրահը: Ահա տասնեակ մը սեղաններու չուրջ բոլորուած հայ ընտանիքներ, եւ ինչե՛ր ինչե՛ր սեղաններուն վրայ· տապկած հաւ, ձկնեղէն, երշիկ, ապուխտ, խաչած հաւկիթ, ձիթապտուղ, ձերմակ պանիր եւ հայկական տօլման որթատունկի տերեւով: Հապա սա սեղանին չիլ էօֆքէն զոր տիկին մը թեւերը սօթատած կը թրէ, կը չաղուէ հսկայ միսի կտորը լուծելով մանր ձաւարին մէջ: Անդին ուրիշ տիկիններ կը մաքրեն դէզ մը խաշած գետնախնձոր եւ կը պատրաստեն լոլիկով աղցանը:

Այս տասը սեղանները կը ներկայացնեն կարծես Թրքահայաստանի նահանգները,— Վան, Կարին, Սեբաստիա, Տիգրանակերտ, Մարզերդ Խարբէր Հայք եւն· իսկ խորը քաշուած սա սեղանը գրաւած են Պարսկահայերը: Երեք-չորս սեղաններ աւելի հարուստ են նուագածուներով եւ երգիչներով, որոնք անհամբեր կը սպասեն սեղանապետ ընկ· Սարգիս Պօղոսեանի հրամանին: Հաղիւ պզտիկ ազդանշան մը եւ ահա սրահը կը թնդայ յեղափոխական երգերով, Զէյթունցի եմ է, Կռուեցէք տղերք, Ձայն մը հնչեց, Սերոբ Փաշան, Քեռին ան-մահ···: Գլուխները տաքցած են, գինիի, գարեջուրի եւ չամփանեայի չիշերը կը պարպուին ու կրկին կ'ապսպրուին: Այլեւս չեն կրնար զսպուած նստիլ, ամէն անկիւնէ պարոյներու խումբեր կը կազմուին, կ'երգեն ու կը պարեն: Վայրկեան մը դադար: Օր· Ալիս Ցարութիւնեան կ'արտասանէ «Գեղօն հայ դրօշին» տպաւորիչ ուղերձ մը, յետոյ կը խնդրուի Տիկ· Ռ· Մելտոնեանէն ցոյց տալ իր աշակերտուհիներուն արժէքը: Եւ ահա Օր· Ժանէթ Դաւիթեանը իր բիւրեղ եւ հմայիչ ձայնով: Ան Սայաթ Նովայէն երգեց Պլպուլը եւ իր ուսուցչուհիին վերամշակած «Հայրենիքը», որ ոչ միայն դուրս հանեց մեկուսացած սենեակի հայրենակիցները, այլ եւ եւրոպական պարի սիրահարները համայնովք քաշեց հայկական շրջանակը:

Ընկ· Հրանտ Սամուէլ կրկին խօսք առնելով ըսաւ· «Այս յեղափոխական երգերով խանդավառ ժողովուրդը չի կրնար ստրուկ ապրիլ եւ չի կրնար թափառական մնալ: Ես հաւատացած եմ թէ օր մը Մայիս 28ը պիտի տօնենք անկախ եւ ազատ Միացեալ Հայրենիքի հողին վրայ»:

Օր· Ա· Առաքելեան քանիցս երգելով՝ սեղաններու խրախճանքին փայլը աւելցուց: Երբ արդէն առտուան լոյսը թափանցելով սրահներէն ներս, մեկնումի հրաւէր կուտար, ժողովուրդը ակամայ բաժնուեցաւ սրահէն:

ՊԱՐԹԵՒ

ԴԱՂՈՒԹԻ ԴԱՂՈՒԹ

ՊՈԼՍՈՑ ԱԶԳ· ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻՆ ՄԷՋ Համբարձման տօնի արարողութիւնները եղած են չատ տպաւորիչ: Ներկայ եղած է խուռն բազմութիւն մը: Արձանագրուած են կարեւոր նուիրատուութիւններ: Շնորհիւ այդ նուիրներուն Հիւանդանոցը պիտի օժտուի արդիական խոհանոցով մը: Պիտի դիտեղուի մշտական տաք ջուր հայթայթելու դրութիւն մը՝ լուացարանին եւ խոհանոցին համար: Կերակուրները պիտի եփուին առանց ածուխի եւ առողջապահական պայմաններու տակ: Այս կերպով օրական պիտի խնայուի 2—300 քիլօ ածուխ: Ձեռեղման ծախք կը նախատեսուի 20.000 ոսկի:

Հիւանդանոցի հանդիպակաց պարտէզին մէջ պիտի բացուի արձէզեան ջրհոր մը, 15.000 ոսկի ծախքով: Շնորհիւ այս ջրհորին, հատատութեան բոլոր բաժինները եւ բանջարանոցը տեւական կերպով առատ ջուր պիտի ունենան: Ուրիշ մը խոստացած է հիւանդանոցին նուիրել մետաղեայ անկիզելի պահարան մը, հատատութեան դիւանաթուղթերը պահպանելու համար: Նուիրուած են նաեւ այրերու եւ կիներու յատուկ ճերմակեղէններ, բժշկական չապիկներ եւն·:

Հոդաբարձութիւնը կը մտածէ վերաբանալ դոմը, որ փակուած էր պատերազմի տարիներուն եւ կհնդանիներն ալ ծախուած էին: Բերայի Օ–ժանդակ Մարմինը, որ ամէն չաբաթ կանոնաւորաբար աննդեղէն կը հայթայթէ թրքախտաւորներու, ոճոնին առթիւ տուած է 75 քիլօ ընտիր կարագ, 106 քիլօ պանիր, 70 քիլօ չաքար, հազար հաւկիթ, տասր քիլօ մեղր, 25 քիլօ միս, 15 քիլօ պանան, 5 քիլօ սեր եւն·:

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Հ· Կ· Խաչը Զատկի առթիւ միլիոններով տրամադիր նպաստներ բաշխած է կարօտեալներուն: Աւելի քան երկու միլիոն տրամադիր Տուրդուքիի, նոյնքան դրամ մը Գոքինիոյ, 600.000 Թամպուրիոյ, 200 հազար Ամարուա – Մեսիլիա չրջանին, կարեւոր դրամարներ Սելանիկի, Գաւալայի, Ռեթիմնոյի եւ Միտիլլիի հիւանդներուն, տկարներուն եւ կարօտեալներուն: Պարբերարար դրամական եւայլ նուէրներ տուած է Սոթիրիայի հայ հիւանդներուն:

ԿԻԼԻԿԻՈՑ ԴԱՐԵԳԻՆ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻՆ, յորելեանը Դամասկոսի մէջ ալ ոճոնուած է (Ս· Սարգիս եկեղեցւոյ չրջափակին մէջ): Տօնակատարութեան ներկայ եղած է համեստ բազմութիւն մը, առանց բարձրաստիճան հիւրերու եւ պետական անձերու, իրրեւ հետեւանք յորելենական յանձնախումբի թերացումին ֊

Հանդէսը բացած է նախագահ Ռուբէն եպս· Մանասեան: Ճօսաճ են Դերենիկ եպիսկ· եւ Պ· Շահան Պէրպէրեան, որոնք ընկերացած էին կաթողիկոսին: Գեղարուեստական բաժինէն վերջ խօսք առած է կաթողիկոսը ինք:

ՊՈԼՍՈՑ ԿԵԴՐ· ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ հիմնարկութեան 60ամեակին առթիւ, պիտի հրատարակուի «Ոսկեմատեան» մը, որուն մէջ պիտի տրուին կենսագրական եւ այլ տեղեկութիւններ նախկին սաներու եւ ընթացաւարտներու մասին: Թրքահայութեան այս միակ ազգ· բարձրագոյն կրթարանը 60 տարուան ընթացքին աղգին տուած է 635 չըրջանաւարտներ (540 մանչ եւ 95 աղջիկ): Ասոնցմէ զատ, նոյն կրթարանէն ելած են բազմաթիւ մտաւորական դէմքեր, դրագէտներ, արուեստագէտներ, բժիշկներ, իրաւագէտներ, առեւտրական – ներ եւն·:

ՀԱԶԱՐԱՊԵՏ ՏՈՒԲ· ՔԼԻՇԵՇԵԱՆ, Թրիբուբրայի Մահարաճային անձնական բժիշկը, հասած է Պէյրութ, ուր պիտի երթայ նաեւ Մահարաճան, միասին այցելելու համար Եւրոպա:

ԱՆԴԱՐԱՑԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ձայնասփիւռի կայանին մէջ հանրապետութեան նախագահին նուագախումբը նուագած է՝ երգահան Ցարութիւն Սինանեանի դաշնաւորած «Օրիանթալ Ֆանթէզի»ն:

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

Մեզի ալակից ունկնդիր կ'մլլէյիկ ապատանած սրտցաւ հայրենակից մը: Դժբախտ օր մը՝ երբ այդ մթերքը պահած պիստակով լեցուն զամբիւղներու մէջ, յանձնեցինք կ'մլլէյիկցի յոյն աւանդատարի մը, կ'մլլէյիկ բնակող մեր հայրենակիցի անունով, ան անտեղեակ մէջը պահուած ապրանքին, զամբիւղները կը տեղաւորէ նաւին ապրանքի մթերանոցին կափարիչին վրայ: Անցորդները կը նկատեն պիստակի ախորժակ դրդող մթերքը ու կը փորձուին համտեսել: Ախորժակը ակռային տակն է, կ'ըսէ առածը: Անոնք օգտուելով յանձնակատարին բացակայութենէն, կը սկսին մաս առ մաս զամբիւղները պարպել ու կը հանեն այն կէտին ուր պահուած էին փամփուշտները ու ռումբերը: Նաւուն մէջ ծայր կուտայ իրարանցումը, կը ձերբակալուի յոյն երիտասարդը ու քանի մը չաբաթ վերջ կը դատապարտուի երեք տարի բանտարկութեան:

Ծանր էր այս անակնկալը: Պէտք էր ազատել այդ մարդը, որ գոհ էր եղած մեր վրայ ունեցած վստահութեան: Զափազանց վրդովուած էր Օշական այս անարդարութենէն:

Գտանք ճամբան համոզելու դատարանը: Ի բացակայութեան այս վճիռը փոխանցել տուինք մեր այն հայրենակիցին, որուն անունովը բեռները յանձնուած էին յանձնակատարին: Դատապարտութիւնը զեղչուեցաւ երեք ամիսի, այժմ կը մնար ազատել մեր հայրենակիցը: Այդ ալ հնարաւոր եղաւ մեր յարդելի բարեկամ փրոֆէսէօր Առաքել Զաքրեանի՝ դրամական բանակի իշխանութեանց հետ ունեցած յարաբերութիւններու չնորհիւ: Օշական չատ յոգնած էր այս բոլորին համար: Նեղսրտութիւններ պէտք էին Թուրքիոյ մէջ: Ինք չուներ այդ կոչումը, գինքը գործին լծող ազդակը իր ժողովուրդին հանդէպ ունեցած ծայրայեղ սէրն էր: Ու բարի օր մը այդ ժողովուրդը մնալէ վերջ՝ ութ ամիս պաշարման տակ ու իրենց ունեցած բոլոր կենսամթերքը սպառելէ վերջ յուսահատական գրոհ մը տալով ելած էին չղթայէն դուրս ու ճամբու երկայնքին գտնուող թուրք գիւղերը հրկիզելով հասած էին կ'մլլէյիկի մօտերը: Հոն կը սկսի նոր ողբերգութիւն մը: Մեր բոլոր տղաքը կը ձերբակալուին յունական բանակին կողմէ ու կը բանտարկուին իբրեւ խռովարարներ: Սակայն չուշացնար այն օրը երբ յունական բանակն ալ խուճապի մատնուած կ'մլլէյիկէն կը թափին նաւերուն վրայ, իրենց հետ վերցնելով ժողովուրդին ալ մաս մը:

Մնէլադար այս բառը չատ թեթեւ պիտի դար այդ օրերու Օշականի հոգեկան վիճակը արտայայտելու համար: Դարձած էր կոռւազան, նեղ սիրտ·կր վազէր Պատրիարքարանէն Ազգային խնամատարութիւն ու անկէ չոգենաւային գործակալութիւններուն, նաւ ճարելու ու տրամադրելու համար իր ժողովուրդի փախուստին, որ ծովեզերքները թափած ու մատնուած էր չարդուսելու վտանգին: Չէր գոհնար գտածովը, կը փնտռէր աւելին: Անհուն էր կարիքը ու վտանգը ահաւոր: Թուրքին ձեռքը մնացողը դատապարտուած էր յօշոտուելու, կտոր կտոր ըլլալու: Կը տոկար այդ պատկերին առջեւ:

Այս անգամ ալ իր արեան տուրքը տալէ վերջ, Թուրքին ճիրաններէն ճողոպրած ժողովուրդը՝ թափած էր Բունաստանի եւ Պուլկարիոյ ծովեզերքներն ու Պոլսոյ փողոցները: Վտանգը հասած էր այդ Պոլիսին ալ: Համաճայնական բանակը պատրաստութիւններ կը տեսնէր քաղաքը պարպելու: Օշական այս անգամ մինակ չէր: Իր գլխուն ունէր կին մը ու երկու զաւակներ: Որոշած էր խոհեմ ըլլալ: Արկածախնդրութեան առնեը չէր: Իրենիներուն ապահովութեամբ պատասխանատուութիւնը կը թելադրէր վստահ քայլեր առնել: Ես մտածած էի ինքզինքս իմ առանձնութեանը մէջ ու յանձնուած հոսանքին, մինակմարդուճակատագրով մը: Կը խորհէր իմ մասին ալ ու կը յանձնարարէր դգուշութիւն: Տարաբաղխ օր մը կալաթա, կեդրոնական վարժարան հանդիպում մը ունենալու համար բանաստեղծ Վահան Թէքէեանին հետ որ չատ աւելի սարսափած էր ու կը խորհէր օր առաջ հեռանալ Պոլսէն: Ան նկատի ունէր Եդիպտոսը ու կը թելադրէր մեզի ալ հետեւիլ իր ճամբուն, իսկ Օշական կը նախընտրէր անցնիլ Պուլկարիա, մօտը ըլլալու համար իր տիկնոջ ընտանիքին: Երկրորդ պատճառ մըն ալ՝ լսած էր որ Սէօլէօզդիներուն մեծամասնութիւնը արդէն հասած է Վառնա եւ մաս մըն ալ կը դտնուի արեւելեան Թրակիոյ մէջ, Պուլկարիոյ սահմանադլուխը: Ես կը մտածէի իր ընտանիքին ապահովութեան մասին եւ չէի ճշդած իմ առնելիք քայլերս: Ան վերջնապէս որոշած էր, Պոլսոյ մթնոլորտը քիչ մը աճելի անչնչելի դառնալու պարագային՝ անցնիլ Փիլիպէ ու իր պատրաստութիւնները սկսած էր, յանկարծակիի չգալու համար:

Ես առեւտրական գործով մը Գերմանիա ճամբորդել ստիպուած էի: Պերլինի՝ թերթերէն իմացայ Րէֆէյէթ փաչայի քէմալական առաջնորդներուն Պոլիս մուտքը: Մտատանջութիւնը սկսած էր: Երկարագեցի իմ վերադարձս: Գործերս մնացած էին երեսի վրայ, Պերլինէն ճամբայ ելայ Ռումանիա, մնացի քանի մը չաբաթ ալ հոն, մօտէն հետեւելու համար Թուրքիոյ անցուդարձին: Քէօմրքճիի մէջ հանդիպեցայ ծանօթ ճամբորդներու որոնք կուգային այդ քաղաքէն: Անոնք տուին ինծի ապահովութիւն թէ Համաճայնական բանակը դեռ հոն է ու քէմալականները իրենց համար որոշուած չրջանէն դուրս ելլելու իրաւունք չունին, թէ Բերայի եւ Կալաթայի սահմաններուն մէջ ապահովութիւնը աւելի քան ուժեղացած է եւ այլն:

ԳԷՈՐԳ ԶԱԳՐԵԱՆ

ձանէն միւսը, ստորերկրեայ երկաթուղի (մեթրօ) նստելու համար: Ֆրանսայի քանի օդանաւային հաստատութիւնները պաշարուած են ճամբորդնե-րով, բայց որովհետեւ սաւառնակները մեծ մասով փոքր են, կարելի չէ օրական 1500 հոգիէն աւելի փոխադրել: Երկաթուղիներու վարչական պաշ-տօնեաներն ալ միացան շարժումին:

Պետական պաշտօնեաներն ալ որոշեցին 24 ժամ դադրեցնել յայտարարել ուրբաթ օր, իբրեւ առաջին աղդարարութիւն:

★ Բանուորներու սէնտիքան հետեւեալ տե-ղեկութիւնները կը հաղորդէ, արդարացնելով դործադուլը,— Որակեալ բանուոր մը կամ կառ-խումբի վերակացու մը այժմ կը չահի ամսական 8171 ֆրանք: Մենք կը պահանջենք 10.254 ֆրանք: 482.000 դործօն պաշտօնեաներու եւ 310 հազար հանդստեան կոչուածներու ծախքը պիտի ըլլայ 13 միլիառ ֆրանք, 1947ի վերջին վեց ամիսներուն համար:

Իզմիր՝ Թուրքիոյ Սիկափուռը

Զօր. Օլիվըր, ամերիկեան պատուիրակու-թեան նախագահը, չատ լաւատես յայտարարու-թիւններ ըրաւ թուրք մամուլին.— «Մեր խորհըր-դակցութիւնները ու քննութիւնները յառաջ կ'եր-թան չատ յուսալից: Թուրք ոպայակոյսը մեծա-պէս կը դիւրացնէ մեր դործը: կարծեմ երեք չա-բաթ պիտի տեւեն մեր խորհրդակցութիւնները: Մենք միտք չունինք հակակշռի տակ առնելու ձեր բանակը կամ խառնուելու վարչական դործերու»:

Ամերիկեան պատուիրակութիւնը մեծ կարե-ւորութիւն կ'ընծայէ Միջերկրականի պաշտպանու-թեան: Ամերիկացի մասնագէտները ան-հրաժեշտ կը դտնեն Միջերկրականի մեծադոյն խարիսխը հաստատել Պոտրումի եւ Մէյլիսի միջեւ (Իզմիր): Այս խարիսխը պիտի ըլլայ տեսակ մր Սինկափուր: Հետեւաբար ամերիկացի մասնագէտ-ները առաջարկած են նորոգել երկրին ներսերը տանող ճամբաները եւ 150 միլիոն ոսկի ծախքով վերաշինել Իզմիրի նաւահանդիստը, լինչպէս եւ չինել կեդրոնական կայարան մը ուր պիտի յան-դին Անատոլուի բոլոր երկաթուղիները:

★ Պոլսոյ պաշարման վիճակի Ատեանին դոր-չումով, աստիճանադուրկ եղաւ հանդստեան կոչ-ուած զօրավար Ալի Իհսան Սայիս, (Ալի Իհսան փաշա), որ յուղումնալից եւ անհիմն լուրեր կը տարածէր եւ սպառնական նամակներ դրած էր: Ատեանը զայն դատապարտեց մէկ տարի երեք ա-միս բանտարկութեան: Աբդէն բանտարկուած է, զրկուելով բոլոր պատուանշաններէն եւ հանդստ-եան թոշակէն:

ԲԱՆ Մ ԸՆԴՈՎ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ ընդհ. դատախաղը նամակ մր ուղղելով խորհրդարանին, կ'ամբաստանէ ընդդի-մադիր վարիչ մը, Նիքլաս Փէտքով, թէ դատա-դրութիւն մր կը պատրաստէր յոյս դնելով միջազ-դային դժուարութեանց վրայ: Ամբաստանադիրը կ'ըսէ թէ ան կը ջանար ապօրէն կազմակերպու-թիւն մը ստեղծել բանակին մէջ, թէ յաջողած էր համախմբել կարդ մը սպաներ եւ Մակեդոնական հրոսախումբերու անդամներ, որոնք կը դտնուին Իվան Միխայլովի հրամանին տակ: Իր դործակից-ներէն զօր. Իվան Փոփով եւ ուրիշներ դատի յանձնուած են արդէն:— Պուլկարիոյ Ազդ. ժողո-վը որոշեց աղդայնացնել կարդ մը հանքեր:

ՍՈՒՐԻՈՑ ելմտական նախարարը կը հերքէ այն ղրոյցները թէ ոսկին պիտի արժեզրկուի:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ խորհրդարանը վաւերա-ցուց բանուորական նոր օրէնքը որ կը ձդտի սահ-մանափակել դործադուլները եւ արհեստակցական միութեանց իրաւասութիւնները:

ԱՆԳԼԻՈՑ վաչչապետը նամակ մը ստացաւ 17 քաղաքական դէմքերէ, որոնք կը պահանջեն նա-խաձեռնութիւն ստանձնել եւ ժողովի հրաւիրել Սթալինն ու Թրումընը, լուծելու համար հիւլէա-կան ուժի խնդիրը եւ ուրիշ թնճուկներ:

ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ, որ կը չարունակուի Ցիւրիխի մէջ, որոշեց պատուիրա-կութիւն մը ղրկել Պուլկարիա, կացութիւնը ու-ուսումնասիրելու համար: Ժողովը մերժեց ընդու-նել Պուլկարիոյ ընկերվարական կուսակցութեան ներկայացուցիչները, ոչ իբրեւ պատուիրակ, ոչ ա-իբրեւ դիտող:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ դահլիճին փոփոխութեան առ-թիւ, անդլիական կառավարութիւնն ալ բացատ-րութիւն պահանջեց խորհրդային իշխանութիւն-ներէն: Ուչխկեթըի հունդարական դեսպանը մերժեց իր երկիրը վերադառնալ, ինչպէս մերժած էր Փարիզի դեսպանը: Հունդարիոյ մանր կալ-ուածատէրերու կուսակցութեան ընդհ. քարտու-ղարը, որ ձերբակալուած է Ռուսերուն կողմէ, իբ-րեւ թէ խստովաներ է որ կուսակցութիւնը դաւեր կը սարքէր հանրապետութեան դէմ, կապ հաս-տատելով Ամերիկոյ բրիտանական շրջանի հուն-դուլեան բանակին հետ:

ԵԳԻՊՏԱՑԻ հեղինակ մը, Թեվֆիք էլ Հաքի-մի, Ֆրանսական դեսպանին վերադարձուց Ֆրան-

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ, ՑՈՒՆԻՍ 22ԻՆ

Նախաձեռնութեամբ «Վարդան» ենթակոմիտէի:

×

ՊԱՆԵԷՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակո-միտէի, ՑՈՒՆԻՍ 15ԻՆ, կիրակի կէսօրէ վերջ, մինչեւ կէս գիշեր, Bourg la Reine, քաղաքապետա-կան սրահին մէջ:

ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ, ՆՈՒԱԳ, ԵՐԳ, ՊԱՐ եւ ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻԻՆ:

Ի ՆՊԱՍՏ ՆԵՐԴԱՂԹԻ

ՄԱՐՍԷԼ.— Տարօն Սալնոյ Զորի Միութեան մասնաճիւղը ներդաղթի ֆոնտին յանձնած է, Ա. դումար 40 հազար ֆրանք: Ասկէ զատ Մարսէյլի մեր հայրենակիցները անհատապէս մասնակցած են 60 հազար ֆրանքով:

Մասնաճիւղը որոշած ըլլալով չարունակել հանդանակութիւնը, կոչ կ'ընէ կարտաւի, Լա Սիո-թայէ, Վիչէի, Սէնթ Էթիէնի, Սէն Շամոնի եւ դաւառներու մեր զոյգ մասնաճիւղերուն որ ջանք չխնայեն նորանոր գումարներ հաւաքելու ի նը-պաստ ներդաղթի, աղդահաւաքման նուիրական սուրբ դործին: (կնիք)

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ կազմակերպուած ՖՐ. ԿԱՊ. ԽԱԶԻ Սէվրանի մաս-նաճիւղի կողմէ, Ցունիս 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30էն 12, Լիվրի կարկանի քաղաքա-պետարանի ընդարձակ սրահին մէջ (Salle des Fêtes), կը ներկայացուի Սիպիլի «ՀԱՐՍԸ», նաեւ խիստ ծիծաղաշարժ զանեշտ մը, եւ անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 50 ֆրանք:

Հաղորդակցութեան միջոց.—Eglise Pantinէն առ-նել 147 թիւ օթօպիւս, իջնել mairie de Livry Gargan:

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱԶԻ օդափոխութեան կայանի ե-րախաներու արձանադրութեան համար դիմել Տի-կին ԹԱՒԻՈՍԵԱՆի, 5 rue Mayran, Paris (9), Tél. Tru. 27-35:

սական չքանչան մը դոր ստացած էր 1938ին, իբրեւ բաղդ Ապտ էլ Քէդիմի հիւրընկալութեան առթիւ Ֆրանսայի բանած դիրքին դէմ:

ՍԹԱԼԻՆԵԱՆ Ա. ՄՐՑԱՆԱԿ տրուեցաւ Խոր-հրդային դրագէտ Սիմոնովի վերջին թատերախա-ղին, «Ռուսական խնդիրը», որ ուղղուած է ամե-րիկեան լրագրութեան դէմ եւ որ վերջերս ներ-կայացուած էր Պերլինի մէջ, տեղի տալով Ամե-րիկացիներու բողոքին:

ԼԻԲԱՆԱՆի վերջին ընտրութեանց առթիւ, Փարիզի դեսպանը, Ահմէտ պէյ Տաուք, յայտարա-րեց մամուլի ներկայացուցիչներուն թէ հինդ չոր-ջաններէն երեքը իրենց երեսփոխաններն ընտրած են առանց միջադէպի: Ցանձնախումբ մը կազ-մուած է, քննելու համար եղած բողոքները: «Ընդ-հանրապէս անհիմն են այն տեղեկութիւնները թէ կառավարութիւնը միջամտած է: Ազդ. տնտեսու-թեան նախարարը, Ճուվլաթ, որ արձադանդ հան-դիսացած էր ընդդիմադիրներու բողոքին, քան-համարէն վերջ խոստովանած է իր սխալը»: Նոր-ընտիր երեսփ. ժողովը կը բացուի այսօր, 10 Ցունիս:

ՏՈՐԻՈՑի ֆամիլական դործակիցներէն Ֆոս-թանթինի, որ թերթ մըն ալ կը հրատարակէր դրաւման տաեն, Իտալիոյ մէջ ձերբակալուելով Փարիզ փոխադրուեցաւ: Ոստիկանութիւնը կը յու-սայ Մարսէյ Տէսայի հետքը դտնել այս կալանա-ւորին միջոցաւ:

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻ ԲԱՆՏԱՐԿՈՒԹԵԱՆ դատապար-տուեցաւ, յետաձգումով, ուսանող մը, Քլոտ Մէրսիէ, որ նախատած էր դատաւորները, Պը-նուա Մէչէնի մահավճիռին առթիւ: Պիտի դատուի նաեւ կին մը:

ԳԵՐՄԱՆ ԼՐՏԵՍԻ ՄԸ, ՓՖԱՆՉԹՅալի դատա-վարութեան առթիւ, նախազահ վճռեց դռնփակ նիստ դումարել, նկատելով որ չատ կարեւոր յայտնութիւններ պիտի ըլլան: Ամբաստանեալը յայտարարած էր, դատավարութենէն չատ առաջ, — «Զեզի պիտի յայտնեմ անուններ որոնց մասին տեղեկութիւն չէ տրուած մինչեւ այսօր»:

ՋՕՐ. ՏԸ ԿՈԼ այս տարի ալ մերժեց մասնակ-ցիլ 1940 Ցունիս 18ի տարեդարձին առթիւ սար-քուած արարողութեանց:— Նորմանտիոյ մէջ հան-դիսաւորութեամբ տօնուեցաւ դաշնակիցներու յա-մառքահանութեան Գ. տարեդարձը (6 յունիս):

ՊԵՏԱԿԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐ Պ. Ֆէլիքս Կուէն եւ նախկին նախարար Պ. Իվ Ֆարժ դէմ դիմաց հան-ուեցան խորհրդարանի քննիչ յանձնաժողովին առ-ջեւ, դինիի դեղծումներուն առթիւ:— Պարենա-տրման տեսչութիւնը ջնջուելով, ընդհ. քարտու-ղար մը նշանակուեցաւ, իբրեւ օդնական վարչա-պետին:

Miss MARJORIE DODD

Պ. ԵԴՈՒԱՐԴ ԱՄԱՏՈՒՆիի

Փարիզ Ամուսնացած 1 Ցունիս, 947

Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակը կը տօնուի

Ցունիս 29ի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Salle Iénaի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սե-բունդի կեդր. Վարչութեան:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պանեէօ Քաշանի դասախօսական ժողովը այս չորեքչաբթի, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնա-ճիւղին դասախօսութիւնը այս հինդչաբթի ժամը 9ին: Կը խօսի Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ: Անդիր դը-րամատութիւն (չար.):

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին, 43 rue Paul Bartի սրա-ճարանի ժողովասրահը: կարեւոր օրակարդ եւ ըն-թացիկ խնդիրներ:

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմի-տէի դաշտահանդէսը Ցունիս 29ին, Սէնթ Անարէի պարտէզը, ԽԱՆԱՄՈՐի ՏԱՐԵԴԱՐՁին առթիւ:

Օշականի յոբելեանը

ԼԻՈՆ, 28 Ցունիս, չաբաթ երեկոյ:

ՏԷՍԻՆ, 29 Ցունիս, կիրակի ցերեկէն վերջ:

ՎԻԷՆ, 29 Ցունիս, կիրակի երեկոյ:

Երեքն ալ նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕ-ՊԱՆԵԱՆի:

SOCIETE DES CONCERTS DU CONSERVATOIRE

Théâtre des Champs Elysées

Այս չորեքչաբթի 11 Ցունիս ժամը 21ին

Մաֆֆի Պեռնուեան

Պիտի նուագէ Պէթհովէնի, Ռախմանինովի, Լիսդի եւ Լօպրիի Concertoները նուագախումբով, ղեկավարութեամբ JEAN FOURNETի:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

Վարդավառեան

(Հէքեաթներ եւ պատմուածքներ)

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆիի

«Հայ - Բոյժ»ի բաժանորդներուն՝ որոշ զեղչով:

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷնի կրթական յանձնախումբը կազմակերպած է տարեկան արձակուրդի առթիւ դպրոցական հանդէս մը Ցուն. 14ին, երեկոյ ժամը 8.30ին, բիւ Էլիզէ Ռէքլիւ սրահը: Գեղարուես-տական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՄԱԹՈՒՌԱՏԻ ՎԵՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԽՆԶՈՑՔԸ

Ցունիս 15ին, կիրակի ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր Ս. Եղիազարեանի սրահը, 4 rue de la Dé-fense, Issy les Moulineaux: Նուագ, հայկական եւ եւ-րոպական պարեր, ճոխ պիւֆէ, լաւ պատրաս-տուած մսեղէններ եւ փաքլաւաներ: Դիւրամատ-չելի գիներով: Մուտքը ազատ է:

ՑԱԻԱԿՑՈՒԹԻԻՆ.— Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի վարչութիւնը իր խորին ցաւակցու-թիւնը կը յայտնէ Պ. Ալէքսան Փանոսեանի եւ զա-ւակներուն, իրենց կնոջ եւ մօր՝ ընկերուհի ՇՈ-ՂԱԿԱԹի դառնադէտ մահուան առթիւ:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

ԼԻՈՆի «ՀԱՑԿԱՁԵԱՆ» ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶի

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին Etienne Doletի սրահին մէջ, (rue Boileauի անկիւնը): Տեղի կ'ունենան դպրոցական – մանկական պարեր, եր-գեր, արտասանութիւններ: Վկայականներու բաշ-խում:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք 3 Փա-փագեան վաճառատունը, 233, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր-դակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Ամերաս. 10 Տոլ.

Mercredi 11 JUIN 1947 Չորեքշաբթի 11 ՅՈՒՆԻՍ

Թ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5056-Նոր շրջան թիւ 665 Խմբագիր՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ Գին՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՆՉԵՒ Ե՞ՐԲ ԱՅՍ ՓՐՓՈՒՐԸ

Կատաբեալ չարժանկար՝ Լիբանանի վերջին Թղթարերը : Այն ալ պակասաւոր :

Ի՞նչ վայնասուն, ի՞նչ վայնասուն : Եւ ի՞նչ անճոռնի, թունաւոր, գարշահոտ բարքեր :

Թուրքիոյ մէջ անդամ այսքան դռեհկացած, մանրացած չէին :

Մարդիկ փրփուր կը տեղան օրն ի բուն եւ արիւն կը պղտորին : Եւ ահաւասիկ անչնչելի մըթնոլորտ մը այն բազմահայ, ժրաջան գաղութին մէջ որ կը կոչուի Սուրիա–Լիբանան :

Ինչպէս ամէն տեղ, այնտեղ ալ ափ մը խելագարներ ուխտեր են ոտքերէդէն քշել Հ· Ը· Դաշնակցութիւնը : Առանց ալ – ձախ նայելու : Առանց կանգ առնելու տրեւէ ստորնութեան, անբարոյականութեան առջեւ :

Իրենց չար բախտէն, ճիշդ հակառակն է որ կը պատահի : Դաշնակցութիւնը փոխանակ տկարանալու, ա՛լ աւելի կը զօրանայ : Կը բազմապատկուի : Իր թեւերը կը տարածէ ամէն ուր որ հայկական համբանք մը ծուարած է :

Ան տիրաբար կը պահէ իր հմայքն ու դիրքերը նաեւ հայկական շրջապատէն դուրս :

Ապացոյց՝ ահա Լիբանանի երեսփ· ընտրութիւնները , ուր ջախջախիչ մեծամասնութեամբ ընտրուած են, նաեւ, Դաշնակցութեան երկու թեկնածուները (25 Մայիս) :

Եւ այս՝ հակառակ այնքան դռեհիկ եւ դրդռիչ խաչակրութեան մը : Կատաբեալ «ճիհատ» : Կարդացէք եւ տարածեցէք, մինչեւ ա՛ւր որ կը հասնի ձեր ձայնը .

— « Ձեր բուէները մի՛ տաք հայրենասէր Հայերու արիւնը թափող, հայ ժողովուրդը պատակոտող, հայեւարար եղբայրակցութիւնը դաշունահատող, սովետական Հայաստանի եւ ներգաղթի երդուեալ թշնամի Դաշնակցութեան թեկնածուին» :

Այս դարչելի մարտակոչէն երկու–երեք օր առաջ, Դաշնակցութիւնը սարքած էր հրապարակային ժողով մը, մասնակցութեամբ հինգ հազար քուէարկող երիտասարդներու, ինչպէս կը պատմէ Պէյրութի «Աղդակ»ը : Այս առթիւ խօսք առած են Դաշնակցութեան ներկայացուցիչները եւ տեղացի ականաւոր դէմքեր : Մեր պաշտօնակիցն է որ կը պատմէ .

— « Ցետոյ խօսք առաւ Սիւնիի թեկնածու Սամի պէյ Սօլհ, որ արաբերէն գեղեցիկ ճառով մը փառաբանեց հայեւարար եղբայրակցութիւնը, որ տասնեակ տարիներու երկար կեանք ունի, կուգայ զուլումի եւ ջարդի այն շրջաններէն, երբ արաբական ու հայկական հայրենիքները կը տրորուէին բռնական լուծին տակ : Շեշտեց մանաւանդ թէ այդ շրջանին Դաշնակցութիւնը, յանձինս իր ղեկավարներուն, ի՛նչ մեծ դեր կատարեց արաբական աշխարհի ազատագրութեան պայքարի ճամբուն վրայ : Ու յիշեց մանաւանդ Գրիգոր Զօհրապը, որ Պոլսոյ մէջ գրեթէ ներշնչողը եղած է իրեն, խօսքի ազատութեան եւ իրաւունքի պաշտպանութեան մարդը, որ հայրենիքի փառակերտումի ճամբան ցոյց տուած է իրեն» :

Բաղդատեցէք այս երկու արտայայտութիւնները,— հայ «յառաջդիմական»ին եղբայրդաւ կիրքը՝ Դաշնակցութեան դէմ, եւ արաբ վարիչին մեծարանքը՝ նոյն կուսակցութեան հանդէպ : Մէկուն պժգալի մաղձը եւ միւսին յեղափոխական դիտակցութիւնը : Մէկուն դրդռիչ սուտերը եւ միւսին հրապարակային երախտագիտութիւնը...

Եւ այս տեսարանները ճիշդ այն պահուն, երբ երկու լիազօրներ հասած են Երեւանէն, կազմակերպելու համար ներգաղթի նոր կարաւանները :

Մինչեւ ե՞րբ այս խուժանավարական փերփռուրը, որ պարզապէս թշնամին խնդացնելու կը ծառայէ :

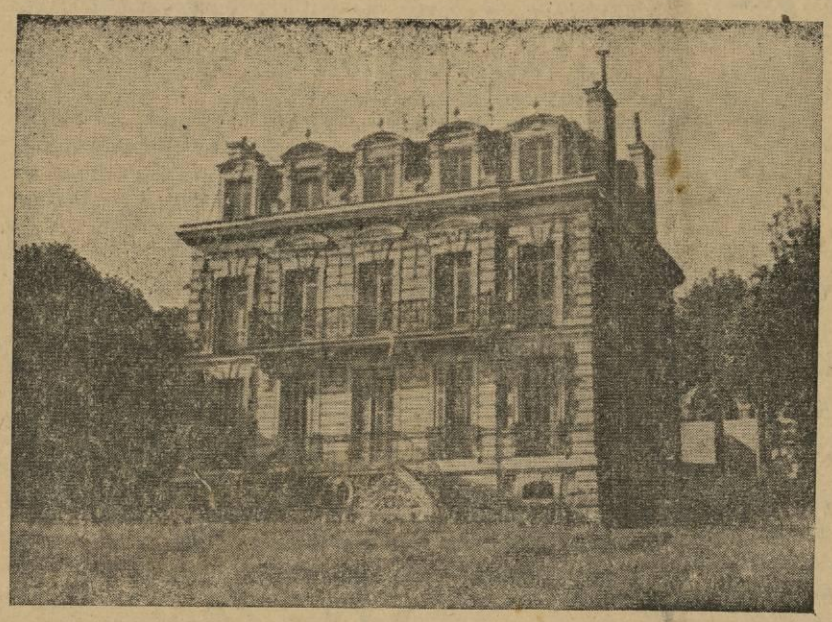
Ոչ թէ փրփուր եւ չողիք, համազարկ ալ արձակեն, տերեւ չի չարժիր Դաշնակցութեան ճակատին վրայ :

Գիտենք որ աւելորդ են լրջութեան, զգաստութեան հրաւէրները : Մարդիկ վճռած են չափուիլ 57 տարեկան հսկային հետ, իրենց կռնակը տուած արտաքին ուժերու :

Բայց եւ այնպէս, մեր պարտքն է պարբերաբար խելքի կանչել գոնէ անոնք որ տակաւին չեն կորսնցուցած մտածելու, տրամաբանելու կարողութիւնը :

Թող անգամ մը եւս իմանան թէ՝ ինչ ալ փորձեն, Դաշնակցութեան կրունկն է որ կը քերեն :

Շ·

ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԱՆԿԵԼԱՆՈՑ ՍԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

ՄՄԲ·— Աղբատախնամի վարչութենէն ստացած ենք հետեւեալ զեկոյցը·—

Փարիզի Հայ Աղքատախնամ Ընկերութեան վարչութիւնս գոհունակութեամբ կը յայտնէ իր գիտութիւն Փարիզահայութեան, որ, վերջապէս, իրականութիւն դարձաւ Ընկերութեանս նպատակներէն մին՝ Փարիզի մէջ ծերանոցի մը դոյութիւն տալու ծրագիրը : Ծարմարագոյն չէնքի մը գնումը կատարուեցաւ անցեալ ապրիլ 12ին, եւ կը գտնուի Անտիլի (Սէն է Ուազ) Փարիզի ամենամօտիկ ու լաւագոյն արուարձաններէն՝ Մօնմօրանսիի Քանթօնին մէջ :

Վերոյիշեալ չէնքին գնումին իրականացումը դիւրաւորաբար կը պարտինք Նանսէնեան – Օֆիսին այդ նպատակին համար ընկերութեանս տրամադրած 700.000 (եօթ հարիւր հազար) Ֆրանքին ու անոր մեղի ընծայած բարոյական դիւրութիւններուն, որոնց համար Աղքատախնամի վարչութիւնս հրապարակաւ իր խորին շնորհակալութիւնները կը յայտնէ : Ըսենք նաեւ անմիջապէս, որ Աղքատախնամը նոյնպէս իր մնուտիկէն 500.000 (հինգ հարիւր հազար) Ֆրանքի գումար մը տրամադրեց՝ իր սեփականութիւնը կարենալ դարձնելու համար սոյն չէնքը :

Վարչութիւնս ուրախութեամբ արձանագրե – լով մանաւանդ այս ուղղութեամբ իր թափած ջանքերուն եւ կատարած դիմումներուն յաջողութեամբ պսակուիլը, խորապէս համոզուած է, որ Փարիզահայութիւնը՝ գիտակցելով այս դերապանծ պէտքին, աղբօտուած ձեռնարկին կենսական անհրաժեշտութիւնը, ըստ արժանւոյն պիտի գնահատէ զայն :

Անուրանալի է, որ համատարած թշուառութեան եւ կեանքի յարաճուն աղքութեան ներկայ դժնդակ պայմաններուն մէջ, Ծերանոցի մը դոյութիւնը իսկապէս պահանջ մը դարձած էր, հոն կարենալ պատսպարելու համար մեր չքաւոր եւ անհեգնուկ ծերերը, որոնք իրենց կեանքի մայրամուտին՝ հնարաւորութիւնն ու մխիթարութիւնը պիտի ունենան այդ ապաստանին մէջ անհրաժեշտ խնամքն ու հոգածութիւնը վայելելու :

Արդ, որպէսզի այս ծերանոցը իրապէս եւ լայնօրէն ծառայէ իր նպատակին, անհրաժեշտ – օրէն պէտք պիտի ունենայ գաղութիս բարոյական եւ նիւթական անվերապահ օժանդակութեան :

Իրենց պարտականութեան կատարումին մէջ, Թող մեր հայրենակիցները տոդորուին այն գիտակցութեամբ, որ դժբախտներու, տառապողներու եւ ընչազուրկներու հանդէպ կարեկցութիւնն ու պաշտպանութիւնը հայ նկարագրի յատկանշական դիծերն են :

ԻՏԱԼԻՈՑ Աչխատանքի Դաշնակցութեան վարչական խորհուրդին 75 անդամներէն 38ը համայնավար են, 22ը ընկերվարական , միւսները՝ անդամ դանազան հոսանքներու :

ՕԴԱՆԱՒԱՑԻՆ ԹՂԹԱՏԱՐԻ դիւերային սպասարկութիւնը չնկուեցաւ : Թղթատարական կապոցներն ալ չեն ընդունուիր, դործադուլի հետեւանքով :

ԲԱՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՎԵՐՍԿՍԱՆ

Պազի եւ ևղեկտրականութեան բանուորները ևորէն կը սպառնան

Երկաթուղիներու դործադուլը երէկ ալ չդադրեցուցած, չլսուելով ամբողջ երկրին կեանքը :

Բանթողներու կազմակերպութեան ներկայացուցիչները Աչխատանքի Դաշնակցութեան հետ խորհրդակցելէ վերջ, որոշեցին տեսակցութիւն մը խնդրել վարչապետէն, որ հանդուիւն յայտնեց : Տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ երէկ, Երեքշաբթի առտու, եւ որոշ լաւատեսութիւն կը տիրէր : Թէեւ կացութիւնը այնքան ծանրացած է որ, նոյնիսկ զբոյց կը չրջէր թէ պաչարման վիճակ պիտի հաստատուի այսօր :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, կառավարութիւնը տրամադիր է որոշ զոհացում տալ երկաթուղիի պաչտօնեաներուն եւ բանուորներուն, առանց խախտելու իր հիմնական քաղաքականութիւնը (անփոփոխ պահել աչխատավարձերը, պաչտպանելու ֆրանքը :

Մինչ յաւատեսութիւն կը տիրէ այս տագնապի լուծման մասին, ահաւասիկ նոր հոգ մը, — կազի եւ ելեկտրականութեան բանուորները կը սպառնան վերսկսիլ գործադուլը — տեղ տեղ ըսկսած են արդէն — դժգոհ մնալով կառավարութեան նոր առաջարկներէն :

Ինչպէս կր յիշուի, առաջին գործադուլին առեն, իրաւարար մը նչանակուեցաւ փոխադարձ հաւանութեամբ, վէճը լուծելու համար մինչեւ Յունիս 8 : Պայմանաժամը լրացաւ կիրակի կէս գիչերին, եւ մասնակի գործադուլները վերսկսան առանց պաչտօնական յայտարարութեան : Այս գործադուլներէն մասնաւորապէս ազդուեցան Նէօյի սիւռ Մառնի եւ Վիլմոմպլի չրջանները :

Քաղաքապետական պաչտօնեաներն ալ գործադուլ մը սարքած են ուրբաթ օրուան համար, իբրեւ խորհրդանչան բողոքի : Կը վախցուի որ մեթրօն եւ հանրակառքերն ալ կանգ առնեն այդ օրը :

Երէկուան տեսակցութենէն առաջ, կառավարութիւնը որոշած էր «ամբողջ աղէը քաղաքացիական զօրաչարժի ենթարկել» (մոբիլիզացնել!), համաձայն պատերազմի առեն տրուած արտակարգ իրաւասութեանց :

Վարչապետը երէկ նիստի հրաւիրեց Ազգ· պաչտպանութեան Գերագոյն Խորհուրդը եւ նախարարները, նախագահութեամբ հանրապետութեան խորհուրդին, քննելու համար կացութեան պահանջած արտակարգ միջոցները : Եթէ «քաղաքային զօրաչարժ» յայտարարուի, ամէն Ֆրանսացի զործ մը պիտի ստանձնէ, իբրեւ ազդային պարտականութիւն : Բայց կը կարծուի թէ պէտք պիտի չըլլայ այս բացառիկ միջոցին դիմելու, քանի որ բանակցութիւնները վերսկսած են :

ԻՆՉՊԷՍ ԿՐ ՁԱՄԲՈՐԴԷՆ

Պաչտօնական զեկոյցի մը համաձայն, խումբ մը բանթողներ ցոյցեր կատարած են Շէրպուռի մէջ, կեցնելու համար կառավարական հանրակառքերը որոնք չարժման մէջ դրուած են, երկաթուղիներու դործադուլին հետեւանքով : Զեկոյցը կ'ըսէ թէ կառավարութիւնը «թոյլ պիտի չտայ այսպիսի անկարգութիւններ» եւ թէ միջոցներ ձեռք առնուած են, ճամբաներու ապահովութեան համար :

Առջի օր 9200 ճամբորդներ մեկնեցան Լեվալուայի կայարանէն, կառավարութեան տրամադրած

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

Մեկ միլիոն եւս պիտի ծառայեն ներգաղթի համար

Բարեդործականի Կեդր· վարչութեան վերջին զեկոյցէն (20 Մայիս) կը տեղեկանանք թէ որոշուած է կէս միլիոն տոլարի յաւելուածական հանդանակութեան գումարը բարձրացնել մեկ միլիոնի, «այն վստահութեամբ որ այդ գումարը մինչեւ տարեվերջ պիտի ապահովուի» :— Միութիւնը երկու անգամէն 400.000 տոլարի թերհաչիւ գումար փոխադրած է Մոսկուայի պետական դրամատունը, ի հաչիւ Երեւանի կառավարութեան :

Ֆրանսայի հանդանակութեան գումարը հասած է 16 միլիոն Ֆրանքի :

Ֆրանսիայի կոմունիստական կուսակցության ծրագրային պայմանները

Ֆրանսիայի կոմունիստական կուսակցության ծրագրային պայմանները հրատարակված են «Humanité» թերթի 1921 թ. դեկտեմբերի 29-ի համարում։ Ֆրանսիայի կոմունիստական կուսակցության ծրագրային պայմանները հրատարակված են «Humanité» թերթի 1921 թ. դեկտեմբերի 29-ի համարում։

Կայսր 28ի երեկոյին մեկ

ԽՐԿՈՎԱԿ (Ցարսկոյէ) — Մայիս 28ի առաւօտուն Ցարսկոյէ Սելօ կայարանէն մեկնեցաւ Ռուսիոյ կայսրը, որ կը գտնուի Ղրիմ։ Կայսրը ուղեւորութեան կ՚ելլէ իր անձնական գնացքով։ Ուղեկցող պաշտօնեաներու թիւը 150 է։ Կայսրը ճամբան մի քանի անգամ պիտի կանգնի։

Կայսրի ճամբորդութեան նպատակը կը համարուի հանգստանալ եւ առողջանալ։ Կայսրը ուղեւորութեան ընթացքին պիտի չընդունի որեւէ պաշտօնական այցելութիւն։

Կայսրը Սեպտեմբեր ամսուն պիտի վերադառնայ Ցարսկոյէ Սելօ։

Կայսրը Ղրիմ կ՚երթայ իր ընտանիքին հետ։

Կայսրը Ղրիմ երթալու առիթով հեռագրեր ղրկած է Ռուսիոյ բոլոր նահանգապետներուն։

Կայսրը Ղրիմ երթալու առիթով հրամանագրեր ստորագրած է։ Ասոնցմով ներում շնորհուած է 202 հոգիի։ Ներումը տրուած է 1940—45ի ընթացքին։ Մահուան դատավճիռները փոխարկուած են 15 տարուան աշխատանքի։ Ներումը չի տարածուիր այն դատապարտեալներուն վրայ, որոնք ահաբեկչական գործեր կատարած են։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑ

Ֆրանսական Ազգային Ժողովի նախագահ Էռիօ Ամերիկա կ՚այցելէ

Ֆրանսական Ազգային Ժողովի նախագահ Էռիօ Ամերիկա կ՚այցելէ։ Ան Ամերիկա կ՚երթայ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան հրաւէրով։ Էռիօ Ամերիկա կ՚երթայ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներու կառավարութեան հրաւէրով։

Ֆրանսական Ազգային Ժողովի նախագահ Էռիօ Ամերիկա կ՚այցելէ։ Ան

Օր. ՇԱՒԻՂ ՄԿՐԵԱՆ
Պ. ՎԱՄՇԱՊՈՒՀ ԴՐԻԴՈՐԵԱՆ
Նշանուած
Վիէն 1 Յունիս 1947 Մարսէյլ

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Բ. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Պահեստ Քաշանի դասախօսական ժողովր այս չորեքշաբթի, ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին:

ԲԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է Հ. Բ. Դ. Նոր Սերունդի այս հինգշաբթի օրուան դասախօսութիւնը:

ԼԻՈՆ.— Հ. Բ. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին, 43 rue Paul Bart-ի սրբազարանի ժողովասրահը: Կարեւոր օրակարգ եւ ընթացիկ խնդիրներ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Բ. Դ. Վահան Ենթակոմիտէի դաշտահանդէսը Յունիս 29ին, Սէնթ Անտրէի պարտէզը, ԽԱՆԱՍՈՐ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ առթիւ:

Սէնթ Էթիէնի կրթական յանձնախումբը կազմակերպած է տարեկան արձակուրդի առթիւ դպրոցական հանդէս մը Յուն. 14ին, երեկոյ ժամը 8.30ին, րիւ Էլիզէ Ռէքլիւի սրահը: Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Մուտքը ազատ է:

ԲՈԼՈՐ ԵՐՋՆԿԱՑԻՆԵՐՈՒՆ

ՊԱՂԵՏԱՏ, 18 Մայիս.— «ԵՐՋՆԿԱ» դործիս տպադրութիւնը վերջանալու վրայ է:

Այսու կը խնդրեմ մեր բոլոր ՎԵՐԱԳՐՈՂ հայրենակիցներէն, որ իրենց գտնուած վայրերու մէջ ի մի հաւաքուելով՝ նկարուին եւ իրենց խմբանկարները դրկեն Եգիպտոս, հայրենակից Գ. Լազեանի հասցէին (Mr. K. Lazian, P. B. 868, Caire, Egypte) դրքի վերջին մասին մէջ լոյս տեսնելու համար:

Խմբանկարներուն հետը, կամ առանձին թուղթի վրայ նշանակելու է, իւրաքանչիւր նկարուղի անունը, աղգանունը եւ որտեղացի ըլլալը, Երզնկայի քաղաքէն՝ թէ գիւղերէն եւ որ գիւղէն:

Խիստ փափաքելի է, որ ոչ մէկ չերջան եւ ոչ մէկ հայրենակից դուրս մնայ այս ձեռնարկէն, որ գեղեցիկ յիշատակ մը պիտի ըլլայ մեր ապագայ սերունդին ու պատմութեան համար:

Այն տեղերը ուր Հայր. Միութիւններ չունինք, կը խնդրուի, որ ձեռներէց հայրենակիցներ իրենք ձեռնարկեն այս դործին եւ չանան օր առաջ, ԱՄԵՆԷն ՈՒՇԸ ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆԻՍԻ 20 իրենց չերջանի հայրենակիցներու խմբանկարը հասցնել Եդիպտոս:

Գ. ՍԻՒՐՄԷՆԵԱՆ

Վաստուրականի հերոսամարտը

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Վասպուրականի յաղթական հերոսամարտի 32րդ տարեդարձը կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ, նախաձեռնութեամբ Վասպ. Հայր. Միութեան, 15 Յունիս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 3ին Salle Mazenod-ի մէջ, 88 rue d'Aubagne: Հրաւիրուած են քաղաքական կուսակցութեանց, Ցարանուանութեանց եւ բոլոր Հայր. Միութիւններու ներկայացուցիչները:

Կը նախագահէ միութեանատենապետ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆ: Կր բանախօսեն Պ. Պ. ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ եւ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարեր, ժամը 8էն մինչեւ կէս գիշեր: Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով: (Ամուրդ եւ հանդանակութիւն չկայ):

ՀԱՑՆԻԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆԸ այս կիրակի, Շավիլի անտառը, պաղ աղբիւրի մօտ, առաւօտեան մինչեւ երեկոյ: Ճաշը միատեղ բերել:

ՎԻԷՆ.— Տէր եւ Տիկին Լեւոն Տօլմաճեան, Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Պարեան (Վիէն), Տէր եւ Տիկին Զաւէն Վարպետեան, Այրի Տիկին Թագուհի Վարպետեան, Տէր եւ Տիկին Լուսաբեր Աբգիկեօղեան (Փարիզ), Այրի Տիկին Սրբուհի Աբրահեան (Լիոն), Այրի Տիկին Մաքրուհի, Տէր եւ Տիկին Մանուկ Գասպարեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Փափազեան (Փարիզ), Միհրան Արապեան (Պուլկարիա), Օհան Պապիկեան (Հայաստան), սրտի դառն կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց մօր, աներոջ, մօրաքրոջ եւ աղդականին՝ ՏԻԿ. ՆԱԶԵԼԻ ԱՅՎԱՑԵԱՆԻ դառնադէտ մահը, որ տեղի ունեցաւ 5 Յունիս, 72 տարեկան հասակին մէջ: Թաղման տխուր արարողութիւնը կատարուեցաւ, 6 Յունիս 1947, Վիէնի գերեզմանատան մէջ:

Դաշտահանդէս

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓ. ՆԱՒԿԻՆ ԱՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Յօգուտ Սեվռի Մուրատեան վարժարանի վերաշինութեան, 15 Յունիս ժամը 2էն 10: Սեվռի վարժարանի ընդարձակ պարտէզներուն մէջ, 26 rue Troyon, métro Pont de Sèvres:

Մարզահանդէս — բացօթեայ թատրոն եւ շարժապատկեր — երգ, ածպարարութիւն, «Գոօշէ, անուէժիպուէ», պար, նուագ, դաշտային հաճելի խաղեր, ժամանցներ եւ անակնկալներ:

Ալլազան եւ ճոխ պիւֆէ, գոհացում տալու համար ներկաներու պահանջին: Ոչ մէկ հանդանակութիւն կամ աճուրդ:

Սեղանները կանխաւ ապահովեցէք հետեւեալ վայրերէն.— Ալէմշան 19a rue Caumartin, Opéra, Heratchian, 6 rue Lamartine, Cadet, Saradjian(18 rue Melingue, Belleville եւ Տարօնեան 115 rue d'Aboukir:

Ուշադրութիւն.— Պահեցէք ձեր մուտքի տոմսերը որոնց թիւերը կրնան մեծարժէք նուէրներու արժանանալ:

Իէնայի թատրոնը, **10 Ave. d'Iéna — Métro Iéna**

Շաբաթ, 21 Յունիս, ժամը 20.30ին, նախագահութեամբ Պ. ՌԸՆԷ ՅՈՇՈՒԱՅԻ, յայտնի թատերագիր եւ հեղինակ «Rêves d'Amour»-ի, եւ Պ. ՄԱՔՍ ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆԻ, սինէմայի եւ թատրոնի ծանօթ արուեստագէտը):

ՄԱՏԷԼԷՆ ԷՔԻՋԵԱՆ
կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ
երջանիկ օրեր
(«LES JOURS HEUREUX» ֆրանսերէն)

Պ. Գլօտ Անտրէ Բիւժէի 3 արարնոց ծանօթ բիէսը, 1938ի Միշել թատրոնի գործը: Հետեւեալ դերախաղերուն համար — այբբենական կարգով՝ Պ. Պ. Էմիլ Ասլանեան, Ռուբէն Տէր Ասլանեան, Էքիէմ Կիւլիւմեան, Օր. Օր. Հայկուհի Խտըշեան, Ալբէն Մաթէոսեան եւն.:

Առաջին անդամ ըլլալով հայ երիտասարդ արուեստասէրներու խումբ մը ֆրանսական երիտասարդ թատերախաղի մը մէջ:

Տեղերու գիները, 50էն 250 ֆրանք:

Տոմսերը ապահովել Maison Vigar 24 rue St. Lazare եւ Պարսամեան դրատուն 46 rue Richer:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ.— Այրի Տիկին Հայկանուշ Կէնճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն որ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, իրենց զաւկին եւ եղբօր ԿԱՐՕ ԿԷՆՃԵԱՆի մահուան երեսներորդ տարելիցին առթիւ (ինկած պատերազմի դաշտին մէջ 13 Յունիս, -1940) Լիոնի Հայոց մատուռին մէջ, 69 rue Louis Blanc: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարդողները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂԱՈՎ

ՍԱՐԻ ՇՐՋԱՆԻՆ համար նոր մարք մը հաստատեցաւ Ֆրանսական իշխանութենէն կողմէ, Յունիս 10էն սկսեալ: Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյցը կ'ըսէ թէ սահմանադլուխն ալ փոփոխութեան ենթարկուած է, որպէսզի Սարի չերջանին մէջ մտնեն այն գերման համալիքները որ կ'աշխատին ածխահանքերու մէջ:

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷՆ կը հեռադրեն թէ խումբ մը դիմակաւոր ահաբեկիչներ Թէլ Ավիվի մէկ լողարանը մտնելով, առեւանգեցին երկու անգլիացի ոստիկաններ, երբ արեւի լոգանք կ'առնէին:

ՊԱՑԹՈՒՑԻԿ ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ խնդիրը հետզհետէ կը լուսաբանուի: Պրիւսէլի մէջ մաքսային պաշտօնեաները կնոջ մը պայուսակին մէջ գտան պայթուցիկ նամակներ: Կինը եւ ամուսինը անմիջապէս ձերբակալուեցան: Երկուքն ալ Ռուսեր են եւ խոստովանեցան թէ կր պատկանին դաղտնի կազմակերպութեան մը: Վերջին պայթուցիկ նամակները ուղղուած են Անգլիոյ վարչապետին եւ արտաքին նախարարին:

ՍԵՐՏ ԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՄԸ հաստատուած է Սոֆիայի եւ Պելկրատի մէջեւ, մասնաւորապէս յառաջ տանելու համար «մաքրագործումը»: Ձերբակալութիւնները կր չարունակուին երկու երկիրներուն մէջ ալ: Դաշնակիցները բացատրութիւն ներ պահանջեցին ընդդիմադիր երեսփոխան Փէթքովի ձերբակալութեան մասին: Վարչապետը, Տմիթրով, պատասխանեց թէ ատիկա զուտ պուլկարական խնդիր մըն է:

ՎԻՇԻի նախարարներէն զօր. Լօժէն Պրիսու, որ կր դարմանուէր Վալ տը Կռաս հիւանդանոցին մէջ, փախաւ կիրակի օր եւ չէ գտնուած տակաւին: Զօրավարը Փէթքէնի հետ Գերմանիա դացած էր 1944 Օգոստոսին, եւ գերի բռնուեցաւ Ամերիկացիներուն կողմէ, 1946 Մայիսին: Նախապէս բանտարկուած էր Մոնտուժի բերդին մէջ: Զին-ուորական հիւանդանոցին մէջ իրեն եւ ուրիշ երեք ամբաստանեալներու վրայ կր հսկէին, վեց հան-

հանրակառքերով եւ փոխադրութեան ուրիչ մի-ջոցներով: Իւրաքանչիւր քիլոմեթրէն 1.50 ֆրանք կը դանձուի: Նոյն օրը 1300 հոդի ալ օդանաւերով մեկնեցան:

Թերթերը կը դրեն թէ Պուլոնյըի (Մանչ) բանուորները, որոնք խոստացած էին կառախումբով փոխադրել մեծ քանակութեամբ ձուկ, ինչպէս եւ Նորվեկիայէն փոխադրուած պահածոները, 200 թոն, վերջին պահուն փոխեցին իրենց միտքը: Զուկերը փարիզ փոխադրուեցան բեռնակառքերով:

Փարիզի մէջ, էսփլանատ տէ ղ'Էնվալիտը կայարան մը դարձած է ամէն տեսակ կառքերու, առտուն կանուխէն մինչեւ գիշեր: Տեղացիներուն չափ դժուարութիւն կը կրեն օտարականները: Բազմաթիւ անդլիացի ճամբորդներ դնեսպանատան բակը իյան, սպասելով փոխադրութեան միջոցներու: Գերմանիոյ ամերիկեան չրջանէն օդանաւեր կուդան Փարիզ, փոխադրելու համար արձակուրդ ստացած զինուորները:

Մինչ այս մինչ այն, վէճ մը ծագած է երկաթուղիներու սէնտիքային եւ հաղորդակցութեանց նախարարին միջեւ: Սէնտիքան կ'ըսէ թէ իրենց պահանջած յաւելումները միայն 27.875.000.000 ֆրանքի ծախք մը պիտի պատճառեն, մինչ կառավարութիւնը կը հաշուէ 32 միլիառ: Նախարարը, ժիւլ Մոք, յայտարարեց թէ կառավարութիւնը պատրաստ է 8 միլիառ ֆրանք տրամադրելու մինչեւ 1947ի վերջը, իսկ 12 միլիառ՝ 1948ի համար: Սէնտիքան կը մերժէ այս հաշիւները: Այս բոլոր խնդիրները պիտի քննուէին երէկ, վարչապետին հետ:

★ Թերթ մը դիտել կուտայ թէ Ֆրանսայի պատմութեան մէջ անհնազանդ երկաթուղիներու այս դործադուլը, այն ալ առանց հրամանի: Երբեք չէ պատահած որ Ֆրանսայի բոլոր կառախումբերը դադրին այսքան երկար տեւն: 1910ին ընդհ. դործադուլ յայտարարուեցաւ, բայց իրականն չէր: 1920ին նորէն դործադուլ յայտարարուեցաւ, բայց եւ այնպէս երթեւեկը դրեթէ սովորական էր, չնորհիւ Միլլռանի ձեռք առած բացառիկ միջոցներուն: 1934 Փետրուար 12ին, մասնակի ցոյց մը տեղի ունեցաւ 24 ժամուան համար: 1938 Նոյեմբեր 30ին երկաթուղիներու բանուորները կ'ուղէին մասնակցիլ ընդհ. դործադուլին, բայց Տալատիէ բռնի աշխատանքի հրամանագիրները հրատարակեց: Աւելի առաջ, 1905ին երկաթուղիները չադրուեցան ընդհ. դործադուլէն: Իսկ 1944 Օգոստոսի ընդհ. դործադուլը ուղղուած էր դերմանական դրաւման դէմ:

Արտաստհմանի մէջ ալ հազուադէպ են այսպիսի պարադաներ: Երկաթուղիներու ընդհ. դործադուլ մը տեղի ունեցաւ Իտալիոյ մէջ, Մուսոլինիի արշաւէն առաջ (1922), եւ Մ. Նահանգներուն մէջ անցեալ տարի, երբ կառախումբերը 48 ժամ կանդ առին Մայիս 22էն 23: Աչխատանքը վերսկսաւ, երբ նախագահ Թրումըն սպառնաց զօրաչարժ յայտարարել:

Վիէնի նախարարները

Ֆրանսայի նախարարներէն զօր. Լօժէն Պրիսու, որ կր դարմանուէր Վալ տը Կռաս հիւանդանոցին մէջ, փախաւ կիրակի օր եւ չէ գտնուած տակաւին: Զօրավարը Փէթքէնի հետ Գերմանիա դացած էր 1944 Օգոստոսին, եւ գերի բռնուեցաւ Ամերիկացիներուն կողմէ, 1946 Մայիսին: Նախապէս բանտարկուած էր Մոնտուժի բերդին մէջ: Զին-ուորական հիւանդանոցին մէջ իրեն եւ ուրիչ երեք ամբաստանեալներու վրայ կր հսկէին, վեց հան-

---

Սիւտոն ակ առաջին ալիգատ

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏ ՍՐԱՄ ԽԱ-ՉԱՏՈՒՐԵԱՆԻ ԳԼՈՒԽ - ԳՈՐԾՈՑԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՕՓԵՐԱՑԻՆ ՄԷՋ: Ամբողջովին հայ երաժշտութեան նուիրուած աննախընթաց փառատօնի մը ընթացքին, որ պիտի կազմէ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳԸ «ՓՆԱՐ» ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲԻՆ, ղեկավարութեամբ Ց. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆի:

Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆի այդ հոյակապ, խորհրդաւոր եւ վերազգային հայաշունչ դործը պիտի նուագէ Հայու զգացումով օծուն ծանօթ մեծատաղանդ սօլիստը ՆԻԿՕԼ ՔՈՒԼԱՆՃ, որ պիտի հրամցնէ նաեւ Կոմիտասի լաւագոյն էջերէն չատեր: «ՓՆԱՐ»ի այս երկրորդ համերգին բացառապէս վարձեմ յայտագիրը կր կազմեն վարդապետին աշխարհիկ երաժշտութեան մեծագոյն մասը եւ բազմաթիւ կտորներ Ա. Սպենդիարեանէ, Գ. Սիւնիէ եւ Բ. Կանաչեանէ:

Այս անզուգական փառատօնին իրենց մասնակցութիւնը կր բերեն Օփերայի 60 հոդինոց նուագախումբը եւ անոր առաջին վարիչը՝
L. BROUILLAC

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒԱԿԱՆԻՆ.— 15 ՑՈՒՆԻՍ, ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՕՓԵՐԱՆ, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3.30ին (15.30):

Տուսակները օր առաջ ապահովել դիմելով Պ. Ս. ՖԻՄՃԵԱՆի, 2 rue Louis Astuin, Tél. C. 23.83 եւ կամ Մարսէյլի մէջ մասնաւոր թուղթիկներով ծանուցուած հասցէներու: Իսկ Յունիս 12էն սկսեալ՝ Օփերայի կիշէն:

ԿԱՐԵՒՈՐ.— Փոքրիկներու մուտքը բացարձակապէս արգիլուած է:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր պէտքերուն համար դիմեցէք Ց. Փափագեան վաճառատունը, 233, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6 ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Ֆր.

Jeudi 12 JUIN 1947 Հինգշաբթի 12 ՅՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5057-Նոր շրջան թիւ 666 խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՋՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Ո՞ւր պիտի յանգին այս խմորումները ու խլրտումները, Եւրոպայի մէկ ծայրէն միւսը :

— Աւելորդ է դուշակութիւններ փորձել : Կը բաւէ ուշադրութեամբ հետեւիլ անցուդարձին եւ մանաւանդ արթուն կեցուածք : Արթուն եւ պաղարիւն :

— Արդեօք անո՞ր համար որ կրնան աղդել նաեւ մեր տարադիր բազմութեանց վիճակին եւ ճակատագրին վրայ :

— Անշո՛ւշտ : Յիրուցան՝ բոլոր ցամաքներուն վրայ, խառնուած՝ իւրաքանչիւր երկրի զանգուածին, բնականօրէն պիտի կրենք որեւէ ցնցումի կամ յեղաշրջումի հետեւանքները : Ամէն ուր որ կարգուսարքի փոփոխութիւն մը տեղի կ'ունենայ, ամէնէն առաջ օտարականները կ'ազդուին : Օրի – նակ, Պրազիլիան եւ Արժանթինը վերապահ դիրք մը բռնած են հայ գաղթականներու հանդէպ :

— Ամէն չարիքէ բարիք մը կը ծնի :

— Ճիշդ է : Երանի՛ թէ այս պարագան խելքի կանչէր դոյնզդոյն սոփեստիկներ եւ բախտախընդիրներ, միեւնոյն ատեն դարձի բերելով անոնք որ տակաւին Աւետեաց երկիր կը փնտռեն այդ հեռաւոր ափերուն վրայ ...

— Իսկ բուն Եւրոպայի մէջ, ի՞նչպէս կը պատկերացնէք մեր դիրքն ու կացութիւնը :

— Ինչ որ Եւրոպա կը կոչենք, տեսակ մը լաբիւրինթոս կը ներկայացնէ այսօր, դրեթէ անճանաչելի եւ միշտ երերուն :

— Կարելի չէ՞ր օրինակներով խօսիլ :

— Օրինակ, Հայաշատ չրջանները Պուլկարիան եւ Ռումանիան առանձին, Ցունաստանն ալ առանձին կը դանուին հակառակ սերտագոյն հետեանց տակ : Առաջին երկուքը չատ ալ տարբեր – ութիւն չունին Ս. Միութեան զանազան հանրապետութիւններէն, իսկ վերջինը, Ցունաստան, ահա երեք տարիէ ի վեր կը տատանի հակամարտ ուժերու մէջտեղ : Այդ իսկ պատճառով, մեր դէմ – բախտ դաղութն ալ մատնուած է անել կացու – թեան մը :

— Դոնէ միւս երկուքը բախտաւո՞ր են :

— Ընդհակառակն, երկքին մէջ ալ մեր տա – րագիր բարմութիւնները կը ծիւրին տնտեսապէս թէ հոգեպէս : Ապրուստի հոգն անդամ դարձած է մղձաւանջ :

— Կը թուի թէ ամէնէն բախտաւորը մենք ենք, այստեղ, ազատ Ֆրանսայի մէջ :

— Եւ այդ՝ հակառակ այն խոր ցնցումներուն զոր կրեց այս երկիրը և այն ծանր տագնապներուն որ իրարու կը յաջորդեն առենէ մը ի վեր : Նոր կարգուսարքին երկունքի ցաւերն են որ կը չա – րունակուին, պարբերաբար սաստկանալով :

— Վախ կա՞յ որ այս ցնցումները ի վերջոյ վնասեն հանրապետական կարգուսարքին : Եւ կամ դիկտատուրա հաստատուի :

— Այս ժողովուրդը չի հանդուրժեր որեւէ դիկտատուրայի : Զարաչար ձախողած են այդ մտքով կատարուած բոլոր ձեռնարկները : Ահա – կու «Վադրը», Բլէմանսօն անդամ, ի վերջոյ հարկադրուեցաւ համակերպիլ Հանրապետութեան օ – րէնքներուն, թէեւ նոր կը վերադառնար փառաւոր յաղթանակէ մը :

— Ժամանակները չատ փոխուած են, այդ օ – րերէն ի վեր : Փոխուած են նաեւ մարդիկը : Նոր եւ հզօր հոսանքներ ...

— Այս ժողովուրդին մէջ խոր արմատներ ձգած են կարդ մը հիմնական սկզբունքներ,— ա – զատութիւն, ժողովրդապետութիւն, սեփականու – թեան իրաւունք :

— Գալիք իշխանութիւնները չեն ժխտեր այդ սկզբունքները, ինչպէս կը յայտարարեն ամէն օր :

— Չեն ժխտեր, բայց կրնա՞ն ապահովել : Ժողովուրդը մոլորի ալ, չուտ կը սթափի, յանձն առնելով ամէն դոհողութիւն :

— Ամփոփուինք մեր հոգերուն վրայ :

— Այո : Եւ ըլլանք աւելի քան երբեք ուշա – դիր՝ մեր չարժուձեւերուն մէջ : Մեղի չի յնար խառնուիլ երկրի ներքին՝ քաղաքական պայքար – ներուն : Մանաւանդ հիմա որ ժողովուրդը դար – ձած է չափազանց դիւրադրգռ, իրրեւ հետեւանք յարաճուն տագնապներու : Խրատ չէ որ կուտանք : Տարրական տրամաբանութիւնը այս կը թելադրէ այստեղ, ինչպէս ամէն տեղ : Աւելի լուրջ : Զգոյշ՝ ցուցադրական չարժումներէ եւ այնպիսի քայլերէ որ կրնան թիւրիմացութիւններ պատճառել :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԽԻԹԱՐԻ ՃՐԱԳՆԵՐԸ

Ըստ աւանդութեան, Հայոց Տրդատ թագաւորը երկինք նետեց Լուսաւորչին բուրվառը, որ վար չինկաւ այլեւս, ու կանթեղի պէս կախուած մնաց, Արագածէն վեր, ամպերուն չրթներէն :

Այս պահուս, կը տեսնեմ Մխիթարի կանթեղները, որոնք վառ կը մնան, հայկական Սփիւռքին վերեւ, հորիզոնէ հորիզոն :

Կանթեղ մըն ալ այստեղ, Փարիզի մէջ :

Մեծն Մխիթարի միաբանները դպրոց մը հիմնած են Սէնի ափերուն վրայ :

Կանթեղ մը , որ լոյս ու պայծառութիւն կու տայ հայ պատանիներուն միտքին : Ճառագայթ՝ հայ իմացականութեան :

Պատերազմի ընթացքին, ռմբակոծութիւնէն ըրէն վնասուեցաւ այդ ճրագը : Վարժարանին ննջարանը քանդուեցաւ բորբոքին :

Պատերազմէն ետքը եկան Մխիթարի ծիծեռնակները՝ չինելու իրենց բոյնը : Աչխատեցան ծի – ծեռնակի պէս եւ մասամբ վերաչինեցին իրենց բոյնը :

Անհրաժեչտ է, սակայն, վերաչինել տակաւին կարեւոր մասեր վիրաւոր չէնքին մէջ, որպէսզի կարելի ըլլայ պատսպարել մեծ թիւով աչակերտներ : Անցեալ տարուան չինութիւնը լրիւ չէր,— տանիք ծածկելու պէս բան մը, վերսկսելու համար ուսումնական կեանքը : Այժմ ատեն է որ լրացուի չինութիւնը, ապատան տալու համար այն բազմաթիւ ուսանողներուն, որոնք կ'ուզեն արճանա – դրուիլ յառաջիկայ դպրոցական տարուան համար :

Այս ժողովուրդը, որ իր տանոցներով հիւանդանոց է հիմներ, պետական հիւանդանոցի մը արժէքով մեծ, (Պոլիս), Արարատի վեդարով եկեղեցի հիմներ է իր բնաչխարհին մէջ եւ դրեթէ ամէն տեղ՝ ուր որ կ'ապրի, Նարեկացիներու եւ Մխի – թարներու անունով դպրոց է հիմներ Սեւանէն մինչեւ Ժոլը Բղնունեաց, Տարօնէն մինչեւ լիճը Նիկիոյ եւ մինչեւ կանանչափառ Կիլիկիան, ան – չուչտ պիտի վերաչինէ Մխիթարի վլած տունն ալ, Սեւրի մէջ :

Աքսորի ճամբուն վրայ, Ջարդէն քանի մը քայլ հեռու, վրանները տակ իր երախային հայերէն կարդալ սորվեցնող հայ մայրը, Ֆրանսայի դիւ – դերուն մէջ, հաղիւ քով քովի եկած՝ եկեղեցի ու դպրոց կառուցանող հայ մարդը անչուչտ պիտի վերաչինեն Մխիթարի ճրագը Սէնի ափերուն վե – րեւ :

Այս կիրակի, ատո՛ր համար է որ Փարիզի եւ չրջակայից հայ գաղութը խուռն երամով պիտի երթայ Սեւրի Մուրատ Թոփալեան վարժարան, պարտէզին մէջ փառքով եւ հպարտութեամբ դի – տելու Մխիթարի կանթեղին բարձրանալը երկինքն ի վեր, ճառագայթելը հայ հոդիներու մէջ :

Իւզադին կը կոչէ մեր ժողովուրդը ինչ որ կու տայ պայծառ պահելու համար իր եկեղեցիներուն կանթեղը :

Ժողովո՛ւրդ Հայոց, դնա՛ քու ժպիտովդ պայ – ծառացնել Մխիթարի ճրագը : Գնա՛ լեցնել Սէն գե – տը քու ժպիտներուդ տակիվ եւ ուսումնատենչ Հայու մշակոյթին ճառագայթներով :

ԱՐԱԶ

ԱԹԷՆՔԻՆ կը հեռագրեն թէ ետ կանչուեցաւ բարեկարգութեան նախարարը, զօր. Զերվաս, որ քննական պատյտ մը կը կատարէր Մակեդոնիոյ մէջ : Նոյն աղբիւրին համաձայն, կառավարութիւնը մտահոգութեամբ կը դիտէ « հիւսիսային սահմաններուն վրայ կատարուած յարաճուն ճնշումը» : Ապստամբական չարժումը կը ծաւալի Մակեդոնիոյ մէջ, Եուկոսլաւիայէն մինչեւ Թրքական սահմանապլուխը : Ըմբոստները աչխուժացած են նաեւ Պերպոնէսի չրջանին մէջ եւ դիչեր ցերեկ յարձակումներ կը կատարեն ոստիկան–զօրքին վրայ : Ժողովրդական (միապետական) կուսակցութիւնը երկուքի բաժնուած է : Կրետէի 21 երեսփոխանները կը պահանջեն ընդհ. ներումի տարածել նաեւ Կրետէի մէջ : Ծովային նախարարը, Սոֆուկլէս Վենիզելոս, ամբաստանեց համայնավարները թէ զէնք եւ ռազմանիւթ կը ղրկեն Կրետէ :

ԻԶՄԻՐԻՆ հասած հեռագրի մը համաձայն, ոստիկանութիւնը ձերբակալած է երկու երիտասարդ Հրեաներ, մէկը աղջիկ : Ամբաստանուած են իրրեւ անդամները Սիոնական գաղտնի կազմակերպութեան մը որ կը չանայ Պաղեստին փոխադրել դինուորցու Հրեաները :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՎԵՐՋԱՑՆԵԼՈՒ ԱՌԱՋԻՆ ՓՈՐՁԸ ՁԱԽՈՂԵՑԱՒ

Վարչապետին յայտարարութիւնը Ազգ. ժողովին մէջ

Երկաթուղիներու գործադուլը վերջացնելու համար չարք մը ձեռնարկներ կատարուեցան երեք չաբթի, առտուընէ մինչեւ կէս գիչեր, առանց արդիւնքի մը յանդելու : Երէկ ալ չարունակուեցան ձեռնարկները : Բանթողները հանրապետութեան նախագահին դիմեցին, որպէսզի ելք մը գտնէ, իբրեւ վերագոյն իրաւարար :

Երեքչաբթի առտու ժամը 9.30ին Պ. Ռամատիէ ունկնդրութեան ընդունելով երկաթուղիի պաշտօնեաներու պատուիրակութիւնը, սրտառուչ կոչ մը ուղղեց : «Պատուիրեցէք որ վերսկսին աչխատանքը եւ անմիջապէս կը բանակցինք» :

— Անկարելի է, պատասխանեց պատուիրակութիւնը, եթէ կառավարութիւնը նախ եւ առաջ չստանձներ նուազագոյն յանձնառութիւնը, մեր պահանջներու քննութեան համար :

Այսպէս ձախողեցաւ առաջին փորձը : Ժամը 16ին բանուորներու Դաչնակցութիւնը ունկնդրութիւն խնդրեց Հանրապետութեան նախագահէն :

Ժամը 18ին Աչխատանքի Դաչնակցութիւնը ունկնդրութիւն խնդրեց վարչապետէն : Տեսակցութիւնը անցաւ ապարդիւն : Բայց եւ այնպէս ընդհանուր կարծիքն այն է թէ ելք մը պիտի գըտնուի եւգործադուլը պիտի վերջնականապէս–վաղը :

Նոյն օրը վարչապետը ճառ մը խօսելով Ազգ. ժողովին մէջ, պարզեց կացութեան ամբողջ ծանրութիւնը եւ կառավարութեան ձեռք առած մի – ջոցները :

— « Ստեղծուած կազմակերպութեան չնորհիւ մինչեւ այսօր 40.000 ճամբորդներ փոխադրուեցան : Այսպէս փորձեցինք նուազագոյն ատիճանին իջեցնել գործադուլին հետեւանքով ծագած ան – պատեհութիւնները : Բայց մեր հնարաւորութիւններն ալ սահման մը ունին, մանաւանդ նկատի առնելով հրանիթի եւ ածուխի պաչարը : Կարելի է հարցնել թէ ի՛նչ կացութեան մէջ պիտի դըտնուինք, եթէ գործադուլը քանի մը օր եւս չարունակուի : Ահա թէ ինչու հանդարտութեան կոչ կ'ուղղեմ : Ոչ ոք հրամայած է այս գործադուլը : Ոչ ոք կը ստանձնէ անոր պատասխանատուութիւնը : Երկաթուղիի բանուորներու Դաչնակցութիւնը գոր – ծադուլը հրաման չէ տուած : Երկու անդամ անոր դէմ եղաւ, խնդրելով որ յանձնարարէ բանթողները – րուն վերսկսիլ աչխատանքը, եւ դոհացում չստացայ » :

Այստեղ Պ. Ռամատիէ պատմեց կատարուած բանակցութիւնները, րսաւ թէ ուղղակի միջամտեց Աչխատանքի Դաչնակցութեան մօտ, թէ նամակ մը ուղղած էր ուր կ'ըսէր .— «Գործադուլները իրա – րու կը յաջորդեն : Ցունիս 13ին ալ պետական պաշտօնեաները գործադուլ պիտի ընեն : Ի՞նչ է այս վէճը, պայքա՞ր ընչաքաղց դերամատիրութեան մը եւ անժառանգ բանուոր դասակարգին միջեւ : Ո՛չ : Կ'ուզեն հարուածե՞լ հանրապետական հեղինակութիւնը կամ աղգայնացումները : Ամէն պարագայի մէջ, արդիւնքը այն է որ աղգային տնտեսութիւնը եւ Ֆրանսական դրամը կը տուժեն իւրաքանչիւր հարուածին : Մեծ պատասխանատուութիւն մը կը ծանրանայ բանուորական մեծ կեդրոնին՝ Աչխատանքի Դաչնակցութեան վրայ : Կարելի՞ բան է որ ան լուռ ու մունջ հանդիսատես ըլլայ գործադուլի այս մեծ չարժումին : Ես չեմ ուղեր խօսիլ բռնի ուժի մասին . այլ կոչ կ'ուղղեմ բանուոր դասակարգին խմաստութեան : Ամենավատ խելագարութիւնը, Հանրապետութենէ հրաժարում պիտի ըլլար, եթէ, ակներեւ սպառնալիքին առջեւ, կառավարութիւնն ալ չստանձնէր իր ամբողջ պատասխանատուութիւնը : Մենք պարտաւոր ենք ապահովել հանրային սպասարկութեանց ընթացքը : Ատոր համար պիտի գործածենք այն բոլոր միջոցները զոր օրէնքը դրած է մեր տրամադրութեան տակ : Բայց կը յուսանք թէ կը մօտենայ ժամը ուր պիտի լսուի մեր կոչը : Կը կրկնեմ, կառավարութիւնը միշտ պատրաստ է լսելու բանուորները, բայց ոչ սպառնալիքի տակ : Մենք, համաձայն օրէնքին, պիտի երթանք մինչեւ մեր պարտակատութեան ծայրը, որքան ալ տաժանելի ըլլայ » :

Երբ վարչապետը բեմէն վար իջաւ, բոլոր ե – րեսփոխանները ծափահարեցին, բացի համայնավարներէն : Հանրօգուտ չինութեանց նախարարը , Ժիւլ Մոք, իր կարգին բացատրեց թէ գործադուլը «կանխաւ պատրաստուած էր համաձայն ծրագրի մը որու մասին լուր հաղորդուած էր ինծի» : Ցետոյ պարզելով կառավարութեան առաջարկները, ըսաւ թէ 11 միլիառ ֆրանքի տարբերութիւն մը կայ իրենց ընդունած եւ բանուորներու պահանջած գումարներուն միջեւ, «ինչ որ չափազանց շատ է» :

Ժաք Տիւքլո (համայնավար) վիճելի դտներով այս թիւերը, բացադանչեց .

— Կրճատեցէք նախարարներու, երեսփոխաններու եւ հանրապետութեան Նորհուրդի անդամներուն թոչակները :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻՆ ՀԱՄԱՐ

ՉԻՆՔԻՐՈՒ ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

Դաւաճանի սպանուածէն ետքն ալ խուզար – կութիւնները կը շարունակուէին:

Կարճատեւ դադար մը, մեղի մտածել տուաւ թէ արհաւիրքի օրերն անցած են եւ շուտով բնա– կանոն վիճակը պիտի վերահաստատուի:

Կարինէն բազմահազար զինուորներէ բաղկա – ցած զօրաբաժին մը բերելով, Թուրք կառավարու– թիւնը ոչ միայն ամուր զինուորական չղթայով մը օղակեց Այգեստանը, այլ եւ հայկական թաղերը լեցուց ապերաներով, որոնք գիշեր ու ցերեկ կը հսկէին եւ ամէն շարժում կր խնդարկէին, յաճախ ընդհարումներ ալ ստեղծելով:

Իշխան՝ բազմաթիւ զինուորներով հեռացած էր Այգեստանէն եւ լեռը բարձրացած, իրեն հետ տանելով բոլոր փախստական երիտասարդները, ո– րոնք խոսիւ կը հետեւէին կառավարութենէն:

Արամ Մանուկեան (Արամ փաշան), հերոս Տաճատը, Պուլկարացի Գրիգոր եւ խումբ մը ու– րիշներ Ջրուղիներու մէջ չինուած թաքստոցէն մատնութեամբ ձերբակալուելով բանտարկուած է– ին:

Սոսկումն ու արհաւիրքը իրենց գագաթնակէ– տին էին հասած: Եւ սակայն դեռ զինեալ խումբ մը պահուած կը մնար Այգեստանի մէջ եւ գիշեր– ները գործի լծուելով, մնացած դէնքերը թաքստո– ներէն ուրիշ վայրեր կը տեղափոխէր եւ կը պա – հէր:

Բեռնատար եւ վստահելի մարդոց պակասը զգալի էր: Զգիտեմ թէ միւս թաղերու մէջ ինչ կ'ընէին, որո՞նք էին փոխադրողները: Մեր շրջանի աշխատանքներուն մասնակից էին նաեւ «Նոր Սե– րընդական» երկու փոքրիկ խումբերը: Իրիկուն մը հրահանգ ստացանք «գործի երթալու»: Եթէ գործ կայ, կ'ըսուէր, հասկնալի էր թէ՝ կուսակցական գործի մասին է խօսքը:

Մութը կոխելուն պէս, գացինք մեր ժամա – դրավայրը: Հոն գտանք Բարունակը, Արտաշէսը, Տէր Դիոնէսեան Վահան, Հմայեակներ եւ ուրիշ– ներ: Մեծ զգուշութեամբ հասանք Միրաւի Զատը– րի թաղամասին մէկ փողոցը գտնուող Տպաղեան Նիկողոսենց այգին:

Մուտերախիտ ծառի մը տակ գտանք երեք պար– կեր, հրացաններու մասերով լի, հրացանի խողո – վակներ, դռնփաղներ (կոթեր) եւն:

Զգիտցանք թէ ո՞վ դրած էր տեղը այդ ծա– ռին տակ, միայն մեզմէ բաւական հեռու, ուրիշ ծառի մը քով նշմարեցինք քանի մը մարդկային սուսերներ, որոնց հետ յարաբերութեան մէջ էր մեզմէ միայն մէկը:

Իւրաքանչիւրս իր բաժինը չալկած դիմեցինք դէպի Տպաղենց Ջրի դուռը:

Մեր յառաջապահները տեղեկացուցին թէ ոս– տիկանական պահակներ կ'անցնէին փողոցէն: Կար– գադրուեցաւ՝ բեռները վար դնել եւ սպասել ծա– ռերուն ետեւը:

Ժամերն երեք փորձառու դիներները դէրք բռնեցին դուռին առջեւ եւ կը սպասէին:

Շատ չանցած, բեռնաւորուած ջանք ու դուրս ե– կանք փողոց: Կր քալէինք ոտքի մատներու վրայ կոխելով, անաղմուկ:

Արդէն շատ քալելիք տեղ չունէինք, փողոցր միայն պիտի կորէինք եւ դիմացի դուռը բաց էր մեղի համար: Երբ Տէր Դիոնէսիոսենց դունէն ներս մտանք, սուսուցեաւ ընկերներու թիւը, դուռը փոցուեցաւ եւ մտանք այդին: Այդիէ այդի ճամ – բորդելով հասանք Աղուբսաճոր թաղի մեր ընկեր– ներէն մէկուն այգին ու խոտերու մէջ վար դրինք մեր բեռները: Ծառերու սուսերներուն մէջէն եր– կու հոգի յառաջացան դէպի մեզ, երկու քարեր ե– րեք անգամ իրար զարնելով: Մեր առաջնորդներէն մէկը նոյն ձեւով պատասխանեց: Հրահանգուեցաւ ոչ հեռանանք: Այդ միջոցին, սուսուերներէն մէկուն չարժուձեւերէն ես կռահեցի անձի մը ներկայու – թիւնը, որ կը պաշտէինք բոլորս:

Հետաքրքրութիւնս այդ օրերուն զոհացնել ան– կարելի էր: Տարիներ անցան եւ միայն 1943ի ամ– րան կրցայ սուսուցել կռահածս քոյն անձին հետ այսօրուան դրածիս մասին խօսելով:

Տուն վերադարձանք հոգեկան մեծ վայելք ստացած մարդու մը զոհունակութեամբ:

Յաջորդ իրիկուն, նոյն գործը կր կրկնուէր, նոյն գաղտնապահութեամբ եւ ուշադիր յանդգնու – թեամբ:

Զէնքերը մենք հանեցինք Թաքստոցներէն: Տանտիրուհին, բարի պառաւ մը ճրագը ձեռքր կ'օգնէր հեռու կեցած: Բոլորս ալ անձանօթ էինք պառաւին, իսկ տան երիտասարդ հարսը յատուկ կարգադրութեամբ մը, տունէն իր բացակայէր:

Ատրճանակներ իրենց փամփուշտներով եւ տու– փերով վառօդ կր տեղափոխէինք:

Մեր «Նեղ փողոցին» դէպի Տպաղեաններ փո– ղոցը տանող ճամբու կէսին հայ ծխավաճառ մր (թիւթիւնճի) նոր տուն մը կը չինէր: Երկու չա– բաթէ ի վեր չինութիւնն ընդհատուած էր: Տան տէրր մեր Արտաշէսի քեռին էր եւ ուրիշ տեղ կր բնակէր: Արտաշէս իր քեռիին ուսն անփեղկ պա– տուհանէն ներս ցատկելով, բացաւ դուռը եւ կա– տակեց.— «Գնդեզմանը պատրաստ է, մեռելները բերէք»:

Երբ թաղման արարողութիւնը վերջացաւ, սկսանք մտածել թէ՝ ո՞րն է ամենամօտիկ եւ ա– պահով տունը, ուր կրնանք դիշերել բոլորս:

— Տէ՛ղն ալ պատրաստ է, ուսելիք հաւերն ալ, ըսաւ Աբրահամ Բրուտեանը (հնչակեան երի– տասարդ գործիչը), տիրաբար:

Այն տեղն միայն պարզուեցաւ որ՝ զէնքերը Հնչակեաններուն էին, թէեւ փոխադրութեան կր մասնակցէին միայն երեք Հնչակեաններ, պատանի Սօլաքեան, Ն. Պապիկեան եւ Բրուտեան:

Այդիէ այդի անցնելով, պատէ պատ մագլցե– լով հասանք Բրուտեաններց տունը, մեր «Նեղ փո– ղոց»ը: Աւանդական թանապուրը կը թշչար օճախի վրայ, պուչերն աչքերուն անցուցած տառեխր թիժ կրակին վրայ, կարմիր աղով պանիրը, խավուր– ման, խաշած հաւկիթները սինիի վրայ չարուած, ուսողներուն կը սպասէին:

— Ա՛ս ալ հոգեհացն է, Աստուած հոգին լու – սաւորէ մեր մեռելներուն, կատակեց ընկերներէն մէկը, խոշոր փայտէ չերեփով տաք թանապուրր բերնին մօտեցնելով ու փչելով:

Այդ միջոցին Պապիկեանց չունը հաչել սկսաւ:

Մենք կենդանիներու, մասնաւորապէս չունե– րու մասին ալ փորձուած անձերէ պատմութիւններ եւ դասախօսութիւններ լսած էինք: Կրնայինք դա– նազանել թէ չունը չա՞ն վրայ կր հաչէ թէ օտար ու վտանգաւոր մարդ մը կր տեսնէ: Գիտէինք նա– եւ չուն մր հրապուրելով իր տեղէն ուրիշ վայր մր ղրկել եւ գայն լուութեան դատապարտել:

Վերջ տուինք կատակին ու խօսակցութեան: Պարզ էր որ՝ չունը վտանգաւոր մարդոց վրայ կը հաչէր:

Տանտիրուհին բարձրացաւ վերի յարկը, քա– նի մր վայրկեան վերջ վերադարձաւ եւ յայտնեց թէ՝ ոստիկանական շրջան պահակներ էին, անցան արդէն:

— Շուներրը խավուրմայի հոտ առած են, ըսաւ ընկերներէն մէկը, անդուսպ ծիծաղի մատնելով մեզ:

Քանի մը օր վերջ, Նորաշէնի թաղին կողմերը, դեռ Այգեստան մնացած մեր աւազ ու զինուած ընկերներու խումբին եւ թուրք ոստիկաններու մի– ջեւ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ: Մեր ընկերնե– րը ճեղքեցին պաշարման օղակը եւ հեռացան:

Առաքելականի հասնող այդ քաջագործու – թիւնը տատնապատեց մեր եռանդն ու յանդգնու– թիւնը:

ՎԱՀԱՆ

Ո՛ւր էք, հայ «թագաւորներ»

ՎԻԵՆՆԱ, 23 Մայիս.— *Լսած էինք չատ մր «հայ թագաւորներու» անուններ՝ «Թագաւոր քաղ– ւիղի», «Թագաւոր-կայսր զորքերու», «Թագաւոր պղպեղի»*, (*որ բանտարկուեցաւ Լոնտոնի մէջ*) : *Այս անգամ ալ «Թագաւոր գինիի», «Թագուհի չա– միչի»*:

Կեցցէ՛, չատ ապրի մեր Թագուհին, գոչեցին քաղցր բերնով, առատօրէն չամիչ ստացող հայ կարօտեալները:

— «*Տարօսը*» *մեզի, ըսին Վիեննացի իրենց նմանները*: *Աստուած աւելցնէ մեր թագաւորներն ու թագուհիները*: *Որքան չատ այնքան լաւ*: *Լաւ՝ իրենց համար, պարծանք մեզի համար*...:

Միայն Քալիֆոնիոյ – Ֆրէզնօ քաղաքին մէջ 15 *հայ միլիոնատէրեր կը ճանչնամ, կ'ըսէր քանի մը ամիս առաջ «ճաշարաններու» թագաւորը, Պ. Ձօրճ Մարտիկեան, Վիեննայի հայ մատուռին մէջ՝ կէս կուշտ կէս անօթի հայ աշխատաւորներու առ– ջեւ*: *Եւ մեզի կր պատմէր աղեխարշ կացութիւնը հայ գաղթականներու զոր տեսած էր Գերմանիոյ եւ Աւստրիոյ գաղթակայաններու մէջ*: *Իր ականա– տեսի վկայութիւնները թող պատմէ, դէթ մասու– լի մէջոցով*:

Շա՛տ հեռու ենք իրարմէ, հազարաւոր մղոն– ներով հեռու, ծովերով եւ ցամաքներով կտրուած, բայց սրտո՞վ ալ հեռու...:

Լսեցէ՛ք, « վեհափառնե՛ր, մեծահարուստ մի– լիոնատէրներ, արհեստաւորներ եւ աշխատաւոր – ներ»: *Լսեցէ՛ք, Ամերիկայի «Ժողովուրդ Հայոց », Հայրենակցական Միութիւններ, « Արանց եւ կա– նանց, ծերոց եւ տղայոց » բոլոր հայ կեանքի միակ պաշտպան ու պահապան, բայց իր կոչման գիտակից հայ մամուլ, լսեցէք եւ դարման մը, ճար մը խորհեցէք*:

Պատերազմի փոթորիկներու հետ քշուած մօտ երեք հազար հայ գաղթականներ կան, անօթի , զրեթէ մերկ, օրական սնունդի բաժնեչափ 1000—1200 *դոլ (քալորի)*: *Երկու տարի է այս կերպ կ'ապրին, նիհար, դեղնած տալկացած եւ Փիլիքապէս քայքայուած են*: *Կան թոքախտաւոր– ներ ալ*: *Այս անունդով որքա՞նկարող են ապրիլ*: *Պէտք ունին սնունդի, պէտք ունին հանդերձեղէնի, ձերմակեղէնի, ոտնամանի, ինչ որ ունէին հին մաշեցան, լմնցան, նորերը անմատչելի են, հազ – ուագիւտ են*:

Մանուկներ եւ փոքր երախաներ, զրկուած կենսանիւթ պարունակող սննդարար ուտեստէ, կաթնեղէն, չաքարեղէն, բանջարեղէն, թարմ եւ չոր պտուղներէ, դեղնած , նիհար, տխեղծ եւ վա– տոյժ կը մեծնան: *Կան երախաներ որ չեն տեսած, չեն գիտեր ի՛նչ է չամիչը, ի՛նչ է թուզը, շոճոլաձ, շաքարեղէնը կամ նարինջը*: *Կան սրտցաւ ծնողներ որոնք դրամը ձեռքերնին վիշտը սիրտերնին, աս – դին անդին կը զարնուին իրենց փոքրիկներու հա – մար անուշեղէն մը, բան մր ճարելու*: *Շատ քիչ անգամ ձեռք կը բերեն տարապայման սուղ դիներ– ով* :

Միայն Աւստրիոյ մէջ կ'ապրին մօտ կէս մի – լիոն, զանազան երկիրներէ, զանազան ազգութիւն– ներէ հոս ինկած օտարական գաղթականներ: *Ա– նոնց մեծ մասը բախտաւորներ, կանոնաւոր եւ կազմակերպուած, օգնութիւն կր ստանան իրենց Ամերիկայի աղգային մարմիններէն* : *Մերո՛նք են անբախտ, թէ Ամերիկայի մեր հայրենակիցները անտարբեր*...: *Թերեւս չէք գիտեր, չէք լսած որ հոս կան դժբախտ, օգնութեան կարօտ ազգային– ներ*: *Պատերազմը իր հետ ամէն ինչ սրբեց տա – բաւ, սակաւութիւն, աղքատութիւն, սով* : *Աչ – խարհի աչքը Ամերիկայի վրայ է յառած*: *Ամէն– քը ծրարներ կր ստանան նոյնիսկ թուրքերէն*...: *Մեր կերածը քիչ է, ոչ կ'ապրեցնէ, ոչկը մեռցնէ*:

Աւստրիոյ Լինց քաղաքի գաղթական – ներու մէջ կան մօտ 150 *Հայեր*: *Վիեննայի մէջ հին գաղութով միասին* 340 *անձ*: *Թերեւս* 30—40 *հոգի զանազան դժուարութիւններէ անցնելով յաւելեալ բաներր կրնան ճարել, մնացեալները սնունդի պա– կասութիւն կը դգան ամէն օր*:

Կան տեղս մօտաւորապէս փոքրիկ 30—40 *հո– գի, որոնց անհրաժեշտ է մասնաւոր ծրարներով սննդարար ուտելիքներ հասցնել*: *Առաքման ձեւեր եւ ձեւակերպութիւններ դիտէ Նիւ Եորքի Հ. Բ. Ը. Միութիւնը որ քանի մը ամիս առաջ մէկ ան– դամի համար ամէն մէկին մէկ մէկ ծրար ղրկեց Նիւ Եորքէն*: *Բոլորն ալ մեռելալի տան մատաղ ու– տողներու պէս կերան կշտացան, «Աստուած ողոր– մի հոգուն» ըսին եւ միւս օր իրար մոռցան, լմնցաւ*...:

Թղթակցութիւն եւ որեւէ առաքում կարելի է ընել Վիեննայի հայ մատուռի հասցեով Գաղթա– կան Վարչութեան, որ խղճմտօրէն եւ օրինաւոր բոլոր հրահանգները կր կատարէ: (*Հասցէ*.— Armenische Kirche, Dominikaner Strasse 10, Wien, I (Autriche) :

ԳԱՂԹԱԿԱՆ

Մայիս 28ը Միլանոյի մէջ

ՄԻԼԱՆՕ (Ցառաջ).— *Միլանոյի մէջ, նախա– ձեռնութեամբ Իտալիոյ Հայ Մշակութային Միու– թեան, արտակարգ յաղողութեամբ տօնուեցաւ մեր ժամանակակից պատմութեան ամենէն հոյակապ թուականներէն Մայիս* 28ի *հրաշքը*: *Ներկայ էր հայ եւ իտալացի ընտիր եւ հոծ բազմութիւն մը՝ հայ ազգայնականէն մինչեւ հայ համայնավարը*: *Օրուան պաշտօնական ճառախօսներէն երկուքը կր պատկանէին տեղական համայնավար կուսակցու– թեան, որոնք իրենց կարգին ընդգծեցին Մայիս* 28ի *խորապէս ազգային, քաղաքական եւ պատմա– կան անբռնազբաւելի իմաստն ու արժէքը*: *Միլանոյի հայութիւնը Մայիս* 28ի *իր սրտագեղ մասնակցու– թեամբ, համերաշխութեան այնպիսի ապացոյց մր ի յայտ բերաւ որ փափաքելի պիտի ըլլար գայն բազմապատկուած եւ ծաւալած տեսնել բոլոր գա– ղութներուն մէջ անխտիր*:

Հանդիսր բացուեցաւ «Բամ. Փոլոտան»ով, որմէ վերջ խօսք առաւ Պ. Արամայիս Սրապեան, որ իր հակիրճ ճառր փակեց հետեւեալ խօսքերով.— «*Մայիս* 28ը *կոչուած է համայն հայութեան տօնն ըլլալու, յաղթանակի տօն մը, հաւատքի, կենսունակութեան, յամառ մաքառումներով եւ դերագոյն զոհողութիւններով չահուած յաղթանա– կի տօն մը, որ իր երեւումով երջանկութեամբ լե– ցուց համայն հայութեան սիրտը, ու մինչեւհիմա, երբ մեր յուրջ կր տրտմէ օտարութիւնը եւ կր բարձրանան հայրենասրտութեան հուներն ու ա– իլիները, ա՛ն, Մայիս* 28ը *մեզ կը դիմէ դեռ իր խմաստով, իր դեղեցկութեամբ, իր բարձր եւ ան– ձեռնմխելի հոգեղինութեամբ, որովհետեւ ան ցե– ղին ձայնն է, ցեղին իսկութիւնն ու հոգին, ծնած ըլլալով արիւնէն որպէս յատնատեսու – թիւն մը եւ որպէս նոր դարաշրջանի մը բարձրա– խօսն ու լուսարձակը»*:

Գրաւոր ճառ մր կարդաց Պ. Տիգրան Ալէք – սանեան, մասնաւորապէս ծանրանալով Մայիս 28ի *պատմականին եւ բարոյական տարողութեան մր– րայ*: *Ցաջորդաբար խօսք առին Պ. Գալուստ Մկր– եան եւ Պ. Ցուսիկ Աչրաֆեան, որոնք իրենց կար– ղին տղլուսնեցին Մայիս* 28ր *իրրեւ հարազատ ար–*

Մենք կենդանիներու, մասնաւորապէս չունե– րու մասին ալ փորձուած անձերէ պատմութիւններ եւ դասախօսութիւններ լսած էինք: *Կրնայինք դա– նազանել թէ չունը չա՞ն վրայ կր հաչէ թէ օտար ու վտանգաւոր մարդ մը կր տեսնէ*: *Գիտէինք նա– եւ չուն մր հրապուրելով իր տեղէն ուրիշ վայր մր ղրկել եւ գայն լուութեան դատապարտել*:

Վերջ տուինք կատակին ու խօսակցութեան : *Պարզ էր որ՝ չունը վտանգաւոր մարդոց վրայ կը հաչէր* :

Տանտիրուհին բարձրացաւ վերի յարկը, քա– նի մր վայրկեան վերջ վերադարձաւ եւ յայտնեց թէ՝ ոստիկանական շրջան պահակներ էին, անցան արդէն:

— *Շուներրը խավուրմայի հոտ առած են, ըսաւ ընկերներէն մէկը, անդուսպ ծիծաղի մատնելով մեզ* :

Քանի մը օր վերջ, Նորաշէնի թաղին կողմերը, դեռ Այգեստան մնացած մեր աւազ ու զինուած ընկերներու խումբին եւ թուրք ոստիկաններու մի– ջեւ ընդհարում մը տեղի ունեցաւ: Մեր ընկերնե– րը ճեղքեցին պաշարման օղակը եւ հեռացան:

Առաքելականի հասնող այդ քաջագործու – թիւնը ատնապատեց մեր եռանդն ու յանդգնու– թիւնը:

Վ. ՀԱՄԱԶԱՍՊ

տայցոտութիւնը համայն հայ ժողովուրդին միաձոյլ կամքին, կերտելու համար իր աղգային ապառնութիւնն ու անկախութիւնը: Արտասանութիւններ ըրին փոքրիկ Անայիս Տիլսիզեան եւ Պ. Յարութիւն Ալեքսանեան, արժանանալով ջերմ ծափերու: Երգչախումբը երգեց նաեւ «Լուսին չկաւ»ն ու «Տէր, կեցո՛»ն: Օր. Մայտա Մնոկեան շատ յուզիչ կերպով երգեց «Տէր կեցո՛»ի իր մասը: Հանդիսութեան մասնայատուկ համայք մը տուաւ Պ. Իրակ Սապրըլեան, չրջանաւարտ Ռումանիոյ պետական երաժշտանոցէն, երգելով «Անոյշ»էն, կոմիտասէն «Կռունկ»ն ու «Քելէ՛, քելէ՛»ն, եւ Ա. լեմշահի «Իմ իղձը»: Յստակ, կրթուած, յորդուն եւ հզօր ձայն մը որ կուգայ հոգիին խօրունկէն, համակ հայկականութիւն իր զգալու եւ արտայայտուելու մերթ բուռն ու մերթ ալ հեղ երգեցողութեամբ: Մեր համակրելի արուեստագէտին դաշնակով կ'ընկերանար Օր. Անահիտ Կիւլպէնկեան: Հանդիսականները ջերմագին ծափերով ողջունեցին եւ փակեցին Մայիս 28ի ոգեկոչական Միլանոյի մէջ:

Ա. Ա.

Ց. ՕՇԱԿԱՆԻ ՅՈՒԲԵԼԵԱՆԸ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

ՆԻՍ, 3 Յունիս (Յատ.).— Յունիս 1ին, կիրակի կէս օրէ վերջ, Քաղօնիայի սրահին մէջ՝ հակառակ կիզիչ արեւին, մեծ ոգեւորութեամբ ոգեկոչեցաւ Յակոբ Օշականի գրական եւ ուսուցչական գործունէութեան քառասնամեայ յոբելեանը: Սրահը լեցուն էր: Ներկայ էին բոլոր խաւերէ ու կազմակերպութիւններէ մարդիկ, որոնց մէջ՝ իշխանուհի եւ իշխան Ց. Երկայնաբազուկ Ա. Ղութեան, ժրաջան թարգմանիչ Պ. Գալէզեան, հայր եւ որդի Ե. Յակոբեան, մեր համակրելի բարեկամը՝ Խաչիկ Պանտզեան, Պ. Քէօսէեան եւ ուրիշներ: Ժամը 3ին, օրուան նախագահ Պ. Սրապ Յակոբեան՝ իրաւաբան, գրաւոր գեղեցիկ ճառով մը ներկայացուց յոբելեարը, փառաբանելով անոր անընկճելի կամքը աշխատելու յարատեւութիւնը, պրպտելու, գտնելու եւ ստեղծագործելու բացառիկ կարողութիւնները: (Կը ներփակեմ ճառը): Փոքրիկն՝ Օր. Աստղիկ արտասանեց «Ջօն Յակոբ Օշականի, քառասնամեայ յոբելեանին առթիւ», ոտանաւոր մը գրուած դաղութիս հոգեւոր հովիւ քահանայ հօր կողմէ: Փոքրիկն Անիս Յովհաննէսեան դաշնակի վրայ նուագեց «Սեւորակ աչեր» եւ Tristesse de Chopin արժանանալով ներկաներուն ծափերուն եւ յանձնախումբին ծաղկեփունջին: Երգեցին՝ Յորբէնեանական յանձնախումբին անդամներէն՝ Գեղամ Խոսրովեան եւ Րաֆայէլ Շահինեան, Յովհաննէս Թումանեանի Անուշէն, կտորներ, ջերմ ծափերու մէջ: Օր. Մաւինէթ Խոսրովեան ճարտարօրէն նուագեց (դաշնակ) Կռունկը, Մխրանի ծառը եւ դժուար կտոր մը Մանուէլսոնէն: Օրիորդը կը խոստանայ մեծ ապագայ եւ արժանացաւ բուռն ծափերու, ինչպէս եւ յոբելենական յանձնախումբին ծաղկեփունջին:

Ընկեր Շահան Զօտեան բացատրեց թէ ինչո՞ւ մէկ տարի առաջ կազմակերպենք Ա. Ահարոնեանի 80ամեակը եւ այսօր ի՞նչու կը տօնենք Յակոբ Օշականի 40 տարիներուն վաստակը: Ցետոյ կարգաց հետեւեալ հեռագիրը որ ղրկուեցաւ յոբելեարին:— «Յորբելենական Յանձնախումբս, Նիսի հայ դաղութին անունով կը խոնարհի բազմադրիւն վաստակիդ առջեւ»: Եւ որպէսզի Ա. Ահարոնեանն ալ մասնակից ըլլայ այս մեծարանքին, արտասանուեցաւ անոր Յարգանքի ճեզը: Յայտնիկոլեանական Պ. Սարգիս Չէօրէքճեան, որ մասնաւորապէս հրաւիրուած էր Մարսէյլէն, մէկէ աւելի անգամներ բեմ հրաւիրուելով ոգեւորեց ու յուզեց ներկաները, հայ ժողովրդական երգերով եւ եւրոպական կտորներով:

Վերջին խօսողն էր Պ. Կարապետ Փոլատեան, որ խնամուած դրութեամբ մը պանծացուց Օշականի տաղանդը իրրեւ դրագէտ եւ քննադատ: (Ներփակ անփոփոխը):

Ուրբան յաղող էր հանդէսը, նոյնպէս եւ դոհացուցիչ եղաւ նիւթական մասը:

Շահան Սեւան

ՊՐԻՍԼ.— Վերջերս Փարիզահայ թերթ մը կը գրէր թէ Պելժիոյ հայ դաղութին կողմէ Նիս եղբօր համագումարին մասնակցած են Տօքթ. Մուրատեան եւ Ճէրճեան:

Նախ ըսեմ թէ Տօքթ. Մուրատեան համաժողովին մասնակցած է «Մարտ. Հայաստանի բարեկամներու ընկերակցութեան» կողմէ, իսկ Ճէրճեան իր անհատական նախաձեռնութեամբ մեկնած է Նիս եղբօր:

Ինչպէս ասկէ առաջ ճշդած եմ, Պելժիոյ դաղութի ընդհ. ժողովը միաձայնութեամբ ընտրած է իր միակ պատգամաւորը՝ Պ. Մ. Միհրդատեանց, որ դժբախտաբար չէ կրցած մեկնիլ Նիս եղբօր, սակայն համագումարին գրաւոր ներկայացուցած է իր տեսակէտը որ բոլորովին տարբեր է: Հ. Տ.

ՄԱՑԻՍ 28Ը ԼԱ ՍԻՕԹԱՑԻ ՄԷՋ

ԼԱ ՍԻՕԹԱ (Յատաջ).— Այստեղ ալ Հ. Ց. Դ. «Յաժակ» խումբին նախաձեռնութեամբ տօնուեցաւ Հայաստանի Հանրապետութեան հռչակման 29րդ տարեդարձը:

Յունիս 1ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3ին լեփ լեցուն էր Mutualité սրահը: Սէն–Լուի եւ Պոմոնի Հ.Ց.Դ. Նոր Սերունդը դունդ-դունդ եկած էր իր մասնակցութիւնը բերելու այդ տօնին:

Պղտիկ բեմի մը ճակատը զետեղուած էր պատառի մը վրայ երեք գոյնով նախադասութիւն մը: «Փա՛ռք (կարմիր) Մայիս 28ը (կապոյտ) կերտողներուն (նարնջադոյն):

Բեմին աջ ու ձախ կողմի պատերը նկարչէս զարդարուած էին մտքի ու բաղուկի հերոսներու նկարներով որոնք կարծես յատկապէս իրար դէմ–կանգ ըլլային, խորհրդանշելու համար թէ մտքի եւ բազուկի միացումով միայն կարելի է հայրենիքը պահպանել:

Բացումը կատարեց Սէն–Լուի Նոր Սերունդին նուագախումբը Մարսէյէզով և Բա՛մ Փորոտանով: Ընկ. Ամէմեան երկու խօսքով բացատրեց օրուան տօնին նշանակութիւնը եւ վերջացուց. «Մայիս 28ի ժողովրդական յաղթանակի դեկավարն էր Դաշնակցութիւնը, իսկ այսօր ցիրուցան հայութեան պահպանման, մեր մշակոյթին տարածման եւ Հայկական Դատի գործօն դեկավարը կրկին Դաշնակցութիւնն է, կեցցէ՛ Դաշնակցութիւնը՝ արթուն պահակը հայութեան»:

Գեղարուեստական բաժնի առաջին մասին տեղի ունեցան հայրենասիրական արտասանութիւններ եւ մեներգներ (Օրիորդներ Անժէլ Ամէմեան, Ալիս Մարկոսեան, Անդինէ Տօնաեան). մասնաւորապէս Մաուլէն Բեզյեանի արտասանութիւնը խորապէս յուզեց ներկաները.—

Երդիւ հայրենի,— Տո՛ւր ինձ հրաւէր,— Շիներմ Տաւրոսի,— Տներն կիսաւեր...

Օր. Սիրանոյշ Տէօնէլեան կարդաց Փրանսերէն ուղերձ մը որ կը պատմէր բարբարոս Թուրքին խժդժութիւնները եւ հայ հերոսներու մարտնչումին արդիւնքը՝ Մայիս 28ի հռչակումը:

Նախագահ ընկերոջ հրաւէրին վրայ խօսեցաւ տեղւոյն ընկերվարականներու ներկայացուցիչ M. Canol, տաք ու պաղ տեսաք յեղափոխական մը:

— «Երջանիկ եմ որ այսօր ձեզի հետ կը մասնակցիմ ձեր անկախութեան տօնախմբութեան: Ֆրանսական Ընկերվարական կուսակցութեան բաժիններն ու մաղթանքներըկըբերեմձեզի,անկեղծօրէն պիտի յայտնեմ իմ մտածումներս ձեր մասին: Նախապէս չէինք ճանչնար հայ ժողովուրդը, որուն վերապահութեամբ կը մօտենայինք, բայց այսօր կը ճանչնանք զայն, իր առաւելութիւններով, որոնք կը յատկանշեն չարքաշ աշխատասիրութիւն, ուշիմութիւն, խնայասիրութիւն: Ցաճախ կը հանդիպինք հայկական անուններու որոնք չահագործ են դպրոցական կեանքի մէջ, թէ արհեստներու եւ թէ մարզական մրցումներու առաջնութիւնը: Դուք Ֆրանսայի մէջ կ'ապրիք ձեր աշխատանքին եւ խնայողութեան չնորհիւ, բարեկեցիկ կեանք մը, նախանձր չարժելով Ֆրանսացիները: Կը ցանկայի որ դուք համերաշխութեամբ կապուելով հայրենիքին, վերադառնայիք ձեր իրաւունքներուն տէրն ըլլալու համար: Թէեւ չենք ուզեր որ հեռանաք մեզմէ, բայց մեր համակրանքը կ'ուղենք ապացուցանել անով որ երբ ժամը հնչէ ձեր ամրողջական վերադարձին դէպի ձեր հայրենիքը, մեր Ընկերվարական կուսակցութիւնըպիտի օդնէ այդ վերադարձին»:

Ցետոյ մեծ ոգեւորութեամբ լսուեցան՝ ընկեր Գեղամ Շէհրիբեանի «Հայրենիք» եւ Օր. Մայիս Աչճիպաչեանի «Կռունկ» մեներգները:

Օրուան բանախօսը, ընկ. Հրանդ Սամուէլ նախ Ֆրանսերէն, յետոյ հայերէն բացատրեց Հայկական Դատի զանազան ձեւափոխումները, հայ կամաւորական դումդերուն կատարած աշխատանքները Դաշնակիցներու կողքին, Գարաքիլիսէի եւ Սարդարապատի հերոսական կռիւները,Մայիս 28ի հռչակումը, Սեւրի դաշնադրին եւ Ուիլսընեան սահմանագծումը, ապա դաշնակից պետութիւններու դժումը, Յարդարար Թուրքը վերահաստիչելու համար եղած օժանդակութիւնը, եւ եղրակացուց.— «Աչխարհիս վրայ տեւական խաղաղութիւն մը ընկերվարութեան յաղթանակով միայն պիտի ըլլայ, այդ յաղթանակը պիտի չուշանայ, ու այդ պիտի ըլլայ նաեւ Դաշնակցութեան յաղթանակը: կեցցէ՛ Ընկերվարութիւնը, կեցցէ՛ Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը, կեցցէ՛ հայ ժողովուրդը»:

Սէն Լուի Նոր Սերունդը ներկայացուց Մայր Հայաստանի կենդանի պատկերը, նոյնպէս հայկական պարեր իրենց տարազով:

Ժամը 9էն վերջ սկսաւ ընկերահամակրական խնջոյքը: Եղան խմբերգներ, մեներգներ եւ արտասանութիւններ: Նոր Սերունդի Պոմոնի վարչութենէն, ընկ. Վարդգէս Տէրտէրեանդաշնակցութիւնը նմանցուց անպտուղ ծառերով չրջապատուած պտղատու ծառի մը զոր անցորդներ կը քարկոծեն, բայց ծառը միշտ կը բեղնաւորի նոր պտուղներով: Նոր Սերունդը այդ նոր պտուղն է»:

Ժամը տասը անցած, Մարսէյլի ընկերները մեկնեցան ինքնաշարժներով, թողլովանմոռանալի յիշատակ մը Լա Սիօթայի դաղութին մէջ:

ՊԱՐԹԵՒ

ԴԱՂՈՒԹԷ ԴԱՂՈՒԹ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ մէջ վերջերս մեռած է ընկեր Յովհ. Արզուհալճեան: Ծնած եղեսիա՝ երիտասարդ հասակին մտած է Դաշնակցութեան չարքերուն մէջ եւ գործօն մասնակցութիւն մը ունեցած տեղին աղգային կեանքին: Նոյն եռանդուն գործունէութիւնը չարունակած է նաեւ Ամերիկայի մէջ, միշտ իբրեւ եռանդուն հայրենասէր եւ համոզուած Դաշնակցական, հոգաբարձու, բեմախօս:

Ուրֆացիներէ բաղկացած յանձնախումբ մը կազմուած էր իր նախագահութեամբ՝ պատրաստելու համար «Ուրֆայի Ցուշատետր»ը: Այս գործին իրականացումը իր միակ փափաքը կր կազմէր եւ ստանձնած էր անոր ծախքերու ապահովութիւնը:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՑ ԻՐԱՒԱԳԻՏՆԵՐԷՆ Պ. Ղուկաս Սալըեան որ ծանօթ հեղինակութիւն մրն է Եւրոպայի իրաւագիտական չրջանակներուն մէջ, անցեալ տարի նուագախումբ մը եւ երգչախումբ մը կազմելով գեղեցիկ նուագահանդէս մը տուած էր: Հայ եւ օտար քառասուն նուագածուներէ բաղկացած այս խումբը անցեալ Մայիսին ալ մեծ յաջողութեամբ նուագած է օտար նշանաւոր արուեստագէտներու գործերէն կտորներ: Աղեքսանդրիոյ Ֆրանսական թերթերուն քննադատները մեծ գովեստներով կը խօսին Տօքթ. Սալըեանի երաժշտական արժանիքներու մասին:

ԵՐԿՈՒ ԵԴԻՊՏԱՀԱՑ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐ, Մարտիկ Ուղունեան եւ Եղիա Քիւպարեան մասնակցելով եդիպտոսի Ֆէտէրասիոնին կազմակերպած վազքի մրցումին, երրորդ հանդիսացած են եւ վարձատրուած չքանչանով եւ բաժակով:

ԳԱՀԻՐԻի մէջ մեռած է ընկեր Կարապետ Չըլեան, Նիկոմիդիոյ չրջանի Գուրտալէյէն գիւղէն, 72 տարեկան: Շրջանաւարտ Պրուսայի չերմաբուժական վարժարանէն՝ աշխատած է իր չրջանին մէջ իբրեւ հնոտաբոյժ եւ ուսուցիչ միաժամանակ: Երիտասարդութեան կը մտնէ հնչակեան չարքերը, յուսախաբ այդ կուսակցութեան ներքին վէճերէն՝ կը դառնայ Դաշնակցական: Օսմ. սահմանադրութեան օրերուն գործաւորական ցոյցեր կը կազմակերպէ, պահանջելով գործաւորներու կեանքի բարելաւում եւ ութ ժամուան աշխատանք: Թչնամութիւններ ստեղծուելով իր չուրջը կը հաստատուի եդիպտոս: Համեստ էր եւ լաւ դրաբարագէտ:

ՀԱՑ ԳԻՏՆԱԿԱՆԻ ՄԸ ՄԱՀԸ.—Մ. Նահանգներու Օհայոյ նահանգին մէջ մեռած է Արմէն–Հայկունի Թաշճեան, 66 տարեկան: Ծնած էրզրում, իր ուսումը ստացած էր Պարտիզակի բարձր վարժարանի եւ Անթոլեան Գոլէժի մէջ: Ամերիկայի մէջ հետեւեցաւ եէյլի Շէֆիլտ երկրաչափական վարժարանին եւ ընթացաւարտ եղաւ Մէսէչուսէթցի արհեստագիտական վարժարանէն: Պաշտօնավարած է Ամերիկայի հռչակաւոր ճարտարապետական ընկերութիւններու քով: Թաշճեան համբաւոր դարձաւ՝ չնորհիւ իր ամրաբնդ պողպատի (enforced steel) եւ ուրիշ շատ մը գիւտերուն, որոնք գործածուեցան Մ. Նահանգներու Դաշնակցային պահեստի զրամատուններու, կարեւոր կամուրջներու եւ պատերազմի յիշատակարաններու մէջ: Իր հանճարին օդնութեամբ չինուեցան հանրային զրամատուններ, համալսարաններ, եկեղեցիներ եւ նամակատուններ Օհայոյի եւ ուրիշ նահանգներու մէջ: Ունէր իր սեփական գործատունը Քէնթը:

Բազմաթիւ են անոր ճարտարապետական եւ երկրաչափական գործերը Ամերիկայի մէջ, ուր չինած էր անօրինակ համբաւ եւ անուն: Անդամ էր բազմաթիւ կաճառներու եւ ակումբներու: 1903ին հնարած էր բատիոյի գործիք մը, որ յաղողապէս լուրեր կ'արձակէր:

ԳԱՎԱԼԱՑԷՆ կը գրեն Աթէնքի «Ազատ Օր»ին.— Նախապատերազմեան չրջաններուն քաղաքին մէջ կը գործէին հետեւեալ միութիւնները.— Հ. Ե. Ե. միութիւնը, Հ. . Խաչը, «Արաքս» դնդատաղի խումբը, Հ. Մ. Ը. Մ միութիւնը, Բարեգործականը եւ Հօկը: Ասոնցմէ Հ. Ե. Ե.ը Հ. Կ. Խաչը, Հ. Մ. Ը. Մ.ը եւ «Արաքս»ը ունէին ակումբ մը, ստեղծած էին հասարակաց գետին եւ միասնական գործունէութեան մը ծրագիրը: Ակումբը ունէր իր սարքաւորումը, բեմն ու ատոիոն: Տեղի կ'ունենային բանախօսութիւններ, եւն.: Ունէր նաեւ իր թատերասիրացը, որ յաճախ ներկայացումներ կուտար: Հօկն ալ ունեցաւ իր ակումբն ու դրադարանը: Իրրեւ քաղաքական կազմակերպութիւն՝ կը չնչէր միայն Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը, որ իր ձեռքին մէջ առած էր, Հօկէն եւ բոլոր գործակիցներէն զատ՝ բոլոր միւս Միութիւնները:

Երկրորդ համաշխարհային պատերազմը ամէն ինչ հովին տուաւ: Հիմա մենք կ'ապրինք երկկը չինելով, անցեալի դրուագները մտաբերելով: Արեւմտեան Թրակիոյ եւ Արեւելեան Մակեդոնիոյ բոլոր հայ համայնքները կաթուածահար են մարմնացէս, յուսահատուած՝ հոգիով: Հայաստան մեկնելու հրամանին կը սպասեն, ամէն մարդ բեռները կապած է, չոգենաւին ծուխերը ե՞րբ պիտի երեւին: Ժողովուրդը անհամբեր է ու կը մաչի ամէն օր»:

Թիւլ Մոք պատասխանեց արհամարհանքով.— Զեղի պիտի չհետեւիմ, նիւթէն չեղելու փորձ մը կատարելու համար: Երբ մարդ կը պարծենայ թէ աշխատաւորներու կարեւոր մաս մը կը ներկայացնէ, պատասխանատուութիւնն ալ կը ստանձնէ: Մի մոռնաք որ երկաթուղիներու բոլոր գործադուլները ձախողած են, նոյնիսկ Ռուսիոյ մէջ, 1917ին, Լէնինի դէմ:

ՄԻԻՍ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Վարչապետը նոյն օրը ունկնդրութեան ընդունեց նաեւ կաղի եւ էլեկտրականութեան սէնտիքային վարիչները: Ներկայ էր նաեւ ճարտարագործական արտադրութեան նախարարը: Առաւտուան ժամը 11ին, երբ խորհրդակցութիւնը վերջացաւ, նախարարը լաւատես կ'երեւար:

Նոյն օրն ալ չարունակուեցան կաղի եւ էլեկտրականութեան բանուորներուն մասնակի գործադուլները, Փարիզի զանազան շրջաններուն մէջ: Այս առթիւ կը յանձնարարուի բոլորին ղգուշութեամբ գործածել կազի վառարանները, հաւանական արկածներէ խուսափելու համար:

★ *Ուրբաթ օրուան գործադուլին առթիւ, փոխադրութեան միջոցներու ազգ. Դաշնակցութիւնը կը յայտարարէ թէ հանրակառքերը եւ մեթրօն պիտի բանին սովորականին պէս: Այս գործադուլը զոր սարքած են պետական պաշտօնեաները, պիտի տեւէ 24 ժամ:*

★ *Սիթրօէնի բանուորներէն 3000 հոգի առջի օր աշխատանքը դադրեցնելով, թափոր մը կազմեցին: Ժամական 10 ֆրանք պարգեւ կը պահանջեն: Աշխատանքը վերսկսաւ երկ առաւտ:*

★ *Փոխադրութեանց խանգարման հետեւանքով, լեռնակուտակ ածուխ դիզուած կը մնայ ածխահանքերուն մէջ: Շատ մը գործարաններ փակուած են, քանի որ ածուխ չի հասնիր: Միւս կողմէ, ահագին քանակութեամբ ցորեն, կաթ եւ պտուղներ կը փճանան երկրին ամէն կողմը: Մարսէյլի քարափին վրայ կը փտին հարիւրաւոր կողովներով պտուղներ որոնք հասած են հիւս. Ափրիկէէն եւ որոնք երկաթուղիներու բանուորներուն կողմէ «կորնչելի» չեն համարուիր ինչպէս կաթը, հաւկիթը եւ կարագը: Աւելի քան 4000 ճամբորդներ, որոնք վերջերս հասած էին Մօտաւոր Արեւելքէն, Աւժերիայէն եւ Մարոքէն, անելի մատնուած են Մարսէյլի մէջ:*

★ *Աւելորդ է ըսել թէ գործադուլը ամէն օր անհաշուելի կորուստներ կը պատճառէ պետական գանձին եւ ամբողջ երկրին տնտեսութեան: Տեղական թերթերը կը գրեն թէ ահագին քանակութեամբ ֆրանսական եւ օտար արժէթուղթեր կը դնուին փարիզի սակարանին մէջ: Ելմտական նախարարը կը պահանջէ աւելցնել գանք մը ֆրանսէն կատարուելիք փոխադրութեանց գումարը, որ 100 միլիառ ֆրանք է այժմ: (Դեռ վերջերս էր որ 40 միլիառ աւելցուցին»:*

Հունգարիոյ խնդիրը եւ ուրիշ նոգեր

Մ. Նահանգներէն վերջ, անգլ. կառավարութիւնն ալ բացատրութիւն պահանջեց խորհրդային կառավարութենէն, Հունգարիոյ մէջ կատարուած ոտնձգութեանց մասին: Մոսկուայի բրիտանական դեսպանին յանձնարարուեցաւ ամբողջ խնդիրը քննել Պ. Մոլոթովի հետ: Անգլիա կ'ուզէ իմանալ թէ ինչ պատահած է Հունգարիոյ մէջ եւ ինչ է խորհրդային իշխանութեան դիրքը այդ երկրին հանդէպ: Այս մասին հարցումներ ուղղուեցան Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ եւ կառավարութեան ներկայացուցիչը յայտարարեց թէ Հունգրիոյ նոր կառավարութիւնը պիտի դատուի իր գործերէն: Ամէն պարագայի մէջ, անգլեւսաքսոն պետութիւնները մտահոգութեամբ կը դիտեն անցուդարձը, որ կրնայ անդրադառնալ նաեւ Աւստրիոյ կացութեան վրայ: Կարծողներ կան թէ այս վերջին պետութիւնն ալ պիտի հարկադրուի քանի մը աթոռ տրամադրել համայնավարներուն, կանխելու համար զանազան խլրտումներ:

Լոնտոնի թերթերը ծանր կը գտնեն նաեւ Զեխոսլովաքիոյ կացութիւնը: Այդ երկրին համայնավար վարչապետը, Գլէման Կոթվալտ, յանկարծ ամբաստանեց Սլովաքները թէ «յեղափոխականներ են եւ ենթակայ դրամատիրական ազդեցութեան»: Շատեր այս յայտարարութենէն կը հետեւցնեն թէ Զեխոսլովաքիոյ մէջ ալ համայնավարական հարուած մը կը պատրաստուի, քանի որ Զեխերը դէպի արեւելք կը նային, իսկ Սլովաքները դէպի արեւմուտք: Զեխերը 8.500.000 հոգի են, Սլովաքները՝ 3.500.000: Այս վերջինները իրենց յատուկ լեզուն եւ մշակոյթն ունին, եւ բոլորովին տարբեր յիշատակներ՝ վերջին պատերազմին: Հիթլէր կատաղօրէն կը հալածէր Զեխերը, իսկ Սլովաքիա որոշ անկախութիւն կը վայելէր:

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԴԱՀԸ Օրաւուր - սիւռ - կլան, Գերմանիոյ կողմէ ջարդուած գիւղը այցելեց, երրորդ տարեդարձի առթիւ: Ակնարկելով ներքին կացութեան, դիտեւորեալ թէ «խլրտումները կը ջլատեն հանրապետութիւնը: Չի բաւեր յարգել դեբեզմանները եւ պատժել յանցաւորները: Պէտք է պաշտպանել նաեւ ողջերը»:

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՍԱՐՍԷլԻ ՄԷՋ, ՑՈՒՆԻՍ 22ԻՆ

Նախաճեռնութեամբ «Վարդան» ենթակոմիտէի:

×

ՊԱՆԷԼՕ ԲԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաճեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի, ՑՈՒՆԻՍ 15ԻՆ, կիրակի ժամը 14.30էն մինչեւ կէս գիշեր, Bourg la Reine, քաղաքապետական սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԵՒ ԺԻՐԱՑՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Երգ, պար, արտասանութիւն: Կը մասնակցի նաեւ Պ. Գարեգին (Թառ): Ընտանեկան խնջոյք, պարահանդէս, ճոխ պիւֆէ:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Denfert Rochereauէն առնել Sceauxի գիծը եւ իջնել Bourg la Reine կայարանը, իսկ Porte d'Orléansէն 188 թիւ հանրակառքը, եւ իջնել Place Condorcet:

Վաապուրականի ներոսատարտը

ՄԱՐՍԷԼ.— Վասպուրականի յաղթական հերոսամարտի 32րդ տարեդարձը կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ, նախաճեռնութեամբ Վասպ. Հայր. Միութեան, 15 Ցունիս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 3ին Salle Mazenodի մէջ, 88 rue d'Aubagne: Հրաւիրուած են քաղաքական կուսակցութեանց, ճարանուանութեանց եւ բոլոր Հայր. Միութիւններու ներկայացուցիչները:

Կը նախագահէ միութեան ատենապետ Պ.ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆ: Կը բանախօսեն Պ. Պ. ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ եւ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ:

Գեղարուեստական ընտիր բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարեր, ժամը 8էն մինչեւ կէս գիշեր: Ճոխ պիւֆէ, մատչելի դիներով: (Ճուրդ եւ հանդանակութիւն չկայ):

ՀԱՑՆԻԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱԴՆԱՑՈՒԹԻՒՆԸ այս կիրակի, Շավիլի անտառը, պաղաղբիւրի մօտ, առաւտեան մինչեւ երեկոյ: Ճաշը միատեղ բերել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ.— Այրի Տիկին Հայկանուշ Կէնճեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն որ այս կիրակի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, իրենց զաւկին եւ եղբօր ԿԱՐՕ ԿԷՆՃԵԱՆի մահուան հոբելեարդ տարելիցին առթիւ (ինկած պատերազմի դաշտին մէջ 13 Ցունիս, 1940) Լիոնի Հայոց մատուռին մէջ, 69 rue Louis Blanc: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՑԵՏԱԶՈՒՄԱՅ է Արա Պարթեւեանի «Նուագատօն Հայ երաժշտութիւն»ը որ տեղի պիտի ունենար Ցունիս 15ին: Ցառագիկայ թուականը կը ծանուցուի:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՂԱՊԱՊ ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ 500 ֆրանք կը նուիրեն Հ. Ց. Դ. վէթերաններու ֆոնտին, փոխան ծաղկեպսակի, ՏԻԿԻՆ ՇՈՂԱԿԱԹ ՓԱՆՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՑԱՑՈՒՄ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ կազմակերպուած ՖՐ. ԿՈՄ. ԽԱՉԻ ՍԷՎՐանի մասնաճիւղի կողմէ, Ցունիս 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30էն 12, Լիվրի կարկանի քաղաքապետարանի ընդարձակ սրահին մէջ (Salle des Fêtes), կը ներկայացուի Սիպիլի «ՀԱՐՍԸ», նաեւ խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը, եւ անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 50 ֆրանք:

Հաղորդակցութեան միջոց.—Eglise Pantinէն առնել 147 թիւ օթօպիւս, իջնել mairie de Livry Gargan:

ՀԱՄԱԹՈՒԱՏԻ ՎԵՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԽՆԴՈՑՔԸ Ցունիս 15ին, կիրակի ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր Ս. Եղիազարեանի սրահը, 4 rue de la Défense, Issy les Moulineaux: Նուագ, հայկական եւ եւրոպական պարեր, ճոխ պիւֆէ, լաւ պատրաստուած մսեղէններ եւ փաքլաւաներ: Դիւրամատչելի դիներով: Մուտքը ազատ է:

ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՎԵՐԺԻՆ և Ցակոբ Տէր Թոմասեան ինչպէս եւ Պօշնաքեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ Պ. ՈՍԿԵԱՆ եւ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆի հոգւոյն: Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Կապոյտ Խաչի Վիլնի մասնաճիւղը շնորհակալութեամբ ստացած է Տէր եւ Տիկին Սեւիան Փափազեանէն 3000 ֆրանք իրենց երկրորդ զաւկի ծնունդեան առթիւ: Նոյն առթիւ 500 ֆրանք ստացած է նաեւ Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն Զատիկեանէն:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. «Վարանդեան» կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ իրիկուն ժամը 8ին, 43 rue Paul Bartի սրճարանի ժողովասրահը: Կարեւոր օրակարգ եւ ընթացիկ խնդիրներ:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ահարոնեան Ակումբը: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին Պար տու Կլոպի մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Բացականները նկատի կ'առնուին:

ՄԱՐՍԷԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի դաշտահանդէսը Ցունիս 29ին, ՍԷՆԹ ԱՆԻԷՆի պարտէզը, ԽԱՆԱՄՈՐի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ առթիւ: ՀԱՑ ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾ. Ժողովը՝ այս չաբաթ կէսօրէ վերջ ժամը 15ին, Studio Caumartin, 19 rue Caumartin:

Հ. Մ. Ը. Մ.— Ֆութպոլի մեծ մրցում նախագահութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի պատուոյ անդամ եւ խորհրդային դեսպանատան քարտուղար եղբայր Հիւսէյնեանի, Հ. Մ. Ը. Մ.ի Լիոն «Սեւան» — Վիէնի «Արարատ» ընտրեալ խումբը ընդդէմ Հ. Մ. Ը. Մ. Փարիզ «Արաքս» խումբին, կը մասնակցին Հայաստան մեկնող ֆութպոլիստներուն մեծ մասը: Այս կիրակի ժամը 17ին, Stade municipaleի դեղեցիկ դաշտին վրայ, Issy les Moulineaux, մէջբո Mairie d'Issy:

Ֆութպոլի մրցում Հ. Մ. Ը. Մ. Անիէռի կրտսերներուն եւ Հ. Մ. Ը. Մ. «Արաքս»ի կրտսերնիներուն միջեւ, ժամը 15,30ին Հ. Մ. Ը. Մ. Առնուվիլի եւ Հ. Մ. Ը. Մ. «Արաքս» պահեստի խումբին միջեւ:

Ֆր. ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԸ իր օրուան տօնակատարութեան առթիւ հրապարակով շնորհակալութիւն կը յայտնէ, Տիկին Արմենուհի Գետնեանի, Օր. Ավետ Ամեանի, Օր. Ռեժինա Յովհաննէսեանի, Պ. Պ. Արքո Պեճոնի, Գարեգին Յովհաննէսեանի, Խաչիկեանի եւ Ն. Պօյաճեանի, որոնք սիրալիրօրէն մասնակցեցան իր հանդէսին գեղարուեստական բաժինը ճոխացնելու: Շնորհակալութիւն նաեւ բոլոր անոնց որոնք իրենց նուիրատուութիւններով եւ ներկայութեամբ քաջալերեցին միութիւնը:

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ԵՐԳԱՉԱԽՕՒՐԸ 1000 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ՇՈՂԱԿԱԹ ՓԱՆՈՍԵԱՆի մահուան առթիւ: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

Պ. ՂԱԶԱՐ ՑԱԿՈԲԵԱՆի մահուան առթիւ Տէր եւ Տիկին Անդրէաս Պաղտասարեան 500 ֆր. կը նուիրեն Ֆր. Կապոյտ Խաչի Իթալիի մասնաճիւղին, փոխան ծաղկեպսակի:

ՏԷՍԻՆի ՀԱՄԱՍԵՐԱՍՏՈՑ չհնարաբ միութեան Տէսինի մասնաճիւղը Սեբաստիոյ Օրը պիտի տօնէ բացօթեայ հանդէսով մը, 29 Ցունիս կիրակի:

«ՑԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ.— Վիէնէն Տիկին Ա. Նաճարեան մէկ տարեկան «Ցառաջ» կը նուիրէ իր տաքրոջ՝ Պ. Գասպար Նաճարեանի, Ամերիկա:

SANCLÉ ZORAVOR

Brevété S. G. D. G. Deposé

ՀԱՆՁԱՐԵՂ ԳԻՒՏ ՄԸ Անդրանիկ Գարակէօզեանի

ՆՈՐ ԿՂՊԱՆՔ ՄԸ ԱՌԱՆՑ ԲԱՆԱԼԻԻ ՄԻԱԿ ՁԵՒԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ, ԱՆՏԵՍԱՆԵԼԻ ԵՒ ԱՆՁԱՑՔ, ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆԲԱՂԴԱՏԵԼԻ, ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂԵՑԻԿ

Այս ներքնազգեստէն ամէնէն հետաքրքրականը այն է որ, ամէն կղպանք ունի իր տարբեր թիւը եւ տեսանելի է մի միայն զայն գործածող անձին կողմէ:

Modèle C. 28 զրամատուներու, պահարաններու եւ չքեղ կարասիներու համար:

Modèle C. 45 բնակարանի եւ խանութի դուռներուն համար: Մեր ունեցած պատրաստներէն զատ կ'առնենք ամէն տեսակի ապսպրանքներ:

Արհեստանոցը բաց է ամէն օր ժամը 8—19,

26 Rue du Plateau, Issy les Moulineaux

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie**: *Ձեր բոլոր պէտքերու համար դիմեցէք Ց.Փ.Փափազեան վաճառատունը*, 233, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը* 8—12 *եւ* 14—18, *գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 13 JUIN 1947 Ուրբաթ 13 ՅՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5058-Նոր շրջան թիւ 667 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ո՞ՒՐ ԷՔ, ՀԱՑ «ԹԱԳԱՒՈՐՆԵՐ»

Այս խորագիրը դրած էինք, երէկ, վիէննայէն ղրկուած թղթակցութեան մը դլուխը :

Թղթակիցը, նկարագրելով Աւստրիոյ եւ Գերմանիոյ տարագիրներուն թշուառութիւնը , կ'ապաղաչէր, ի լուր աշխարհի հայ «թագաւոր»ներուն եւ «թագուհի»ներուն .

— « Պատերազմի փոթորիկներուն հետ ֆշուած մօտ 3000 հայ գաղթականներ կան, անօթի, գրեթէ առուահար : Օրական սնունդի բաժնեչափն է 1000—1200 գոյ (ֆալորի) : Երկու տարի է այսպէս կ'ապրին, նիհար, դեղնած, դալկացած եւ փիզիքապէս խայխայուած » :

Շատ աւելի սրտաճմլիկ պատկեր մը կը ներկայացնեն երախաները.

— « Կան երախաներ որ չեն գիտեր ի՛նչ է չամիչը, ի՛նչ է թուզը, շոճոլաճ, շաքարը կամ նախնիքը ... » :

Կոչը ուղղուած է այն հայ կրեսոսներուն որ կը փայլին միջազգային առեւտրական հրապարակին վրայ, իբրեւ «թագաւոր» կամ «թագուհի» :

Եւրոպայի մէջ , այս « վեհափառ »ներուն դլուխը կը դանուի, միշտ, Գալուստ Կիւլպէնկեան : Իսկ Ամերիկայի մէջ համրանք չունին հայ « թագաւոր »ները, ինչպէս մեր պատմութեան նախարարները : Միայն Փրէզնոյի մէջ (Քալիֆորնիա) տասնըհինգ միլիոնատէրներ կը հաշուեն :

Ի՞նչ արժանիքներ կը ներկայացնեն այս «թագաւորները», ազդային տեսակէտով :

Անշուշտ բոլորն ալ ապազդայնացած, անդգայ ութպարներ չեն, բոլորովին անճնաուար՝ Ոսկի Հորթին եւ անոր պարզեւած վայելքներուն :

Շատ քիչերուն անունները դիտենք, իրենց հանրօգուտ ձեռնարկներով : Եւ դիտենք որ ընդհանրապէս հայերէն թերթ ալ չեն կարդար անոնք :

Արդ, պիտի լսուի՞ այս կոչը : Պիտի լսուի՞ աւելի հիմնական կոչեր, Հայաստանի թէ Հայկական Արտասահմանի համար :

Կարելի՞ է իր խմանալ թէ՝ Ներդաղթի հանդանակութեան մէջ, ո՛րքան «թագաւորական» եղաւ այս միլիոնատէրներուն բաժինը :

Մանաւանդ որ, Նիւ Եորքի մէջ որոշեր են հինդ միլիոն տոլար հաւաքել մինչեւ 1950 : Այս – ինքն ամէն տարի մէկ միլիոն : (Արդէն ձեռնարկուած է Բ. միլիոնին հանդանակութեան) :

Տարիներ ու տարիներ առաջ, երբ ոչ Հայաստան կար, ոչ ալ Հայկական Դատ, այսօրուան իմաստով, ամիրաներ, էֆէնտիներ եւ փաշաներ իրենց ազդասիրութիւնը կ'ապացուցանէին եկեղեցիներ, դպրոցներ, հիւանդանոցներ եւ հատուածքեր կալուածներ կառուցանելով :

Այսօր ունինք հայրենիք մը որ կ'ուղէ իր պահանջները լրացնել Արտասահմանի աջակցութեամբ : Եւ ունինք նոյնքան ժողովուրդ Արտասահմանի մէջ, դարձեալ կարօտ եղբայրական օգնութեան :

Երկուքն ալ ողորմութիւն չէ որ կը սպասեն, այլ դիտակից, պարտաճանաչ օժանդակութիւն :

— Օգնէ՛ որ հայրենիքը ծաղկի, զօրանայ, կ'ըսէ առաջինը, ներդաղթի եւ վերաշինութեան ծրագիրներով :

— Օգնէ՛ որ կարենամ աւելի երկար դիմանալ, մինչեւ հայրենադարձ, կ'ըսէ երկրորդը, ցոյց տալով իր ինքնապաշտպանութեան ճակատները, այնքան բազմադան եւ բազմապահանջ :

Եւ ժողովուրդը կ'օգնէ, համաձայն իր կարողութեան : Տեղ մը դրամ տրամադրելով, տեղ մը չինանիւթ կամ աշխատանք : Ամէն պարագայի մէջ, միշտ դուրգուրալով այն հաստատութեանց եւ ձեռնարկներուն վրայ, որ կ'օգնեն մեզ կանդուն պահելու, հաւաքաբար :

Եթէ Ֆրանսայի մէջ թափուած աշխատանքը բաւարար չէ, բարեհաճեցէք ակնարկ մը նետել Միջերկրականէն անդին, դէպի Սուրիա – Լիբանան, ուր ամբողջ սերունդներ ծաղկեցան չնորհիւ աշխատասէր բազմութեանց :

Այս աշխատանքներուն մէջ, ո՞րքան տեղ կը բռնէ «թագաւորներուն» չուքը :

Անոնց ամէն մէկը կրնար անմահանալ ճեմարանով մը, երկրորդական վարժարանով, արդիական կամակերպութեամբ : Մինչդեռ դիւղական դպրոցներն անգամ ժողովուրդի զաւակներուն կը պարտինք : Մթերանոցներ կամ տաղաւարներ, մուրճ ու մոտյլ պատերով, փայտէ նստարաններով , «Թաց գետնին չոր քարի վրայ» ...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԱՐԴԱՐ Է ԲՈՂՈՔԸ

« Հայրենիք »ի մէջ բողոք մը կարդացի Պրիւքսէլէն, Բաֆֆիի մասին, թէ ինչո՞ւ այդ տաղան – դաւոր հայ արուեստագէտը հայկական կտորներ չի դներ բնաւ իր յայտագիրներուն մէջ :

Այս միջոցին չատ լսեցինք այդ կարգի տըրտունջներ, մասնաւորաբար Հանրի Թրուայայի տեսակցութեան առթիւ եւ ընդհանրապէս իրենց աղդը ուրացող կամ իրենց տաղանդով հայ մշակոյթին չծառայող արժէքներու մասին :

Կ'արժէ զրաղիլ այս այժմէական խնդրով, երբ քսանըհինդ տարուան մէջ , զաղութներն ալ տուին եւրոպական իմաստով արուեստագէտներ :

Նախ Բաֆֆին : Մեր երիտասարդ հայրենակիցը իր անունը պահած է եւ երբեք իր աղդութիւնը չէ ուրացած ոչ մէկ առթիւ : Իր յայտագիրները չի կրնար հայկական կտորներով ներկայացնել քանի մը պատճառներով :

Նախ, մեր երաժշտութիւնը որ այնքան հարուստ է փոլկլորով, չունի ոչ դաշնակի, ոչ նուագախումբի համար հարուստ պէսպիսութիւն մը :

Եթէ Հայաստանի մէջ մեր նոր երաժիշտները մշակած են այդ ճիւղն ալ, դոնէ մեղի չէ հասած : Վերջերս միայն Արամ Խաչատուրեանի անունին ու գործին մասին բաներ մը լսեցինք : Բաֆֆին տնի օտար ունկնդիր մեծ թիւով իր նուագահանդէսներուն : Մեր հայկական կտորները կրնան մեղի մեծ հաճոյք պատճառել, բայց վստահ է՞ք որ մեր նուագի եւ արուեստի մասին լաւ քարոզութիւն կատարած պիտի ըլլանք զանոնք հրամցնելով այն տեսակ հասարակութեան մը որ երաժշտական որոշ ճաշակ մը ունի արդէն :

Մի մոռնաք որ մասնաւորաբար Ֆրանսացիները չեն սիրեր որ խանգարուի իրենց տարիներու սովորութիւնը, երաժշտութեան մասին : Իրենց նուրերուն հանդէպ իսկ միշտ վերապահ են :

Կարելի է թելադրել միայն որ, երբ յայտադրէն դուրս կը ստիպեն դինքը նուագել, օգտուի առիթէն հայկական կտոր մը հրամցնելու համար : Այսպէս, թէ մեր աղդային զգացումները չոյուած պիտի դդանք եւ թէ օտարներուն ականջը վարժեցուցած մեր անուններուն :

Գրագէտներուն մասին յաջորդով : ՍՕՍԻ

կարդացէք եւ տարածեցէք...

ՆՄՐ.— Ամերիկայի ռամկավար պաշտօնաթերթը, Պայքարն է որ կը պատմէ (17 Մայիս).—

Կ'ապրատապեմ առանց խորհրդածութեան , սպասելով աւելի «զգայացունց» մանրամասնութեանց .—

Նիւ Եորք Սընտէյ Միրրըր մեծ սպառում ունեցող թերթը իր Մայիս 11 թիւով կը հաղորդէ չափազանց յատկանշական լուր մը, որուն համաձայն, համաչխարհայիներկրորդպատերազմի ընթացքին Գերմաններու կողքին, Ռուսերու դէմ կռուող Դաշնակցական զօրավար Դրօ, այսօր անցած է պոլշեւիկ Ռուսերու կողմը եւ այժմ կը դրտնուի Օսեսա մարաջախտ Ժուքովի ծառայութեան մէջ : Ամերիկեան թերթը կ'ըսէ թէ, Դրօ, առանց մը առաջ, կռուելէ յետոյ Ռուսերուն դէմ Գերմաններու կողմէ կազմուած ու դեկավարուած Ազրպէյճան եւ Թրքմանական զօրախումբերուն մէջ, այժմ «խորհրդատու» եղած է Մարաջախտ Ժուքովի, Ռուսերու կողմէ Արեւելքի համար պատրաստուած ծրագրին օգնելու համար : Դարձեալ, ըստ այս յօդուածագրին, այն Դաշնակցականները որոնք կռուած էին Ռուսերու դէմ, Դրօի հրամանատարութեան տակ, պահ մը մերժած են Ռուսերու կողմէ դրաւեալ չրջանը անցնիլ եւ սակայն, վերջերը, առանց դիմադրութեան կ'անցնին ռուսական դրաւեալ չրջանները :

Այս իրապէս «զարմանազան» լուրը պէտք է կարդալ, առանց «մեկնաբանութեան» :

17.000 ՅՈՒՆԱՀԱՅԵՐՈՒ ՆԵՐԳԱՂԹԸ

«Էսոշիէյթըտ Փրէս»ի թղթակիցը կը հեռադրէ Սելանիկէն, Գ.Չ. օրուան թուականով.— Երէկ Սելանիկ հասաւ Ա. Հայաստանի պատուիրակութիւն մը, որուն պաշտօնն է հսկել 17.000 Հայերու ներդաղթի դործողութեանց վրայ : Անցեալ տարի 5000 Հայեր մեկնեցան Ա. Մխիթիւն (ըսել կ'ուղէ Ա. Հայաստան) :

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ ՎԵՐՋՅՅԱՒ

Այսօր ալ՝ պետական պաշտօնեաներն

Զորեքչաբթի օրէն մինչեւ հինգչաբթի լուսնալու դիշերը բանակցութիւնները չարունակուեցան կառավարութեան եւ երկաթուղիներու բանուորական Դաշնակցութեան միջեւ, եւ ի վերջոյ կարելի եղաւ միջին ճամբայ մը գտնել : Բանակցութիւնները տեւեցին 11 ժամ, եւ երէկ առաւոտ ժամը 4ին համաձայնութիւն դոյացած էր արդէն, փոխադարձ դիջումներով :

Չախակողմեան թերթերը առտուն կանուխ հաղորդելով համաձայնութեան լուրը, կը հարցնեն թէ ինչո՞ւ այսքան սպասեցին բանակցութիւններ կատարելու համար, քանի որ ուրիչ բանաւոր ելք չկար : Գործադուլին հետեւանքով երկաթուղիներ կորսնցուցին երկու միլիառ ֆրանք հատոյթ, արտադրութիւնը՝ հազարաւոր ժամեր, եւ խանդարուեցաւ ամբողջ երկրին տնտեսական կեանքը : Ուրիչներ դիտել կուտան թէ վարչապետը ստիպուած էր պահել կառավարութեան հեղինակութիւնը, երբ կ'առաջարկէր նախ աշխատանքը վերսկսիլ, յետոյ բանակցիլ :

Ինչպէս գրած էինք երէկ, երկաթուղիներու սէնտիքային ներկայացուցիչները վերջին պահուն դիմած էին Հանրապետութեան նախագահին, որպէսզի միջամտէ, իբրեւ իրաւարար : Նախագահը, որ նոր վերադարձած էր Օրաուրէյն, մերժեց այս առաջարկը, հետեւեալ պատճառաբանութեամբ.— «Ընդունիլ ձեր խնդրանքը՝ պիտի նշանակէր կառավարութեան տեղն անցնիլ, մինչդեռ ան է միակ պատասխանատուն Ազդ. Ժողովին առջեւ : Պիտի նշանակէր մինչեւ անդամ քանդել կառավարութեան հեղինակութիւնը որ հիմնուած է ժողովրդային դերիչխանութեան վրայ : Պիտի նշանակէր ժխտել Սահմանադրութեան տառը եւ ոդին, մինչդեռ իմ պաշտօնս է յարդել տալ դայն : Վերջապէս պիտի նշանակէր տկարացնել Հանրապետութիւնը» :

Այսպէս կամ այնպէս, վերջին պահուն համաձայնութիւն դոյացած ըլլալով, երկաթուղիները բանիլ սկսան երէկ, հինդշաբթի : Մէկ խօսքով, թէ կառավարութիւնը եւ թէ ժողովուրդը փրկուեցան ծանր տագնապէ մը, որ կը սպառնար կազմալուծել երկրին տնտեսական կեանքը :

Անշուշտ անխուսն չէ ժողովուրդին ուրախութիւնը : Տակաւին համաձայնութիւն չդոյացած , գլխաւոր կէտերէն մէկը կը մնայ թէ պիտի տեղիի տան երթեւեկի դիները, ճամբորդներու տոմսակը հաշուելով երկու ֆրանք իւրաքանչիւր քիլոմեթրին, փոխանակ 1 ֆրանք 50ի :

Միւս կողմէ, նոր հոդեր,— այսօր, ուրբաթ ալ պետական պաշտօնեաները դործադուլ պիտի յայտարարեն, 24 ժամուան համար : Մեթրօն եւ հանրակառքը պիտի բանին, բարեբախտաբար, այլապէս փարիզի կեանքը կմնայ պիտի առնէր ամբողջովին :

Երկաթուղիներու տագնապին լուծումէն առաջ, կարելի եղաւ կանխել կաղի եւ ելեկտրականութեան բանուորներուն դործադուլը, որ նոյն – պէս անհաչուելի հետեւանքներ պիտի ունենար, եթէ վերսկսէր : Աշխատանքը վերսկսաւ Դ. օր, բոլոր ելեկտրականներուն եւ կաղի դործարաններուն մէջ :

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿԸ ԵՒ ՆՈՐ ՏՈՒՐՔԵՐ

Թերթերը կը դրեն թէ ելմտական նախարարը նոր ծրագիր մը պատրաստած է, երկրին ելեւմուտքը հաւասարակչռելու համար : Ծրագիրը կը տրամադրէ ոչ միայն ծախքերու կրճատում, այլեւ նոր տուրքեր :

Նոյն աղբիւրներուն համաձայն, թղթադրամներու ճնումը անխուսափելի դարձած է այլեւս : Այն բոլոր դործադուլները որ կարդադրուեցան կամ յետաձդուեցան, ահադին յաւելում յառաջ բերին աշխատավարձի դումարներուն վրայ , ի հաշիւ պետութեան : Միայն երկաթուղիներու բանուորներուն համար եղած դիջումը 12 միլիառ ֆրանք պիտի արժէ այս տարի :

Պանք տը Ֆրանսի վերատեսուչը, Պ. Էմմանուէլ Մոնիք, արդէն վաղ ազդարարած է կառավարութեան թէ աշխատավարձի որեւէ ընդհ. յաւելում պատճառ պիտի դառնայ թղթադրամներու աւելի մեծ եւ աւելի արագ ճնումի մը քան տեղի ունեցաւանցեալ տարուանվերջին վեցամսեայի ընթացքին : Ասկէ դատ, պետական դանձն ալ «տպադրական մեքենայով կը մնանի» վերջին ամիսներու ընթացքին : Մինչ անհատական վարկերը սահմանափակուած են , պետական դանձը 28 միլիառ ֆրանքի վարկ ստացած է միայն յունուարին եւ փետրուարին, հանրային ծախքերը հոդալու համար : Նոյն երկու ամիսներու ընթացքին աղդայնացուած երկաթուղիներու եւ ածխահանքերու վարչութիւնները տասը միլիառ ֆրանքի վարկեր ստացած են, ինչ որ կը նշանակէ ճնում թղթադրամի :

Պանք տը Ֆրանսի վերատեսուչին կարծիքով ,

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵՐ ԼԵԶՈՒԻՆ, ՀԵՏ

ԽՄԲ.—«Ցուսաբեր» արդյ. դառնութեամբ կը խորհրդածէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ (24 Մայիս).—

... Աչխարհաբարը, զոր կը գործածենք այսօր, հարստութիւն մըն է, բազմաթիւ սերունդներու ճիգովը կազմուած, եւ զոր սակայն կը թուի թէ մսխելու, ստորադասուելու վտանգ ենք առ-տաստմանի մէջ, վերջին տարիներուն մանաւանդ:

Իրողութիւնը այն է որ լաւ չենք խօսիր մեր լեզուն, ընդհանուր կերպով մը: Չենք խօսիր առօրեայ կեանքին մէջ, կամ կը խօսինք՝ առանց ընտրութեան ու ճաշակի, յաճախ խառն՝ ռամիկ եւ մանաւանդ օտար բառերով ու բացատրութիւններով, որոնք կը վիրաւորեն ոչ միայն մեր լեզուն, այլ եւ մեր հոգին: Ունկնդրեցէք ճամբու ընթացքին խօսակցութիւն մը պատահական եւ պիտի համոզուիք, որ ինչքա՜ն քիչ բծախնդրութիւն կը դրուի նախադասութեանց եւ մինչեւ իսկ բառերու դործածութեան մէջ: Հայերէնի պակասը չէ որ աչքի կ'ինկայ նման խօսակցութեանց ընթացքին, այլ ուշադրութեան, հոգածութեան պակասը: Աղգային նախաձախնդրութեան պակասը: Չենք պահանջեր անշուշտ, որ ժողովուրդը հայագէտ դառնայ, հայկաբանօրէն խօսի: Բայց կրնանք պահանջել, որ ժողովուրդը իր լեզուն խօսի արժանավայել կերպով, կարելի չափով հայերէն, զերծ օտար բառերէ, մանաւանդ հասարակ ու օտար բառերէ, որոնց կարգին թուրքերէնէ, այնքան անհարազատ, չըսելու համար գռհիկ, մեր լեզուին հանդէպ: Իրաւունք ունինք պահանջելու ասիկա մեր ժողովուրդէն, որ մեզ մասով զպրոցական սերունդներէ բաղկացած է, վերջինիմէկ-երկու տասնամեակներու ընթացքին կազմուած: Որչա՜փ ուշադիր ենք մենք բոլորս, երբ հիւր կ'երթանք կամ հիւր կ'ընդունինք սանտրուած, ածիլուած, սնգուրուած եւ լաւ հագուած: Արդար ու անհրաժեշտ մ'ծարանք, երբ ուրիշին կը ներկայանանք: Զըլա՞նք, պէտք չէ՞ ըլլանք գոնէ նոյնքան զգոյշ եւ յարդալից՝ երբ ուրիշներու հետ, ուրիշներու ներկայութեան, հանրութեան կը ներկայանանք, մեր խօսակցութեամբ, տուներէն ներս կամ դուրսը, հանրային վայրերու մէջ, բեմերուն վրայ թէ առջեւ, երկու հոգիի հետ թէ երկու հարիւրի կամ հազարի առջեւ: Բերանացի թէ գրաւոր: Այո՛, ոչ միայն խօսքով, այլ եւ գիրով, նամակով, յայտարարութեամբ, աղդարարութեամբ, յօդուածով ու ...գիրքով:

Բոլորէն է մեր պահանջը, պահելու համար մեր լեզուի մաքրութիւնը, դեղեցկութիւնը, հայեցիութիւնը եւ ճշդրտութիւնը: Ամէն մէկը արժէք մը, թանկագին բան մը, եւ բոլորին հասողութեան առջեւ, եթէ ամէն ոք այնքան մը ուշադրութիւն դարձնէ իր խօսքին ու նախադասութեան յարդարանքին, որքան իր արդուզարդին:

Բայց ողբերգականը ժողովրդական դանդուածներէն չի դար: Անոնք կրնան վիրիլ երբեմն, եւ կրնան քաւել իրենց մեղքը, եթէ միայն ճիգ մը ընեն վրէպը չակելու կամ քիչ վրիպելու:

Ողբերգութիւնը, մեծաղո՛ղը, կը բացուի բանդէմներու, դրողներուն, նոյնիսկ— ի՛նչ թըշուառութիւն— դրագէտներուն եւ հեղինակներու վրայ, որոնք կամ վերի՛ն կը նային լեզուական հարցին վրայ կամ անհրաժեշտ ուշադրութիւնը չեն դարձներ լեզուական դեղեցկութեան ու ճշդրտութեան կամ...բայց ի՛նչ հարիչարուսնակելուդեռ:

Դժբախտութիւն է հաստատել՝ թէ մեր մամուլին աչխատակիցները, — քիչ բացառութեամբ — լաւ չեն գրեր: Կը գրեն, բայց անփոյթ, անհոդ, այնպէս ինչպէս աճապարանքով եղած դործ մը կ'ըլլայ: Բայց կրնանք դեռ ներողամիտ աչքով դիտել, խմբագրական սրբագրութիւններով մեղմել այս դժբախտութիւնը, երբ մտաբերենք, որ ունինք գրագէտներ, անուն ու համբաւ ունեցողներէն իսկ, որոնք նոյնքան անփոյթ են, որքան խոնարհ թղթակից մը, որ տեղեկութիւն մը կը հաղորդէ: Չենք տար անուններ, ոչ ալ պարբերու-թիւններ սխալ կազմուած կամ սխալներով լի: Պիտի ունենանք առիթը այս մասին անդրադառնալու, բայց չենք կրնար ծածկել մեր վրդովմունքը, երբ մեր լեզուի խնամքը այնքան կ'անտեսուի: Երբ մեր աչխարհաբարը, այնքան պերճ ու դեղեցիկ, սկսած է աղճատուիլ, ծռմռտկիլ, զրողներու իսկ պատասխանատուութեամբ: Լեզուն ու ոճը՝ առանջին դրոշմը կը կազմեն գրողի մը համար: Առանց մշակուած լեզուի, առանց ոճի՝ գրականութիւն դոյութիւն չի կրնար ունենալ: Կրնայ ունենալ, բայց կաղ ու կոյր, ինչպէս դժբախտ մարդ մը կրնայ ըլլալ: Ճիշտ չէ այն տեսակէտը, թէ լեզուն կամ ոճը գրական ստեղծագործութեան մէջ պարզ «զործիք»ի մը արժէքն ունի, կամ «անոտիք»ի մաս կը կազմեն: «Գործիք» մը, անշուշտ, արուեստի մէջոց մը, որ սակայն քաղաքակրթութիւն մը կը հաստատէ: Պարզ, նիւթական զործիքներն իսկ վկայութիւններ չե՞ն քաղաքակրթական վիճակներու: Լեզուականը հմացական ու հոգեկան արտայայտութիւն մը կը կազմէ: Մեր գրաբարը Հայոց հին քաղաքակրթութեան բարձրադոյն չափանիշը կը կազմէ, աչխարհաբարը՝ նոյնը, մեր օրերուն: Ինչո՞ւ վեր չպահել զայն, հասարակ մեր ազգային մշակոյթին:

Ինչո՞ւ չդուրդուրալ անոր վրայ, ինչպէս կը դուրդուրանք մեր հոգիին, մեր առողջութեան, մեր ամենանուիրական ու թանկագին առարկային:

Օտարութեան մէջ հազար ջանք կը թափենք ազգապահպանման համար: Մեր ժողովուրդը առողջ ու հայրենասէր պահելու համար, կո՞յ աւելի ապահով միջոց, քան լեզուի պահպանումը: Հայրենասիրութիւնը լեզուէն կը սկսի. հայասիրութիւնը նոյնպէս: Ամէն Հայ բազմաթիւ միջոցներ ունի՝ իր հայրենիքին ու ժողովուրդին օգնելու, նպաստելու անոնց բարգաւաճութեան: Այս միջոցներէն մէկը. մեծադոյներէն մէկը՝ հայերէնն է, հայ լեզուն թո՛ղ ըլլայ, իր հարազատութեան, ճշդրտութեան ու դեղեցկութեան մէջ: Չենք խօսիր ազգայնամոլութեան մասին, կ'ատենք ու կ'արհամարհենք զայն, կը խօսինք ազգապահպանման մասին: Իսկ լեզուն՝ առաջին ու հզօրագոյն ազդակներէն է:

Ազգային ու անհատական արժանապատուութեան խնդիր մը, որ մեր հոգին ու միտքն ալ կը չօշափէ, կ'ընդդրկէ մեր բովանդակ ներաչխարհը:

ԲԱԼԱՆԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ ԵՒԿ ԵՒ ԱՅՍՕՐ

ՄԻԼԱՆՕ, 6 Յունիս (Ցառաջ).—Զանազան երկիրներէն «Ցառաջ»ի ղրկուած թղթակցութիւնները ոչ միայն կը պարզեն այդ գաղութներուն ազգային կեանքը, այլ եւ կը ծառային գաղութները իրարու կապելու եւ այսպէսով հոգեկան միութիւն մը ստեղծելու:

Համաչխարհային երկրորդ պատերազմէն վերջ, Իտալիոյ հայ գաղութին պատերազմի չրջանի օրերը եւ ներկայ կեանքը կարծէմ դեռ ոչ ոք չեներկայացուց: Այդ պակասը լրացընելու համար, կը դրեմ այս երկտողը:

Իտալիոյ հայ գաղութն ալ, ինչպէս երկրին բնակիչները, պատերազմի չրջանին ունեցաւ իր սեւ օրերը, կրեց նեղութիւններ եւ ենթարկուեցաւ զրկանքներու: Ինչ որ սակայն մեր գաղութին համար մասնաւոր մտահոգութիւն կը պատճառէր, քաղաքացիութեան հարցն էր: Մեր մէջ չատեր կային իբրեւ հպատակները երկրներու որոնք համանականօրէն պատերազմին պիտի մասնակցէին Իտալիոյ դէմ: Այդ պարագային արգիլափակումը եւ ինչքերու զրաւումը անխուսափելի էին: Բարեբախտաբար Ազգային Մարմինը ժամանակին խնդիրը նկատի առած եւ լրջօրէն աչխատանքի լծուած ըլլալով, կառավարութիւնը զոհացուցիչ լուծում մը տուաւ հարցին եւ մեր բոլոր հայրենակիցները պահեցին իրենց ազատութիւնը, զրաւումէ զերկելով իրենց ինչքերը:

Հաղիւ պատերազմը վերջացած, Ազգային Մարմինը գոնուեցաւ ուրիչ կարեւոր հարցի մը առջեւ որ արագ լուծում մը կը պահանջէր,— զերմանական բանակէն փախած հայ զերիներու հայրենիք վերադարձը եւ Պալքաններէն հասնող զաղթականներու տեղաւորումը: Շնորհիւ գաղութին անդամներու առատաձեռն նուէրներուն, այս խնդիրն ալ կարելի եղաւ զոհացուցիչ կերպով լուծել:

Պատերազմի չրջանի վարչութիւնը ըստ կանոնագրի իր գործունէութեան չրջանը աւարտած ըլլալով, իչխանութիւնը փոխանցած է նոր վարչութեան որ ընտրուեցաւ կանոնաւոր քուէարկութեամբ:

Ներկայիս մեր գաղութը կ'ապրի նոր կեանք մը, խանդավառուած վերաչինուող հայրենիքէն հասնող լուրերէն եւ Մշակութային Միութեան կատարած աչխատանքէն:

Այս դեռ երիտասարդ Միութիւնը որ յաջողած է իր չուրջը հաւաքել Միլանոյի հայ երիտասարդութիւնը եւ իտալահայ գաղութին մտաւորական համեստ ուժերը, մեծ դեր կատարելու կոչուած է մեր գաղութի կեանքին մէջ: Այս Միութեան կը պարտինք, եթէ երկու տարիէ ի վեր կանոնաւոր կերպով կրնանք վարդանանցը, Ապրիլ 11ը, Մայիս 28ը եւ Նոյեմբեր 29ը:

Մեր գաղութին համար իսկական դժբախտութիւն մըն է հաւաքավայրի մը պակասը: Գիտենք սակայն որ թէ Ազգային Մարմինը եւ թէ Մշակութային Միութիւնը ամէն ուղղութեամբ կ'աչխատին իրարգործելու համար մնայուն եւ հաստատ հաւաքատեղիի մը ծրագիրը:

Գիտենք որ մեր գաղութը մասնակցած է նաեւ Նիւ Եորքի հայկական համաչխարհային ժողովին աչխատանքներուն ներկայացնելով չատ լուրջ, իմաստալից եւ պատուաբեր յուչագիր մը:

Ազգային Մարմինին վրայ կ'ինկայ ուրիչ չատ կարեւոր պարտականութիւն մը, — օժանդակել հայրենադարձի աչխատանքներուն: Այս նուիրական դործին առաջնութիւն պէտք է տալ:

Ահա ձեզի համառօտ կերպով կեանքը ու դործունէութիւնը փոքր հայ գաղութի մը ուր ամէն դաւանանք ունի իր հաստատութիւնները եւ ամէն կուսակցութիւն իր հաստատիմները, եւ սակայն, բոլորն ալ անխախտ գիտեն սեղանի մը չուրջ հաւաքուիլ, փնտռել ու դանել լուծումը այն հարցերուն որ մօտ են մեր բոլորին Հայու սրտին:

Ա. ՍԱՐԵԱՆ

Յր. ԿԱՊՈՒՏ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Հակառակ երկաթուղիներու երթեւեկի դադարման, Սալ Պէյթլօն զրեթէ լեցուն էր կիրակի օր, երբ օրուան ազդարարը, Պ. Նուպար Պօյաճեան բեմ հրաւիրեց Տիկ. Շ. Մխաքեանը, որ ամփոփ տեղեկատուութիւնը ըրաւ Միութեան գործունէութեան եւ արագ ակնարկ մը նետեց գաղթականութեան առաջին օրերէն մինչեւ այսօր անոր այնքան բեղուն աչխատանքին վրայ:«19 տարին բաւարար ժամանակամիջոց մըն է որեւէ Միութեան համար հիմնաւորուելու գաղութի մը մէջ, եթէ իր ծրագիրը եւ անկէ բխած իր գործունէութիւնը համապատասխան եղած են գաղութին կենսական պէտքերուն: Մենք տասնըվինը տարի աչխատեցանք ձեր մէջ, աչխատեցանք ձեզի հետ եւ ձեր արտայայտած համակրութիւնը մեր Միութեան հանդէպ, ձեր ընծայած աջակցութիւնը այնոր ապացոյցներն են որ Յ. Կարապետ Խաչի գործը կը համապատասխանէ Ֆրանսահայ գաղութի չահերուն, ոչ միայն նիւթապէս, այլ մանաւանդ բարոյապէս:

Ցետոյ բանախօսը թուեց գանազան չրջաններու Միութեան կատարած գործը նախ գաղութին ընծայած իր նիւթական աջակցութեամբ, անոր սկիզբի նեղ օրերուն, երբ ժողովուրդը տոք կը դէմէր Ֆրանսայի հիւրընկալ ափերուն վրայ:Իսկական բեկորներ էին անոնք 14—15ի չարդերէն ճողոպրած, փիղիքապէս եւ նիւթապէս քայքայուած, Մարսէյլի Կ. Աչուհիները այդ առաջին օրերէն կազմակերպուած ձեւով մը ընդառաջ գացին անոնց անմիջական կարիքներուն: Աւելի վերջ սպիտակ չարդը· այլասերման վտանգը դպրոցներու ցանցով մը դիմաւորեց Միութիւնը, որուն Սան-Սանուհիներու Միութիւնները, Մանուկներու օրուան մօնակատարութիւնները եւ Օդափոխութեան կայանները, ոչ միայն մեր ոսկեղնիկ լեզուն եւ հայ երդըգրկմանուկին ու պատանիին չրթունքներուն վրայ, այլ եւ ազգային հպարտութիւնը արթընցուցին անոնց ներչնչելով իրենց ժողովուրդին հնաւանդութեան եւ մչակոյթին արժէքը: Պատերազմի տարիները եկան փոխել աչխատանքի ձեւը· առանց հիմնական գործչն ջեղեցնելու զայն, որ էր օգնել հիւանդին, չքաւորին, բազմանդամ ընտանիքներու եւ ծերերու: Նախ՝ բանակի մեր զինուոր եղբայրները զգան Միութեան գուրգուրանքին առարկայ· աւելի վերջը ուրիչ չորս աղջնաւոր կազմակերպութիւններու հետ դերիներն էին որ դարձան մտահոգութեան առարկայ: 8000 ծրարներու առաքման այնքան բեղուն աչխատանքը տարած են 4 տարի փարիզի մէջ ձեռք ձեռքի: Մարսէյլի ու Միլլին Ֆրանսայի միւս մասնաճիւղերն ալ հարիւրաւոր ծրարներ են հասցուցած ոչ միայն զերիներուն, այլ եւ հաւաքման ճամբարներու մէջ տառապողներուն: Պատերազմի տարիները չէր դարձեալ որ մեր Միութիւնը փարիզի Հայ Տիկնանց Միութեան հետ ժապաւինեալ տարաւոր մը հաւաքեց աւելի քան մէկ միլիոն ֆրանք եւ Ցունաստանի թչուառներուն օգնեց խտացած կաթ, դեղ եւ դրամ ղրկելով անոնց:Այդհանդանակութեանէն Յանձնախումբին քով մնացած մէկ քիլօ քինինը եւ մէկ չիչ եօտի բիւրեղացեալ աղը յանձնուեցաւ խորհրդային դեսպանատան, Հայաստան ղրկուելու համար:

Ազատութեան առաջին տարիներուն իսկ մեր վերակազմութիւնը եղաւ այնքան արագ որ 1946 գարնան ունեցանք մեր Գ. պատմ. ժողովը 24 մասնաճիւղերով, 42 վճռական ձայներով:

Նոր թափով վերսկսած մեր աչխատանքը իր առաջին արդիւնքը տուաւ Հայաստանի ներգաղթի հանդանակութեան յատկացնելով 100.000 ֆրանք, Ցունաստանի աղէտեալներուն ղրկելով 1000 տոլար, իր 6րդ Օդափոխութեան կայանին համար ծախսելով 250.000 ֆրանք, մինչ չարունակելով անչուշտ իր տասը դպրոցներու ծախքը, չքաւոր-ներու օգնութեան գործը եւ Իսիի գարմանատունը եւ Սան-Սանուհիներու խումբերուն հայեցի դաստիարակութեան գործը: Այժմ մեր տարեկան պիւտճէն 26 մասնաճիւղերով եւ 1600 անդամուհիներով կը հասնի 2 միլիոն 300.000 ֆրանքի:

Մեր մեծ կազմակերպութիւնը, Հայ Օգնութեան Միութիւնը համագաղութային իր բնոյթով, միակն է ոչ միայն Սփիւռքի հայութեան համար, այլ եւ մէկը հայ պատմութեան մէջ: Տասը հազարը անցած է թիւր այն Հայուհիներուն, որոնք Իրաքէն ու Ֆրանսայէն մինչեւ Հարաւ. Ամերիկա ու Եգիպտոս մէկ խէարով, մէկ ծրագրով, նոյն գաղափարական նուիրումով եւ նոյն գիտակից հայրենասիրութեամբ կ'աչխատին:

Ամերիկայի կեդր. վարչութիւնը իր 115 հազար տոլարի Հասնող — աւելի քան 20 միլիոն ֆրանք— սպիտճէով կը հասնի ամէնէն խուլ անկիւնը կծկըտած Համեստ դպրոցն մինչեւ մեր միակ երկրորդական վարժարանը, Պէյրութի Ճեմարանը, որուն կը տրամադրէ տարեկան 5000 տոլար: Քանի մը թիւեր եւս վերջին տարուան գործառնութիւնէն. — 2500 տոլար միայն Մ. Նահանգներու մէջ իր ունեցած դպրոցներուն: 4000 տոլար Սուրիոյ դպրոցներուն, 1000 տոլար «Պնակ մը կերակուր»ին,

8000 տոլար անունդի ծրարներու, 6000 տոլար Ցուն-նատտանի աղէտեալներուն, 3000 Ֆրանսայի եւ 25 հազար տոլար Հայաստան դեղ ու բժշկական դոր-ձիքներու առաքման :

Այս բոլորը հայ ժողովուրդին լումաներով ո-րուն քսակը եւ մանաւանդ սիրտը միշտ բաց եղած են մեր Միութեան կոչերուն :Կեցցէ՛ Հայժողովուր-դը, կեցցէ՛ Ցրանսահայ Կաղոյտ Ֆաչը :

Տիկին Է· Բիւզանդ իրեն յատուկ պերճախօ -սութեամբ եւ զեղեցիկ պատկերներով նմանցուց Հայը ծիրանի ծառի մը որուն հիւթալից պտուղնե-րը թէեւ յաւիտականացան, ծառն ալ արմատախի-փորձեցին ընել, բայց կորիղները, նետուած աչ -խարհի չորս ծագերը, նորէն հասցուցին պտղա -տու ծառը ծիրանի, հիւթեղ ու զեղեցիկ պտուղ -ներով ծանրաբեռնուած :

Բանախօսուհին իր յարգանքի տուրքը տալէ վերջ բոլոր կանացի կազմակերպութիւններուն, ծանրացաւ Ֆ· Կ· Ֆաչի մասնաւորաբար այն աշ-խատանքներուն վրայ որոնք հայ կնոջ հանրային դաստիարակութեան համար եղան այնքան արդիւ-նաւէտ :

Հանդէսին զեղարուեստական բաժինը բացառիկ վայելք մըն էր ներկաներուն համար :

Փոքրիկ Նուազախումբը (հնդեակ) Բարխու -դարեանէ, Կոմիտասէ եւ Սպենդիարեանէ կտորներ նուագեց մեծ ճշտութեամբ եւ ներդաշնակու -թեամբ :

Տիկ· Ա· Գեւոնեան երգեց Տարօնի աչխարհի երկու զեղեցիկ երգեր :Օր·Ռէժին Ցովհաննէսեան իր հօրը թաւին ընկերակցութեամբ ստիպուեցաւ կրկնել իր ճկուն պարերը հանդիսականներուրուն ծափերուն տակ : Պ· Ֆաչիկեան (պաս) նոր մը հայ բեմին համար, կը խոստանայ չուտով դառնալ արժէքաւոր երգիչ մը : Պ· Արթօ Պէնոնի դաչնակը՝ զոր Փարիզահայութիւնը հազուադիւտ առիթնե -րով միայն վայելած է, բացառիկ հաճոյք մըն էր ունկնդիրներուն համար :

Օր· Ամնաթամեան իր աչակերտուհիներու պակէի խումբով եկաւ վայրը աւելցնել այս զեղե-ցիկ հանդիսին : Օրիորդին փոքրիկ աչակերտուհի-ները մանաւանդ ջերմագոյս չնորհաւորելի էին ի-րենց սիրուն պարերով :

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

Միշտ պատրաստ

Շավիլն ալ ունեցաւ իր հանդէսը Հայ Արիներ-ու կողմէ, կազմակերպուած իր Փարիզի, Իսկի եւ Շավիլի միացեալ մասնաճիւղերով, ի նպաստ յառաջիկայ Սկաուտներու Միջազգային մրցա-դէշին իրենց մասնակցութեան ծախքերուն :

«Պատուի առ» :

Եւ ահա դրօշը իրենց մարզական տարազիր, բայց հպարտ, կը բարձրանայ կայմին ծայրը, ո-րուն համար իրենք են միշտ պատրաստ ծառայելու ուր որ ըլլան :

Ինչպէս պարզեց ընդհանուր պետ Պ· Գ· Մեծատուրեան երկու խօսքով, իրենց նպատակն է գանոնք Հայ պահել ամէն բանէ առաջ, եւ առողջ միեւնոյն ատեն ու պատրաստել ապագայ հայ քա-ղաքացիներ դառնալու :

Ի վերջոյ դուելով Շավիլի դաղութը որ ընդա-ռաջ դացած էր Միութեան սկզբնաւորութեան ա-տեն, աջակցելով անոր կազմութեան :

Հանդէսին ղեկավարութիւնը կը ստանձնէ Պ· Փ· Փանոսեան, ընդհ· խմբապետ, որ միեւնոյն ատեն վարիչն էր Արիներու երգիչ խումբին : Ան ստանձնած էր դերը « Կերպասի Վաճառականն»ին չատ յաջող կերպով իր եղբօր Պ· Ց· Փանոսեանի հետ եւ միւս եղբօր՝ Պ· Մերու -ժանի որ մեղուի պէս կը խայթէր աչ, ձախ իր պոռչտուքներով ու ծիծաղաշարժ ձեւերով «Ցի-մար»ի եւ ոչխարի դողութեան դերերուն մէջ :

Ցաջող էին նոյնպէս Շավիլի Արիներէն Տիգ-րան Քէօսէեան եւ Միհրանիկ Տողրամաճեան, ձկ-նորսի եւ բժիշկի դերին մէջ : Նոյնպէս Իսիէն Տօ-նիկ Գափամաճեան կատարեց «Հօճա Նասրէտտի-ն»ի դերը իր բնական չարժուձեւերով եւ վարպե -տութեամբ : Եղան արտասանութիւններ փոքրիկն Կարօ Տողրամաճեանէ եւ ձէննպեան Եդուարդէ : Հետաքրքրական էր վրացական պարը այնքան ճարպիկ կերպով Իթալիի Մասնաճիւղէն արի Պ· Աբէն Պաղտասարեանի կողմէ որ խանդավառեց ներկաները :

Իսկ աճուրդը իբրեւ վերջաբան փորձեց ներ-կաներու թէ դաղութիս եւ թէ հիւրերուն առատա-ձեռնութիւնը :

Ապրին, չա՛տ ապրին չունեւորը եւ ունեւորն ալ մեր դաղութին եւ աղդին որ ամէն տեսակ հան-դէսներու եւ հանգանակութեան կը սատարեն ի -րենց կարողութեան չափով : Կը մնայ միայն իբր հասկնալ··· :

ՄԻ ՈՄՆ

ՅՈՐԵՆԻ ՀԱՒԱՔՈՒՄԸ չատ յաջող եղած է, ինչպէս հաստատեց վարչապետը : Մայիսի Բ· կի-սուն երկու անդամ աւելի հաւաքած են :

ԼԻՈՆԻ ԲԱՆՏԻՆ մէջ 200 դործակիցներ մեր -ժեցին ճաչել, իբրեւ բողոքի ցոյց :

ՁԱՁՆԵՐ ԳԱՒԱՌԻՆ

ՀԱՆԴԷՍ, ՆՆՋՈՑՔ ԵՒ ԱՑԼՆ

Լիոն·—Այս վերջին չաբաթները եռ ու զեռ մը ստեղծուած է : Աչէն ու ձախէն հանդէսները իրար կը հրմչակեն, առանց իրար խաչաձեւելու :

Լիոնի Ուսումնական Մորհուրդի հրաւէրով, քանի մը խոսն ժողովներէ վերջ, կազմուեցաւ վեր Ջապէս, Ց· Օչականի յոբելենական յանձնախումբ մը, վայելելով նոյն Մորհուրդին վստահութիւնը եւ բարոյական օժանդակութիւնը :Այս օրերս պիտի ներկայացուի նաեւ «Անուշ»ը երիտասարդներու կողմէ, եկմալեան պատարագը Ֆրանսական եկե -ղեցիներու մէջ : Ուսումնական Մորհուրդի բաց-ման հանդէսէն վերջ, ահա իր չահեկան դասախօ-սութիւններուն չարքը : Նիւթը՝ «Հայոց ծագու -մը, գիտական տուեալներու վրայ հիմնուելով» : Դասախօսը՝ Վիէննայի հայկարանութիւնն պրոֆ· հայր Խասպալեան, երիտասարդ գիտնականը, չատ սահուն հայերէնով եւ իսկապէս դիտական տուեալ-ներու վրայ հիմնուելով, խօսեցաւ Հայոց ծագ -ման վրայ :

Աւետաբերը տօնուեցաւ Մայիս 28ը, հոդ բաղ-մութեամբ մը : Ես այն տպաւորութիւնը կրեցի թէ ամէն անդամ որ, ուէք խաչակրութիւն մը կը սկսի հայկական սրբութեանց եւ Դաչնակցութեան դէմ, այս կազմակերպութիւնը արհամարհելովբո-լոր տմարդի մեղադրանքները, կարծես հանրային, ժողովրդային քուէարկութեան կը դիմէ, եւ անոնց կը թողու պատասխանելու , լռելեայն, հաստա -տակամ, ու հպարտանքով զալ ու լեցնել իր ձեռ-նարկած հանդէսներուն սրահները : Ասով չառա -չուն ապտակ մըտուած կ'ըլլայ իր անարժանահակա-ռակորդներուն : Այսպէս Մայիս 28ի տօնակատա -րութեան առթիւ ալ, իրիկուան ժամը 8էն մինչեւ առտուան 8ը, 12 ժամ անընդհատ Դաչնակցու -թեան չունչով չնչեցին հարիւրաւոր հայրենակից-ներ :

Կազմուելու վրայ է նաեւ միջ-հայրենակցա -կան միութիւն մը : Տաք ու պաղ չուրերէ անցնելէ վերջ, նշանակուեցաւ յանձնախումբ մը ծրադրի մը մշակութեան համար : Ուր որ ալ ըլլան, «յա -ռաջդիմական»ները, պէտք է ցուցնեն իրենց «յա-ռաջդիմութեան» մակարդակը : Ահա վերջին օրի-նակը : Ցոդուած Ա·— Անպայման կ'ուղեն մոցնել թէ, այս կազմակերպութիւնը, բացորոչապէս «Հայաստանասէր» կազմակերպութիւն մըն է : Ինդո՞ւ թէ լալ, դեռ կրնայի պատմել Օչականի յոբելեանին առթիւ պարզուած խեղկատակու -թիւնները :

Լիոն – Տէսինի Հ· Մ· Ը· Մ·ր կը չարունակէ սուրալ յաղթանակէ յաղթանակ, ինչպէս կը հա-ղորդեն ձեր մարզական թղթակիցները :

Ցունիս 1ին խնջոյք մըն ալ տուին Լիոնի նախ-կին կամաւորները, ի պատիւ իրենց պատուակալ նախադահ հրամանատար Տիրան Թէքէեանի, որ հայերէնով եւ ֆրանսերէնով խառն, չատ կարճ , բայց փաստացի ճառով մը վեր հանեց կամաւոր-ներու ու ռազմիկներու կատարած դերը երկու մեծ պատերազմներուն մէջ, ինչպէս նաեւ կիլիկեան ռազմադաչտին վրայ : Ջերմապէս յանձնարարեց կապուած մնալ իրենց հաւատքին եւ Հայաստա -նին :— Մ· Զգօն

ՄԱՑԻՍ 28Ը ՓՕՆ Տ'ՕՊՂՆԱՑԻ ՄԷՋ

Փօն տ'Օպնայի Հ· Ց· Դ· «Կոլիւն» խումբը Մայիս 28ր տօնեց իր սովորական սրահին մէջ, Մայիս 25ին կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, մասնակցութեամբ Ֆր· Կաղոյտ Ֆա-չի մասնաճիւղին : Բեմը զարդարուած էր Ֆրան -սական եւ հայկական եռադոյներով :

Օրուան նախագահն էր Պ· Խորէն Սիւրմէնեան որ հանդէսը բացաւ փառաբանելով մեր նահատակ-ները եւ հերոսները : Կաղոյտ Ֆաչի սանուհիները երգեցին «Յառաջ Նահատակ»ը : Տեղի ունեցան չարք մը երգեր եւ արտասանութիւններ :

Ընկեր Ս· Պիլալեան կրակոտ ճառ մը խո -սեցաւ : Տեղի ունեցան ուրիչ արտասանութիւններ եւ երգեր եւս : Հանդէսը փակուեցաւ «Բամ Փորո-տան»ով եւ ամբիոնապէս վերջը սեղան մը սարքեց «Կոլիւն» խումբը, ի պատիւ Վալանսի, Ռոմանի եւ Վիէննի մասնաճիւղերուն, որոնք իրենց ներկայու-թեամբ քաջալերեցին մեզ : Վիէնի կոմիտէին կող-մէ 500 ֆրանք նուիրեց ընկեր մը : Շնորհակալու -թիւն բոլորին :

Ն· ԿԸԿԸԶԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ ԵՐԿԵՐԻ, Ա· Ահարոնեան, հա -տոր Ա· ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ, 390 մեծադիր էջ չքեղ տպադրութեամբ : Տպ· «Հայրենիք», 1947 :

ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԱՇԽԱՐՀԱԳՐՈՒԹԻՒՆ : Պատ -մական Հայաստան, Կիլիկիա եւ արդի Հայաստան : Բազմաթիւ քարտէսներ եւ պատկերներ : Կազմեց՝ Ներսէս Ց· Պարսամեան : Տպ· Հալէպ, 1947 : Գին 250 Ս· Դ· կամ 6 չիլին : Հասցէ ·— Nercès H. Barsoumian, 12 rue Djdeydé, Alep (Syrie) :

ՕՐՈՒԱՆ ԿԵԱՆՔԷՆ

UNRRAի ԱՊԱԳԱՆ

Միացեալ Ազգերու օգնութեան եւ վերաչինու-թեան Մարմինը (UNRRA) իր դործունէութիւնը պիտի դադրեցնէ մինչեւ Ցունիսի վերջ, ինչպէս դրեցինք քանի մը անդամներ : Այս առթիւ Լոդա-նի Միջ· Դաղ· Ցանձնաժողովին մէջ, կազմակեր -պութեան դեր տնօրէնը հաղորդեց պատդամաւոր-ներուն որ եթէ անմիջական միջոցներ ձեռք չառ-նուին, դաղթականներուն եւ տեղահան բազմու-թիւններու վիճակը աղիտալի պիտի ըլլայ : Իր օ-ժանդակութիւններու դադարեցումը ճակատագրա-կան հետեւանքներ պիտի ունենայ : Կազմակերպու-թեան 1900 պաչտօնեաները, թերեւս ձգտին հե-ռանալ, եթէ չվստահեցնենք զիրենք թէ պիտի չա-րունակեն իրենց պաչտօնը՝ նախատեսուած միջազ-գային նոր կազմակերպութեան մէջ :

Կը կարծուի թէ 15 կառավարութիւններ, մին-չեւ Ցունիսի վերջ պիտի վաւերացնեն նոր կազմա-կերպութեան նախագիծը : Այս երկիրներու յատ -կացումները պիտի կազմեն իր ելմտացոյցին 75 առ հարիւրը : Ամերիկայի պատուիրակը ըսաւ թէ իր կառավարութիւնը նախապատուութիւն տուած է այս ծրադրին, խորհրդարանին ներկայացնելու համար ու կը կարծէ թէ իր որոչումը պիտի տայ Ցուլիս 1էն առաջ :

Իրլանտա եւ Զուիցերիա ալ կազմակերպու -թեան մաս կազմելու առաջարկ ներկայացուած է : Ցանձնախումբ մը կազմուած է որ կը քննէ թէ ինչ միջոցներով կարելի է Ուքրայինի փոխան -ցումը կատարել, առանց ներկայիս դոյութիւն ու-նեցող կարդուսարքը խանդարելու :

Կազմակերպութեան ելմտացոյցն է 151.000.000 տոլար, հոդալու համար մօտ 835.000 տեղահան ե-ղածներն ու քաղաքական տարագիրները :

Ուներան փոխարինող Տարագիրներու Միջազ -դային կազմակերպութեան նախապատրաստական յանձնախումբի ղեկուցումներէն յայտնի կ'ըլլայ, որ դրամապէս երաչխաւորող 15 պետութիւններէն միայն երկուքը — Անգլիան եւ Նոր Զելանտան — անպայման վճարում ստանձնած են :Մնացեալները կը սպասեն իրենց խորհրդարաններու վաւերաց -ման : Պատուիրակներէն մէկը ըսած է թէ Տարա -գիրներու Միջազդային կազմակերպութեան յա -ջողութիւնը կախում ունի Գերմանիոյ գրաւման բանակներու եւ Աւստրիոյ մէջեւ տեղի ունենալիք կարդադրութիւններէն, քանի որ 90 առ հարիւրը այն անձերուն որոնց հոդը ստանձնելու պաչտօնը ունի այդ մարմինը, կը գտնուի այդ չրջաններուն մէջ :

Տեղեկաբերին զեկուցումէն կը պարզուի, որ մինչեւ Փետր· 28 այս մարմնին օժանդակութեան կը կարօտէին 834.950 հոդի : Ասոնց մէջ ամէնէն մեծ թիւը կը կազմեն Լեհերը՝ 335.000, Հրեաները 170.000, Լեթոնացիներ 90 հազար, Վիթուանացի -ներ 55 հազար, Էսթոնացիներ 26 հազար եւ 82 հա-զար Ուկրայնացիներ : Այս ժողովուրդները չեն ու-զեր վերադառնալ նախկին երկիրները, որոնք հի-մա Խորհրդային Իչխանութեան հովանաւորու -թեան տակ կը դտնուին :

Կը կարծուի թէ նախապատրաստական յանձ-նախումբի աչխատանքները պիտի տեւեն երկու չաբաթ :

ՏԱՐԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

Ուներայի դրասենեակէն կը հաղորդեն թէ, հա-մաճայն զարնանային ներդաղթի ծրադրին՝ վեր-ջին մէկ ամսուան ընթացքին, Գերմանիայէն, Մի-ջին Արեւելքէն եւ արեւելեան Ափրիկէէն իրենց ե-կիրները վերադարձուած են 11.000 տեղահան -ուածներ : Վերադարձողներուն թիւը երթալով կ'աճի : Մեկնողներուն մեծ մասը Գերմանիոյ ա -մերիկեան չրջանէն են :

Ապրիլ 15էն ի վեր այդ չրջանէն իրենց վերկեր-ները վերադարձած են 4173 Լեհեր, 44 Ռուսեր , 51 Պալթեան բնակիչներ, 227 Զեխեր, 276 Իտա -լացիներ, 60 Եուկոսլաւներ : Տակաւին 150 Եուկո-սլաւներ պատրաստ են մեկնելու :

Ուներան իւրաքանչիւր ներդաղթողի կը հայթայ-թէ 60 օրուան ուտելիք :

Անգլիական չրջանէն (Լիւպէք) Մայիս 1ին մեկնեցան 2200 Լեհեր : Անգլիացիները որոչած են չաբաթը 4200 լեհ տարագիրներ իրենց երկիրը վերադարձնել : Ասոնք այժմ կը սպասեն փոխա -դրական կայաններու մէջ : Մօտաւորապէս 500 Եուկոսլաւներ մեկնեցան, ապրիլ 15էն սկսեալ :

Ֆրանսական չրջանէն մեկնեցան 2200 Լեհեր : Այստեղ ալ անոնց կը տրուի 60 օրուան անունդ :

Միջին Արեւելքէն եւ Արեւմտեան Ափրիկէէն իրենց տուները վերադարձան 1100 Լեհեր եւ 175 Աւստրիացիներ : Աւստրիայէն՝ 860 Լեհեր եւ 200 Եուկոսլաւներ : Զանազան տեղեր ցրուած ու-րիչ 5000 Լեհեր եւ 150 Եուկոսլաւներ կը սպասեն փոխադրուելու :

այս տարի աւելի դէշ է կացութիւնը քան անցեալ տարի։ 1946ին, երբ աշխատավարձը 25 առ հարիւր աւելցաւ, անհատական առեւտրական հաստատութիւնները բաղդատաբար նպաստաւոր վիճակ ունէին, դրամական տեսակէտով։ Այսօր կացութիւնը տարբեր է։ Շատ մը ընկերութիւններ դժուարութիւն կը քաշեն դրամ ճարելու համար։ Դրամատուներն ալ չեն կրնար օգնել։ Կառավարութիւնը նոյնպէս կը նեղուի դրամի պակասէն։ Ցունիսին եւ Ցուլիսին վճարելի դանձատոմսերուն եւ մուրհակներուն գումարը 114 միլիառ ֆրանքի կը հասնի, ուրեմն նորէն փոխառութիւն պիտի կնքէ Պանք տը Ֆրանսէն, «այսինքն տպագրիչ մեքենայէն», ինչպէս կ'ըսէ թերթ մը։ Արդէն կ'ուզէ 100 միլիառէն 150 միլիառի բարձրացնել առայժմ, իր ստանալիք վարկերուն գումարը։

Ծանր խօսքեր Թ. Միութեանի դէմ

Հունգարական խնդիրը նորէն իրար ձգած է անգլեսաքսոն պետութիւնները ու Թ. Միութիւնը։ Առաջին երկուքը կը մեղադրէն Մոսկուան թէ միջամտելով փոխել տուած է Հունգարիոյ կառավարութիւնը։

Լորտերու ժողովին Դշ. օրուան նիստին մէջ, նախարար մը, Լորտ Փէյքընհէմ, ամէնէն ծանր բառերը գործածեց Թ. Միութեան դէմ, յայտարարելով թէ Մոլոթով «կը խեղաթիւրէ փաստերը»։ (Մոլոթով ըսած էր թէ Անգլիան է որ միջամտութիւն կը կատարէ Հունգարիոյ մէջ)։

Վիճաբանութիւններէն առաջ, լորտ Վէնսիթարթ կարդաց Հունգարիոյ փախստական վարչապետին՝ Նակիի մէկ նամակը որ հեռաձայնով հաղորդուած էր Ժընեւէն եւ որ Հունգարիոյ մէջ կատարուած բոլշեւիկեան բռնութիւնը կը նմանցնէր նացիական ձեռնարկներու եւ կ'ըսէր թէ Թ. Միութիւնը ծրագիր մը մշակած է, փր տիրապետութեան տակ առնելու համար Հարաւ. արեւելեան Եւրոպան։

Լորտ Փէյքընհէմ խօսելով ի դիմաց կառավարութեան, յայտարարեց թէ Մոսկուայի դեսպանին յանձնարարած են ուղղակի բացատրութիւն պահանջել հետեւեալ երկու կէտերու մասին.— 1. Ի՞նչ է ռուսական քաղաքականութիւնը.— 2. Ինչո՞ւ Հունգարիոյ Վերստուգիչ Յանձնաժողովին անդամներուն եւ ամբիւկացի անդամներուն լուր չէր տրուած վարչապետին հրաժարման մասին։ Լորտին յայտարարութեան համաձայն, Մոլոթով փոխանակ ուղղակի պատասխանելու, մեղադրած է Անգլիան թէ կը միջամտէ Հունգարիոյ ներքին գործերուն։

Մ. Նահանգներն ալ նոյնքան վճռական դիրք բռնած են։ Նոր ծանուցագրով մը կը մեղադրեն թէ Թ. Միութիւնը յայտնապէս միջամտած է, համայնավարներուն յանձնելով Հունգարիոյ կառավարութիւնը։ Կը սպառնան Միացեալ Ազգերու ժողովին քննութեան յանձնել այս խնդիրը։

Մինչ այս մինչ այն, Հունգարիոյ նոր կառավարութիւնը կը գործէ համաձայն խորհրդային քաղաքականութեան։ Արդէն իսկ որոշուած են չարք մը աղգայնացումներ եւ ուրիշ արմատական կարգադրութիւններ։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԱՆԴԱՐԱՁԸՆ կը հեռագրեն թէ այն ամբիւկացի բարձրաստիճան սպաները որոնք մաս կը կազմեն զինուորական պատուիրակութեան, հրամանատարութեամբ Ծովակալ Հէլմըլի, Իզմիր կը գտնուին այժմ։ Ուրիշ ամերիկացի սպաներ եւ մանդատներ ալ գացած են կեսարիա, կարս եւ Կաբին, ինչպէս եւ Պոլսոյ եւ Տարտանէլի շրջանը։ Միեւնոյն ատեն քաղաքային մանդատներ պիտի քննեն Թուրքիոյ տնտեսական վերակազմութեան ծրագիրները, ղեկավարութեամբ Անգարայի ամերիկեան դեսպանին։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը ճառ մը խօսելով Քանատայի երեսփ. ժողովին մէջ, յայտարարեց թէ տեւէ ազդ որ կ'ուզէ օգտուիլ Ամերիկայի նիւթական աղբիւրներէն, պէտք է նախ ապացուցանէ թէ բարի դրացի է եւ պատրաստ՝ իր առաւելագոյն ջանքերը ընծայելու խաղաղութեան եւ ազատութեան գործին։ «Մենք պիտի օգնենք անոնց որ կ'ուզեն իրենք ալ իրենց կառավարել իրենց հակցած եղանակով եւ կը յարգենք ուրիշներուն իրաւունքը, նոյնպէս չարժելու։ Մենք կ'ուզենք խրախուսել անոնք որ կը յարգեն անհատին արժանապատուութիւնը»։ (Յառաջ.— Անչուշտ Պ. Թրումըն համոզուած է թէ Թուրքիան կը ներկայացնէ այս բոլոր արժանիքները..)։

ՓԱՐԻԶի անգլ. դեսպանատան բժիշկը, Ժոզէֆ Բէյնհօրն, սպաննուեցաւ երկու անծանօթներու կողմէ, Շան տը Մարսի մէջ, երբ կառքով կը վերադառնար դեսպանատան մեքենագիր կնոջ հետ։ Ռումանացի Հրեայ մըն էր։

ՄԱՏԱԿԱՍՔԱՐի ապստամբները յառաջ խաղալով, կը սպառնան երկու գլխաւոր քաղաքներու։ Հեռագիրը կ'ըսէ թէ 28 քիլոմեթր հեռու են Թամամաւէն, 500 քիլոմեթր Թանանարիվէն։

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՊԱՆԵՒՕ ՔԱՇԱՆԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի, ՑՈՒՆԻՍ 15ին, կիրակի ժամը 14.30էն մինչեւ կէս գիշեր, Bourg la Reine, քաղաքապետական սրահին մէջ։

Կր նախագահէ ընկեր ՀՐԱՆՏ ԱԿՈՆԱՑԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԵՒ ԺԻՐԱՅՐ ՓԱԼԱՄՈՒՏԵԱՆ։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Երգ, պար, արտասանութիւն։ Կը մասնակցի նաեւ Պ. Գարեգին (Թառ)։ Ընտանեկան խնջոյք, պարահանդէս, ճոխ պիւֆէ։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Denfert Rochereauէն առնել Sceauxի գիծը եւ իջնել Bourg la Reine կայարանը, իսկ Porte d'Orléansէն 188 թիւ հանրակառքը, եւ իջնել Place Condorcet։

×

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ, ՑՈՒՆԻՍ 22ԻՆ

Նախաձեռնութեամբ «Վարդան» ենթակոմիտէի։

×

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ցունիս 22ին, Խրիմեան սրահին մէջ։

Մանրամասնութիւնները յաջորդով։

Վասպուրականի ներոսամարտը

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Վասպուրականի յաղթական հերոսամարտի 32րդ տարեդարձը կը տօնուի մեծ պատրաստութեամբ, նախաձեռնութեամբ Վասպ. Հայր. Միութեան, 15 Ցունիս կիրակի կէս օրէն վերջ ժամը 3ին Salle Mazenodի մէջ, 88 rue d'Aubagne։ Հրաւիրուած են քաղաքական կուսակցութեանց, Ցարանուանութեանց եւ բոլոր Հայր. Միութիւններու ներկայացուցիչները։

Կը նախագահէ միութեանատենապետ Պ. ՎԱՐԴԱՆ ՊԱՆՏԻԿԵԱՆ։ Կր բանախօսեն Պ. Պ. ՂԵՒՈՆԴ ՄԵԼՈՑԵԱՆ եւ ԿԱՐԱՊԵՏ ՓՕԼԱՏԵԱՆ։

Գեղարուեստական ընտիր բաժին, հայկական եւ եւրոպական պարեր, ժամը 8էն մինչեւ կէս գիշեր։ Ճոխ պիւֆէ, մատչելի գիներով։ (Աճուրդ եւ հանդանակութիւն չկայ)։

ՀԱՑՆԻԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆԸ այս կիրակի, Շաւիլի անտառը, պաղ աղբիւրի մօտ, առաւօտեան մինչեւ երեկոյ։ Ճաշը միատեղ բերել։

ՀԱՄԱԹՈՒՌԱՏԻ ՎԵՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԽՆԶՈՑՔԸ Ցունիս 15ին, կիրակի ժամը 2էն մինչեւ կէս գիշեր Ս. Եղիազարեանի սրահը, 4 rue de la Défense, Issy les Moulineaux։ Նուագ, հայկական եւ եւրոպական պարեր, ճոխ պիւֆէ, լաւ պատրաստուած մսեղէններ եւ փաքլաւաներ։ Դիւրամատչելի գիներով։ Մուտքը ազատ է։

ՇԱՒԻԼ.— Այս կիրակի Շաւիլի մատուռին մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն կը կատարուի, վաղամեռիկ ԿԱՏԱՐԻՆԷ ՏԷՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆի յիշատակին, իր մահուան առաջին տարելիցին առթիւ։

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՉԱԿ ԵՐԱԺՇՏԱԳԻՏ ԱՐԱՄ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆի ԳԼՈՒԽ - ԳՈՐԾՈՑ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՕՓԵՐԱՑԻՆ ՄԷՋ։ Ամբողջովին հայ երաժշտութեան նուիրուած աննախընթաց փառատօնի մը ընթացքին, որ պիտի կազմէ ԵՐԿՐՈՐԴ ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՄԵՐԳԸ «ՔՆԱՐ» ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻՆ, ղեկավարութեամբ Ց. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆի։

Ա. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆի այդ հոյակապ, խորապէս յուզիչ եւ գերազանցապէս հայաշունչ գործը պիտի նուագէ Հայու ղգացումով օծուն ծանօթ մեծատաղանդ սօլիստը ՆԻԿՕԼ ՔՈՒԼԱՆՃ, որ պիտի հրամցնէ նաեւ Կոմիտասի լուսադոյն էջերէն չորս։ «ՔՆԱՐ»ի այս երկրորդ համերգին բացառապէս փարթամ յայտագիրը կր կազմեն վարդապետին աշխարհիկ երաժշտութեան մեծագոյն մասը եւ բազմաթիւ կատորներ Ա. Սպենդիարեանէ, Գ. Սիւնիէ եւ Բ. կանաչեանէ։

Այս անզուգական փառատօնին իրենց մասնակցութիւնը կր բերեն Օփերայի 60 հոգինոց նուագախումբը եւ անոր առաջին վարիչը՝

L. BROUILLAC

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԹՈՒԱՒԱՆԻՆ.— 15 ՑՈՒՆԻՍ, ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՕՓԵՐԱՆ, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3.30ին (15.30)։

Տոմսակները օր առաջ ապահովել դիմելով Պ. Ս. ՃԻՍՃԵԱՆի, 2 rue Louis Astuin, Tél. C. 23.83 եւ կամ Մարսէյլի մէջ մասնաւոր թռուցիկներով ծանուցուած հասցէներու։ Իսկ Ցունիս 12էն սկսեալ՝ Օփերայի կիշէէն։

ԿԱՐԵՒՈՐ.— Փոքրիկներու մուտքը բացարձակապէս արգիլուած է։

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Ահարոնեան Ակումբը։ Կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէի ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյ ժամը 8ին Պար տը Լուպի մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։ Բացականները նկատի կ'առնուին։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. Վռամեան ենթակոմիտէի դաշտահանդէսը Ցունիս 29ին, Սէնթ Անտրէի պարտէզը, ԽԱՆԱՍՈՐԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ առթիւ։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ՄԵԾ ՀԱՒԱՔՈՑՔ

Սարքուած Սարսէլի եւ շրջանի ներդաղթի կոմիտէի նախաձեռնութեամբ, այս կիրակի, ժամը 14.30ին, Սարսէլի Սալ տը Նօսի մէջ, նախագահութեամբ Արժ. Տ. Արսէն Ալազ Քհնյ. Սիմէոնեանցի։ Կը բանախօսէր Պ. կարապետ Գէորգեանեան, նիւթ ունենալով՝ ՆԵՐԴԱՂԹԸ։ Գեղարուեստական բաժին։

ՏՔՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ Մ. ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ 1000 ֆր. կը նուիրեն Ֆ. Կապոյտ Խաչին Պ. ԱՐԱՄ ԶԱՐԸՐԲ ՎՏԱՐԱՆԴԻի մահուան առթիւ։ Ստանալ «Յառաջ»էն։

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ. Ց. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին դաշտահանդէսը Ցունիս 22ին, Սէնթ Անտրէի օդասուն պարտէզին մէջ։ Մանրամասնութիւնները մասնաւոր յայտագրով։

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ.— Լիոնէն Ալթունեան եւ Կիւլէզեան ընտանիքները իրենց խորին վշտակցութիւնը կը յայտնեն ընկեր Ա. Փանոսեանի եւ զաւակներուն, իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր, ՏԻԿԻՆ ՇՈՂԱԿԱՓԻ դառնաղէտ մահուան առթիւ եւ փոխան ծաղկեպսակի 500ական ֆր. կը նուիրեն Լիոնի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի սրահին ֆոնտին։

ՑԵՏԱՋՈՒԱԾ Է.— Ֆ. Կ. Խաչի ՍԵՎՐՈՒՆի մասնաճիւղին հանդէսը օրուան զբօսադուլներուն հետեւանքով, յետաձգուած է Ցունիս 29ին։

ԱՅՐԻ ՏԻԿ. ՎԵՐԺԻՆ և Ցակոբ ՏԷՐ ԹոմասեանՀինչպէս եւ Պօշնաքեան ընտանիքները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի առաւօտ Փարիզի Հայոց եկեղեցիին մէջ Պ. ՈՍԿԵԱՆ եւ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄ ՏԷՐ ԹՈՄԱՍԵԱՆի հոգւոյն։ Կը հրաւիրուին յիշատակը յարգողները։

ՓԱՐԻԶԷՆ Պարոյր եւ Մուշեղ Քիրպիթեան եղբայրները կը փութան իրենց եղբայրը՝ Ցովհաննէս Քիրպիթեան զոր կոտորուցած են 1914ին եւ կը կարծեն որ զերի ինկած է այդ թուականէն։ Տեղեկացնել «Յառաջ»ի։

MANUFACTURE ST. THEODORE
ALPOUNARIAN ET Cie.

Կ'ուղուին Քրիքօտաժի եւ քօնֆէքսիոնի համար գործաւորուհիներ։ Տեւական գործ։ Դիմել՝ 23 rue du Berceau, Marseille։

SANCLÉ ZORAVOR
Brevété S. G. D. G. Deposé

ՀԱՆՁԱՐԵՂ ԳԻՒՏ ՄԸ Անդրանիկ Գարակէօզեանի

ՆՈՐ ԿՂՊԱՆՔ ՄԸ ԱՌԱՆՑ ԲԱՆԱԼիի ՄԻԱԿ ՁԵՒԸ ԱՇԽԱՐՀի ՄԷՋ, ԱՆՏԵՍԱՆԵԼի ԵՒ ԱՆՁԱՑՔ, ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆԲԱՂԴԱՏԵԼի, ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ

Այս ընտրութեան ամէնէն հետաքրքրականը այն է որ, ամէն կղպանք ունի իր տարբեր թիւը եւ տասանելի է մի միայն զայն գործածող անձին կողմէ։

Modèle C. 28 դրամատուներու, պահարաններու եւ չքեղ կարասիներու համար։

Modèle C. 45 բնակարանի եւ խանութի դուռներուն համար։ Մեր ունեցած պատրաստներէն զատ կ'առնենք ամէն տեսակի ապսպրանքներ։

Արհեստանոցը բաց է ամէն օր ժամը 8—19,
26 Rue du Plateau, Issy les Moulineaux

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**։ Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց.Գ.Փափագեան վաճառատունը, 233, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54։ Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, դոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 14 JUIN 1947 Շաբաթ 14 ՀՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5059-Նոր շրջան թիւ 668 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԱՆ ԿԱԽԱՂԱՆՆԵՐԸ

1915 Յունիս 15,— Քանի կախաղաններ մէկ օրուան մէջ, Պոլիս, Պայազիտի մահաշուք հրապարակին վրայ : Քանին ալ անդամները միեւնոյն կազմակերպութեան,— Հնչակեան :

Զոհերուն ընկերները սպահանդէս մը սարքեր են այսօր, Իսի լէ Մուլինոյի մէջ : Անշուշտ ուրիշներ ալ չեն մոռցած :

Վա՛յ , եթէ աղատագրութեան զոհերուն յիշատակն ալ պիտի թառամի : Մանաւանդ օտարութեան մէջ, ուր ամէն բան կը մաշի : Հետզհետէ աւելի արագ :

Ո՞վ կրցած է նկարագրել կախաղան մը, այնքան պարզ բառերով, բայց եւ այնպէս այնքան վառ եւ քառմանելի .

Լուսաբացին նա բարձրացաւ կախաղան
(Արեւածա՛գ, օ՛, արշալոյս արիւնոտ),
Կանգնած էին զինուորներն ու բահաւան,
Գոնեատ ու լուռ կանգնած էին նրա մօտ...

Ծեր բահաւան ոչ մի աղօթք չէր յիշում,
(Սիրտը նրան շշնչում էր՝ աճիծի՛ր).
Լուսածագին ծիրանավառ մշուշում
Ցայտում էին ճաճանչները ցանուցիր :

Վահան Տէրեան չտեսաւ Թրքական կախաղանները : Ոչ ալ միւս էջերը Հայջինէ Սարսափներուն : Եթէ միայն այս մէկը տեսնէր ու մէկը քանով բազմապատկէր, ո՞վ պիտի կրնար չափել խորութիւնը իր բանաստեղծական խոովքին եւ ստեղծագործութեան :

Քանի կախաղան եւ քահանայ մը «դունատ», ահուդողին տակ մոռցած՝ աղօթքի բառերն անդամ : Իսկ դինուորները — կամ ոստիկանները — բանտապահներն ու մնացեալը ոչ թէ դունատ, այլ բոցավառ՝ չարախնդութեան անասնական կիրքէն եւ արիւնի ծարաւէն :

Եւ այնուհետեւ ո՛րքան կախաղաններ այդ միեւնոյն հրապարակին վրայ : Մինչեւ ամենավերջինը, Հր. Աղաճանեան :

Գարշելի սոդոմն մըն էր որ այս քանի Հնչակեաններուն արիւնը մտաւ, Հնչակեան՝ ինքն ալ,— Արշաւիր Եսայեան : Եւ ուրիշ դանելիք մը, Համայեակ Արամեանցն էր (Շեւոտ), նոյնպէս Հնչակեան, որ լրացուց պակասը :

Բարեբախտաբար չուշացաւ երկուքին ալ պատիժը : Առաջինը խեղդամահ՝ Կիլիկիոյ մէջ, երկրորդը զնդակահար՝ Պոլիս, Կէտիկ Փաշայի ժամուն առջեւ : Երկու վրէժխնդիր ձեռքերն ալ՝ Դաշնակցական :

Քանի զոհերէն անձամբ ճանչցած ենք միայն Վանիկը : Անդամ մը ձերբակալուած, յետոյ արձակուած էր : «Զդուշացի՛ր, Գեղամ, խաղ մը սարքած չըլլան» :

Եւ չատ չանցած նորէն ձուղակը կ'իյնար, կառավնատ բարձրանալու համար միւսներուն հետ :

1915 Ապրիլ 11-24ի հանդիպոյն էր որ կը քակուէր այս քանի կախաղաններով : Շարքը մոլեգնութեան աստիճանին հասաւ մասնաւորապէս Կեսարիոյ մէջ : Իրարու եռեւէ կախուեցան աւելի քան քառասուն կալանաւորներ, առանց դաւանանքի, դասակարգի կամ տարիքի խորութեան : Վաճառականը՝ յեղափոխականին, գիւղացին արհեստաւորին հետ :

Մնացեալը բոլորդ ալ գիտէք, աւելի առաջ պատահած ըլլան թէ վերջը : Թեւ նոր վերջացան 1915ի սարսափներուն սպահանդէսները :

Կախաղան թէ եաթաղան, աքսոր եւ ջարդ, ամբողջ ժողովուրդի մը անճիտումը դիւային քրքիջներով,— այս բոլորը պիտի ծառայեն աւելի պրկելու մեր ջիղերը, ի խնդիր վերջնական յաղթանակին :

Անոնք որ չատ անձամբ իրենց վրէն կ'անցընէին խեղդակապը, եւ անոնք որ գիտակցօրէն կը քալէին մահուան ճամբաներէն, ոչ իրենց դպատիարներն ուրացան, ոչ ալ իրենց հաւատքէն հրաժարեցան :

Մե՞նք ենք որ պիտի տատանինք այսօր, երբ ափ մը հող ունինք արդէն, ղդրդադին, արիւնազանգ փլուզումէն վերջը : Եւ երբ հաւաքաբար կը պահանջենք հայրենիքին ամբողջացումը, հակառակ բոլոր յուսախաբութեանց :

Եթէ կախաղաններէն եւ ջարդերէն աղատ ենք այսօր, այդ չի նշանակեր թէ կէս ճամբան պիտի մնանք :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԽՕՍՔ ԱՌ ԱՂԱ ՆԱՋԱՐ

Կեռասները հասած են :

Ու կեռասի կուտ թափած է Փարիզի մայթերուն վրայ, ամէն տեղ : Այնքան որ, իմ ճամբուս վրայ չաճախ կը հանդիպիմ երախաներու, որոնք կը ցատկեն կուտերուն վրայ ու կը պայթեցնեն, մրցում մը կատարելու ձեւով :

Ինծի կը թուի թէ Լոնտոնի Հայոց եկեղեցիին երբեմնի քարոզիչը, Արբել վարդապետ Նաղարեան, աշխարհական դարձած՝ ծանօթ պատմութենէ մը եղբը, չա՛տ կուտ կոտրած է իր ծննդավայրին մէջ, կեռասի եղանակին : Եւ հիմա, նոյն սովորութենէն մղուած, վեր - վեր կը ցատկէ ամէն օր , Հ. Ը. Դ. մեծ տառերը կոտրելու, Դաշնակցութիւնը պայթեցնելու մարմաջով :

Քանդելու, ամբ՛ն բան քանդելու, մոլեգնութեան հասած այդ իր վարժութիւնը ըսել կուտայ իրեն . «Իմ պատանեկութիւնիս ի վեր ես տեսել եմ, որ ամէն անգամ, երբ մի ակնառու Դաշնակցական գործիչ հեռացել է կուսակցութիւնից, Դաշնակցութեան չէնքը հիմքից է քանդուել» : Զի հարցներ թէ ի՛նչպէս կ'ըլլայ որ իր պատանեկութենէ սկսեալ՝ Հ. Ը. Դաշնակցութեան չէնքը «հիմքից է քանդուել», բայց եւ այնպէս մնացեր է հզօր, ուժեղ եւ անսասան : Խորհուրդ կուտամ իրեն հեռաքքրքրուիլ եւ հասկնալ թէ գոյութիւն ունի՞ն չէնքեր, որոնք քանդուած ըլլան իրենց հիմքէն, բայց դիմանան ժամանակին աւերներուն : Այդպիսի «հիմքից քանդուած» չէնք է՛ս մէկ հատ պիտեմ,— ի՛ր չէնքը :

Եթէ քաջն Նազար, որ մէկ հարուածով կը ջարդէ հազար, կը հաւատայ թէ իր բոլոր ջարդածներն ու քանդածները «հիմքից» աւեր են, եթէ քաջն Նազար, որ չատ կը սիրէ տուն քանդել կամ եկեղեցի, կը հաւատայ թէ դիւրին բան է քանդել, նաեւ 57 տարուան կուսակցութիւն մը՝ երկկ ալէլուիա կարդալով Քիսուսի, իսկ այսօր՝ Ստալինի, կը յիշեցնեմ իրեն .

— Հ. Ը. Դաշնակցութիւնը քանդելը չի նմանիր կեռասի կուտ կոտրելուն, իր դարշապարին տակորները կը կոտրին, բայց Հ. Ը. Դ. տառերը չեն կոտրիր :

ԱՐԱԶ

Ամերիկան խնամակալ Եւրոպայի

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, ղօր. Մարշըլ, նոր ճառ մը խօսելով, յայտարարեց թէ զանազան ծրագիրներ կը մշակեն, օգնելու համար Եւրոպայի վերաշինութեան եւ բարդաւաճման : «Եւրոպա բառը գործածելով, ես անոր մէջ կ'առնեմ նաեւ Անգլիան եւ Ռ.Միութիւնը, մէկ խօսքով Ասիոյ արեւմտեան կողմի բոլոր երկիրները» :

Մ. Նահանգները 15—24 միլիառ տոլար կը հաշուեն Եւրոպայի տրամադրութեան վարկերը, ուրիշ խօսքով տարեկան 5—6 միլիառ տոլար, երեք – չորս տարի տեւողութեամբ : Ամերիկեան ծրագրին համաձայն, երկու կարեւոր կազմակերպութիւններ պիտի հաստատուին, մէկը՝ ամերիկեան, լայն իրաւասութիւններով, վարկերը բաժնելու եւ անհրաժեշտ գնումները վարելու համար, միւսը՝ եւրոպական, որ ընդհանուր ծրագիր մը պիտի պատրաստէ, չանալով որ իւրաքանչիւր երկիր կարելի օգուտը քաղէ Մ. Նահանգներու տնտեսական աջակցութենէն :

Ջօր. Մարշըլ իր երկրորդ ճառին մէջ չեչտեց թէ ծրագրէն օգտուելու նախաձեռնութիւնը կը պատկանի եւրոպական պետութեանց : Մինչեւ հիմա ոչ մէկ ազդ պաշտօնական դիմումկատարած է :

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան պաշտօնատարներէն Պ. Քոհէն, որ ղօր. Մարշըլի անմիջական խորհրդականներէն է, տեղեկութիւններ տալով օգնութեան ծրագրի մասին, չծածկեց Ամերիկայի մտադրութիւնները.

— « Մինչեւ որ Եւրոպան բաւարար օգնութիւն չստանայ, կարգ մը եւրոպական երկիրներու համար դժուար պիտի ըլլայ խուսափիլ քաղաքական խլրտումներու եւ դիկտատուրայի վտանգներէն » :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

ԴՐԱՄԱԿԱՆ ՏԱԳՆԱՊ ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՀՈԳԵՐ

Երկաթուղիներու գործադուլը վերջացաւ հինգշաբթի օր, տեւելով վեց օր : Երէկ, ուրբաթ , պետական պաշտօնեաները գործադուլ հռչակեցին, 24 ժամուան համար, «իբրեւ ազդարարութիւն» : Այս ցոյցին կը մասնակցէին ոստիկանական վերատեսչութիւն, նահանգապետութեան եւ քաղաքապետութեանց պաշտօնեաները, աւելածուները, հիւանդանոցներու եւ հանրային խնամատարութեան պաշտօնեաներ, քաղաքապետական դրադարաններու պաշտօնեաները եւն : Միլոցներ ձեռք առնուած էին, անհրաժեշտ սպասարկութիւնները ապահովելու համար (յուղարկաւորութիւն, ջուրի բաշխում, հրշէջ դունդեր եւն.) : Ստորերկրեայ երկաթուղին (մեթրօ), հանրակառքերը, թղթատարը բանեցան :

Երկաթուղիներու գործադուլին կարդադրութենէն անմիջապէս վերջը, կառավարութիւնը սկսաւ քննել անոր անմիջական հետեւանքները : Գոհացում տալով բանուորներու պահանջին, կառավարութիւնը ստանձնած կ'ըլլայ մօտ տասը միլիառ Ֆրանքի նոր ծախք մը, 1947ի վերջին վեցամսեակին համար : Երկաթուղիներու բանուորական մուրհակը կը պահանջէր 12 միլիառ, կառավարութիւնը կ'առաջարկէր 8 միլիառ : Ի վերջոյ փոխադարձ զիջումներով ընդունուեցաւ միջինը, 9.900.000.000 Ֆրանք : Այս յաւելումով երկաթուղիներու վարչութեան ընդհ. բացը պիտի ըլլայ 30 միլիառ Ֆրանք :

Թերթերը կը դրեն թէ վեց օրուան գործադուլին հետեւանքով երկաթուղիներու վարչութեան կորուստը եղած է աւելի քան 2.100.000.000 Ֆրանք : Միայն Փարիզեան շրջանին մէջ կորսուած են 72 միլիոն աշխատանքի ժամեր :

Շատ աւելի ծանր են քաղաքական հետեւանքները : Այժմ բոլորն ալ կ'ընդունին թէ կառավարութիւնը չատ պիտի նեղուի, նոր թղթադրամներու տպագրութենէն խուսափելու համար : Գիները նուազադոյն աստիճանի մը վրայ պահելու եւ Ֆրանքի նոր արժեզրկումէ մը խուսափելու համար, ելմտական նախարարը նոր եւ աւելի խիստ միջոցներ պիտի առաջարկէ :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԻՆ ԴԱՍԵՐԸ

Երկաթուղիներու գործադուլին եւ ուրիշ, տարնապներու առթիւ, տեղական մամուլը մեծ մասով կը գնահատէ Պ. Ռամատիէի վճռական եւ բանաւոր դիրքը : Վարչապետը Ազդ. ժողովին հաղորդելով երկաթուղիներու գործադուլին դադարումը, հետեւեալ նշանակալից յայտարարութիւնն ըրաւ.

— « Կէս ժամէ ի վեր կառախումբերը կը բանին նորէն : Այս առթիւ ժամը 5ին համաձայնութիւն մը գոյացաւ երկաթուղիներու պաշտօնէութեան դաշնակցութեանց եւ կառավարութեան միջեւ : Ըստ էութեան վիճաբանելէ առաջ , հրամայուած էր վերսկսիլ աշխատանքը : Այսպէս կը վերջանայ տաժանելի վէճ մը որ երկարաձգուելով կրնայ ծայր աստիճան ծանր հարուած մը տալ երկրին տնտեսութեան : Այս գործադուլը չատ մը դասեր կուտայ մեզի : Ան կը սորվեցնէ, մանաւանդ, թէ անհամբեր չարժուեւերը եւ բարկացայթ չարժումները որեւէ օգտակար արդիւնքի չեն յանդիր, մինչդեռ գործելէ առաջ քիչ մը խոկալով աւելի կր դիւրանայ լուծումը : Իմ համոզումով, բանուոր դասակարգը պիտի հասկնայ թէ՝ ներկայ պարագաներուն մէջ հանրային բարիքին համար աշխատելու բաղձանքը հիմն իսկ է բանուորական բարօրութեան, ինչպէս ազգային բարգաւաճման » :

Պ. Ռամատիէ իր չաբաթական ասուլիսին մէջ ալ նոյնիսկ յայտարարութիւններ ըրաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն : Ան առթիւ բացատրեց որ երեք չորս օրէն ամէն բան կը կանոնաւորուի , բայց գործադուլին հետեւանքները դեռ պիտի զգացուին 15 օր : Գալով ճամբորդի կառախումբերու սակագիներու յաւելման, վարչապետը յայտարարեց թէ խնդիրը կը քննուի, բայց անմիջական գործադրութեան խնդիր չկայ առ այժմ :

Այս գործադուլին հետեւանքով, օրինագիծ մը պատրաստուած է, սահմանափակելու համար պետական պաշտօնեաներու գործադուլը : Օրինագիծը կը տրամադրէ դադրնի քուէարկութիւն կատարել արհեստակցական միութեանց մէջ, գործադուլի որոշում տալէ առաջ : Եթէ ութ օր առաջ տեղեկութիւն տրուած չըլլայ կառավարութեան, բանադրաւում եւ պարտաւորիչ աշխատանք պիտի հաստատուին : Այս օրինագիծը մշակած է արմատական երեսփոխան մը, բայց Ազդ. ժողովին յատուկ յանձնախումբը մերժեց քննել զայն, ներկայ պարագաներուն մէջ :

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

Ռ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՌՈՒՄԲ պիտի ունենայ մինչեւ մէկ տարի, ամէն պարագայի մէջ 1949ին, համաձայն ամերիկեան դաշտնի տեղեկագրի մը, որ հաղորդուած է պատերազմական նախարարութեան :

«ՄԵՌԵԼԻ ԱՐՏԻԼ»

(Վանի Հերոսամարտի տարեդարձին առթիւ)

ՎԻԼՆՈՒ.— *Մայիս 3ին էր կարծեմ : Վերջալոյսին մօտաւորապէս մէկ ժամ առաջ էր : Արեւը այդ իրիկուն տարօրինակ գոյն մը առած էր , ինչպէս կը պատահի երբեմն արեւի կէս խաւարում մի կամ մեծ փոթորիկէն քիչ մը առաջ ,— մռայլ, հիւանդոտ , դեղնած տխրութիւն ազդող գոյն մը : Երկնցած էի տան վերի յարկի սենեակը , պատուհանին տակ , դեռին ձգուած անկողնին վրայ : Տխուր մտածումներու մէջ կը դիտէի այդ տարօրինակ վերջալոյսի արեւի վերջին շողերը որ հազիւ կը լուսաւորէին դիմացի պատը եւ փողոցի բարձր բարակ ծառերու նորածիլ եւ թարմ տերեւները :*

Ճիշտ այդ պահուն ներս մտաւ հազիւ 16—17 տարեկան եղբայրս , Խոսրով , ցաւագար եւ կէս մը անդամալոյծ ի մանկութենէ :

— Խոսրով , ինչո՞ւ այսօր արեւը այս գոյնն ունի , արեւի խաւարո՞ւմ կայ , լսա՞ծ ես :

— Ո՛չ , կ՚ըսէ հանդարտ եւ վստահօրէն . չե՞ս դիտեր , երբ արեւը այս գոյն լինի «ճոչ» (նշանաւոր) մարդերից կը մեռնին . ասոր «մեռելի արեւ» կ՚ըսեն : Կը տեսնես , այսօր բոլոր Թուրքերը պիտի «խաունեն» կամ պիտի փախչին (վանեցիները Թուրքին մեռաւ չեն ըսեր , մեղք է , կը մեռնին միայն միւռնուռածները)-

Անմեղ , մեղմօրէն եւ վստահօրէն կը խօսէր իմ անուշիկ եղբայրս , մեր հինգ եղբայրներուս սիրելին եւ մեր տան Բենիամինը : Իր այս վստահելի եւ միամիտ խօսքերը կէս մը իր համոզումը կը յայտնէր , կէս մըն ալ իր Պոլսէն նոր եկած վախկոտ մեծ եղբայրը , դիս սրտապնդելու համար կ՚արտասանէր կարծես :

— Երթամ , ըսաւ , եւ երթ նոր բան մը իմանամ , չուտով կուգամ : Եւ աճապարանօք , տկար չարժուձեւերով , բայց աչխուժով դուրս ելաւ : Ես նորէն իմ պառկած դիրքով վերջալոյսի «մեռելի արեւի» այդ օրուան վերջին շողերը կը դիտէի եւ միտքս ակամայ կը հեռուէր Խոսրովի խօսքերուն ... «Թուրքեր այսօր կամ պիտի խառնին կամ պիտի փախչին» :

Այս մտածումներուս մէջ հազիւ կէս ժամ անցած էր , Խոսրով հեւալով , չնչասպառ եւ քրտնաթոր սենեակս նետուեցաւ .

— Մուժտա՛ս , Թուրքերը կը փախչին , փախ՛ն ... Ես չասի՞ , ես չասի՞ , կը կրկնէր , իմ խօսքը եղաւ : Առնելիքնուրի մը պէս խռոտքին եւ բերանը փրփրած կը խօսէր , անհանդարտ չարժումներ ընելով սենեակին մէջ : Վեր ելայ տեղէս , պատուհանէն դուրս նայեցայ : Հրացանի ձայներ չկային , որով վախ չունէինք մոլորուած զինուորներէ , որ յաճախ բարձր տուներու պատուհաններէն ներս կը մտնէին : Հիւսիսակողմ Զըմզմ Մաղարայի ժայռի գլխի Թուրք պահականոց–զօրանոցն էր որ կը վառէր : Վերջալոյսի մթնշաղի մէջ որոշ կը տեսնուէր «Մելքիսէթի չրջանն է , յարձակումի սկսած է» , — կրակ ու բոց կտրած էր տղան , ինքնիրեն կը խօսէր : Ծանօթ էր բոլոր չրջաններուն եւ գիտէր չրջանապետները :

Կը դառնամք դէպի հարաւային պատուհանը , այդ կողմը հրդեհր սոսկալի եւ մեծածաւալ էր : Հաստատապէս գիտէինք որ Հաճի Պէքիրի մեծ մեծ զօրանոցներ կը վառէին , որու դիմացը լուսահոդի Այէսը եւ Լոռթօն իրենց քաջամարտիկ ընկերներու հետ դիւրը ցերեկ դաշտի խոնաւ խրամներու մէջ ամիս մը դիմադրեցին եւ այս իրիկուն իրենց յաղթանակը կը տանէին այդ ծաւալուն հրդեհով :

Ա՛լ ճչմարիտ էր , վանեցիները կը յաղթէին ... Խոսրովի դուշակութիւնը ճիշդ ելած էր , «մեռելի արեւը» իր վերջին ճառագայթներու հետ տարած էր Թուրքերը ... :

— Խոսրով , մուժտայիդ համար ի՞նչ կ՚ուզես (աւետաբեր , բարի լուր) : Անուշիկ եւ քիչ մը ամօթխած երեսս կը նայի , չի համարձակիր ըսել , կը զգար թէ բաւական արժէքաւոր էր իր ուզածը եւ մերժուելու վախ ունէր սրտին մէջ : Պոլսէն յուսանկարչական զործիք մը բերած էի իր բոլոր պիտոյնի նիւթերով : Այդ զործիքը իրեն չատ սիրելի էր , չատ անգամներ «վեր դիր» կ՚անէր : Մտածեցի աչքը անոր վրայ է :— Լաւ , ըսի , քեզի իրեւ մուժտա կուտամ իմ լուսանկարչական զործիքը : Տխուր եւ վշտալի դէմքով երեսս նայեցաւ եւ իր զօսացած մէկ ձեռքը լուռ վեր հանեց ցուցուց : «Զեմ կրնար զործածել» , ըսել կ՚ուզէր : Ես այդ չէի խորհած : Սիրտս մղկտեցաւ :

— Հիմա դուն ըսէ , մի քաչուիր , ինչ որ ուզես պիտի ստանաս : Վիզս պլլուեցաւ . — Արամ եղբայր , ինծի տասնոց մը առ , բաւ եւ լալագին աղաչեց : Զարմացայ իր տարօրինակ եւ անսպասելի պահանջին համար եւ հարցուցի .

— Տասնոցը ի՞նչ պիտի ընես , երբ լուսանկարչական զործիքը չես կրնար զործածել : Տասնոցը աւելի վտանգաւոր է մէկ ձեռքով զործածելու : Ձեռքդ , Խոսրով , ալ ասկէ վերջ տասնոցի պէտք պիտի չունենանք , Թուրքերը փախան ...

Վշտացաւ եւ բարկացաւ իմ ակնարկիս համար — չի կրնար մէկ ձեռքով տասնոցզործածել :

— Մե՛ղք , որ հոս չկայ , քեզ ցուցնէի թէ ինչպէս ես տասնոցը երկու ծունկերուս մէջ սեղմած մէկ ձեռքով կը լեցնեմ եւ կը պարպեմ :

Տասնոցը (մաուզէր , 10 կրակոց ատրճանակ) վաստուրականցիներու , պատանիներու եւ երիտասարդներու , առողջներու եւ հաշմանդամներու եբա՛ղը ... : Միջակ եւ աղքատ դասակարգը մանաւանդ , որքա՛ն խնայողութիւն եւ զրկանք պէտք է քաչէր մինչեւ որ տէր դառնար այդ սրբութիւն սրբոցին : Վանի երիտասարդութիւնը խնայողութեամբ , զոհողութեամբ ձեռք բերած տասնոցներու եւ հրացաններու չնորհիւ փրկեց իր հայրենիքը , տասնեակ հազարաւորներու կեանքը , յաղթեց եւ հալածեց դարաւոր թշնամին եւ կերտեց Վասպուրականի փառքը կազմող Հերոսամարտը :

Ցարդանք այդ Հերոսամարտը չհոգ նահատակ , մեռած եւ դեռ կենդանի սերունդին :

Ա. ՏԱՊԱՂԵԱՆ

Գիտական ատուլիս

Իտալացի Փրոֆ . Կիւառնիէռի վերջերս օտար մամուլի ներկայացուցիչներուն յայտարարած է թէ՝ քաղցկեղի դարմանումի մասին զոհացուցիչ արդիւնքներ ձեռք բերած է «F. A. 2» ազդակի միջոցաւ :

Ճիշեալ դիտնականը բոլորովին պատահական կերպով գտած է այդ ազդակը , որ ոչխարի ու այծի լեարդէն կը հանուի եւ դիմադրական յատկութիւն մը ունի քաղցկեղային յայտնութիւններուն դէմ : Ներկայիս 6000 հիւանդներ ենթարկուած են «F. A. 2»ի դարմանումին մասնագէտ բժիշկներու հսկողութեան տակ , որոնց տուած վկայութեան համաձայն՝ 70—95 առ հարիւր համեմատութեամբ զդալի բարւոքում մը տեսնուած է հիւանդներու վիճակին վրայ :

Պ . Կիւառնիէռ բազմաթիւ առաջարկներ ստացած է օտար երկիրներէ , սակայն իտալացի բժիշկը մերժած է զանոնք , նախ եւ առաջ իր երկրին վերապահելով իր հետազօտութեանց արդիւնքը :

★ *Լոս Անճելըսի նախկին պատերազմիկներու յատուկ հիւանդանոցի բժիշկներէն Տօքթ . Յօլթըն Թ . Վիսթչաֆթըռ եւ Տօքթ . Վիտէման յայտնած են առանց անդամատութեան առաջքն առնել ծունկի փտախտին , որուն ենթարկուած էին հինգ նախկին պատերազմիկներ , ասկէ զատ , անոնք դարմանած ածեն նաեւ ուրիշ վեց պատերազմիկներ , որոնց արեան չրջանը արդիւնած էր փտախտին պատճառաւ : Միեւնոյն դարմանումը իր փրկարար դերը ունեցած է սրտի ինչ ինչ հիւանդութիւններու , ներբերակային ճնշում (hypertension) եւ ուրիչ լուրջ հիւանդութիւններու մէջ :*

C. կենսանիւթը «histidine» կոչուած բորակածնային զործարանական հիմ ունեցող քիմիական արտադրութիւնը կը փոխէ «histamine»ի , ինչ որ ընդլայնիչ ազդեցութիւն մը կը ներդործէ արեան փոքր անօթներուն վրայ : Փտախտը յառաջ կուգայ արեան փոքր անօթներու կծկումէն , որով կ՚արգիլուի արեան ազատ չրջաբերութիւնը եւ պատճառ կը դառնայ հիւսուածներուն մահացումին : Այդ կծկումը յառաջ կուգայ յաճախ ներբերկային ճնշումէ , երիկամունքի հիւանդութիւններէ եւ անդամալուծութեան պարագաներէ :

★ *Սխտորը բժշկութեան մէջ սկսած է օրէ օր յաճախադէպ զործածութիւն մը ունենալ : Աղիքի կարգ մը հիւանդութիւններու համար մասնաւոր դեղեր կը զործածուին , որոնց հիմը կը կազմէ սխտորը : Նոյնպէս , ներբերկային ճնշումի առեն բժիշկները մասնաւոր պատրաստութեամբ առանց հոտի սխտոր դեղահատ կը յանձնարարեն , որուն օգուտը անժխտելի է : Տարիքոտ մարդիկ կամ ծերերը , որոնք սովորաբար ենթակայ են երակային ճնշումի կամ պնդերականութեան , պարտաւոր են իրենց կերակուրներուն պատրաստութեան մէջ յաճախ սխտոր զործածել : Երբ սխտորը բոլորովին հում վիճակի մէջ ուտուի , աւելի նպաստաւոր արդիւնքներ կուտայ , թէեւ միւս կողմէ հոտը խիստ անախորժ է եւ անյարմար փափկաճաշակ ստամոքսներու : Ինչպէս ծանօթ է ինչ ինչ կաթուած–ներ արդիւնք են ներբերկային ճնշումի եւ պնդերակութեան :*

★ *Ռուսթովի համալսարանի երկու բժիշկներ Կիւպարով եւ Տօրսիւեվ զտած են բորոտութիւնը բուժելու միջոցը , յարմար վիճակի վերածած են պատրաստութիւն մը , որ ծանօթ է «acide oxydiphtérique» անունով եւ կը հանուի կեղծմաշկի նախատիպ սերմերէն : Զեռք բերուած արդիւնքներէն կարելի է հետեւցնել թէ այդ դեղը մինչեւ այսօր ծանօթ դեղերու մէջէն ամէնէն ազդեցիկն է :*

Թեւի եւ ծունկի վրայ դոյացած կեղերը , որոնց դարմանումը ընդհանրապէս երկար կը տեւէ , քանի մը չաբաթէն կը բուժուին : Այժմ այդ դեղը կ՚օգտագործուի Ա . Ռուսիոյ բորոտանոցներուն մէջ :

★ *Ամերիկայի մէջ սովետ դիտնականներ յաջողած են կենդանացնել էլեկտրահար մարդ մը : Ատոր համար 5000 վոլթի ուժ ունեցող էլեկտրական հոսանք մը կ՚անցընեն ենթակային մարմինին մէջէն , միեւնոյն ատեն դիմելով արուեստական շնչառութեան :*

★ *Սինկիթսին անուն ռուս դիտնական մը յաջողած է դորտերու սիրտերը տեղափոխել եւ անոնց տեղ պատուաստել կատուներու , չուներու եւ նապաստակներու սիրտերը : Փորձերուն ենթակայ դորտերը չարունակած են իրենց սովորական կեանքը , աճելով եւ սերնդագործելով :*

★ *Մոնփելիէի դեղագործական համալսարանի Պրոֆ . Չօլլանտ սունկին մէջ գտած է «Clitocybine» կոչուած նիւթը , որ հիւծախտի մանրէն փճացնելու յատկութիւնն ունի : Փորձերը կատարած է կենդանիներու վրայ եւ յաջող արդիւնքներ ձեռք բերած է :*

Հ . ՏԷՐՈՍԿԻ

Վասպուրականի հերոսամարտը

(ԿԸ ՏՕՆՈՒԻ ԱՑՍՕՐ , ՄԱՐՍԼԻԶԻ ՄԷՋ)

1915 Ապրիլ ամիսը եղաւ պայքարի , ինքնապաշտպանութեան եւ ապա յաղթանակի ամիս մը Վասպուրականցիներուս համար : Ինչպէս եւ յիշատակելի թուական մը որ կ՚արժեւորէ մեր ազգային պատմութիւնը :

Վասպուրականի Հերոսամարտով պատրաստուեցաւ դարաւոր թշնամիէն դերուած մեր հայրենիքի առաջին անկիւնաքարը : Այդ յաղթական կռիւը եղաւ փառապսակը մեր անհամար հերոսներու դարերնաց զաղափարներուն եւ անզուգական փառքը , որ լուսաւորեց մեր ճամբան կատաղի ալիքներուն ու փոթորիկներու մէջէն :

Նմանապէս Շապին Գարահիսարի , Ուրֆայի , Սասունի եւ նման չատ մը հերոսամարտեր որոնք եղան մէկ մէկ խորհրդանիշեր մեր ազատագրութեան :

Այս տարեդարձի օրերուն , ո՞ր Վասպուրականցին , կամ ո՞ր Հայը պիտի չյիշէ իր անմոռաց սիրելիներու անմահ յիշատակը , իր յարգանքի բաժինը բերելով լուռ ու երկիւղած :

Անգամ մը դէպի հետ նայէ , երեսուն երկու տարիներ երկա՞ր ժապաւէնի մը պէս , աչքիդ առջեւ պիտի պարզուին անհամար սպառազէն հայդուկները , կուռ չարքերով , որոնք զացին պիտակցաբար զոհուելու հայրենիքի ազատագրութեան համար :

Ո՞ւր են անոնք , մեր Արամը հռետոր , Վռամեանը յանդուգն , Իշխանն մեր քաջ , եկարեանն խորհրդատու , Աչէն ու Թէւոսն եւ անհամար քաջ պինուորներ որոնք եղան մեր վարպետները :

Վասպուրական , դուն յաղթական Հերոսամարտովդ գծեցիր մեր պատմութեան ուղին լուսապայծառ եւ խոստմնալից , ու այժմ զաւակներդ հաւատարիմ թէեւ ցիրուցան , սրտի պարտք ու սրբազան պարտականութիւնդ համարին համախմբուիլ եւ ոդեկոչել քեզ , յարդելով բոլոր զոհերուն յիշատակը , յայտնի թէ անյայտ :

Սիրելի հայրենակիցներ , քաջ դիտցէք , թէ մեր հերոսներու խռոված ոդիները ուրուականները պէս կը սաւառնին մեր բնաչխարհի ջինջ հորիզոնին վրայ եւ բարձրաբերձ լեռներու զագաթները , Վարագն , Սիփան–Արտոսկն , Եղերով , իրբեւ մէկ մէկ պահակներ կը հսկեն մեր դարաւոր սրբութեանց վրայ : Աղթամարն , վկայ մեր դարաւոր պատմութեան , սպաւոր կարապի մը պէս իր թեւերը փռած կը պատսպարէ ոդիները անոնց , մինչեւ որ հասնի վերջնական ազատութեան օրը :

ԱՐԱՄ ՀԻՒՍԵՆԱՆ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ ԾՆՆԴԵԱՆ 80ԱՄԵԱԿԸ ԿԻՊՐՈՍԻ ՄԷՋ

ՆԻԿՈՍԻԱ (Ցառաջ) . — Հայ Երիտասարդաց Միութեան մասնաւոր հրաւէրին վրայ , Մայիս 1ին Հալէպէն Կիպրոս եկաւ «Նայիրի»ի ու «Աբեւելքի խմբագիր եւ ծանօթ բանաստեղծ Անդրանիկ Ծառուկեան , որ իրրեւ բանախօս հրաւիրուած էր Ա. Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակի առթիւ սարքուած հանդէսին : Իրիկուն ի պատիւ իրեն տրուեցաւ թէյասեղան մը :

Հանդէսը , որ տեղի պիտի ունենար Ցունիս 3ի դիշերը Նիկոսիոյ «Պելիզ փալաս» ընդարձակ թատրոնին մէջ , հոգ բազմութեամբ սարքուեցաւ յարդանքի մեծ հանդէսը , նախագահութեամբ կաթ . փոխանորդ Տէր Ղեւոնդ եպիսկ . Զէպէճեանի , որ երկու քահանաներով դրաւեց իրեն յատկացեալ օթեակը : Շուրջի օթեակներուն մէջ կը նշմարուէին Կիպրոսի Թեմական եւ վարչական մարմիններուն անդամները իրենց ընտանիքներով : Բեմը զարդարուած էր Ահարոնեանին նկարով , արմաւենի – ներու մէջ :

Բացումը կատարեց Թեմականի անդամներէն Պ . Լ . Պօյաճեան , իսկ Ահարոնեանի կենսագրական դիծերը պարզեց վարչական մարմնի անդամներէն Պ . Յ . Փալամուտեան : Հանդէսին ճոխ յայտագիրը բաժնուած էր երկու մասի , դեղարուեստական բաժինով : Մեներգեցին Օր . Ա . Պալատուկի ու Պ . Ստուրեան : Երիտասարդաց Միութեան անդամները երգեցին «Քնիր , իմ բալիկ»ը ու «Կոյր Աչուղը» :

Մանտօլինի երկու սօլօներ (Կալերգ ու Մայր

Արաքսի) յայողութեամբ նուագուեցան Պ. Զաւէն Մազասեանի կողմէ, ընկերակցութեամբ կիթառի զոր կը նուագէր Յոյն մը: Պ. Սինանեան կարդաց Ահարոնեանին «Իմ Խօսքը» գրութենէն զեղեցիկ հատուած մը: Հանդիսին առաջին մասը փակուեցաւ Ահարոնեանին «Ցարգանք Բեզ»ով, զոր արտասանեց Պ. Ա. Մահէյմեան:

Օրուան բանախօսը, Պ. Ծառուկեան գրեթէ մէկ ժամ պարզեց Ահարոնեանի կեանքն ու գործը: Ցուզիչ բառերով ներկայացուց Արաբատեան դաշտի երկաթագործ չինականի մը տաղանդաւոր որդին որ իր փոքր տարիքէն լծուեցաւ գրականութեան, ազատագրութեան գործին: «Աւետիս Ահարոնեան, որ իր մէջ կը մարմնաւորէր սէգ Արարատի փառաւորութիւնը, տեսաւ ու ողջունեց 1918ին ստեղծուած Հայաստանի Հանրապետութիւնը, ու յետոյ զայն ներկայացուցեր օրագրականհամաժողովներուն մէջ, ի վերջոյ ստորագրելով Սեւրի դաշնագիրը: Բանախօսը ծանրացաւ Ահարոնեանի ստեղծագործութեան, յատուկ կամքին եւ անպարտելի հաւատքին վրայ եւ խորապէս յուզեց ներկաները, նկարագրելով անոր ներկայ վիճակը, անդամալոյծ եւ համր...

Երիտասարդ բանախօսը ջերմապէս գնահատուեցաւ, ծաղկեփունջ մըն ալ ստանալով: Մոգականն լապտերով ցուցադրուեցան, Ահարոնեանին նկարը, Արարատը, Հայաստանի առաջին Հանրապետութեան զեղեցիկ դիմանչանը, ու Սեւրի դաշնագիրը ստորագրող պատմական դրիչը: Բեմ բարձրացաւ Ղեւոնդ Եպիսկ. եւ խորհրդաւոր բառերով փակումը կատարեց այս աննման հանդիսին:

Պ. Ա. Ծառուկեան այս կարճատեւ այցելութեամբ մեծապէս օգտակար եղաւ, լուսաբանելով ազգային զանազան հարցեր եւ խանդավառելով երիտասարդութիւնը: Իր դրական արտադրութիւններն ալ ջերմապէս գնահատուած են, մանաւանդ «Հէ՛յ ջան Երեւան»ը: .. Ն. Մ. Կիպրացի

ՄԱՑԻՍ 28Ը ՍԷՆԹ-ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Սէնթ-Էթիէն (Յապաղած).— Այս տարի մեծ խանդավառութեամբ տօնուեցաւ Հայաստանի անկախութեան հռչակման 29րդ տարեդարձը, Մայիս 24ի դիշերը: Հ. Ց. Դ. Անօթ Ենթակոմիտէն եւ Նոր Սերունդի «Բարգէն Սիւնի» խումբը տքնաջան գործի լծուած էին արժանաւորապէս տօնելու համար զայն: Ժամանակին լեցուած էր «Ռէփիւպլիքէն»ներու սրահը:

Ժամը 9ին ընկ. Գ. Աբրահամեան հանդիսաւ բացուած յայտարարեց, «Ցառաջ Նահատակ» քայլերգով, որ երգուեցաւ Նոր Սերունդի եւ Սանուհիներու խումբին կողմէ: Այդ պահունվարագոյրը բացուելով, բեմին կեդրոնը երեւցաւ յաղթական կամար մը, (մեր անխոնջ ընկեր Մխրան Աբրահամեանի կողմէ չինուած), որուն սիւները զարդարուած էին հայկական եւ ֆրանսական եռագոյններով: Մէջտեղը դրուած էր պահ մը ուր տեղ դրուած էր Մայր Հայաստանը (Օր. Թագուհի Սահիանեան), պատուանդաններուն վրայ խումբ մը Սանուհիներ, բոլորն ալ սպիտակ հագած, փունջ փունջծաղիկներ կը նուիրէին Մ. Հայաստանին: Իսկ բեմին աջ եւ ձախ կողմերուն եռագոյն դրօշներուն վրայ գրուած էին «Փա՛ռք Մայիս 28ին, Ցարգանք Ազատագրութեան զոհերուն», վերատառութիւնները: Ապա խանդավառ ծափերով բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան նախագահը, ընկ. Սիմոն Ալչիկեան, որ պարզելով ծօնին իմաստը, հրաւիրեց հանդիսականները մէկ վայրկեան յոտնկայս յարգել յիշատակը ազատագրութեան զոհերուն: Եղան յաջող արտասանութիւններ եւ երգեր: Օր. Մարի Փիլիկեան (վաթաւր), ընկ. Մ. Մանուկեան (Ուխտաւորը), օր. Անահիտ Սահիանեան (Հոյրենիքիս համար), ընկ. Ս. Փիլիկեան (Ցարգանք քեզ): Երգեցին Օր. Մարի Տէրվիչեան (Շասէն), Օր. Արշալոյս Սեդրակեան եւ ընկ. Վարդան Բարախեան: Բոլորն ալ յաջող էին իրենց արտասանութեանց եւ երգերուն մէջ: Օր. Տէրվիչեան հանդիսականներուն վախաքին վրայ քանիցս կրկնեց, իր թրթռուն ձայնով մեզ փոխադրելով մեր սարերն ու դաշտերը: Օր. Թագուհի Սահիանեան չատ ճկուն շարժումներով պարեց «Շամիրամը» ընկերակցութեամբ նուագի: Օրուան առաջին բանախօսը ընկ. Ս. Գալուստեան (Վիէնէն) պարզեց հայրենիքի ազատագրութեան համար մղուած դերագոյն պայքարի ծալքերը, յիշելով նաեւ թէ ամբողջ հայ ժողովուրդը ինչպէս անհատասար կռիւ մղեց թուրք կանոնաւոր բանակին դէմ Սարդարապատի, Ղարաքիլիսէի եւ Բաշ Աբարանի դաշտերուն վրայ:

Տասը վայրկեան դադարէ վերջ բեմ եկան Վիէնէի չնորհալի Սանուհիները հայկական տոհմիկ տարազներով եւ մեծ խանդավառութիւն ստեղծեցին իրենց պարերով ու երգերով: Երկրորդ բանախօսն էր ընկ. Ս. Սիսլեան (Կրընոպլէն), որ մէկ ժամէ աւելի խօսելով փաստերով հաստատեց թէ Մայիս 28ը մեր դարաւոր թշնամիին կողմէ տրուած պաշխիշ մր չէր, ինչպէս կ'ըսենմինոպայ մարդիկ, այլ հայ ժողովուրդի թափած հերոսական արդիւնքը: Առանց Մայիս 28ի այսօրուան Խորհրդային Հայաստանը գոյութիւն չէր ունենար: Այս արեւի պէս վայրող ճշմարտութիւնը մեր դաղափարական հակառակորդներն ալ դիտեն, բայց սուտ խենթ կը ձեւանան եւ կ'ուրանան, որովհետեւ այդպէս հրամայուած է իրենց: Վնաս չունի: Նոյնը կ'ընէին նաեւ Ապրիլ 11/24ի համազգային Սգաժողին համար: Իսկ այսօր ոչ միայն կը ժողեն, այլեւ իրենց մենաշնորհը դարձնել կ'ուզեն: Պիտի գայ նաեւ այն օրը, որ պիտի իւրացնեն նաեւ Մայիս 28ը, վասնզի առանց Մայիս 28ի, Սեւրի դաշնագիրը եւ Ուիլսընեան սահմաններ պիտի չունենայինք, իսկ առանց այդ երկուքին կարելի չէ հայկական դատ հետապնդել: (Ծափեր):

Նախագահը չնորհակալութիւն յայտնելով ներկաներուն, ըսաւ թէ 29 տարիէ ի վեր կառչած կը մնանք այս տօնակատարութեան եւ թէ ատանդական հայ ժողովուրդը ամէն տարի եւ ամէն տեղ մեծ խանդավառութեամբ պիտի տօնէ Մայիս 28ը, մինչեւ որ իրականանայ Միացեալ եւ Ազատ Հայաստանըեւ Սփիւռքի հայութիւնը հաւաքուի մայր հայրենիքին մէջ, հոն տօնելու համար յաղթանակի եւ ազատութեան օրը:

Կէս գիշերէն վերջ սկսան եւրոպական պարերը, տեւելով մինչեւ առաւտան ժամը 5: Պարահանդէսի ընթացքին խորոված դառնուկ մը աճուրդի դրուեցաւ ու 15 վայրկեանի մէջ 7000 ֆրանքի բարձրացաւ: Շահեցան Վիէնի Սանուհիները:

Տ. Զ.

Սանուցի տագնապը աշխարհի մէջ

Ուաշինկթընի մէջ Սնունդի Միջազգային Խորհուրդի ընդհ. քարտուղարը մանրամասն զեկուցում մը տուաւ երեսուն երկու ազգերու պարենաւորման մասին: Տրուած տեղեկութեանց համաձայն, աշխարհը մատնուած է սնունդի նոր տագնապի մը, որ պիտի սոսկալի չատ մը երկիրներ կրկին դեղջել հացի բաժինէ: Զեկուցաբերը կը կարծէ թէ սնունդի համաշխարհային նուազուելիներ պիտի տեւէ առնուազն մինչեւ յաջորդ տարուան հունձքը: Նուազութեան արդիւնքները երթալով լուրջ համեմատութիւններ կը ստանան՝ աննդառական, տնտեսական եւ հոգեբանական տեսակէտներով:

Եւրոպայի մէջ ներկայ տագնապը պիտի չբունակուի նուազագոյն հինգ ամիս եւ այս մտահոգութեամբ կատարուած սնունդի որեւէ կրճատում վտանգաւոր պիտի ըլլայ: Ուստի պէտք է որ Մ. Նահանգները անհրաժեշտ սնունդը հասցնեն Եւրոպա, կանխելուհամար համաչնածաւալ բռնութիւններն ու ըմբոստացումները:

Ասիոյ մէջ ժողովուրդը բրինձով կ'ապրի, չատ քիչ է պաշարը եւ միլիոններզատապարտուած են սովի:

Ընդհ. քարտուղարը կարդաց Մ. Նահանգներու հողագործական նախարարին մէկ նամակը, որ կ'առաջարկէ, Ցուլիսին, ստիպողաբար ժողովի հրաւիրել Եւրոպայի բոլոր պարենաւորման նախարարները: Ժողովին նպատակը պիտի ըլլայ միջոցներ խորհիլ խնայողութեամբ գործածելու համար յատկիկայ հունձքը իւրաքանչիւր երկրի, այլապէս յաջորդ գարնան դէմ դիմաց պիտի գտնուինք մինչեւ հիմա չտեսնուած սնունդի ամենածանր տագնապի մը:

Տուաւ նաեւ հետեւեալ թիւերը: Ցորեն.— Շատ մը երկիրներ սպառած են իրենց մթերքը, բաժնեչափ աւելցնելով եւ յուսալով ...լաւագոյն հեռանկարներ: Ցորեն ներածող չատ մը երկիրներու ցորենի պաշարը, որ չատ քիչ էր բաղդատմամբ նախորդ տարուան հետ, մէկ միլիոն թոն աւելի պիտի պակսի մինչեւ Ցունիսի վերջը:

Հացի բաժնեչափ նուազեցուցած երկիրներէն գատ՝ կան նաեւ տասնեակ մը ուրիշ երկիրներ որոնք չեն կրնար սպասել մինչեւ յառաջիկայ հունձքը: Այդ վայրերու մէջ կացութիւնը այնքան անյոյս է, որ հունձքին մէկ չաթաթ ուշանալը կրնայ պատճառ դառնալ բաժնեչափի բացարձակ կրճատումին:

Բրինձ.— Բրինձի նեղութենէ տառապող ասիացի ժողովուրդներու պիտի ղրկուին այս տարի 2.179.000 թոն, նախատեսուած քանակէն 600.000 թոն պակաս: Պատերազմէն առաջ այդ երկիրները կը ղրկուէին 7.800.000 թոն: Ա.ռ նուազն հինգ տարի պէտք է անցնին, մինչեւ որ պատերազմէն վերնասուած դաշտերը իրենց նախկին վիճակը գտնեն: Ու հիմա ստիպուած ենք 100 միլիոն աւելի Ասիացիներ սնուցանել, բաղդատելով նախապատերազմեան չրջանին հետ:

Ճարպ եւ ձէթ.— Այս նիւթերուն վիճակը չատ աւելի դէշ է՝ քան պատերազմի որեւէ տարին: Գնահատումները յառաջիկայ վեց ամիսներու մասին չափազանց լուրջ են: Հաւանական է արտադրութիւնը քիչ մը աւելնայ 1948ին, բայց չի բաւեր:

Միս.— Արտադրութիւնը գրեթէ նոյնը պիտի մնայ Եւրոպայի մէջ.— նախապատերազմեան չրջանի 60%ը: Ներածումները թերեւս քիչ մը նուազին:

Շաքար.— Կը նախատեսուի թերեւս յաւելում մը արտադրութեան: Անգլիա նախապատերազմեան քանակի 90 առ հարիւրին հասած է: Գուպան սլիտի ներածէ 5 միլիոն թոն, իսկ Ճաւան միայն 75.000, փոխանակ 1.400.000 թոնի:

Ցուկի քանակութիւնը ընդհանուր առումով ապահովուած է:

Պարագրտանիւթերը գոհացուցիչ կը նկատուին:

Թէյ.— Աւելի լաւ արտադրութիւն մը կը նախատեսուի. սակայն 20 առ հարիւր նուազ է դարձեալ:

Ընդեղէններու սակաւութիւնը պիտի տեւէ:

ՀՄԲՈՍՏ ԿՂԶԻՆ

Ցունաստանի քաղաքական ներկայ տագնապին եւ եղբայրասպան կռիւներուն մէջ բացառիկ դերը մը կը դրաւէ Կրետէ կղզին: Ցեղափոխական եւ կարող դիւանագէտ հանգուցեալ Վենեզելոսի այս Ծննդավայրը, հանրապետութենէ զատ տարբեր իրաւակարգ չուզեր ունենալ: Կղզիին 400.000 բնակիչներուն նուիրական սկզբունքներն են արդարութիւն եւ ազատութիւնը: Նկատի ունենալով կղզիին ռազմավարական արժէքն ու ժողովուրդին ըմբոստ ոգին, կառավարութիւնը եւ ըմբոստները կը չտնան իրենց թափանցումները կատարել կամ տեսակէտները պարտադրել մեզմ եւ հաչտարար եղանակով: Երկու կողմերը փոխադարձաբար իրար կ'ամբաստանեն՝ իրրեւ պատասխանատու ներկայ խռովութիւններուն, սակայն, կը զգուշանան ժողովուրդին մեծամասնութենէն: Արդարեւ անոնք այնքան դառնօրէն տառապեցան զերմանական դրաւման ժամանակ, որ չեն հանդուրժեր եղբայրասպան նոր կռիւ մը: Անոնք կը յայտարարեն հրապարակաւ.— «Մենք պէտք ունինք խաղաղութեան եւ վերաչինութեան: Պատերազմի առեն չատ արիւն թափեցինք: Եթէ մէկ կամ միւս կողմը խռովութեան պատճառ դառնայ, բոլորն ալ ծովը կը թափենք»:

Կազմուած են «չափահասներու իրաւախոհութեան յանձնախումբեր» չատ մը գիւղերու մէջ: Այս յանձնախումբերը որոշած են պաչտպանել ժողովրդապետական պատուիրներն ու ստացուածքները, որ կողմէն որ գայ վտանգը: Կը հաւատան թէ ընդհանուր ներում մը բարերար արդիւնքներ պիտի ունենայ փախստական հրոսակներու վրայ:

Կղզիին քաղաքական չրջանակներուն կարծիքով՝ աչերուն թէ ձախերուն նպատակն է Կրետէն բաժնել երկու հակամարտ խմբակցութիւններու: Դարձեալ անոնց կարծիքով՝ կառավարութիւնը կը ձգտի քանդել Կրետէցիներուն քաղաքական ազատականութիւնը, որ ընդհանրապէս տեւեն 70 առ հարիւրի մեծամասնութեամբ մը հակառակ քուէարկեցին միապետութեան: Կեդրոնական զեկավար տարրերը կը հանդիսանան Սոփոկլէս Վենիզելոս եւ Թեմիստոկլէս Սոֆուլիս: Թէ աչերն ու ձախերը կր կռուին պարզապէս կուսակցական նկատումներով, առանց նկատի առնելու Կրետացի ժողովուրդի մեծամասնութիւնը:

Պարզ է թէ ժողովուրդը չուզեր որեւէ կողմին գործիք դառնալ եւ վճռած է պաչտպանել իր անկախութիւնը, լծուելու համար կղզիին վերաչինութեան:

Ս. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ մեծ դժամարներ տրամադրած է գործաւորներուն, սեփական բնակարաններ չինելու համար, բայց սպառումի ապրանքները կր պակսին տակաւին: Բնակարանի խնդիրը լուրջ նկատողութեան պիտի առնուի: Այս տարի անցեալ տարուան հետ բաղդատելով, հինգ անդամ աւելի բնակիչ պարունակող յարկաբաժիններ պիտի չինուին, յայտարարեց թէթեւ ճարտարարուեստի նախարարը Սերգէյ Լիւքին:

1947ի առաջին եռամսեայի սպառելի ապրանքներու արտադրութիւնը զգալապէս աւելցած է թէեւ, բայց անհրաժեշտ պէտքը գոհացնելէ դեռ չատ հեռու կը մնայ: Ցիսուն առ հարիւր աւելցած են կօշիկի, բամպակի, բուրդի, մետաքսի եւ հագուստի արտադրութիւնները:

Կառավարութիւնը որոշած է բարեփոխել թէթեւ արդիւնաբերութեան ծրագիրը, որուն համար պիտի տրամադրուի երկու միլիառ 900 միլիոն րուբլի բացառիկ դոլար մը:

Նախարարը յայտարարեց նաեւ, որ թէթեւ արդիւնաբերութեան ծրագրին յաջողութիւնը սերտօրէն կապուած է բանուորներու հարցի լուծման հետ: Անցեալ տարի վարձուած էին 60.000 յաւելեալ նոր բանուորներ, այս տարի անհրաժեշտ են 120.000 աչխատաւոր:

ԻՐԱՆԻ ՇԱՀԸ կը չարունակէ իր քննական պտոյտները հիւսիսային չրջանին մէջ, Ատրպատականէն մինչեւ Քիւրտիստան եւ Կասպից ծովուն ափերը: Իրաքի ապստամբ աչիրէթապետը, Մոլլա Մուսթաֆա, Իրան մտած է 500 ձիաւորներով: Օգնական զօրք ղրկուեցաւ: Եթէ անձնատուր չըլլայ, պիտի հետապնդուի: Պաշտօնական զեկոյց մը կը հերքէ այն ղրոյցները թէ զինակցութիւն մը կնքուած է Իրանի եւ Թուրքիոյ միջեւ: Զեկոյցը կ'ըսէ թէ պարզապէս գործակցութիւն հաստատուած է երկու պետութեանց սահմանապահ ուժերուն միջեւ, Մոլլա Մուսթաֆան հետապնդելու համար:

Անգլեւսահմանները վտանգ հուսգարիոյ եւ Պալքաններու մասին

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին եչ. օրուան նիստին մէջ նորէն կծու խօսքեր արտասանուեցան Մ. Միութեան դէմ, Հունգարիոյ եւ Պալքաններու կացութեան մասին: Կառավարութեան ներկայացուցիչը խօսք առնելով յայտարարեց.

— «Մենք տեղեկութիւններ խնդրեցինք պարզապէս խուսափելու համար թիւրիմացութիւններէ: Մենք կ'ուզենք իմանալ թէ ի՛նչ կ'անցնի կը դառնայ Հունգարիոյ մէջ, որպէսզի կառավարութիւնը կարենայ ճշդել իր դիրքը: Միասին ստորագրած ըլլալով զինադադարի պայմանագիրը եւ նկատի ունենալով մեր բարեկամութեան դաշինքը խորհրդային կառավարութեան հետ, մենք պիտի չարունակենք պնդել որ թէ մեր դինակիցը եւ թէ հունգարական կառավարութիւնը լրիւ տեղեկութիւններ հաղորդեն մեզի: Չեմ կրնար ժխտել թէ տագնապը լուծուեցաւ աճապարանքով: Մենք կուիւ չենք փնտռեր, այլ կը պահանջենք փաստեր եւ օրինական վերաբերում»:

Վիճաբանութենէն առեն խօսք առաւ նաեւ նախորդ արտաքին նախարարը, Պ. Իտըն, երեք նեղացուցիչ հարցումներ ուղղելով: Համայնավար երեսփոխաններէն մէկը (երկու հոգի են), հարցուց.— Հունգարիոյ փախստական վարչապետը, Նակի, ինչո՞ւ իր երկիրը չի վերադառնար, ճակատելու համար իր ամբաստանիչներուն դէմ:

— Որպէսզի Ռուսաստա՞ն աքսորուի, բացատրեցին պահպանողական երեսփոխանները:

★ Փէչթայէն կը հեռագրեն թէ եչ. օր Հունգարիոյ Ազատութիւն կուսակցութեան վարիչը, Տէօ Սուլեօք մէկ ժամ ճառ խօսեցաւ երեսփ. ժողովին մէջ, խստօրէն ձաղկելով նոր կառավարութիւնը որ կը դտնուի համայնավարներու տիրապետութեան տակ: Այս առթիւ յայտարարեց.

— «Քաղաքական ահուսարսափ կը տիրէ ամբողջ երկրին մէջ, ոչ մամուլի, ոչ ալ ժողովի կամ կարծիքի ազատութիւն մնացած է»:

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ ուրիշ երկու ընդդիմադիր երեսփոխաններ ալ պիտի խօսէին, բայց ժողովին փոխ – առենապետը (համայնավար) Դչ. օրուան յետաձգեց նիստը, մեծ յուզում պատճառելով: Պ. Սուլեօքի ճառը չատ խիստ էր: Այս առթիւ պատմեց թէ ամէն անգամ որ ժողով մը կը սարքեն, «400—500 ապստամբէն, վճարուած եւ զինով մարդիկ կ'երեւան եւ կը խանգարեն, համաձայն կան – խորհ. ծրագրի մը, նոյնիսկ բռնութիւն բանեցնելով ունկնդիրներուն եւ ճառախօսներուն վրայ»:

ՓԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ կառավարութիւնը սկսաւ արձանագրել 1941—1945ի զինուորցուները, 22.000 հոգի: Ուրիշ զօրամասեր ալ պիտի արձանագրուին օդոստոսին, բանակին թիւը 115.000էն բարձրացնելով 150.000ի:— Յունաստանի համայնավար կուսակցութիւնը յայտարարութեամբ մը կը ծանուցանէ թէ պիտի պայքարի ամերիկեան օգնութեան ծրագրին դէմ, «որ կը ձգտի Ամերիկայի թեւարկութեան տակ առնել Յունաստանը, իբրեւ ամրոց մը համայնավարութեան դէմ»: Յայտարարութիւնը զերմանական իմաստով «մարզպետ» (կառավարիչը) կր կոչէ ամերիկացի այն ներկայացուցիչը որ պիտի հսկէ օգնութեան ծրագրին դործադրութեան վրայ:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ համայնավար կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Էօժէն Տէննիս, պիտի դառնայ Յունիս 16ին, խորհրդարանը անարգած ըլլալու ամբաստանութեամբ: Օրինքը կր տրամադրէ մէկ տարի բանտարկութիւն եւ 1000 տոլար տուգանք:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ Ազգ. ժողովը վտարեց հողագործական կուսակցութեան 23 անդամները, որոնք ընտրութիւնէն առաջ ուղղած էին նդրագիր մը ուղղած էին նդրագիր մը ուղղած էին նդրագիր մը

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 15 JUIN 1947 Կիրակի 15 ՑՈՒՆԻՍ

ԺԹ· ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5060-ՆԵՐ ՀՐՋԱՆ ԹԻ 669 ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ· ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր·

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԱՐՈՒԵՍՏ ԽՕՍԵԼՈՑ»

Կը հարցնէինք, անցեալ անդամ.

— «Այնքան դժուա՞ր բան է տօնի մը, դէպքի մը իմաստը բացատրել ամփոփ, տաք չունչով մը: Առանց աւելորդ չարժուձեւեր կամ ճարտասանական մարզանքներ փորձելու կամ ջուրը պատին վեր հանելու»: (Յառաջ, 5 Յունիս):

Ոչ մէկ դժուարութիւն:

Օրինակները կը տեսնենք արդէն, Փարիզի թէ դաւառի մէջ:

Արդարեւ, հետզհետէ աւելի յաճախադէպ կը դառնայ ներիտասարդներու երեւումը բեմերու վրայ, տօնակատարութեանց թէ ժողովներու ատեն: «Յառաջ»ի մէջ հրատարակուած թղթակցութիւնները խօսուն պատկեր մը կը ներկայացնեն, այս ճակատին վրայ: Ոչ միայն Ցրանսայի, այլեւ ուրիշ գաղութներու մէջ:

Այսպէ՞ս է որ «չրջանառարանները», յաջորդները պիտի ունենանք նաեւ ճարտասանութեան ասպարէզին մէջ:

Անշուշտ ամէն մարդու տրուած չէ հռետոր դառնալ: Պէտք ալ չունինք դասական հռետորնե-րու, իրենց համեմատուող, վարդապետական չար-ժուձեւերով:

Շատ համեստ են մեր այսօրուան կեանքին պահանջները, տօնական օրերու թէ սովորական առիթներու մէջ:

Ամէնէն տարբական պահանջը այն է որ մարդիկ նախ հասատան իրենց ըսածին:

Որքան անկեղծ ըլլայ այդ հաւատքը, այնքան աւելի տպաւորութիւն կը դործէ:

Բայց միայն հաւատքը քնարեր օրօր մը պիտի դառնար, առանց բովանդակութեան: Առանց տրամաբանօրէն ձեւակերպուած դիտելիքներու եւ փաստերու:

Չի բաւեր խանդավառ կանչեր արձակել, շատ եղած խօսքերու տեղատարափով մը: Մանաւանդ որ, Եւրոպա կը դտնուինք:

Շատ տեսած էք թէ ինչպէս կը խօսին այս երկրին տաղանդաւոր, դիտուն դաւակները, նոյն իսկ հայկական հանդէսներու մէջ: Այնքան կիրթ եւ հասուն: Ամէն մէկ բառը կշռելով: Իւրաքանչիւր բառ իր տեղը դնելով: Շատ անգամ ալ՝ գրաւոր, թէեւ ըլլան քաջ հռետորներ:

Այո, հանրային, քաղաքական կեանքին մէջ կան պահեր ուր չունդալից, դունադեղ կանչերն ալ ունին իրենց տեղը: Առաւելապէս հրապարակային ցոյցերու կամ բացառիկ դէպքի մը առթիւ:

Մեր այսօրուան կեանքին մէջ հաղուագիւտ են այդպիսի պարագաները: Մեր հանդիսաւոր տօնակատարութիւնները անգամ ամէնէն առաջ լրջութիւն, չափաւոր ճարտասանութիւն մը կը պահանջեն:

Ամէն երիտասարդ որ բեմ կը բարձրանայ, իրեն հետ պիտի բերէ ոչ միայն տարիքին աչխոյժը, այլեւ նորութիւն մը միտքի, խօսքի, արտայայտութեան եղանակներու:

Այս կը պահանջէ սերունդի յառաջդիմութիւնը:

Կարելի եղածին չափ զգուշանալ սովորական, ծամուած, թխածոյ բացատրութիւններէ եւ դասանական չարժուձեւերէ:

Դիտա՞ծ էք որ սովորական ժողովներու մէջ անգամ, կուսակցական թէ ընդհանրական, ունկութիւն դարձած է խօսիլ ոտքով – ձեռքով: Մատները կը ցցուին, կուրծքերը կ'ուռչին, աչքերը կը վառին...Երեւոյթներ որոնք պիտի արդարանային միայն արտակարգ պարագաներու մէջ:

Ինչ մը ուշադրութիւն, եւ այս ունակութիւնները ալ ինքնին կ'անհետանան, ինչպէս ուրիշ սխալ մարզանքներ:

Այս ընդհանուր դիտողութիւններուն մէջ, անգամ մը եւս կը յիշեցնենք հիմնականը,— աշխատիլ, պատրաստուիլ:

Ինչպէս դրելու, նոյնպէս խօսելու արուեստը ամէն բանէ առաջ կը պահանջէ պարզ եւ մշակում: Համարձակութիւնը ամէն բան չէ, ճարտասանական փորձեր կատարելու համար:

Ինչպէս որ կարելի չէ բանաստեղծ դառնալ յանկարծ յարմարցնելով, նոյնպէս դժուար է տիրապետել բեմի վրայ, անմիջէ խօսքերու հեղեղ մը հոսեցնելով:

Երիտասարդ ընկերք, բաց է ասպարէզը՝ փայլեցնելու համար բոլոր ընդունակութիւնները: Միշտ զգուշանալով միջակութենէն: Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՀԱՊԱ ԴՐԱԳԻՏՆԵՐԸ

Երկու խօսք ալ օտարալեզու դրականութիւն մշակող մեր չնորհալի գրողներուն մասին:

Կարելի է երկուքի բաժնել զանոնք:

Կան այնպիսիներ որոնք պահած են իրենց անունը, ինչպէս Սարոյեան, Սիւրմէլեան (նաեւ թեմադրիչ Մամուլեան) եւայլն:

Անդարմանելի չարիք մը չէ որ մեր այդ երկու տաղանդաւոր տղաքը անգլերէն գրած են: Եթէ հայերէն գրէին, մի միայն մեր գրականութեան վրայ պիտի աւելնային քանի մը հատորներ: Պիտի կարդայինք, հիանայինք ու անցնէինք ինչպէս բոլոր միւսները: Թող քանի մը հայկական աստղեր ալ փայլին օտար երկնակամարին վրայ, երբ միլիոնաւոր բազմութիւններ պիտի կարդան զանոնք, պիտի լսեն Հայուն անունը, եւ գաղափար պիտի կազմեն մեր ժողովուրդին դրական-դեղարուեստական արժէքի մասին:

Սարոյեան, Սիւրմէլեան եւ իր նմանները փառքեր են մեզի համար եւ կրնանք հպարտ ըլլալ անոնցմով:

Ունինք երկրորդ տեսակին պատկանողները,— անոնք որ ոչ միայն օտար անուն են հագած, այլեւ կարծես կը կարմրին, եթէ յիշեցնէք իրենց հայկական ծագումը:

Օրինակ, Հանրի Թրուայան հպիւ թէ կը յիշէ իր կապերը մեր ժողովուրդին հետ: Ռուսական միջավայրի մէջ եւ այդ ոդիով մեծցած ըլլալով, կ'երեւի ոչ ոք խօսած է իրեն իր ցեղին մասին: Թերեւս պիտի որ փոքր ժողովուրդի մը զաւակն է, որուն յիշատակութիւնը իր գործերուն մէջ բախտ չի բերեր իրեն, նիւթապէս թէ բարոյապէս:

Ո՞վ է մեղաւորը, եթէ այս տաղանդաւոր եւրիտասարդը իւրացուցեր է օտար միջավայրի մը այլամերժ ոդին, դառնալով աչխարհաքաղաքացի:

Աւելի տարէց մը, Մայքըլ Արլէն (Տիդրան Քույումճեան), չի ծածկեր իր ծագումը, իր վէպերուն մէջ ալ յաճախ կը յիշէ, բայց երբեք չի հետաքրքրուիր «հայկականութեամբ»:

Արդար ըլլալու համար, պէտք է երկու դէմաւոր պատճառներ եւս նչանակել:

Նախ, ոչ Ֆրանսան, ոչ Անգլիան, Ամերիկա չեն: Նոր Աչխարհը աղգութեան գաղափարը չունի: Հոն ժողովուրդներ են որ կ'ապրին իրարու քով, եւ Ամերիկան չի կրնար այնքան դիւրաւ ճնշել հոն աճող երիտասարդութեան վրայ:

Կայ եւ ուրիշ մխիթարական պարագայ մը: Կրնանք դոնէ երբեմն երբեմն իրենցմով պարծենալ եւ ըսել — դիտէ՞ք, Հ· Թրուայան, Մ· Արլէնը Հայեր են:

ՍՕՍԻ

ԷՋ ՄԸ ՀԱՑԱՍՏԱՆ

Vie Soviétique, Փարիզի խորհրդային դեսպանատան չաբաթական տեղեկատուն, իր վերջին թիւին մէջ ամբողջ էջ մը նուիրած է Հայաստանի, 11 նկարներով: Յօդուածագիրը, Մ· Իլին, համառօտ ակնարկ մը նետելով անցեալին վրայ, կը նկարագրէ Արտասահմանէն հայրենիք վերադարձողներուն երանութիւնը:

ԻՏԱԼԻՈՑ դաչնադիրը ուրբաթ օր վաւերացուեցաւ Ֆրանսայի Ազգ· ժողովին մէջ, 510ի վրայ 510 ձայնով: Ութսուն երեսփոխաններ ձեռնպահ մնացին, առարկելով թէ դաչնադիրը մշակուած է դիւանագէտներու եւ զօրականներու կողմէ, առանց Ազգ· ժողովին կարծիքը առնելու: Այժմ կը մնայ Հանրապետութեան Նորհուրդին վաւերացուիլը: Այս դաչնագրով Ֆրանսա պիտի ստանայ Թանտա-Պրիկայի եւ Մոն Սընիի չրջանները, բայց նահապէս հանրաքուէ պիտի կատարուի, համաձայն Սահմանադրութեան:

ՇԱՐԹԱՆԿԱՐի ատեաններուն դէմ ալ հետապընդումներ կը կատարուին Ամերիկայի մէջ: Զարլի Չէփլինն եւ իր դործակիցը, Րոպինսըն, ինչպէս եւ հեղինակ մը, Տորոթի Փարքըր պիտի հարցաքննուին, ամբաստանուած ըլլալով թէ համայնավարական քարոզութիւններ կը կատարեն Հոլիուուտի մէջ: Երեսփոխան մը կը պահանջէ աքսորել Զարլի Չէփլինը (Շարլօ):

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ ԹԵՐԹ ՄԸ, Echos, կը դրէ թէ նոր արժեղրկումի մը պարագային տոլարը պիտի հաչուէն 250, սթերլինը հազար ֆրանք: (Վերապահութեամբ): Ոսկին բարձրացած է սեւ չուկային մէջ:

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՆՈՐ ԱԶԴԱՆՇԱՆԸ,- «ՕԳՆԵՆՔ ԵՒՐՈՊԱՑԻ»

Անգլիա չաս գոհ կ'երեւայ

Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պէվին, ներմաչէս ողջունեց զօր· Մարշըլի ծրագիրը, որուն համաձայն Մ· Նահանգները նիւթական միջոցներ պիտի ճարեն, Եւրոպայի վերաչինութեան եւ բարօրութեան համար, տրամադրելով 15—24 միլիառ տոլար, երեք – չորս տարուան համար: Այս առթիւ ըսաւ թէ Մեծն Բրիտանիա անմիջապէս պիտի խորհրդակցի Ցրանսայի եւ ուրիշ եւրոպական ազդերու հետ, ծրագիրներ մշակելու եւ Ամերիկայի պատրաստակամութենէն օգտուելու համար: «Մենք նախաձեռնութիւնը կր ստանձնենք Եւրոպան ապահով եւ առողջ վիճակի մը վերադարձնելու: Պարտականութիւն մը կ'իյնայ մեր վրայ — ամէն փորձ կատարել որպէսզի Եւրոպայի մեքենան նորէն գործէ առողջ հիմերու վրայ»:

Ամերիկայի մէջ ալ կ'աճապարեն, նախագահ Թրումընի եւ իր արտաքին նախարարին այս նոր քաղաքականութիւնը գլուխ հանելու համար: Պ· Վանընկպէրկ, Մերակոյեան արտաքին յարաբերութեանց յանձնաժողովին նախագահը, առաջարկեց խստն յանձնախոստմամբ մը կազմել, քննելու համար թէ Ամերիկան ի՛նչ նիւթական միջոցներ կրնայ տրամադրել աչխարհի տնտեսութիւնը վերակազմելու համար: Ինչ համաձայն է որ հրապարակային քննութիւն մը կատարուի այս մասին, «կանխելու համար ընկերային եւ տնտեսական վրդովումը աչխարհի չատ մը մասերուն մէջ»: Անչուշտ Եւրոպան ամէն բան Ամերիկայէն պիտի չսպասէ, ինքն ալ պարտաւոր է միջոցներ խորհիլ իր վերակազմութեան համար:

Ամերիկեան ծրագիրը միայն Եւրոպայի չի վերաբերիր, այլեւ Ասիոյ: Ամէն պարագայի մէջ, ծրագիրը մեծ հետաքրքրութիւն չարժած է ամէն կողմ: Միացեալ Ազգերու ընդհ· քարտուղարն այ յայտարարեց թէ պատրաստ է ուժ տալու Ամերիկայի առաջարկներուն, թէ կազմակերպութեան միջոցական յանձնաժողովը պիտի քննէ խնդիրը, Յուլիսի նիստին մէջ:

Այլապէս չահեկան երեւոյթ մը, այս նոր քաղաքականութեան առթիւ: Նուազ մր անգլիացի առեւտրականներ, տնտեսագէտներ եւ պետական պաչտօնեաներ տեղեկագիր մը պատրաստած են, որուն համաձայն ծանր տագնապ մը պիտի ծագի Ամերիկայի մէջ,— թերեւս 1949ի վախճանէն առաջ — որով Ամերիկան ի վիճակի պիտի չըլլայ օգնելու Եւրոպայի աղգերուն: Այս տագնապը պիտի ծագի դերարտադրութեամբ, որուն հետեւանքը պիտի ըլլայ գանգուածային գործազրկութիւն: Ուրեմն պէտք է հիմակուընէ օգտուիլ:

Ցրանսայի հոգերը

Ինչպէս դրած էինք երէկ, ուրբաթ օր տեղի ունեցաւ պետական պաչտօնեաներու գործադուլը: Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ չարժումը աւելի շատ այլաբանական հանդամանք ունէր քան թէ գործնական: Գործադուլը անցաւ հանդարտութեամբ եւ հետեւանքները այնքան ալ զգալի չէին: Քաղաքին ամենօրեայ կեանքը հպիւ թէ խանգարուեցաւ: Միւս կողմէ, համաձայն չէին երկու մրցակից կազմակերպութիւնները, Աչխատանքի Դաչնակցութիւնը եւ Քրիստոնեայ աչխատաւորներու Միութիւնը, այնպէս որ եթէ համայնավարները եւ ընկերվարականները մեծ մասով միացան գործադուլին, միւսները չարունակեցին աչխատիլ:

Փարիզի քաղաքապետութիւնները մեծ մասով փակուած էին, եւ հարկ եղաւ յետաձգել քաղաքային ամուսնութեան ձեւակերպութիւնները: Մնաց որ, «օրն էր ուրբաթ» եւ ամսաթիւը՝ 13, հետեւաբար քաղաքապետները վստահ էին որ ոչ մէկ հարս-փեսայ պիտի ներկայանայ, այդ չարաչուք օրուան մէջ ...

Հիւանդանոցներուն մէջ միայն ամէնէն անհրաժեչտ սպասարկութիւնները կատարուեցան: Նոր հիւանդները փափկութեամբ կը ճամբուէին դուռնէն: Բայց կարգ մը հիւանդանոցներու մէջ պաչտօնէութիւնը լման էր: Գործադուլին ուրիչ, մէկ ապացոյցը այն էր որ փողոցները աղտոտ էին եւ աղբամանները դուռներուն առջեւ կը մնային, աւելածուներն ալ միացած ըլլալով չարժումին:

Թէ Փարիզի եւ թէ դաւառական կարգ մը քաղաքներու մէջ քանի մը միջադէպեր պատահեցան Աչխատանքի Դաչնակցութեան անդամներուն եւ Քրիստոնեայ աչխատաւորներու միջեւ: Փարիզի քաղաքապետարանին մէջ պաչտօնեաները կղպեցին դրասենեակները, որպէսզի դուրս չելլեն անոնք որ կ'ուղէին աչխատիլ, բայց ոստիկաններ եւ դարբիններ ի դերեւ հանեցին այս խաղը:

Բոլոր տեղեկութիւնները ալ կը հաստատեն թէ չարժումը այնքան ալ կենդանի հանդամանք չունէր, որովհետեւ կառավարութիւնը նախապէս խոստացած էր նկատի առնել պաչտօնեաներուն պահանջները:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ·· էջ)

ԱՐԵՒԵԼՔԻ ԵՒ ԱՐԵՒՄՈՒՏՔԻ ՄՐՑԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

**«Ահա՜ասիկ յորոց երկնչէիք եր-
կիցեն ի ձենջ»։**

*Ամէն անգամ, պատմութեան մէջ, երբ Արե-
ւելքը եւ Արեւմուտքը համաձայնած են, Հայոց
աշխարհն է որ տուժած է։ Հայաստան դարեր շա-
րունակ յաջողեցաւ պահել իր յարաբերական ան-
կախութիւնը, որքան ատեն Հռոմ եւ Պարսկաս-
տան պայքարի մէջ էին։ Թէոդոս մեծ եւ Շապուհ
արքայի բարեկամական դաշինքի հետեւանքը Հա-
յաստանի աղետալի բաժանումը եղաւ։ Այդ օրէն
կը սկսի հայկական ցաւը։*

*Պատմութիւնը ցոյց կուտայ որ ամէն անգամ
երբ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի ոսոխները համա-
ձայնած են, Հայոց բախտը խաւարած է։*

*Մեր դարուն ալ նման երեւոյթ մը.— խորհր-
դային Միութեան եւ Թուրքիոյ բարեկամութիւնը
1919—1920 Թուականներուն մեծագոյն հարուածը
տուաւ մեր դատին, մեր իրաւունքներուն եւ մեր
անկախ գոյութեան։*

*Այսօր ալ Հայութիւնը ինկած է Ասիոյ եւ Եւ-
րոպայի բաժանման գծին վրայ, այն տարբերու-
թեամբ որ Հռոմը կամ Բիւզանդիոնը Անդարան
եւ Նիւ Եորքն են, իսկ Տիգրոնը՝ Մոսկուան։ Ի
հարկէ այս համեմատութիւնը այնքան ալ հարա-
զատ չէ։*

*Խորհրդային Միութեան եւ Թուրքիոյ միջեւ
բարեկամութիւնը վերջ գտաւ այս մեծ պատերազ-
մով։ Ասով Հայկական Դատը մտաւ նպաստաւոր
փուլի մը մէջ։ Այդ հարցը երբեք կարելի չէ լուծել
իր մթնոլորտէն դուրս, այլ՝ միայն իր աշխարհին
մէջ ու շահակից պետութիւններու միջեւ։*

*Ուզենք կամ ոչ, պէտք է հաստատենք որ բան
մը փոխուած է քաղաքականութեան մէջ։ Երկկ
Հայն էր որ կը սարսռար ի խնդիր իր գոյութեան
այսօր Թուրքն է որ նոյն մտահոգութեամբ կը
քնանայ եւ չենք գիտեր թէ կը քնանա՞յ...։ Ժա-
մանակին մեծ պետութիւնները կը պաշտպանէին
Հայոց գոյութիւնն եւ իրաւունքները։ ԱյսօրԹուր-
քիան է որ կը վայելէ անոնց պաշտպանութիւնը։
Մոռնանք որ նոյն բարիքները բերէ անոր այդ
պաշտպանութիւնը, ինչ որ Հայոց բերաւ Պերլինի
վեհաժողովէն վերջ։*

*Մինչեւ վերջին պատերազմին սկիզբները խոր-
հրդային երկիրներու մէջ հայկական պահանջքնե-
րու ակնարկութիւնն անգամ կարելի չէր ընել։
Տակաւին մինչեւ 1945 կը յիշեմ թէ ինչպէս կը
մտածէին ոմանք, երբ Պ. Ա. Զոպանեան հաւա-
քոյթի մը մէջ զգաստիարը կը յայտնէր Հայկական
Դատը արծարծելու։*

*Այսօր ուրախութեամբ կը հաստատենք որ մեր
Դատը մերժողներն իսկ են անոր ջատագովները։
Հայութեան ստուար մասը չէր յուսահատած, երբ
հոսանքներ մեր մէջէն՝ կը մերժէին զայն։ Այսօր
պէտք չէ որ չափէն աւելի խանդավառութիւնք նոյն
պատճառներով։ Գիտենք որ երկիրներ իրենց
պարզեւ չեն տրուիր, եւ կարելի չէ մեր հայրենիքը
ազատագրուած տեսնել, առանց արիւնի ճանա-
պարհէն անցնելու։*

1919—1920ին *Խորհրդային Միութիւնը* օգնեց *Թուրքիոյ*, որպէսզի իր սահմաններէն դուրս նետէ դրամական բանակները։ Հայութիւնը այդ օգնու-
թեան առաջին զոհերէն մէկը եղաւ։ Այն ատեն Ա-
մերիկան էր մեր պաշտպանը։

Այսօր ան Թուրքիոյ պաշտպանը դարձած է։

*Ես կը հաւատամ որ մեր Դատը նպաստաւոր
չրջանի մը մէջ մտած է։ Հայր ընդհանրապէս
դիտցած է օգտուիլ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի մըր-
ցակցութենէն։*

*Բիւզանդիոնի եւ Արաբական հակամարտութե-
նէն ծնաւ Թ. դարուն Բագրատունեաց Թագաւո-
րութիւնը։*

*Քանի մը տասնեակ տարիներ մեր ձայնը խեղ-
դուելէ վերջ, այսօր Ամենայն Հայոց կաթուղիկո-
սին Թոյլ կը տրուի ձայն բարձրացնել դերկաղ հայ-
կական նահանջներու ազատագրման մասին։*

*Հայաստան քառորդ դարէ աւելի իր դռները
փակելէ վերջ, այսօր կը բանայ դանոնք իր զա-
ւակներուն առջեւ։*

Յրուսմին կը յայտնէ ազգահաւաքը։

*Եթէ այս երեւոյթին դժգոհ մը կայ, ան ալ
մեր հարեւան Թուրքն է. ներգաղթը կը զօրացնէ
Խորհրդային Հայաստանի դիրքը, որակով եւ քա-
նակով։*

*Թուրքիոյ համար ցաւագին բան մըն է մօտէն
հետեւիլ դրացի Հայաստանի ուժեղացման, հիւ-
սիսի զօրաւոր դրացիին հովանաւորութեան տակ։*

*Օսմանեան կայսրութեան քայքայման ընթաց-
քը սկսաւ մէկուկէս դար առաջ։*

*Ազգայնականութեան զգաստիարը մէկն էր այդ
քայքայման ազդակներուն։ Ժողովուրդներ դուրս
գալով Օսմանեան կոչուած տիրապետութենէն
դատն իրենց անկախութիւնը։*

*Ազատագրեալ ժողովուրդներէն չատեր իրենց
սրկութիւնը կը պարտին հիւսիսի մեծ ժողովուր-*

ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՆԳԱՆԱԿԸ

ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒՆ

Ա.

Հայոց լեզուն՝ հոգե՛ղէն տուն,
*Պատերն որուն՝ Հայոց երկրի արեւին պէս
պերճ ու փաղփուն։*
*Բոց է առեր, հազար տեղէ կրակ հազեր, քեր-
թողի խոր երկունքին պէս՝ տաքուկ ու ջեր։*
Անոր սեմին՝ կ'աճի եսին բորբ մորենին,
*Ճիւղերն որուն՝ մըտիկ կ'ընեն ճայնն անցեա-
լին, դարերը հին,*
*Դարերն մաշած ու ալեւոր՝ կ'երկրպագեն հա-
զար անգամ յուշը անոր։*
*Դուռն՝ գեղաղարդ, Հայոց չքնաղ սուրբ Ծաղ-
կաշաղարդ,*
*Ամէն մի ժամ, ամէն մի հեղ՝ քաղցր ու կա-
խարդ, ղրան ճակտին վրայ հրպարտուստաղա-
փայլ՝ ժամանակը, փառք կը գրէ անոր համար։*
Բակը համակ ըոյսի հեղեղ, բոց ու ճաճանչ,
*Բանին, գիրին՝ խորհուրդ խորին, տա՛ղ մի-
ծասքանչ, Հայոց լեզուն՝ յաւերժական ու միշտ ա-
րու, ինքնամատոյց մենք ծառաներ անոր հրս...։*
Հոգեղէն տո՛ւն,
Հայոց մեղրիկ, անո՛ւշ լեզուն,
*Որուն մէջէն հոգի կ'առնէ ողջ հայութիւն, կը
զօրանայ, կը դրահուի դիւցազնօրէն՝ որ պայքարի
ճակատագրի յարձակման դէմ...։*

×

*Հայոց լեզուն պճնազարդուն՝ բուրում - գա-
րուն, ուր ծիծառներ արեւ կ'երգեն ցերեկն ի
բուն։ Ուր արադիլն՝ գրիչ ըրած կտուցն իր սուր,
կ'արտագրէ իր մայրութեան վիպերգը կուռ։*
*Հայոց լեզուն՝ մարգագետին մշտադալար, ուր
կը սուլէ ու կը խնդայ գեփիւռը յար, կ'առատնայ
բոյրն, կը մխուռնայ, հողին վրայ՝ մինչ կը կաթի
աստղատուկն սուրբ մանանայ...։*
Միշտ անթառամ,
Միշտ ալ առոյգ ու կենդանի,
Կայ, կը մընայ Հայոց լեզուն ըսքանչելի,
*Զայն կը վարէ, կը նորոգէ միշտ վասըն զի՝
սրբագնացեղ ու բոցաշունչ Շունչն Մեսրոպի...։*
*Հոն կայ Հրաշք, հոն կայ հմայք, չուրջը՝
խորհուրդ,*
*Ողջ Արեւելք անոր զաղանիք եւ հին յուռութք,
ու արուեստին երկինքը լուրթ՝ կ'ըլլայ անոր
բաղնեստաճար ու ջինջ ծածկոյթ։*
*Հայոց լեզուն՝ անծա՛յր ովկեան իմաստու-
թեան, ոսկեղէն են հոն մէն մի գլուխ ու մատեան։
Ուր Տեսիլքի հոյադրուագ ծիածան՝ կը կամարուի
չուրին վրան։ Հոն կը ծըփան հանճարին հետ՝ բա-
ռերը մեր, կը բոլկին ու կ'արեւնանդիլները մեր,
կը հեղհեղուին լոյսով, բոցով կէտերը մեր, գլի կը
ծնի բանին վահանն՝ երկունքէն մեր...։*

×

Հայոց սուրբ լեզուն՝
Հայ հայրենիքի Արաքս դղրդուն,
Կը սա՛հի, կ'երթայ դէպի Մեծութիւն՝
Ջուրերուն բերան՝ երգն Արմէններուն։
Հայոց պիրճ լեզուն՝
Մեր երկրէն քամուած եփրատ խոխոջուն,
Կը հոսի, կ'երթայ դէպի Յաղթութիւն՝
Ամիերուն վրայ փառքն Արմէններուն։
Քաջ լեզուն Հայոց՝
Ճորոխն է դիտես, անդուսպ, սանձակոծ,
Կը փլցնէ թումբեր, ծառերն մեծ ու հոծ,
Կ'երթայ դէպ Գալիք, վազքին մէջ իր բոց՝
Շունչէն իր կ'առնես երկունքին տըքոց։
Վեհ լեզուն Հայոց՝
Տիգրիսեան ահեղ դոչումն ու դոռոց,
Ուրիկ կը լրսես բարբառը հընոց,
Որուն պահապան եղաւ սուրբ Մաշտոց,
Եւ սիրտը Անոր՝ Հայ Գիրի դարբնոց...։
Լեզուն Հայկական՝
Ցաւե՛ր խորխտաստ, յաւե՛ր սրբազան,
Մեր աչքին դիմաց, ամէն մի վայրկեան,
Ժայթք կուտայ անկէ՝ Թուխսին չատըրուան։
— *Ողջո՛յն fեզ, լեզու,*
Լուսեղէն մարդոց՝ արեւծոր լեզու։
Լեզուն Հայկական՝
Հրաշքէն հիւսուած հանդոյց հնութեան,
Ուրիկ Ցարութեան կուգայ քաղցրը ճայն,
Քընքուշ ու ներդաշն՝ զեփիւռի նըման։
Հայոց տաք լեզուն՝
Մեր կամքին աղեղ, մեր եսին արիւն,
Մեր սրտին տըրոփ, մեր բաղկին բախտ,
Հայ արարչութեան՝ արա՛րիչ անհուն...։

ՍՕՍ ՎԱՆԻ

դին, Ռուսիոյ։ Հայութիւնը վերջինը պիտի ըլլար Թրքական բարբարոսութենէն ազատագրուած ժո-
ղովուրդներուն։ Մեր ազատագրութիւնը կիսատ մնաց։ Չէ վերջացած սակայն անիծեալ կայսրու-
թեան քայքայումը, ինչպէս կ'ըսեն, ան պիտի են-
թարկուի «պատմական դիալեկտիկայի վճիռին»—
դերեալ Հայաստանի ազատագրումով։

ՎԱՂԱՐՇ ՄԵԼԻՔԵԱՆ

Գաետնապիա

Լոյսը կը հալի լըճափին վըրայ,
Լըճափին վըրայ միայնակ ենք մենք,
Ծառերուն ներքեւ ցնտած կ'երազենք,
Լոյսը կը հալի լըճափին վըրայ։

Գարնան շըղարշէն գմրուխտ կը թափի,
Աւազն ճիւնի պէս փխրուն է ու թաց,
Ալիքներն հատ հատ կ'երգեն մեր դիմաց,
Գարնան շըղարշէն գմրուխտ կը թափի։

Մըշուշի ներման իրկունն է թեթեւ,
Վերջալոյսն նաշխուն բանուածք մ'է գորգի,
Որ հովուն անցքէն մեղմիւ կը շարժի,
Մըշուշի ներման իրկունն է թեթեւ։

Ծաղիկներն հոս հոն կը ժպտին մեզի,
Մենութիւնն անհուն թովչանք մ'է լուսէ,
Որուն ցանցին մէջ թռչուն մը կ'երգէ,
Ծաղիկներն հոս հոն կը ժպտին մեզի։

Ջուրերն ժայռին տակ կանաչ են ու գով,
Բարտիներն կարծէք կոյսեր են թրթռուն,
Որոնց ծոցին մէջ լոյսն է թրվրռուն,
Ջուրերն ժայռին տակ կանաչ են ու գով։

Պահն է հաճելի, ներքագեղ եւ ջինջ,
Երկինքն ծովու պէս լոյծ ու կապտորակ,
Որուն խորքին մէջ արեւն է մինակ,
Պահն է հաճելի, ներքագեղ եւ ջինջ։

Հորիզոնին դէմ լոյսն ալ գոյն չունի,
Իրկունն հետզհետէ աստղով կ'աղուորնայ,
Մարգերուն դալարն մթնած է հիմա,
Հորիզոնին դէմ լոյսն ալ գոյն չունի։

Գաետնապիա (*Իտալիա*), 1947

ԱՐԱՄԱՑԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՄԱՀՈՒԱՆ ՊՈՂՈՏԱՑԻՆ ՎՐԱՑ

ՄՄՐ.— Ա. եւ Բ. մասերը տես *Ցառաջ* Մա-
յիս **11** եւ **14**։

*Երբ պլէերային խաւարը հալեցաւ ապակեփեղ-
կերէն դուրս եւ տեսանք արշալոյսին զորշ լոյսին
մէջէն, ծառեր, պատեր, տանիքներ, ոտքի ելանք
եւ շարժեցանք, մարեցինք լամպարները, քանի մը
խօսք փոխանակեցինք — այս բոլորը տարօրինակ
թուեցաւ ինծի։ Այս պարզ չարժումը, խօսակցու-
թիւնը, իրերու հպումը վերապրումն էր մեր անց-
եալ սովորական կեանքին, նորէն ապրիլ էր, ինչ-
որ ամոքիչ ազդեցութիւն մը ունեցաւ մեր վրայ։*

*Հօրաքոյր Աղնիւը ոսոխական դիմումը մը կա-
շառեց եւ յաջողեցաւ թիթեղեայ փոքր տուփով մը
անգլիական «պիսքիւի»ներ գնել, վճարելով մէկ
կարմիր ոսկի։ Ամբողջ տուփը ինծի ձգեցին։ Ոչ ոք
կ'ուզէր ուտել։ Պիսքիւիներուն վրայ չոքոլայի
եւ սերի խաւեր, մէջն ալ պտուղի համ կար, կ'ար-
ժէ մեռնիլ ասոնք ուտելու համար, կը մտածէի։*

*— «Ոչ մէկ բան կը խանգարէ ախորժակդ։
Ստամոքսդ կատուին ճօթը հոգին ունի», ըսաւ
դալուկ ժպիտով մը Աղնիւ հօրաքոյրը։*

*Մեզ չարեցին բակին մէջ — մեր դպրոցին
խաղադեմները։ Պաշտօնական ցանկէ մը կարդացին
մեր անունները եւ մեր թիւերը նորէն համրեց ոս-
տիկան տեսուչ մը։ Ցետոյ յուղարկաւորի թափորի
մը նման, չրջապատուած՝ սուիններու ցցուն աս-
տիկան դինուորներու չղթայով մը, Առաջնորդա-
րանի չրջափակէն դուրս եկանք եւ դանդաղօրէն
քալեցինք փողոցներուն մէջէն։ Ծամելով «պիս-
քիւի»ները, կը դիտէի չուրջս եղած ընտանի
չէնքերը եւ տեսարանները որոնք հիմա, մեր վերջ-
նական բաժանումի այն պահուն, այնքան կսկծալի
կերպով սիրելի էին որ կոկորդս խեղդուեցաւ։
Թէեւ այլեւս անօթի չէի, բայց կը մտածէի թէ
կրնայի տուփին բոլոր «պիսքիւ»ները ուտել մեռ-
նելէ առաջ։*

*Ամերիկեան հիւպատոսարանին առջեւէն ան-
ցանք, եւ ես անձկութեամբ դիտեցի աստեղազարդ
դրօշը։ Ցետոյ ճամբան կ'իջնէր դէպի ծովեզերք,
եւ կը չարունակէր իր ծուռ ու մուռ ընթացքը ծո-
վափին ի վար։ Մեր ոտքերը խրեցան մոխրագոյն
փոշիին մէջ եւ ամրան այդ առտուան օդը կը նմա-
նէր հնոցի մը ջերմութեան հոսանքին, որ մեր ե-
րեսին կը փչէր։ Ոչ մէկս ծրար կը կրէինք, թէեւ
հաւանօրէն մենք ալ Միջազետքի ճամբուն վրայ
էինք։*

*Անցանք Քսենոփոնի բանակատեղին եւ ակ-
նարկ մը նետեցի Վանքին աւերակ աշտարակին,—
այն հայկական մենաստանը որ կը դանուէր վերը,
բլուրին վրայ, յիշելով հոն անցուցած երջանիկ
օրերս։ Ճանուղին կ'անցնէր ջաղացքի (Տէյիրմէն-
տէրէ) Գետին ափարկու նեղ ճորէն, քաղաքը եւ
ծովը փակուեցան մեր տեսողութեան առջեւ։ Զար-*

հուրանքը համակեց մեր սիրտերը: Կը թուէր թէ Եւրոպան եւ քաղաքակրթութիւնը մեր եաին ձգած, լռկեր էինք Ախոյ արիւնոտ վայրենութեան մէջ:

Մօտ ժամ մը վերջ, հրամայեցին որ կենանք: Պաչ չավուշը, պետը՝ կապոյտ հագուստով ոստիկան – զինուորներուն որ մեզի կ'ընկերանային դէպի մեր մահը, կեցաւ ժայռի մը վրայ եւ յայտարարեց թէ ոեւէ առեն կրնանք յարձակում կրել աւազակախումբերու կողմէ: Ինդրեց իրեն տալ մեր դրամը կամ արժէքաւոր իրերը, որպէսզի ապահով պահեն, հասկցնելով թէ պախշիշ մը անհրաժեշտ էր մեզ պաշտպանելու համար:

Մեզ կարգով չարեցին ճամբուն երկայնքը եւ մէկիկ մէկիկ կողոպտեցին: Հօրաքոյր Աղնիւր ստիպուեցաւ անոնց յանձնել իր ունեցած ամբողջ դրամը, տասը կամ տասնըհինգ կարմիր ոսկի եւ վեց ղրուշի արծաթ կամ պղինձ: Ոսկին առին եւ մանր դրամը իրեն ձգեցին: Վախնալով որ վերջը այդ վեց ղրուշն ալ կ'առնեն, հօրաքոյրս ինծի տուաւ:

Արեւը կը խաչէր մերկ գլուխս, եւ բոլոր «պիսքիւի»ները կերած ըլլալով սաստիկ ծարաւ էի: Վարդանոյշ զարմիկս հագած էր փարիզէն բերուած բարձր կրունկներով կօշիկներ, եւ ոտքերը արդէն կը ցաւէին: Քրտնաթոր ծանրաչարժ կին մը որ տան մուճակներով քալելով կր քալէր, իր գորշ մազերը կռնակն ի վար, գլորեցաւ ժայռի մը վրայ:

— «Ոտքի ելի՛ր», բարկութեամբ հրամայեց ոստիկան գինուոր մը:

— Մեռեւոյնն է, կրնաք հիմա սպաննել զիս, ըսաւ:

Անոնք որ չէին կրնար քալել որեւէ պատճառով, տեղն ու տեղը կը սպաննուէին: Ոստիկան գինուորը քովը կեցաւ, մինչ մնացեալներս դժուարութեամբ կր քալէինք: Երբ ճամբան դարձաւ եւ այլեւս չտեսանք դանունք, ձորը թինդաց հրացանի պայթիւնով մը: Քանի մը վայրկեան վերջ, ոստիկան գինուորը միացաւ մեր կարաւանին, մարդասպանի մը վայրը գունդ աչքերուն մէջ:

Թողուցին որ հանդչինք քիչ մը ճախճախուտ դետնի մը վրայ: Հրաման չունէինք գետին մօտ երթալու եւ պէտք էր որ խմէինք մօրուտներու լճացած ջուրերէն որ լեցուն էին չերեփուկներով (դորտի ձագ): Պիսքիւիի տուփը չարունակ կը խօթէի լարձուն ջրակոյտի մը մէջ եւ կը հրամցնէի կիներուն եւ աղջիկներուն:

(3) ԼԵՒՈՆ Զ. ՍԻՒՐՄԷԼԵԱՆ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐ (բանաստեղծութիւններ): Գրել՝ Լեւոն Գարմէն: Գին 8 շիլին: Հասցէ՝ Levon Stepanian, Murabba - AH 38-200, Bagdad (Iraq):

ՆԱՅԻՐԻ, ամսագիր գրականութեան եւ արուեստի: Գ. տարի թիւ 4, Մայիս: Երիտասարդական չունչով եւ այլազան բովանդակութեամբ: Հասցէ՝ A. Dzaroukian, B. P. 372, Alep (Syrie):

ՊՈՒՏՄ ԾԻՇԱՂ

Տղարատեանդ...

Մենաչնորհ չեմ պահանջեր այս ախտագիտիս համար: Նարդունին ազատ է, իր բժշկական Համալսարանին մէջ չարքի կեցնել զայն ուրիշներու կարգին ...

Այս հիւանդութիւնը երեւան եկած է, մասնաւորապէս Թուրքիոյ մէջ: Տղարատեանդի համաճարակ մը, մեծ համեմատութիւններ առնելու վրայ է այդ երկրին մէջ:

Այս ախտին յայտնիչերն են՝ աչ-ձախ կոտոշ ցցելը: Ասարըմ - էհէրիմ հա՛ սպառնալը:

Պոլսոյ «Պէքրի – Մուստաֆա» թերթը դէշ կերպով վարակուած է անկէ: Առ այժմ իրրեւ առաջին վարժութիւն, սկսած է Հայերու դէմ, եաթաղանի կոթը դուրս ցցել զօտիէն...

Իրրեւ թէ: «Հայերը իրենց ձեռքէն եկած գէշութիւնը ըրած են Թուրքիոյ, գլուխէն մինչեւ ոտունգները զինուած՝ fօմիթէնիութեան ոգիով: Անոնք, իրենց ձեռքերը թաթխած են Սայիտ-Հալիմներու, Պահաէտտին Շաֆիրներու եւ Թալէաթներու արիւնին մէջ...

Ի՛նչ ամօթ բան: Հայերը, իրենց մաքուր ձեռքերը «մրոտելու» չէին քանի մը հրէշներու արիւնով... Ասիկա, պարզապէս օրէնքի ղէմ երթալ կը նշանակէր: Զարաչար սպաննուած միլիոնաւոր անմեղ Հայերու վրէժը լուծել, առնուազն ըմբռնութիւն էր... Պէտք է քաւենք մեր մեղքը:

... «Վաղը եթէ Ռուսիոյ եւ մեր միջեւ պատերազմի վտանգը ուրուագծուի, ներքին ապահովութիւնը երաշխաւորելու համար, թերեւս պէտք պիտի ըլլայ նոր միջոցներ ձեռք առնել...»:

« ... Քնացած չենք, արթուն ենք: Պիտի չքողնենք որ անգամ մը եւս կռնակէն հարուածեն մեզ, ինչպէս ըրին նախորդ Մեծ պատերազմին: ԱՌ ԱՁԺԸՄ ԱՅՍ ՉԱՓ ...»:

« Պէքրի», ժողովրդապետական իմաստով «գինով» կը նշանակէ: Ուրեմն սէրխօշ Մուստաֆա մըն է դրսէը: (ՆՄՒ.— Արդէն գինով պալատական մը անունն է): Չենք զարմանար: Գինովները, դաղտնիք պահելու կարողութիւն չունին: Դուրս կուտան ինչ որ իրենց կը թելադրուի...

Աղդի մը համար, իր պապերուն աւանդութիւնները յարգելը նուիրական պարտականութիւն է: Թուրքը, միապետական ըլլայ կամ «հանրապետական», իր պապերուն յիշատակը յարգած կ'ըլլայ երբ կեավուր ջարդէ:

Ամէն պարագայի տակ, «Պէքրի»ն հայրենասիրական պարտականութիւն մը կը կատարէ: Իր ելոյթը, մեծ ազդեցութիւն պիտի գործէ Ռուսիոյ վրայ, որ անմիջապէս զօրացուցմի հրաման պիտի տայ:

Ձեմ կարծեր որ Հայերը «կռնակէն զարնելու» մասնագիտութիւնը Թուրքին ձեռքէն առնելու չափ ապերախտ եղած ըլլան: Նախորդ Մեծ Պատերազմին, դիւերանց տանիքներու կամ պատերու վրայէն, պաշտօնական ոստիկանի հագուստով, զոհերու պէս հայ տուները մտնողները, ծեր ու մանուկները սարսափեցնելով անմեղներ ձերբակալողները Հայեր չէին կարծեմ ...

Բայց եթէ, անդիտօրէն վշտացուցած ենք Թուրքերը՝ մեր մնացորդ հայութեան վիզերը՝ եաթաղանէն ազատելով, աշխատինք փոխարինել զայն: Ես կ'առաջարկեմ: «Պէքրի Մուստաֆա» թերթին վերտյիչեալ ղրուքիւնը անդլերէնի թարգմանելով, մէկ մէկ օրինակ ղրկենք ամերիկեան Գոնկրէսի բոլոր անդամներուն, որպէսզի կարդալով զայն ուրախանան թէ Թուրքերուն համար իրենց քուէարկած միլիոնները, քաջ ժողովուրդի մը յատկացուցած են եւ յումպէտս պիտի չվատնուին: Մանաւանդ որ, այդ դումարները, պիտի ծառայեն նոր հայ նահատակներով ճոխացնելու քրիստոնեայ աշխարհը ...

Հակառակ պարագային, , եթէ պատերազմի ուրուականը անկուլի հորիզոնին վրայ, հրահանգ տանք մեր քաջարի զինեալներուն եւ յանդուգն օդաչուներուն, որ երբ Թուրք բանակը իրենց առջեւէն ներքանները ցոյց տալով կծկել սկսի, «կռնակէն թող չզարնեն» զայն:

«Առ այժմ այսչափ», մըն ալ մեր կողմէն ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

«ՀՐԱՇԱԳՈՐԾ» ԱԻԱԳ

Այս միջոցիս օրուան մարդն է Աւագ: Միջազգային մամուլը էջեր կը յատկացնէ անոր կատարած բուժումներու նկարագրութեանց, չռնդալից մանրամասնութիւններով: Շարժանկարի «նորութիւններու» բաժնին մէջ կը ցուցադրուին անոր նկարն ու ամբոխը,—Հիւանդներ ու ախտաւորներ, որոնք կ'ուզեն տեսնել զինքը եւ քղանցքին դպիլ այս նոր Մեսիային, բուժուելու համար իրենց հիւանդութիւններէն: Անոր համբաւը տարածուած է նաեւ Նոր Աշխարհին մէջ, ուր կը գտնուի ներկայիս, բուժելու համար մեծահարուստ Առաքելեանի զաւակը, որ քսան տարիէ ի վեր կը տառապի լուսնոտութենէ եւ անդամալուծութենէ:

Ամերիկեան երկու չարաթաթերթեր «Թայմ» եւ «Լայֆ» երկար սիւնակներ նուիրած են, Աւագի նկարով եւ կենսագրական ծանօթութիւններով, նաեւ դրուատներ անոր կատարած բուժումներէն: «Լայֆ» Մայիս 19ի թիւին մէջ գետեղած է անոր մեծադիր եւ գեղեցիկ նկարը, հագած քահանայական վերարկու մը, երկար մազերով եւ մօրուսաւոր է: Ուրիշ էջի մը վրայ դրած է չորս տարբեր նկարներ: Անոնցմէ մէկը կը ներկայացնէ Գահիրէի Ջղագրգիռ բաղմութիւնը, որ կը խուժէ անոր ինքնաշարժին վրայ, անոր ակնարկին արժանանալու ակնկալութեամբ: Մեւս նկարները կը ներկայացնեն՝ Աւագը Գալիֆորնիայի մէջ, մին կողք կողքի Պ. Առաքելեանի հետ (հայրը), ուրիշ մը՝ հետաքրքիր Գալիֆորնիացիներ, երկու սեռէ, որոնք մինչեւ օգակայան գացած են, անոր նայելու եւ բուժուելու: Վերջապէս ուրիշ մը կը ներկայացնէ Աւագը՝ իր ձեռքը դրած Առաքելեանի հիւանդ զաւկին ուսին վրայ:

Ֆրէզնոյի «Ասպարէզ»ը կը գրէ (Ծունիս 5).— «Տիկին Մէրի Թամկոչեան, 43 տարեկան, որ 17 տարիէ ի վեր կը տառապէր յօդացաւէ եւ վերջին 6—7 տարին բացարձակօրէն չէր կրնար քալել, բուժուած է հրաշագործ Աւագի ազօթքներով: Տիկնոջ ամուսինը, Պ. Մեսրոպ Թամկոչեան խմբագրատուն այցելելով անձամբ հաստատեց այս բարի լուրը: Տիկին Թամկոչեան սկսած է քալել»:

Ցարդ աւելի քան 8000 կոյրեր, հաշմանդամներ, հիւծախտաւորներ, բորոտներ եւն. այցելած են իրեն:

Առաքելեանի բնակարանը, ուխտատեղի մը դարձած է: Երկու ամերիկացի գինուորներ պահակ կր կենան: Դուրսը խուռներամ բաղմութիւն: Կան չատեր որ դիւերը պարտէզը կ'անցընեն: «Հրաշագործը» կ'ընդունի օրական 120 հիւանդ, մասը կը դնէ հիւանդ մասերուն վրայ ու մէկ երկու վայրկեան կ'աղօթէ ինքնամփոփ: Կը պատմուի թէ երկու երախաներու աչքերը բացած է: Անթացուպեղրով իրեն գացող անդամալոյծ դուրս կուգայ ողջ առողջ:

Բժիշկ Եղիազարեան, որ կ'ընկերակցի Աւագին, յայտարարած է թէ բազմաթիւ ծանր հիւանդներ բուժուած են: Անոնց անունները պիտի հրատարակեն մամուլին մէջ, երբ ժամանակը գայ:

Ընկեր Ց. Ս. Լեւոնեան ,որ երկար տարիներէ ի վեր կողնցուցած է իր զոյդ աչքերուն տեսողութիւնը, նամակ մը ղրկելով «Ասպարէզ»ի, կը տեղեկացնէ թէ՝ Աւագը ըսած է իրեն — «ինձ նամակ ուղարկել էիք, ուրիշի «աչքերով» գրուած: Հաւատք ունեցէք եւ ազօթեցէք, դուք ձեր սեփական աչքերով պիտի դիտէինձ մի քանիշաբաթից»:

★ Ամերիկեան թերթերը կր գրեն թէ գինիի թագաւորը, Առաքելեան, մինչեւ հիմա 300.000 տոլար ծախսած է տղուն բժշկութեան համար: Առնուազն վեց ամիս պիտի պահէ Աւագը:

պատրիարքը, Թորգոմ արք. որ Կիլրոսկն փոխադրեց Ս. Յակոբեանց վանքին Ժառանգաւորաց վարժարանը:

ԳԷՈՐԳ ԶԱԳՐԵԱՆ

(13)

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

Փորձուեցայ վերադառնալ, դործերս կարդադրել յետոյ վերջնապէս հեռանալու որոշումով: Երբ հասայ Պոլիս, զգացի առած քայլիս սխալ ըլլալը, բայց ինկած էի թակարդին մէջ: Հետեւեալ օրն իսկ ձերբակալուեցայ, ամբաստանութեան տակն էի (զաւա՛լը մէկմհտճիքները) խեղճ Մուհամէտները կեղեքողի մեղքով: Երկու օր բանտ մնալէ վերջ տարուեցայ Աբդուլհան խան: Խոստացած էի իրենց մեծաքանակ դումար մը զոր պիտի կարենայի ստանալ անդլ. յայտնի առեւտրական հաստատութենէ մը: Ինչպէս այդ հաստատութեան մէջ կրցայ դիս հոն առաջնորդող ոստիկաններու ձեռքէն խոյս տալ ու ապաստանիլ անդլիական դեսպանատուն, — այդ ուրիշ պատմութիւն է:

Ամիս մը չատ վտանգաւոր փախստականի կեանք մը անցնելէ վերջ, յաջողած էի անցնիլ Ցունաստան, Աթէնք:

Օշական 1922 Հոկտեմբերին անցեր էր Պուլկարիա: Ֆիլիպէի մէջ իր չատ աննչան խնայողութիւնը՝ իր հայրենակիցներու առաջարկներուն համաձայնելով կը յատկացնէ զանազան առեւտրական փորձերու կը փճանայ: Օշական այդ ասպրկէզին մարդը չէր եւ իր հայրենակիցներուն հան - դէպ ունեցած անսահման վստահութենէն մղուած, կը կարծէր այդ ձեւով անոնց ալ օգտակար ըլլալ:

Ես յաջողած էի պզտիկ առեւտրութիւն մը ըստեղծել Ցունաստանի մէջ: Կը խորհէի իր վրայ, դժդոհ էր Պուլկարիայէն, որոշած էր դառնալ դարձեալ իր ասպարէզին՝ ուսուցչութեան, սակայն հնարաւորութիւն չկար Ցունաստանի մէջ: Թորդոմ արք.ի թելադրութիւնով 1924ին անցաւ Եդիպտոս ընելու համար ուսուցչութիւն: Մնաց հոն երկու տարի: Կ'աշխատակցէր զանազան հանդէսներու, «Մնացորդաց»ը կը զարդանար, կ'ածէր մխքին մէջ, եւած էր իր սաղմնային վիճակէն եւ ստացած կերպարանք:

1926ին անցաւ Կիպրոս, Մելքոնեան հաստատութեան մէջ ուսուցչութիւն ընելու: Հոն կը սկսի «Մնացորդաց»ի երկունքը: Կը լծուի անոր ստեղծման ծանր աշխատանքին: Օրուան բոլոր պահերը դրաւուած դասերով,դիւերները այդ պահերուն չափով կը յանձնուի իր վէպին: Քունն, դաղար չունի: Կինը հիւանդ, երկու դաւակներուն խնամքը իր վրայ կիյնայ մը, ինքը սինաթիէ կը տառապի: Այդ մասին մէկ էջերուն մը՝ իր 1931 Դեկտեմբեր 10ին անկողինէն ինծի դրած մէկ նամակէն.

— « Ես տարուած եմ վէպէն, դրած եմ հինդ դրքերը, կ'ենթադրեմ թէ ամբողջութիւնը պիտի ըլլայ 12 դիրք, ահագին սպառում, արդէն լմընցած մարդու մը համար: Աշխատանքը կ'երթայ դանդաղ, նիւթական ոյժս պակսած է չատ տարիքէն ու հիւանդութենէն, կարելի է հանդարտ ապրելով կեանքը երկարել քանի մը տարի տակաւին, բայց այդ թշուառական ապրումը ձգելու եմ ուրիշներուն: Աւելի լաւ չէ՞ քառինքը ճակատին իյնալ »:

Այս տողերուն տագնապանքը չատ պարզ ու բացորոշ է: Ընկճուած էր կնոջը հիւանդութեան պատճառով: Իր առողջութեան խանդարուելն ալ կը մղէ դինքը յոռետեսութիւններու, բայց ոչ յուսահատութեան: Կիպրոսի մէջ, ուր փոխադրած էր նաեւ տղաքը, ինքն ալ տագնապ մը անցուց, ծանօթ ըմբռնութեան հետեւանքով: Ֆիդիքապէս տկարացած, մազերը ճերմկած, կորովը սպառած, ուրիշներու պէս չմտածող, այդ վաստակաւոր ուսուցիչը, որ հոն ալ սիրուած ու յարգուած էր իր աշակերտներէն, կ'ենթարկուի հալածանքի: Հետեւանքը կրնար ըլլալ չատ ծանր, եթէ կրկին օդնութեան չհասնէր Երուսաղէմի

★ Շարժանկարի աշխատաւորներն ալ դժգոհութեան ցոյցեր կը կատարեն: Ծանօթ արուեստ անոցի մը 250 աշխատաւորները չեն բանիր անցեալ երեքշաբթիէն ի վեր: Իրենց սէնտիքան, որ 30,000 անդամներ կը հաշուէ, կը պահանջէ նուազագոյն թոշակը, ամսական 7000 ֆրանք, շաբաթական 40 ժամուան աշխատանքի համար եւ 1750 ֆրանք իբրեւ արտադրութեան պարզեւ: Բանակցութիւնները կը կատարուին:

★ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը ընդունելով կառավարութեան առաջարկը, հաւանեցաւ լայն խորհրդակցութիւն մը կատարել, քննելու համար աշխատավարձի եւ գիներու խնդիրները: Այս առթիւ ընդհ. քարտուղարը, Լէոն Ժուհօ յայտարարեց թէ կազմակերպութիւնը պատրաստ է դիւրացնելու կառավարութեան գործը: «Մենք աշխատավարձի անուանական արժէքին յաւելումը չէ որ կ'ուզենք, այլ անոր գնելու կարողութիւնը»: Պ. Ժուհօ այս առթիւ բողոքեց անոնց դէմ որ կ'ուզեն սահմանափակել գործադուլի իրաւունքը: «Արհեստակցական շարժումը պէտք է իր գործերը ինքնուրոյն ազատօրէն: Ոչ մէկ արտաքին միջամտութիւն»:

Արտասահմանի Ռուսերուն պառակտումը

Le Mondeի մէկ աշխատակիցը չահեկան տեղեկութիւններ կը հաղորդէ տարագիր Ռուսերու ներքին պառակտումներու մասին (14 Յունիս): Այդ յօդուածին համաձայն, նախկին խանդավառութիւնը չէ մնացած տարագիրներուն մէջ: Ինչպէս կը յիշուի, 1946 յունիս 14ին Մոսկուա հրամանագիր մը հրատարակեց, որով տարագիրներուն արտօնութիւն կը տրուէր խորհրդային քաղաքացի դառնալու եւ եթէ կ'ուզեն, իրենց հայրենիքը վերադառնալու: Այդ, պաշտօնապէս 11.000 կը հաշուէն թիւը այն ռուս տարագիրներուն որ խորհրդային անցագիր եւ հայրենիք վերադառնալու իրաւունք խնդրած են, «ինչ որ համեստ համրանք մըն է: Քանի մը հազար հոգի Մարսէյլ համախմբուելով Ռոսիա չոգենաւը նստան եւ Օտէսա հասան եւ անկէ գացին իրենց համար նշանակուած վայրերը: Բայց, որքան դիտենք, այս ճամբորդութիւնը առաջինը եւ վերջինը եղաւ»:

Յօդուածագրին կարծիքով, ամէնէն աւելի գրոց – բրոց չրջանակներուն մէջ է որ ընդդիմութիւն կը յայտնուի զանգուածային հայրենադարձին հանդէպ, հակառակ Փարիզի երկու ռուսական թերթերուն քարոզութեանց: Օրինակ, հոչակաւոր գրագէտը, Իվան Պունին, չուզեր վերադառնալ, հակառակ այնքան հրապուրիչ տեղեկութեանց: Այդպէս եւ ուրիշ երեւելիներ:

Ռուս ընդդիմադիր տարրերը մինչեւ հիմա մէկ պարբերական ունէին, Սվոպոտնիյ Կոլոս (Ազատ Ձայն), իրենց տեսակէտները արտայայտելու համար, այն ալ անկանոն սպառումով: Արդ, քանի մը չաբաթէ ի վեր կը հրատարակուի նոր չաբաթաթերթ մը «Ռուսսքայա Միսլ» իրբեւ օրկանը ռուս քրիստոնեայ սէնտիքաներու: Մայիս 26էն Մոսկուայի «Փրավտա»ն բողոքեց այս հրատարակութեան դէմ, «Փաշական թերթ մը Ֆրանսայի մէջ» խորագրին տակ:

Դժգոհները Պելժիոյ մէջ ալ թերթ մը կը հրատարակեն, «Պահակ», իրբեւ օրկան ռուս նախկին ռազմիկներու: Եւ վերջապէս օրթոտոքս համայնքներու մէջ լոյս կը տեսնեն զանազան տեղեկատուներ, պայքար մղելով մետրոպոլիտ Սերաֆիմի եւ Մոսկուայի պատրիարքին դէմ: Հաշտութեան փորձերը ձախողած ըլլալով, Մոսկուայի Ս. Սինոդը եւ Ալէքսիյ պատրիարքը Մայիս 16ին պատիժներ տնօրինեցին ըմբոստներուն դէմ,— վլատիմիր արք.ը եւ երկու եպիսկոպոսներ արտաքսուեցան ռուս եկեղեցւոյ նուիրապետութենէն: Վլատիմիր և իր հետեւորդները չեն ճանչնար Մոսկուայի պատրիարքը եւ կը հպատակին Պոլսոյ օրթոտոքս պատրիարքին Մաքսիմոս արք.ի որ հիւանդ է եւ այժմ Ցունաստան կը գտնուի: Կ'ըսուի թէ Ամերիկան այ խաղեր կը սարքէ, Մաքսիմոս պատրիարքին յաջորդ մը ընտրել տալու համար:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահին ֆանատա այցելութեան առթիւ, պաշտօնապէս կը հերքուին այն զրոյցները թէ զինակցութիւն մը կնքուած է երկու երկիրներուն միջեւ: Բայց կը հաստատուի թէ Մ. Նահանգները իրաւունք ստացած են օդտուելու Պէհրինկայի նեղուցէն: Քանատա կը վախնայ որ Պելժիոյ ճակատագիրն ունենայ, հիւլէական պատերազմի մը առիթ:

ԱՔԼՆԻԼԻՆ կը հեռագրեն թէ բանակը նոր յարձակողականի մը ձեռնարկեց ապստամբներուն դէմ, Ողիմպոս լերան չրջանին մէջ: Պատերազմականները նախընտրեր Լարիսա գնաց: Թագաւորն ալ կը հետեւի գործողութեանց: Ամերիկացիները զէնք եւ ռազմանիւթ կը հասցնեն:

ՕՏԱՐ ԼԵԳԼՈՆԻ համար գերմանական կամաւորներ կը հաւաքուին Գերմանիոյ Ֆրանսական չրջանին մէջ, 19—35 տարեկան, համաձայն տեղական թերթերու: Արդէն իսկ արձանագրուած են 400 հոգի:

ՄԵԹՐՈՑԻՆ նախկին Ա. կարգի վակոնները վերապահուած են անոնց որ նախապատուութեան իրաւունք կը վայելեն:

ԱՆԳԱՐՑԻՆ կր հեռագրեն թէ խումբ մը չեխ գիտնականներ արտօնութիւն ստացած են ուսումնասիրութիւններ կատարելու Անտառուի մէջ, մասնաւորապէս միջատներու եւ սողուններու մասին:

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆԻՍ 22ԻՆ

Նախաձեռնութեամբ «Վարդան» ենթակոմիտէի: ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ, կիրակի 22 Յունիս կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, թաղապետութեան սրահին մէջ, rue de Paris: ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻՒՆ, ԵՐԳ: Հայկական պար: Պիտի ներկայացուի Ս. Պարթեւեանի «ԱՆՄԱՀ ՅՈՑԸ», Շավիլ – Իսիի Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» թատերախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ընկեր Բ. ՀԱՊՂԵՇԵԱՆի:

×

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Յունիս 22ին, Խրիմեան սրահին մէջ:

Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

Դպրոցական անդէս

ՄՈՒՐԱՏ ՌԱՓ. ՆԱՅԿԻՆ ԱՇԱԿ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Յօգուտ Սեվրի Մուրատեան վարժարանի վերաշինութեան, 15 Յունիս ժամը 2ին 10: Սեվրի վարժարանի ընդարձակ պարտէզներուն մէջ, 26 rue Troyon, métro Pont de Sèvres:

Մարզահանդէս — բացօթեայ թատրոն եւ շարժապատկեր — երգ, ազգարարութիւն, «Գոօշէ, աւուէժիպդուէ», պար, նուագ, դաշտային հաճելի խաղեր, ժամանցներ եւ անակնկալներ:

Այլազան եւ ճոխ պիւֆէ, զոհացում տալու համար ներկաներու պահանջին: Ոչ մէկ հանգանակութիւն կամ ազնուդ:

Սեղանները կանխաւ ապահովեցէք հետեւեալ վայրերէն.— Ալէմշահ 19a rue Caumartin, Opéra, **Heratchian**, 6 rue Lamartine, Cadet, **Saradjian**(18 rue Melingue, Belleville եւ Տարօնեան 115 rue d'Aboukir:

Ուշադրութիւն.— Պահեցէք ձեր մուտքի տոմսերը որոնց թիւերը կրնան մեծարժէք նուէրներու արժանանալ:

ՅԵՏԱՁԳՈՒՄ Է.— Ֆ. Կ. Խաչի ՍԵՎՐԱՆի մասնաճիւղին հանդէսը յետաձգուած է Յունիս 29ին:

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է

Վարդանեան

(Հէքեաթներ եւ պատմուածքներ)

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

«Հայ - Բոյժ »ի բաժանորդներուն՝ որոշ զեղչով:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Յ. Դ. «Քրիստափոր» ենթակոմիտէին դաշտահանդէսը Յունիս 22ին, Սկնթ Անարէի օդասուն պարտէզին մէջ: Մանրամասնութիւնները մասնաւոր յայտագրով:

ՏԷՄԻՆԻ ՀԱՄԱՍԵՒԱՍՏԻՈՑ չինարար միութեան Տէմինի մասնաճիւղը Սեբաստիոյ Օրը պիտի տօնէ բացօթեայ հանդէսով մը, 29 Յունիս կիրակի:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Աթէնքէն Միսաք Մոմճեան, Խաչիչէհիրցի, կը փնտռէ իր հայրենակիցը, Ի. Մոմճեանը եւ Փեսան ու աղջիկը, Յարութիւն, Հայկանուշ Այտընճեան, որոնք դեռ մօտերս կանոնաւորապէս կը թղթակցէին Մարսէյլէն եւ որոնց հասցէները կորսնցուցած է: Իմացնել «Յառաջ»ի:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Սարգիս եւ Ժազ Մարութեան եղբայրները կը փնտռեն իրենց աղգական – ներէն Խարբերդցի Գրիգոր Մարութեան, Ձօն ձէֆրեան, Ստեփան Քէլէկեան, որոնք կը գտնուին Գալիֆորնիա եւ Թրօ Նիւ Եորք: Հասցէն գիտցողներէն կը խնդրուի իմացնել հետեւեալ հասցէին՝ Սարգիս Կարապետ Մարութեան, 21 rue Petite Roquibarbe, Carme- Marseille: Ամերիկահայ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԻՍԻԻ ԽՈՒՄԲԻ տարեկան ցերեկոյթ, ինպատ Սկաուտներու ճամբարի մասնակցութեան, երեքշաբթի, 17 Յունիս, ժամը երեկոյեան 8ին, Իսիի Սինէ Ալհամպրային մէջ (Քաղաքապետարանին դիմացը): Մուտք 50 ֆրանք:

Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակը կը տօնուի

Յունիս 29ի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Salle Iénaի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. վարչութեան:

Օշականի յոբելեանը

ԼԻՈՆ, 28 Յունիս, չաբաթ երեկոյ:
ՏԷՄԻՆ, 29 Յունիս, կիրակի ցերեկէն վերջ:
ՎԻԼՆ, 29 Յունիս, կիրակի երեկոյ:
Երեքն ալ նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի:

ՇԱՎԻԼԻ Բաֆֆի մխիթեան եւ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի վարչութիւնները իրենց խորին չնորհակալութիւնը կը յայտնեն, հայրենակից Պ. Բարսեղ Բարսեղեանին որ անցեալ կիրակի իր ինքնաշարժով փոխադրեց երդչախումբի անդամները, որով անոնք կրցան ժամանակին հասնիլ Առնուվիլի, Ֆրանսացիներու ցերեկոյթ – հանդէսին եւ կատարել իրենց բաժինը, տեղացիներու գնահատանքին արժանանալով:

ՏԻԿԻՆ ՀԱՊՈՑԵԱՆ եւ զաւակները, եւ բոլոր պարագաները չնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց, որ դրաւոր կամ անձամբ իրենց ցաւակցութիւնը յայտնեցին իրենց ամուսնոյն, հօր, հօրեղբօր, քեռայրին, աղգականին դառնադէտ մահուան առթիւ:

ՀՆԱՐԻՋ, ՄԵՔԵՆԱԳԷՏ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ

Կը կատարէ, կը վերատեղէ մեքանիքի վերաբերեալ արհեստապետական (մէքենիք) ամէն տեսակ աշխատանք:

Արհեստանոցը բաց է ամէն օր ժամը 8—19:
26, Rue du Plateau, Issy les Moulineaux (Seine):

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Պ. Հ. Սարեան կը փնտռէ մայրը Մարիամ Քէչիչեան, Պաղտըրեանի Իւրնէճ գիւղէն որ 1914ի չարդերու ընթացքին բռնի կ'ա – մուսնանայ Թուրք գինուորի մը հետ: Այժմ հիւս. Ամերիկա ըլլալ կը կարծուի, իր ամուսնոյն կրպ. Քէչիչեանի մօտ: Տեղեկացնողին մէկ տարեկան «Յառաջ» կը նուիրէ որդին՝ Saryan Roger au Garaillon Coussence par Condon (Gers), France:

CANNES ԳԱՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Կը յանձնարարուի կարդալ նոյն քաղաքին մեծ օրաթերթը,

L'AVENIR DE CANNES

որուն տնօրէնը, հայրենակից մը, սիրայօժար կը տրամադրուի իր ընթերցող հայ այցելուներուն որ եւ է ծառայութեան համար:

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՃԱՇ
ԱՌԱՏ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ
Մաճուր սպասարկութիւն

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

24, Rue St. Lazare, Paris (9)
ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐՆ ԱԼ ԲԱՑ Է:

Թրկեցէք ձեր եւ ձեր տղոց ակռաները գործածելով

DOLINE ALCALINE

ակռայ մաքրող հաներաժանօթ փոշիի:
Կեդրոնատեղի, 47 Rue Lafayette, Paris (9)

Ամենակարեւոր նամակ մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԻՆԼՐՃԵԱՆի

Աշխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ գետեղումներու ամէն կարգի աշխատանք վարպետներու ձեռքով: Նորոգութիւն ազօթքներու, արդուկներու եւ կաղի վառարաններու: Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգութիւն եւ ապակիներու գետեղում: Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, հեռաձայն Ita. 38-36: Autobus 186:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Յ.Գ.Փափազեան վաճառատունը, 233, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Ֆր.

Mardi 17 JUIN 1947 երեքշաբթի 17 ՅՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5061-Նոր շրջան թիւ 670 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Մխիթարի շունին տակ

Բազմութիւն մը խուռն, կիրակի օր, Սեվրի Մուրատեան վարժարանի ընդարձակ պարտէզին մէջ։ Ու նաեւ խառն բազմութիւն մը։ Ներկայացուցիչներ՝ ամէն դասակարգէ։ Մանաւանդ երիտասարդներ։

Մնաց որ, երիտասարդական ձեռնարկ մըն էր արդէն — դաշտահանդէս, խառնիխուռն յայտագրով մը որ տեւեց մինչեւ ուշերուան ժամը 10։ Բան չէր մոռցուած,— մարզահանդէս, թատրոն, երգ, ազատարարութիւն, պար, նուագ, դաշտային խաղեր եւայլն։

Նպատակը՝ ոչ միայն հանրութեան ծանօթացնել վարժարանին ներքին ու դուրսը, այլեւ չօշափելի գումար մը ճարել, հոգալու համար կարգ մը սոսկողական պէտքեր։

Արդարեւ, չաթթներէ ի վեր աշխատանքի ձեռնարկած էին հաստատութեան հին ու նոր բոլոր կամները, մանաւանդ նախկին սաները։ Եւ արդիւնքը գոհացուցիչ կը համարուի, թէ տոմսակներու սպառումով եւ թէ կերուխումով։

Ձեռնարկը խրախուսելու համար Վեհափառը Փարիզ էր եկած նաեւ Աբգարեան, քանի մը վարդապետներու հետ։

Հանդիսական բաժինէն դուրս, մնոնք որ առիթ ունեցան պտոյտ մը կատարելու հաստատութեան զանազան մասերուն մէջ, կը համակուէինք եւ սիրովանքով եւ սիրութեամբ։

Սկսեանք, որովհետեւ կարելի եղած էր վերբանալ վարժարանը, անմիջական նորոգութիւններով, եւ դասարաններ կազմել վաթսուն աշակերտներով։

Տիրութիւն, վասնզի դեռ այնքան բաներ կան որ աշխատանք եւ դրամ կը պահանջեն։

Կեդրոնական չէնքը, ամրախարիսխ եւ ընդարձակ, շրջապատուած դալարիքով ու ծառերով, ինչպէս եւ յարակից շինութիւններով, կը կարօտի լուրջ յարդարումի։

Դուրսի պատերուն ծեփերն անդամ թափած են։ Ներսը՝ ո՛րքան պակասներ, վայելուչ վիճակի մը վերածելու համար հաստատութիւնը։

Ինչպէս կ'ներեւայ, վարդապետներն ու իրենց բարեկամները ամէն օր բան մը կը լրացնեն, մի եւնոյն ատեն ապահովելով ղպրոցական շրջանին կանոնաւորութիւնը։ (Ա՛ւ այժմ տարրական դասարանները)։

Մեր ուշադրութիւնը գրաւեց աւելի հիմնական պարագայ մը, որ կապ ունի հաստատութեան զարգացման հետ։

Պատերազմէն առաջ ալ, յաճախ հետաքրքրուած ենք թէ ինչո՛ւ Փարիզի այս միակ մինչնակարգ հաստատութեան աշակերտներուն թիւը 60ը չանցնիր։

Միշտ նոյն պատասխանը.— «Տեղ չունինք»։

Այսօր ալ տեղի պակասը կր կազմէ մեծագոյն հոգը հաստատութեան վարիչներուն։

Իրականին մէջ, տեղը չէ որ կը պակսի, այլ ուրիշ Մուրատ - Ռաֆայէլ մը կամ Սանասարեան մը։ Ըսէք՝ պատկառելի գումար մը։

Օրինակ, եթէ կարելի ըլլար վերաշինել կեդրոնական չէնքին վերնայարկը, ապահովաբար պիտի կրկնապատկուէր աշակերտներուն թիւը։

Հաստատութեան ընդարձակ շրջապատը ամէն յարմարութիւն կը ներկայացնէ նոր եւ պիտանի շինութեանց համար։

Միւս կողմէ, «Պէշիկթաշլեան» սրահը, որ ազգ. համախմբումի վայր մը դարձած էր պատերազմէն առաջ, աւերակ, անդորձածելի վիճակ մր կը ներկայացնէ այսօր։

Դարձեալ նիւթական միջոցներն են որ կր պակսին, վերահաստատելու կամ բոլորովին ձեւափոխելու համար զայն։

Այնքան միամիտ չենք որ հաւատանք թէ կարելի է այս բոլոր պահանջները լրացնել մէկ օրէն միւսը։ Մանաւանդ հիմա որ հանգանակութիւնները իրար կը հրմշտկեն։

Բայց, թող հանրութիւնը իմանայ թէ մարդիկ ինչպէս իրենց գլուխը քարին կը զարնեն, սերունդ կրթելու համար։ Այստեղ եւ աւելի հեռուները։

Այդ ճիղին մէկ ծերսը միայն պարզած եղանք։ Այն ալ աղօտ դիծերով։

Մխիթարի շուքին հետ, որքա՜ն չունչեր կր հեւան նոյն ճամբուն վրայ, դաղութէ դաղութ։

Շ.

Հիւծ Հայեր ողջ ողջ վառած

Աղեխարշ լուր մը պէյրութէն, անհատական նամակով մը.— Ցունիս 8ի կիրակին, խումբ մը երիտասարդներ Այնճարէն ճամբայ ելած էին դէպի Պէյրութ, առաջնորդութեամբ Տոքթ. Ռեթէոս Գուլումճեանի։ Ճամբան ինքնաշարժը շրջելով, հրանիթը կը բռնկի եւ երիտասարդ բժիշկին ու չորս ընկերներ ողջ ողջ կը վառին, միւսները կր վիրաւորուին։

Կը սպասենք մանրամասնութեանց։

Ցեցադիմակաւ շարժուն Թուրիոյ մէջ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերը զարմանազան տեղեկութիւններ կը հաղորդէ յետաշրջական շարժումի մը մասին։ Դատեցէք խորագիրները.— «Նռղկանիճ եւ զարմանիճ պատճառող դէպք մը» — «Պիւյիւք Տօղու» թերթը յանդգնեցաւ Աթաթիւրքի հայհոյել, հրատարակելով Բիզա Թէվֆիֆի հին էջերը։— Թերթին հրատարակիչը ձերբակալուեցաւ» եւն։

«Մարմարա»ն է որ կը պատմէ (6 Ցունիս).— Թուրք Հանրապետութեան պատմութեան մէջ, աննախընթաց դէպք մը պատահեցաւ երէկ՝ ընդհ. զարմանք եւ բուռն վրդովում պատճառելով հանրային կարծիքին։

«Պիւյիւք Տօղու» թերթը հրատարակած է Ֆիլօզոֆ Բիզա Թէվֆիֆի մէկ քերթուածը, զոր բանաստեղծը գրի առած էր տարիներ առաջ արտասհման գտնուած միջոցին։ Թերթը այդ առիթով յանդգնած է հայհոյել Աթաթիւրքի։ «Պիւյիւք Տօղու» չէ բաւականացած մի միայն քերթուածը արտատպելով եւ իր կողմէ աւելցնելով ծանօթագրութիւն մը, որ կր յիշէ Սուլթան Համիտի շրջանը։ Ցայտնի չէ թէ, «Պիւյիւք Տօղու» միտի շրջանը։ Ցայտնի չէ թէ, «Պիւյիւք Տօղու» հանդիսը ինչ նպատակով կատարած է նման յանդգնութիւն մը, որ ընդհանուր զայրոյթ պատճառած է։

«Ճումհուրիյէթ» կը գրէ թէ «Պիւյիւք Տօղու, թերթը իր այս դաւաճանական արարքով անարգած է Թուրք ազգին մեծագոյն հերոսը եւ նոյն ինքն Թուրք ժողովուրդը։

Ընդհ. դատախազութիւնը անմիջապէս հետապնդման ձեռնարկեց Նէճիպ Ֆազըլ Քըսաքիւրէկի դէմ, իբրեւ թերթութիւնը անարդող եւ սուլթանութեան ի նպաստ քարոզութիւն կատարող։ Ամբաստանեալը յանձնուեցաւ Պատժական Ա. Ատեանին որ որոշեց ձերբակալեալվիճակի մէջ դատել զայն։ Նէճիպ Ֆազըլ խոկոյն ձերբակալուեցաւ եւ բանտ ղրկուեցաւ։

Ֆիլօզոֆ Բիզա Թէվֆիֆ յայտարարած է.— Այդ քերթուածը գրած եմ արտասահմանի մէջ 1925ին, երբ այն տպաւորութեան տակ կը գտնուէի թէ անիրաւ կերպով երկրէն վտարուած եմ։ Նէճիպ Ֆազըլ իր ընկերներէն մէկուն միջոցով ինձմէ ուզեց քերթուածը։ Մերժեցի, յայտնելով թէ ոչ ոք իրաւունք ունի հին խնդիրներ քրքրելու։ Չեմ գիտեր թէ ո՞ւրկէ գտեր եւ հրատարակեր է քերթուածս։

Ուրիշ մանրամասնութիւններ՝ յաջորդով։

ՏԱՍԸ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐ. ՄԻՋՆՈՐԴԱՔԻ ստացած էր կալուածական գործակալ մը, երեք յարկաբաժիններ վարձու տալու համար։ Բանտարկուեցաւ, երկու «բախտաւոր» վարձակալներու հետ։ Համրանք չունին այսպիսի գործերը, իբրեւ հետեւանք բնակարանի տագնապին։

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ մէջ ձերբակալուեցան 36 երի տասարդներ, այն ամբաստանութեամբ թէ կ'ուղէին վերակազմել նախկին ֆաշական կազմակերպութիւն մը, «երկաթեայ պահակներ», Եաշի մէջ։ Նոր կազմակերպութիւնը կը կոչուի «Նաչի եղբայրներ» եւ կը բաղկանայ ուսանողներէ։

ԱՐԺԱՆԹինի կառավարութիւնը արտօնուեցաւ բնդունելու այն օտարականները որոնք ազգականներ ունին երկրին մէջ։

ԼԵՀԱՍՏԱՆի հանքածուխի արտադրութիւնը հետզհետէ բարձրանալով, 58—60 միլիոն թոնի պիտի հասնի այս տարի։ Մայիսի արտադրութիւնը (23 օր) հասած էր 4.459.204 թոնի։

ՆՈՐ ԴԻՄԱՏՈՄՍԵՐԸ պիտի բաժնուին Ցուլիս-Օգոստոսի պաբենատոմսերուն հետ, թիւ 38 կտրոնին փոխարէն։ Այս ծխատոմսերը արժէք պիտի ունենան 1947ի վերջին վեցամսեայի համար։

Թուրքիան ամերիկեան գաղթավայր»

«Փրաւտա», Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը կը գրէ թէ քաղաքին ժողովրդավար շրջանակներուն մէջ «մտահոգութիւն կը պատճառէ այն հեռանկարը թէ Թուրքիան Մ.Նահանգներու մէկ գաղթավայրը դառնալու վրայ է»։

Յօդուածագիրը մը, Վերչինին, դիտել կուտայ այս առթիւ.— «Իրենց օգնութիւնը ընծայելով Թուրքիոյ, Ամերիկացիները կատարելապէս անտեսած են երկրին դերիչխանութիւնը»։ Ցետոյ խօսելով Թուրքիա ղրկուած ամերիկեան զինուորական պատուիրակութեան մասին, յօդուածագիրը կ'ըսէ.— «Զինուորական տեսակէտով Թուրքիա կորսնցուցած է իր անկախութիւնը։ Հասարակ մահկանացուներ մտահոգութեամբ դիտել կուտան թէ «Թուրքիան հետզհետէ կը դառնայ հնդկախոզ մը (դիտական փորձերու ենթարկուած կենդանի)։ Այս առթիւ կը յիշեն զերման զինուորական պատուիրակութիւնը որ կ'ներշնչէր արդիացնել Թրքական բանակը եւ որ այնքան վտանգներու առաջնորդեց իրենց երկիրը»։

★ Անդարայէն կը հեռագրեն թէ ամերիկեան դեսպանը երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Թուրքիոյ արտաքին գործերու նախարարութեան ընդհ. քարտուղարին հետ։ Ժողովակցութիւնները շարունակուեցան երէկ, երկուշաբթի, վերջնական ձեւ տալու համար ամերիկեան օգնութեան ծրագրին։

Պիտի կրնա՞ն փրկել Եւրոպան

ԿԱՐԵՒՈՐ ԽՈՐՀՐԴԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՓԱՐԻԶԻՄԷՋ

Պ. Պեվին, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Փարիզ կը հասնի այսօր, երեքշաբթի, խորհրդակցելու համար Պ. Պիտոյի հետ, Ջօր. Մարշըլի առաջարկի մասին որ կր տրամադրէ տնտեսական ծրագիր մը մշակել Եւրոպայի վերակազմութեան համար։ Այս այցելութիւնը առաջարկած էր Պ. Պեվին եւ անմիջապէս ընդունուեցաւ Պ. Պիտոյի կողմէ։ Փարիզի քաղաքական եւ դիւանագիտական շրջանակներու մէջ անձկութեամբ կը հետեւին այս անցուդարձին եւ շատ գրամացած են որ Անգլիա այսքան կ'աճապարէ։

Մրեւնոյն ատեն կը ծանուցուի թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը կը խորհրդակցի Ա. Միութեան հետ, իմանալու համար անոր տեսակէտը Եւրոպայի տնտեսական գործակցութեան մասին, մանաւանդ որ ամերիկեան ծրագիրը դուրս չէ ձգած Ռուսիան։ Խորհրդակցութիւններ կրկատարուին նաեւ Հոլանտայի, Պելժիոյ, Լիւքսէնպուրգի հետ որոնց մաքսային միութիւնը հաստատուեցաւ այս տարուան սկիզբը։

Բրիտան. կառավարութիւնը մասնաւոր կարեւորութիւն կ'ընծայէ Ֆրանսայի մասնակցութեան, հետեւաբար անհրաժեշտ համարած է նախ անոր միտքը չօշափել, ամերիկեան աջակցութենէն օգտուելու համար։ Պ. Պեվին երկու օր պիտի մնայ Փարիզ, տեսակցելով Պ. Ռամատիէի եւ Պ. Պիտոյի հետ, իրեն կ'ընկերանայ տնտեսական մասնագէտ մը։ Երբ Լոնտոն վերադառնայ, հոն հասած պիտի ըլլայ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան տնտեսական գործերու վարիչը, միւսին բերելով ամերիկեան օգնութեան ծրագրին մանրամասնութիւնները։ Այսպէս երեք մեծ պետութիւնները լիովին պիտի լուսաբանուին բոլոր հարցերու մասին։ Մնաց որ, անգլեւֆրանսական տնտեսական խորհրդակցութիւնները կը չարունակուին անցեալ յունուարէն ի վեր, երբ կնքուեցաւ գինակցութեան դաշինքը երկու երկիրներուն միջեւ։

Համայնավարական շրջանակներու մէջ ամերիկեան օգնութեան ծրագիրը կը նկատուի արեւմտեան խմբակցութիւն մը կազմելու ձեռնարկ, բայց մինչեւ որ Մ. Միութիւնը ժխտական դիրք չբռնէ, գործակցութեան ամէն յոյս կորսուած չէ։

Թրումըն կը վերադրէ Հունգարիան, Ռումանիան եւ Պուլկարիան

Մ. Նահանգներու նախագահը յունիս 14ին ստորագրեց Իտալիոյ, Հունգարիոյ, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ հաշտութեան դաշնագիրներուն վաւերացման դիրերը։ Մասնաւորապէս ծանրանալով իտալական դաշնագրին վրայ որ նոյնպէս վաւերացուած է Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի կողմէ, նախագահ Թրումըն յայտարարեց.— «Այս վաւերացումով կը փակուի իտալեւամերիկեան յարաբերութեանց մէկ դժբախտ գլուխը։ Միեւնոյն ատեն կը բացուի նոր շրջան մը որուն վրայ յոյսով եւ վըստահութեամբ կրնայ նայիլ իտալացի ժողովուրդը։ Դաշնագրին կարգ մը պայմանները չեն համապատասխաներ մեր բաղձանքներուն, բայց խաղաղութեան վերահաստատումը նորէն հիմք մը կ'ապահովէ կառուցանելու համար աղատ եւ ժողովրդա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. Էջ)

«Ընտիր էջեր Հայ Գրականութեան»

Հայրապատկէն հատած ամէն գիրք կամ պար-
բերական հասկնալի հետաքրքրութեամբ եւ յու-
զումով կ'ընդունուի արտասահմանի ընթերցողնե-
րու կողմէ: Երկար ու տաժանելի եղաւ խզումը
Մայր Հայրենիքի եւ Սփիւռքի միջեւ: Ծանր է
վերջինիս հայրենաբաղձ կարօտը՝ հայրենի հո-
ղին, օդին, մշակոյթին: Եւ, կարծես տաժանքը ա-
ւելի սաստկացնելու նպատակով՝ Հայրենիքի նոյն
իսկ հոգեւոր դուռները ամուր փակուած կը պահ-
ուին: Եւ ինչ որ մերթ ընդ մերթ դուրս կ'ինկայ
այդ դուռներու ճեղքերէն, անհուն հետաքրքրու-
թեամբ կ'ընդունուի դուրսը, ինչ որ ալ ըլլայ ա-
նոր իրական արժէքը:

Արդեւափակ Հայրենիքէն դուրս ինկած ու մե-
ղի հասած դիրքերէն մէկն ալ ահա՝ այս հատոր-
փոր հատորը — «Ընտիր էջեր Հայ Գրականու-
թեան, հնագոյն ժամանակներից մինչեւ մեր օրե-
րը»՝ խմբագրութեամբ Գրիգորեան Հրաչեայի,
Զարեան Նայիրիի, Զարեան Ռուբէնի, Զօրեան
Ստեփանի, Թուխեան Էդուարդի եւ Իսահակեան
Աւետիքի: 1160 էջեր, լոյս տեսած 1946ին, Երեւա-
նի մէջ, Հայպետհրատի հրատարակութեամբ: Գի-
նը՝ 120 րուբլի կամ 20 տոլար: Հատորի նիւթերը
ընտրած եւ բնագիրը տպագրութեան համար պատ-
րաստած են փրոֆ. Կ. Մելիք-Օհանջանեան, Հր.
Մուրատեան, Մ. Հիւսեան, Ս. Տարօնցի եւ Ն.
Մուրատեան: «Կազմը, փորղացը, անուանաթեր-
թը եւ չմուգտիտուլները՝ Կ. Տիրատուրեանի»:
Հատորի նպատակն է՝ «ամփոփել հայ գեղարուես-
տական խօսքի լաւագոյնը, այն ընտիրը, որ մեր
ժողովուրդը ստեղծել է հնագոյն ժամանակներից
մինչեւ մեր օրերը»: «Նիւթերի ընտրութեան հար-
ցում խմբագրութիւնը ղեկավարուել է գեղար-
ուեստականութեան սկզբունքով՝ նախապատուու-
թիւն տալով, ի հարկէ, դեմոկրատական - ժողո-
վրդային ոգով գործերի, որոնք բնորոշ են հզի-
նակի եւ նրա ժամանակաշրջանի առաջատր մտա-
ծողութեան համար»:

Եթէ նկատի ունենանք, որ «դեմոկրատական-
ժողովրդային» սկզբունքը բոլշեւիկների բերնին
մէջ յատուկ իմաստ ունի, սպասելի էր, որ «Ըն-
տիր էջերն» ալ կազմուած ըլլային ընդունուած
շաբլոնով — միակողմանի ու միտումնաւոր —
բայց պէտք է նշել, որ այս տեսնդենցը նուազագոյն
չափով է արտայայտուած: Հատորը, ընդհանուր
առմամբ, կազմուած է գործի լրջութեան դիտակ-
ցութեամբ եւ հնարաւոր լրջութեամբ ու բարեխղ-
ճութեամբ: Պակասութիւնները, ամենայն հաւա-
նականութեամբ, մեծ մասամբ տեղի ունեցած են
կազմողներու եւ խմբագիրներու կամքէն անկախ,
իրենք հետեւանք Երեւանի մէջ տիրող առարկայա-
կան պայմանների:

Այսպէս, մի չարք տաղանդաւոր հեղինակնե-
րու երկեր տեղ չեն գտած հատորին մէջ: «Հնագոյն
ժամանակներից մինչեւ մեր օրերը» Հայ Գրակա-
նութեան մէջ, ըստ Երեւանցիներու, տեղ չունին
Արփիարեան Հայրիկը, Թլկատինցին, Աւետիս Ահա-
րոնեանը, Լեւոն Շանթը, Կոստան Զարեանը, Հա-
մաստեղը եւ ուրիշ տարաշխարհիկ հեղինակներ, որոնց
գործերը դեռ «դեմոկրատական ժողովրդային», կամ «գեղարուեստական սկզբունքին» համապա-
տասխան չեն նկատուիր Հայաստան մէջ: Հատորէն
դուրս ձգուած են եւ Ակսէլ Բակունց, Դուրգէն
Մահարի, Ալազան, Վաղարշակ Նորենց, Վահան
Թոթովենց, Զապէլ Եսայեան, Մկրտիչ Արմէն, ու-
րոնք տարիներ առաջ պայծառօրէն կը փայլէին
սովետական գրականութեան երկնակամարին վը-
րայ: Բայց ո՞ւր են այժմ, ո՞ղջ են, մեռա՞ծ —
փաստը այն է, որ անոնց անուններն ու գործերը
չեն յիշուիր «Ընտիր էջեր»ու մէջ: Եւ Ա. Իսա-
հակեան, Հայոց նոր գրականութեան նահապետ -
ները մէկը, տախտակած է, իբրեւ խմբագիր, նա-
տիլ Նայիրի Զարեանները քով, որոնց խղճի վը-
րայ ծանրացած է Բակունցներու եւ Մահարիներու
մատնութեան պատասխանատուութիւնը: Ինչպի-
սի՛ ողբերգութիւն արթուն խղճի տէր մարդու մը
համար...

Հատորի մէջ տեղ գտած է սակայն Զարենց,
որ առեն մը նոյնպէս անհետացած էր սովետահայ
գրականութեան հորիզոնէն: Հատորէն կ'իմանանք,
որ Զարենց մեռած է 1937ին: Տասը տարի ուրեմն
անոր մահր գաղտնի պահուած է եւ անոր ա-
նունը չէ յիշուած սովետական հրատարակութիւն-
ներու մէջ: Ո՞ր մեղքի համար — յայտնի չէ: Ինչ-
պէս պաշտօնապէս յայտնի չէ նաեւ, թէ ի՞նչ
պատճառով Բակունցներն ու Մահարիները, յան-
կարծ, անյայտացան ո՛չ միայն գրական բեմէն,
այլեւ կեանքի ասպարէզէն:

Այս թերութեամբ հանդերձ՝ «Ընտիր էջեր»ը
արժէքաւոր հրատարակութիւն է: Մասնաւորա-
պէս ամոր առաջին եւ միջին մասերը կազմուած են
խնամքով, բազմակողմանի նիւթերով, ճոխ ու հե-
տաքրքրական: Կազմողները վերաբերած են դէպի
գործը բարեխղճութեամբ ու սիրով, ակնհրեւ ճե-
ռնհասութեամբ ու հեղինակութեամբ: Սովետա-
կան հրատարակութիւններուն յատուկ սովորական
անփութութիւնն ու թափթփածութիւնը բացակայ-
են այս հատորէն, որ արտաքինով ալ վայելուչ է
եւ պատկառազդու: Սրբագրութիւնը սակայն կը -
նար աւելի խնամքով կատարուիլ:

Հատորը կը բացուի «Գողթան երգեր»ով: Հոս
առաջ է բերուած այն ամէնը՝ ինչ որ ժառանգու-
թիւն մնացած է մեզ նախաքրիստոնէական շրջա-
նէն: Ապա կուգան «Գուսանական երգեր» — հայ-
րէններ, անուանիներ, Ակնայ օրօրներ: Ապա՝ «Վի-
պական երգեր», որոնց մէջ Մոկաց Միրզէն, Կա-
րոս Խաչը եւայլն: Ապա՝ «Խորս» — Սասմայ Ծր-
ուեր — Հորս պատում՝ երկուքը Մոկաց խումբէն,
երկուքը Մուշ-Ալաշկերտէն: Ճաշոցդր՝ «Աչխա -
տանքային, Հարսանեկան եւ Սիրային Երգեր»՝
ժողովրդական բանահիւսութենէն: Այնուհետեւ՝
«Առակներ», «Հէքիաթներ» — նոյնպէս ժողովր -
դական բանահիւսութենէն: Իրրեւ «ժողովրդական
բանահիւսութիւն» առաջ բերուած են Լենինին ու
Ստալինին նուիրուած ջատագովական ոտանաւոր -
ներ ու երգեր, որոնք տեղ պէտք է չունենային
լուրջ հատորի մը մէջ: Նմոյշ մը միայն.—

Անտէր եմ, տէր չունիմ մեմ,
Անհէր եմ, հէր չունիմ մեմ,
Հըմիկ Ստալինը մեր
Համ ընկեր ա, համ էլ հէր...
Անտէրին տէ՛ր Ստալին,
Անհէրին հէ՛ր Ստալին,
Խեղճի, զուրկի, աղէատի
Ախպէր — ընկեր Ստալին:

Եւ կամ, տեսէ՛ք թէ ինչ կ'երգեն հայ հանքա-
փորները.—

Դու կանգնել ես մեր թիկունքին,
Էհ՛յ ջան, դու մեր Ստալին,
Ձիմըս էլ մատաղ Ձու ջանիքին,
Դու մեր ազիզ հէր Ստալի՛ն.
Միշտ մերն ես,
Մեր հէրն ես,
Մեր պատուական
Ընկերն ես,
Բարի, իմաստուն Ստալին:

Ճաշոցդ բաժինը — «Հին եւ Միջին Դարերի
Գրականութիւն» — կարելի է ըսել, հատորի ամե-
նէն արժէքաւոր եւ հետաքրքրական մասն է: Այս-
տեղ հատուածներ բերուած են մեր պատմիչներէն
— Փաւստոս Բիւզանդ, Մովսէս Խորենացի, Եղի-
շէ, Ղազար Փարպեցի, Ցովհ. Մամիկոնեան, ա-
նանուն դրուցատիրներ, վկայաբանութիւններ: Կո-
միտասի «Անձինք Նուիրեալք» չարականը, Դաւ -
թակ Քերթողի «Ողբք ի մահն Զեւանշիրի», Գրի-
գոր Նարեկացիէն աղօթքներ, Ցովհաննէս Սարկա-
ւագ Վարդապետէն, Ներսէս Շնորհալիէն հոգեւոր
երգեր ու քերթուածներ, Մխիթար Գոշէն եւ Վար-
դան Այգեկցիէն առակներ, տաղեր Ֆրիկէն, Կոս -
տանդին Երզնկացիէն, Ցովհաննէս Պլուզէն, Յա -
կոբոս Կեչառեցիէն, Առաքել Բաղիշեցիէն, Մկր-
տիչ Նաղաշէն, Ցովհաննէս Թլկուրանցիէն, Գրի-
գոր Աղթամարցիէն, Նահապետ Քուչակէն, Ցովա-
սաֆ Սեբաստացիէն, Նաղաշ Ցովնաթանէն, Սա -
յաթ Նովայէն եւ ուրիշներէ:

Նիւթերու ընտրութիւնը ընդհանուր առմամբ,
կատարուած է յաջող, թէեւ «դեմոկրատական ժո-
ղովրդային» սկզբունքը արդելք եղած է, որ մեր
եկեղեցական բանաստեղծութեան գոհարները ան-
տեսուին: Մեր անմահ չարականներու հարուստ
դանձը թողնուած է գրեթէ անձեռնմխելի. նոյն -
պէս եւ հոգեւոր ճառերը եւ յատուկեան դրա-
կանութիւնը: Ագաթանգեղոսի, Եղնիկի, Կորիւնի
պէս մատենադիրներ նոյնպէս անտեսուած են:
Բայց ինչ որ տրուած է՝ առատ համար ալ պէտք
է երախտապարտ լինել: Ողջունելի է նաեւ այն
փաստը, որ հին գրականութեան լեզուն ալ՝ գրա-
բարը պահուած է, որ առանձին համ կուտայ հա-
տորին:

«Նոր Գրականութիւն» բաժինը կը բռնէ հա -
տորի համաբեր մէկ քառորդ մասը: Այստեղ տեղ
գտած են ամբողջական երկերու հատուածներով
Ցար. Ալամդարեանէն սկսած մինչեւ Վահ. Տէր-
եան՝ արեւելահայ եւ արեւմտահայ հեղինակներ,
կարելի է ըսել, իրենց ամենաընտիր գործերով:
Մանաւորապէս լայն տեղ տրուած է Ցով. Ցով-
հաննիսեանին, Ցովհ. Թումանեանին, Ա. Իսա -
հակեանին, Վահ. Տէրեանին: Ռ. Զարդարեանէն
առնուած է միայն մէկ կտոր՝ «Տան Սէրը»: Հա-
մեմատաբար, լայն տեղ տրուած է եւ Գր. Զոհրա-
պին, Դ. Վարուժանին, Պետ. Դուրեանին, Սիա-
մանթոյին: Ինտրա, Տէմիրճիպաշեան, Տ. Զէօ -
կիւրեան, Գ. Բարսեղեան եւ ուրիշ արեւմտահայ
դրողներ արժանի չեն նկատուած հայ գրականու -
թեան «Ընտիր էջեր»ու մէջ աթոռ գրաւելու:

Հատորին վերջին մասը — մօտ 160 էջ — յատ-
կացուած է «Սովետական Գրականութեան»՝ Ցակ.
Ցակոբեանէն սկսած մինչեւ Հրաչեայ Ցովհաննիս-
եան: Այստեղ ամփոփուած է սովետահայ հին ու
նոր հեղինակներու երկերու ընտրովի մասը: Հե-
տաքրքրական է, որ հատորի մէջ տեղ գտած են
նաեւ երկեր, որոնք մինչեւ վերջերս արդելքի տակ
էին, ինչպէս Զարենցի «Ես իմ անուշ Հայաստա-
նիս»: Եւ Զարենցին տեղ տրուիլն ինքնինարդէն ե-
րեւոյթ է — յետ մահու սրբագործո՞ւմ:

Շարք մը տակաւին խակ եւ անորոշ երիտա -
սարդ գրողներու կողքին, այս բաժնին մէջ ամփո-
փուած են տաղանդաւոր եւ արդէն անուն ունեցող

Մեր Հայրենիքը.— Բարձր Հայր

Կարնոյ արեւելեան կողմը բարձրացող լեռնե-
րը թոյլ կուտան որ, այդ տպահով ռազմախարիսխէն մեկնող օտարը, անվտանգ ոտնձգութիւններ
կատարէ հայկական հողի վրայ:

Սակայն արեւմտեան կողմէն, բերդաքաղաքը
պաշտպանողական բնական գծէ մը զուրկ ըլլալով,
կարելի չէ զայն մեկնակէտ դարձնել:

Արշակ Բ.ի օրով Շապուհի զօրքը, Բարձր
Հայքի վրայով եկաւ Բասէն, ուր պարտուեցաւ:

Վարդգատ պարտուեցաւ Կարնոյ դաշտին
մէջ Մանուէլ Մամիկոնեանէ, եւ պարտաւորուե -
ցաւ հրաժարիլ Հայաստանի գահէն: Թէոդոս Բ.
կայսրը հրամայեց Անատոլ զօրավարին հիմնել
կարմիր բերդաքաղաքր եւ զայն դարձնել Արեւելքի
բիւզանդական ամուր զօրակայան:

Վահան եւ Մուշեղ Մամիկոնեանները, Կար -
նոյ Շամբի եւ Արծաթիի մօտ յաղթեցին Պարսից:

Անցնելով նորագոյն ժամանակներու ԺԱ. դա-
րուն Սելճուքները աւերեցին Արծնը եւ Սպերը,
Ալփ Արսլանի օրով տիրեցին Կարնոյ, որ դարձաւ
անկայտ էմիրութիւն մը:

Կարնոյ էմիրներէն նշանաւոր էր Ալի Արմնի,
որ ըստ աւանդութեան ամէն արեւածագին մարդ
կը սպաննէր եւ ամէն արեւմուտին կոյս կը պղ-
ծէր:

Վրացիները Գէորգ Գ.ի օրով պահ մը տիրե-
ցին Կարնոյ: Դաւիթ Թագաւորը սրէ անցուց Սել-
ջուկ Թուրքերը:

Գոնիայի Սելճուքներէն Րուքնէտտին զայն ա-
ռաւ, բայց պարտուեցաւ Զաքարէէ: Զաքարէ եւ
Իւանէ հպատակեցուցին Կարնոյ էմիրը:

1514ին Կարին անցաւ Օսմանցիներու ձեռքը:
Մինչեւ Ռուսերու հանդէս գալը Օսմանեան շրջա-
նի դիմաւոր դէպքերն են, Շահ Թահմազի, Շահ
Աբասի, Ամիր Գումնա խանի եւ Թահմազղուլիի
պարսկական աւերումները, Ջելալիներու ու Ասա-
ղա փաշայի ապստամբութիւնները: Պասգեւիչ 1829

հեղինակներու գործեր, ինչպէս Գեղամ Սարեանի,
Սարմէնի, Սողոմոն Տարօնցիի, Ցովհ. Շիրազի,
Սիլվա Կապուտիկեանի, Գուրգէն Բորեանի, Հռիփ.
Պօղոսեանի, Մարօ Մարգարեանի եւայլն: Հա -
րուստ է, մանաւանդ, բանաստեղծական բաժինը:
Արձակագիրները ներկայացուած են, գլխաւորա -
պէս, հին հեղինակներով — Դ. Դեմիրճեան, Ստ.
Զօրեան, Մ.ք. Մանուկեան, որոնք չեն դիտեր
ինչ աղբարացումով «Սովետական Գրականութիւն»
բաժինին մէջ են գրուած եւ եթէ ասոնք «սովետա-
կան» հեղինակներ են, ի՞նչ իրաւամբ Վահան Տէր-
եանը կամ Ա.ւ. Իսահակեանը դուրս են ձգուած:
Մանաւանդ, Ա.ւ. Իսահակեանը, որ կաչիէն դուրս
կուգայ «սովետական» տիտղոսին արժանանալու
համար:

«Սովետական Գրականութեան» բաժնի ընթեր-
ցումը ակամայ առիթ կուտայ տրոշ խորհրդածու-
թիւններու: Անկասկած, տաղանդաւոր ուժեր կան,
Հայաստանի մէջ, մանաւանդ, նոր սերունդէն,
ինչպէս Ցովհ. Շիրազ, Սարմէն, Ս. Կապուտիկ -
եան են. բայց սովետական դրական ստեղծագոր-
ծութիւնը, իր ամբողջութեան մէջ, դեռ չատ հե-
ռու է կատարելութենէ: 160 մեծադիր էջերու մէջ
առաջ բերուած նիւթը, որ պէտք է ենթադրել՝
լաւագոյն մասն է սովետահայ դրականութեան,
իր մէջ չատ քիչ երկեր կը պարունակէ, որոնք
տեւականութեան կեանքի: Սովետահայ դրականութեան տեմանները նեղ են, արմատները ոչ-խորունկ, ար -
ուեստը՝ միջակութենէն ոչ բարձր: Դժուար է ցոյց
տալ գործ մը, Զարենցի երկերէն դուրս, որոնք
դրոշմուած ըլլան իսկական արուեստի կնիքով:
Մեղքը, ի հարկէ, հեղինակներունը չէ, այլ այն
պայմաններուն, որոնք կը կաչկանդեն տաղանդի
թեւերը:

Փորձեցէք համեմատել «Ընտիր էջեր»ու «Սո-
վետահայ Գրականութիւնը» նոյնիսկ Սփիւռքի հայ
գրականութեան հետ որ այնքա՜ն ստեղծագործական-
ակութեան առարկայ դարձաւ Հայաստանի Գրող-
ներու Համադումարին մէջ. կրնա՞ք ցոյց տալ Կ.
Զարեանի «Նաւր Լերան Վրայ»ի նման գործ մը,
կամ Համաստեղի «Գիւղը» կամ «Սպիտակ Ձիա -
ւորը» յիշեցնող երկեր: Ակսէլ Բակո՞ւնց — բայց
անոր գործերը թապուի տակ են: Զարե՞նց: Ուրիշ
ի՞նչ կարելի է հակադրել: Եւ մի՛ մոռնաք, Սփիւռ-
քի գրականութիւնը գուրկ է զարգացման հիմնա -
կան պայմաններէն — ազգային հողէն ու միջավայ -
րէն: Այս պայմանը ունի սովետահայ գրականու -
թիւնը, բայց գուրկ է միւս անհրաժեշտ պայմա -
նէն — անհատի ստեղծագործական ազատութենէն:
Ուր չկայ անհատի ազատութիւն՝ չի կրնար գո -
յութիւն ունենալ եւ ազատ ու զարգացած գրակա-
նութիւն:

Այս իսկ պատճառով «Ընտիր էջեր Հայ Գրա -
կանութեան» հատորի առաջին եւ վերջին մասերը
խոտոր կերպով կը համեմատին իրարու. սովետա-
կան գրականութիւնը դեռ հեռու է հին, միջնա -
դարեան ու նոր գրականութեան արժանաւոր ժա-
ռանգորդը ըլլալէ:

Ս. ՍԱՄՈՒՐԵԱՆ

Յունիսին դրաւեց Կարինը եւ 7 Յուլիսին մտաւ Բաբերդ։ Հաշտութեան դաշնագրով Կարին վերադարձուեցաւ Թուրքիոյ, 20.000 Հայեր ղաղթեցին Կովկաս։

1878ին Երզրումը պաշտպանող Թրքական ուժերը դիրք բռնած էին Տէվէպօյնուի եւ Քարկա – վաղարի մէջ։

Թուրքերը հակայարձակման ղիմելով, անխոհեմաբար մինչեւ Ուղուն Ակմէչ յառաջացան։ Հոն ուռս հեծելազօրքի եւ հետեւակներու ահռելի կրակը զերծնք կոտորակեց եւ խուճապի մատնեց։ Ռուսերը օգտուելով առիթէն, իրարու ետեւէ դրաւեցին այդ ռազմաչքնքի Թրքական դիրքերը։

Թրքական աջ թեւը պաշարուելու վտանգի տակ մնալով, հարկադրուեցաւ նահանջել։

Ինուս իր կարգին ինկած էր։ Ռուսերը դիւրայինն յարձակումով առին Ալիզիէն, սակայն Մէճիտիէ ամրոցը չկրցին գրաւել։ Ապա Քէօշքը, Թաֆթան, Հինճքը, Թուլանչը, Զիֆթլիքը եւ Իւլեման գրաւելով պաշարեցին Երզրումը, որ Փետրուար 22ի դինադադարով յանձնուեցաւ Ռուսիոյ եւ Լազարեւ Հայ զօրավարը մտաւ բերդաքաղաքը։

Պերլինի դաշնագիրը Երզրումը վերադարձուց Թուրքիոյ։

1895ի կոտորածներու ժամանակ Զիթող Հայկական դիւղը ուժգնօրէն դիմադրեց, եւ թոյլ չըտուաւ որ Քարդարար խուժանը մօտենայ դիւղին։

1916ի փետրուարին Ռուսերը Թուրքերու ուշադրութիւնը Փալանտէօքէնի, Տէվէպօյնուի եւ Քարակէօսէկի վրայ կեդրոնացնելու համար, յարձակեցան այդ ամուր դիրքերուն վրայ։ Մինչ Դ. զօրաբաժինը յանկարծակի կը գրաւէր Քարկափաղարը։

1916ի Յունիսին Թուրքերը հակայարձակման դիմեցին Տրապիզոնի եւ Բղիի ճակատներուն վրայ։ Իրենց նպատակն էր Ռուսերու ուշադրութիւնը Տրապիզոնի վրայ կեդրոնացնել եւ Երզրումը վերադրաւել։ Ռուսերը Թրքական յարձակումը հակազդելու համար, դէպի Մամախաթուն չարժման մէջ դրին 39րդ զօրաբաժինը եւ հայկական Ա. սումարտակը, որ բռնեց Քիւքիւրալիւ դիւղը։ Յուլիսին երկու անյաջող փորձերէն վերջ, ծանր կորուստներով դրաւեցին 2350, 2300 եւ 2660 բարձունքները։

Այս յաջողութիւնը պատճառ եղաւ որ Թուրքերը իրարու ետեւէ պարպեն Մամախաթունը, եւ Բաբերդը։ Հայկական Ա. դումարտակը 39րդ զօրաբաժնին յառաջապահի դերը ստանձնելով, 24 Յուլիսին Թուրքերը դուրս նետեց Երզնկայէն։

Սայքս - Փիքօ համաձայնութիւնը նուիրադործեց ռուսական տիրապետութիւնը Երզրումի վրայ։ 1917ին ծագեցաւ բոլշեւիկեան յեղափոխութիւնը։ Լէնին 1918ի Յունուարի հրովարտակով կը ճանչնար Թրքահայաստանի անկախութիւնը, մինչ ռուս զօրքը «դէպի տուն» կը դառնար...

Սեպուհ փոքրաթիւ ուժերով բռնեց Բաբերդը եւ Քիլքիտը։ Մուրատ կը հրամայէր Երզնկայի ճակատին եւ դունդին։ Իսկ Երզրումի մէջ Հայերը ունէին տեղացիներէ կազմուած դունդ մը, Հայկական Ա. հրացանաձիգ դունդը եւ Երեւանէն եկած դումարտակ մը։

Երեք ճակատներուն վրայ համազումար 3100 սուին, 400 սուր եւ 8 թնդանօթ։ Կարին էին Թորդոմ, աւելի յետոյ Անդրանիկ որ ստանձնեց ճակատին ընդհանուր հրամանատարութիւնը։

Անդրանիկ ուչ հասաւ Երզրում։ Արդէն Երզնկա եւ Բաբերդ ինկած էին։ Երզրումի մէջ կային 20.000 Թուրք բնակիչներ, որոնց 7 հազարը զին – եալ։ Քիւրտերը բացէ ի բաց միացան Թուրքերու եւ անոնց տուին 3500 հեծեալ։ Կար նաեւ Վէհիպ փաշայի Գ. բանակը։

Այս պայմաններու տակ 36րդ Թրքական զօրաբաժնի յառաջապահները հասան Ենի Քէօյ, Աշգալէ, Մամախաթուն եւ Կուի լերան կիրճը։

Թուրքերը Աշգալէն եւ Ենի քէօյը գրաւելով, Հայերը քաշուեցան Քորղմա, Երզրում, Բաբերդ եւ Երզրում – Մամախաթուն ճամբուն վրայ։ 27 Փետրուարին Թուրքերը Քիւրտերով զօրացած յարձակեցան Քօրղմայի վրայ եւ երեք ժամուան կռիւէ մը վերջ ետ մղուեցան։

Յաջորդ օրը Ենի քէօյի կողմէն Հայերու թիկունքը անցնելով եւ միաժամանակ դերակշիռ ուժերով ճակատէն յարձակելով, ստիպեցին որ Հայկական ուժերը նահանջեն նախ Ալաճայի եւ ապա Իլճայի վրայ։

Անդրանիկ անոնց դէմ ղրկեց Ա. գունդը եւ բռնեց Արաղ, Արջնիկ, Իշավանք դիծը։ Թուրք անկանոն ուժեր որոնք համախմբուած էին Երզրումի հիւսիս-արեւմուտքը ծանր կորուստով ցրուեցան։

8 Մարտին Թուրքերը սկսան յառաջանալ Ա-րջնիքարայի վրայ, Իլիճայի Հայկական ուժերը թիկունքէն հարուածելու համար։ Արջնիկի մօտ ետ մղուեցան։

11 Մարտին ինկաւ Իլիճան եւ Հայերը քաշուեցան կէղ եւ Խան։ Հակայարձակման դիմեցին կէղի բարձունքները վերադրաւելու համար, բայց չյաջողեցան։ Նոյն ժամանակ Թուրքերը յարձակման անցան Բղիի կողմէն, Թաքի տէրէսիի ճակատին վրայ։ Նախ Իլիճայի եւ Թաքի տէրէսիի միջեւ կապը ապահովող Անկաւիլի զօրամասը նետեցին Թաքի տէրէսիի վրայ, աւելի հարաւ առին Եազմուճուքը։ Զօր. Թորդոմ որ կը հրամայէր Թաքի տէրէսիի ճակատին, Թրքական 2 յարձակումներ ետ մղելէ վերջ, Իլիճայի անկումը իմանալով, պաշարման վտանգի հետեւանքով քաշուեցաւ Երզրում։ Բրտական 1500 հեծեալներ հասան Զիֆթլիք-Թուրչի գծին վրայ։

Անդրանիկ 11 Մարտին հրամայեց Երզրումը պարպել։ Մուրատի հեծեալները ամէնէն վերջը հեռացան եւ պաշտպանեցին հայկական զօրքին եւ Երզրումի Հայերու նահանջը։

Թրքական ուժերը չկրցան հետապնդել նահանջող ուժերը, որովհետեւ տեղացի Թուրքերը 120ի մօտ Հայեր ջարդելէ վերջ, իրար կը կղզոտէին եւ կը հարկադրէին Թուրք հրամանատարութիւնը կարգը վերահաստատել։

1920ի Սեւրի դաշնագրով եւ Ուիլսընի սահմանադծումով Երզրումը արուեցաւ Հայաստանի։ Աւսկ անգամ մը եւս կը նուիրագործուէր Հայերու իրաւունքը Կարնոյ վրայ։

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՆՏՈՆԵԱՆ

ԼՍԿԻՇԷՀԻՐՑԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Էսկիշէհիրցիներու Հայր. Միութեան առաջին ընդհ. ժողովը տեղի ունեցաւ 23 Մարտ 1947ին, Pré St. Gervaisի քաղաքապետարանի սրահներուն մէջ եւ ընտրուեցաւ վարչութիւնը հետեւեալ ան – դամներով.— Պ. Պ. Յովհաննէսեաններուպար, Յակոբեան Արամ, Արապեան Արմենակ, Տալկճեան Թագուր, Հաճընլեան Միհրան, Մինասեան Հրանտ եւ Օր. Պաղտասարեան Մարի։ Դիւանի ատենապետ ընտրուեցաւ Յովհաննէսեան Նուպար, իսկ ատենադպիր Յակոբեան Արամ։

Ժողովի ընթացքին ընդունուեցաւ նաեւ ծրագիր– կոնտնադիրը որ մօտ օրէն առանձին դրքոյկով պիտի տպագրուի եւ բաժնուի բոլոր անդամներուն։

Կը խնդրուի բոլոր Ֆրանսաբնակ Էսկիշէհիրցիներէն իրենց հասցէները տեղեկացնել վարչութեան, որմէ պիտի ստանան հարցարան մը, զոր լեցնելէ վերջ պիտի վերադարձնեն։ Դիմել Պ. Յովհաննէսեանի, 13 rue du Soleil, Paris (20)։ Անճամբ եւս կարելի է դիմել ամէն օր ժամը 14—16, բացի չարաթ եւ կիրակի օրերէն։ Հեռաձայն Mén. 41-67։

★ Ժողովի վերջաւորութեան տեղի ունեցաւ նաեւ միութեան առաջին երեկոյթը, չատ հաճելի մթնոլորտի մը մէջ։ Յաջորդ հաւաքոյթը Յուլիս 13ին, կառչի անտառը։ Մանրամասնութիւնները յառաջիկային։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԻ ուսուցչապետ եւ գիտնական Տքթ. Րոպըրթ Զէյմսըրս, Ապրիլ 19ին հայերէն ճառ մը խօսած է, Հայկական բաւիղ ժամին, Մայր եկեղեցիի եւ Աղբ. Տան ձեռնարկին չուրջ։

Տօքթ. Զէյմսըրս ծնած է Կարին, զաւակն է ծանօթ հանգուցեալ Տքթ. Զէյմսըրսի, որ քառասուն տարիներ իբր միսիոնար գործեց Հայերուն մէջ, մասնաւորաբար Պարտիզակ, իբրեւ տնօրէնն Ամերիկեան բարձր. վարժարանին։

Տքթ. Զէյմսըրս Որդի՝ սահուն հայերէնով եւ ուղիղ առոգանութեամբ, պատմելով իր անցուցած երիտասարդական կեանքը Կարին եւ Պարտիզակ, դրուատիքն ըրած է Հայ. եկեղեցիին կատարած դերին եւ յիշած հօրը խօսքերը, թէ «որ եւ է լեզու այնքան յարմար չէր իր բառերով եւ ձեւերով աղօթելու որքան հայերէնը»։ Գնահատելով ձեռնարկը՝ թելադրած է ուժ տալ անոր յաջողութեան ու եզրակացուցած. «Մենք հոս ամերիկահայութեան համար պէտք ունինք էմմիածնի մը որ Կոմիտասը տուաւ, Վենետիկի Ս. Ղազարի մը՝ որ Ղեւոնդ Ալիշանը տուաւ»։

ԵՂԻՍ. ԴՈՍՊԱՐԵԱՆ՝ Խարբերդի Զէթալու գիւղէն, մեռած է Մ. Նահանգներու Ուօքֆկըն քաղաքին մէջ, 1917ին կամաւոր արձանագրուելով մասնակցած էր Արարայի կռուին։ Իր անխոնջութեան պատճառով ընկերները զինքը կը կոչէին «խնոթ» եղիա։ Նախկին վերակազմեալ Հնչակեան մըն էր եւ Թունդ հայրենասէր։

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

1934ին երուսաղէմ է Օշական, հոն ալ ուսուցիչ ու դրող, հոն ալ սիրուած ու դարձեալ ճամբան պաշարուած իր աշակերտներէն։ Կը խօսեցնեն զայն չատ ընտանի, մտերիմ ոճով մը, պարզ ու չիտակ, տաք ու հաղորդական։ Դասարանէն ներս տղաքը երբեք չեն զգար թէ ինչպէս կը սահին ժամերը։

Օշական կը վերադառնէ իր կորովը, կր փարի դործին նոր ոգեւորութիւնով։ Թորդոմպատրիարքի ներկայութիւնն ալ իրեն կը ներշնչէ ապահովութիւն։ Ուսուցչութենէ դուրս կը հասնի «Սիօն»ի խմբագրութեան ու հոն իր չանքերովր կազմուած Մշակութային Միութեան դասախօսութիւններուն ու իր գրական աշխատանքներուն։ Հոն կ'ունենայ ընկերակցութիւնը Պ. Շահան Պէրպէրեանի ու քաղաքին ակումբներուն մէջ յաճախ խօսք կ'առնէ գրականութեան չուրջ։

1937ին կը ծնի իր վերջին զաւակը, կարօ Օշական։ Այդ կրակէ աչքերով տղեկը իր ապագայվը, միակ՝ մտատանջութեան առարկան է Օշականին, որ իր մահուընէն առաջ իսկ կը զգայ զայն որբութեան մէջ։

Նոյն տարին ունեցաւ լանջատապի ծանր տագնապ մը, անկողին դամուեցաւ աւելի քան երեք ամիս, երկար ժամանակ ուշքը կորսնցուցած վիճակով մը։ Այդ միջոցին Սվիւրքի բոլոր թերթերը վիշտով արձանագրեցին դժբախտութիւնը։

1937ի ամրան մահէն ազատած բերինք զինքը Փարիզ։ Իր հայրենակիցներուն սրտագին հրաւէրները կը յուզէին զինքը ու մինչեւ ղեկտեմբեր դիւղացի այդ ազնուական դրագէտը երախայի մը պէս կը տպաւորուէր, մօր մը համբոյրին մեղկութիւնը զգացող տղու մը պէս կ'անուշնար։

Այս հարուածէն վերջ Օշական ենթարկուած էր հոգեփոխութեան մը։ Տեսեր էր մահը, առեր անոր համը, ու զարձեր էր քիչ մը խորհրդաւոր եւ իր չարժումներուն մէջ, դրական թէ ընկերական, դրած էր չափ, պիտի ըսէի վերապահութիւն, որ չատ յարմար չէր զար իր խառնուածքին, նկարագրին։ Հաշտուած էր բոլորին հետ։ Ունէր քէն անոնց դէմ որոնք իրաւ թէ անիրաւ ծառացած էին իր անձին կամ դրականութեան դէմ, անվայել լուսանքներով։ Հոր մը հոգածութեամբ կ'արտայայտուէր անոնց հետ որ հայհոյելուն մէջ իսկ կրցած էին պուտ մը չնորհ կամ սրամտութիւն դնել, բայց ոչինչ ունէր ըսելիք անոնց որ անտաղանդ դաճաճներ էին։ Սառյիկեան ժպիտ մը, յօնքերու պատռում մը ու արհամարհանք, այսքան միայն։ Կը սիրէր անոնցմէ «ըլլալոցները» — իր բառով— կր մեղքնար «չըլլալոց»ներուն, որոնք նպարավաճառի աչկերտ մը ըլլալէ դուրս ոչինչ ունէին իրենց կոչում։ Իր հայրենակիցները երբ չդայնացած կ'արտայայտուէին, սանձ կր դնէր անոնց բարկութեան ու կը յանձնարարէր ըլլալ պաղարիւն ու վեհանձն։

Տարօրինակ կուգար ինձի ալ այս հոգեփոխութիւնը։ Իր տարեկից հայրենակիցները զինքր ճանչցած էինանանձնաւորի վաղքին մէջ խրոխտ ու կատաղի, կ'ուղէին տեսնել իրենց դիւղի եւ քաղաքի Քիւֆէճեանը յիշեցնող չարժում մը, անոնք ալ անմիջապէս ասպարէդ նետուող կրակոտ խենթ տղան, ու երբ այդպէս չէին դտներ, դառնութեամբ կ'ըսէին.— Ի՞նչ ընենք, մարդր վարդապետ, ճգնաւոր է դարձեր»։ Տեղին է հոս ըսելը թէ Սէօլէօզդին իր բոլոր առաքինութիւններէն դուրս կը յատկանշուի իր նշանաւոր կռուազանութեամբ։

Տարինք հոս փարիզի յայտնի լաւագոյն մասնագէտներուն, առաջնորդութեամբ ծանօթ հայ բժիշկներու։ Ուր որ զացինք, բոլորն ալ եկան գըլխէն միեւնոյն եզրակացութեան,— Օշական իր հիւանդութեանը մասին կարդացած է այնքան բան որ իրենք յայտնելիք նորութիւն մը չունին։ Հետեւելով իր ընթերցումներու թելադրանքին ան պիտի չմեռնի սիրտէն։ Իր գիտցածները նոյնիսկ կը դամչին քիչ մը անտեղի ու չափազանցուած։

Տեսնելով իր հայրենակիցներուն զոհողութիւնները, միտքը դրաւ ապրիլ, հետեւեցաւ դիտութեան ցուցմունքներուն։ Երբ առանձին մնայինք կ'ըսէր.— Այդ մարդոց զոհողութիւնը պէտք է արժեւորել։ Եւ ենթարկեց ինքզինքը ամէնէն ծանր ու խստապահանջ կենցաղին, հրաժարեցաւ հացէն, միսէն ու իւղէն, իր սեղանը վերածեց խոտի, պտուղի ու ջուրի։ Իրեն արգիլուած էր առաւելադոյնր օրական մէկուկէս ժամէն աւելի աշխատանք։ Գոհաւ կերպը այդ ժամը յարգելու։ Ամէն օր նոյն ժամուն անցնելով սեղանին դրեց «Սեփաննոս Սիւնեցի» թատերդութիւնը (տպուած Փարիզի մէջ 1938ին, Պ. Շիրեանի ծախքովր) ու «Մինչեւ ո՞ւր» թատերդութիւնը (տպուած Ամերիկայի «Հայրենիք» ամսագրին մէջ), իր դարմանումի ժամանակաչրջանին։ Փարիզ մնաց երեք ամիս։ Օրերը կ'անցընէր մատենադարաններուն մէջ։ 1937ի մէյջազգային ցուցահանդէսի օրերուն զին – քը կր տանէինք հոն, յոգնութիւն առարկելով կր մոնէր Աղբ. Մատենադարանը ու իրիկուան մեր վերադարձին զինքը կ'երթայինք քաշել դուրս իր սիրած դիրքերուն մէջէն։ Կր զատուէր անոնցմէ առաջին ժամադրութենէն բաժնուող պատանիի մր սրտի բեկումով։ Միշտ աչքը ետեւ ձգած։ Սիրեց Շան գ'Էլիզէն եւ Պուէթ Շօմոնի պարտէզը, չմոռացաւ իր այցելութիւնը տալ ուխտաւորի մր յերմեռանդութեամբ Գրիգոր Օտեանին չիրխինփէռ Լաչէզի մէջ։ Հոն ալ զինքը ձգեցինք յափշտակութեան մէջ մէկ ժամէ աւելի։

ԳԷՈՐԳ ՋԱԳՐԵԱՆ

վար Իտալիա մը: Միացեալ Ազգերու միջոցաւ կարելի է փոփոխութիւններ մտցնել դաշնագրին պայմաններուն մէջ, համաձայն ձեռք բերուած փորձառութեան»:

Նախագահը ներբողելով իտալացի ժողովուրդին ճիգը Դաշնակիցներու յաղթանակին մէջ, ը – սաւ թէ Ամերիկա ամէն կերպով պիտի օգնէ, որ – պէսզի Իտալիա դրաւէ իր պատուոյ եւ առաջնոր – դութեան տեղը աշխարհի ազատ ազգերուն մէջ: Ցետոյ խօսելով միւս երեք ազգերուն վրայ, յայտարարեց թէ Հունգարիոյ, Ռումանիոյ եւ Պուլ – կարիոյ կառավարութիւնները « ոչ միայն տնտեսած են ժողովուրդի մեծամասնութեան կամքը, այլեւ բռնութեան դիմած են անոր դէմ: Այդ եր – կիրներուն ազատագրութենէն եւ երեք Դաշնակիցներու կողմէ Եալթայի մէջ եղած յանձնառութիւններէն ի վեր, ես կը յուսայի թէ իսկապէս ժողո – վուրդը ներկայացնող կառավարութիւններ պիտի կազմուին այդ երկիրներուն մէջ: Այդպիսի կառավարութիւններ չկան այնտեղ»:

Դաշնագիրներու վաւերացումով հետզհետէ պիտի պարպուին օտար զինուորները:

Բանուորական խղրտումներ

Դրամատուներու պաշտօնեաները որոշեցին ընդհ. գործադուլ յայտարարել Փարիզի թէ դաւառի մէջ, հինգշաբթի օրէն սկսեայ:

«Փոխ Ինկիք» (միօրինակ դին) վաճառատուներու աշխատաւորներն ալ գործադուլ յայտարարեցին չաբաթ օր, իբրեւ առաջին աղդարարու – թիւն: Նոյն առտուն աշխատանքը դադրեցուցին նաեւ Փարիզեան սառնարաններու 2000 բանուորները:

Մարսէյլի հանրակառքերու գործադուլը վերջացաւ:

★ Վարչապետը Աչխատանքի Դաշնակցութեան ընդհ. քարտուղարին հետ տեսակցելէ վերջ, չաբաթ օր ստիպողաբար ժողովի հրաւիրեց նախարարական խորհուրդը, քննելու համար արտադրութեան պարգեւի խնդիրը: Թերթերը կը դրեն թէ վիճաբանութիւնը տեւեց հինգ ժամ, ընդդրկելով աչխատավարձքի եւ դիներու ընդհ. քաղաքականութիւնը: Նախարարները պարզեցին իրենց տեսակէտները, յաճախ ուժգնօրէն: Ի վերջոյ ո – րոշուեցաւ գործատէրերուն, պաշտօնեաներուն եւ բանուորներուն ձգել աչխատավարձքերը ճշդելու խնդիրը, պետութեան իրաւարարութեամբ: Ուրեմն կառավարութիւնը կը վերադառնայ հաւաքական պայմանագիրներու քաղաքականութեան, մեղմացնելով, աւելի ճկուն ձեւի մը վերածելով դեկավարեալ տնտեսութեան քաղաքականութիւնը: Սկզբունքով ընդունուած է նաեւ արտադրութեան պարգեւը, ժամը 5.50— 6.50էն վեր չըլլալու պայմանով: Մանրամասնութիւնները պիտի ծանուցուին մասնաւոր հրամանագիրներով:

Գործատէրերը հետեւեալ տեսակէտն ունին արտադրութեան պարգեւի մասին:— Ոչ մէկ հաւաքական պարգեւ, այլ պարզապէս անհատական արտադրութեան պարգեւ, «որովհետեւ հաւաքականը կը նշանակէ քօղարկեալ յաւելում աչխատավարձքի»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԵԳԻՊՏՈՍԻ վարչապետը յայտարարեց թէ Ապոն էլ Քէրիմի միջադէպը պէտք է փակուած համարել: «Ֆրանսա կընայ վստահ ըլլալ թէ անոր ներկայութիւնը Եղիպտոսի մէջ որեւէ անդրադարձում պիտի չունենայ Հիւս. Ափրիկէի մէջ: Թագաւորը զայն ընդունած է իբրեւ Արաբ եւ թչնամի օտար տիրապետութեան»: Ֆարուք Թագաւորին խորհրդականն ալ չաբաթաթերթի մը միջոցաւ կը յայտարարէ թէ վեհապետը զայն ընդունած է իբրեւ արաբ եւ իսլամ եղբայր մը, առանց որեւէ քաղաքական դիտումի:

ԱՐՔԻՆԻԶԻՆ կը հեռագրեն թէ Քողանայի առաջնորդը, Եոաքիմ արք. աստիճանազուրկ եղաւ, իսկ բժիշկ մը, Կրիվաս մահուան դատապարտուեցաւ իբրեւ մեղսակից ապստամբներուն: Դեր-դնդապետ մըն ալ գնդակահարուեցաւ, երբ կը փորձէր փախչիլ Թեսալիոյ արգելարանէն: — Պաշտօնեաներ դեկոյգի մը համաձայն, առ նուազն 232 ապստամբներ սպաննուած, 152 հոգի ալ վիրաւորուած են 24 ժամուան մէջ, Եուկոսլաւիոյ սահմանին վրայ:

ԱՈՒՇՎԻՑԻ ԴԺՈՒՔԸ, ուր չորս միլիոն կալանաւորներ սպաննուած են պատերազմի ընթացքին, ազգ. թանգարանի վերածուեցաւ լեհական կառավարութեան կողմէ:

ԻՏԱԼԻՈՑ Սահմանադիր ժողովը 155ի դէմ 279 ձայնով որոշեց իր նստաշրջանը երկարաձգել մինչեւ 1947 Դեկտ. 31: Նոր ընտրութիւնները հաւանաբար պիտի կատարուին 1948ի գարնան: Ժողովը մերժեց համաձայնաւար երեսփոխանի մը ամբաստանութիւնները ներքին նախարարին դէմ: Այս առթիւ բռունցքներ փոխանակուեցան ներքանցքներուն մէջ:

ԱՆԳԼԻՈՑ աչխատաւորական կուսակցութիւնը նոր միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, չէզոքացնելու

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ, ՑՈՒՆԻՍ 22ԻՆ

Նախաձեռնութեամբ «Վարդան» ենթակոմիտէի: Կիրակի 22 Ցունիս կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, թաղապետութեան սրահին մէջ, rue de Paris: ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ, ԱՐՏԱՍԱՆՈՒԹԻԻՆ, ԵՐԳ: Հայկական պար: Պիտի ներկայացուի Ս. Պապեեանի «ԱՆՄԱՀ ԲՈՑՔ», Շավիլ – Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» թատերախումբի կողմէ, դեկավարութեամբ ընկեր Բ. ՀԱՊԻՇԵԱՆի:

Հաղորդակցութեան միջոց.— «Gare du Nordէն կառախումբ ժամը 2.20ին, Porte Clignancourtէն 168 թիւ օթօպուս, ամէն քառորդ ժամը, իջնել Place du 11 Novembre, Sarcelles:

×

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ցունիս 31, չաբաթ դիշեր ժամը 8.30ին: Խրիմեան սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ: Կը խօսի ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ: Դեղարուեստական բաժինն՝ դեկավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի: Մուտքը ազատ է:

ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ կրօն. Ընկերակցութեան Ընդհ. ժողովը՝ 22 Ցունիս, կիրակի ժամը 3ին, Փարիզի Ս. Ցովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ: Ժողովի օրակարգն է՝ 1.— Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ ընդհ. ժողովներու տեղեկագրութիւններու: 2.— Ընթերցում վարչութեան տեղեկագրի: 3.— Հաչուեքննիչ Ցանձնաժողովի տեղեկագրի ընթերցում: 4.— Արեւմտեան Եւրոպայի թեմական կազմակերպութեան հարց: 5.— Օրակարգի վերոյիչեալ խնդիրներու քննութենէն եւ վիճաբանութենէն ետք, ըստ հիմնական կանոնադրի, պիտի կատարուի վարչութեան, պաշտօնէ դադրած 9 անդամներու տեղ նոր անդամներու ընտրութիւն: 8 Ցունիս 1947ի ընդհ. ժողովին, մեծամասնութիւն դոյացած չըլլալով, Ցունիս 22ի ժողովը օրինական պիտի նկատուի, ինչ որ ալ ըլլայ ներկաներու թիւը: Այն անդամները՝ որոնք չեն յանձնած իրենց քուէները կրնան ղրկել կամ բերել զանոնք մինչեւ 22 Ցունիս կիրակի օր:

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն որ անճամբ ներկայ գտնուին սոյն ընդհ. ժողովին եւ կատարեն իրենց եկեղեցասիրական պարտականութիւնը:

Վարչութիւն

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆ ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Դործադիր ժողովը կը խնդրէ երեք յարանուանութեանց աղդային, եկեղեցական, հասարակական, բարեսիրական, հայրենակցական, մշակութային բոլոր մարմիններէն, կազմակերպութիւններէն, միութիւն – ներէն, հայ մամուլին եւ յարդոյ հայ հասարակութենէն ներկայ ըլլալ, Ս. Պատարագին եւ հոգեհանգիստի պաշտօնին որ տեղի պիտի ունենան այս կիրակի, 22 Ցունիս, սովորական ժամուն, Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ եւ ի յարգանս աղգային մեծ բարերար եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան հիմնադիր՝ աղբացեալ ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ, իր մահուան 16րդ տարելիցին առթիւ:

համար համայնավարներու թափանցումը արհեստակական Միութեանց մէջ: Գաղտնի տեղեկագիր մը պատրաստուած է, այս առաջադրութեամբ: Առաջնակարգ համայնավարներ գործօն դեր կը կատարեն զանազան Միութեանց մէջ:

ԱՇԽԱՐՀԻ ՇՐՋԱՆԸ պիտի կատարուի 120 ժամէն, ամերիկ. օդանաւի մը միջոցաւ, որուն երթեւեկը պիտի սկսի յունիս 17ին, 1700 տոլարով, 33.000 քիլոմեթրի համար: Առաջին թռիչքին պիտի ընդունուին միայն լրագրողներ:

50 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ օդանաւի մը խորտակումով, Շիքագօ-Ուաշինկթընի ճամբուն վրայ: Օդանաւին բեկորները գտնուեցան լերան մը գագաթը: Հաղարաւոր ոստիկաններ եւ քաղաքացիներ կը մասնակցէին խուզարկութեանց: Օդանաւային արկածները վերջերս յաճախադէպ դարձած են Ամերիկայի մէջ: Կառավարութիւնը որոշեց խիստ միջոցներ ձեռք առնել:

17 ԿԻՆԵՐ ՄԵՌԱՒ են Մաքոնի դարաւոր հիւանդանոցին մէջ, 1943 Սեպտեմբեր 23էն մինչեւ 1947 Մարտ 27: Հիւանդանոցին վիրաբուժապետ չատոնց իրաւ անցած էր եւ մինչեւ Փարիզ եկած, խորհրդակցութեան համար: Վերջին զոհին փորոտիքը քննուելով, թունաւոր դեղի մը հետքերը գտնուած են: Սրկա՞ծ թէ խելագարի մը դիւային ոճիրը: Մեծ յուզում կը տիրէ ամբողջ չրջանին մէջ: Զոհերը կը մեռնէին որեւէ գործողութենէ վերջ:

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակը կը տօնուի

Ցունիս 29ի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Salle Iénaի մէջ, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. Վարչութեան:

Օշականի յոբելեանը

ԼԻՈՆ, 28 Ցունիս, չաբաթ երեկոյ:
ՏԻՒՍԻՆ, 29 Ցունիս, կիրակի ցերեկէն վերջ:
ՎԻԵՆ, 29 Ցունիս, կիրակի երեկոյ:
Երեքն ալ ձախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի:

ՃՇԴՈՒՄ.— Մարսէյլէն Ցունիս 13 թուակիր նամակով մը, զոր ստացանք երէկ (Բչ), վասպուրականի հերոսամարտի կարգադիր յանձնախումբը կը խնդրէ ճչդել.— Տօնակատարութեան իրենց մասնակցութիւնը խոստացած են ոչ թէ «Արմենիա» երգչախումբը իր լման կազմով, ինչպէս յայտարարուած էր սխալմամբ, այլ երգչախումբին անդամներէն խումբ մը Վասպուրականցիներ եւ համակիրներ:

Խմբագրութիւնս նոյնիսկ ճչդում մը ստացած է նաեւ «Արմենիա» երգչախումբէն, որ «սկզբունք ընտրած է իր ամբողջ կազմովը մասնակիցլ միայն զուտ երաժշտական կամ զուտ եկեղեցական հանդիսութեանց»:

ԱՄԱՎԵՐԶԻ ՀԱՆԴԻՍ ՄԱՐՍԻԼԻԱ ՄԷՋ

Փր. Կապոյտ Աչքի Պուլվ. Օտտոյի մասնաճիւղի կողմէ, նախաձեռնութեամբ Սանուհիներու, այս կիրակի երեկոյ ժամը 8ին, 230 Chemin de la Madrague, Bar International սրահին մէջ: Վիճակախաղը նոյն օրը:

Ի ՏԵՂԵԿՈՒԹԻԻՆ.— Նոր Մալաթիոյ 20ամեակը պիտի տօնուի Վալանսի մէջ կրթ. ընկերութեան կողմէ Ջլօ որ Ֆիւշինի չրջափակը, Ռօն դեպարտմանը, Ցունիս 29ին:

Թատերական երեկոյթ

Նախաձեռնութեամբ Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ փարիզի եւ շրջաններու երիտասարդ ուժերու, Պանէկօ Քաչանի Նոր Սերունդի երգչախումբի եւ Ֆրանսական րնտիր նուագախումբի մը: 24 Ցունիս երեք – չաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, Իսիի Սինեմա Ալհամպրային մէջ, Ave. Jean Jaurès: Կը ներկայացուի

Ղարաբաղի Մելիքները կամ Պլ - Պուղի

Թատերախումբին չորս արարուածով:

ՓԱՐԻԶԷՆ Պարոյր եւ Մուշեղ Քիւրպիճեան եղբայրներ կը փնտռեն իրենց եղբայրը՝ Ցովհաննէս Քիւրպիճեան զոր կորսնցուցած են 1914ին եւ կը կարծեն որ գերի ինկած է այդ Թուականին: Տեղեկացնել «Ցառաջ»ի:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԻՍԻի ԽՈՒՄԲի տարեկան ցերեկոյթ, ինպատ Սկաուտներու ճամբարի մասնակցութեան, երեքչաբթի, 17 Ցունիս, ժամը երեկոյեան 8ին, Իսիի Սինէ Ալհամպրային մէջ (Քաղաքապետարանին դիմացը): Մուտք 50 ֆրանք:

SANCLÉ ZORAVOR
Brevété S. G. D. G. Deposé
ՀԱՆՃԱՐԵՂ ԳԻՒՏ ՄԸ Անդրանիկ Գարակէօզեանի
ՆՈՐ ԿՂՊԱՆՔ ՄԸ ԱՌԱՆՑ ԲԱՆԱԼԻԻ
ՄԻԱԿ ՁԵՒԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ, ԱՆՏԵՍԱՆԵԼԻ ԵՒ ԱՆՁԱՅՆ, ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆԲԱՂԴԱՏԵԼԻ, ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵՒ ԴԵՂԵՑԻԿ
Այս ընդունելութեան ամէնէն հետաքրքրականը այն է որ, ամէն կղպանք ունի իր տարբեր թիւը եւ տեսանելի է մի միայն զայն գործածող անձին կողմէ:
Modèle C. 28 դրամատուներու, պահարաններու եւ չքեղ կարասիներու համար:
Modèle C. 45 քնակարանի եւ խանութի դուռ – ներուն համար: Մեր ունեցած պատրաստներէն գատ կ'առնենք ամէն տեսակի պատուէրներ:
Արհեստանոցը բաց է ամէն օր ժամը 8—19,
26 Rue du Plateau, Issy les Moulineaux

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն Crepin եւ Tannerie: Զեր բոլոր պէտքերու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, 233, r. Tolbiac, Paris (13) Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ չաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտասահ. 10 Տոլ.

Mercredi 18 JUIN 1947 Չորեքշաբթի 18 ՅՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5062-Նոր շրջան թիւ 671 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՕԹԸ ՏԱՐԻ ՎԵՐՋԸ

Եօթը տարի առաջ, 1940 Յունիս 18ին, երբ դերման բանակը յաղթանակի թափորներ կը սարքէր Փարիզի պողոտաներուն վրայ, մարտակոչ մը կը հնչէր Լոնտոնի անթելէն.

— « ... վերջին խօսքն ըսուա՞ծ է... Պարթիւնը վերջնակա՞ն է: Ո՛չ:

... Այս պատերազմը սահմանափակուած չէ մեր դժբախտ հողին վրայ... Ֆրանսան ճակատամարտ մը կորսնցուց: Բայց չէ կորսնցուցած պատերազմը... Ոչինչ կորսուած է, վասն զի այս պատերազմը համաշխարհային պատերազմ մըն է»: (Զօր. տը Կոլ):

Տիեզերքին «անսահման ուժերը» չարժեցան յամրարար, միացեալ ճակատ կազմեցին, եւ Ա. ռանցքը խորտակուեցաւ, ի դիմի յորդահոսան արիւնահեղութեանց եւ աշխարհասասան փլուզումներու :

Լեռնակուտակ աւերակները մաքրուած չեն տակաւին: Ինչ որ վերաշինութիւն կը կոչեն, ոչ իսկ նախաբանն է:

Դեռ ի գործու են պարենատոմսերը, դոյնզդոյն կտրօնները: Տակաւին ո՛րքան փչաթելերու ցան ցեր: Ապա նաեւ դրահապատ ճակատներ: Զօրակայաններ եւ դրաւման բանակներ, Եւրոպայի պարանին վրայ:

Ու վերջապէս պարտաւորիչ զինուորութիւն ամէն կողմ: Յարաճուն սպառազինութիւն: Զի նարչա՛ւ: Եւ նոր զէնքեր, յայտնի թէ դաղանի : Ամէն օր գիւտ մը, աւելի ահաւոր, աւելի քանդիչ եւ մահացու քան հիւլէական ռումբը ...

Վայրեբան մարդիկ արդէն բացէ ի բաց կը խօսին «Երրորդ»ի մասին: Իսկ բարեմիտներ օրն ի բուն ծրագիրներ կ'որոճան, չարխափան յուսութքներ կ'առաջարկեն:

Կատարեալ մղձաւանջ: Եւ ամէնէն առաջ այն երկիրներուն մէջ որ չահեցան յաղթանակը, ամէն վտանգ անհետացուցած ըլլալու վստահութեամբ :

Կը թուի թէ այսօր չատ աւելի մտահոգ են դաշնակիցները, անոնք որ կը կոչուին Զորս Մեծեր:

Ո՛րքան խոր են այդ մտահոգութեան պատճառները:

Նախ՝ չատոնց ճեղքուած է երբեմնի միացեալ ճակատը: Եթէ երկի հասարակաց թշնամին զարկին իրրեւ մէկ մարդ, այսօր իրարու դէմ է որ կը ճակատին անոր աւերակներուն վրայ: Եւ ուրիշ ամէն տեղ: Եւ ամէն ասպարէզի մէջ,— քաղաքական, տնտեսական, ընկերային:

Երկրորդ, բուն Եւրոպան երկուքի բաժնուած է նորէն, հակառակ բոլոր բարեմիտ հաւաստիքներուն: Երկու տարբեր աշխարհներ՝ միեւնոյն երկրամասին վրայ :

Եւ այդ երկու աշխարհները աւելի քան երբեք լարուած՝ իրարու դէմ: Հեղհեղուկ աւելի կամ կածուտ: Փոխադարձաբար:

Այն որ արեւմտեան ճակատ կը կոչուի, միշտ կ'ողբայ թէ արեւելեան Եւրոպան դառնօրէն կը հեծէ «երկաթեայ վարագոյր»ի մը տակ: Միեւնոյն տեսնն կը դիտէ որ «վարագոյրը» հեղհեղուկ կ'ընդարձակուի, կը տարածուի դէպի արեւմուտք:

Մի՛սը, արեւելեան կամ խորհրդային, վերակսած է իր նախապատերազմեան մեղադրանքները,— հակայեղափոխական, յետադիմական, դրամատիրական եւայլն :

Ձիւդ այս միջոցին, Մոսկուա դրաւոր յարձակողական մը կը փորձէ նոյնիսկ միջազգային ընկերվարութեան դէմ, «հակախորհրդային» արարքներ տեսնելով անոր գործունէութեան մէջ եւ «եղբայրական ձեռք» երկարելով, որպէսզի անմիջապէս դարձի գան :

Ուրեմն պայքար նաեւ դաղափարական ճակատի վրայ: Պայքար մը որ սերտ կապ ունի Ֆրանսայի քաղաքական եւ տնտեսական տագնապներուն եւ ընկերային խլրտումներուն հետ :

Ինչո՞ւ դարմանալ, եթէ 1940 Յունիս 18ի խորհրդանշանն անդամ այսօր դարձեր է աչքի փուշ,— թշնամի հանրապետութեան եւ կուսակից անձնական իշխանութեան ... Ի՞նչ ծաղրանկարներ, մանաւանդ այն օրէն ի վեր որ զօր. տը Կոլ դլուխն անցաւ նոր կազմակերպութեան մը, իր շուրջը համախմբելու համար բոլոր Ֆրանսացիները:

Մէկ խօսքով ամպ եւ մշուշ՝ Դիմադրութեան մարտակոչէն եօթը, իսկ ընդհանուր յաղթանակէն չորս տարի վերջը :

Շ.

Այս տարի ներգաղթ չկայ Ռումանիայէն եւ Պուլկարիայէն

Բ. Ամտուածատուրեան, նախագահ Երեւանի Ներգաղթի Կոմիտէին, պատասխանելով Պուլկարիոյ «Երեւան» Ցառաջդ. Մխութեան նախագահ Պ. Գ. Գաբրիէլեանի հեռագրին, կը յայտարարէ Ապրիլ 3 թուակիր նամակով մը.—

« Ցայտնում ենք որ, ի նկատի ունենալով Ցունաստանի եւ Իրանի հայութեան վերին աստիճանի ծանր կացութիւնը, այս տարի խոշոր չափով աւելցուած է այդ երկիրներէն ներգաղթողների բանակը:

Այդ պատճառով, ինչպէս նաեւ նկատի ունենալով Բուլգարիայի եւ Ռումանիայի հայութեան համեմատաբար աւելի բարւոք կացութիւնը եւ այդ երկիրների վերաբերմունքը տեղի հայութեան նկատմամբ, որոշուած է 1947ին, Բուլգարիայից եւ Ռումինիայից ներգաղթ չկատարել»:

«Եթէ Մ. Քէմալ ըլլար...»

Երէկ հաղորդած էինք թէ մեծ իրարանցում կը տիրէ Թուրքիոյ մէջ, Մ. Քէմալի դէմ ուղղուած ոտանաւորի մը հրատարակութեան առթիւ: Հեղինակը, «Ֆիլոզոֆ» Րիզա Թէվֆիք, հարցաքննուած է երեք ժամ: «Պիւյիւք Տօղու» թերթին անօրէն Նէճիպ Ֆազըլէն զատ, հարցաքննուած է նաեւ կինը, իրրեւ պատասխանատու վարիչ նոյն թերթին:

Թուրքերէն «Մէմլէքէթ» լրագիրը այլապէս «ղեկայցունց» պատմութիւն մը կը հրատարակէ.

— « Երէկ մեր ձեռքը հասաւ «Մէչ՛ալէ» անուն Թուղթի կտոր մը, ուր սոսկումով և ապշութեամբ կարդացինք Աթաթիւրքի դէմ ուղղուած տողեր, «Ազգին հարազատ իրաւունքը մէկ անձի չենք կըրնար վերագրել» խորագրին տակ :

— Մուսթաֆա Քէմալ եթէ չըլլար, Անատոլուն թեւերը ծալած պիտի նստէր կը կարծէք, ոեւէ չարժում ցոյց պիտի չտա՞ր :

Այս ըսելէն վերջ, թերթը կ'աւելցնէ թէ, Աթաթիւրք էրզրում հասած միջոցին, Արեւելեան Նահանգներու Պաշտպանութեան Միութիւնը վաղուց ի վեր հիմնուած էր եւ նոյնիսկ իր 52րդ ժողովն ալ դումարած էր:

— Դանք հիմա մեր դոյութեան նպատակին, կը չարունակէ «Մէչ՛ալէ» : Զենք կրնար մէկ հոգիի վերագրել ամբողջ ազգի մը համագործակցութեան եւ դոհաբերութեան չնորհիւ ձեռք բերուած այս յաղողութիւնը: Մեծադոյն անարգանքը ըրած կ'ըլլանք Անատոլուի : Մուսթաֆա Քէմալ, Ազգային պայքարի դլխեայ ուժերուն վերին հրամանատար եւ Ա. Ազգային Մեծ Ժողովի նախագահն էր, այսքան: Արքայականէն աւելի արքայական ըլլանք եւ մենք մեզ չանարդենք: Այս ազգը առանց անոր ալ (Մուսթաֆա Քէմալ) կրնայ պատերազմիլ եւ իր ընդերքէն ի վիճակի է ծնունդ տալու դեռ չատ չատերու :

« Մէմլէքէթ » ի պատասխան, կը դրէ թէ ոչ մէկ տեղ այս ազգը վէճի նիւթ պիտի չդարձնէ թէ ինչպէս դլուխ ելան իր մեծադոյն յաղթանակն ու յեղաշրջումը: Ամէն յաղթանակ առաջնորդի մը անունով ազգային սեփականութիւն կը դառնայ: Ո՞վ կը պնդէ որ Աթաթիւրք, մարդարէական հըպարձակով մը, միս մինակը յաղողած է երկիրը ազատել: Սակայն նոյնինքն Աթաթիւրք ,առիթ չփախցուց յայտնելու որ ազգը չահեցաւ մեծ յաղթանակը: Պատմութիւնը արձանագրած է արդէն ամէն բան եւ իւրաքանչիւրին բաժինը նչանակած է: «Առանց անոր ալ կրնաք պայքարիլ» խօսքը ատրակոյա նպատակ մը կը հետապնդէ, քանի որ կը ձգտի ուրանալ անոր պատմական եւ ազգային արժէքները »:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրավտա» եւ անթելը լայն յարձակողականի մը ձեռնարկած են Եւրոպայի ընկերվարական կուսակցութեանց դէմ: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ խորհրդային օրկանը սովորականէն աւելի ընդարձակ յօդուածներ հրատարակեց երեք օր անընդհատ: Գրութեանց չեշտը կ'ապացուցանէ թէ այս անդամ սովրական քարոզութենէ աւելի բան մըն է որ կը փորձուի: Յօդուածագիրը ուղղակի կ'ամբաստանէ Անգլիոյ ընկերվարական կուսակցութիւնը, Ֆրանսականը եւ մանաւորապէս Լէոն Պլումը իրրեւ հակախորհրդային:

Անգլիա եւ Ամերիկա պիտի պաշտպանեն Թուրքիան

Պ. Հէնրի Ուոլըս, Մ. Նահանգներու նախկին փոխ - նախագահը, որ Փարիզ ալ այցելեց, կը չարունակէ ճառեր խօսիլ Ամերիկայի մէջ եւ յօդուածներ հրատարակել, մատնանչելով խաղաղութեան սպառնացող վտանգները:

*Յունիս 16ին նախկին առեւտրական նախարարը խօսելով մամուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, բացատրեց թէ Ս. Մխութեան ծաւալումը Եւրոպայի մէջ կրնայ վտանգ մը դառնալ աշխարհի խաղաղութեան համար: «Պէտք է թելադրել Ս. Մխութեան որ չյառաջանայ որոչ կէտէ մը անդին» : Իր կարծիքով, այդ որոչ կէտն է կեդրոնական Թուրքիան ուր ճամբաները կը տանին դէպի Միջին Արեւելքի քարիւղի հորերը: Ցետոյ յայտարարեց թէ Մեծն Բրիտանիա եւ Մ. Նահանգները պիտի կռուին, եթէ Ռուսիան Թուրքիա արշաւէ: Բայց եւ այնպէս դիտել տուաւ թէ չկայ նչան մը որ ապացուցանէ թէ Ս. Մխութիւնը այդպիսի դիտումներ ունի: «Անհրաժեշտ է որ Ռուսիա դիտնայ թէ կայ կէտ մը ուրկէ անդին պիտի ընդհարի Մ. Նահանգներու դիմադրութեան : Մեր նաւատորմը պիտի չարունակէ քարիւղ տանել Սէուտ Արարիայէն : Մնաց որ, իմ կարծիքով, բոլոր երկիրներն ալ պէտք է օգտուին այդ քարիւղէն , համաձայն Ատլանտեանի դաշինքին 4րդ յօդուածին»:

Նոյն օրը ուրիշ ճառ մը խօսելով, նախկին նախարարը կոչ մը ուղղեց նախագահ Թրումընի, որպէսզի Պերլինի մէջ ժողովի հրաւիրէ Սթալինը, «իրրեւ առաջին քայլ ապահովելու աշխարհի խաղաղութիւնը»: Իր կարծիքով, այս ժողովին գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ կարդադրել բոլոր վիճելի խնդիրները Ս. Մխութեան եւ Մ. Նահանգներուն միջեւ: «Չենք կրնար համաձայնիլ Գերմանիոյ մասին, մինչեւ որ Ռուսիա եւ Մ. Նահանգները համաձայնութեան մը չյանդին իրենց նպատակներու մասին: Մենք պէտք ունինք չահաստանութեան, եւ որովհետեւ աշխարհը հետզհետէ կը նեղուի տորլարի պակասէն, մենք պ՛ աւելի դըժուարութեան պիտի մատնուինք, առեւտուր փոխելու համար արտասահմանի մէջ» :

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐԸ

Արտադրութեան պարձերը ընդունուած

Կառավարութիւնն ընդունած ըլլալով արտադրութեան յաւելման համաձայն պարդեւներ վճարելու սկզբունքը, օրինական ձեւակերպութիւնները պիտի հրատարակուին այսօր, պաշտօնաթերթին մէջ: Պարդեւները պիտի ճշդուին բանուորներուն եւ գործատէրերուն կողմէ, ուղղակի բանակցութիւններով: Վճարումները ժամական 7 ֆրանքէն աւելի պիտի չըլլան եւ փոփոխական են, համաձայն իւրաքանչիւր ճարտարագործական ձեռնարկի: Այս թերհաչիւ վճարումներր պէտք չէ աղդեն դիներուն վրայ: Արդէն ընդունուած պարդեւները պիտի չվերաքննուին: Պետական պաշտօնեաները եւ այն վարձու աշխատաւորները որ են թակայ են մասնաւոր կանոնադրի մը, դոհացում պիտի տանան ուրիշ կարդադրութիւններով :

Թերթերը կը դրեն թէ բանուոր թէ գործատէր, երկու կողմերն ալ դժդոհ են այս կարգադրութենէն, մանաւանդ որ կառավարութիւնը այլևս չուզեր միջամտել: Միւս կողմէ Պ. Ռամատիէ անփոփոխ կը պահէ իր հիմնական քաղաքականութիւնը,— այսինքն կը մերժէ աշխատավարձի ընդհ. յաւելումները, մինչեւ 1947 դեկտ. 31:

Պ. Դ. Մայէր, աշխատանքի նախարարը, լուսարանութիւններ հաղորդելով նոր ամօրինութեանց մասին, յայտարարեց .

— Կառավարութիւնը խոստացած էր այսօր որոշում տալ արտադրութեան պարդեւներու մասին եւ յարդեց իր խոստումը: Պարդեւներ կարելի է տալ կարդ մը ձեռնարկներու մէջ, եւ համաձայնութիւն դոյացնելով գործատէրերու եւ բանուորներու միջեւ: Այս պարդեւները կախում պիտի ունենան արտադրութեան յաւելումէն կամ արտադրական կարողութեան հաւաքական յաւելումէն: Ամհամաձայնութեան պարագային վէճը պիտի յանձնուի իրաւարարութեան: Պարդեւներու վրայ, թերհաչիւներ կարելի է վճարել 1947 Յունիս 1էն սկսեալ: Այս թերհաչիւը չի կրնար ժամական 7 ֆրանքը անցնել Փարիզեան շրջանի կամ ճարտարագործական մեծ կեդրոններու ամէնէն բախտաւոր ճիւղին համար, եւ 5 ֆրանք 50ը ուրիշ պարագաներու մէջ:

★ *Պ. Ռոպէռ Լաքոսթ, ճարտարագործական արտադրութեան նախարարը, ճառ մը խօսելով Պոռտոյի մէջ, չեշտեց թէ երկիրը ամէն բանէ աւելի պէտք ունի ընկերային խաղաղութեան եւ հաստատուն դրամի մը: Ցետոյ աւելցուց թէ առեւտրական ազատութեանց նոր շրջք մը պիտի բացուի հետզհետէ :*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԵԾԻՆ 28Ը ՀԱՍՆԱԿ ՊԵՏ

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Ժառանգ»ի)

31 Մարտ. Հոկտեմբերեան Մեծին 28ը Մարտի «Ազատ» տաղաւարին մէջ տօնուեցաւ Ազգային Ինքնապաշտպանութեան հիմնադիր Հասնակ Պետ Սեպուհ Զաքարեանի ծննդեան 28ը: Ներկայ էին Ազգային Ինքնապաշտպանութեան Կեդրոնական Վարչութեան անդամներ, Ազգային Ինքնապաշտպանութեան Ընդհանուր Հրամանատարութեան Շտապի պետ եւ

քայլերգի դաշնակի վերարտադրումը նոյնքան չա–հեկան է որքան de Fallaի կրակի պարը, եթէ ոչ ա–ւելի, իր մօթիֆներով թէ դաշնակահարութեան արժէքով: Վերջապէս՝ յայտագրի մը վերջաւո – րութեան, փոքր կտորներու չարքին Բարխուդար: Եանի Նազ պարը ճարտարօրէն նուագուած Բաֆ – ֆիի կողմէ, հաւատացէք որ նախընտրելի է Շօ – փինի Մազուրքայէն:

Եթէ ամօթալի բան է անոնք օտարներուն հրամցնելը, եւ եթէ արժանի չեն անոնք մեր դաշ – նակահարներու յայտագրին մէջ անկիւն մը հիւ – րընկալուելու, երեւակայեցէք թէ որքան ողորմելի են ուրեմն այդ երգահանները, եւ ինչ պարապ աշ–խատանք են թափերը:

Սօսի կը չարունակէ իր դրուագքին մէջ·

— ... « Մի՛ մոռնաք թէ մասնաւորաբար Ֆը–րանսացիները չեն սիրեր որ խանգարուիրենց տա–րիներու սովորութիւնը երաժշտութեան մասին»:

Ընդհակառակն, արուեստագէտ մը պարտի նաեւ փոխելու այդ սովորութիւնները: Այս մեկնա–կէտով եթէ մեր պարծանքի առարկայ արուեստա–գէտը Ֆրանսացիներուն համար պիտի աշխատի, չէ՞ք կարծեր թէհիասթափումը կրնայ դրաւել ներ–կայ հայ հանդիսականները, որոնք հայ հեղինակի մը գործին ունկնդրութեննէն վերջ իրենց ամենա – բուռն ծափերով թերեւս պիտի կրնային պարտա – դրել զայն օտար ունկնդիրներուն:

Հապա ի՛նչ բանով կր պարծենանք հայ երաժշ–տութիւն ծամծմելով օրն ի բուն, եթէ չունինք օ–տարներուն դնէ երկվայրկեանի հաճոյք պատճա–ռելիք արտադրութիւն մը: Այս անտեսումը չնոր – հաւորելի բան մը չէ:

Երաժշտասէր հայրենակիցներ կը տրտնջան թէ ինչո՞ւ տեղական ռատիօն հայկ· երաժշտութեան պահեր չի վերապահեր իր նուագահանդէսներուն մէջ, ինչը որ լսելի է բոլոր Ֆրանսացիներէն, եւ միւս կողմէ ներելի կը դանուի որ հայ արուեստա–գէտ մը չուզէ տեղ տալհայ երգահանինու գործին, իր իսկ յայտագրին մէջ, վախնալով որ անհաճո կր դառնայ ունկնդիրներուն, կամ իր համբաւը կը վտանգուի ...

Սօսի կը բաւականանայ որ Բաֆֆիին իր հա – յրութիւնը չուրանար կամ անունը չի փոխեր (այս ալ մեր օրերու տարօրինակ առաքինութիւն մը):

Այդքանը չի բաւեր, մենք կը կարծենք թէ իւ–րաքանչիւր արուեստագէտ պարտի ծառայել նաեւ իր ազգի արուեստին միշտ առաջնորդուելով սա մեծ նշանախօսքէն — «բարձրացի՛ր բարձրացուր», այլապէս իրենք կրնան մեծ նուաճումներ կատարել միջազգային հորիզոնին վրայ, բայց բան մը չի շահիր ոչ հայ ազգը, ոչ ալ հայ արուեստը: Պա – րագան միայն Բաֆֆիինը չէ, ունինք երդիչ – ներ, բեմադրիչներ եւն.: Պիտի առարկուի թէ ի – րենց փոյթը չէ· բայց պիտի չուզէինք որ այդպէս ըլլար:

Այս տողերը գրողը ամենամեծ հիացող մըն է մեր երիտասարդ դաշնակահարի տաղանդին, եւ հարցր բնաւ կապ չունի իր անժխտելի արժանիքին հետ: Բայց մեր համոզումր այն է թէ Րաֆֆիի հանդէպ եղած առարկութիւնները ճիշդ չեն, եւ

ՁՈՐՍ ՀՈՎԵՐԷՆ

1947Ը ԴԻՐՔԻ ՏԱՐԻ

Այս տարի Մ. Միութիւնը լոյս պիտի ընծայէ 430 միլիոն հատոր գրքեր, յիսուն այլազան լե – զուներով: Ուղղակի լեզուով պիտի հրատարակուին Շէյքսփիրի գործերը: Հրատարակութիւնք գիրքերը կը բաղկանան 23·000 զանազան նիւթերէ վէպ, քաղաքական, տնտեսական եւ բարոյացուցիչ նիւ–թեր:

Անդրպետութեան բարձումէն ի վեր Մ. Հան–րապետութիւններու ընթերցողներուն թիւը այն – քան աճած է, որ տրամադրելի գիրքերը ժողո – վուրդին պահանջներուն դոհացում չեն տար: Արդ, Մոսկուան որոշած է 1947 տարին Միութիւնըղող–ղել՝ ցարդ աննախընթաց գիրքերու պաշարով մը:

Հաշիւ եղած է որ առ նուազն 100.000 հոգի ա–մէն օր կ'այցելեն Մոսկուայի 400 գրատուները: Ամէնէն շատ կարդացուած գիրքերն են կէս–դա–սական եւ բարոյական վէպերը: Սակայն ընթեր – ցասութեան ծարաւը այնքան զօրաւոր է, որ լուրջ նիւթերու նուազութեան հետեւանքով, ժողովուր–դը կր լափէ ինչ որ կ'անցնի ձեռքը:

Երեսուն տարի առաջ Ռուսիոյ մէջ լոյս կը տեսնէին տարեկան 50—60 հազար օրինակ գիր – քեր, որոնց մեծ մասը կը դատապարտուէր գրա – տուններու փոշիներու տակ թաղուելու: Այսօր պարագան նոյնը չէ:

1947ին պիտի հրատարակուին, ի մէջ այլոց, խորհրդային եւ օտար դասականներու գործերէն մէկ հատոր, ինչպէս նաեւ խորհրդային եւ օտար արդի գրականութենէն նմոյշներ: Բաժանորդա – գրութեամբ պիտի հրատարակուին բազմաթիւ հա–տորներ՝ Փուշկինէն, Պելինսքիէն, Նեկրասովէն, Գրիլովէն, Լէոն Թոլսթոյէն, Չեխովէն, Կորքիէն, Պալզագէն, Տիտրոյէն, Կէօթէէն, Մոլիասանէն, եւն.: Չորրորդ անգամ ըլլալով պիտի հրատարակ–ուին Լենինի 40 հատոր գործերը:

ԱՇԽԱՐՀԻ ԱՄԵՆԱԽՈՐ ՔԱՐԱՅԾՐԸ

Ինչպէս գիտեն մեր ընթերցողները, աշխարհի ամէնէն խոր քարայրը գտնուեցաւ Ֆրանսայի Իզէր նահանգին՝ Կրընոպլի մերձակայ լերան մը մէջ, ծանօթ Տան տը Գրօլ (Dent de Crolles) անունով:

Քարայրը ունի 2193 ոտք խորութիւն եւ մեծ յաղթանակ մը կր նկատուի անձաններու դիտական կամ ռեւէ ձեւով ան կրնայ գոհացում տալ երաժշ–տասէր եւ միանդամայն աղքասէր իր ունկնդիրնե–րուն արդարացի պահանջին:

Սօսի, վերջացնելու համար կ'ըսէ թէ կարելի է թելադրել որ այդ յայտագրի վերջաւորութեան երբ կրկին կտոր մր պահանջէ հասարակութիւնը, հայ–կական կտոր մը նուագէ:

Եթէ հայ հեղինակի մը մէկ գործը իր պաշտօ–նական եւ պատուոյ տեղը պիտի չունենայ յայտա–գրին մէջ, կրնայ սիրայօժար հրաժարիլ մեծա – սաներորդ ժամու այդ պատիւէն:

Ա. ՊԱՐԹԵԻԵԱՆ

ուսումնասիրութեան տեսակէտով, չնորհիւ Ֆը – րանսացի քարայրի խուզարկիչ մասնագէտներու անվեհերութեան:

Ցարդ աշխարհի ամենախոր քարայրը կը նը – կատուէր Փրկիթայի մեծ բացուածքր Վեռոնայի մօտ, Իտալիա, (որ ունի 2123 ոտք խորութիւն):

Կռանտ Շառթրէօզի 6886 ոտք բարձրութեամբ լեռը, ուր կը գտնուի Տան տը Գրօլի քարայրը, խուզարկուած է ամէնէն առաջ 1899ին, հանդուց–եալ Մարթէլլի կողմէ՝ հայրը Ֆրանսական անձա–ւագիտութեան: Անկէց վերջ ուրիշ բազմաթիւ անձաւագէտներ խուզարկած են զայն: 1935ին Պ. Շըվալիէ, որ նախագահն է Լիոնի Ալպեան անձա–ւագիտութեան ակումբին (Speleo Clube Alpin de Lyon), ակումբին կարդ մը անդամներուն հետ ձեռնարկեց հետախուզութեան: Այդ թուականէն ի վեր ան իր փոքրիկ խումբով, ամէն տարի ար–շաւներ կը կազմակերպէր, մինչեւ որ այս գար – նան՝ յաջողեցաւ մարդու մարմին մը կարենալ անցնելու չափ անցք մը բանալ լերան խորութեան մէջ եւ կտրել անցնիլ լեռը, ամենաբարձր գագա – թէն մինչեւ խոր անդունդը, եւ դուրս ելլել անկէ:

Այս նպատակին հասնելու համար Պ. Շըվալիէ կատարած է վաթսուն երեք արշաւանքներ: Անոր արշաւախումբին մաս կը կազմէ նաեւ Տիկին Շը–վալիէ, որ վարպետ լեռ մագլցող մըն է եւ միա – ժամանակ կը հետեւի իր ամուսնին ընդերկրեայ խուզարկութիւններուն:

Վերջին եւ ցուցական հետախուզութեան մաս–նակցած են նաեւ անգլիացի եւ ամերիկացի թըղ – թակիցներ, որոնք կը նկարագրեն նախ լերան գա–գաթր բարձրանալու ատեն իրենց երեք օրուան ըն–թացքին կրած չարչարանքն ու յոգնութիւնը: Ցե–տոյ քարայրին բացուածքէն վայրկեջը լե – րան խոռոչներէն եւ ժայռէ պատերու, լաբիւրին – դոսանման քարայրներու ծերպերու եւ խոռոչնե – րու ընդմէջէն սողոսկումները ու չարժական սան–դուղներու միջոցով կատարած անդնդախոր վայ–րէջքները:

Սառնապատ նրբանցքներուն մէջէն հաւաքծ են չքնաքարերու (stalactic) նմոյշներ: Այնտեղ գտնուած է նախապատմական արջու մը գանկէն մասեր եւ խոշոր ժանիքներ: Կը կարծուի թէ ար–ջը կը պատկանի քարայրի հսկայ արջերու ընտա–նիքին, ապրած աւելի քան քան հազար տարի առաջ:

ԲԱՆԿԱԼԹԻ ԲՆԱԿՈՂ Արմենակ Զալկըճեան «Վաթման»ԹերԹին խմբագրատունը երթալով պար–զած է իր թէուառ վիճակը եւ խնդրած է վարչա–պետէն մասամբ դարմանել իրեն հանդիպ գործ – ուած անիրաւութիւնը: Իր պատմութեան համա – ձայն, հայրենասիրական ծառայութիւններ մա – տուցած է Թուրքիոյ, որոնց մասին կրնան վկայեր բարձրաստիճան անձնաւորութիւններ: Հակառակ այս բոլորին, իշխանութեանց կողմէ գրաւուած են Պրուսայի նահանգի իր երեք կտոր կալուածները, որոնց մէկը «Սփլանտիտ փալաս»ն է: Այս պան – դոկին 2400 ոսկի վարձքը դեռ չէ յանձնուած, եւն.

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

Երեք ամիս վերջ վերադարձաւ Երուսաղէմ, իր գործին: Կը սառնայի իր նամակները կանո–ւորապէս, տուներ հինդ օրը անդամ մը: Ողեւոր – ուած էր Փարիզի բարեկամներով, հայրենակից – ներով, մտաւորականներով: Փարիզը կը նկա–տէր Սփիւռքի գրականութեան՝ մէկնարերդը: կ'ակնկալեր չատ բան այս Փարիզէն ու կը նկատէր նոր սերունդը պարտքին տակը նոր ակօսներ բա – նալու մեր գրականութեան մէջ: Կը փնտռէր իր ակնկալութիւնները իրականացնող ճառագայթի կտոր մը գրականութիւն մարդին մէջ ու քայլե – րական տողերով կ'արտայայտուէր քանի մր խոստմնալից, իրաւ գրողներու մասին:

Հասաւ 1939ի ահաւոր պատերազմը: Խզուած էին մեր յարաբերութիւնները ու ընդհատուած նամակները:

Ան կը լծուի հոն գրական նոր աշխատանքներու կը գրէ «Հայ Գրականութիւն»ը (տպուած Երուսա–ղէմի մէջ 1942ին) «Համապատկեր արեւմտահայ գրականութիւն», 13 հատորները (առաջին հատո–րը տպուած Երուսաղէմի մէջ 1945ին), «Երբ մեռ–նիլ գիտենք» (թատերգութիւն նոյնպէս տպուած Երուսաղէմ 1944ին) «Սփիւռքը եւ իրաւ բանաս–տեղծութիւնը» տպուած Երուսաղէմ 1945ին, « Ա–պուլ ալա» (անտիպ), « Վկայութիւն մը » (տպուած Հալէպի մէջ), « Սիւլէյման է – ֆէնտի » (լոյս տեսած « Ցուսաբեր »ի մէջ), ու մօտ երկվեցեակ մը թատերգութիւններ: Կ'աշ–խատակցի միջին արեւելքի զանազան հանդէսնե–րու, թերթերու: Այդ մեթոտ չունեցող գրադէտը՝ վաթսունին դուռը ինքնիրեն կը պարտադրէ զին – ուորի մը զօրանոցային կեանքի ճշդապահութիւն մը: Ամէն առաւ ժամր 5.30ին կ'ելլէ անկողնէն, երբ իր տունին մէկ դեռ բոլորը խոր քունի մէջ են, կր պատրաստէ անխուսափելի իր սուրճը, կ'ուտէ իր պտուղը ու վեցուկէսին կ'առնէ հանրակառք իջնելու համար վանք: Իր պահերը այնքան որոշ ու ճիշդ են որ, դրացիները երբ տեսնեն խեվաճէ Օշականը, կրնան ճշդել իրենց ժամացոյցները վե–ցուկէսի վրայ: Եօթին արդէն վանքի իր խուցն է, մինչեւ ութուկէս գրական աշխատանք, դասի պա–հր ութուկէսն է, տղաքը գինքը տեղանի դլխէն հա–նելով կը բարձրացնեն դասարան:

Հոն բոլորն ալ աչք ու ականջ կտրած կ'ար – ձանագրեն խօսուած դասը: Նախապէս իրենց յայ–տարարուած է լաւ նօթի կապել, առանց նախա – դասութիւն մը փախցնելու, մէկ դասը երկու ան–դամ պիտի չկրկնուի, ճշդում, յաւելում կամ յա–պաւում ժամավաճառութիւն է ու ոչ ներելի: Պա–հերը երբեմն կը կրկնուին, հոգին կը դնէ դասին մէջ, կուտայ ինքզինքը նիւթին, երբ դասը դադրի պահը աղդարարուի խոր քունէ արթնցողի մր պէս կը ջանայ ինքզինքը դտնել ու անդդալարար կը կրկնէ,— ա՛յ յիմարներ:

Նոյն դասերէն է որ տղաք իրենց արձանա – դրութիւնները կր բերեն իրար, մէկը միւսին պա – կասը լրացնելով կը քաշեն մաքուր ու կ'ըլլան պատրաստ գիրքի մը էջերը կազմելու: «Գրակա – նութեան պատմութիւն», «Համապատկեր արեւ – մտահայ գրականութեան» մեծածաւալ տասնեակ մը հատորները կազմուած են այս մեթոտով:

Դասէն վերջ կը քաշուի իր խուցը, պատահա–բար եթէ չունենայ հիւր մր կամ այցելու մր հոն սպասող: Կը բանայ սիրիւքէն հասած գիրքերու ծրարներն ու նամակները որոնք գրկուած են, գրա–խօսուելու ակնկալութիւնով մր: Ահաւասիկ հոտ է՝ ճակատագրական այն թշնամութիւններուն հանդոյցը որ իրեն դէմ հանած է բանակը այն գրիչ չարժողներուն, որոնց համար Օշական տուն չէ ունեցած արտայայտուելու: Ան չատերուն կը գրէ թելադրական նամակներ, քննադատի իր ասպա – րէզը՝ ողբերգութիւններու պատճառ է դարձած, ու ատելութիւններու նշաւակ: Կարելի էր այս մա–սին արտայայտուիլ առանձին էջերուն մէջ, փաս–տերով ու վկայութիւններով, ապացուցանելու հա–մար մեր գրականութիւնը խաչագողութեան վերա–ծող քանի մր ասպետներու փոքրոգութիւնը:

Վերջին պատերազմի ընթացքին հետեւած էր անդլիական եւ արաբական թերթերու մէջ Փարիզի մասին տրուած լուրերուն, օդային ռմբակոծու – թեանց սարսափներուն: Կ'ուղէր ստուգումներ այդ արհաւիրքին վերապրողներու մասին ու վերսկսան մեր գրութակցութիւնները: Առիթով մը թելադրեցի չափ դնել իր գրելու դիւային աշխատանքին: Պա–տասխան.—

«Ցուղիչ է առողջութեանս մասին կոչդ: Գիտեմ որ վատնդի հետ կը խաղամ, բայց մտքիս մէջ Նարուգոդոնոսորի արձանին պէս կանդնած է Պալզաքը որ իմ հիւանդութիւնս ունէր: Մտիկ չը–րաւ բժիշկներուն: Կ'ապրի ան սակայն այսօր: Կը տառապիմ ընելիքիս ահաւոր ընդարձակութեանը պատկերին դիմաց: Կարդաս պիտի անչուշտ «Հա–մապատկեր»ները, պիտի դաս թէ՝ ինչ հզօր կիրք է այդ էջերը քչդղը: Ալ առողջութիւն, հանդիստ, մարդու պէս ապրիլ իմ բառարանէս ջնջուած բա–ներ են, կան տակաւին «Մնացորդաց»ի հատորնե–րը որոնք պիտի դրուին քանի մը հազար էջ, կայ «Իմ Վէպը» որ դարձեալ քանի մը հազար էջ կը լեցնէ: Այս ահաւոր ճնշումին տակ օրերը կ'անցը–նին: Ժամ մր ժամուկէս միայն աշխատանք կը նետեմ իմ ուղեղին որ կը տքայ բեռին տակը, ինծի կ'իմացնէ վտանգը: Սեղանս վերածուած է պատու – ղի, խոտի եւ ջուրի ,կեանքը իմ չուրջս տղոյս կեր–պարանքներուն վրայ է· անոնց ապրիլը ինծի կը բաւէ»:

Գրած էի դարձեալ յոբելեանի առիթիս իր հա – մաձայնութիւնը առնելու համար:

ԳԷՈՐԳ ՋԱԳԲԵԱՆ

★ Դրամատուներու պաշտօնեաներուն ընդհ. գործադուլի որոշումը վաւերացուեցաւ միաձայնութեամբ եւ պիտի գործադրուի վաղը, հինգշաբթի ; Մանաւանդ կոչ մը կը հրաւիրէ բոլոր պաշտօնեաները կարգապահութեամբ հետեւիլ ոգրոշումին, ամբողջ երկրին մէջ։

Ուրիշ ասպարէզներու մէջ ալ խլրտումներ կը նշմարուին։ Միւս կողմէ Ծայրայեղ Ձախ հոսանքը, Աշխատանքի Ազգ. Դաշնակցութիւնը (անկախական), հետզհետէ կ'աշխուժանայ, համայնավարներէն ալ անդին անցնելով եւ «պուրժուա» նկատելով զանոնք ...

Եւրոպայի վերաշինութեան ծրագիրը

Անգլիոյ արտաքին նախարարը Փարիզ եկաւ երէկ, խորհրդակցելու համար Եւրոպայի վերաշինութեան ծրագիրներու մասին։ Այս առթիւ պիտի քննեն ամերիկեան աջակցութենէն օգտուելու միջոցները։

Անգլիա մանաւանդ եռանդով մը փարած է այս գործին եւ անոր յաջողութիւնը ապահովելու համար պիտի վճռէ Ա. Միութիւնը որ գործակից Եւրոպայի միւս ազգերուն։ Արդէն իսկ հրահանգներ տրուած են Մոսկուայի բրիտանական դեսպանին։ Ճիշդ այն պահուն երբ այս լուրերը կը հրատարակուէին, Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», մանաւանդ յօդուածով կը քննադատէր ամերիկեան ծրագիրը, դիտել տալով թէ ինչպէս նախագահ Թրումընի վարդապետութիւնը, այս ծրագիրն ալ կը ձգտի «քաղաքական ճնշում բանեցնել եւ միջամտել ուրիշ ազգերու ներքին գործերուն »։

Հակառակ այս քննադատութեանց, Պ. Պէվին կը յուսայ թէ կարելի պիտի ըլլայ ելք մը գտնել։ Զրոյց կը ՀՀՀ թէ Պ. Մոլոթով կամ իր օգնականը՝ Վիշինսկի, Փարիզ պիտի գայ, Պէվինի մեկնումէն վերջը։ Փարիզի համայնավար պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ» կը հարցնէ թէ «Ի՞նչ ընելու եկած է Պէվին» եւ կը բացատրէ թէ Ամերիկա կ'ուզէ իր տնտեսական զեկավարութեան ենթարկել Եւրոպան, որ Ֆրանսան պիտի դառնայ «Աղքատ ազգական մը»։

Միւս թերթերը կը գրեն թէ Ֆրանսան արդէն իսկ պատրաստած է իր ծրագիրը, որ կը տրամադրէ մանաւանդ յանձնախումբեր կազմել ածուխի, փոխադրութեան, պողպատի եւ հողագործութեան համար, ներկայացուցիչներ առնելով եւրոպական ազգերէն։ Ամէն պարագայի մէջ, հիմնական ձեռնարկ մըն է որ կը փորձուի ։

ՀԱՆՔ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ ՄԱՍԻՆ Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու պահանջած յուսարանութենէն իրրեւ պատասխան, Ա. Միութիւնը ժխտական դիրք մը բռնեց, թէ Մոսկուայի եւ թէ Փէյթայի մէջ։ Հունգարիոյ խորհրդային բանակին հրամանատարը, զօր. Սվերտով յայտարարեց.— «Կը մերժեմ ձեր բողոքագիրը իրրեւ անհիմն։ Պարզ յերիւրանք է ձեր այն տեղեկութիւնը թէ խորհրդային միջամտութիւն եղած է Հունգարիոյ ներքին քաղաքականութեան մէջ։ Հետեւաբար չեմ կրնար ընդունիլ երեք մեծ պետութենէն ներկայացուցիչներուն միջոցաւ քննութիւն կատարելու առաջարկը։ Այդ պիտի ըլլար կոպիտ եւ անթոյլատրելի միջամտութիւն մը հունգարական գործերուն մէջ»։ Մոլոթով ալ նոյնիսկ պատասխան մը տուած է, աւելի մեղմ ոճով ։

ՀԱՋԱՐ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆԱԻԵՐ, որոնք ապրանք բեռցած էին Եւրոպայի համար, անչարժութեան դատապարտուեցան, իրրեւ հետեւանք 200.000 նաւաստիներու գործադուլին։

ԱՑԺՄ ՔԱՌԱՍՈՒՆ կը հաչուէն Մաքոնի հիւանդանոցին զոհերուն թիւը։ Գլխաւոր հիւանդապահուհին եւ ուրիշ չորս կասկածելիներ հսկողութեան տակ առնուած են։ «Երբ յանցաւորը դիմակազերծ ըլլայ, հանրութիւնը ափ ի բերան պիտի մնայ», կ'ըսէ քննիչ բժիշկը։ Գործածուած թոյնը կը կոչուի «ատրոպին» ։

ԹՈՒՐՔԻՈՑ տնտեսութիւնը պէտք է վերակազմուի վերէն վար, յայտարարեց ամերիկեան տնտեսական պատուիրակութեան նախագահը։ «Երկրին հողագործական արտադրութիւնը բաւական առատ է ժողովուրդը կերակրելու համար, բայց բարօրութիւն չպահովուիր, որովհետեւ Թուրքիա չունի փոխադրութեանց կազմակերպուած դրութիւն։ Իր երկաթուղիները չեն համապատասխաներ իր պէտքերուն, իսկ նաւահանգիստները անբաւական են։ Պէտք է ամէն բան վերակազմել »։

ՄԻՍԻ ԱՐՁԱԳՔ - ԿՏՐՈՆՆԵՐԸ պիտի վերնան Յուլիս 1ին սկսեալ։ Եթէ ամէն չարթնու բաւարար քանակութեամբ մսացու հասնի, հաւանական է որ միւս կտրոններն ալ ջնջուին ։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ ԱՐԱԲՆԵՐԸ գործադուլ յայտարարեցին, երբ Երուսաղէմ հասաւ Միացեալ Ազգերու քննիչ յանձնախումբը։ Զինուորականատեանը մահուան դատապարտեց երեք հրեայ ահաբեկիչներ, երկու ամբաստանեալներ ալ՝ երկարատեւ բանտարկութեան ։

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ, ՅՈՒՆԻՍ 22ԻՆ

Նախաձեռնութեամբ «Վարդան» ենթակոմիտէի։

Կիրակի 22 Յունիս կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, թաղապետութեան սրահին մէջ, rue de Paris: կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ։

ԵՐԳ։ Հայկական պար։ Պիտի ներկայացուի Ս. Պարթեւեանի «ԱՆՄԱՀ ԲՈՑՔ», Շավիլ – Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» թատերախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ընկեր Բ. ՀԱՊԷՇԵԱՆի։

Հաղորդակցութեան միջոց.— «Gare du Nordէն կառախումբ ժամը 2.20ին, Porte Clignancourtէն 168 թիւ օթօպուս, ամէն քառորդ ժամը, իջնել Place du 11 Novembre, Sarcelles:

×

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Յունիս 21, շաբաթ դիշեր ժամը 8.30ին։ Սրիմեան սրբոյհին մէջ։

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ։ Կը խօսի ընկեր ՄԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ։ Գեղարուեստական բաժին՝ ղեկավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի։

Պիտի խօսի նաեւ ընկերվարական ներկայացուցիչը։ Թառ՝ Պ. Ց. ՅՈՎՆԱՆԵԱՆի կողմէ։

Մուտքը ազատ է։

Այրի Տիկին Սիրանուշ Պալեան, Պ. Մեհրան Պալեան, Օր. Արմենուհի Պալեան կը ծանուցանեն մահը իրենց ամուսնոյն եւ հօր՝

Պ. ԹՈՐՈՍ ՊԱԼԵԱՆի

(Շապին Գարահիսարցի, 60 տարեկան)

Թաղումը պիտի կատարուի այսօր չորեքշաբթի ժամը 3.30ին։ Հաւաքուիլ իր բնակարանը, 36 Ave. de la Haye, Կուսէնվիլ։ Շոգեկառք ըկառ տիւ Նօռէն կը մեկնի ժամը 2.16ին։ Մարմինը պիտի ամփոփուի Կուսէնվիլի գերեզմանատան մէջ ։

Մահագդ չստացողներէն կը խնդրուի ներկայս իբր այն ընկատել ։

ԱԶԳԱՊԱՀՊԱՆՄԱՆ ԱՏՏԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Կը փափաքի՞ք ամէն հայու պատշաճ օգտակար գիրք մը նուիրել։ Հետաքրքի՞ր էք պիտանալու թէ ինչ է սկատուիղմը։ Կ'ուզէ՞ք վարձատրել հայ դպրոցի աշակերտ մը ։

Գտեցէ՛ք՝ Վազգէն Անդրէասեանի

ՀԱՅ ՍԿԱՈՒՏԻՆ ԱՒԱՋՆՈՐԴԸ

Բոլոր ծանօթ գրավաճառներու մօտ։ Հասցէ.— V. Andréassian, 5 rue des Sables, Viroflay (S. et O.):

Պ. Պ. Սարգիս Տէօքմէճեան եւ Արամ Տարօնեան տասնական գիրք կը նուիրեն Հ. Մ. Ը. Մ.ի նուազ նպաստաւորուած մասնաճիւղերու ։

ՄԵՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ.— Նախաձեռնութեամբ Խարբերդի Շէյխ - Հաճիի երիտ. Միութեան, 22 Յունիս, կիրակի ամբողջ օրը։ Պ. Ն. Նաճար - եանի ծառախիտ պարտէզին մէջ, Սէնթ Անթուան։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ հայկական պարեր։ Կարտանի «Անդրանիկ» թատերախումբը մեծ պատրաստութեամբ կը բեմադրէ «ԱՐԱԲՈՆ»։ Հոն է նաեւ բնապատուհի «Դահուլ - զուռնան»։ Կրնաք ճաշը միասին բերել ։

ՈՂՋԵՐԹԻ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Ի պատիւ հայրենակից ներզաղթողներու, կազմակերպուած համաքղեցիական միութեան կողմէ, 22 Յունիս, կիրակի ամբողջ օրը, Սէն Լու Կոան փէն, եօթնեղբայրեանները ազարակին մէջ։ Գեղարուեստական բաժին։ Մուտքը ազատ է։

ՈՒՐՖԱՑԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Վիէնի մէջ պիտի տօնուի Յունիս 29ին, կիրակի, դաշտահանդէսով մը, նախաձեռնութեամբ Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան։ Կր հրաւիրուին չրջանի հայրենակիցները, մասնաւանդ պատկ Ուրֆայի Հայր. Միութիւնը։ Անոնք որ կը փափաքին իրենց յարգանքի բաժինը բերել, թող դիմեն, ամէնէն ուշը մինչեւ Յունիս 25, հետեւեալ հասցէին.— H. Ouzounian, 59 rue Lafayette, Vienne:

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄ ԵՒ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած Ֆր. ԿԱՊ. ԽԱՉի Սէվրանի մասնաճիւղի կողմէ, Յունիս 29ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30էն 12, Լիվրի Կարկանի քաղաքապետարանի ընդարձակ սրահին մէջ(Salle des Fêtes), կը ներկայացուի Սիպիլի « ՀԱՐՍԸ », նաեւ խոստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը, եւ անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ ։ Մուտքը 50 Ֆրանք։

Հաղորդակցութեան միջոց.—Eglise Pantinէն առնել 147 թիւ օթօպուս, իջնել mairie de Livry Gargan ։

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ժողովը՝ այս Շբ. ժամը 8.30ին ընկերվարականներու սրահը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։ —

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտ, ժամը 8.30ին, Մուրատ ակումբին մէջ։

ԿՐԸՆՈՊԼ.— Հ. Ց. Դ. ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները ավս շաբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին։

Իէնայի թատրոնը, **10 Ave. d'Iéna — Métro Iéna**

Շաբաթ, 21 Յունիս, ժամը 20.30ին, նախագահութեամբ Պ. ՌՈՆԷ ՅՕՇՈՒԱՑԻ, յայտնի թատերագիր եւ հեղինակ «Rêves d'Amour»ի, եւ Պ. ՄԱՔՍ ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆի, սինէմայի եւ թատրոնի ծանօթ արուեստագէտը)։

ՄԱՏԼԷՆ ԷՔԻԶԵԱՆ

կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ

երջանիկ օրերը

(«LES JOURS HEUREUX» Ֆրանսերէն)

Պ. Գլօտ Անտրէ Բիւժէի 3 արարնոց ծանօթ բիէսը, 1938ի Մարչել Թատրոնի դրծը ։ Հետեւեալ դերախաղաքութեամբ - այրբենական կարգով՝ Պ. Պ. Էմիլ Ասլանեան, Ռուբէն Տէր Ասլանեան, Էքիէն Կիւլիւմեան, Օր. Օր. Հայկուհի Խտըշեան, Ալիս Մաթէոսեան եւն։ :

Առաջին անգամ ըլլալով հայ երիտասարդ արուեստագէտներու խումբ մը Ֆրանսական երիտասարդ թատերախաղի մը մէջ։

Տեղերու գիները, 50էն 250 Ֆրանք ։

Տոմսերը ապահովել Maison Vigar 24 rue St. Lazare եւ Պարսամեան դրատուն 46 rue Richer ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պուլմ. Օտտոյի մասնաճիւղի կողմէ, նախաձեռնութեամբ Սանուհիներու, այս կիրակի երեկոյ ժամը 8ին, 230 Chemin de la Madrague, Bar International սրահին մէջ։ Վիճակախաղը նոյն օրը ։

Գեղանի

Պատկերազարդ շքեղատիպ հրատարակութիւն
Բազմավէպի հարիւրամեակին առթիւ

Պատեհ պահուն արհեստագիտական «Բազմավէպ»ի հարիւրամեակը։ Հակառակ մեր փափաքին անհնար ըլլալով կատարել դարաշրջին այս տօնախմբութիւնը՝ տիպուսեցանք յետագայ, դայն լաւագոյն օրերու ։

Պիտի կատարուին չքեղ հանդէսներ Ս. Ղազարու մէջ Օգոստոսի վերջերը։— Կը հրաւիրենք Մայր Հայրենիքը եւ գրական Գաղթաշխարհը բերելու իրենց բարոյական եւ նիւթական գործօն մասնակցութիւնը ։

Որոշուած է այս առիթով լոյս ընծայել Գեղունին որ արդէն միջազգային արժէք ստացած է։ Պիտի բովանդակէ կարեւոր յօդուածներ ազգային նշանաւոր գրողներէ, արուեստի գործեր հայ նկարիչներէ, Ս. Ղազարու Թանգարանին եւ Մատենադարանին զանձերէն նմոյշներ ։

Կը խնդրենք ազգային Մամուլէն որ արձագանգ ըլլայ մեր այս կոչին՝ ծաւալելու Գեղունին եւ փառաւորելու հարիւրամեայ Բազմավէպը ։

Կը յանձնարարենք փութալ ապահովել օրինակ մը Գեղունիէն՝ որ թուղթի սակաւութեան պատճառով չափաւոր թիւով պիտի տպագրուի ։

Բացուած է բաժանորդագրութիւնը.— Պայմաններն են Ամերիկա 12 տոլար, բրիտանական կայսրութիւն, Եգիպտոս եւն. 2 սթերլին 10 շ., Ֆրանսա 2500 Ֆրանք, Սուրիա, Լիբանան 25 թուղթ, Իտալիա 4000 լիրէք ։

ՀԱՍՑԷ.— Rédaction de la Revue «PAZMAVEB», Venise (Italie), St. Lazare:

ՀՆԱՐԻՒ, ՄԵՔԵՆԱԳԷՏ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ

Կը կատարէ, կը վերատուէ մեքանիքի վերաբերեալ արհեստագիտական (թէքնիք) ամէն տեսակ աշխատանք ։

Արհեստանոցը բաց է ամէն օր ժամը 8—19 ։
26, Rue du Plateau, Issy les Moulineaux (Seine):

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie** ։ *Ձեր բոլոր պէտքերու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափագեան վաճառատունը*, 223, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝* métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Jeudi 19 JUIN 1947 Հինգշաբթի 19 ՑՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5063-ՆԴՐ ՀՐՏԱԿ ԹԻՒ 672 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Ամերիկացիները եռանդով գործի ձեռնարկած են արդէն, ինչպէս Ճունաստանի, նոյնպէս Թուրքիոյ մէջ, օգտագործելու համար իրենց կառավարութեան տրամադրած վարկերը:

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ 400 միլիոն տոլարի վարկին մեծագոյն մասը պիտի ծախսուի Ճունաստանի մէջ:

Արդ, երկու երկիրներն ալ այնքան պակասներ եւ պահանջներ ունին որ, քուէարկուած դրամերը անբաւական պիտի դայ: Ուրեմն Մ. Նահանգները պիտի ստիպուին նոր վարկեր բանալ: Չէ՞ որ իրենց համար կենսական կը նկատեն երկու երկիրներուն ապահովութիւնը եւ բարգաւաճումը, այլ մանաւանդ երկուքին ալ անկախութեան եւ հողային ամբողջութեան պահպանումը ...

Նախագահ Թրումըն չատոնց նախատեսած էր այս պարագան, երբ իր ծանօթ պատգամախօսը կ'ուղղէր Խորհրդարանին :

Կարեւորը՝ ճամբան բանալն էր: Հիմա որ կառավարութիւն թէ խորհրդարան ծորակները բացած են, տոլարները մեքենաբար կը հոսին :

Ինչպէս կ'ներեայ օրը օրին հրատարակուած տեղեկութիւններէն, ամերիկացի մասնագէտները երկու երկիրներուն մէջ ալ կ'աշխատին երկու ճակատի վրայ,— շինուորական եւ տնտեսական : Ուրիշ խօսքով, կը փորձեն միաժամանակ ապահովել թէ պաշտպանութիւնը եւ թէ տնտեսական վերակազմութիւնը ;

Ամփոփուելով Թուրքիոյ վրայ, նախ լրացնենք մէկ-երկու կարեւոր տեղեկութիւններ :

Ամերիկեան շինուորական պատուիրակութիւնը Թուրքիոյ ընդհ. սպայակոյտին հետ խորհրդակցելէ վերջ, քննական պատկեր մը տարբեց, երկրին ռազմավիտական կեդրոններուն մէջ :

Այսպէս, խումբ մը մասնագէտներ այցելելու կեսարիա, ուր կայ օդանաւային գործարան մը:

Ուրիշ խումբ մը ճամբայ ելաւ դէպի կարս եւ կարին:— երկու կենսական խարխխներ՝ արեւելեան սահմանին վրայ :

Երրորդ խումբ մըն ալ դնաց Իզմիր, Մերսին եւ Անթալիա, ուր կը դտնուին Միջերկրականի դլխաւոր բանալիները:

Այս պատկերը պիտի տեւէին երեք չաբաթ , ինչ որ շատ կարճ է, ամբողջական քննութեան մը համար: Կը նշանակէ թէ Ամերիկացիները կ'ածապարեն, նախ անմիջական, ստիպողական պահանջները քննելով :

Պոլսոյ թերթերուն արդիլուած է մանրամասնութիւններ հրատարակել աշխատանքներու մասին :Բայց, երբեմն «կը սահին» ուշագրաւ լուրեր :

Օրինակ՝ այն տեղեկութիւնը որ հրատարակուեցաւ «Յառաջ»ի մէջ,— Ամերիկեան պատուիրակութիւնը մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայէ Միջերկրականի պաշտպանութեան: Ամերիկացի մասնագէտները անհրաժեշտ կը դտնեն Միջերկրականի մեծագոյն խարխխը հաստատել Պոտրումի եւ Մէյլիսի միջեւ (Իզմիր): Այս խարխխը պիտի ըլլայ տեսակ մը Սինկափուր (10 Ճունիս):

Նոյն աղբիւրին համաձայն, ամերիկացի մասնագէտները առաջարկած են նորոգել ներքին ճամբաները, վերաչինել Իզմիրի նաւահանգիստը եւ կառուցանել նոր կայարան մը, ուր պիտի յանդին Անատոլուի բոլոր երկաթուղիները :

Միայն այս ծրագիրը բացորոշապէս կ'ապացուցանէ թէ Ամերիկացիները որքան մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն Թուրքիոյ պաշտպանութեան , Միջերկրականի ափերուն վրայ :

Անշուշտ նոյնքան «սրացաւ եւ խմասուն» ծրագիրներ մշակած են նաեւ Պոլսոյ եւ մանաւանդ արեւելեան սահմաններու պաշտպանութեան համար, քանի որ իրենց գլխաւոր մտահոգութիւնն է կասեցնել խորհրդային յառաջխաղացութիւնը :

Այս մասին աղօտ դաղափար մը կուտայ ամերիկեան օդանաւային պատուիրակութեան նախադահը, նոյնպէս զօրավար, որ արագ թռիչքէ մը վերադառնալով, յայտարարեց լրագրողներուս.

— « Անշուշտ կը հասկնաք թէ ապահովութեան պատճառներ թոյլ չեն տար խօսիլ մեր ուղեւորութեան մասին (դէպի արեւելեան նահանգները») :

Եզրակացութիւն.— Ամերիկացի մասնագէտները Թուրքիոյ մէջ կ'աշխատին այնպէս ինչպէս եթէ իրենց երկրին մէջ ըլլային: Եւ Թուրքերը երախտապարտ են : Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ՄԱՑՐԵՐԸ

... « Որքա՜ն տարբեր են մեր մայրերէն անդլիացի մայրերը, խորհեցայ ...» :

Ու այս բառերը անշուշտ ի նպաստ օտար մայրերուն, որոնք անխոով իրենց զաւակը կը յանձնեն եղեր հիւանդապահուհիին, ուեւէ բժշկական խնամքի կամ դործողութեան համար, իսկ մերինները... :

Իրաւ ալ ի՞նչ բաղդատական եղրեր կարելի է դտնել մեր հերոս մայրերը նմանցնելու համար աշխարհի որ եւ է ժողովուրդի մայրերուն, ըլլան անդլիացի թէ վրացի:

Ուրեմն մեր դերապատիւ յօդուածագիրը մոռացե՞ր է որ իր մայրն ալ Հայ է: Ուրեմն պէտք է իր ձեռքէն բռնելով տանիլ զինքը Եփրատի ափը, Տէր Զօրի անապատները, Օամանիէի եւ Ինթիլլիի դաշտերը, Հայաստանի լեռներն ու կիրճերը, ուր հազարաւոր հայ մայրեր իրենց մանուկները դերկած դիմեցին հերոսաբար մահուան ,չյանձնուելու համար Թուրքին :

Քի՞չ էին մեր ֆէտայիներուն փամփչտակալները կապող Հայուհիները, դանոնք կերակրող, անոնց կոշկոռ կապած ոտքերը լուացող քոյրերը:

Քի՞չ էին հազարաւոր փախստական հայ երիտասարդներու կեանքը փրկող պատանուհիները : Ամէն վտանդ աչքէ առնելով բանտերու դուռը քաշկռտուող նոր հարսերը:

Ո՞ր մէկը Թուել այն քաջերէն որոնք հազիւ ամուսնացած, արդէն այրի, որբերու բեռները իրենց չալակին, ափ առին օտար երկիրներու խորթ դուռները, բանուոր դարձան, ասեղ ծեծեցին, լուացքի տաշտերուն առջեւ խամրեցուցին իրենց երիտասարդ արեւը, հաց ճարելու համար իրենց անհայր զաւակներուն:

Մեր մայրերը, ճիշդ է որ կր դողան երբ իրենց հողեհատորը առաջնորդեն նոյնիսկ ո եւ է բժշկական դործողութեան: Եթէ Անգլուհիները դիտնային թէ ո՛րքան սուղ են վճարած փրկելու համար անոնց կեանքը եաթաղանէն, եւ ի՜նչ զոհողութիւններ յանձն չեն առած, իրենց զաւկին բերնէն «մայր» բառն անդամ հայերէն լսելու համար:

ՍՕՍԻ

ՕՏԱՐ ՄԱՄՈՒԼԻ ԸՆԿԵՐԱԿՑՈՒԹԵԱՆ Դ. ՃԱՇԸ

Օտար մամուլի ընկերակցութիւնը երեքշաբթի օր տուաւ իր Դ. ճաշը, այս անդամ ի պատիւ Հանրապետութեան նախագահ Պ.Vincent Auriolի, և վարչապետ Պ. Ramadierի: Այս բացառիկ ընդունելութիւնը տեւեց մինչեւ ժամը 4, թէեւ Պ. Ռամադիէ ստիպուած էր մեկնիլ փակումէն առաջ: Պ. Dumont - Wilden, ընկերակցութեան նախագահը , բարի գալուստ մաղթեց երկու պետական դէմքերուն որոնք բարեհաճած էին պատուել օտար լրագրողները: «Աշխարհը միշտ պարտական է Ֆրանսայի որ եղած է մտքի մայրաքաղաքը»: Եւ առաջարկեց բաժակները պարպել Պ. Auriolի եւ Ֆրանսայի արեւշատութեան համար, դոչելով. «Vive la France».

Հանրապետութեան նախագահը ճառ մը կարդաց, պարզելով օտար մամուլին դերը, իբրեւ արտասահմանի գլխաւոր բանբերը Ֆրանսայի : Ինդրեց միշտ ներողամիտ աչքով նայիլ այս երկրին վրայ որ այնքան տառապանքներէ վերջ, իր հողին վրայ իսկ, կրցաւ բաւական ճամբայ քալել երկու տարուան մէջ: Ֆրանսա միշտ նոյն բարեկամութիւնը եւ աջակցութիւնը պիտի ընծայէ օտարներուն: Այս առիթս ողջունեց Մ. Նահանգներու արտաքին նախարար զօր. Մարշըլի նոր ծրագիրը որ ուրախութեամբ ընդունուեցաւ Ֆրանսական կառավարութեան կողմէ: Եզրակացնելով, Պ. Օուիոլ հաւաստեց թէ Ֆրանսան, հակառակ իր անցուցած պղիտկ ցնցումներուն, որոնք իր ազատութեան դաղափարին եւ ժողովրդապետութեան ապացոյցներն են, պիտի չարունակէ իր աշխատանքը, մնալով յաւիտենական Ֆրանսան»:

Այս անդամ եւս, «Յառաջ»ի խմբագրութեան կողմէ ընդունելութեան կը մասնակցէին երկու աշխատակիցներ, րնկեր Ներսէս Մելքոնեան եւ Արփիկ Մխոքեան :

ԻՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ԳՈՑԵՆ 200 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆՔԻ ԲԱՑԸ

Ելմտական նախարարը նոր յաւելումներ կ'առաջարկէ

Նախարարական խորհուրդը Գշ. օր լսեց ելմտական նախարարին զեկուցումը, ելմտացոյցի եւ ուրիշ հոդիերու մասին: Այս առթիւ ներկայացուց իր ծրագիրները, որոնք նոր յաւելումներ կ'առաջարկեն, ելմտացոյցը հաւասարակշռելու համար: Բացը կը հաշուեն այսպէս.— 100 միլիոն ֆրանք՝ անմիջական վճարումներու համար, հարիւր միլիոն եւս, վերջերս դոյացած բացերը դոցելու համար: Նախարարը կ'առաջարկէ.—

1. Աւելցնել ծխախոտի եւ լուցկիներու վաճառման գիները. 2.— 25 առ հարիւր աւելցնել հանդերաշխութեան տուրքը.— 3. Նոր տուրք մը հաստատել 1939էն ի վեր հաստատուած առեւտրական դործերու համար (fonds de commerce).— 4. Վերահաստատել համեմատական տուրքը ինքնաշարժներու վրայ, համաձայն իրենց ուժին.— 5. Ջնջել հացի, կաթի, ածուխի պետական նպաստը.— 6. Տասը առ հարիւր կրճատել քաղաքային ծախքերը, աւելի մեծ համեմատութեամբ՝ դինուորական վարկերը.— 7. Հարիւր միլիոնէն 200 միլիոնի բարձրացնել կառավարութեան սահմանուած վարկը՝ պանք տը Ֆրանսէն:

Թերթերը կը գրեն թէ բուռն հակաճառութիւններ տեղի ունեցած են նախարարական Խորհուրդին մէջ, որ երկիւ առաու ալ գումարուեցաւ, վերջնական որոշում տալու համար: Ժողովրդականները համաձայն չեն դինուորական վարկերու կրճատման, նկատի առնելով Հնդկաչինի, Մատագասքարի եւ ուրիշ դաղթավայրերու կացութիւնը: Ընկերվարականները կը վախնան որ դիները բարձրանան, եթէ ջնջուին միսի, կաթի եւ ածուխի պետական նպաստները: Արմատականները հակառակ են դրամադլուխի երկրորդ տուրքի մը հաստատման: Միեւնոյն ատեն կ'առարկեն թէ դործնական չէ աւելցնել փոքր ձեռնարկներու տուրքերը, ճիշդ այն պահուն երբ աւելի մեծ աղատութիւն կը պահանջեն մանր եւ միջին առեւտրականները :

Կարդ մը թերթեր ներքին վէճերու մասին կը խօսին, բայց Պ. Ռամատիէ յայտարարեց թէ բոլորն ալ համերաշխ են: «Միասին պիտի աշխատինք, եւ կամ միասին պիտի հեռանանք»: Վարչապետը կը յուսայ եչ. օր Ազգ. Ժողովին ներկայացնել ելմտական նախարարին ծրագիրները: Ամէն պարագայի մէջ, բոլոր նախարարները համաձայն են հետեւեալ կէտի մասին.— Ոչ մէկ արժեդրկում ֆրանքի:

★ Հանրապետութեան Խորհուրդն ալ Գշ. օր միաձայնութեամբ վաւերացուց Իտալիոյ դաշնադիրը: Օրակարգի միւս խնդիրները քննուած առաւն, միջադէպ մը պատահեցաւ հողագործական նախարար Պ. Թանկի Փուիժանի (ընկերվարական) եւ համայնավարներուն միջեւ: Այս վերջինները քննադատեցին երիտասարդ նախարարը, որ պատասխանեց թէ ինք 1946 Ցուլիս 23ի դիշերը առաջարկած էր 1220 ֆրանք նշանակել ցորենին դինը: «Եթէ ինծի դէմ պայքարած չըլլային համայնավար նախարարները եւ մասնաւորապէս Պ. Թորէզ, այս օրին պիտի չհասնէինք»: Այս խօսքերը բուռն փոթորիկ մը յարուցին համայնավարներուն մէջ որոնք «ստախօս» կը պոռային: Թանկի Փուիժան պնդեց, չեչտելով թէ չի կրնար հանդուրժել որ համայնավարները անվերջ անարդեն գինքը: Եւ ուրիշ յայտնութիւններ ալ ըրաւ Թորէզի դէմ: Նախագահը դժուարաւ վերահաստատեց հանդարտութիւնը :

Պիտի կրնա՞ն փրկել Եւրոպան

Պ. Պէվին, Անդլիոյ արտաքին նախարարը , Գշ. օր Փարիզ հասնելով անմիջապէս յայտարարեց մամուլի ներկայացուցիչներուն.

— « Եկած եմ քննելու այն միջոցները որ անհրաժեշտ են Եւրոպայի տնտեսական վերակազմութեան համար: Միլիոնաւոր ժողովուրդներ տառապեցան իրենց հետեւանք Նացիներու արշաւանքին: Երկիրներ փրկուեցան չնորհիւ դինուորներու եւ դիմադրական ճակատի քաջութեան եւ ռազմական ընդունակութեանց: Այս միլիոնաւոր ժողովուրդները այժմ իրաւունք ունին վայելուչ կենցաղի մը: Չենք կրնար աւելի երկար սպասել : Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը առաջարկած է որ Եւրոպան պարզէ իր ծրագիրները, պատրաստակամութիւն յայտնելով օգնելու Բրիտանական կառավարութիւնը ընդունած է այս առաջարկը : Պիտի քննենք բոլոր միջոցները, վերահաստատելու համար Եւրոպայի բարօրութիւնը եւ խաղաղութիւնը: Կը յուսամ թէ բոլոր ազգերն ալ պիտի մասնակցին» :

Նախարարը արդէն իսկ դործի ձեռնարկած է, յաջորդաբար տեսակցելով Ֆրանսայի վարչապետին, արտաքին, ելմտական, տնտեսական եւն.

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ «ՔՈՆԿՐԷՍ»Ը

Մայիս 1էն մինչեւ 3ը Նիւ Եորքի մէջ տեղի ունեցաւ յայսէս կոչուած «Համաշխարհային Հայկական Քոնկրէսը»:

«Քոնկրէս»ին նախորդեց բազմամարդ ճաշկերոյթ մը Ուոլտոլֆ Աստորիա հիւրանոցին մէջ:

«Քոնկրէս»ի առաջին երկու օրերու նիստերը տեղի ունեցան նոյնպէս Ուոլտորֆ Աստորիա հիւրանոցին մէջ, իսկ վերջին օրուան նիստերը կայացան Կարողներու Արհեստակցական Միութեան թիւ 91 մասնաճիւղի սրահին մէջ:

«Քոնկրէս»ին կը մասնակցէին, ըստ դիւանի յայտարարութեան, 700էն 800 այսպէս կոչուած պատգամաւորներ: Կ'ըսենք այսպէս կոչուած, վասնզի չզեկուցուեցաւ թէ ինչ մարմիններ եւ ինչ ձեւով ընտրած էին այդ պատգամաւորները: Նիստերու ընթացքին դիւանը եւ պատգամաւորները իրենց խօսքի մէջ կանգ առին 700 թիւէ վրայ, որով այս տողերը ստորագրողն ալ ստիպուած է ընդունիլ այդ թիւը:

Այդ բազմամարդ ժողովը «Քոնկրէս»է կամ պատգամաւորական ժողովէ աւելի հրապարակային ժողովի տպաւորութիւն կը ձգէր, քանզի ոչ պատգամաւորներու իրաւասութեանց ստուգումը, ոչ նիստերուն մասնակցող պատգամաւորներու թիւի ճշտումը, ոչ ալ ներկայ-բացակայի անուանացանկի ընթերցումը տեղի կ'ունենային:

Եօթ հարիւր պատգամաւորներէն 19 հոգի եկած էին արտասահմանէն, իսկ 681 հոգի Միացեալ Նահանգներէն եւ Քանատայէն: Սուրիայէն, Պաղեստինէն եւ Կիպրոսէն եկած էին 4 պատգամաւորներ, Ճունաստանէն՝ 1, Ռումանիայէն՝ 3, Պելճիքայէն՝ 2, Եթովպիայէն՝ 1, Մարոքէն՝ 2, Չինաստանէն՝ 1, Աբժանթինէն՝ 3, Մեքսիքայէն՝ 1 եւ Ուրուկուայէն՝ 1: Պատգամաւորներէն չկային Ֆրանսայէն, Անգլիայէն, Պուլկարիայէն, Եգիպտոսէն, Իրանէն, Իրաքէն եւ Պրազիլէն: Այս հաշիւով, ուրեմն, Միացեալ Նահանգներէն դուրս 600—700 հազար չունչ կազմող հայկական գաղութները ներկայացուած էին 19 պատգամաւորներով, իսկ Միացեալ Նահանգներու 150էն 200 հազար հայութեան մէկ հատուածը ներկայացուած էր 681 պատգամաւորներով:

Ամերիկահայ գաղութը ներկայացնող 681 պատգամաւորներու 70 առ հարիւր եկած էին երկու տասնեակ սովետասէր Հայրենակցական Միութիւններէ: Այս տողերը ստորագրողի ստացած տեղեկութիւններու համաձայն, միայն Տիթրոյիթսէն եկած էին շուրջ 200 պատգամաւորներ: Հայրենակցականներու ներկայացուցիչներէն դուրս՝ «Քոնկրէս»ին կը մասնակցէին խումբ մը հոգեւորականներ ամերիկահայ մէկ հատուածի թեմին կողմէ, խումբ մը չէզոք կոչուած սովետասէր մտաւորականներ եւ վերջապէս «Լրաբեր» թերթի շուրջ հաւաքուած ամերիկահայ համայնավարներու խմբակը, որ «Քոնկրէս»ի իրական ղեկավարն էր:

Կուսակցական պատկանելիութեան իմաստով «Քոնկրէս»ը, բացի սովետասէր չէզոքներէ, բաղկացած էր համայնավարներէ, ռամկավարներէ եւ հնչակեաններէ: Մեծ մասով համայնավարներ էին արտասահմանէն եկած պատգամաւորները: Ռումանիայէն եկած պատգամաւորներէն մին էր ոմն Ցարութիւն Պապոյեան, որուն տխուր անցեալին ծանօթ են ռումանահայ գաղութը եւ դէպի անյայտ ճակատագիր ուղարկուած մեր ռումանահայ դաշնակցական ընկերները:

Ինչպէս յայտարարեց «Քոնկրէս»ի դիւանը, Հայ Բարեգործական Ընդհ. Միութիւնը «ինչ ինչ պատճառներով» չէր մասնակցած «Քոնկրէս»ին:

Այս «Քոնկրէս» կոչուած հաւաքոյթը, ուրեմն, կազմուած էր՝ ա) յառաջդիմական դիմակի տակ ծածկուած հայ համայնավարներու նախաձեռնութեամբ եւ ղեկավարութեամբ, բ) բացառապէս հայ համայնավարներէ եւ սովետասէր տարրերէ, գ) կը ներկայացնէ հայ գաղութներու միայն մէկ մասը (օրինակ՝ մինչ եթովպիոյ քանի մը հարիւր Հայերը պատգամաւոր մը ղրկած էին, անդին Եգիպտոսի հայ գաղութը ներկայացուցիչ չուներ, մինչ Մարոքի մէկ բուռ Հայերը երկու «պատգամաւոր» ղրկած էին, Ֆրանսահայ հոծ գաղութը ներկայացուցիչ չուներ եւն), դ) ճնշող մեծամասնութեամբ ամերիկահայ գաղութէն — 681ով ընդդէմ 19ի եւ վերջապէս, ե) պատգամաւորի հանդամանք չունեցող պատահական մարդոցմէ: Պատգամաւորներէն եւ ոչ մէկը ընտրուած էր ժողովրդական քուէարկութեամբ:

Ահա այսպիսի կազմով դումարուած «Քոնկրէս»ը արժանացած էր Խ. Հայաստանի պատասխանատու ներկայացուցիչներու վստահութեան:

Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետութեան Գերագոյն Սովետի Նախագահութեան Նախագահ Մացակ Պապեան հեռագրով ողջունած էր «Քոնկրէս»ը, վստահութիւն յայտնելով որ՝ «ձեր համագումարը նոր ազդակ մը պիտի հանդիսանայ աւելի եւս ուժեղացնելու արտասահմանի հայ յառաջդէմ ոյժերու օժանդակութիւնը տարագիր հայութեան ներդաղթին, սովետական հայրենիք վերադառնալու համագործակցութեան»:

Օշական եւ իր գործը

ԽՄԲ.— Ստորեւ՝ ամփոփումը այն ճառին զոր լսուեցաւ Պ. Կ. Փոլատեան, Նիսի մէջ, 6 Օշականի յոբելեանին առթիւ.—

Օշականի կեանքը, անոր ստեղծագործական վերելքը, պատկերն է մեր ցեղին հոգիին: Զարդեր, թշուառութեան, արեան մէջ՝ ապրիլ ուզող, չյուսահատող ցեղին անմար տենչն է, ամէնէն անսպասելի պայմաններու մէջ, դէպի վեր, դէպի բարձրին ձգտող ժողովուրդի մը հերոսական կռիւն է, խեղճ, դժբախտ կեանքին վրայ մտածելու, մին եւ դաղափարին յաղթանակն է, այդ դժբախտ կեանքը մեծութեան եւ ստեղծագործ դեղեցկութեան վերածելու արմենական չնորհքն է: Ես դիտեմ թէ այսօր Օշականը յարգելով, կ'ուզէք յարգել մեր ցեղին այդ ազնիւ, ըմբոստ ստեղծագործ հոգին»:

Ապա քննելով Օշականի դրականութիւնը — այսպէս ներկայացուց զայն:

— « Կայ «Խոնարհները»ու հեղինակը: Խոնարհ մարդոց կեանքին նկարագրութիւնը, նուաղ հարազատ թերեւս զուտ հայկական առումով, քան Զարդարեանի, Թլկատինցիի եւ մեզի աւելի մօտ Համաստեղի տիպարները, բայց չատ աւելի խոր, աւելի մեծ դեղարուեստական ըմբռնումով: Բոլոր ժողովուրդներու խոնարհները կրնան իրենք զիրենք ճանչնալ Օշականի մարդոց մէջ:

Օշական իր դրական այս առաջին շրջանին ունի պարզ լեզու մը, ինքնատիպ ոճ: Բայց հոս իսկ արդէն երեւան կուգայ, բսելու, մտածելու այն տարօրինակ, զարտուղի, ինքնատիպ եւ բարդ եղանակը որ պիտի տիրէ ապագայ Օշականին մէջ, աւելի պիտի խառնայ, բարդանայ հասնելու համար այն չափազանցութեանց որոնցմէ կը խրաչին հիմա շատեր:

Ես կ'ըմբռնեմ Օշականը եւ այդ փոփոխութիւնը կը բացատրեմ, նկատի ունենալով Օշականի եղակի խառնուածքը եւ անոր հոգեկան եւ մտային յեղաշրջումը:

Քանի տարեկանին մենք չենք արտայայտեր մեր հոգին նոյն բառերով, նոյն չեշտով, նախադասութիւններու նոյն կառուցուածքով, քան 50ին կամ 60ին: Պարզ զգացումները բարդացեր են, կեանքի ահաւոր դէպքերը դիպուեր են հոն թանձր խաւերով, կորանցուցեր ենք վճիտ պարզութիւնը կեանքին: Թանձրացեր է մեր մարմինը, թանձրացեր են մեր ջիղերը ու արիւնը: Մեր միտքը անոնց է քիչ մը ամէն տեղ, դիւղէն ելեր ենք քաղաքները մտեր, հայկական միջավայրէն ուրիշ կլիմաներու տակ, ճաչակած ուրիշ պտուղներ, մեր մտահոգութիւնները իսկ փոխած են իրենց ուղղութիւնը, ձեւը:

Ձեմ արդարացներ Օշականի ներկայ լեզուն, այլ կը բացատրեմ զայն, կը հետեւիմ իր հոգեկան եւ մտային յեղաշրջումին եւ անոր գործիքը եղող լեզուին:

Բնական է, ամէնէն առաջ այդ խառնուածքի խնդիր է: Օշական այսպէս է: Ձեմ ուզեր բարդացնել արդէն այս բարդ խնդիրը:

Օշականի վէպերը եւրոպական ըմբռնումով, իրենց խորութեամբ մեծարժէք գործեր են եւ պիտի բաւեն որեւէ մեծ գրողի մը համբաւը չվնասելու համար:

Սակայն Օշական, մեծ ստեղծագործող, նոյնպէս մեծ քննադատ է: Բացառիկ կարողութիւն մը, հազուադիւտ չնորհք եւ տաղանդ:

Թերեւս, Օշական մեր մեծագոյն վիպագիրը չէ (թէեւ չենք դիտեր իր լման մեծութիւնը եւ պիտի դիտնանք այն առեն երբ հրատարակուին ամբողջութեամբ), բայց անկասկած մեր մեծագոյն քննադատն է:

Օշականի խորութեամբ անոր պատրաստութեամբ, այս դժգոհութեամբ քննադատ մը պատիւ կը բերէ հայ դրականութեան: Այդ կը նշանակէ նախ որ այդ դրականութիւնը գոյութիւն ունի, արժէք ունի եւ կը ճգտի լուսագոյնին: Մեծ դրագէտներէն վերջ կուգան մեծ քննադատները, մեծ դեղարուեստական գործեր ծնունդ կուտան մեծ քննադատներուն:

Այս հաստատումէ մեծագոյն պատիւն է թէ՛ հայ դրականութեան եւ թէ Օշականին: Կ. ՓՈԼԱՏԵԱՆ

բունք վերադառնալու համազդային գործին»:

Հայկական Սովետական Սոցիալիստական Հանրապետութեան Մինիստրներու Սովետի Նախագահի Տեղակալ Սահակ Կարապետեան իր ողջոյնի հեռագրով յոյս յայտնած էր, որ «համագումարը կը ծառայէ Սփիւռքի հայութեան բոլոր յառաջդէմ ոյժերու հետագայ աւելի սերտ համախմբումին, աշխարհի մէջ ցրուած հայութեան մեր Հայրենիք, Սովետական Հայաստան վերադառնալու մեծ գործին»:

Գէորգ Զ. Կաթողիկոս իր ողջոյնի հեռագրով հայրապետական օրհնութիւն ուղարկած էր «ազգի հաւատարիմ զաւակներուդ, որ եկած էք լսելի ընելու աշխարհին հայ ժողովուրդի միահամուռ կամքը եւ արդար պահանջը՝ վերաիրանալու իր բնագրաւուած հայրենի հողերուն»:

(Հայրենիք) ԹՂԹԱԿԻՑ

Պուլկարիան երեկ եւ այսօր

ԽՄԲ.— Նոր հասած ճամբորդէ մը կը ստանանք հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Անցուդարձ իմացաք որ տաճետ բանակը Պուլկարիա մտաւ 9 Սեպտեմբեր 1944ին եւ այդ օրը կարմիրներուն համար եղաւ յաղթանակի օր մը եւ մասնաւորապէս հայ կարմիրներուն փառքի օրը:

Հետեւեալ օրն իսկ օրէնսդրութիւնը տապալեցին եւ անոր տեղն անցան կարմիրները: Անմիջապէս սկսան խմբակային ձերբակալութիւններ՝ ներ յայտնի եւ դործօն դէմքերու, որոնց թիւը օրական միայն հազարէն աւելի էր Սոֆիայի մէջ:

Հայը կրնա՞ր անմասն մնալ,— եւ ահա յայտնի եւ անյայտ Հայերու ձերբակալութիւնները: Հաւաքեցին բոլոր անոնք որ մօտէն կամ հեռուէն հետեւած, կրած, կամ մասնակցած են Դաչնակցութեան կամ Մայիս 28ի հանդիսութիւններուն. է՛, մեծ մեղք են դործեր: Հարցաքննեցին, տանի չտի ձերբակալեցին ու աքսորեցին: Մե՛ծ յաղթանակ: Ապա խուզարկութիւններ: Արժեմ չարժեմը հովեր առաջ ամէն իրաւասութեամբ տուները կը մտնէին եւ եթէ բան մը չէին գտներ, մեծ հրճուանք մը կը զգային տնեցիներուն յուզումէն եւ իրարանցումէն

Քաղաքին զրադարանը որ կրնամ բսել պուլկարահայութեան միւս քաղաքներէն ամէնէն ճոխն ու հարուստ էր, զրաւեցին: Շատ բարի, սակայն, եկուր տես որ Դիօշակի հաւաքածոները եւ Ֆիլիպպէի «Ռադմիկ»ները իրրեւ ծրարի թուղթ վաճառեցին նպարավաճառներուն եւ մսավաճառներուն: Ո՞վ կը համարձակէր բողոքել, դանդատիլ, այդ իսկական վանդալականութեան դէմ:

Բարեբախտաբար քաղաքիս հայ աքսորեալները ժամանակ մը վերջ ազատ արձակուեցան, սակայն ուրիշ քաղաքներու ընկերները անդարձ անհետացան: Մինչեւ այսօր լուր չկայ խումբ մը մտաւորականներէ:

Գաղութին դէմ իրենց ատիին մէջ կը դործեն յանուն «Հայրենիքի ճակատին» միշտ կարմիր ճամբով: Եթէ կրնաս մի մասնակցիր այս ինչ կամ այն ինչ ժողովին: Թուուցիկներ կ'ելլեն ժողովուրդը հրաւիրելով, պարտաւորիչ ներկայութիւնը չեշտելով: Քաջութիւն եթէ ունիս, ներկայ մի՛ ըլլար, «Փաչխատ», «ընդդիմադիր», «Հակահայաստան» ածականները աժան աժան կը փակցնեն վրադ:

Ներդաղթի շրջանին, ողորմելի տիպարներ կատարեալ դիկտատոր դարձած՝ կը կտրէին, կը թափէին: Իրենց վճիռը անդառնալի էր ընտրութեանց մէջ. այնպէս որ չատ անդամ իրենց մէջ ծեծկուռւքի եւ ըսի ըսաներու դուռ բացուեցաւ: Նախ իրենց մարդիկը արձանագրել տուին, ազգական՝ ներով հանդերձ, խաթրերը մեծ դեր կը խաղար: Ի տես անիրաւութեանց եւ անարդարութեանց, ո՞վ կրնար բողոքել կամ դիտողութիւն ընել: Երիտասարդներ որոնք անկեղծ եւ հայրենասիրական դործ մը կատարելու համար դացած աղբարիկներուն միացած էին եւ ռուսական քամիոնէն դէպի շոգենաւ բեռ կը կրէին, եւ ճամբեցին եւ թոյլ չտուին որ շոգենաւին պոչէն իսկ տեսնեն, կարօտի բարեւ մը ղրկեն:

Մնացողները ասոր ալ հանդուրժեցին, խոշոր քար մը դնելով իրենց սրտին վրայ: Ոչ մէկ ուղղակի կամ կողմնակի դիտողութիւն: Վերջապէս անցան այդ դառն եւ ցուրտ, անմոռանալի օրերը: Իրենց մէջ տեղի ունեցած ըսի-բսաները ներդաղթի օրերուն, բանական երկար տեւեցին, քէները, հրաժարումները, նոյն իսկ ծիծկուռւքները չատ խաղէպ էին խնամիներու միջեւ:

Գարնան ներդաղթի շուրջ ըսի ըսաները նորէն սկսած էին, ենթադրութիւններ, կարգադրութիւնները,— եւ ահա զանազան պատմութիւններ որոնք պաղ տպաւորութիւն ձգեցին: Մոսկուան հեռքեց Անգարայի լուրերը, բայց հոս մամուլ չկայ որ ազդարարուի: Տեսա՞ծ էք «երեւան»ը ոչ մէկ բառ Թուրքիոյ հասցէին: Այնքան ազմուկ, արժան բողոքներ Սուրիայէն, Եգիպտոսէն, Հիւս. եւ Հարաւ. Ամերիկաներէն, նոյնիսկ Լիմիտածնէն, բայց ոչ մէկ չչուկ, ճիչ մը Պուլկարիայէն: Արդ ի՞նչ բանի վերագրելու է... Իսկ ասոր փոխարէն, ի՞նչքան վրան-բաց սուտեր,—«Ս. Վրացեան տեսնուեր է Սան Ֆրանչիսկոյի Թուրք պատուիրակներուն հետ, եւ այլն: Հաղար հերքէ, իրենց հնարած սուտը կը ծամեն ու կը ծամեն...:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՎԵՑ ՀԱՑ ՔԱՀԱՆԱՆԵՐՈՒ ԴԻՄԱԿՆԵՐԸ *հանուեցան զմռսուած եւ անյայտացի՝ Անգարայի մէջ, նախապէս հայապատկան հող մը փորուած տաճեն: Հողին այժմու սեփականատէրը Թուրքը դիմած է տեղին հայ համայնքին որ չէ հետաքրքրուած եւ Թուրքը իր անձնական ծախքով փոխադրել տուած է գնանոք Հայոց դերեզմանատունը, ինչպէս կը գրեն Պոլսոյ թերթերը:*

Միխթարեանները հանդէսը

Կիրակի, օդն ալ իր փարիզեան փոփոխական ու անձրեւոտ քմայքով վախ կը ներշնչէր վարժարանին բացման հանդէսին յաջողութեան. բայց հոն էին երիտասարդները աչխոյժ ու թեթեւոտն, աչքն ճախ, ճախքն աջ վազվզելով եւ վստահ չեչտով մը կ'ապահովէի բոլորը.— 3000 տոմսակէն բան չէ մնացած դրեթէ, տեսնք ի՛նչ բամութիւն պիտի ունենանք»:

Իրաւ ալ մօտ հաղար հինգ հարիւր հոգի փութացեր էին ըսելու որ իրենց սրտին մօտ է այս հաստատութիւնը, որ եթէ իր աչակերտներուն կատարեալ հայերէն մը չսպահովիր, գոնէ անոնց կուտայ իր մշակոյթի վառարանէն կայծեր եւ ներշնչում հայ մնալու եւ կապուելու իրենց դպրոցին: Այնքան աչքի կը զարնէր նախկին Սահակեան Միութեան բոլոր անդամներուն անօրինակ փութկոտութիւնը պիւֆէն սպառելու, սպասարկելու — չատեր մէկ մէկ դոգնոց իսկ կապած — բեմը դեկավարելու, սեղանէ սեղան համադամները, պտուղ, պաղպաղակ եւ այլն հրամցնելու:

Վենեսիկէն նոյն օրն իսկ ժամանած Աբբա — հայրը Ուլուհոճեան Գերապայծառ, ինչպէս նաեւ Հապէշիստանի իր վեց տարուան դերութենէն այնքան սուղ գնով մը ազատուած բանաստեղծը, Հայր Վահան Յովհաննէսեան հրճուանքով նկատեցին անչուշտ որ ոչ միայն դպրոցը իր աւերներէն փիւնիկի նման կենդանացած է, ոչ միայն օտարին քանդածը հայ բազուկին ու մտքին տուրքով վերաշինուած է, այլ եւ ան կը պահէ իր ժողովրդականութիւնը Փարիզի դպրութին մէջ եւ ի դուր չէ եղած Հայր Սահակի աչքի լոյսերուն սպառումը այդ գործին վրայ:

Սեղանները կանուխէն բռնուած էին ամէն դասակարգէ ու դաւանանքէ բազկացեալ հայրենակիցներ — կիներէ որոնց մէջ աչքի կը զարնէին մտաւորականներ, աչակերտներու ծնողքները եւ մեծ թիւով երիտասարդութիւն մը:

Բացօդեայ բեմը յաջորդաբար մեզ հրամցուց սիրուած արուեստագէտներ, չնորհալի երգչուհիներ, վոքալիկ դպրոցական դերասաններ, որոնք չունէ առնել չէին տար կառավարչին եւ աղդարարին: Բարեբախտաբար բարձրախօսը կ'օգնէր իրենց եւ եթէ երբեմն չէր խնայեր ունկնդիրներու ականջներուն, գոնէ յաճախ կը խնայէր չամփա - նեայի չիչերը սպառելու մտահոգ պատասխանատու վարիչին, Պ. Կարպիս Ալեմշահի կոկորդին:

Եղած խոսոումին համաճայն հաճելի անակնկալներ բազմաթիւ էին: Շատերու կարդին կարելի է յիշել մեր տաղանդաւոր արուեստագէտ էմմանուէլ Փափազեանը որ երբեք չի մերժեր իր դեղեցիկ երգերով ոգեւորել մեզ: Մեր հայրենակիցը մասնաւոր խօսակցութեան մը ընթացքին բացատրեց իր հայերէն երգելու դժկամակութիւնը: Այդ միջոցին բեմին վրայ կը լսուէր ինքնաբերաբար մասնակցող Օրիորդի մը հայերէն երգր — Ահա, տեսնք, այս օրիորդը երգել չի դիտեր, բայց կրնայ հայերէն երգել, իսկ ես երգել դիտեմ եւ չեմ կրնար այս օրիորդին չափ իսկ երգել, որովհետեւ պակասած է ինձի միջավայրը, դիս ներշնչելու, յուզելու եւ ոգեւորելու: Պէտք է ես ա՛ քանի մը տարի դոնէ ապրիմ ձեր մէջ, այս հայաչունչ եւ ջերմ օդը շնչեմ որ ձեր եւ իմ ուզածիս պէս հայերէն երգեմ»:

Ակամայ եւ իրիկուան դովէն փախչելով միայն բազմութիւնը սկսաւ ցրուիլ, երբ չարժանկարով ցոյց կը տրուէր տղոց զանազան խաղերը, դասարանները, ուսուցիչները եւայլն:

Նպարդունին, հաղուագիւտ հանդիսատես մր նման հաւաքոյթներու, ներշնչուեմ մը կը փնտռէր կարծես տե յանկարծ ըսաւ.— Ադդ· Հիւանդանոցի Համբարձման օրուան տօնակատարութիւնը չէ՞ր յիշեր այս օր:

ՇՐՋՈՒՆ ԹՂԹԱԿԻՑ

ՀԱՑԵՐԸ ԵՒ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԸ

ՊՐԻՒՍԷԼ, (Ցտեսք).— Կ'իմանամ թէ Քանի սինեմայի փառատօնին մէջ որ չուտով պիտի բացուի, մեր հայրենակիցը Վահրամ Սապունճեան պիտի ներկայացնէ Ռիւպէնսի կեանքին եւ գործին մասին փաստանկար մը (documentaire): Ինքն է, որ լուսանկարած եւ տեսարաններու վերածած է:

Մեր հայրենակիցը, Ալբիմ Զամիրոֆ գլխաւոր դերակատարն է Ուեսթըրն Քոլըմպիա գունաւոր չարժանկարին, «Երեք կայտառկարիճներուն մէջ»:

Մեր հայրենակիցը, Ռուբէն Մամուլեան որ 1942էն ի վեր քաչուած էր, վերստին կ'երեւայ Ֆրէտ Ասթէնի եւ Ֆաթրին Կրէյսընի հետ «Նիւ Եորքի դեղեցիկը», (La Belle de New York) ներկայացնելու համար:

Լրագրող մը, օր մը, Լինտըն Տարնէլի կը հարցնէր թէ որո՞ւ դեկավարութեան տակ կ'ուղէք խաղալ: Շարժանկարի գեղանի աստղը պատասխանեց.— Ռուբէն Մամուլեանին:

Պրիւքսէլի մէջ Լեւոն Սարուխան հրատարակեց դեղեցիկ նկարազարդ գիրք մը պատկերազրական արուեստի մասին — Ա· Մասիս

ՋԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՄԱՑԻՍ 28Ը ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՄԷՋ

ՍԷՆ ԼՈՒԻ (Մարսէյլ) 10 Յունիս. — *Ինչպէս ամէն տարի մանաւանդ այս տարի անհնախընթաց կերպով տօնուեցաւ Մայիս 28ը Սէն Լուի մէջ, հակառակ հանրակառքերու գործադուլին եւ ծանօթ խաչակրութեան: Ժողովուրդը առաւօտէն խումբ խումբ, ճաչերով միասին կը բարձրանար մեր ողբացեալ ընկ· Եօթնեղբայրեանի գերեզմանը: Մուտքի դրան վրայ կը ծածանէին զոյգ եռագոյնները: Ազգային եւ գեղչկական երգերն ու պարերը կը թնդացնէին մթնոլորտը: Ժամը 3ին վեց հարիւրի հասնող բազմութիւնը անհամբեր կը սպասէր բեմի բացումին: Եւ ահա Հ·Ց·Դ· Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» նուագախումբը կը հնչեցնէ «Մարսէյէզ»ը եւ «Բան Փորոտան»ը: Օրուան նախագահին բացման խօսքէն վերջ, կարգով կը սկսին երգերը, արտասանութիւնները եւ հայկական պարերը, որոնք ջերմածափեր կը խլեն ներկաներէն: Յանդավառութիւնը սահման չունէր շնորհիւ Նոր Սերունդի ջանքերուն, որոնք արժանի էին ամէն տեսակ գնահատանքի:*

Գեղարուեստական բաժինէն վերջ օրուան բանախօսը, ընկ· Տ· Թադոյեան դեղեցկօրէն պատկերացուց դէմքերն ու դէպքերը, թափուած արիւնը, աղատագրութեան ճամբուն վրայ կատարուած անհամար զոհողութիւնները, Սարդարապատի եւ Գարաքլիսէի ահաւոր ճակատամարտը, ուր հայ ժողովուրդը առանց զաղափարի եւ դաւանանքի խորութեան չորս հազար կտրիճներու հերոսական մահով չահեցաւ կռիւը, հիմնելով Հայաստանի կորիզը: Մայիս 28ը այսօրուան Խորհրդային Հայաստանի հիմն է, որ իր չատ մր առաւելութիւններու կարգին մեզի տուաւ Սեվրի դաչնագիրը, որուն անունով այսօր կը պահանջենք մեր արդար իրաւունքները:

Այս չինիչ բանախօսութենէն վերջ սկսան հայկական եւ եւրոպական պարերը: Ուրախութիւն ամէն կողմ, չրջաններու կամ խումբերու բաժնուած — Սէնթ Մարգրիտ, Պօմոն, Վալպառէյ, Սէնթ Ալնն, մանաւանդ Սէն Թէրոմի «Հայաստան» եթակոմիտէն որոնք իրենց ստեղծած խանդավառութիւնով աւելցուցին հանդիսին փայլը: Ուրախութիւնները տեւեցին մինչեւ իրիկուան ժամը 9.30, բայց ժողովուրդը չէր կշտացած:

Ակնաղբիւր

ՄԱՐՋԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Հ· Մ· Ը· Մ·Ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ (ԼԻՈՆ - ՏՒՍԻՆ)

Լիոն, 12 Յունիս.— Լիոն Տէսին Հ· Մ· Ը· Մ·ի ֆութպոլի խումբը կիրակի 8 Յունիսին կատարեց եղանակի վերջին պաչտօնական մրցումը Bronի Stade Municipalի մէջ ընդդէմ S. C. Villefrancheի:

Սոյն մրցումը ըլլալով Coupe de Lyonի փինալը, հոծ բազմութիւն մը, տեղացի թէ հայ (մեծամասնութեամբ հայ) դաչտ լեցուած էր, տեսնելու համար 84 խումբերու մէջէն գոտուած երկու լաւագոյն խումբերու խաղարկութիւնը:

Մրցումը սկսաւ ժամը 17.30ին մեր յառաջապահներու յարձակողականով: Մերոնք չատ լաւ խաղարկութեամբ սկսան խաղը, բայց դժբախտաբար մեր յառաջապահները չկրցան չահագործել իրենց իսկ ստեղծած առիթները եւ հակառակ անոր որ առաջին կիսախաղին դաշտին կը տիրապետէին, չկրցան դէթ մէկ նչանակէտ չահիլ ընդդէմ 2ի զօր չահեցաւ հակառակորդ խումբը:

Երկրորդ կիսախաղի սկիզբէն իսկ Villefrancheի խումբը աւելի արագ խաղարկութեամբ մը կը սպառնար Հ· Մ· Ը· Մ·ի բերդին, բայց մեր պաչտպանողական դիծը ամէն մէկ վարձակում եռ կը մղէր, չձգելով որ մէկ գնդակ մտնէ իր բերդէն ներս: Խաղը վերջացաւ Villefrancheի յաղթութեամբ 2 — 0:

Սոյն պարտութեամբ պէտք չէ ստորագասել Հ· Մ· Ը· Մ·ի խաղարկութիւնը: Մերոնք ամէն չանք չխնայեցին փայլուն յաղթութեամբ վերջացնելու տարեշրջանը, բայց այդ իրենց Փիզիքականէն չատ բարձր էր: Պէտք է նկատի ունենանք որ S.C. Villefranche կը խաղայ Promotion, իսկ մեր տղաքը կը խաղան Բ· սեռի, այնպէս որ երկու դասակարգ աւելի վար: Ցետոյ, Լիոն Տէսին Հ· Մ· Ը· Մ·ի խումբը ամբողջ տարեշրջանին անդադար խաղաց մէկ նպատակով — ըլլալ ախոյեանը իր դասակարգի 16 խումբերու մէջէն եւ յաջողեցաւ, ունենալով միայն մէկ պարտութիւն: Այնպէս որ թէ ախոյենական եւ թէ բաժակի ուժ չէր կրնար տալ:

Ուստի մեր խորին չնորհակալութիւնները յայտնելէ վերջ բոլոր այն Հայերուն որոնք եկած էին քաջալերելու հայ մարզիկները, կը թելադրէինք որքան կարելի է աւելի յաճախ ներկայ ըլլալ Հ· Մ· Ը· Մ·ի խաղերուն, որպէսզի հայ պատանին աւելի եռանդով ցոյց տայ իր խաղարկութիւնը: Պարապ դաչտի վրայ չատ ալ կարելի չէ եռանդով խաղալ:

Կիրակի, 22 Յունիս, կէսօրէն վերջ Լիոն Տէսին Հ· Մ· Ը· Մ·ը իր սեփական դաչտին վրայ, պիտի ունենայ չատ հետաքրքրական մրցումներ: Իր Ա· խումբը պիտի խաղայ Մարսէյլի Հ· Մ· Ը· Մ·ի Ա·ին դէմ իր պահեստին Pont de Cheruyի Հ· Մ· Ը· Մ·ի Ա·ին դէմ, իսկ իր պատանիներու խումբը՝ Մարսէյլի Հ· Մ· Ը· Մ·ի պատանիներու խումբին դէմ: Ուրեմն երեք մրցում մէկ օրուան մէջ: Կը հրաւիրենք Լիոնի եւ Տէսինի հայ գաղութը որ իր ներկայութեամբ քաջալերէ Հ· Մ· Ը· Մ·ի մարզիկները եւ վարչութիւնը:— Մարգիկ

ՏԱՍԸ ՀԱԶԱՐ իրանեան գինուորներ կը կըռուին Մակուի հիւսիսային արեւմտեան լեռներուն մէջ, Պարշանի գեղախումբին դէմ որ Իրան ապատանած է Իրաքէն: Պարսիկները կը գործածեն օդանաւեր, 14 հրասայլեր եւ բազմաթիւ թնդանօթներ: Կ'ըսուի թէ փախստականները պաչարուած են:

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Իր յոբելեանին առիթով)

Կը պատասխանէ,— Չեմ միջամտեր ձեր կարդադրութիւններուն, միայն հոգ տարէք որ այս յոբելեանին չուրջը չգոյանայ ոչ մէկ պատրաստում: Ազգային իչխանութիւնները, կուսակցութիւնները, զրական խմբակցութիւնները պէտք է եղբայրանան իրարու հետ, իրենցմէ վեր դնացուցմի մը մէջ, որ ամբողջական գործն է Օշականի: Երբ Փարիզ էի, ատոր երազը ապրեցան իմ հայրենակիցները· ու գիտես որ դէմ եղած էի յոբելեանին: Այն ատեն դեռ կը պակսէր «Համապատկերները»:

«Զիջո՞ւմը: Ահա քեզի արդարացումը, տար հազար էջ պատրաստ ձեռագիրի բախտը կապուած է այդ դիջումիս· կրնայ չընել· բայց զրելէ վե՞րջ ու դուն գիտես գոնէ թէ ի՞նչ է գինը այդ թիապարտութեան:

«Ուրեմն իմ կողմէ կը յայտարարես ոչ մէկ ատ Օշական կը դիջի ընդունիլ Յոբելեանի դրամէն· զայն ամբողջութեամբ կը յատկացնէք իր գործերու տպադրութեան: «Համապատկեր»ի մէջ Աչխատուր Միսաքեանի մասին դրուագ մը տուած եմ, այդ մարդն ալ իր ատենին դիմած է իր ժողովուրդին, որպէսզի օգնեն իրեն, իր գործերու տպադրութեան համար: Հարիւր յիսուն ոսկի հաւաքուած է ու տրամադրուած· դէպքերը այնպէս կը դասաւորուին որ գործը լոյս չի կրնար տեսնել· Միսաքեան այդ թուականէն վերջ դեռ կ'ապրի տասնեակ մը տարիներ ծանր զրկանքի մէջ· անօթի, լքուած, մահուան օրը՝ մարդիկ կը գտնեն այդ հարիւր յիսուն ոսկին աթոռի մը ոտքին կապուած լաթէ ծրարիկի մը մէջ: Վանմեցիներուն այնքան խորչանք կր զգարմեր բարեգործութիւններու զարհուրանքէն»:

Օշականի ամբողջական գործը՝ հատոր ու հատուած կը հասնի հարիւրի: Կէսէն աւելին կը մնան անտիպ· հրատարակուածներուն երեք չորրորդը կը գտնուին ցրուած վիճակով մը զանազան թերթերու, հանդէսներու ու տարեգիրքերու մէջ: Մէկ չորրորդը միայն վերածուած է դրքի հատորի: Այս աչխատանքը դասաւորելն իսկ ինձի գլխու պտոյտ կուտայ այսօր, ու ստիպուած կր դիմեմ «Քաղհանք»ի ամփոփումին· դժբախտաբար ան ալ թերի է:

Ի՞նչ զերմարդկային մոլուցք, կիրք կամ նըւիրում է այս մարդուն անդրդուելի յամառութիւնը որ մահուան վճիռը չալկած աչք կապուկ կր խաղայ անոր հետ ու կրկին մեզի կուտայ 25 մեծ-ղի հատորներ: Ահա հոս է Օշականի տագնապին յուղիչ մասը:

... Մենք հոս կ'ապրինք երկիր մը, քաղաք մը ուր մեր նեղութիւնները կրնան թեթեւնալ առանց մէկ ժամ Շանղ'էլիզէով մը, կամ չքեղ փարքի մը գեղարուեստական հմայքովը, մեր յոգնութիւնը մասամբ կը կազդուրուի, իսկ Երուսաղէմի մէջ Օշական երբ աչխատանքէն յոգնած պարտասած իր քայլերը կը փորձէ դէպի դուրս իր խցիկէն, կը դանէ իր դիմացը մռայլ տաճարներ, դերեզմաններ ու անզգամ Փղչտացիներ: Ան որ օրր երեսուն քիլոմեթր լեռ կոխկռտելը իրեն համար սովորական էր դարձուցած, այս օր այդ տխուր դերեզմաններու, տաճարներու չուքին տակ, օրական երկու քիլոմեթր ճամբայ քալելը կը բաժնէ երեք չորս հանրզուածներու, ու այդ պայմաններու տակ կուտայ իր տուրքը իր ժողովուրդին, ու դարձեալ ինքզինքը կը զգայ այդ պարտքին տակը աւելիով:

ԳԷՈՐԳ ՋԱԳՐԵԱՆ

նախարարներուն հետ: Իր գլխաւոր գործը պիտի ըլլայ, ծանօթանալ Ֆրանսայի տեսակէտներուն, յետոյ պարզել անգլիական ծրագիրը, լաւագոյնս օգտուելու համար ամերիկեան աջակցութենէն:

Պ. Պէվին մինչեւ օրս առեն հրահանգները ուղղած է Մոսկուայի բրիտանական դեսպանին, որ պէտք է տեսակցի Պ. Մոլոթովի հետ եւ իմանայ Խ. Միութեան տեսակէտները: Արդարեւ, չատ բան կախում ունի Մոսկուայի բունելիք դիրքէն, որ անշուշտ պիտի ազդէ անոր ենթակայ պետութեանց ընթացքին վրայ:

Ֆրանսայի մէջ ալ հանրային կարծիքը երկուքի բաժնուած է: Հանրապետութեան նախագահը (ընկերվարական) ջերմապէս գնահատեց նախարար Մարշըլի «յանդուգն եւ իմաստուն նախաձեռնութիւնը»: Երկրին մեծամասնութիւնը համակիր է ամերիկեան ծրագրին, իսկ համայնավարները կը քննադատեն զայն, Պէվինը կոչելով «Նիւ Եորքի սեղանաւորներուն չրջուն վաճառորդը»:

Եթէ Անգլիա եւ Ֆրանսա համաձայնին, կէս ճամբան կտրուած պիտի ըլլայ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՆԱԻԱՋՆԵՐՈՒՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԻԼԸ մեծապէս պիտի վնասէ եւրոպայի պարենաւորման: Անշարժութեան դատապարտուած նաւեր մեծ մասով ուտելիք, ածուխ եւն. բեռցած էին եւրոպայի համար: Ուշինկթընի Ֆրանսական դեսպանատան բանները յայտարարեց թէ Ֆրանսայի համար «կենաց եւ մահու խնդիր է այս գործադուլը»: Կառավարութիւնը ամէն միջոց կը փորձէ, որպէսզի աշխատանքը վերսկսի:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՑ ՄԱՍԻՆ լուսաբանութիւններ պահանջելու համար, Մոսկուայի անգլիական դեսպանը նոր տեսակցութիւն մը խնդրեց Պ. Մոլոթովէն, որ դեռ երկու օր առաջ մերժած էր բրիտանական եւ ամերիկեան բողոքագիրները:

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ կառավարութիւնն ալ մերժեց Անգլեւսաքսոններու բողոքագիրը, վերջին ձեր բակալութեանց առթիւ: Վարչապետը, Պ. Տիմիթրով, որուն 65ամեակը լրացաւ երէկ, ամէն ինչ օրինաւոր կը գտնէ:

ԿԱՐԳ ՄԸ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐ չեն վերջացած տակաւին, Փարիզի մէջ: Սառնարաններու բանուորներուն գործադուլը փոխանակ մեղմանալու, սաստկացաւ առջի օր: Կառավարութիւնը արտօնեց որ մասնաճառները ամէն օր բանան խանութները եւ ծախեն թարմ միսերը, ոջղէզի չուրուին: Սառոյցի պակասր մեծ նեղութիւն կը պատճառէ տուներու, ճաշարաններու եւ սրճարաններու մէջ, մանաւանդ որ տաքը վերսկսած է: Բանուորները կը պահանջեն ժամական 10 ֆրանք պարգեւ եւ հաւաքական պայմանագիր:— Երէկ վերջին փորձ մը կատարուեցաւ, կանխելու համար սեղանաւորա-կան հաստատութեանց պաշտօնեաներուն գործադուլը, որ նշանակուած է այսօրուան համար (հինգշաբթի): Հեղուկ օդի բանուորները դարձադուլն ալ կը շարունակուի, վտանգելով մեծ արդիական ճարտարարուեստը:— Մեծապէս գործ բանուորները կը պահանջեն անմիջապէս վճարել արտադրութեան պարգեւները: Եւ վերջապէս ճարտարագէտներու Միութիւնը ողջունելով հանդերձ պարգեւներու հաստատումը, կը պահանջէ փոխել կառավարութեան տնտեսական քաղաքականութիւնը:

ՑՈՒՆԻՍ 18Ի ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ, Դշ. օր հանդիսաւոր արարողութիւններ կատարուեցան Ցաղթական Կամարին տակ եւ Մոն Վալէրիէնի մէջ, ի յիշատակ պատերազմի զոհերու եւ դնդակահարուած պատանդներու: Զօր. տը Կոլ մասնակցեցաւ միայն Մոն Վալէրիէնի արարողութեանց:

ԻՏԱԼԻՈՑ հանրապետութեան նախագահը, Էնրիքօ Նիքոլա, որ 69 տարեկան է, առջի օր յանկարծ որոշեց հրաժարիլ: Վարչապետր խնդրեց զանի մը օր սպասել: Նախագահը ինքզինքը ուժասպառ կը զգայ, մօտ 12 ամսուան փոթորկալի պաշտօնավարութենէ մը վերջ:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ դնդակահարուած նախարարներէն Զաուերքէլի այրին հազար մարք տուգանքի դատապարտուեցաւ, իբրեւ անդամ Նացի կուսակցութեան: Տիկինը ութ զաւակներ ունի, իսկ իբրեւ բնակարան՝ երկու սենեակ: Ատեանը պատուիրեց «ժողովրդավար ոգիով մեծցնել իր զաւակները»:

ԽՈՒՄԲ ՄԸ ԳԵՐՄԱՆ ՈՒՄԱՆՈՂՆԵՐ Անգլիա գացին բրիտանական չրջանէն, ուսումնասիրու-թիւններ կատարելու համար երիտասարդական կազմակերպութեանց մասին: Պիտի մնան 35 օր:

ԹՐԻԼԹՔի կառավարիչ առաջարկուեցաւ Տէժան, Փրակայի Ֆրանսական դեսպանը, Ա. Միութեան կողմէ: Միւսները կը քննեն այս առաջարկը:

ՊԱՂԵՍՏԻՆի քննիչ յանձնախումբը գործի ձեռնարկեց, երուսաղէմի մէջ: Այս առթիւ մըզկիթներուն մէջ կարդացուեցաւ Միւֆթիին մէկ յայտարարութիւնը որ կ'ըսէ.— «Պաղեստինի Արաբները, աջակցութեամբ աշխարհի բոլոր իսլամ եղբայրներուն պէտք է միացեալ ճակատ կազմեն, դիմագրաւելու համար այն վտանգները որ կը սպառնան մեզ կողմէ»:

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ, ՑՈՒՆԻՍ 22ԻՆ

Նախաձեռնութեամբ «Վարդան» ենթակոմիտէի: կիրակի 22 Ցունիս կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, թաղապետութեան սրահին մէջ, rue de Paris: կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ: ԵրգԻ: Հայկական պար: Պիտի ներկայացուի Ս. Պարթեւեանի «ԱՆՄԱՀ ԲՈՑԸ», Շավիլ – Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» թատերախումբի կողմէ, ղեկավարութեամբ ընկեր Բ. ՀԱՊԷՇԵԱՆի:

Հաղորդակցութեան միջոց.— «Gare du Nordէն կառախումբ ժամը 2.20ին, Porte Clignancourtէն 168 թիւ օթօպուս, ամէն քառորդ ժամը, իջնել Place du 11 Novembre, Sarcelles:

×

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ցունիս 21, չաբաթ դիշեր ժամը 8.30ին: Արիմեան սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ: Կը խօսի ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ: Գեղարուեստական բաժին՝ ղեկավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի:

Պիտի խօսի նաեւ ընկերվարական ներկայացուցիչը: Թառ՝ Պ. Ց. ՑՈՎՆԱՆԵԱՆի կողմէ:

Մուտքը աղատ է:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԷՆՍԷՆ.— Ֆր. Ա. Ը. Միութեան Շրջ. վարչութեան 2 Ցունիս թուակիր պաշտօնաղբերն պատասխանած եմ չարք մը փաստերով:

Հակառակ այս իրողութեան, քանի մը անպատասխանատու մարդիկ չրջանին մէջ, ներշաղթի հանգանակութեան «արդիւնաւորութեանը» համար ձեռնարկներ կը կատարեն:

Այս ապօրինի քայլին առջեւ, թաղեցիներու մեծամասնութեան լիազօրութեամբը կը փութամ յայտարարել թէ «Հանգանակիչ յանձնախումբին անդամները» գաղութիս ընդհ. ժողովի մը կողմէ ընտրուած չըլլալով, որեւէ պատասխանատուութիւն չենք ընդունիր: — Գր. Հատըմեան

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ.— Նախաձեռնութեամբ Խարբերդի Շէյխ - Հաճիի Երիտ. Միութեան, 22 Ցունիս, կիրակի ամբողջ օրը: Պ. Ն. Նահապետեանի ծառախիտ պարտէզին մէջ, Սէնթ Անթուան:

Գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ հայկական պարեր: Կարտանի «Անդրանիկ» թատերախումբը մեծ պատրաստութեամբ կը բեմադրէ «ԱՐԱԲՈՆ»: Հոն է նաեւ բնաշխարհի «Դահուել - զուռնան»: Կրնաք ճաշը միասին բերել:

ԿԸ ՓՆՏՌԵՄ քնիկ Հաճընցի քրոջորդիս՝ Աբէ-սաղոմ Խրիմեան, հօրեղբօրորդիները՝ Պետրոս, Գէորգ եւ Զաւէն Զալեան, Տիկին Թամիճա Ճի-հէրճեան որոնք չուրջ 20 տարի առաջ կը գտնուէին Սէն Փօլիւօ (Արժանթին): Կը խնդրուի Հար. Ամերիկայի թերթերէն արտատպել: Հասցէ՝ Սաե-փան Զալեան, 36 rue Félix Faure, Sévran (S. et O.), (France):

Թատերական երեկոյթ

Նախաձեռնութեամբ Խսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ փարիզի գրչ եւ շրջանցներու երիտասարդ ուժերու, Պանէվօ Քաչանի Նոր Սերունդի երգչախումբի եւ Ֆրանսական ընտիր նուագախումբի մը: 24 Ցունիս երեք-շաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, Իսիի Սինեմա Ալ-համպրայի մէջ, Ave. Jean Jaurès: Կը ներկայացուի

Ղարաբաղի Մելիքներն կամ Պըլ - Պուղի

Թատերկութիւն չորս արարուածով:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՍԱՍՈՒՆՑԻ ԴԱՒԻԹԻ

Ցայտնի դիւցազներգութիւնը, չարահիւսեց

Կ. ԱԱՍՈՒՆԻ

350 մեծադիր էջ, ընտիր տպագրութեամբ, դին՝ 500 ֆրանք: Կր գտնուի Փարիզի հայ դրավաճառներուն մօտ: Տպ. Պէյրութ, 1947:

ԿԱՊՈՑ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՎԻԼՆԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Սէրքլը Կաթոլիկ սրահին մէջ: Կը նախագահէ ընկերուհի Տիկին Արշալոյս Մաղաքեան: Գեղարուեստական խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ սանուհիներու եւ կարող ուժերու: Մուտքը ազատ է:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ԵԳԻՊՏԱՑիի կոմիտէի ժողովը՝ այս Շբ. ժամը 8.30ին ընկերվարականներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը հրահրաժեշտ է:

ՎԻԼՆ.— Հ. Ց. Դ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտ, ժամը 8.30ին, Մուրատ ակումբին մէջ:

ԿՐՈՆՈՊ.— Հ. Ց. Դ. ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Իէնայի թատրոնը, **10, Ave. d'Iéna — Métro Iéna**

Շաբաթ, 21 Ցունիս, ժամը 20.30ին, նախագահութեամբ Պ. ՌՕՆԷ ՖՕՇՈՒԱՑի, յայտնի թատերագիր եւ հեղինակ «Rêves d'Amour»ի, եւ Պ. ՄԱՔՍ ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆի, սինէմայի եւ թատրոնի ծանօթ արուեստագէտը):

ՄԱՏԼԷՆ ԷՔԻԶԵԱՆ

կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ

երջանիկ օրերը

(«LES JOURS HEUREUX» Ֆրանսերէն)

Պ. Գլօտ Անարէ Բիւժէի 3 արարուոց ծանօթ բիէսը, 1938ի Միչէլ Թատրոնի գործը: Հետեւեալ դերասախութեամբ - այբբենական կարգով՝ Պ. Պ. Էմիլ Ասլանեան, Ռուբէն Տէր Ասլանեան, Էթիէն Կիւլիւմեան, Օր. Օր. Հայկուհի Խտըշեան, Ալիս Մաթէոսեան եւն.:

Առաջին անգամ ըլլալով հայ երիտասարդ արուեստասէրներու խումբ մը Ֆրանսական երիտասարդ թատերախաղի մը մէջ:

Տեղերու դիները, 50էն 250 ֆրանք:

Տոմսերը ապահովել Maison Vigar 24 rue St. Lazare եւ Պարսամեան դրատուն 46 rue Richer:

ԱՄԱՎԵՐԺԻ ՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԻԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պուլվ. Օտտոյի մասնաճիւղի կողմէ, նախաձեռնութեամբ Սանուհիներու, այս կիրակի երեկոյ ժամը 8ին, 230 Chemin de la Madrague, Bar International սրահին մէջ: Վիճակախաղը նոյն օրը:

Ֆր. Կ. ԽԱՉԻ ՎԱՀԱՆԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

22 Ցունիս, կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, Մարսիլի անտառին մէջ: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆ ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Գործադիր ժողովը կը խնդրէ երեք յարանուանութեանց ազգային, եկեղեցական, հասարակական, բարեսիրական, հայրենակցական, մշակութային բոլոր մարմիններէն, կազմակերպութիւններէն, միութիւններէն, հայ մամուլին եւ յարգոյ հայ հասարակութենէն ներկայ ըլլալ, Ս. Պատարագին եւ հոգեհանգիստի պաշտօնին որ տեղի պիտի ունենան այս կիրակի, 22 Ցունիս, սովորական ժամուն, Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ եւ ի յարգանս ազգային մեծ բարերար եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան հիմնադիր՝ ողբացեալ ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ, իր մահուան 16րդ տարելիցին առթիւ:

SANCLÉ ZORAVOR

Brevété S. G. D. G. Deposé

ՀԱՆՃԱՐԵՂ ԳԻՒՏ ՄԸ Անդրանիկ Գարակէօզեանի

ՆՈՐ ԿՂՊԱՆՔ ՄԸ ԱՌԱՆՑ ԲԱՆԱԼիի ՄԻԱԿ ՁԵՒԸ ԱՇԽԱՐՀի ՄԷՋ, ԱՆՏԵՍԱՆԵԼի ԵՒ ԱՆՁԱՅՆ, ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆԲԱՂԴԱՏԵԼի, ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ

Այս ընտրութեան ամէնէն հետաքրքրականը այն է որ, ամէն կղպանք ունի իր տարբեր թիւը եւ տեսանելի է մի միայն զայն գործածող անձին կողմէ:

Modèle C. 28 դրամատուներու, պահարաններու եւ չքեղ կարասիներու համար:

Modèle C. 45 բնակարանի եւ խանութի դուռներուն համար: Մեր ունեցած պատրաստներէն զատ կ'առնենք ամէն տեսակի ապսպրանքներ:

Արհեստանոցը բաց է ամէն օր ժամը 8—19,

26 Rue du Plateau, Issy les Moulineaux

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց.Գ.փաթիազեան վաճառատունը, 223, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 20 JUIN 1947 Ուրբաթ 20 ՅՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5064-ՆԴ ՀՐՋԱՆ Թիւ 673 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՅՐԻՆԵՐՈՒ ՇՈՒՔԻՆ ՏԱԿ

Սերունդի փրկութեան վառարան մըն ալ՝ Մի-ջերկրականի ափերուն վրայ, Պէյրութ:

Հաստատութիւնը կը կոչուի «Հայ Ձեմարան», հիմնուած 1929ին, առանց փողի եւ թմբուկի: Հիմնադիրները երկու պատկառելի վաստակաւոր-ներ, Նիկոլ Աղբալեան եւ Լեւոն Շանթ:

Որքա՜ն թերահաւատ էին մարդիկ, երբ առա-ջին անգամ հիմը կը դրուէր այս միջնակարգ վար-ժարանին, Լիբանանի մէջ:

Ոչ չօշափելի հիմնադրամ, ոչ ալ կտակ: Ա-ջակցութեան խոստումներ Սուրիա – Լիբանանի գաղութէն, Եգիպտոսէն, Ամերիկայէն եւ Ֆրան-սայէն: Ամէնէն հաստատուն դրամագլուխը՝ երկու բազմամաստակ դէմքերուն հմայքը եւ աշխատա-նութիւնը, յաջողցնելու կամքը:

Եւ իսկապէս յաջողեցաւ ձեռնարկը, որուն գլխաւոր աջակիցները կը հանդիսանային «Համազ-գային»ը (Գահիրէ) եւ Ամերիկայի Կ. Խաչը: Ցա-ջողութիւն մը որ թերեւս կը դերազանցէր հիմնա-դիրներուն նախատեսումը: Բայց յաջողութիւն մը որ ամէն բանէ առաջ քրտինք էր եւ տառապանք:

Հիմնարկութենէն 17 տարի վերջը, Հայ Ձե-մարանը արդէն հրապարակ նետած է բեղնաւոր հունճք մը,— «Ատոք ցորեն կարմրահատ», ինչ-պէս պիտի բսէր գասական հեղինակ մը:

Երկու հիմնադիրներուն գլխաւոր առաքա-դրութիւնն էր պատրաստել սերունդ մը՝ արդիա-կան դաստիարակութեամբ: Սերունդ մը որ իր դիտելիքներով եւ խառնուածքով, դաղափարա-պաշտութեամբ կարենար լոյս ցանել տարագիր բազմութեանց մէջ: Որ դառնար Հայկական Մշա-կոյթին օդակը երկուամբ եւ այսօրուան միջեւ:

Հրապարակի վրայ են արդէն չորհանաւարան-երը, բուն դաղութին մէջ եւ այլուր: Մեծ մասով սերմնայանները՝ դրականութեան եւ կրթու-թեան: Ընդունակ եւ բանիբուն երիտասարդներ, որոնք անմիջապէս ասպարէդ նետուած են, իրենց կարգին ծառայելու համար ցիրուցան ժողովուր-դին: Անոր դպրոցին ու մշակոյթին:

Շատ քիչերը ծանօթ են, իրենց անուններով: Բայց չատերուն ծանօթ է իրենց աշխատանքը, դանազան ճակատներու վրայ, Ձեմարանէն մինչեւ յետին դիւղը:

Մէկ խօսքով, հաստատութիւնը դարձաւ օր-նութիւն մը Սուրիա – Լիբանանի եւ ընդհանրապէս Միջին Արեւելքի համար: Եւ եթէ ունենար լայն աղբիւրներ եւ մանաւանդ յարմար չէնք, պիտի դառնար կրկնապատիկ աւելի արդիւնաւոր:

Ձիշդ այս միջոցին, չէնքի խնդիրն է որ կը մատնանչէ վարիչները,— հիմնադիրներ, խնա-մակալներ, Համազգային եւ բարեկամներ:

Պէյրութի քաղաքապետութիւնը որոշած է քանդել ներկայ չէնքը, իբրեւ անապահով: Պար-զապէս ժամանակի խնդիր:

Ուրիշ յարմար չէնքեր չկա՞ն: Կան ու չկան: Ամէն արեւելեան «քօնաք» կը յարմարի՞ վարժա-բան: Եւ եթէ յարմարի, վարձու կուտա՞ն:

Անշուշտ լաւագոյն ելքը պիտի ըլլար սեփա-կան չէնքի մը կառուցումը, բոլոր արդիական յարմարութիւններով: (ե՞րբ եւ ո՞ր պիտի ունե-նանք դպրոց մը՝ յատկապէս չինուած իբրեւ դպը-րոց ...):

Իրաւիկներ 150.000 տոլար կը հաշուեն այդ-պիսի չէնքի մը կառուցումը,— դումար մը որ կրնար անմահացնել Ֆրէզնոյի 15 հայ միլիոնա-տէրներէն մէկը:

Կը հաւատա՞ք այս հրաչքին: Երանի՛ թէ, մանաւանդ որ «հրաշագործ» Աւետն ալ Քալիֆոր-նիա կը դտնուի այս միջոցին ..

Մինչեւ որ հասնի այդպիսի հրաչքի մը աւե-տիսը, մեր եղբայրական ձեռքն երկարենք, որ-պէսզի նոր չէնք մը ճարեն, առժամապէս: Ձա-րե՛նք այս չէնքին քանի մը տարուան վարձքը: Կամ ուրիշ դումար մը:

Անոնք չեն յուսահատիր, վստահ ենք: Բայց, թող այս դաղութն ալ կատարած ըլլայ իր պար-քը, յանուն սերունդի փրկութեան:

Զոհողութիւն չէ որ կը պահանջուի, այլ պար-տաճանաչութիւն: Գիտակցութիւն:

Մինչ այստեղ հարիւրաւորներ կը հալին մեր աչքերուն առջեւ, ամբողջ սերունդ մըն է որ կը ծաղկի այնտեղ, մայրիներու չուքին տակ:

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԴՐԱՄԱԴՈՒԼ

Գործադուլեր կան որոնք քրտինք թափել կու տան ժողովուրդին, ինչպէս երկաթուղիներու դա-դարը:

Ո՞վ էր քալողը առտու իրիկուն քիլոմեթրով: Ոչ «գաղտնի նուագախումբը»: Ոչ C. G. T.ի ընդհ. քարտուղարը, ոչ իսկ կրակը փչող մամուլը: «Դրամատէր» աշխարհը ճամբորդեց իր սեփական կառքով, իսկ Արժանթէօյի կամ Սարսէլի բնակիչ-ները երջանիկ կը զդային իրենք զիրենք, երբ աղբահաւաք կառքի մը կը հանդիպէին իրենց ճամբուն վրայ:

Գործադուլներ ալ կան որ իրապէս փորձանք են «կեղտոտ պուրժուայի»ն դլխուն: Օրինակ՝ դրամատուներու գործադուլը: Ի՞նչպէս պիտի վճարուին այսօր այն չէքերը որոնք երէկ դիչեր-ուան խաղասեղաններու առջեւ են ստորագրուած:

Ախո՛ն, Տիվինը իր կէս միլիոններց վերար-կուն պիտի չկրնայ ունենալ այս դիչերուան «կա-լա»յին, որովհետեւ չկրցաւ ձեռքը եղած չէքը դանձել:

Ի՞նչ չէքի տէտրակներ դրպաններու մէջ մնա-ցին հինդշաբթի ամբողջ օրը, իրենց արժէքէն դըր-կուած ըլլալով: Ալ չէին կրնար հրապուրել անոնց-մով իրենց զոհերը, ոչ առեւտուրի նոր ասպետ-ները, ոչ փոխատու սեղանաւորները, ոչ իսկ աշ-խարհի խաղադուլեաց փրկիչները:

Մե՛ղք որ վարդի մը կեանքը կրնան ունենալ այս դեղեցիկ բաներն ալ եւ ուրբաթ առտու արդէն կանանչ տոլարը կը ճառադայթէր աշխարհի մռայլ հորիզոնին վրայ: Բայց ես իմ հաշուոյս փակեցի աշխարհի բոլոր դրամատուները եւ երազեցի ա-նոր հետեւանքով մեր խեղճ երկրագունդին եր-ջանկութիւնը:

Ա՛լ Պաղեստինի կռիւները վերջացած էին, ոչ ահաբեկում, ոչ մահապատիժ: Ցունաստան խա-դաղած էր իր եղբայրասպան կռիւէն: Իրաքի, Ի-րանի եւ Արաբիոյ քարիւղի հորերը յամքած էին ընդ միշտ: Պուլկարիա, Ռումանիա, Եուկոսլաւիա, Հունգարիա եւ մնացեալը իրենց գլխուն ճարը պի-տի տեսնէին միս մինակ մնացած: Հապա Զինաս-տաններ, Հնդկաչիններ, Մատակասքարներ: Ո՞ր մէկը թուեմ: Բոլորն ալ կենդանի զոհեր բաց քսակնե-րու եւ առատաձեռնօրէն ստորագրուած չէքերու:

ՍՕՍԻ

«Ազուր փոխադրուած»ներ իրենց տեղերը պիտի դառնան

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն կ'իմանանք թէ կառավարութիւնը Ազգ. ժողովին յանձնած է ղե-տեման օրէնքի բարեփոխման օրինագիծը:

Այս առթիւ ներքին դործավարը, Շիւքրի Սէօքմէնսւիւր հետեւեալ տեղեկութիւնները հա-ղորդած է.—

— Ձետեղման օրէնքը իրաւասութիւն կուտայ հայրենակից մը իր դտնուած տեղէն տարբեր վայր մը փոխադրելու: Կառավարութիւնը քննութեան ձեռնարկած էր այլուր փոխադրուած հայրենակից-ները իրենց տեղերը վերադարձնելու համար: Այդ քննութիւնները աւարտած ըլլալովպատրաստուած օրինագիծը յանձնեցինք Ազգ. Մեծ Ժողովին:

Օրինագիծը դլխաւորաբար երեք հիմնական կէտեր կը պարունակէ.—

Ա. Այլուր փոխադրուածները ամբողջովին ի-րենց տեղերը վերադարձնել:

Բ. Բացի աղէտներէ եւ երկրաբանական պատ-ճառներէ, այսուհետեւ ոչ մէկ պատճառով այլուր փոխադրել հայրենակիցները: Այս առթիւ մինչեւ այսօր այլուր փոխադրուածներուն վերադարձի ճանապարհածախսը կառավարութեան կողմէ պի-տի տրուի մէկ անդամ ըլլալու պայմանով:

Գ. Հաշուեյարդարի եղանակներու ճշդում»:

Գործավարը պահանջած է իսկոյն վաւերա-ցնել օրինագիծը, նկատելով որ առաջիկայ ամառ-նային եղանակը ամէնէն յարմար ըլլանն է անոր դործադրութեան: Ժողովը որոշեց օրինագիծը յղել խառն յանձնաժողովին, որպէսզի կարելի ըլ-լայ ամառնային արձակուրդէն առաջ վաւերացնել զայն:

★ «Ձիւմհուրիէթ» կը դրէ.— Մեր ստացած տեղեկութեանց համաձայն, կառավարութիւնը 50 քննիչներ ղրկած է Արեւելեան Նահանդները, տե-ղին վրայ քննելու համար այդ նահանդներուն կա-ցութիւնը: Քննիչները պիտի այցելեն Վան, Սղերդ, Հաքքեարի, Էրզինճան, Էրզրում, Էլազիկ եւ չրջանները ու քննութիւններ պիտի կատարեն ամենայն դիւղերուն մէջ իսկ՝ կարճ ժամանա-կամիջոցի մը ընթացքին պատրաստելով տեղեկա-գիրներ, որոնց հիման վրայ պիտի մշակեն բարե-նորոգումներու ընդարձակ ծրագիր մը:

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐ, ՆՈՐ ՀՈԳԵՐ

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը կը քողոքէ

Նախարարական խորհուրդը Դշ. առտու նորէն ժողով դումարելով, 80 առ հարիւր հաւանութիւն յայտնեց ելմտական նախարարին նոր ծրագիրնե-րուն: Առկախ մնացած կէտերն ալ վաւերացուեցան վերջը, վարչապետը յայտարարութիւն մը պիտի ընէ Ազգ. ժողովին մէջ, ուր յուդումնալից վիճա-բանութիւններ կը սպասուին:

Ելմտական նախարարին առաջարկներէն ըն-դունուած են հետեւեալ կէտերը.—

Հարիւր միլիառ Ֆրանքի նոր վարկեր պանք ու Ֆրանսէն (համապատասխան 200 միլիառ).— Կրկ-նապատկել համերաշխութեան տուրքին վերջին մասը.— Ջնջել պետական նպաստները (հաց, կաթ, ածուխ).— Աւելցնել կառախումբերու սա-կագինը.— Աւելցնել թղթատարական սակերը, ծխախոտին դինը եւն.:

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը անմիջապէս իր դժդոհութիւնը յայտնեց այս որոշումներու մա-սին, դիտել տալով թէ անոնք նոր բեռներ կ'աւել-ցնեն աշխատաւոր բազմութեանց վրայ: Կազմա-կերպութիւնը դժդոհ է նաեւ արտադրութեան պարգեւներու մասին տրուած որոշումէն: 1. Իր կարծիքով, խնդիրը երբեք չէ լուծուած, եւ իւ-րաքանչիւր սէնտիքա պարտաւոր է զայն ուղղակի կարդադրել դործատիրական կազմակերպութեանց հետ.— 2. Պարգեւներու սակի մը նչանակումը ար-դէն ընդունուած սակերէն վար՝ չի համապատաս-խաներ օրուան պահանջներուն: Աշխատանքի Դաշ-նակցութեան տեսակէտով առաւելադոյն օրավարձ-քի մը սահմանումը խոչընդոտ մըն է արտադրու-թեան զարդացման, ինչպէս եւ անարդարութիւն մը աշխատաւորներուն հանդէպ: Կազմակերպու-թիւնը պիտի չարունակէ ուժ տալ սէնտիքանե-րուն, որպէսդի արտադրութեան կանոնական պար-պեւներ ստանան, առանց աւելցնելու դինները: Իր համոդումով, 1946էն ի վեր եղած արտադրութեան յաւելումը լիովին կ'արդարացնէ այս պահանջը:

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը անհրաժեշտ կը դտնէ որ բանակցութիւններ կատարուին կար-պադրելու համար աշխատավարձքի ընդհ. խնդիրը Յուլիսի ընթացքին, ինչպէս խոստացած էր կա-ռավարութիւնը (յետոյ ձգուեցաւ դեկտ. 31ի):

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ԵՒ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Ինչպէս որոշուած էր, երէկ, հինդշաբթի, պէտքադուլ յայտարարեցին սեղանաւորական հաս-տատութեանց պաշտօնեաները: Բանակցութիւն-ները կը չարունակուին եւ հաւանական է որ դրա-մատուներ վերաբացուին այսօր, ուրբաթ: Մէկ օրուան համար փակուեցան նաեւ Փարիզի երեք մեծ մթերանոց – վաճառատուները, Կալերի Լա-ֆայէթ, Փռէնթան եւ Օթէլ տը Վիլ: «Փռի-Իունիք» վաճառատուներու դործադուլն ալ կը չարու-նակուի:

Այս հաստատութեանց պաշտօնեաները կը պա-հանջեն — 1000 ֆրանք պարդեւ եւ վճարում դոր-ծադուլի օրուան համար: Պարդեւ հաւաքական ար-տադրութեան, համաձայն ընդհանուր դործաւ-նութեանց, 2 առ հարիւր չահաբաժին եւայլն:

Սառնարաններու բանուորներուն դործադուլն ալ կը չարունակուի: Գործատէրերը կը մերժեն ժամական 10 ֆրանքի պարդեւը, առարկելով թէ անցեալ տարի արտադրութիւնը նուազած էր, ոչ թէ աւելցած:

★ «Իւմանիթէ» խոստչն կը քննադատէ կա-ռավարութեան ելմտական ծրագիրները, պահան-ջելով որ հարուստները դոցեն ելմտացոյցին բա-ցը: Քաղքենի օրկանը, Le Monde եւս կը քննադա-տէ, դիտել տալով թէ ժողովուրդին բոլոր դասա-կարդերը չատ ծանր տուրքերու կ'ենթարկուին, թէ նոր ծրագիրները սպասուած ադիւնքը պիտի չտան, թէ դիները պիտի բարձրանան, սեւ չուկաները պիտի կրնան խուսափիլ եւ բուն ժողովուրդը չա-րաչար պիտի նեղուի:

★ Թերթ մը կը դրէ թէ ծխախոտի վաճառու-մը ազատ ձգուելով, «կլուլաղ»ը եւ ուրիշ ժողո-վրդական ծխախոտներ պիտի ծախուին 40—50 Ֆրանքի:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆԳԼ. ՆԱԻԱՐԱՁԻՆ մը Պոյիս պիտի այցելէ Յուլիսի վերջերը, ինչպէս կ'աւետեն Թուրք թեր-թերը:

ՍԻՐԱՑԻՆ ՁԵՌԱԳՐԻ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Վերջերս, քաղաքէ դուրս բնակող դաւադացի տարէց բարեկամի մը ծանօթանալու անակնկալն ունեցայ : Կէսօրին, իր տունը մխասին ճաշեցինք: Ճաշէն վերջ բարեկամիս հետ խօսեցանք հին ու նոր կեանքի ցաւերու եւ երջանկութիւններու վերաբայ : Մեր խօսակցութեան եղանակը հետզհետէ աւելի մտերմական ջերմութիւն մը ունեցաւ : Քիչ յետոյ, ինչպէս առհասարակ բոլոր տարէց մարդիկ, նոյնպէս իմ այս բարեկամս, ուզեց պատմել մէկ երկու դրուագներ իր յուշերէն: Ես ընթացք տուի եւ լռելու հաճոյքն ունեցայ: Բարեկամս իր հետաքրքրական պատմութիւններու երրորդ արարուածին, յանկարծ դադրեց վարագոյրը եւ ըսաւ.

— Հա՛, քանի որ դուք դրոց-բրոց մարդ էք, նախ չմոռնամ...

Ու նստած տեղէն աճապարանքը մը ցոյց տուողի պէս ոտքի ելաւ, զնաց անկիւնի գզրոցէն բերաւ կիսովին փճացած, մնացեալը թափթփած, քիչ մըն ալ հինցած, մաշած ձեռագիր մը:

— Մտիկ ըրէք: Նախորդ պատերազմի վերջաւորութեան թուրք սպայ մը քննիչի պաշտօնով եկաւ, իր կնոջ եւ սպասուհիին հետ պատահաբար մեզի զրացի եղաւ երեք չաբաթի չափ: Սպային մեկնումէն մէկ օր առաջ, ես իմ կնոջս հետ տարօրինակ անակնկալ մը ունեցանք: Անոր դեղանի տիկինը, տանիքին բաց ճամբով, առանձին մեր տունը եկաւ, եւ առաջին անգամ ըլլալով բացաւ իր դէմքը, համբուրուեցաւ տիկնոջս հետ, սեղմեց իմ ձեռքս եւ չատ սահուն հայերէնով մը յայտնեց մեզի իր ինքնութիւնը. բռնաբարուած Հայուհի մըն էր: Ճանկարծակի կատարուած անոր այս ցաւոտ յայտնութեան առջեւ, տիկնոջս հետ չուաբեցանք, մեր լեզուները անշարժացան, մեր աչքերը խոնարհեցան: Ան կռահեց մեր զգացած վիշտը եւ միշտ իր սահուն հայերէնով՝ ըսաւ.

— Մի մտածէք: Սկիզբները ուզեցի ինքզինքս սպանանել, բայց երկու փորձերս ալ դժբախտաբար անյաջող անցան: Այսուհետեւ եղածը եղած է, վերջն ալ Աստուած ողորմած է: Ես չատ աճապարանքի մէջ եմ հիմա: Ներեցէք որ չուզեցի ինձ պինդիս կանուխէն յայտնել ձեզի: Որովհետեւ երեւակայեցի թէ կրնայ ըլլալ որ ինծի հետ խոովիմ նաեւ ձեզ:

Ու դրպանէն հանեց երեք օսմ. հնչուն ոսկի նուիրեց այդ ժամուն բացակայ տասը տարեկան զաւկիս ապա, իր ծոցէն դուրս բերաւ այս ձեռագիրը, առաջին եւ վերջին քանի մը էջերը պատռած վիճակով, տուաւ զայն ինծի ու ըսաւ.

— Տարագրուած ու նահատակուած սիրական նիս նօթերն են: Ձեզի կը յանձնեմ եւ կը խնդրեմ որ զայն պահէք: Ո՞վ դիտէ, թերեւս օր մը բախտ կ'ունենամ աղատադրուելու , կը կարողանամ վերառնալ ձեզմէ ու չարունակել պահել զայն կուրծքիս վրայ:

Մեզմէ բաժնուելու առեն, հակառակ թէ իմ եւ թէ կնոջս յարուցած խնդրանքին, չուզեց յայտնել ոչ իր անունը եւ ոչ ալ ո՛ր տեղացի ըլլալը: Այնուհետեւ միեւնոյն տան մէջ երկու տարի բնակութեան ընթացքին, ի դուր յուսացինք եւ սպասեցինք տեղեկութիւն մը առնալ այդ դեղանի Հայուհիէն: Երկու տարի վերջ, երբ չատերու կարգին մենք ալ Թուրքիայէն մեկնելու ճամբան ունեցանք, տիկինս իր ծոցին մէջ պահեց թանկագին ձեռագիրը: Տիկինս բնաւ կարդալ չգիտնալով, իսկ ես ալ չատ քիչ դիտնալու դժբախտութիւնը ունենալով, Սուրիա հասնելէ քանի մը չաբաթ վերջ, իրիկուն մը, վարժապետ մր հրաւիրեցինք մեր բնակարանը, ձեռագիրը տուինք իրեն, առանց ուրիշ բան ըսելու, խնդրեցինք որ բարեհաճի անոր արժէքը ըսել: Պարոն վարժապետը, մէջ մը մէջ աչքէ անցընելէ վերջ, պատասխանեց, թէ չահեկան պարունակութիւն մը չունի: Ամբողջ եղածը սիրային անմիտ կեանքի մասնալ մըն է, կարգ մը տեղեր նոյնիսկ անհասկնալի:

Հակառակ վարժապետին ըսածին, տիկինս չարունակեց պահել զայն միեւնոյն գուրգուրան - քով: Ֆրանսայի մէջ մէկ երկու բանիմաց համարուած զրացիներու կարդալ տուի, յետոյ ուրիշներու, որոնց մասին մեզի ըսին թէ ծով կարդացողներ են: Բայց բոլորն ալ, առանց որոշ հետաքրքրութիւն մը արթնցնելու, Սուրիոյ մէջ զայն կարդացող վարժապետին պէս բաներ ըսին: Պարոնին մէկը մանաւանդ, ծայրէ ի ծայր կարդալէ վերջ ծիծաղելով ըսաւ,թէ խենթ մարդու գրուածք մըն է: Այս վերջինին հանդէպ տիկինս աստիճ նեղացաւ, ձեռագիրը ձեռքէն քաշեց ըսելով.

— Ամէն պարագայի տակ, բռնաբարուած մէկ քրոջս խոցոտուած սրտի յիշատակն է, որ ինծի համար չատ բան կ'արժէ:

1937ին դժբախտութիւնն ունեցայ կորսնցնելու տիկինս: Տան մէջ անձնական հեղինակութիւնս սկսաւ տկարանալ, սկսաւ տկարանալ նաեւ վերյիշումներուս կարողութիւնը : Բնաւորութեամբ չատ աղնիւ, բայց խմացական ըմբռնումով ինձմէ ալ քիչ մը աւելի միամիտ հարսս մէկ կողմ նետեց

Յովհ. Արզուհալճեան

ՄՄԲ.— Անցեալ օր հաղորդած էինք վաստակաւոր ընկերոջ մը՝ եդեսացի Յովհ. Արզուհալճեան – հանգի մահր Շիկաճոյի մէջ: Իր հայրենակիցներէն Գ.Ա. Ուռհայեցի հետեւեալ տեղեկութիւները կը հաղորդէ ողբացեալ ընկերոջ մասին,«Հայրենիք»ի մէջ.—

«Աղուհալճոնց Օհաննէսն ալ դնաց, առանց իր մուրազին հասնելու», պիտի ըսէին իր քաղաքացիները, իրենց տեղական բարբառով: Այո՛, մէկն ալ մեկնեցաւ մեզմէ, աչքը հեռուը, առանց տեսնելու իր փայփայած երազներուն իրականացումը :

Քանդի Արզուհալճեան մէկն էր այն քիչերէն, որ կեանքին մէջ կը տեսնէին աւելի բան մը, քան նիւթական պայմանները. կը ձգտէին ցեղին ազատագրութեան եւ հոգեւոր–մչակութային վերածնութեան : Զինքը կը յիշեմ Օսմ. Սահմանադրութեան օրերուն եւ անկէ 2—3 տարի առաջ. չորս տասնեակ մը տարիներու քօղէն անդին : Իւնչ վաւրւոն, չքնաղ եւ եռանդալից երիտասարդ մըն էր: Շուկան պտղավաճառի խանութ մը ունէր, իր երեկոները եւ կիրակին ժամին բակն էր, ուր կեդրոնացած էր Ուրֆայի ազգային կեանքը: Հոն էին ազգային կեանքը: Հոն էին ազգային վարժարանները, առաջնորդարանը եւ մչակութային ընկերութիւնները:

Սահմանադրութենէն առաջ ազգային գործունէութիւնը կ'ընթանար եկեղեցիին եւ դպրոցին քօղին տակ: Անկէ վերջն էր որ լոյս աշխարհ եկաւ քաղաքական եւ կուսակցական գործունէութիւնը: Պ. Տաճատ Տաքէսեանի ուսուցչութեան շրջանին կը կազմուէր «Եկեղեցասիրաց» Միութիւնը, որ պէտք ուշիմ ուսանողներու բարձրագոյն կրթութիւն տան եւ պատրաստեն զարգացած կղերականներ եւ ազգային առաջնորդներ: Ամբողջ իր էութեամբ հոն էր Յովհաննէս: Գաղափարը կը քարոզէր, մարդիկ կը համոզէր անդամագրուելու, չաբաթական վճարումները կը դանձէր, եւն. եւն.: Կիրակնօրեայ լսարանային դասախօսութիւններուն միչտ ներկայ եւ քաջալերող էր: Ժամանակին զրկուած ըլլալով կանոնաւոր դաստիարակութենէն եղ եւ ազգային առաջնորդներ: Ամբողջ իր էութեամբ հոն էր Յովհաննէս: Գաղափարը կը քարոզէր, մարդիկ կը համոզէր անդամագրուելու, չաբաթական վճարումները կը դանձէր, եւն. եւն.: Կիրակնօրեայ լսարանային դասախօսութիւններուն միչտ ներկայ եւ քաջալերող էր: Ժամանակին զրկուած ըլլալով կանոնաւոր դաստիարակութենէն մը, կ'ուզէր այդ պակասը լրացնել, միչտ չմման մէջ դասընթերով դպրոցական չրջանակներու հետ, ուսուցչական բարեկամութիւններու հետ: Հաւաքոյներու մէջ փնտռուած չատ անձերէն էր:

Երբ եկաւ ազատութիւնը, Արզուհալճեան ընդոստ գետնին տակէն բուսնող Հ. Յ. Դաշնակցութեան առաջին չարքերուն մէջ էր: Լսարան, զրադարան, «Ազատամարտ»ի ընթերցում, ասելի ոգեւորած էին զինքը: Իր եռանդը սահման չունէր:

Այդ օրերուն ես կը մեկնէի Պոլիս ուսանելու եւ ինք ալ պանդխտութեան ցուպը կ'առնէր եւ կուգար «Աւետաց Երկիր»ը՝ Ամերիկա

Անգամ մըն ալ զինքը կը տեսնեմ հոս, ասելի քան քառորդ դարու մը անջրպետէ վերջ, երբ բախտը զիս ալ կը բերէ հոս: Հասուն դարձած է արդէն, բայց նոյն եռանդալից եւ կենսունակ Յովհաննէսն է, համոզուած Դաշնակցական է, հոգաբարձու է, եկեղեցիի եւ դպրոցի կ'օգնէ, բեմերէն կը խօսի եւն. եւն:

Առաջին մեր տեսակցութեան կը խօսինք տըխուր եւ քաղցր հին յիչատակներու մասին, մեր հերոսական ծննդավայրին չուրջ,մեր ամենամտերմիկ բարեկամ եղերաբախտ Ճարութիւն Տէր Ներսէնեանի մասին: Իր զրպանէն կը հանէ Ճարութիւնին մէկ նամակը, որ սուրբ նչխարի մը պէս իր ծոցը կը պատըճնէր: Ճարութիւն բարոյական կազմակերպիչներէն է յեղափոխական Ուրֆային, ինչ պէս Մկրտիչ Եօթեղբայրեան, անոր ռազմական պատրիկումին:

Ընկերական ժողովի մը մէջ Մկրտիչ չատ կոպիտ կը վարուի Ճարութիւնի հետ, իր ծանօթ յամառութեամբ այնքան սաստկութեամբ կը ջղայնացնէ Ճարութիւնը, որ ըստ վերջինը ապտակ մը կ'իջեցնէ անոր երեսին: Ներկաները կը սարսափին դէչ հետեւանքի մը մասին: Երեսը ծածկած Մկրտիչը չէր կրնար դիմանալ այդքան ստորնացումի, հիմա պիտի քաշէ դէնքը եւ գետին փռէ: Բայց ոչ, ան անմիջապէս ոտքի կ'ելլէ իր ակռաները սեղմած եւ կը մեկնի ժողովէն: Յետոյ ընկերները քովը կ'երթան իր սիրտը առնելու, եւ կը զարմանան երբ իրենց կ'ըսէ որ չէ նեղացած, ընդհակառակն դոհ է, «քող զարնել տրվին Ճարութիւնները, եւ զարնելը իմ վրայ թող վարժ – ուին»:

Վերջին օրերու իր միակ փափաքն էր պատրաստած տեսնել «Ուրֆայի Յուշատետրը», որ պարունակէր անոր հին եւ նոր պատմութիւնը, գաւառարարքառը, սովորութիւնները, ասացուածքները եւ ազգագրական արժէքները:

Այս նպատակին համար տարի մը առաջ ընկ. Վրացեանի ներկայութեամբ կազմեցինք մասնաւոր Ճանձնախումբ մը, իր նախագահութեամբ :

Հակացողութիւնն այն էր որ ինք պիտի հոգար նիւթական ծախքը,իսկ մենք պիտի ստանձնէինք թղթակցութիւնները եւ հոմ նիւթերու հաւաքումը, լուսանկարները:

Հիմա որ դործը բաւական արձագանգ գտած է եւ արտասահմանի հայրենակիցներէն սկսած են դրութիւններ հասնիլ, յանկարծակի կը կորսնցնենք մեր մեկենասը... : Զեմ դիտեր, իր կսկծալի մահէն առաջ որեւէ կարգադրութիւն մը ըրա՞ծ է այս մասին, միայն իր վերջին նամակին մէջ կը դրէր թէ «դրամին խնդիրը դիւրին է, հասկցար, չէ՞»:

Գ. Ա. ՈՒՌՀԱՑԵՑԻ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՑԱՌԱՋ»ԻՆ

ՃՇՏՈՒՄ ՄԸ

Օշականի յորելեանին առիթով, Պ. Գէորգ Զագրեան Ցառաջի մէջ տպեց յօդուածաշարք մը: Անոր թիւ 9ի ընթացքին կը դրէ այսպէս.—

«Օշական (որոշելով Պոլսէն փախիլ Պուլկարիա, 1918ի գարնան) կը ճարէ գերմանական ենթասպայի մը հագուստը: Կը հագուի, կը մտնէ կառախումբը եւ կը հասնի Ֆիլիպէ : Քաղաք մտած աւեն, դինուորական սրահին մէջ երբ կը հարցաքննուի Գերմանիա դացած երիտասարդ պուլկար սպայի մը կողմէ, չէշտը, տիար գերմաներէնը կր մատնեն զինքը, ու կը ձերբակալուի իբրեւ դասալիճ գինուոր իրենց դաշնակից Թուրքիայէն փախած : Օշական ամէն ճիգ կր թափէ տարհամոզելու համար դինքը ձերբակալողը: Կը պատմէ Պոլսոյ մէջ անցուցած ճգնաժամերը, մահուան վտանգը , մտաւորական րնկերներուն վիճակուած խժդժութիւնները, չարդերը, եւն: Երիտասարդ սպան կը մնայ անդրդուելի, այդ խօսքերը նկատելով իր մորթն ազատելու համար եղած ճոռոմաբանութիւններ: Պուլկար սպան չէր ճանչցած Թուրքերը կամ մոռցած էր պատմութիւնը իր ժողովուրդին որ նոյն ահաւորքին տակն էր ապրած դեռ հազիւ կէս դար առաջ: Բարեբախտաբար ծերունի Պուլկար մը, որ լաւ Թուրքերէն ալ կը խօսէր, կը միջամտէ ի նպաստ Օշականին, կր համոզէ սպան իր անձնական փորձառութեան վկայութիւններով եւ Օշական կը ձգուի ազատ»:

Այս հատուածը եթէ առնենք իբր վէպ, Պ. Գէորգ Զագրեան հիանալի երեւակայութիւն ունի, պիտի ըսենք: Իսկ երբ իրականութիւնը նկատի ունենանք, պիտի յայտարարենք որ՝ յօդուածագիրը յիշողութեան չարաչար վրէպի մը զոհն է:Անկաս-

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹԵԱՆ ՎԱՂԱՄԵՌ ՀԱՆԳԱՆԱԿԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՍՈՑԻԱԼԻՍՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

Հոկտեմբերի 10-ին Հայկական ՍՍՀ-ում նշվում է Հայրենասիրության վաղամեռիկ նահատակների հիշատակի հանգանակի օրը։ Այդ օրը հանգանակության մասնակցելու են հանրապետության բոլոր աշխատավորները։

Հանգանակության նպատակն է՝ հավաքել միջոցներ հայրենասիրության վաղամեռիկ նահատակների հիշատակը հավերժացնելու համար։

Եւրոպայի վերաշինութեան խնդիրը

ՄՈԼՈԹՈՎ ԺՈՂՈՎԻ ԿՈ ՀՐԱՒԻՐՈՒԻ

Անգլիոյ արտաքին նախարարը իր աշխատանքը վերջացուցած ըլլալով, Լոնտոն վերադարձաւ: Այս առթիւ զեկոյց մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ.— Նկատի առնելով գործին ստիպողութիւնը, Պ. Պիտօ եւ Պ. Պէվին որոշեցին առաջարկել Պ. Մոլոթովի որ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Ա. Միութեան արտաքին նախարարները ժողով մը գումարեն Ծունիս 23ին սկսող շաբթուան միջոցին, յարմար վայրի մը մէջ, ամբողջութեամբ քննելու համար այս խնդիրները:

Զեկոյցը ուրիշ որոշում չի պարունակեր: Ուրիմն կը հետեւի թէ ամէն բան կախում ունի Ա. Միութեան դրական կամ ժխտական պատասխանէն: Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ներկայացուցիչները չեն ուզած կաշկանդել Ա. Միութեան դիրքը, որոշումներ տալով անոր բացակայութեանը:

Ամէն պարագայի մէջ, առ այժմ գաղտնի կը պահուին Պ. Պ. Պէվինի եւ Պիտոյի վերջնական մտադրութիւնները: Տեղեկատու նախարարը յայտարարեց թէ երկու պաշտօնակիցները համաձայնած են եւրոպական տնտեսական յանձնաժողովի մը կազմելու, շարք մը մասնախումբերով: Երկու կառավարութիւնները կը յուսան այս ձեւով լրիւ տեղեկութիւններ քաղել Եւրոպայի մասին եւ դասաւորել դանոնք, լաւագոյնս օգտուելու համար Մ. Նահանգներուն խոստացած աջակցութենէն:

Չուէյքարթի առաու երկու նախարարները կրճատեալ ժողով մը գումարեցին, իւրաքանչիւրը չորս խորհրդականներով: Կէս օրէն վերջը աւելի երկար եւ լիագումար ժողով մը տեղի ունեցաւ, բազմաթիւ խորհրդականներով եւ մասնագէտներով:

Երկու նախարարներուն տեսակցութեան առթիւ (Ծունիս 17 եւ 18) հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ Պ. Պ. Պէվին եւ Պիտօ ամենամեծ գոհունակութեամբ ողջունեցին զօր. Մարշըլի տեսակէտները Եւրոպայի տնտեսական գործակցութեան եւ Մ. Նահանգներու աջակցութեան մասին:

Թերթերը կը գրեն թէ Պ. Մոլոթովի տուղտուած հրաւէրին առթիւ, ուրիշ գիր մըն ալ ղրկուած է, որով Փարիզը կամ Լոնտոնը ամէնէն յարմար կեդրոնները կը նկատուին Երեք Մեծերու խորհրդաժողովին համար: Երկու նախարարները կ'ուզեն օր առաջ գումարել այս ժողովը, վասնզի Միացեալ Ազգերու Տնտեսական Յանձնաժողովը նիստի հրաւիրուած է Ժընեւի մէջ, Ծուլիս 1ին:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թոհրք Թերթերը կը գրեն թէ ամերիկեան 11 թռչուն-բերդեր յանձնուած են Թրքական օդատորմիղին, այս օրերս: Ինչպէս կը յիշուի, Անգլիա ալ 500 օդանաւեր ծախեց վերջերս:

Ցունաստանի կառավարութիւնը դաշնագիր մը պիտի կնքէ Մ. Նահանգներուն հետ այսօր, ուրբաթ, ամերիկեան օգնութեան մասին: Այս պայմանագրով ճշդուած են ամերիկեան պատուիրակութեան իրաւասութիւնները: Ուրիշ պաշտօնապրով մը, Ցունաստան յանձն կ'առնէ «մեծ եւ անընդհատ ճիգ մը» փորձել, վերահաստատելու համար բարեկարգութիւնը: Այս ծանուցագիրը տըրուած էր Մայիսին, բայց նոր կը հրատարակուի, քանի որ ամերիկեան պատուիրակութիւնը գործի ձեռնարկած է արդէն, 300 միլիոն տոլարի վարկր օգտագործելու համար:

Երուսաղէմին կը հեռագրեն թէ կոր կոր եղաւ քանի տարեկան Հրեայ մը, Թէլ Աւիվի մէջ, երբ իր ընկերներով կր փորձէր քանդել բրիտանական սպայակոյտի չէնքին տակ փորուած փապուղի մը: Կը կարծուի թէ ահաբեկչական կոմիտէն, Իրկուն, այս փապուղին փորած էր պայթեցնելու համար սպայակոյտի կեդրոնը — ուր կր գտնուին 300 զինուորներ — եթէ գործադրուէին երեք հրեայ ահաբեկիչներու դէմ արձակուած մահավճիռները:— Միացեալ Ազգերու քննիչ յանձնախումբը կը շարունակէ իր պտոյտները Պաղեստինի դլխաւոր քաղաքներուն մէջ:

Գաւիրիի Ֆրանսական դեսպանատունը եւ Ֆրանսական շարժանկար ներկայացնող սրահները պայթեցնելու սպառնալիքներ եղած են անծանօթներու կողմէ: Դեսպանատունը պաշտպանութեան տակ առնուած է:

Ընդհ. ՆԵՐՄԱՆ ԾՐԱԳԻՐ մը ներկայացուած է Ազգ. ժողովին, դուրս ձգելով գործակցութեան յանձնքները: Վիճաբանութեան առին, աջերը առաջարկեցին «կարծիքի յանձնքներ»ն ալ ներել: Քննութիւնը կը շարունակուի:— Նոյն նիստին մէջ բուռն վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան նաեւ գործադուլի իրաւունքի մասին:

Ա.ԶԳ. ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ մեծ պարգեւը 12 միլիոն ֆրանք պիտի ըլլայ Ծունիս 25էն սկսեալ, B չարքն ալ չորս միլիոն:

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ, ԾՈՒՆԻՍ 22ԻՆ

Նախաձեռնութեամբ «Վարդան» ենթակոմիտէի:

Կիրակի 22 Ծունիս կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, թաղապետութեան սրահին մէջ, rue de Paris: կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

ԵրԳ: Հայկական պար: Պիտի ներկայացուի Ս. Պարթեւեանի «ԱՆՄԱՀ ԲՈՑՔ», Շավիլ – Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» թատերախումբի կողմէ, դեկավարութեամբ ընկեր Բ. ՀԱՊԷՇԵԱՆի:

Հաղորդակցութեան միջոց.— «Gare du Nordէն կառախտմբ ժամը 2.20ին, Porte Clignancourtէն 168 թիւ օթօպիւս, ամէն քառորդ ժամը, իջնել Place du 11 Novembre, Sarcelles:

×

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ծունիս 21, շաբաթ դիշեր ժամը 8.30ին: Երիմեան սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ: Կը խօսի ընկեր ԽԱՉԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ: Դեղարուեստական բաժին՝ դեկավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի:

Պիտի խօսի նաեւ ընկերվարական ներկայացուցիչը: Թառ՝ Պ. Ց. ՑՈՎՆԱՆԵԱՆի կողմէ:

Մուտքը ազատ է:

ՀՈԳԵՀԱՆԳՍՏԵԱՆ ՊԱՏԱՐԱԳ ԵՒ ՊԱՇՏՕՆ ՊՕՂՈՍ ՆՈՒՊԱՐԻ ՑԻՇԱՏԱԿԻՆ

Հ. Բ. Ը. Միութեան Փարիզի Գործադիր ժողովը կը խնդրէ երեք յարանուանութեանց ազգային, եկեղեցական, հասարակական, բարեսիրական, հայրենակցական, մշակութային բոլոր մարմիններէն, կազմակերպութիւններէն, միութիւններէն, հայ մամուլին եւ յարգոյ հայ հասարակութենէն ներկայ ըլլալ, Ս. Պատարագին եւ հոգեհանդիստի պաշտօնին որ տեղի պիտի ունենան այս կիրակի, 22 Ծունիս, սովորական ժամուն, Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ եւ ի յարգանս ազգային մեծ բարերար եւ Հ. Բ. Ը. Միութեան հիմնադիր՝ ողբացեալ ՊՕՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐի, իր մահուան 16րդ տարելիցին առթիւ:

Հոգեհանդիստէն վերջ յարգանքի խօսք՝ Պ. Թովմաս Պօյաճեանի կողմէ:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Տէօնիի Նոր Սերունդի կողմէ, հովանաւորութեամբ Շրջ. վարչութեան: Այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կր խօսին Նոր Սերունդի երիտասարդ ընկերները, որոնք պիտի պարզեն Նոր Սերունդի հետապնդած ուղին: Կը ներկայացուի փոքր դաւեշտ մը: Դեղարուեստական ճոխ բաժին, կը մասնակցի Տէօնիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը իր ամբողջ կազմով: Երգ, խմբերգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ: Ճոխ պուֆէ, առատ կերուխում, ընտիր աղանդերներով: Հայկական տիսքեր: Տէօնիի հասարակութիւնը կը հրաւիրուի այս խընջոյքին, ուր առիթը պիտի ունենայ տեսնելու Նոր Սերունդ շարժումը եւ վայելել հաճելի ժամանցը:

ՄԵՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ.— Նախաձեռնութեամբ Խարբերդի Շէյխ - Հաճիի Երիտ. Միութեան, 22 Ծունիս, կիրակի ամբողջ օրը: Պ. Ն. Նաճարեանի ծառախիտ պարտէզին մէջ, Սէնթ Անթուան:

Դեղարուեստական ճոխ բաժին եւ հայկական պարեր: Կարտանի «Անդրանիկ» թատերախումբը մեծ պատրաստութեամբ կը բեմադրէ «ԱՐԱՔՈՆ»: Հոն է նաեւ բնաղաւառի «Դահուլ - զուռնան»: Կրնաք ճաշը միասին բերել:

ԿԱՊՈՑՑ ԽԱՉԻ ՕՐԸ ՎԻՆԻ ՄԷՋ

Այս շաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Սէրքլը Կաթոլիկ սրահին մէջ: Կը նախագահէ ընկերուհի Տիկին Արշալոյս Մադաֆեան: Դեղարուեստական խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ սանուհիներու եւ կարող ուժերու: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՑՆԻԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ դաշտադնացութիւնը այս կիրակի, Շավիլի անտառը, Պաղ աղբիւրի մօտ, առաուընէ մինչեւ երեկոյ: Ճաշը միասին բերել:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ 8ՐԴ ԽՈՒՄԲԸ

Իր տարեկան ցերեկոյթը կուտայ ի նպաստ ճամբարին, այս կիրակի ժամը 2ին, Սոսկէթ Սալէ - վաթի սրահին մէջ, 28 rue Serpente, métro Odéon կամ St. Michel:

ԾՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ԵԳԻՊՏԱՑիի կոմիտէի ժողովը՝ այս Շբ. ժամը 8.30ին ընկերվարականներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: —

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտ, ժամը 8.30ին, Մուրատ ակումբին մէջ:

ԿՐՃՆՈՑ.— Հ. Ց. Դ. ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

Իէնայի թատրոնը, **10 Ave. d'Iéna — Métro Iéna**

Շաբաթ, 21 Ծունիս, ժամը 20.30ին, նախագահութեամբ Պ. ՌՐՆԷ ՅՕՇՈՒԱՑի, յայտնի թատերագիր եւ հեղինակ «Rêves d'Amour»ի, եւ Պ. ՄԱՌՍ ՄԱՌՍՈՒՏԵԱՆի, սինէմայի եւ թատրոնի ծանօթ արուեստագէտը):

ՄԱՏԼԷՆ ԷՔԻԶԵԱՆ

կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ

երջանիկ օրերը

(«LES JOURS HEUREUX» Ֆրանսերէն)

Պ. Գլօտ Անտրէ Բիւժէի 3 արարնոց ծանօթ բիէսը, 1938ի Մրէյլ թատրոնի դործը: Հետեւեալ դերախաղերաշխութեամբ - այրբենական կարդով՝ Պ. Պ. Էմիլ Ասլանեան, Ռուբէն Տէր Ասլանեան, Էքիէն Կիւլիւմեան, Օր. Օր. Հայկուհի Խտըշեան, Ալիս Մաթէոսեան եւն.:

Առաջին անդամ ըլլալով հայ երիտասարդ արուեստասէրներու խումբ մը Ֆրանսական երիտասարդ թատերախաղի մը մէջ:

Տեղերու գիները, 50էն 250 Ֆրանք:

Տոմսերը ապահովել Maison Vigar 24 rue St. Lazare եւ Պարսամեան գրատուն 46 rue Richer:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պուլվ. Օտտոյի մասնաճիւղի կողմէ, նախաձեռնութեամբ Սանուհիներու, այս կիրակի երեկոյ ժամը 8ին, 230 Chemin de la Madrague, Bar International սրահին մէջ: Վիճակախաղը նոյն օրը:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

22 Ծունիս, կիրակի առաւօտեան ժամը 9ին, St. Ferretի անտառին մէջ: Մանրամասնութիւններուն յաջորդով:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Պոլսեցի Տիկին ԷԼԼԷՆ Սալէպճեան (Ֆրանսուհի): Ամուսինը՝ Ցակոբ Սալէպճեան մեռած, եղբայրն է Տիգրան Սալէպճեանի: Տեղեկացնել ժաք Մոմճեանի, Le Mavarin, Megève, (H. S.):

«ՍԵՒԱՍՏԱՑԻՆԵՐՈՒ ՕՐ»Ը ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Սեբաստահայերու Նահանգային Միութեան Կեդր. վարչութեան եւ Իսիի, Վլամաւի եւ Մէօտօնի Սեբաստացի հայրենակիցներու, այս կիրակի 22 Ծունիս, կէս օրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ երեկոյեան 10, Café des Sports-ի մէջ, 4 rue de la Défense, Issy les moulineaux:

ՄՈՍԿՈՒԱՑի ԼԱԶԱՐԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՒ ՆԱԽԿԻՆ ՍԱՆԵՐԻՑ խնդրւմ ենք՝ ա) յայտնել մեզ իրենց հասցէները մի քանի տեղեկութիւններ առնելու, բ) տրամադրել մեզ ժամանակատար կերպով կամ ծախել մեզ՝ «Սեմի - դեսստիլեաիէ Լազարեւակազ Ինստիտուտա» դիրքը: Գրւում է ճեմարանի պատմութիւնը: Մեր հասցէն՝ Tehéran (Iran), Ave. Sefaraté Français, Passage Lovlagar, No. 3, Hovsep Tadevossian: Խնդրւում է հայ թերթերից արտատպել սոյն ազդը:

ՀՆԱՐԻՔ, ՄԵՔԵՆԱԳԷՏ

ԱՆԴՐԱՆԻԿ ԳԱՐԱԿԷՕԶԵԱՆ

Կը կատարէ, կը վերստուգէ մեքանիքի վերաբերեալ արհեստագիտական (թէքնիք) ամէն տեսակ աշխատանք:

Արհեստանոցը բաց է ամէն օր ժամը 8—19: 26, Rue du Plateau, Issy les Moulineaux (Seine):

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր պէտքերու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափագեան վաճառատունը, 223, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 21 JUIN 1947 Շաբաթ 21 ՅՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5065-Նոր շրջան թիւ 674 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿՈՒՔՆ ԱԼ ՉՂԱԳԱՐ

Երկուքն ալ, այո,— Եւրոպան եւ Ամերիկան: Կարդացէք թերթերը: Լսեցէք օրուան վարիչներուն ճառերը: Հետեւեցէք խորհրդարաններու մէջ կատարուած վիճաբանութեանց կամ իւրաքանչիւր պետութեան յայտնի եւ գաղտնի դործունէութեան :

Ի՞նչ կը տեսնէք: Փոխադարձ անվստահութեան, կասկածամտութեան, թաքուն սպառնալիքներու օճ մը որ կը սողոսկի ընդհանուր խօսքերու, անամէջ յայտարարութեանց եւ «մարդասիրական» հաւաստիքներու ղէղի մը տակ :

Այդ յայտարարութիւններէն չատ աւելի խօսուն են իրենց ամենօրեայ դործերը,— յարաճուն աշխատանք ամէն ճակատի վրայ, իր հարեւանէն ետ չմնալու, անկէ չատ աւելի զօրաւոր հանդիսանալու համար: Պարզ աշխարհաքարով՝ զինարշաւ: Տեւական կատարելագործում զինուած ուսուցի եւ մթերքի :

Այս պատրաստութեանց հետ զուգընթաց՝ ամէն օր խոստովանութիւն մը, որ կ'ապացուցանէ մթնոլորտին թանձրացումը, թունաւորումը :

Ճօն Ֆոսթըր Տըլս, Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարութեան խորհրդականը, Յունիս 18ին ճառ մը խօսելով համալսարանի մը շրջանաւարտներուն առջեւ, յայտարարեց, առանց վերապահութեան .

— « Պատճառ չկայ հաւատալու թէ իմքնաբերաբար պիտի կասի խորհրդային վարիչներուն ձիգը՝ իրենց կառավարական կարգուսարքը պարտադրելու: Եթէ պիտի կասի, կը նշանակէ թէ բան մը կայ որ կը կասեցնէ զայն: Այդ բանը կրնայ ըլլալ կամ բուռն դիմադրութիւն մը, կամ բարոյական դիմադրութիւն մը, այնքան ամուր որ անօգուտ է ընդդիմանալ»:

Բանախօսը մճռատէս հերքելով այն մեղադրանքները թէ Մ. Նահանգները «յարձակողական ոգի մը» դարձած են, թէ «կ'օգտուին ուրիշներու տկարութենէն, իրենց կենցաղը պարտադրելու համար անոնց», իր կարգին ամբաստանեց խորհրդային վարիչները:

Այսպէս, առանց այլեւս այլի յայտարարեց թէ անոնց դործունէութիւնը կը ձգտի «ոստիկանական պետութիւններ հաստատել ի սիւրեա աշխարհի» :

— « Եթէ շարունակուին այս ջանքերը, հետեւանքը պիտի ըլլայ համատարած բռնութիւն, միեւնոյն ատեն պատերազմ: Մարդկութեան ջախջախիչ մեծամասնութիւնը չուզեր յաւիտենապէս ենթարկուիլ անհրաժեշտ փոքրամասնութեան մըրցունութեան»:

Որ եւ է մեկնութեան կը կարօտի՞ն այս խօսքերը, որոնք լայն տեղ դրաւեցին անդլեսաքսոն մամուլին մէջ:

Մ. Նահանգներու կառավարութեան բաները — ներբ այս յայտարարութիւններով կ'ուզեն կարդի հրաւիրել նաեւ այն Ամերիկացիները որ կը պաշտպանեն Յ. Միութիւնը: Կամ անոնք որ կը բողոքեն Ամերիկայի համայնավարներուն դէմ սարքուած հետապնդումներուն առթիւ:

Զարմանալի է որ, ընդհարումներ, պատերազմի վախեր կը տեսնէ նաեւ նախորդ փոխ-նախագահը, Հէնրի Ուոլըս, բոլորովին տարբեր պատճառաբանութեամբ :

Անոր կարծիքով, պատերազմը անխուսափելի է, եթէ չարունակեն ճակատ յարդարել Յ. Միութեան դէմ, փոխանակ մերձեցում հաստատելու :

Արդարեւ, ջիղերը չեն հանդարտիր, աշխարհը չի կրնար խաղաղիլ, եթէ Անդլեսաքսոնները եւ Յ. Միութիւնը իրար չհասկնան, գոնէ հիմնական հարցերու մէջ :

Ինդիրն այն է որ փոխադարձ հասկացողութեան, համաձայնութեան պատեհութիւնները հետզհետէ կը պակսին, քանի իւրաքանչիւր կողմ կառչած մնայ իր ընկերային եւ քաղաքական սկզբունքներուն:

Միւս կողմէ, իրողութիւն է որ Յ. Միութիւնը հետզհետէ կ'ամրապնդէ իր դիրքը արեւելեան եւ կեդրոնական Եւրոպայի մէջ, ինչպէս միւսները՝ Յունաստանի, Թուրքիոյ եւ Միջին Արեւելքի մէջ:

Գործնական քաղաքականութեան հետ, դաղափարական, վարդապետական պայքարն ալ կը սաստկանայ հետզհետէ: Ապագայ՝ Պէվինի վերջին ճառը երեսփ. ժողովին մէջ, եւ խորհրդային մամուլին ու անթելին ամենօրեայ քարոզները, որոնք բոլշեւիկեան յեղափոխութեան ռազմական չրջանը կը յիշեցնեն : Շ.

ՀԱՆԳԻՍՏ ՋԱԻԷՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերէն է որ կ'իմանանք այս դոյժը: « Մարմարա » եւ « Ժամանակ » (Յունիս 14) կը ծանուցանեն թէ Պոլսոյ նախորդ պատրիարքը վախճանած է եւ մարմինը պաղատանքն սառնակով փոխադրուած է Երուսաղէմ, թաղուելու համար Ս. Յակոբեանց միաբանութեան դամբարանին մէջ:

Հանդուցեալ պատրիարքը ծնած էր Մուսուլ, 1869ին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԸՆՏՐԱԿԱՆ ԱԽՏ

Հինէն ի վեր, մենք «դեմոկրասի»ի ասպետներս, հոդի կուտանք ընտրութեանց: «Ընտրովի» է, վերջացաւ:

Վա՛յ, եթէ որեւէ մարմին նշանակովի անցնի դործի մը դլուխ: Ու հիմա ֆաչականութեան դէմ պայքարի մեր նոր դործունէութեամբ, պէտք է կրկնապատկենք մեր ճիդերը, որպէսզի յաջողի մեր հասկցած կերպով այսինչ կամ այնինչ ընտրութիւնը :

Տարօրինակ երեւոյթ մը, սակայն, կը դրաւէ ուշադրութիւնս, ամէն անդամ որ ընտրական խընդիր մը մէջտեղ կուդայ:

Օրինակ, թաղականի ընտրութիւն: Փարիզի հայ դաղութը աւելի քան 20.000 հոդի է, քուէարկողները՝ հազիւ հազար, ինչ որ երկրորդ կարդի ընտրողներու ձեւն ալ չի յիշեցներ:

Օրուան մարդիկը «Յառաջդիմական», «հակաֆաչական», «իլլեթրա - դեմոկրատ», ոչ մէկ անպատեհութիւն կը տեսնեն այս ձեւի ընտրութեան մը մէջ եւ կը ներկայանան թեկնածու առաջին կարդերուն վրայ:

Կ'աչխատին ալ այդ ուղղութեամբ.

— Գնա՛ արձանագրուէ անպատճառ որ քուէդ մեր ցանկին տաս: Ահաւասիկ արձանագրութեանդ ծախքերը:

Արդարացում չի պակսիր եկեղեցիին համար, պետութեան օրէնքը այդպէս կը թոյլատրէ:

Առնենք ուրիշ ընտրութիւն մը: Ամբողջ դաղութը վարող, անոր ճակատագիրը իր ձեռքերուն մէջ հաւաքող, անոր մշակութային, ազդային, պետական, երիտասարդական, դեղարուեստական, թատերական, մարզական, դրամական եւ բարեդործական պէտքերուն հոդատար «վերին» Միութեան մը ընտրութիւնը:

Այսքան կարեւոր մարմին մը որ կոչուած է ճակատագրական դեր կատարել, որ կամուրջ, կապ, խորհրդակ եւ հեռադրական հաղորդակցութիւն իսկ կրնայ հաստատել երկրին հետ, պէտք է առնուազն նշանակուի,— ներողութի՛ւն, ընտրուի — ամբողջ դաղութին ձայնով:

Դու մէյն կաս չերուսաղեմ:

Ամէն մարդ արժանի՞ է ձայն տալու այդ դերընտիր Միութեան:

Նախ պէտք է տպահովել «Հայաստանասէր»ի ձրի վկայական մը, կամ «ընդյատակեայ» դործունէութեան հաղուստիւտ փաստաթուղթ մը, ու յետոյ ընտրող եւ ընտրելի դառնալ:

Երբ կ'րսեմ թէ ընտրական ախտը դարձեր է նոր օրերու եւ նոր կարդերու յատուկ արհեստ մը, մի կասկածիք, «Յառաջդիմութեան» նշան է:

ՍՕՍԻ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ համայնավարները կը պատրաստուին տորեկրկեայ գործունէութեան մը նուիրուիլ եւ քաղաքային պատերազմը չարունակել Աթէնքի մէջ, համաձայն վերջին լուրերու : Այս առաջադրութեամբ պիտի վերակազմեն «Օվլա»ն, իրենց ահաբեկիչ խումբը որ կը գործէր դերմանական դրաւման առեն:— Յունիս 19ին դնդակահարուեցան 17 դինուորներ, դրեթէ բոլորն ալ համայնավարներ, որոնք մահուան դատապարտուած էին երկու տարի առաջ, իրրեւ մեղսակիցներ 1944 Դեկտ.ի դէպքերուն, բայց մահավճիռներու գործադրութիւնը յետաձգուած էր, դանադան միջամտութեանց հետեւանքով: Մահապարտներէն երեքը հերոսներ կը համարուին համայնավարներուն կողմէ: Գնդակահարութիւնը տեղի ունեցաւ Եղինա կղզիի միջնաբերդին մէջ, Պիրէոնի մօտ :

ԱՆԳԼ. ԱԶԴԱԲԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

«Դիկտատորները միշտ ձախադած են»

Անդլիոյ երեսփ. ժողովին հինդշաբթի օրուան նիստին մէջ, նշանակալից վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ արտաքին քաղաքականութեան մասին: Այս առթիւ քննադատուեցաւ մասնաւորապէս Խ. Միութեան բռնած դիրքը արեւելեան Եւրոպայի մէջ: Արտաքին նախարարը, Պ. Պեվին պատասխանելով իր նախորդին՝ Իրընի, յայտարարեց.

— « Եթէ դաղափարական վարդապետութեանց ընդհարում մը տեղի ունենայ, պիտի ցաւիմ, բայց եթէ պարտադրուի մեզի, պէտք է դիմադրեմք: Ես չեմ հաւատար թէ ի վերջոյ արեւմտեան աշխարհն է որ պիտի տուժէ: Ես տեսած եմ չատ մը դիկտատորներ որոնք փորձած են ջնջել ազատութիւնը աշխարհի մէջ: Ի վերջոյ դիկտատորները իրենք են որ ձախողած են: Ես կատարելապէս վստահ եմ որ եթէ փորձ մը կատարուի միջամտելու ազատ արտայայտութեան եւ այն բոլոր անսահմանելի բաներուն մէջ որ մարդու հոգին կը կազմեն, դարձեալ պիտի ձախողինք»:

Յետոյ ակնարկելով Հունդարիոյ եւ Պուլկարիոյ դէպքերուն, չարունակեց.— «Ես վարժուած եմ Պ. Մոլոթովի մեղադրանքներուն՝ Մեծն Բրիտանիոյ դէմ: Ես երբեք, իրրեւ արտաքին նախարար, միջամտած չեմ Հունդարական կառավարութեան գործերուն: Ես համոդուած եմ թէ վըճռուած է ընդդիմադիր հոսանքները ջնջել այդ երկիրներուն մէջ: Մեծ դժբախտութիւն է այդ: Ես հակառակ եմ մէկ կուսակցութեամբ պետութիւն վարելու քաղաքականութեան: Յունաստանի մէջ մէկ մասի բարձրացումով կարելի է դադրեցնել քաղաքային պատերազմը: Չամայնավարներու քաղաքականութիւնը կը ձգտի կազմալուծել այդ խեղճ, փոքր երկիրը, ինչ որ ոդբերգութիւն մըն է: Մենք այս բոլոր բաները տեսանք աւելի առաջ, — Լեհաստան, Հունդարիա, Ռումանիա, Պուլկարիա: Ինչո՞ւ դոցել մեր աչքերը »:

Պ. Պեվին յետոյ բացատրեց թէ այսօրուան Եւրոպան դաղափարական պայքարի չէ որ կը կոչուի, այլ ուտելիքի, ածուխի, փոխադրութեան միջոցներու, բնակարաններու, վայելուչ ապրելու հնարաւորութեանց: « Երբ զօր. Մարշըլ ծրագիրը մը պահանջեց Եւրոպայի վերաշինութեան համար, ես երբեք մանրամասնութիւններ չխնդրեցի , այլ իսկոյն դործի ձեռնարկեցի եւ դահլիճն ալ հաւանեցաւ: Պատերազմի վախճանէն ի վեր առաջին պատհութիւնն էր որ կը ներկայանար, Եւրոպայի տնտեսութիւնը իրրեւ ամբողջութիւն քննելու համար: Մոսկուայի մէջ վեց շաբաթ աշխատելով, չկրցայ դոհացուցիչ պատասխան մը ստանալ»:

Վիճաբանութեանց խառնուեցան չատ մը եւրեսփոխաններ, մասնաւորապէս քննադատելով Խ. Միութեան դիրքը: Պահպանողական եւրեսփոխան մը բացագանչեց.

— « Այլեւս չենք կրնար սպասել որ Ռուսաստան հաւանութիւն յայտնէ: Շատ երկար սպասեցինք: Ժամանակը մեր թշնամին է»:

Ուրիշ մը յայտարարեց.— «Մենք որեւէ կռիւ չենք ուզեր Ռուսիոյ հետ: Մենք պատերազմ չենք ուզեր: Բայց չենք ալ կրնար թոյլ տալ որ Եւրոպան տեւական դրաւականը դառնայ ռուսական քաղաքականութեան» :

★ Լոնտոնի եւ Փարիզի մէջ անհամբեր կը սպասեն Մոսկուայի պատասխանին: Հեռադրի մը համաձայն, Պ. Մոլոթով կարդ մը լուսաբանութիւններ պիտի պահանջէ, առանց վճռապէս մերժելու զօր. Մարշըլի առաջարկը: Աւելի հաւանական կը համարուի որ նոր ծրագիր մը ներկայացնէ Եւրոպայի վերաշինութեան համար: Մոսկուայի դործակալութիւնը կը քննադատէ Փարիզի մէջ կատարուած բանակցութիւնները, դիտել տալով թէ անոնց նպատակը տեւական եւ խաղաղ դործակցութիւն մը ապահովել չէ, այլ «փորձ մը դործի եւիլու Խ. Միութեան եւ ուրիշ եւրոպական պետութեանց կռնակին վրայ »:

Ֆրանսայի համամայնավար կուսակցութեան Քաղաքական Բիւրօն պաշտօնական դեկոյցով մը կը յայտարարէ թէ հրաւանդած է իր եւրեսփոխաններուն բացատրութիւններ պահանջել կառավարութենէն, զօր. Մարշըլի առաջարկներու եւ իր (կառավարութեան) ձեռնարկներու մասին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՑ ՄԸ, Զուլֆայեան, 28 տարեկան, ծեծուած ըլլալով Լիոնի բանտին մէջ, մեռած է առջի օր: Ամբաստանուած էր իրրեւ սպանիչը ուրիշ Հայու մը, բայց կ'ուրանար :

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ 110.000 նաւաստիներուն գործադուլը վերջացաւ, օրավարձի յաւելումով: Հարիւրաւոր նաւեր ճամբայ ելան դէպի Եւրոպա:

15 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ ամերիկեան օդանաւ մը խորտակուած ըլլալով Սուրիոյ մէջ: 22 հոդի փըրկուեցան: Արկածաւորի ունեցաւ Տէր Զօրի մօտ :

«ՅԱՐԳԱՆՔ ՀԱՅ ԺՈՂՈՎՈՒՐԴԻՆ ԵՒ ԻՐ ԲԻՒՐԱՒՈՐ ՆԱՀԱՏԱԿՆԵՐՈՒՆ»

(Մասնաւոր թղթակցութիւն «Յառաջ»ի

Ահաւասիկ հիմնական դծերը այն խանդավառ ճառին, զոր արտասանեց Սուրիոյ նախկին կրթական նախարար Ապտիւլրահման Քէյեալի, Մայիս 28ի փառահանդէսի ընթացքին.

— «Ո՛վ պայքարի ժողովուրդ,

Ո՛վ որ պայքարիլ գիտէ իր ազգային աւանդութիւններուն, սրբութիւններուն ու ազգային անկախութեան համար, ով որ գիտէ մեռնիլ «Իմացեալ մահով»՝ որպէսզի ապրին յետնորդ սերունդները, ով որ գիտէ իր արիւնով անբռնաբարելի դարձնել իր նիւթական թէ հոգեկան հայրենիքը, ով որ գիտէ ծառանալ բռնութեան, օտարութեան եւ կեղծիքին դէմ, կ'ապրի՛ իր ազգային արժանապատուութեան տէր, իր ազգային պատուին տէր, իր մաքուր ու անսակարկելի բարոյականութեամբ, ու կը վայելէ անվերապահ յարգանքը բոլոր ժողովուրդներուն, բովանդակ աշխարհի :

Հայ ժողովուրդը մէկն է այն սակաւաթիւ ազգերէն, որոնք գիտցան իրենց ինքնութիւնը անվթար պահել զարերու բարբարոսութեան, այլասցեղ երկիրներու յարձակումներուն ու մանաւանդ համաչարհային առաջին պատերազմի խառնակ ու չփոթ օրերուն իրենց պատեհապաշտական կիրքերը յագեցնելու մտադրութեամբ հայկական հողերը ներս խուժող վայրագ բանակներուն դէմ :

Ողջո՛յն քու նահատակներուդ, ո՛վ հայ ժողովուրդ, յարգանք քու մարտիրոսներուդ, որոնք ինկան փառքի եւ ազատութիւն վրայ : Եւ ողջոյն ու յարգա՛նք քեզ՝ ո՛վ դուք զաւակները խիզախ հերոսներու, դուք հաւատարիմ պահակները Սիսի պատմութեան : Ողջո՛յն ձեզ, Սուրիոյ զոհաբերող ու անձնուրաց զաւակներուդ :

Պիտի ուզէի խօսիլ ձեզի ձե՛ր լեզուով· ձեզի ու մեզի համար հաւատարապէս սիրելի հա՛յ լեզուով, բացատրելու համար թէ ինչո՛ւ կը սիրենք ձեր չինարարական ոգին, ձեր ստեղծագործական անսխալելի յատկութիւնները, ձեր բարոյական էութիւնը ամբողջ : Պիտի ուզէի ձեր լեզուով պատմել ձեզի ձեր հայրերուն ու մայրերուն անկեղծութիւնը հանդէպ սուրիացի ժողովուրդին, 1915—1947, անոր ամէնէն տագնապալի օրերուն :

Դուք ըմբռնեցիք մեր ցաւերն ու անձկութիւնները, ինչպէս մենք ըմբռնեցինք ձեր վիշտն ու տառապանքը՝ երբ ճակատագիրն ու դաժան թշնամին կը հալածէին ձեզ : Հայ ժողովուրդը ապերախտ չդտնուեցաւ, ու հայ դեկավարութիւնը՝ ամբողջ երեսուն տարի, Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ դիտցաւ բարձր պահել պատիւը հայ տարրին :

Ինչպէս 1919ի չփոթ օրերուն, նոյնպէս եւ արդի մեր անկախութեան պայծառ օրերուն՝ արաբ ժողովուրդի վերաբերումը հանդէպ հայ գանդուածներուն, խտացած է վեհապետ Ֆէյսալի հետեւեալ խօսքերուն մէջ·— «Հայ ժողովուրդի երկրորդ հայրենիքն է այս երկիրը, ու դուն անքա՛ժանելի մասնիկն ես այս հայրենիքին» : Մեր ազգային ուղեկիցը եղած է յարդել ազատասիրտ ազգերը : Ու հայ քաղաքակիրթ ժողովուրդը չէր որ անտարբերութիւն պիտի զտնէր մեր կողմէ : Դուք ուզեցիք եւ կրցա՛ք բաժնել մեր ցաւը· ու հիմա, ինչպէս միշտ, արժանի էք բաժնելու մեր երջանկութիւնն ու բարօրութիւնը :

Անոնք որ գիտցան յարգել մեր ազատութեան պայքարը, արժանի են վայելելու մեր փոխադարձ յարգանքը՝ հանդէպ իրենց ազատութեան : Եւ ո՞ր եւ ե՞րբ պիտի կարենայինք գտնել հանդիսաւոր առիթը մեր այդ յարգանքը ընծայելու հայ ժողովուրդին, եթէ ոչ Մայիս 28ի փառաւոր հանդէսը, որ կը հանդիսանայ ոգեկոչումի հանդիսաւոր ցոյց մը՝ հայ ազատագրութեան ճամբուն վրայ թափող միլիոնաւոր զոհերուն համար : (Բուռն ծափեր) : Արժանի էք, որ ձեզ հետ մասնակցինք ձեր բոլոր յուղումներուն ու խանդավառութիւններուն, եւ Հայաստանի անկախութեան այս լուսեղէն թուականը դարձնենք, միաժամանակ, հայ եւարար եղբայրութեան չքեղ մէկ փաստը : Զուր նինք ոեւէ վերապահութիւն հայ ժողովուրդի անկեղծութեան եւ հաւատարմութեան հանդէպ, եւ չենք խնայեր խոպոտ բոլոր այն ձայները, որոնք կը ձգտին մշուշ ցանել սուրիացի եւ հայ ժողովուրդներուն միջեւ : (Մ·— Կ'ակնարկէ քիւրտ համայնավար դատարկապորտի մը՝ Նալէտ Պէքթաշի հակահայ մէկ յօդուածին, որ լոյս տեսաւ Պէյրութի համայնավար թերթուկին «Սաուտ Էլ Շապ»ի (ժողովուրդի ձայն) մէջ, եւ զոր առանձին հրատարակութեամբ հայերէնի թարգմանեցին հայանուն բոլշեւիկ թարմիմիսքները՝ Լիբանանեան ընտրութեանց նախօրեակին, համազգային ընդվզում եւ զարշանք առեղծելով իրենց դէմ : Այս մասին՝ առանձին) :

ՄԻՔԱՅԷԼ ԻԼԻԱՆԻ ՈՒՂԵՐՁԸ

Ահա նաեւ երեսփոխան եւ նախկին Հանրօգուտ Շինութեանց Նախարար Միքայէլ Իլիանի ուղերձը — ձը, նաւասարդ դաշտին մէջ.

— «Հայ ժողովուրդ,

Քիչ առաջ ունկնդրեցի հայ երիտասարդ մը, որ արաբերէն երգեց՝ անթերի եւ զեղեցիկ : Ուրախութիւն եւ ցաւ զղացի միաժամանակ : Ուրախացայ, որ այնքա՛ն դիւրութեամբ ու այնքա՛ն զեղեցիկ առոգանութեամբ արտայայտուեցաւ այդ երիտասարդը : Ցաւ զղացի, որովհետեւ ես անկարող եմ հայերէնով արտայայտել իմ զգացումներըս՝ հանդէպ հայ ժողովուրդին :

Պէտք չեմ զգար մէկ առ մէկ թուել բոլոր այն առաքինութիւնները, զորս կը մարմնաւորէ հայ ժողովուրդը : Ըսեմ միայն, որ դուք մեծ բաժին մը բերիք մեր անկախութեան պայքարի պսակումին : Անձնապէս ծանօթ եմ հայ ժողովուրդի բոլոր խաւերուն, եւ յանգած եմ այն անխախտ համոզումին, որ ան խորապէս հաւատարիմ է եւ ուզդամիտ՝ հանդէպ այս երկրին : Արաբ եւ հայ ժողովուրդները չաղախուած են իրարու մէջ, պայքարի եւ տանջանքի չաղախով :

Հիմա, բոլորս կ'ապրինք այս սիրելի հայրենիքին պայծառ երկնքին տակ : Ամէն Հայ պէտք է զգայ ու դիտակցի, թէ ինք անբաժան մասնիկն է այս երկրին եւ պետութեան : Մենք, դեռ եւս պայքարի ճամբուն վրայ ենք : Ենթակայ ենք վտանգներու : Պէտք է ըլլանք ուժեղ՝ պայքարելու համար : Շատ ճիշտ դիտել տուաւ յարգելի Տոքթ. Գասապեան, երբ ընդգծեց՝ թէ վա՛տ է ան, որ անմասն կը մնայ այդ պայքարին մէջ : Զեղծումը, թիւնը, ինչպէս ըսած է մեծ հերոս Սաատ Զաղլուլ, մեծագոյն դաւաճանութիւնն է : Բոլոր սրտովս կը մաղթեմ որ հայ ազգը հասնի իր պապերու երազին» :

Մ.

Վաղուան ընտրութեանց առթիւ

Վաղը, կիրակի, տեղի կ'ունենայ Փարիզի Հայոց կրօն· Ընկերակցութեան ընդհ· ժողովը : Օրակարգն է·— Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ առենապետութիւններու :— 2. Ընթերցում վարչութեան տեղեկագրի :— 3. Ընթերցում հաշուեքննիչ յանձնաժողովի տեղեկագրի :— 4. Արեւմտեան Եւրոպայի թեմի կազմակերպութեան հարց :

Օրակարգի վերոյիշեալ խնդիրներու քննութենէն եաք, պիտի կատարուի ըստ հիմնական կանոնադրի, վարչութեան պաշտօնէ դադրած ինը անդամներու տեղ, նոր անդամներու ընտրութիւնը :

Ուրեմն, վերոյիշեալ չորս օրակարգի հարցերը քննելէ եաք, պիտի անցնին ընտրութեանց : Ըստ յայտարարութեան, ներկաները միայն պիտի քննեն այս հարցերը եւ իրենց բանաձեւը պիտի հանեն : Հոս հարց մը կը ծագի,— անոնք որ իրենց քուէները նամակով պիտի ղրկեն՝ ջախջախիչ մեծամասնութիւնը կը կազմեն անդամներուն (ինչպէս հաստատեց Ցունիս 8ի ժողովը, ուր մօտ 100 անդամներ ներկայ էին, պաշտօնապէս յայտարարուած 1009 թիւին վրայ, ինչ որ պատճառ դարձաւ ժողովի յետաձգման) :

Ա՛րդ, ի՞նչպէս կ'ուզէք որ նամակով քուէարկողները իրենց քուէն ճան դաղարեայ անդամութեան, անոնց գործունէութիւնը չտեսած, չքննած, քանի որ իրենց բարոյական եւ նիւթական զեկոյցը պիտի ներկայացնեն վաղը տեղի ունենալիք ժողովի ընթացքին միայն :

Ուրեմն պէտք էր, նամակներով քուէարկողներր տեղեակ պահել (քանի որ օրէնքով ընդունուած էր նամակով քուէարկելու ձեւը), ծանօթացնելով անցեալ վարչութեան գործունէութիւնը, որպէսզի ընտրողները դիտակցաբար տային իրենց քուէները : Եւ կամ կանխաւ յայտարարելու էին թէ ներկաներըմեծամասնութիւնպիտի համաձայնի եւ նամակով ուղարկուած քուէներն ալ չեղեալ :

Դադարեալ իր անդամները մեծ մասով ազգասէր եւ եկեղեցասէր անձեր են, արժանի վերընտրութեան :

Անդամներու առողջ տարրը որ եկեղեցիին մօտեցած է առանց յետին նպատակներու ու գձուձ հաշիւներու, անշուշտ վաղուան այս ձեւի ընտրութիւնը կը գտնէ ապօրինի :

Թ. ՆԱԼՊԱՆԴԵԱՆ

ԶԵՒՈՍԼՈՎԱՔԻՈՑ կառավարութիւնը իր խորին ցաւը յայտնելով, ներողութիւն խնդրեց Փրակայի ամերիկեան դեսպանէն, որ բողոքած էր համալսարան չարաթաթերթի մը մէջ հրատարակուած բանաստեղծութեան մը դէմ : Հեղինակը, ազգայնական մը, անարգերով Մ· Նահանդներու նախագահը, կը գործածէր նաեւ «տոլարի սրիկաներ» բացատրութիւնը : Չեխական կառավարութիւնը կը խոստանայ կարելին փորձել, որպէսզի ուրիշ աթեն այս տեսակ բաներ չպատահին :

Օձնեցի տէրտէր

(Արիւնոտ էջ մը բռնագաղթէն)

1915ի Մայիսեան պայծառ առաւօտ մը, խումբ մը զինուած ձիաւորներ, զաղանային արտայայտութեամբ եւ չնային ժպիտով, կարնոյ Իլիճէյի դուռնէն դէպի հիւսիս կ'արշաւէին փոշիի ամպեր բարձրացնելով :

Խումբը, որ կը բաղկանար քանի մը Թուրք հրոսակներէ, իր արշաւը կը դանդաղեցնէր, երբ կը մօտենար կարնոյ դաշտի հայաշատ գիւղերէն, Եփրատի ալ ափին վրայ փռուած Օձնիի, Ծննդավայրը Յովնան Օձնեցիի, որուն գերեզմանն մառուր իր լոյս աղբիւրով կանդուն կը մնար, մինչեւ մեր օրերը : Ամէն տարի Վարդավառին, ամէն կողմէ գիւղացիները ուխտի կուգային : Աղջիկներուն նաշխուն զգեստները եւ չուրջպարերը դիտողին պատրանքը կուտային ընդարձակ դաշտի մէջ գոյնզգոյն շարժուն ծաղիկներու :

Ձիաւորները կանգ կ'առնեն գիւղին աւազեղջին դրան առջեւ, ուր քանի մը վայրկեաններ ի — րենց դէմ կը դանեն բարձրահասակ, թաւ յօնքերով, խուզարկու աչքերով, համաչափ կազմով, թիկնեղ, սպիտակախառն սեւ առատ մաղերով եւ մօրուքով, հայ այր մարդու իսկական տիպար մը, Տէր Աբիստակէսը :

Քահանան ի տես հրոսակներուն անակնկալ երեւումին, չուարումի պահեր կ'ունենայ թէեւ, բայց իբրեւ փորձ յեղափոխական կը պահէ իր պաղարիւնը ու կամայ ակամայ ներս հրամցնելով իր անբաղձալի հիւրերը, կ'աշխատի զոհ ձգել զանոնք : Հրոսակներն ալ կ'աշխատին ծածկել իրենց Թաքուն նպատակները եւ իբրեւ անկարեւոր դէպք ցոյց տալ այդօրուան այցելութիւնը :Բնչ կատակներ, ինչ կեղծ ժպիտներ, պայծառացնելու համար մթնոլորտը, որ մթագնած էր իրենց ներկայութեամբ :

Սակայն, ինչպէս բսի, քահանան առաջին իսկ մկրտուածներէն Հ· Ց· Դաշնակցութեան, կազմակերպիչն ու մարդիչը իր ամբողջ շրջանին, դիւրաւ խաբուողներէն չէր : Համիտեան շրջանի ամենախիտ օրերուն իսկ իր տունը ապաստան եղած էր երկիր մտնող ամէն Դաշնակցական գործիչի :

Կերուխում, ամէն ինչ կատարեալ էր : Մեկնումի ժամը հասած շրջալով, հրոսակները եղած հիւրասիրութեան համար չնորհակալութեան խօսքեր չռայլելով ձիերու վրայ կը նետուին եւ կը խնդրեն ՓԷՀԻՒ ԷՖԷՆԴԻԷՆ որ իրենց ընկերանայ մինչեւ դիւղին դուրս : Եղած անակնկալ հրաւէրին վրայ, քահանան կը դուշակէ պատիւը : Հակառակ չուրջիններուն պնդումին որ մինակը չերթայ, մտիկ չըներ, ընդհակառակն վեհօրէն կ'ընդունի առաջարկը եւ մինակը կ'առաջնորդէ դանոնք, իրրեւ դէնք ունենալով ձեռքի գաւազանը :

Իր վերջին խօսքերը կ'ըլլան·— «Մնաք բարով բոլորիդ, տղաքը թող խոհեմ ըլլան, ես թող զոհուիմ ազգիս համար» :

Գիւղացիները իրենց չունչը բռնած՝ վրիժառու աչքերով երդիքներու վրայ բարձրացած կը հետեւին խումբին, վերադարձը տեսնելու իրենց պահապան հրեշտակ՝ տէրտէրը : Ցանկարծ կր լսուի հրացանի պայթում մը : Երկրորդը, երրորդը, որոնց կը յաջորդէ ձիերու սրարշաւ վազք մը, դէպի Կարին : Գիւղացիները չուարած՝ կը փութան դէպքին վայրը, ուր փոշիներու մէջ թաւալգլոր անշունչացած դիակը կր տեսնեն, իրենց ամենասիրած տէրտէրին : Ալլեւս յաջողած էր Իթթիհատի ոճրային ծրագրին առաջին յօդուածը,— սպաննել հովիւը, դիւրաբեկ բղկտելու համար անտէր հօտը :

Գոյժը ակռն օրն իսկ կը հասնի կարին, վարդան եւ Թադէոս Տէր Ադարեաններու կողմէ, որոնք դիպուածով դիւղը կը գտնուէին այդ օրը : Ձէին կրնար նկարագրել դիւղացիներու սուգն ուշիմները : Մեծ յուղումով կը խօսէին օրուան դէպքի մասին, անդիտակ, անողոք ճակատագրի որոշման, որուն իրենք ալ զոհ պիտի երթային քիչ առեն էն :

Ու պատահեցաւ անխուսափելին, մէկ ամիս վերջը, Կարնոյ դաշտի հայ դեղջուկը կը բաժնուէր իր այնչափ պաշտած, քրտինքովը չաղուած հայրենի հողէն, յաւէտ չտեսնելու պայմանաւ ու կը չարդուէր Դերջանի մէջ, Քէթիւր Քէօփրիւսի : Երեք ամիս վերջ Վարդանը կ'իյնար Քէմախի առջեւ, նոյն չէթէներու դնդակով, իսկ Թադէոսն ալ Մալաթիոյ Ֆոնճլար լեռներու մէջ, Քիւրտի եաթաղանով :

Նահատակներ, հանդիստ, ձեր բոլորին սրբացած ոսկորներուն :

ՂՈՒԿԱՍ ՏԷՐ ԱԶԱՐԵԱՆ

ԱՑՆՃԱՐԻ ՇՐՋԱՆԻՆ մէջ ձմեռնային սաստիկ ցուրտ մը տիրած է ապրիլի կիսուն : Այդ անննախընթաց պայմաններուն հետեւանքով փճացած ու սառած են դաշտերուն բոլոր բերքերը·— ցորեն, դարի, ոսպ, դեղնախաձոր, հասկ ու ծաղիկ : Կատարեալ աղէտ մըն է այս մեր ժողովուրդին համար, որ դաշտի բերքերով կ'ապրի եւ եթէ դարմանի մասին չմտածեն կրնայ թշուառութեան մատնուիլ :

Վասպուրականի հերոսամարտը

Վիէն (յապաղած).— Յունիս 7ին, չաբաթ ե – ւեկոյ, «Սէրբլ Կաթոլիկ» սրահը լեցուած էր բազմութեամբ մը, ծօնելու համար Վասպուրականի հերոսամարտի 32րդ տարեդարձը: Տօնակատարութեան մասնակցելու հրաւէր ուղղուած էր բոլոր հոսանքներուն եւ միութեանց:

Ի պատիւ Վիէնի դաղութին, պէտք է յայտնեմ, որ բոլոր հրաւիրեալներն ալ անխտիր պատասխանած էին դրական, իսկ անոնք որ ի վիճակի չէին եղած գեղարուեստական բաժինը ճոխացնելու, փութացեր էին հայրենաշունչ ուղերձներ եւ նամակները ղրկել:

Վասպուրականցիներու կոչին պատասխանած էին Հ. Ց. Դ. Վիէնի կոմիտէն, Հայ Ազգ. Ընդհ. Միութիւնը, (Ազգ. Ճակատը), Ռամկ. Ազատ. կուսակցութեան Վիէնի Ակումբը, Հայ Պետ. Կարմիր Խաչի Վիէնի վարչութիւնը, Կապոյտ Խաչի տեղական մասնաճիւղը, Բազմաչէնի Ընդհ. միութիւնը, Մալաթիոյ Կրթասիրացը, Համախարբերդցիական միութիւնը, Ֆրանս. Բանակի Նախկին Պատերազմիկներու Միութիւնը, եւ Կովկասեան Ճակատի Հայ Կամաւորներու եւ Մարտիկներու տեղական մասնաճիւղը:

Նախագահ Պ. Մուշեղ Մուրատեան քանի մը յուզիչ խօսքերով հանդէսը բացուած յայտարարեց եւ օրուան տօնին նշանակութիւնը բացատրեց: Երգչախումբը հնչեցուց «Հիմի էլ լռենք» երգը:

Առաջին բանախօսը՝ Պ. Ղ. Մելոյեանը երկաթուղիներու գործադուլին պատճառաւ չէր կրցած դալ: Ասոր տրուեցաւ Վասպուրականցիներու երիցագոյն ներկայացուցիչ Տօքթ. Հ. Տէր Մկրտիչեանին, որ ամփոփ եւ դրաւոր բանախօսութեամբ մը փառաբանելով հերոսամարտը, շեշտեց այն անկեղծ եւ գնահատելի համերաշխութիւնը որ կը տիրէր այդ օրերուն:

Ապա փոքրիկ ընդմիջումներով, արտասանեցին եւ երգեցին Վասպուրականցիներ եւ զանազան Միութեանց ներկայացուցիչներ: Գ. Մուրատեան Անդրանիկ Բարսեղեան, Ղեւոնդ Տէրտէրեան, Ց. Մաթոսեան արտասանութիւններով, Կարապետ Պէպիրեան Լութակով, Արփինէ Մալխասեան, փոքրիկն Ի. Մուրատեան եւ ուրիշներ մեներգով, իսկ Կ. Խաչի Սանուհիներ «Աղթամար» խմբերգով, որուն կը մասնակցէր նաեւ Օր. Ուզունեանը նոյն բանաստեղծութիւնէն մասեր արտասանելով:

Օրուան երկրորդ բանախօսն էր հայրենակից Ազգին Մարտիրոսեան, որ Կովկասեան Ճակատի կամաւորներու կողմէ պիտի խօսէր, բայց իր ուսուցիչ Պ. Ղ. Մերյեանի բացակայութեան պատճառաւ, փոխարինեց նաեւ այս վերջինը: Բանախօսը ամբողջ մէկ ժամ փառաբանեց հերոսամարտը, թուեց փաստեր եւ իրողութիւններ եւ հայրենասիրական յուզիչ արտայայտութիւններէ վերջ, չշտեց նաեւ ներդաղթի կարեւորութիւնը եւ Հայկ. Դատը համերաշխ եւ ուժգին կերպով հետապնդելու անհրաժեշտութիւնը: (Ներփակ ճառին բնագիրը):

Գեղարուեստական բաժնի վերջին մասն ալ աւարտելէ վերջ, օրուան նախագահը շնորհակալութիւն յայտնեց բանախօսներուն, երգչախումբին, արտասանողներուն եւ բոլոր այն կազմակերպութեանց, որոնք գործօն մասնակցութեամբ, կամ ուղերձներով եւ նամակներով քաջալերած էին Վասպուրականցիներու այս ձեռնարկը

Հոս կ'արժէ ընթերցողներուն ներկայացնել զանազան կազմակերպութեանց ուղերձներէն եւ նամակներէն քանի մը նմոյշներ, որոնք դերազանցօրէն սրտապնդիչ են եւ օրինակելի.—

« Ֆրանսահայ Ընդհ. Միութեան Վիէնի մասնաճիւղի վարչութիւնս, յանուն իր բոլոր անդամներուն, կուգայ խոնարհիլ՝ Վասպուրականի հերոսամարտին մէջ ինկող մեր դիւցազներու խնկելի յիշատակին առջեւ:

Մենք կը պարծենանք մեր հերոսներով, որոնք մեր ցեղի դարաւոր, արիւնոտուէտ ոսոխին դէմ դուպարեցան, որպէսզի Հայը ապրի իր կրօնքով եւ աւանդութիւններով: Անոնք, իրենց կեանքը տուին մեր հայրենիքին եւ ազգին համար եւ այդ դիւցազնական մահով անմահացան, որովհետեւ հերոսները երբեք, չեն մեռնիր: Անոնք կ'ապրին վերապրողներու սրտերուն մէջ, անոնց յիշատակը կը գոնէ կենդանի արձաններ հարազատներու սրտերուն մէջ եւ անոնց կուտան խանդ եւ աւիւն:

Հայութեան օրրան Վասպուրականը կը հեծծէ տակաւին թուրք բռնակալութեան արիւնոտ կրունկին տակ, բայց աներկբայ ենք, որ պիտի գայ այն օրը, որ մեր պապենական հողերը պիտի աղատագրուին ու միացուին մեր արդի պանծալի հայրենիքին՝ Խորհրդային Հայաստանին, եւ այն ատեն, Վասպուրականի մաքրամաքուր հայրենասէր հերոսներու ոսկորները պիտի իջնեն անխռով:

«Մենք՝ մեր սրտերուն խորը պաշտամունքի կնոջուկը կը վառենք այդ լուսափայլ հերոսներուն եւ կուգանք այդ հերոսամարտի 32րդ տարեդարձին առթիւ, խորին ակնածանքով խոնարհիլ անոնց յիշատակին առջեւ»:

— « Համաճայն ենք սոյն նուիրական ոտնին մեր կողմէ ուղերձով մը կամ կարճ բանախօսու – թիւնով մը ձեզ հետ միասնաբար ոտնելու»: (Ֆը – քանսական Բանակի Հայ Նախկին Պատերազմիկներու Միութիւն):

— « Վասպուրականի հերոսամարտը մեր ազգային պատմութեան նուիրական մէկ էջը կը կազմէ: Մենք՝ վերապրողներս պարտականութիւն ունինք անոնց յիշատակը յաւերժացնելու ոգիով կազմակերպուած ոեւէ ձեռնարկի մասնակցիլ եւ քաջալերել:

Լիակատար յաջողութիւն կը մաղթենք ձեր աշխատանքներուն»: (Ռամկավար Ազատ. կուսակցութեան Վիէնի ակումբ):

— « Մեր բոլորին պարտականութիւնն է խոնարհիլ բոլոր հերոսներու գերեզմանին առջեւ, որոնք իրենք հայրենիքի եւ մարդկութեան ազատագրման ճամբուն վրայ եւ որոնց յիշատակը անմոռանալի պիտի մնայ բոլոր Հայերու սրտին մէջ:

Ահա այդ, Վիէնի մեր մասնաճիւղի կողմէ փոքրիկն Կարապետ Պէպիրեան իր ջութակով պիտի մասնակցի հանդէսին»: (Մալաթիոյ Կրթասիրաց Ընկերութիւն):

— « Շատ ուրախ ենք, որ այսպիսի օրինակելի ոտնախմբութիւններ կազմակերպելու ծրագիրներ մշակած էք: Միութեանս անունով կը շնորհաւորենք ձեր չարժառիթ եւ յաջողութիւն կը մաղթենք »:— (Համախարբերդցիական միութիւն):

— « Վասպուրականի հերոսամարտի 32րդ տարեդարձը ոտնելու առթիւ, տեղւոյս Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը իր չարգանքի բաժինը կը բերէ, իր սանուհիներու խմբերգով, «Ա՛ոյ Վասպուրական»: (Ֆրանս. Կապոյտ Խաչի Վիէնի մասնաճիւղ):

— « Հարկ չկայ յիշեցնելու թէ ուր կայ ազգային նուիրական պարտականութիւն եւ աշխատանք, այնտեղ ներկայ է Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը: Կը մաղթենք, որ արդիւնաւէտ ըլլայ ձեր ձեռնարկը: Մեր կողմէ պիտի արտասանէ ընկեր Ց. Մաթոսեան»:

★ Կիրակի, 8 Յունիս առաւօտէն սկսեալ կատարեալ ուխտատեղի մը դարձած էր հայրենակից Ա. Տէրտէրեանի այդին: Հոն էին՝ Վիէնի բոլոր Վասպուրականցիները, մեծով եւ փոքրով: Աւանդական սեղանին չուրջ, քով քովի նստած էին ա – մէն հոսանքի պատկանողներ: Նորահասներն ալ մասնակցեցան հայերէն երգերով եւ արտասանութիւններով: Բաժակաճառեր խօսեցան սեղանակից – ներէն չատեր: Ուշադրաւ էին Վանի դաւառաբար – բառով երգերը եւ ասացուածքները:

ՆԵՐԿԱՑ ՄԸ

ՄԵՐ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ ՀԵՏ

ՍԱՐՍԵԼ,— Յունիս 8ին Առնուվիլի թաղապետութեան սրահին մէջ տեղի ունեցաւ ղեղարուեստական հանդէս մը, կազմակերպուած Առնուվիլ և Վիլիէ–լը–Պէլի ընկերվարական ընկերներու կողմէ: Մեղի եղած հրաւէրին պատասխանելով՝ մենք ալ բերինք մեր մասնակցութիւնը, Իսի–Շավիլի Հ. Ց. Դ. երգիչ խումբով: Ներկայ էին ընկերվարական երեսփոխաններ եւ թաղապետներ: Սրահը լեցուն էր: Հանդէսը անցաւ շատ փայլուն:

Նախատես հանդէսին նկարագրութիւնը դրեր չէ: Կ'ուզեմ ձեր ուշադրութեան յանձնել երկու քոյր կուսակցութեանց բարեկամական գործակցութիւնը որ օրէօր աւելի կ'ամրապնդուի: Ընկեր Paul Manzourie եռանդուն տրամադրութեամբ բեմ բարձրացաւ եւ ժպտուն ու գոհունակ հասարակութեան յայտարարեց. — Ահա, հայ ընկերվարականներու Նոր Սերունդին երգիչ խումբը որ իրենց ազգային երգերով պիտի աւելցնէ հանդէսին փայլը, ու չշտեց մանաւանդ որ խումբը դիւղ հասած է մեծ դժուարութիւններով, տասնեակներով բեռնակառքի մը մէջ թմռուած, Իսիէն ու Շավիլէն, երկաթուղիներու գործադուլին հետեւանքով:

Յարգելի ընկերը շարունակելով խօսքը դրուատիքը ըրաւ չրջանի մեր գործունէութեան եւ աւելցուց. — Նոր չէ որ կը ճանչնանք ու սերտ կապ ունինք մեր հայ Դաշնակցական ընկերվարական ընկերներու հետ: Մենք պատերազմէն չատ տարիներ առաջ ծանօթ ենք անոնց կազմակերպած հանդէսներուն եւ կատարած ձեռնարկներուն ո – րոնք կը բխին ընկերվարական սկզբունքներէ: Անձնապէս ներկայ եղած եմ հոս թէ այլուր ու մանաւանդ Սարսէլ անոնց երեկոյթներուն, այնքանխանդավառ ու հրապուրիչ որ մարդ ակամայ կը բաժնուի իրենցմէ: Անոնք եղած են միչտ մեղի հետ: Եւ մասնաւոր չեչտով մը աւելցուց խօսքը վերջացնելէ առաջ.— Թող դիտնան բոլոր անոնք որ «Փաչիստ» կ'անուանեն մեր հայ ընկերվարական ընկերները, թէ մեր բոլոր ուժովը զօրավիդ պիտի հանդիսանանք անոնց պաչտպանութեան համար:

Ընկերոջ խօսքերը բնդունուեցան բուռն ծափերով:

Կարգը երգիչ խումբին էր որ երգեց Ֆրանսական քայլերգը: Հանդիսականները տունկնդրեցին յոտնկայս, իսկ կարգապահութեան հսկող ոստիկանները պատիւ կեցան: Օր. Ա. Քէօսէեան եւ Պ. Խ. Մինասեան Անուչէն երգեցին կտոր մը խումբին հետ միասին: Իսկ Մինասեան առանձին երգեց Հայաստանը: Քանի մը ուրիչ երգերէ վերջ Նոր Սերունդի երգչախումբը վերջացուց համերգի իր բաժինը «Լուսին չկար»ով, խլելով բուռն ծափեր: Ներկաները կը չնորհաւորէին մեր խումբը: Երգի բաժնէն վերջ, երիտասարդ ընկեր Գ. Փափազեան, անդամ Հայ Յեղափոխական Դաշնակցութեան Նոր Սերունդի Փարիզի Շրջ. Վարչութեան չնորհակալութիւն յայտնեց իրենց եղած հրաւէրին համար: Ընկերը քանի մը ծանօթութիւններ տուաւ մեր կուսակցութեան մասին, չեչտելով անոր 57 տարուան գոյութիւնը եւ մասնակցութիւնը քառասուն տարիէ ի վեր ընկերվարական Բ. Միջազգայինին: Այս առթիւ յիչեց մեր կուսակցութեան սերտ յարաբերութիւնները Ժորէսի եւ ուրիչ ականաւոր ղէմքերու հետ: «Ինչպէս անցեալին, նոյնպէս եւ ներկայիս մենք պիտի քալենք ձեռք ձեռքի: Մենք՝ հայ ընկերվարութեան Նոր Սերունդը, մեծ մասով հոս, Ֆրանսայի մէջ հասակ առած եւ Ֆրանսական մչակոյթով թրծուած պիտի չանանք արժեցնել մեր դիտելիքները» (ծափեր):

Այսպէս ուրեմն, չատ լաւ տպաւորութիւն ձգելով ներկայ հասարակութեան վրայ, երգիչ խումբի բոլոր անդամները հիւրասիրուեցան զանազան ուտելիքներով: Շնորհակալութիւն թէ խումբին եւ ղեկավարին եւ թէ ընկեր Եր. Առանալեանի, որուն թափած չանքերն էին որ մեզ փրկեցին ծանր կացութենէ մը:

Խթան

ՉԱՑՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

ՄԵՐ ԾԱՂԿՈՑԻՆ ՀԱՆԴԷՍԸ

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ, (Ցառաջ).— Յունիս 14ի երեկոյեան էլիզէ Ռէքլիւի սրահը լեցուած էր ուսումնառեալ ծնողներու բազմութեամբ մը, որոնք եկած էին ամավերջի առթիւ իրենց սիրելիներուն հայերէն թոթովանքը լսելու:

Մեւաչեայ հայկակներ ու հայկուհիներ մաքուր եւ կոկիկ հագուած 4—18 տարեկան: Ամէնքն ալ հոս ծնած, հոս հասակ նետած, չաբաթը քանի մը ժամ իրենց հանգիստէն զոհելով կ'երթան սորվիլ նաեւ մայրենի լեզուն:

Կրթական յանձնախումբի կողմէ Ազգ. Միութեան նախագահ՝ ընկեր Արչակ Պօղիկեան քանի մը խօսքերով հանդէսը բացուած յայտարարելէ վերջ, բեմ հրաւիրեց ուսուցիչը, պատուելի Գաբրիէլ Սիսլեան, որ բացատրեց դպրոցական չըրջանի աչխատանքները եւ թելադրեց ծնողներուն, կանոնաւորապէս դպրոց ղրկել իրենց զաւակները: «Ապարդիւն են ուսուցիչի չանքերը, եթէ ծնողները չհսկեն իրենց զաւակներուն վրայ եւ չսիրցնեն մայրենի լեզուն»:

Կանոնաւոր առոդանութեամբ արտասանեցին Կ. Թաթարեան («Հայ վարժարանին»), Ա. Բարեկեան (Հայը), Օր. Զէքեան (Ս. Սահակ եւ Ս. Մեսրոպ), Կ. Թափանճեան (Զատիկը), իսկ դեղեցիկ ներդաչնակութեամբ ղուէրդ մը ըրին Խաչատուրեան քոյրերը (մէկը հազիւ 4 տարեկան): Մէջ ընդ մէջ մանկական հնչեղ ձայնով սրահը կը թնդացնէր «Կոկոն»ներու երգչախումբը: Իրրեւ բանախօս Լիոնէն հրաւիրուած էր Փրօֆ. Խայիկեանը, որ ներկայացուց ձուլումի ահաւոր վտանգը, «Ուրախ ենք որ ներդաղթ կր կազմակերպուի եւ այս տարի եօթը հազար հոգի պիտի մեկնին Ծրանսայէն, այսինքն հարիւրին տասը մինչ որ դժբախտաբար հիմնական դարման մը չէ, հետեւաբար պէտք է մեր մտասեւեռումը կեդրոնանայ մնացողներուն վրայ եւ թոյլ չտանք որ քչուին համայնակուլ հոսանքէն»: Յարդելի բանախօսը յետադարձ ակնարկ մը նետելով ոսկեդարուն վրայ, ըսաւ. « 1500 տարիներ առաջ հայ ժողովուրդը նոյն վիճակին մէջ էր, սակայն դնուեցան երեք Հայեր յանձինս Ս. Սահակի, Ս. Մեսրոպի եւ Վռամչապուհ թագաւորին, որոնք ստեղծելով հայ ոսկեղնիկ տառերը, ամբողջ հայ ազգը փրկեցին փլուզումի ահաւոր վտանգէն: Ահա թէ ինչու համար 5րդ դարը կր կոչուի «Ոսկեդար»: Հետեւաբար թելադրեց աւելի եւս ամուր փարիլ դպրոցին եւ հայ լեզուին, ասով կազմաւորելու Նոր Սերունդի հայեցի նկարագիրը՝ տոկալու համար այլասերման վտանգին»: (Ծափեր):

Չափահաս դպրոցականներու կողմէ ներկայացուեցաւ Molière-ի խիստ քրքջալիր մէկ գաւեչտը: Դերակատարները՝ Անահիտ Ստեփանեան (ամուսինը), Վարդենիս Հայթաեան (բժիչկ), Ժագլին Երեմեան (կինը), Գալիթսի Զէքեան (սիրահարը), Շուչան Բարակեան (բարեկամը), Զուարթ Երեմեան (եղբայրը), եւ Մարգրիտ Խրիմեան (սպասուհի): Բոլորն ալ յաջող էին իրենց դերերուն մէջ եւ կուչտ ու կուռ խնդացուցին ներկաները: Դժբախտաբար մանուկներու հոգեկան այս հաճոյանքը չուտով լաց ու կոծի փոխուեցաւ նոյն հանդէսը հովանաւորող Կրթական Մարմնի պահակիչ ու անուղղայ մէկ անդամին կողմէ:

1932էն ի վեր դաղութիս դպրոցը կը կառավարուէր Ազգ. Միութեան եւ Կապոյտ Խաչի վարչութեանց կողմէ: «Ազգ. Ճակատ»ը ուղեց քիթը խոթել այս գործին մէջ ալ: Ազգ. Միութիւնն ու Կապոյտ Խաչը դաղութիս համերաչխութիւնը չխանդարելու համար, ընդառաջ երթալով եղած խնդրանքին, Կրթական մարմին մը կազմելու համար հրաւիրեց նաեւ Ճակատի հայ բողոքական համայնքին եւ կարմիր Խաչին մէկական ներկայա-

ցուցիչները՝ որոնք ձեռք ձեռքի տուած պիտի վարէին կրթական գործը:

Կրթական մարմինը դպրոցի ծախքերը դոցելու համար 310 տոմս հրապարակ հանած էր (իւրաքանչիւրը 100 ֆրանք) եւ 50 հատը յանձնած էր անդամներէն մէկուն, որ բանուոր ըլլալով միջոց չէր ունեցած սպառելու, բայց յանձնախումբը որոշած էր այդ տոմսերը սրահին մէջ սպառել ձեռնտու մը: Կրթական մարմնի այն անդամը որ Ազգ. Ճակատի գործիքն է, սկսաւ փոթորիկ յարուցանել.— «Տոմսերը հոս պէտք չէ ծախել» եւ լուտանքներ Ազգ. Միութեան անդամներուն դէմ: Կրնաք երեւակայել իրարանցումը:

Մենք կրկին պահեցինք մեր պաղարիւնը՝ յանուն խաղաղութեան եւ ներկաները մեկնեցան այսպանելով օրուան հերոսն ու իր արբանեակները:

Հարգանքի

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԿԸ ԾԱԻԱԼԻՆ

Բոլոր մեծ վաճառատուներ փակուեցան

Դրամատուններու գործադուլին հետ, որ ծաւալեցաւ ամբողջ երկրին մէջ, մեծ վաճառատուները ալ փակեցին իրենց դուռները: Կալըռի Լաֆայէթի, Փռէնթանի եւ Օթէլ տը Վիլի վրայ աւելցան միւսները,— Թուռա Քառթիէ, Լուվը, Պոն Մառշէ, Սամառիթէն, Լա Պէլ Ժառտինիէռ եւն: Այս գործադուլին չնորհիւ օրն ի բուն չահագործուած առեւտուրներ կ'ընեն միջին եւ մանր խանութպանները:

Սեղանաւորական հաստատութիւններէն մին Պանք տը Ֆրանսն է որ կը չարունակէ գործառնութիւնները: Միւս դրամատուններուն գործադուլը մեծապէս կը խանգարէ երկրին տնտեսական կեանքը: Սակարանի գործառնութիւնները ալ չատ աղտուած են:

Թերթերը 70.000 կը հաշուեն սեղանաւորական հաստատութեանց բանթող պաշտօնեաներուն թիւը: Ինչպէս միւս աշխատաւորները, ասոնք ալ կը պահանջեն արտադրութեան պարգեւ: Շատ մը մասնաճիւղեր միջոցներ ձեռք առած են, որպէսզի կարելի ըլլայ վճարել ճարտարարուեստական հաստատութեանց բանուորներուն չաբաթականները:

Սառնարաններու բանուորներուն գործադուլը վերջացաւ: Ժամական հինգ ֆրանք պարգեւ պիտի ստանան, առժամապէս:

Սիթրոէնի 6000 բանուորները եչ. օր գործադուլ յայտարարելով, քաղաքապետարան դացին եւ յաւերժ պահանջեցին: Ալսթոմ գործարանին բանուորներն ալ աշխատանքը դադրեցուցին: Մէկ խօսքով խլրտումները կը չարունակուին ամէն կողմ:

ՆՈՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԸՆԴՈՒՆՈՒԻ՞Ն

Նախարարական խորհուրդը նորէն դումարուեցաւ երէկ, վերջնապէս քննելու համար ելմտական նախարարին ծրագիրները, որոնք սահմանուած են 137 միլիառ ֆրանքի բացը դոցելու: Կարգ մը թերթեր կը դրեն թէ նախընթաց դիշեր բոլոր նախարարները համաձայնած էին, մինչդեռ ուրիշներ դիտել կուտան թէ ընկերվարականները բարեփոխումներ առաջարկած են, եւ վիճաբանութիւնները կը չարունակուին:

Ինչպէս հաղորդած ենք արդէն, նոր ծրագիրները նոր հոգեր կ'աւելցնեն հարկատուներուն վրայ: Օրինակ, երկաթուղիներու դիները պիտի աւելնան 33 առ հարիւր ճամբորդներու, 15 առ հարիւր ապրանքներու համար: Վախ կայ որ հացին դինն ալ բարձրանայ, քանի որ կ'առաջարկուի ջնջել պետական նպաստը:

Մէկ խօսքով, կառավարութեան ծրագիրը կը ձգտի հարկատուին վճարել տալ այն յաւելումները որ կատարուեցան աշխատավարձերու վրայ: Վարչապետը եւ ելմտական նախարարը մասնաւոր խօսակցութիւններ ունեցան ընկերվարական նախարարներուն հետ, միջին ճամբայ մը գտնելու համար: Ելմտական նախարարը իր կուսակցութեան ալ (M. R. P.) յիշեցուց թէ անհրաժեշտ է դրամ ճարել հինգ օրէն, դանձը լեցնելու համար: Ձախակողմեան ընկերվարականները կ'առաջարկեն նորէն կառավարութեան մէջ առնել համայնավարները, որպէսզի անոնք ալ պատասխանատուութիւն ստանձնեն ապրուստի սղութեան մէջ: Բայց հաւանական չէ որ ընդունուի այս առաջարկը, որովհետեւ կառավարութիւնը անելի պիտի մատնուի, Մարշըլի ծրագրին առթիւ եւ ուրիշ միջադայներ պատճառներով:

Պ. Ռամատիէ նորէն վստահութեան քուէ պիտի պահանջէ Ազգ. Ժողովին մէջ, երկուշաբթի կամ երեքշաբթի:

ԹՐԻԼՍԹԷՅԻ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍԸ դպրանոցէն դուրս ելած ատեն, յարձակում կրեց ածելիի եւ դաւաղանի հարուածներով, եւ հազիւ կրցաւ ազատիլ ամբոխին ձեռքէն:

Մայիս 28ը կը տօնուի

ՍԱՐՍԷԼԻ ՄԷՋ, ՑՈՒՆԻՍ 22ԻՆ

Նախաձեռնութեամբ «Վարդան» ենթակոմիտէի:

Կիրակի 22 Ցունիս կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, թաղապետութեան սրահին մէջ, rue de Paris: Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆՏ ԲԱԼՈՒԵԱՆ:

ԵՐԳ: Հայկական պար: Պիտի ներկայացուի Ս. Պարթեւեանի «ԱՆՄԱՀ ԲՈՑԸ», Շավիլ – Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» թատերախումբի կողմէ, դեկավարութեամբ ընկեր Բ. ՀԱՊԷՇԵԱՆի:

Հաղորդակցութեան միջոց:— «Gare du Nordէն կառախումբ ժամը 2.20ին, Porte Clignancourtէն 168 թիւ օթօպուս, ամէն քառորդ ժամը, իջնել Place du 11 Novembre, Sarcelles:

×

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդի, Ցունիս 21, չաբաթ դիշեր ժամը 8.30ին Մրիմեան սրահին մէջ:

Կը նախագահէ ընկեր ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ: Կը խօսի ընկեր ԽԱՋԻԿ ՄԿՐՏԻՉԵԱՆ: Գեղարուեստական բաժինն՝ դեկավարութեամբ ընկեր ՍԱՀԱԿ ՑՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆի:

Պիտի խօսի նաեւ ընկերվարական ներկայացուցիչը: Թառ՝ Պ. Ց. ՑՈՎՆԱՆԵԱՆի կողմէ:

Մուտքը ազատ է:

ԸՆԿԵՐԱՀԱՄԱԿՐԱԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Տէսինի Նոր Սերունդի կողմէ, հովանաւորութեամբ Շրջ. վար – չութեան: Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ:

Կը խօսին Նոր Սերունդի երիտասարդ ընկերները, որոնք պիտի պարզեն ՆորՍերունդի հետապնդած ուղին: Կը ներկայացուի փոքր դաւեշտ մը: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, կը մասնակցի Տէսինի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդը իր ամբողջ կազմով: Երգ, խմբերգ, արտասանութիւն եւ դանազան անակնկալներ: Ճոխ պիւֆէ, առատ կերուխում, ընտիր աղանդերներով: Հայկական տիսքեր: Տէսինի հասարակութիւնը կը հրաւիրուի այս խընջոյքին, ուր առիթ պիտի ունենայ տեսնելու Նոր Սերունդ չարժումը եւ վայելել հաճելի ժամանցը:

Թատերական երեկոյթ

Նախաձեռնութեամբ Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ փարիզի եւ շրջանիներու երիտասարդ ուժերու, Պանէէօ Քաշանի Նոր Սերունդի երգչախումբի եւ Ֆրանսական բնոյթ նուագախումբի մը: 24 Ցունիս երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, Իսիի Սիւէմա Համալրային մէջ, Ave. Jean Jaurès: Կը ներկայացուի

Ղարաբաղի Մելիքները կամ Պըլ - Պուդի

Թատերկութիւն չորս արարուածով:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ 8ՐԴ ԽՈՒՄԲԸ

Իր տարեկան ցերեկոյթը կուտայ ի նպաստ ձմեռբարին, այս կիրակի ժամը 2ին, Սոսիէթէ Սաւվաթի սրահին մէջ, 28 rue Serpente, métro Odéon կամ St. Michel:

ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՔՍԻ ՊՈՏՈՍԵԱՆ 500 ֆրանք կը նուիրէ Ֆր. Կ. Խաչին, փոխան ծաղկեպսակի Պ. ՑԱՐՈՒԹԻՒՆ ՏԷՄԻՐՃԵԱՆի (Պանէէօ) մահուան քառասունքին առթիւ: Ստանալ «Ցառաջ»էն:

ՎԱԼԱՆՍԻ Մարզական Միութեան դաշտահանդէսը Ցունիս 13ի կիրակի օրը: Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

Վիէն.— Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Տիկին Լուսաբեր Տօլմաճեանի, իր մօր Տիկին ՆԱԶԵՆԻի մահուան առթիւ:

ՄԱՔՈՆԻ ՀԻԱՆԴԱՆՈՑԻ Թունաւորման դէպքերուն առթիւ դիշերն ի բուն հարցաքննուեցաւ դլխաւոր հիւանդապահուհին, Տիկին Տէնիւսի: Տիկինը հեծկլտալով կը կրկնէր.— «Ես չեմ, ես չեմ, ուր օր ալ կրնաք հարցաքննել, բան պիտի չիմանաք, որովհետեւ ես չեմ»:

15.000 ՀԵՆԴԵՐ ՄԵՌՑՈՒՑԱԾ ըլլալով, Տրէզտէնի մէջ կը դատուին եօթը բժիշկներ: Մեղքերը մեծ մասով կազարճակ խուցեր կը փոխադրուէին կամ յաւետեւապէս կը քնանային զօրաւոր դեղերով, ինչպէս կ'ըսէ ամբաստանագիրը:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՓԱՐԻԶԻ ԵԳԻՊՏԱՑԻ կոմիտէի ժողովը՝ այս Շբ. ժամը 8.30ին ընկերվարականներու սրահը: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: –

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. Կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտ, ժամը 8.30ին, Մուրատ ակումբին մէջ:

ԿՐՃՆՈՊԼ.— Հ. Ց. Դ. ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին:

ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ կրօն. Ընկերակցութեան Ընդհ. ժողովը՝ 22 Ցունիս, կիրակի ժամը 3ին, Փարիզի Ս. Ցովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ: Ժողովի օրակարգն է՝ 1.— Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ ընդհ. ժողովներու տետնագրութիւններու: 2.— Ընթերցում վարչութեան տեղեկագրի: 3.— Հաչուեքննիչ Ցանձնաժողովի տեղեկագրի ընթերցում: 4.— Արեւմտեան Եւրոպայի թեմական կազմակերպութեան հարց: 5.— Օրակարգի վերոյիշեալ խնդիրներու քննութենէն եւ վիճաբանութենէն ետք, ըստ հիմնական կանոնադրի, պիտի կատարուի վարչութեան, պաշտօնէ դադրած 9 անդամներու տեղ նոր անդամներու ընտրութիւն: 8 Ցունիս 1947ի ընդհ. ժողովին, մեծամասնութիւն գոյացած չըլլալով, Ցունիս 22ի ժողովը օրինական պիտի նկատուի, ինչ որ ալ ըլլայ ներկաներու թիւը: Այն անդամները՝ որոնք չեն յանձնած իրենց քուէները կրնան դրկել կամ բերել զանոնք մինչեւ 22 Ցունիս կիրակի օր:

Կը խնդրուի բոլոր անդամներէն որ անձամբ ներկայ դտնուին սոյն ընդհ. ժողովին եւ կատարեն իրենց եկեղեցասիրական պարտականութիւնը:

Վարչութիւն

Իէնայի թատրոնը, **10 Ave. d'Iéna — Métro Iéna**

Շաբաթ, 21 Ցունիս, ժամը 20.30ին, նախագահութեամբ Պ. ՌՈՆԻ ՅՕՇՈՒԱՑԻ, յայտնի թատերագիր եւ հեղինակ «Rêves d'Amour»ի, եւ Պ. ՄԱՔՍ ՄԱՔՍՈՒՏԵԱՆի, սինէմայի եւ թատրոնի ծանօթ արուեստագէտը):

ՄԱՏԼԷՆ ԷՔԻԶԵԱՆ

կը ներկայացնէ եւ կը խաղայ

Երջանիկ օրերը

(«LES JOURS HEUREUX» Ֆրանսերէն)

Պ. Գլօտ Անտրէ Բիւժէի 3 արարնոց ծանօթ բիէսը, 1938ի Միշէլ թատրոնի գործը: Հետեւեալ դերաբաշխութեամբ – այրբենական կարգով՝ Պ. Պ. Էմիլ Ասլանեան, Ռուբէն Տէր Ասլանեան, Էքիէն Կիւլիւմեան, Օր. Օր. Հայկուհի Խտըշեան, Ալբ. Մաթէոսեան եւն.:

Առաջին անդամ ըլլալով հայ երիտասարդ արուեստասէրներու խումբ մը ֆրանսական երիտասարդ թատերախաղի մը մէջ:

Տեղերու գիները, 50էն 250 ֆրանք:

Տոմսերը ապահովել Maison Vigar 24 rue St. Lazare եւ Պարսամեան գրատուն 46 rue Richer:

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պուլվ. Օտտոյի մասնաճիւղի կողմէ, նախաձեռնութեամբ Սանուհիներու, այս կիրակի երեկոյ ժամը 8ին, 230 Chemin de la Madrague, Bar International սրահին մէջ: Վիճակախաղը նոյն օրը:

Ֆր. Կ. ԽԱՋԻ ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Ցունիս 6ին, Chateaux de Brétի անտառին մէջ:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՋԻ ՕՐԸ ՎԻՇԻ ՄԷՋ

Այս չաբաթ երեկոյեան ժամը 8.30ին, Սէրքլը Կաթոլիկ սրահին մէջ: Կը նախագահէ ընկերուհի Տիկին Արշալոյս Մադաթեան: Գեղարուեստական խնամուած բաժին, մասնակցութեամբ սանուհիներու եւ կարող ուժերու: Մուտքը ազատ է:

ՀԱՑՆԻՒ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ դաշտահանդէսը Թիւները այս կիրակի, Շավիլի անտառը, Պաղ ազբիւրի մօտ, առտուընէ մինչեւ երեկոյ: Ճաշը միասին բերել:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր պէտքերու համար դիմեցէք Յ. Գ. Փափազեան վաճառատունը, 223, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, դոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋԱՆՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5066–Նոր շրջան թիւ 675 — Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

Dimanche 22 JUIN 1947 — Կիրակի 22 ՅՈՒՆԻՍ

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՁԱՒԻԹԱՓԻՆ ՎՐԱՑ

Նոր չէ որ կր յիշեցնենք թէ անհրաժեշտ է հաւաքական միջոցներ ձեռք առնել, ապահովելու համար Հայկական Արտասահմանի մշակոյթին անկախութիւնը եւ ինքնապաշտպանութիւնը :

Մեր պարտականութիւնը պիտի ըլլայ յարատեւօրէն արթուն պահել միտքերը : Միեւնոյն ատեն ասպարէզ հրաւիրել բոլոր անոնք որ կ'ըմբռնեն ապառնացող վտանգները, ներսէն թէ դուրսէն :

Բարեբախտաբար վտքրամասնութիւն մր չեն կազմեր անոնք, թէեւ չատերը լուռ կր մնան :

Առենք մր ի վեր Եգիպտոսէն «Յուսաբեր»ն ու Հալէպէն «Արեւելք»ը պարբերաբար կը հնչեցնեն ահազանգը : Իսկ մեր երիտասարդ պաշտօնակիցը, Նայիրի», արդէն ձեռնարկած է Գաղթահայերուներու Համագումարի մը :

Անգամ մը եւս արտասպենք իր ազդարարութիւնը, որ արտասպուեցաւ «Յառաջ»ի մէջ, Յունիս 8ին.

— « ... Հայ միտքը կը գալարուի : Հայ գրականութեան սլաքը վտանգաւոր տատանումներ կ'արձանագրէ : Հայ հոգին կը ցնցուի, առհասարակ իր յատակին ընդերքը միջնէ : Բան մը կը սարսի : Բան մը կը խլրտի : Բան մը կը ճարճատի :

Ամբողջ տաղնապր ամփոփուած է վերջին երեք նախադասութեանց մէջ.

— Բան մը կը սարսի : Բան մը կը խլրտի : Բան մը կը ճարճատի :

Անոնք որ վարժուած են դիտելու եւ դատելու, երեւոյթներն ու փաստերը վերլուծելու, չեն կրնար ժխտել անողոք իրականութիւնը :

Շատ մր տեսակէտներով, կը գտնուինք դառթափի մը վրայ :

Մարդիկ այլեւս նոյն բծախնդրութեամբ եւ մտահոգութեամբ չեն հետեւիր Հայկական Արտասահմանի դրականութեան եւ լեզուի պաշտպանութեան, յարաճուն զարպացման պահանջին :

Ընդհակառակն, հետզհետէ կը զարգանայ ատելութիւնը, յարմարելու, հաճոյանալու չարժուձեւեր փորձելու տարամադրութիւնը :

Շատերը որ վարկ ու վաստակ ունին եւ կրնային դեր կատարել, կը նախընտրեն կծկուիլ իրենց պատեանին մէջ : Ինչո՞ւս պէտք» :

Ուրիշներ կը կարծեն վարկ չահիլ խթանուելով աննկարելի սայթաքումները, չեղումներն ու խաթարումները :

Ընդհանրապէս, տարօրինակ վախ մր համակած է չատերը,— չընել որեւէ բան որ կրնայ անհաճոյ երեւալ Երեւանի :

Մինչդեռ, հայրենիքին հիմնական չահը կը պահանջէ ոչ թէ ծառայական համակերպութիւն, այլ անկեղծ, արտակից մտահոգութիւն : Դիրք մը, որ յարգանք ներշնչէ :

Եթէ բաներ կան որ մենք պիտի սորվինք, — ողջո՞յն : Իսկ եթէ կան ուրիշ այնքան բաներ ո՞ր – որոնց մասին դաս առնելու պէտք ունին, ինչո՞ւ պիտի վշտանային :

Ի վերջոյ որո՞ւ համար են Հայկական Արտասահմանի մշակոյթին վտտահները, նոյնպէս արդիւնք զարաւոր ճգնութեանց եւ անլուր տառապանքներու :

Թերեւս իրենց ազատ կամքով չէ որ դլուխ ծռած են չատ մը այլանդակութեանց, Աբեղեան ուղղագրութենէն մինչեւ թխածոյ օտարաբանութիւնները :

Բայց, ինչո՞ւ կը դրդեն որ մենք ալ հետեւինք այդ բարբարոսութեանց :

Եւ ինչո՞ւ, ազատ Արտասահմանի մէջ կը դտնուին դլուխներ ու դրիչներ, որ կը փորձեն հետզհետէ տարածել այդ ըմբռստացուցիչ խայտառակութիւնները :

Ափ մը չոշորթներ այդ մարդանքին անձնատուր եղած են պուլկարահայ դաղութին մէջ, մօտ երկու տարիէ ի վեր : Ուրիշ փորձ մըն ալ կատարուեցաւ Թէհրանի մէջ, բարեբախտաբար կարճատեւ :

Կան թերթեր—նոյնիսկ երիտասարդական — որոնք երբեմն գրութիւններ կ'արտատպեն երեւանեան ուղղագրութեամբ :

Հաճո՞յք պատճառելու, թէ մաքսանենգութիւն մը փորձելու համար :

Հարկ է աղդարարել այս պարոններուն, թէ բոլորովին անտէր չէ Արտասահմանի դրական անդաստանը :

Հարկ է կազմակերպել ինքնապաշտպանութիւնը :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԿԸ ԲՈՂՈՔԵՄ ...

« Ու բողոքելով կը մեկնիմ», կ'ըսէր Պոլսոյ Ազգ. Ժողովի հերոսներէն Ց. Ճանկիւլեան, որուն « բողոքելու» ձեւերը այնքան յաջող կերպով կը կապկէին Աչոտ Քէչեան , Համբարձում Համբարձումեան եւ Ց. Ճ. Սիրունի :

Այս օրուան բողոքները կամ բողոքագիրները այդքան հեռուստր յիշատակներ արթնցնելու պէտք չունին, կը սկսին մօտաւոր անցեալէ մը :

Երկու տարի առաջ էր կարծեմ, երբ Ամերիկա բողոքեց Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ իշխանութեանց բռնի ձեւափոխութեան դէմ : Անգլիա իրեն հետեւեցաւ, իսկ Ռուսիա չկրնալու դարկաւ :

Այդ օրէն ասդին ամէն օր կը բողոքեն : Պարսիկները կը բողոքեն Աթրպատականի կերպարանափոխութեան դէմ, Ռուսերը՝ Ծունաստանի թագաւորին հանդիսաւոր վերադարձին դէմ, Արաբները Հրեաներուն, Հրեաներն ալ Արաբներուն դէմ :

Իտալացիները բողոքեցին իրենց կորսնցուցած հողերուն համար. Աւստրիացիները իրենց տունին տեղին համար : Ֆրանսացիները Ռուրի ածուխէն մինչեւ Հունոս դետին ընթացքին համար : Անգլիացիները դարձեալ միացան Ամերիկայի իրենց ազդականներուն, ուժգնօրէն բողոքելու համար Հունդարիոյ մէջ անցած դարձածին առթիվ : Ռուսերը տասն անդամ բողոքեցին իրենց երկիրը չվերադարձած քաղաքացիներուն համար :

Մենք որ բողոքելու իսկ իրաւունք չունինք , համբերութեամբ լսեցինք այս բոլորը, յոդնութենէ եւ սրտնեղութենէ յօրանջեցինք, եւ սպասեցինք նոր բողոքներու եւ բողոքողներու :

Մինչեւ ե՞րբ, պիտի հարցնէ ընթերցողը :

Մինչեւ այն անիծեալ օրը երբ պէտք ունենան դարձեալ իրարու, ջարդելու համար 25 միլիոն մարդկային արարածներ, ծեր ու մանուկ եւ քանդելու աշխարհի կէսը :

— Իսկ յետո՞յ : — Յետոյ կրկին սկսելու համար բողոքի ցոյցերը իրարու դէմ, ինչ որ բարեբախտաբար — դոնէ առ այժմ — ցոյցերուն ամէնէն անվնասն է :

ՍՕՍԻ

ՁԱԻԷՆ ԱՐՔ.Ի ՄԱՀԸ

Պոլսոյ թերթերը նախկին պատրիարք Զաւէն արք. ի մահուան լուրին հետ, կը հաղորդեն թէ հոդեհանդստեան պաշտօն կատարուած է Իրաքի , Սուրիոյ, Լիբանանի եւ Պաղեստինի բոլոր Հայ եկեղեցիներուն մէջ :

Զարմանալի է որ Փարիզի Հայոց Թեղեցւոյ վարչութիւնը մինչեւ այսօր լուր չունի նախորդ պատրիարքին մահուան մասին :

Դարձեալ Պոլսոյ թերթերէն է որ կը քաղենք հետեւեալ կենսագրական տեղեկութիւնները, յառաջիկային ձգելով լրիւ պատկերացնել հանգուցեալ պատրիարքին կեանքն ու գործը.—

Աւազանի անունով Մինքայէլ, հոդելոյս Զաւէն պատրիարք որդին էր Սղերդցի Աւետիս քահանայ Տէր Եղիայեանի, իր կարդին քահանայի զաւակ : Ծնած էր 1869ին, Մուսուլի մէջ, եւ նախնական կրթութիւնը ստացած Պաղտատի Ազգ. վարժարանին մէջ, ուր վարած էր նաեւ ուսուցչական պաշտօն : 1891ին կը մտնէ Արմաշի դպրեվանքը, ուր կ'ընդունուի Դ. դասարանը՝ իբրեւ դասակից անդրանիկ աշակերտներու :

Վարդապետ կը ձեռնադրուի իր ընկերներուն՝ Բաբգէն, Մուշեղ, Խոսրով, Սմբատ եւ Մաշթոց կուսակրօն քահանաներուն հետ : Մէկ տարի ուսուցչութիւն ընելէ վերջ, 1897ին կը կարդուի Խասդիւղի քարոզիչ, 1898ին՝ Սամաթիա, ու ապա կը կոչուի գաւառական պաշտօնի : Նախ կարգուեցաւ Կարնոյ առաջնորդական տեղապահ, ապա առաջնորդ՝ նոյն վիճակին (1901) : 1908ի Յունիսին, իբրեւ քննիչ դրկուեցաւ Վան՝ ուր վարեց առաջնորդական տեղապահութեան պաշտօնը՝ (1908-9) : 1910ին, Առաջնորդ ընտրուեցաւ Տիարպէքիրի, ուր պաշտօնավարեց մինչեւ իր պատրիարք ընտրութիւնը, գուէներու բացարձակ առաւելութեամբ, 30 Օդոստոսի 1913ին : Ծանօթ էր թուրքերէնի, աբարերէնի, Ֆրանսերէնի եւ, չափով մր անգլերէնի :

★ Վերջին պահուն ստացանք Լիբանանի թղթակիցները (7 Յունիս), որմէ կ'իմանանք թէ Զաւէն արք. վախճանած է Յունիս 3ին, (երեքշաբթի) :

ԱՊՐՈՒՍՏԸ ՊԻՏԻ ՍՂԷ

Նախարարական խորհուրդը վաւերացուց եղմ. ծրագիրները

Նախարարական խորհուրդը ուրբաթ օր վաւերացուց եկմտական նախարարին ծրագիրները , դոցելու համար 137 միլիառ Ֆրանքի բացը : Եթէ Ազգ. Ժողովն ալ հաստատէ այս առաջարկները, վախ կայ որ ապրուստընորէն սղէ, թէեւկառավարութիւնը պիտի հսկէ դիներուն վրայ :

Սաորեւ կ'ամփոփենք ընդունուած առաջարկները.—

Ջնջել հացի եւ կաթի նպաստները, որով պետութիւնը պիտի չահի 20 միլիառ Ֆրանք, բայց հետեւանքը պիտի ըլլայ դիներու բարձրացում : Թերթերը հացին նոր դինը կը հաշուեն 23—24 Ֆրանք, կաթը՝ 15 Ֆրանք :

Ջնջել երկաթուղիներու բացը, 16 միլիառ Ֆրանք : Ուրեմն պիտի աւելնան դիները, մինչեւ 30 առ հարիւր համեմատութեամբ :

Աւելցնել ծխախոտին դինը, ազատ ձգելով անոր վաճառումը : Այդ պարագային «կոլուաղ»ը պիտի արժէ 38 Ֆրանք, «քափորալ»ը 48 եւայլն : Կրկնապատկել լուցկիներուն դինը : Այս կարգադրութիւններով պետութիւնը կը յուսայ ապահովել 12 միլիառ Ֆրանք :

Ջնջել հողագործական մեքենաներու եւ պարարտանիւթի յատկացուած նպաստները (մէկ միլիառ Ֆրանք) .— Ջնջել հողագործական համերաշխութեան ազգ. սնտուկին նպաստը (3 միլիառ) :

Աւելցնել ընտանեկան նպաստները, ծերունիներու հանգստեան թոշակը, ծեր աշխատաւորներու յատկացուած առժամեայ նպաստը եւ աշխատելու անկարողութեան թոշակները :

Զառելցնել վճարովի արձակուրդի տոմսակները, ինչպէս եւ արուարձաններու աշխատաւորներու բաժանորդագրութիւնը :

Բացառիկ տուրք մը դանձել 1946 Յունուար 1էն ի վեր հաստատուած ճարտարագործական կամ առեւտրական հաստատութիւններէ (արտոնագրի դրամագլուխին 30 առ հարիւր անդամը) :

Եռապատկել դիւերային հաճոյախուցերու (boîtes de nuit) տուրքը, որմէ կը սպասուի մէկուկէս միլիառ :

25 առ հարիւր աւելցնել ազդային համերաշխութեան տուրքը (22 միլիառ Ֆրանք) :

Վերահաստատել հարստութեան արտաքին նշանները տուրքը :

1947 Նոյեմբեր 1էն առաջ պարտաւորիչ կերպով վճարել դրամ մր որ առնուազն հաւասար ըլլայ եկամուտի տուրքին երեք չորրորդին (25 միլիառ) :

Աւելցնել հարկային խարդախութեանց դէմ գործող յանձնախումբերու իրաւասութիւնները :

Սահմանափակել բաժնետիրական եւն. ընկերութեանց չահաբաժիններու, ներկայութեան կլոբօններու եւն. բաշխումը :

Ստեղծել յանձնաժողով մը վարչապետէն , անպաչտօն նախարարներէն եւ եկմտական նախարարէն, որ իրաւասութիւն ունենայ հրամանագրով ջնջելու որեւէ վարչական աւելորդ ծախք (30 միլիառ Ֆրանք) :

Ջնջել թղթատարական վարչութեան սահմանուած նպաստը, կրճատել պաչտօնէութիւնը (6 միլիառ) : Նպաստը ջնջուելով, թղթատարական նախարարութիւնը պիտի հարկադրուի աւելցնել սակերը, դոյացած բացը դոցելու համար :

Մինչեւ մէկ ամիս հրատարակել ազգայնացուած հաստատութեանց հաշուեկշիռները եւ անմիջապէս ուսումնասիրել ծախքերու կրճատումը :

Կրճատել բանակին սովորական եւ արտակարգ ծախքերը (16 միլիառ) : Ծախել 20.000 զինուորական կառքեր (3 միլիառ) :

Տուրք ըլլալ ազատ յատուկ կառքերու (tourisme, carte verte) 500 միլիոն : Տուրքէ ազատ ձգել մինչեւ 11 cv չարքը :

Հրանութի (էսանս) վաճառումը ազատ ձգել հոկտեմբեր 1էն սկսեալ : Երկու Ֆրանք աւելցնել դինը (լիտր), որով պիտի չահին երկու միլիառ Ֆրանք :

ԱԶԱՏ ՎԱՃԱՌՈՒՄ ԿԱՐԳ ՄԸ ԱՊՐԱՆՔՆԵՐՈՒ

Այս ծրագրին հետ, վարչապետը Ազգ. Ժողովի եկմտական յանձնաժողովին ներկայացուց արտադրութեանց նախարարին մէկ ծրագիրը, որուն համաձայն ազատ պիտի ձգուի չարք մը ապրանքներու վաճառումը : Ասոնց մէջ են հեծելանիւները, պայտերը, դամերը, կարգ մը քիմիական նիւթեր, ծեփը, բնական չաղաքը, արուեստական չաղաքը (մասամբ), կահ կարասիներու 50 առ հարիւրը, կարդ մը մորթեր, հիւսուածեղէնը (բացի հիւսելի բուրդէն, աչխատանքի հագուստներէն, սեղանի սփոցոցներէն եւն.) :

Վարչապետը բացատրութիւններ տալով նոր ծրագիրներու մասին, յայտարարեց թէ Լէոն Պլումի փորձը առանց դիներու ճչմարիտ անկում մը յառաջ բերելու, դոնէ կասեցուց բարձրացումը : Յետոյ լաւատես յայտարարութիւններ ըրաւ նոր քաղաքականութեան մասին, մասնաւորապէս չեչ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՒԱՏՈՑ ՀԱՆԳԱՆԱԿԸ

ՀԱՑՈՑ ԼԵԶՈՒՆ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Մեր երկրին ծիլ, մարդին կանաչ՝ Թարմ ու խնդուն, այգիին ոլոր, խաղողին ճութ՝ Հայոց լեզուն :

Դաշտի, հովտի մեր ծաղիկ եր հազարագո՛յն, մեր անդաստան, մեր բուրաստան՝ Հայոց լեզուն:

Հօտաղին երգ, հովիւին կանչ, մշակին պար, մեր քըրտինքը, մեր յոգնութիւնը, քունը արդար:

Մեր կուրծքերէն վեր բարձրացող բերկրանքը վառ, մեր մանկութիւն ու իր քմայք լուսապայծառ:

Մեր արօրը, խոփն ու դուխան եւ օրհնութի՛ւն. մեր ակօսը, մեր ցանքն ու հերկ՝ Հայոց լեզուն :

Մեր անդրանիկ սերմը ծըլած՝ տակ արեւուն, մեր առաւօտ, կէսօր, իրկուն՝ Հայոց լեզուն:

Մեր խըմած թան, մեր ճաշ, ընթրիք համով – հոտով, մեր խըմած ջուրն աղբիւրներէն՝ ափով, կուժով:

Մեր չընչած օդն, դեղն ու դարման, արիւնի ծով, ու մեր երկրին բոյրը հողի՝ կենսախըտով :

Մեր նախահեղ, մեր կալատեղ ու բերկրութիւն, տուն ու մարագ, խոտ ու խոտնոց՝ Հայոց լեզուն ...:

Մեղրահացի քիմք յագեցնող հոտը յորդուն, մեր կամ, մեր թին, կալերդն ու ճիչ՝ Հայոց լեզուն:

Մեր ծերերու հէքեաթ, ըղըոյց կախարդական, պառաւներու խօսք – բամբասանք, կռիւն անգամ:

Մեր ցուրտ ձմեռն, պարման գարուն, Թրուչունի ճայն, մեր աչունը, ու մեր ամառն՝ անզուգական:

Թոնիրին հաց, երդիքին ծուխ՝ Հայոց լեզուն, *մեր տուներու սեմ, դրանդին՝ արեւ-ծորուն:*

Նաչ-երկաթի վրայ հանդչած պտուկն, որուն՝ մէջը կ'եփի մեր կերակուրն՝ առատն-իրկուն:

Մեր Թոնրի բոց, անոր ակիչ՝ Հայոց լեզուն, *հին ադուգան, անկէ անցնող հովը դըժխուն:*

×

Հայոց լեզուն՝ մեր ճըրագակալ ու հող-ճըրագ, Անոր պատրոյգ, մուրը անոր եւ լոյսը տաք,

Պանիր, Թթացան, լօռն ու չորթան, սերն ու կարագ

Պտուղն ու միրգ Հայոց երկրի արքայաթագ :

Հայոց լեզուն՝ հայ մանուկին խինդն առաջին, Աղջիկներու զաղպինահամ սէրն առաջին,

Մեր կիներու սուրբ մայրութեան Թուխս առաջին,

Ընտանեկան դաշնագիրի բառն առաջին :

Մեր տուներու կենցաղն ու բարք՝ Հայոց լեզուն ,

Մեր սղաւոտմ, մեր ցաւն ու հոգ՝ Հայոց լեզուն,

Մեր հարսանիք ու տղաբերք՝ Հայոց լեզուն,

Մեր կան, չըկան, ու ամէն բան՝ Հայոց լեզուն :

Հայոց լեզուն՝ ծերոց աղօթք ու չարական, լոյս որոնող հոգիներու Աղօթարան: Ցոյսի ճամբա՛յ, նորոգ ուղին արքայութեան՝ որ կը տանի երանութիւն անմահութեան :

Հայոց լեզուն՝ մեր ժամն, մաշտոցն՝ խոնարհ ու սուրբ,

Հայոց վանքեր, անոնց խորհուրդն՝ խորունկ ու խուփ,

Ծունկ ու ծնծղան, խաչն ու բուրվառն, ու մանուշակ՝

Ուր պահուած կայ մեր Յարութեան դաղտնիքը կուղպ :

Հայոց լեզուն՝ Հայոց աշխարհ, լեռ ու դաշտեր, ծործոր ու կիրճ, կորդ ու հովիտ ու ճամբաներ, մեր այրուձին, մեր ռազմի ոյժ, մարտադաշտեր, յաղթ ոստաններ, պարիսպ, բերդեր ու կամուրջներ :

Հայոց լեզուն՝ կայծակնակերտ հայ պատմութիւն,

Որ նախահօր Հայկէն առաւ իր անխոնջ հուն,

Որ արշաւեց ընդ հուր, ընդ սուր եւ դիւցազուն՝

Հասաւ եղրը օգոստափառ մեր օրերուն :...:

Մեր յաղթանակ, մեր մեծութիւն՝ Հայոց լեզուն,

Մեր դոյութիւն, չունչն ու ապրում՝ Հայոց լեզուն,

Հըզօրանքի մեր բարձրը կանչ՝ Հայոց լեզուն,

Մեզ նորոգող, հոգեկերտիչ Հայոց լեզուն..:

×

Բխեր է ան հայ ըղեղէն, ու մեր մըտքի կարկառներէն, սահեր է ան հազար-հազար ապրողմեռնող սերունդներէն, ցատկեր է ան հերոսի պէս վտանգալից անդունդներէն, ու մեզ հասեր աւելի պերճ, աւելի ճոխ առաջինէն...:

Ողջունած է սկզբնածագ մեր արշալոյսն ցեղակերտման, տեսած անոր Գիրք Ծննդոց եւ կարգացած անոր նախ քան, հրաշքի պէս համայնից ,

Նոր ուղիներ

(Պատմուածք)

— *Արմէ՛ն, գործ մը դտիր, հալալ վաստակին ճամբան նայէ...*

— *Մամա՛, մի սկսիր նորէն, վաստակը վաստակ է, որ ճամբով ալ գայ :*

— *Տղա՛ս, իմ ուղածս նուիրական աղբիւր մըն է , որ վազէ չարունակ ...:*

— *Օ՛ֆ, դուն իմ գործիս մի՛ խառնուիր... բարկացաւ Արմէն ու գլխարկը դրած, հեռացաւ տունէն:*

Մայրը դթառատ, խորաթափանց նայուածք մը սեւեռեց վրան, ու գլուխը չարժեց : Օրէ օր աճեցուն, ուշադրաւ փոփոխութիւն մը կը նշմարէր իր զաւկին վրայ, որ սկսած էր մտահոգութիւն եւ վախ պատճառել իրեն:

Արմէն, մտասոյզ ուղղեց քայլերը երկրոր – դական ու երրորդական փողոցներէն դէպի իր առևտրական սրճարանը, որ հեռաւոր թաղամասի մը անկիւնը պահականոցի մը կը նմանէր :

Առաւօտը իր չուքերը մայթերուն վրայէն կը քշէր պատերուն տակ : Ու արեւը տակնիման թափիկներով կը մաղէր երկնասլաց տուներու յարկաբաժիններէն վեր : Այս այն պահն էր, ուր ամէն ոք իր սովորական գործին կը լծուի ու Աչխատանքը քրտինք կը թափէ ամէն ճակատի վրայ : Սրճարանները, ըմպելարաններու առջեւ ոտքի վրայ խմողներէն ու ճաշախօսներէն կը դատարկուի : Ու կր մնան միայն սովորական դէմքեր, անկիւնները քաշուած, մուխ ու մռայլ, կասկածելի որոճումներով ու սպասումներով : Աստիք Աչխատանքին դասալիք մակաբոյծներն են, ընկերու – թեան փրթած օղակները՝ ուրիշ անարդ օղակատումի մը մէջ իրարու հետ դաշնակցած :

Արմէնին ընկերները, սրճարանը, թերթի մը վրայ հակած, կը կարդային հեւ ի հեւ, անօրինակ հետաքրքրութեամբ :

«Կարմիր ժառանգութիւն.— Երկիւ իր դղեակին մէջ, դաշունահար, սպանուած դանուեցաւ դիակը մեծահարուստ Ա..ին : Դրամարկղին մէջ – բողջ արժեթուղթերն ու գոհարեղէնները վերցուած : Տարաբախտ գոհը դեռ նոր ամուսնացած էր նորատի, դեղանի Մ...ին հետ, միջնորդութեամբ այս վերջնոյն հեռաւոր մէկ աղգականին : Երկուքն ալ անհետացած են : Կը հետապնդուին»:

— *Արմէն, չարժե՞ր ատոնց պատւոյ մը... Խոհապէս առիւծի մեծադործութիւն՝ որուն գով մերինը կատուի դողութիւններ են միայն, խօսեցաւ Սրշակ, բերնին չորիքները վազեցնելով :*

Պատերազմը հաւաքած, մակաղած ու մարդած էր այս երիտասարդ տղաքը, դիւրատար, անաչ – խատ դետնի մը վրայ, որ սեւ շուկայ կը կոչուի : Հիմա, անոնք կ'ընթանային նոր ուղիներէն, ուր սեւին տեղ կար կարմիր չուկան... առանց յոդ – նութեան, առանց քրտինքի, իրենց չռայլ ու զեղխ մսխումներուն համար :

Արմէնին ուղեղը բան մը մաեր էր այդ դիչեր, կը խարտոցէր ու կը խարտոցէր...: Աչքերուն մէջ կար վազր մը ու չրթներուն վրայ սովալլուկ դայլ մը կը թափառէր : Անցաւ սրճարաններուն առջեւէն, չափեց բոլոր անկիւնները ու նեղ ու մթին դռիհները քաղաքին : Բայց ի զուր..

Եղնիկ, եղջերու վրիպեցան իր աչքերէն : Կէս դիչերը չատոնց անցած էր, վերջին հանրակառքերը մեկնած, լոյսերը նուազած, անցուդարձր ամայացած : Միայն, երբեմն դիչերաչրջիկ սատուերներ կր յայտնուէին ու կր կորսուէին անապատով անկիւնադարձներու ետին :

Արմէն կանդ առաւ յանկարծ իր սովորական սրճարանին դիմաց : Մարդ մը, ըմպելարանին առջեւ, չարունակ կը խմէր ու կր խօսէր, ոտքի վրայ, գինովի մը օրօրումներով : Սրճարանին տիրոջմէ զատ մարդ չկար ներսը, ուր պատերը կր յօրանջէին մարդուն քնարեր խօսքերէն : Կայծակի չողիւնը, իսկոյն առաջնորդեց Արմէնը գինովին մօտ : Երկինքն նոր լոյս մը իջաւ կարծէք, մարդուն վրայ, որ սկսաւ անոր չուրջը դառնալ, դարպասել մտերմօրէն : Այնքան հաճոյակատար, դիւ-

---

ու վէպի պէս կախարդական՝ անցեր է ան ակօսներէն մեր պատմութեան :

Իր մէջ ունի ձայնը հնչեղ մեր Պատմահօր եղէգ դրչին, քերթողական արեւոտ չունչ՝ քաղցրաբարբառ Եղիչէին, Եղնիկ, Թովմաս, Նարեկացին՝ անոր մէջէն մեղ կը խօսին, Բազմահարիւր դրողներու հեւք կը բերէ մեր ականջին :

Անոր մէջ կան խոտաճարակ ճղնաւորին ա – ղօթքին ճիչ, ինքնամոռաց վանականին վաստակաւոր մտքին թռիչ, անմահներու յաղթանակին անվերջակէտ ծափն ու քրքիջ : Հայ արուեստին, հայ քնարին յաւերժական երգը մոգիչ :

Ցեղին կերտիչ, ցեղին փրկիչ սատուածատիպ Հայոց լեզուն, ցեղին վերելք, ցեղին յաղթերդ հերոսապանծ Հայոց լեզուն, հայ լուսաբաչակ մշակոյթի հանդիսական այս իրիկուն՝ եկէք մէկտեղ խոնարհամած՝ փառաբանենք Հայոց լեզուն...:

ՍՕՍ-ՎԱՆԻ

փահաղորդ, որ Արմէնին մէջ կր գտնէր եղբայր մը ալքողածին :

Բազոսը նոր սեղան յարդարեց : Գաւաթը գաւաթին, կատակը կատակին, ժպիտը ծիծաղին եւ տեւէն պարպուեցան ու լեցուեցան մեծ ոգեւորութեամբ, մինչեւ սրճարանապետին մեկնումի ազդարարութիւնը : Ու երբ անծանօթը ամբողջ հաստատութեան մաքրելէ ետք, Արմէնին թեւը մուած, դուրս մղեց անհաւասարակչիռ քայլերով, փողոցի լայնքին ու երկայնքին, պատերը կը չափէր, անդին Արմէնին աչքերուն դէմ, չլացուցիչ տատանումներով կը պարէր ուրիշի մը դրամապանակը :

Պատը կանդ առաւ գռիհի մը բերանը, ուր ցեխն ու խաւարը իրար գրկած, կր հսկէին ամայութիւնը լպրծուն սալայատակին : Գինովին մէկկին, այնպէս թուեցաւ, որ հասեր է արդէն իր տունը, մտեր է ննջասենեակէն ներս, կակուղ անկողինը ոտքերուն տակ : Առանց հանուելու փուեցաւ դետին, ոտքերը երկարեց, թեւերը տարածեցաւ ու սկսաւ խնկալ ծանր քունով մը : Այդ պահուն, Արմէնին դրամապանակը թռցնելն ու տուն մտնելը նոյն կայծակի չողիւնին չափ արագ ու աննշմար :

×

— *Չէ՛, տղաս, օր մր չատ, օր մը քիչ, երբեմն օրերով ոչինչ — լաւ նշան չէ. իմ ուղածս չարաթական է, զոր կը բերէ կուտայ իր մօրը, ահա մեր դրացի Սուրիկը :*

Մայրն էր դարձեալ, որ կը դժդոհէր, կը տապալէր չարչուք նախադատումներով, առանց վերցնելու սեղանին վրայ դրուած 500 ֆրանքը :

— *Մամա՛, դուն մի խառնուիր իմ չարաթականս, ամսականս ու տարեկան հաշիւներուս : Օր մր առանց դրամի թողա՞ծ եմ քեզ... պատասխանեց Արմէն ու դուրս նետուեցաւ չղայնացած :*

Բայց այս իրենչ իրարանցում, վէճ ու աթոռի քաչքչուք սրճարանին մէջ : Կուտաս – չեմ տար, կուգանք – չէք գար : Այս աթոռներուն ծանրութեամբ դրսի վճարեր ենք քեզի — ես եմ տէրը այս բոլորին, հասկցա՞ք... Եթէ քիչ մըն ալ երկարէք...

Սրճարանապետն էր, որ սպառնացայտ կր մերժէր աթոռ տալ նոր ուղիներու դատարկ – պրտներուն, որոնք այլեւս սկսած էին ըլլալ անչահ ու անբաղձալի :

Արմէնին մուտքը դադար մը տուաւ բռնութիւնին, երբ, մանաւանդ սրճարանապետը, թեւէն բռնած, առաջնորդեց դինք վերնայարկը : Արմէնին աչքերը մէկէն մթագնեցան, ապուչցաւ քանի մէ ապչեցաւ, երբ դիչերուան դինովը, անկիւնը նետած, կարեկից հայեացքով մր դինքը կը չափէր վերէն վար, խորհրդաւոր քմծիծաղ մր չրթներուն :

— *Տղա՛ս, մի վախնար, ադօթէ, որ ինծի պէս մէկու մր հանդիպեր ես, կը ներեմ, չեմ յանձներ քեզ ոստիկանութեան : Բայց ի՞նչ պիտի ընէիր, եթէ իմ տեղս ուրիչ մը րլլար ու դիչերը, պարպէր տորճանակը վրադ : Հիմա վերադաճուր դոդոջդ եւ այսուհետեւ դնա՛ ուրիչ ճամբով :*

Սանդուղներէն իջած ատեն, Արմէն նման էր պատանքը պատռած մեռելի մը, ժժդոյն, դարհուրած, որ ընկերներուն դառնալով հազիւ կրցաւ թոթովել :

— *Տղաք, ելէք երթանք, այս տեղը հոտեցաւ այլեւս...:*

Դիւրին էր տեղ փոխել, բայց ո՞ւղին՝ ուր ինկած էին անդամ մը : Այդ իրիկունն իսկ Արմէն վերստին ձեռք առաւ իր հին ճամբան : Մայրա – մուտ երփներանգ պրիսմակ մր կր պատցնէր քաղաքին վերեւ : Գոյները կը քալէին ամէն ուղղութեամբ, իրար հրմշտկելով : Ջայները, դանգակատուններէն, մայթերէն, տանիքէն ու պատուհաններէն իրար կր հայածէին : Օրը տուն կր վերադարձնէր Աչխատանքի կարաւանը, ծրարներով բեռնաւոր : Արմէն, ձեռքերը պարապ, հեռուէն, յանկած նշմարեց Սիւզանը, հաճոյախուցի մը պատուհանին առջեւ : Փախստական գողի մը պէս, չնական քմծիծաղ չրթներուն, սպրդեցաւ բազմութեան մէջ : Դեռ անցեալ դիչեր, սիրահարի սուտ խոստումներով, խարեր էր խեղճ աղջիկը ու տիրացեր անոր մարմինին ու քսակին...

— *Ապու–Գասիմ, ի՞նչ կ'ընես այս անկիւնը...*

— *Camel կարած եմ... խոտաբոյսերով, պատասխանեց Արմէնին սեւամորթ պաչտօնակիցը, ականջին ծռած :*

— *Հըմ... հասկցայ, քանի մը հատ ալ ինծի տուր, նայինք...*

— *Պայմանաւ որ հոտը դուրս չհանես, աւելցուց ուղտարածը :*

Արմէն դրպանից քանի մը տուփ ամերիկեան Camel սիկառէթներէն ու հեռացաւ ուրիչ անկիւնի մը, ուր անմիջապէս տեղաւորեց հատ մը 150Ֆր.ի առաջին յաճախորդին, որ իսկապէս ուղտի թեւեր ու սրունքներ ունէր : Այլեւս, հոտ կենսոը խոհեմութիւն չէր : Բայց հազիւ քանի մը քայլ առած էր, եաեւէն սեղմապինդ աքցան մր կառչեցաւ օձիքին : Ուղտի սրունքներով մարդը վազեր, հասեր էր եաեւէն ու Camelի նորաբաց տուփ մը ձեռքին մէջ, կատաղօրէն կը մռնչէր.

— *Սրիկա՛յ, ուազակ... մինչ՛ զիս աւանակ կարծեցիր դուն, որ խոտ կուտաս...*

Իսկապէս, ամբողջովին խոտով պատրաստուած զլանիկներ, համանուն պիտակովտուփի մէջ,

Երաժշտական Շարժումը Մարսէյլի մէջ

«Արմենիա»ի գործունէութիւնը. — Էմ. Փափազեանի երգահանդէսը. — «Ինար»ի համերգը:

Բաղդատելով գեղարուեստի միւս ճիւղերուն հետ, երաժշտական կեանքը ամէնէն աշխոյժ դրութեան մէջ երեւաց Մարսէյլի մէջ, վերջացող եղանակին: Հայ թատրոնը օրինակ, որուն այնքան կարօտն ունի ժողովուրդը, կը քաշքշուի վարպետի մը պակասին պատճառով, մինչդեռ փորձ ու կարող դերասանի մը համար դժուար պիտի չըլլար իր չուրջը հաւաքել օժտուած սիրողներու խումբ մը, ինչպէս կը տեսնենք երաժշտական մարզին մէջ:

Մանաւանդ ուշադրութեան արժանի է «Արմենիա» երկտող երգչախումբը որ իր լեցուն դործունէութեամբ կենսունակ մարմին մը դարձած է չնորհիւ իր ղեկավարին տուած մղիչ ուժին: Զմիրան տարեկան համերգէն եառ «Արմենիա»ն յաջորդաբար երգեց Կոմիտաս Վարդապետի ծննդեան 75ամեակի տօնին, Պօմօնի հայաչատ արուարձանին մէջ տուաւ երկրորդ համերգ մը, մասնակցեցաւ ծանօթ վերաժշտադէտներու՝ Գ. Ալեմշահի եւ Ա. Պարթեւեանի նուագահանդէսներուն, ինչպէս նաեւ Հայ Աւետ. եկեղեցւոյ հարիւրամեակին առթիւ, Ֆրանսական Հրջանակի մէջ կազմակերպուած հանդիսութեան ուր իսկապէս երգչախումբը դերասանցուց ինքզինքը, իր ցնցող երգեցողութեամբ արժանանալով օտարներու հիացումին, ինչպէս կը վկայէր Սօսին այս սիւնակներուն մէջ: Ինձ արտուած տեղեկութեանց նայելով, խումբը ստացած է բազմաթիւ հրաւէրներ, մինչեւ իսկ հեռաւոր հայաչատ կեդրոններէ, բայց կազմակերպական դժուարութիւններ թոյլ չեն տուած իրեն դոհացնել այդ բաղձանքները: Նոյնպէս ստիպուած է մերժել տեղական բազմաթիւ ընկերակցութիւններու կողմէ կազմակերպուած տօներու իր մասնակցութիւնը, սկզբունքով որոշած ըլլալով երեւալ ամբողջ կազմովը եւ իր անունովը, միայն զուտ երաժշտական կամ զուտ կրօնական հանդէսներու:

Բարոյապէս կապուած ըլլալով Մայր եկեղեցիին հետ, «Արմենիա»ն անխափան եւ մասնաւոր պակս տօնական օրերուն բերած է իր մասնակցութիւնը պատարագի բազմաձայն երգեցողութեանց որոնք յաճախ դեղարուեստական բարձրութեան կը հասնին եւ որոնցմէ մին անցեալ տարի տրուեցաւ Ֆրանսական ձայնասփիւռին կողմէ, Պ. Աշոտ Մալաքեանի նախաձեռնութեամբ: Տեղ է յիշել որ այս օրերս Մարսէյլի մէջ կը պատրաստուի Պ. Մալաքեանի (H. de Verneuil) յօրինած կարճ ժապաւէններէն մին որուն մէջ կ'երեւայ նոյնպէս Արմենիան իր կրօնական մէկ խմբերդովը:

★ Փարիզէն եառ, Մարսիլհայերս ալ հաճոյքն ունեցանք լսելու երիտասարդ եւ տաղանդաւոր երգիչը, Պ. Էմմանուէլ Փափազեան, որ իր երգահանդէսը տուաւ մեծ մասամբ Հայերէն բազկացած հետաքրքիր ու բաւական լեցուն սրահի մը առջեւ: Իրրեւ tenor léger, Պ. Փափազեան օժտուած է մաքուր ու վճիտ հնչականութեամբ՝ ձայնով մը որ ունի լուսաւոր ներմուծիչ մը ցած թէ բարձր ձայներուն վրայ: Երգելու իր արուեստը հասած է Հայերուս մէջ քիչ անգամ տեսնուած կատարելութեան մը, որուն չնորհիւ կը ներկայանայ յղկուած ու խնամուած, ըլլայ կրակոտ անցքերու վրայ թէ օրօրող կամ չոյող ներքուծիչներու մէջ, կ'երգէ անճիզ, կատարելապէս տէրը իր նուագարանին:

Քնարական դոյն ունեցող թեթեւ բէնօ մը չի կրնար անշուշտ գոհացնել այն ճաշակները որոնք ամէն բանէ առաջ մեծադղորդ ու տիրապետող ձայն մը կը փնտռեն եւ որոնց հասկացողութենէն կը խուսափին այն խնամքը եւ ներքուծիչը որով կը ներկայացուի արուեստը: Ժողովուրդին մեծ մասը սակայն զգաց այդ խնամքը, ոգեւորուեցաւ աստիճանաբար ու ջերմ ծափերու մէջ իր համակրանքը յայտնեց, մասնաւորաբար իրեն ծանօթ կտորներու կրկնութիւնը պահանջելով, ինչպէս Դրէզանինովի «Օրօր»ը (ռուսերէն), Պիզէի Pêcheurs de Perles-ը (ֆրանսերէն), Վէրտիի «Տիվօլէթօ»ն (իտալերէն) եւն:

Հայ մենակատարներէն չատերուն համար ցանկալի էր անշուշտ լսել զինքը (դոնէ կրկնութեան պարագային) քանի մը հայկական երգերու մէջ: Այս տեսակէտով չատեր յուսախաբ եղան: Պ. Փափազեան կ'արդարացնէ ինքզինք, համեստօրէն խոստովանելով որ հայ երգեցողութեան ոճը մինչեւ չէ ունեցած ուսումնասիրելու եւ չուզեր հայ երգը ներկայացնել այնպիսի ձեւով մը որմէ պիտի վնասուէր թէ երգին նկարագիրը եւ թէ իր երգուածքի արժէքը: Մասամբ իրաւունք կուտանք իրեն, համոզուած ըլլալով որ չուշանար իր ուզած արդիւնքը ձեռք բերել: Այս մասին աւելի վստահ ենք հիմա, բախտ ունեցած ըլլալով դինքը լսելու յաջորդ կիրակի օրը Փրատոյի եկեղեցւոյ պատարագին մէջ, որուն մասնակցեցաւ երգելով Կոմիտասի «Սրբասացութիւնը», «Միայն սուրբ»ի համբոյր չարքը մինչեւ «Տէր Ողորմեա»ն որոնք մէկը միւսէն աւելի յաջող էին, մանաւանդ «Ամէն եւ ընդ հոգւոյդ քոմ»ը (Վ. Սարգսեանի դաշնաւորածը) որ փոխասացութիւն մըն է (dialogue) եւ որուն սարկաւագի բաժինը տրուած ըլլալով Տիկ. Զապէլ Մօռելօնի, երկուքն ալ երեւան եկան իրենց հնչեղ ձայներուն մէջ իրարու ներդաշնակ: Վերջաբանը որ կարծեմ Կոմիտասէն էր եւ ուր երկուքը կը միանային զուգերգի մը մէջ, խոր յուղումով համակեց ամբողջ տաճարը, տալով մեզի տպաւորութիւն մը որուն նմանը չենք ունեցած Կոմիտասէն ու Շահմուրատեանէն ի վեր եւ որ կրնամ ըսել թէ օվերայի ամէնէն հոյակապ անցքերէն ոեւէ մէկուն հետ կրնար մրցիլ:

★ Քաղաքապետական օվերայի չքեղ սրահին մէջ տուաւ իր տարեկան համերգը, Պօմօնի «Ինար» երգչախումբը, որ իր նախորդ տարուան ներկայացումներուն վրայ աւելցուցած էր կոմիտասի «Ո՛վ մեծասքանչ»ը, Սիւնիի «Ալագեազ»ը եւ Կանաչեանի «Իմ Փորոտան»ը եւ «Օրօր»ը: Բացի այս վերջինէն միւսները, անցեալ տարուան պէս տուպլէ եղած էին լարաւոր նուագախումբով մը որուն տակ խումբին բոլոր ձայները հաւասար չափով չէին լսուեր: Մեր երգերը նուագարաններով տուպլէ ընելու խնդրին չուրջ անցեալ տարի արտայայտուեցանք երկու կարողվարպետներ եւ ցոյց տուինատոր անպատեհութիւնները: Առանց երաժիշտ մը ըլլալու, անաչառօրէն դատելով, ես ալ հաստատեցի որ Պ. Քիւրքճեան իր խումբին արժէքէն չատ բան կը զոհէ միեւնոյն սխալին մէջ յամառելով: Թերեւս ինքն ալ համոզուեցաւ այս անգամ: Իրաւ ալ ժողովուրդը գնահատեց միայն Կանաչեանի «Օրօր»ը՝ որ նուագարաններով doublé եղած չէր, մինչդեռ միւսներէն չտպաւորուեցաւ ու անտար-բեր մնաց: 35 հոգինոց փրոֆէսիոնէլներէ բաղկացած նուագախումբ մը բնական է որ պիտի ճզմէր 55 պարզ սիրողներու խումբ մը որուն մէջ պասեր ու վիայլուն թուղթով վարպետօրէն փաթթուած: Մարդը չէր նմաններ երկուան հեզասմբոյր գինովին, ընդհակառակն՝ քինախնդիր, խռպոտիրտ եւ անողոք, որուն ձայնը երթալով կը բարձրանար, հետաքրքիր բազմութիւն մը հաւաքելով իր գլխուն:

Արմէն թակարդն իննած մուկի մը պէս կը հեւար դողդոջուն, որուն չքմեղանքի թոթովանքները կը մարէին ընդհանուր մոլուցքի մը մէջ: Ու եղաւ անխուսափելին:

— Ես չըսի՞, չըսի՞ չերթաս այդ ճամբէն, հապա, ճռիկ աղբիւրին ճամբան փնտռես... վա՛խ, վա՛խ... քարեր թափեցան գլխուս... մեռնի՜ն այս օրը չտեսնի... Կուլար, կ'ողբար հեծեծալուր մայրը, յաջորդ օրը, բանտին վանդակորմերուն առջեւ կորաքամակ ու սրտաբաց:

Արմէնին դիմագիծը, այդ պահուն, կոտրած հայելի մը իր մէկին էր առեր, բոլորովին ծռե՛ր, աղճատեր ծալքերը մկաններուն, խախտեր, վերցուցեր նեարդերը չիղերուն, այնքան եղերականորէն, որ մեկնումի պահուն, մայրը իր հարազատ զաւակը ամենեւին չճանչցաւ, ամենեւին չճանչցաւ...:

ՏԻԳՐԱՆ ՓԻՐԱՆԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ ՄԱՂԹԱՆՔ

Լուսաւորիչ Բ.

Քանի մը դար առաջ, սեւ կապայ մը վրան, աղօթապիրք մը ծոցը եւ հաւատքի լապտերը ձեռքը՝ պարզ կրօնաւոր մը, Մխիթար, ճամբայ ինկած է, Սեբաստիոյ Ս. Նշան վանքէն՝ լոյս տարածելու, հայ ժողովուրդը լուսաւորելու տենդով:

Դռներ զարկած ու մերժուած, հալածուած եւ անարդուած: «Ճուսահատութիւն» բառը չնչելով իր բառգրքէն՝ ան չարունակած է իր ճամբան:

Կենսագրութի՞ւն: Ոչ: Իմ ուժէս եւ նպատակէս դուրս է այդ բանը: Ի՞նչ հարկ կենսագրութեան: Ան, տակաւին կ'ապրի ու պիտի ապրի՝ մենք ետքն ալ

Հրաշագործ մը եղած է Մխիթար Աբբան: Տեսանողը մը: Ան տեսած է չատ հեռուն եւ իր բոյնը, փոխանակ Արեւելքի խաժամուժին մէջ չինելու, եկած նստած է Աւետարանի չուրերուն վրայ, վենետիկի Ս. Ղազարը: Փոքր կղզի մը:

Վանք - փարոս մըն է այդ կղզին: Թուղթէ եւ Մեսրոպեան տառերով կերտուած նաւ իր ինչ փարոս: Հայ մշակոյթի իւղով լեցուած եւ իրրեւ աղդարար ձուլման վտանգին դէմ աշտանակուած:

Տեսնել այդ վանքը եւ չհպարտանա՞լ: Մխիթարեան Միաբանութիւն: Ճարպանքով վար դնել - խարկս կ'առնեմ, հայ լեզուի, պատմութեան եւ մշակոյթի այս անխոնջ ճարտարապետներուն գործին առջեւ:

Անոր մշտադալար ճիւղերէն մին, այսօր մինչեւ Սէնի ափերը հասած եւ արմատ ձգած է հոն:

Անցած կիրակի, Մխիթարի փարիզեան բոյնին մէջ կը հնչենք էր Հայերուս համար: Հաղարով հայեր, անոր ծառախիտ անտառակին մէջ, թառ էին եկած, սեղաններու չուրջ: Նոր եւ հին սերունդ, բոլորը, ամէնքը հոն էին: Գետնէն մինչեւ մթնոլորտը, հայ էր ամէն ինչ: Շէն ու գուարթ: Զանճրոյթը սուդ էր մտեր այդ օրը: Ժամերը կը վազէին չոգեպինդ: Ցեսու մը վիտուեցինք, Արեւը կեցնելու համար ...

Վարդապետներ: Բոլորն ալ Մխիթարի աշակերտ եւ աշկերտներ: Պարզ, վանաբարոյ: Կաշխէ դօտիով մը միջապնդուած սեւ զգուհով: Մեղուներու պէս ժիր ու չարժուն: Հարց տալդ կուգայ, — «Մեղուները ասո՞նք թէ՝ ասոնք մեղուները կ'ընդօրինակեն» ...

— Ո՞րն է Աբբահայրը:

— Տե՛ս, հոն, ժողովուրդին մէջ նստած է: Ակնոցին տակէն հայրական ժպիտ մը աչքերուն մէջ՝ Մխիթարի պարզութիւնով: Վանահայրութիւնը յատկանշող կարմիր գտակ մը գագաթը՝ պատրագիչ եպիսկոպոսի ժամուցի նշխարքի մեծութիւնով ...

— Ի՜նչ ճարպիկ դերասաններ սա պզտիկները: Մաքուր հայերէնով մը:

— Այո, յուսահատեցնող բան էր: Ամիսներ առաջ, բոլորն ալ օտարաբարբառ տղաքներ էին, բանի մը բառ միայն հայերէն փակած էր անոնց լեզուին վրայ ... Մանաւանդ, «ր» տառը ի՜նչ չարչարանքներու ենթարկուեցաւ «ղ» գիրին հետ մղած պայքարին մէջ, մինչեւ որ «Այաստան»ը «Հայաստան» եւ «Աղաղատ»ը՝ «Արարատ» եղան որուն վրայ, վերջապէս, կրցանք «Աղեւ»ի տեղ Արեւը փայլեցնել ...

Եւ չէնքին մէջ, փլատակնե՛ր, փլատակներ: «Քաղաքակրթութեան» պտուղները ...

Բայց ահա նոյնարանները: Մահիճներ՝ նոր կազմածներով: Մաքուր, մասնաքուր կը ծփան: Լուացարաններ մարմարակերտ: Ամէն ինչ, Արարչագործութեան առաջին օրերը կը յիշեցնէ ինծի: Կամքը եւ խէաթը կը ստեղծագործեն հոն: Կը շինեն, կը չինկեն, կարգի կը դնեն: Եւ Մխիթարի լապտերը կը ճառագայթէ ամէն կողմ՝ թափանցելով բոլոր մութ խորշերուն ներս եւ փլատակներուն վրայ:

Կը ցաւիմ: Ինչո՛ւ չեմ կրնար, ափ մը հաղարնոցներ — պուտ մը իւղ Մխիթարայ կանթեղին մէջ կաթեցնել իրրեւ «յիշեցնիք եւ դմեզ» ...

— Գոնէ չրթունք մը մաղթանք: Հոգիդ լոյս սերու մէջ թող սաւառնի, Մեծ Սեբաստացի:

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

Երաժշտական Շարժումը Մարսէյլի մէջ

«Արմենիա»ի գործունէութիւնը. — Էմ. Փափազեանի երգահանդէսը. — «Ինար»ի համերգը:

Բաղդատելով գեղարուեստի միւս ճիւղերուն հետ, երաժշտական կեանքը ամէնէն աշխոյժ դրութեան մէջ երեւաց Մարսէյլի մէջ, վերջացող եղանակին: Հայ թատրոնը օրինակ, որուն այնքան կարօտն ունի ժողովուրդը, կը քաշքշուի վարպետի մը պակասին պատճառով, մինչդեռ փորձ ու կարող դերասանի մը համար դժուար պիտի չըլլար իր չուրջը հաւաքել օժտուած սիրողներու խումբ մը, ինչպէս կը տեսնենք երաժշտական մարզին մէջ:

Մանաւանդ ուշադրութեան արժանի է «Արմենիա» երկտող երգչախումբը որ իր լեցուն դործունէութեամբ կենսունակ մարմին մը դարձած է չնորհիւ իր ղեկավարին տուած մղիչ ուժին: Զմիրան տարեկան համերգէն եառ «Արմենիա»ն յաջորդաբար երգեց Կոմիտաս Վարդապետի ծննդեան 75ամեակի տօնին, Պօմօնի հայաչատ արուարձանին մէջ տուաւ երկրորդ համերգ մը, մասնակցեցաւ ծանօթ վերաժշտադէտներու՝ Գ. Ալեմշահի եւ Ա. Պարթեւեանի նուագահանդէսներուն, ինչպէս նաեւ Հայ Աւետ. եկեղեցւոյ հարիւրամեակին առթիւ, Ֆրանսական Հրջանակի մէջ կազմակերպուած հանդիսութեան ուր իսկապէս երգչախումբը դերասանցուց ինքզինքը, իր ցնցող երգեցողութեամբ արժանանալով օտարներու հիացումին, ինչպէս կը վկայէր Սօսին այս սիւնակներուն մէջ: Ինձ արտուած տեղեկութեանց նայելով, խումբը ստացած է բազմաթիւ հրաւէրներ, մինչեւ իսկ հեռաւոր հայաչատ կեդրոններէ, բայց կազմակերպական դժուարութիւններ թոյլ չեն տուած իրեն դոհացնել այդ բաղձանքները: Նոյնպէս ստիպուած է մերժել տեղական բազմաթիւ ընկերակցութիւններու կողմէ կազմակերպուած տօներու իր մասնակցութիւնը, սկզբունքով որոշած ըլլալով երեւալ ամբողջ կազմովը եւ իր անունովը, միայն զուտ երաժշտական կամ զուտ կրօնական հանդէսներու:

Բարոյապէս կապուած ըլլալով Մայր եկեղեցիին հետ, «Արմենիա»ն անխափան եւ մասնաւոր պակս տօնական օրերուն բերած է իր մասնակցութիւնը պատարագի բազմաձայն երգեցողութեանց որոնք յաճախ դեղարուեստական բարձրութեան կը հասնին եւ որոնցմէ մին անցեալ տարի տրուեցաւ Ֆրանսական ձայնասփիւռին կողմէ, Պ. Աշոտ Մալաքեանի նախաձեռնութեամբ: Տեղ է յիշել որ այս օրերս Մարսէյլի մէջ կը պատրաստուի Պ. Մալաքեանի (H. de Verneuil) յօրինած կարճ ժապաւէններէն մին որուն մէջ կ'երեւայ նոյնպէս Արմենիան իր կրօնական մէկ խմբերդովը:

★ Փարիզէն եառ, Մարսիլհայերս ալ հաճոյքն ունեցանք լսելու երիտասարդ եւ տաղանդաւոր երգիչը, Պ. Էմմանուէլ Փափազեան, որ իր երգահանդէսը տուաւ մեծ մասամբ Հայերէն բազկացած հետաքրքիր ու բաւական լեցուն սրահի մը առջեւ: Իրրեւ tenor léger, Պ. Փափազեան օժտուած է մաքուր ու վճիտ հնչականութեամբ՝ ձայնով մը որ ունի լուսաւոր ներմուծիչ մը ցած թէ բարձր ձայներուն վրայ: Երգելու իր արուեստը հասած է Հայերուս մէջ քիչ անգամ տեսնուած կատարելութեան մը, որուն չնորհիւ կը ներկայանայ յղկուած ու խնամուած, ըլլայ կրակոտ անցքերու վրայ թէ օրօրող կամ չոյող ներքուծիչներու մէջ, կ'երգէ անճիզ, կատարելապէս տէրը իր նուագարանին:

Քնարական դոյն ունեցող թեթեւ բէնօ մը չի կրնար անշուշտ գոհացնել այն ճաշակները որոնք ամէն բանէ առաջ մեծադղորդ ու տիրապետող ձայն մը կը փնտռեն եւ որոնց հասկացողութենէն կը խուսափին այն խնամքը եւ ներքուծիչը որով կը ներկայացուի արուեստը: Ժողովուրդին մեծ մասը սակայն զգաց այդ խնամքը, ոգեւորուեցաւ աստիճանաբար ու ջերմ ծափերու մէջ իր համակրանքը յայտնեց, մասնաւորաբար իրեն ծանօթ կտորներու կրկնութիւնը պահանջելով, ինչպէս Դրէզանինովի «Օրօր»ը (ռուսերէն), Պիզէի Pêcheurs de Perles-ը (ֆրանսերէն), Վէրտիի «Տիվօլէթօ»ն (իտալերէն) եւն:

Հայ մենակատարներէն չատերուն համար ցանկալի էր անշուշտ լսել զինքը (դոնէ կրկնութեան պարագային) քանի մը հայկական երգերու մէջ: Այս տեսակէտով չատեր յուսախաբ եղան: Պ. Փափազեան կ'արդարացնէ ինքզինքը, համեստօրէն խոստովանելով որ հայ երգեցողութեան ոճը մինչեւ չէ ունեցած ուսումնասիրելու եւ չուզեր հայ երգը ներկայացնել այնպիսի ձեւով մը որմէ պիտի վնասուէր թէ երգին նկարագիրը եւ թէ իր երգուածքի արժէքը: Մասամբ իրաւունք կուտանք իրեն, համոզուած ըլլալով որ չուշանար իր ուզած արդիւնքը ձեռք բերել: Այս մասին աւելի վստահ ենք հիմա, բախտ ունեցած ըլլալով դինքը լսելու յաջորդ կիրակի օրը Փրատոյի եկեղեցւոյ պատարագին մէջ, որուն մասնակցեցաւ երգելով Կոմիտասի «Սրբասացութիւնը», «Միայն սուրբ»ի համբոյր չարքը մինչեւ «Տէր Ողորմեա»ն որոնք մէկը միւսէն աւելի յաջող էին, մանաւանդ «Ամէն եւ ընդ հոգւոյդ քոմ»ը (Վ. Սարգսեանի դաշնաւորածը) որ փոխասացութիւն մըն է (dialogue) եւ որուն սարկաւագի բաժինը տրուած ըլլալով Տիկ. Զապէլ Մօռելօնի, երկուքն ալ երեւան եկան իրենց հնչեղ ձայներուն մէջ իրարու ներդաշնակ: Վերջաբանը որ կարծեմ Կոմիտասէն էր եւ ուր երկուքը կը միանային զուգերգի մը մէջ, խոր յուղումով համակեց ամբողջ տաճարը, տալով մեզի տպաւորութիւն մը որուն նմանը չենք ունեցած Կոմիտասէն ու Շահմուրատեանէն ի վեր եւ որ կրնամ ըսել թէ օվերայի ամէնէն հոյակապ անցքերէն ոեւէ մէկուն հետ կրնար մրցիլ:

★ Քաղաքապետական օվերայի չքեղ սրահին մէջ տուաւ իր տարեկան համերգը, Պօմօնի «Ինար» երգչախումբը, որ իր նախորդ տարուան ներկայացումներուն վրայ աւելցուցած էր կոմիտասի «Ո՛վ մեծասքանչ»ը, Սիւնիի «Ալագեազ»ը եւ Կանաչեանի «Իմ Փորոտան»ը եւ «Օրօր»ը: Բացի այս վերջիններէն միւսները, անցեալ տարուան պէս տուպլէ եղած էին լարաւոր նուագախումբով մը որուն տակ խումբին բոլոր ձայները հաւասար չափով չէին լսուեր: Մեր երգերը նուագարաններով տուպլէ ընելու խնդրին չուրջ անցեալ տարի արտայայտուեցանք երկու կարողվարպետներ եւ ցոյց տուինատոր անպատեհութիւնները: Առանց երաժիշտ մը ըլլալու, անաչառօրէն դատելով, ես ալ հաստատեցի որ Պ. Քիւրքճեան իր խումբին արժէքէն չատ բան կը զոհէ միեւնոյն սխալին մէջ յամառելով: Թերեւս ինքն ալ համոզուեցաւ այս անգամ: Իրաւ ալ ժողովուրդը գնահատեց միայն Կանաչեանի «Օրօր»ը՝ որ նուագարաններով doublé եղած չէր, մինչդեռ միւսներէն չտպաւորուեցաւ ու անտարբեր մնաց: 35 հոգինոց փրոֆէսիոնէլներէ բաղկացած նուագախումբ մը բնական է որ պիտի ճզմէր 55 պարզ սիրողներու խումբ մը որուն մէջ պասերը միայն 4 contrebasses եւ վեց թաւջութներ: Եթէ ընդունինք նոյնիսկ որ Եւրոպայի մեծ վարպետներ իրենց դործերուն մէջ որոշ անցքեր տուպլէ ըրած են, չեմ կարծեր որ խումբը խափանելու ձեւով ըրած ըլլան եւ չեմ կարծեր որ այդ բանը ըրած ըլլան իրենց սեփական դործերէն դուրս ուրիշ հեղինակներու գործերուն վրայ: «Ինար»ի ղեկավարը աշատ է ուզածը ընելու իր ինքնուրոյն դործերուն վրայ (եթէ ունի), բայց չունի իրաւունքը մահաց կերպով այլայլոխելու Կոմիտասի մը եւ ուրիշներու գործերը: Եթէ նպատակն է խումբին տկարութիւնը զօրացնել, պէտք է անոր համեմատ հաւասարակշռէ նուագարաններու թիւը, իսկ եթէ միայն ձայն տալու համար է, ճիշտ տեղն է լսել որ 35 հոգին անխմաստ չոայլութիւն մըն է եւ ուրիշ բանի չի ծառայեր եթէ ոչ խումբին վրայ թափած իր աշխատանքը պզտիկցնելու կամ կորսնցնելու: Նկատողութիւն մըն ալ խումբին ձայն տալու մասին: Ունկնդրին վրայ չատ անախորժ կ'ազդէ եւ երդուած կտորին թափը կը կտրէ երբ խմբերու կցուած երկու երգերու ճիշտ մէջտեղը, երգն ու նուագը կը լռեն, յաջորդող երգին ձայնը փնտռելու համար: Շատ անախորժելի եւ սիրուն, թեթեւ սոխրանօ մըն է օրիորդ Գրմպըլեան, նոյն պէս ձայնի ընտիր դոյն մը ունի Տիկին Անդրէասեան, բայց իր երգած կտորը յաջող ընտրութիւն մը չէր իր ձայնին համար:

Թոյլ անցան «Երեւանի էթիւտներ»ը որոնց այնքան յաջող ունկնդրութիւնը դեռ չատ թարմ էր Ալեմշահի եւ Պարթեւեանի նուագահանդէսներուն: Մանաւանդ առաջին մասը քուն բերելու աստիճան դանդաղ էր: Այս կտորները տրուեցան միայն լրացուցիչ նուագարաններով մինչդեռ ամբողջ նուագախումբ մը կար տրամադրելի: Աւելցուած էր միայն սրինդ մը փոխանակ cor anglais-ի: Զանցառութիւն մըն ալ ա՛յս, հեղինակի կամքին դէմ:

Plat de résistance-ն էր Ա. Խաչատուրեանի concerto-ն զոր ղեկավարեց օվերայի առաջին նուագախումբը, Պ. L. Brouillac մեծ ճարտարութեամբ: Իսկապէս դեղեցիկ գործ մըն է այս կտորը եւ պատիւ կը բերէ հայ արուեստին: Պէտք է խոստովանիլ որ մէկ անգամէն կարելի չէ պէտք եղածին պէս ճաշակել դայն: Օր. Գուլահճ, որուն վստահուած էր չուխտակի սօլօն կրցաւ յաջողութեամբ տանիլ, բայց գործը ինքնին այնքան ուժեղ եւ լայնաչունչ է որ աւելի կորովի եւ փորձուած վիրթիւոզի մը ճարտին կը կարօտէր իր ամբողջ արժէքին մէջ երեւալու համար: Ցաւալի է որ սրահը լման լեցուն չէր: Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ այս գործը իր բարձր արժէքով կրնար մտնել Մարսէյլի Concert Classique-ի յայտագիրներէն մէկուն մէջ եւ հարկ չկար օտար նուագախումբ եւ օտար նուագավար մը վարձելով նիւթական ծանր բեռի մը տակ մնալ ընկճուած:

ԱՆՑՈՐԴ

տեղով.— «Գանձին վիճակը վերջերս ծանրացած ըլլալով, հարկադրուած ենք անմիջական միջոցներ ձեռք առնել»:

Անցեալ ապրիլէն ի վեր, կառավարութիւնը գտնուեցաւ 100 միլիառ Ֆրանքի նոր ծախքերու առջեւ,— 20 առ հարիւր աւելի այն գումարէն որ նախատեսուած էր 1947ի ելմտացոյցին մէջ: Կացութեան ամէնէն ծանր պարագաներէն մէկն ալ տոլարի պակասն է: Ելմտական նախարարը, Ռոպէռ Շուման, պարզելով տագնապը, յայտարարեց.

— «Մեր առաջարկած միջոցները հաճելի չեն ժողովուրդին, բայց ուրիշ միջոց չունէինք, նկատի առնելով վերջին գործադուլները, Ֆրանսացիներու դժկամակութիւնը՝ իրենց դրամը զանազատոմսերով չհարկելու, դիւղացիներու դրամ դիզելու չափազանցութիւնը: Ստիպողաբար պէտք ունինք դրամի եւ պիտի ճարենք»:

Գործադուլներ իրարու կը յաջորդեն

Մինչ կառավարութիւնը արտակարգ միջոցներ կը խորհի, դրամական տագնապը լուծելու համար, գործադուլները կը շարունակուին եւ հետզհետէ կը ծաւալին:

Վերջին պահուն գործադուլ յայտարարեցին փոխադրութեանց (բեռնակառքերու) բանուորները, ինչ որ պիտի դժուարացնէ Փարիզի պարենաւորումը: Առջի գիշեր չփոխադրուեցան այն ուտեստները որ կրնան փճանալ: Երկկ առտու կարելի եղաւ կատարել միայն ամէնէն ստիպողական փոխադրութիւնները: Բանակցութիւնները կը շարունակուին:

Դրամատուններու եւ մեծ վաճառատուններու պաշտօնեաներուն գործադուլը չէ վերջացած տակաւին: Ուրիշ մեծ հաստատութեանց աշխատաւորներն ալ միացան չարժումին:

Փարիզի Սէնտիքաներու Միութիւնը կը կարծէ թէ գործադուլի չարժումը հետզհետէ պիտի ընդհանրանայ:

Աշխատանքի ընդհ. Դաշնակցութիւնը եւ Քրիստոնեայ աշխատաւորներու Դաշնակցութիւնը համաձայնած են ելմտական նոր ծրագիրներուն: Համայնավարներն ալ բուռն պայքար մը բացած են եւ իրենց երեսփոխանները պիտի չքուէարկեն կառավարութեան առաջարկները:

Հիւխաուօ – Սիւիդայի 2000 բանուորները աղմկալի ցոյց մը կատարեցին Քոլոմպի մէջ: 700 հոգի թափօր մը կազմեցին կարմիր դրօշներով, դէպի Ագդ. ժողով: Ոստիկանութիւնը միջամտեց:

Միխաուտի գործարաններու բանուորներն ալ որոշեցին գործադուլ վարտարարել յուլիս 1ին, եթէ արտադրութեան պարզեւ չտրուի:

Եւրոպան պիտի փրկուի՞

Պ. Մոլոթով պատասխանելով իրեն ուղղուած հրաւէրին, լուսաբանութիւններ պահանջեց Մոսկուայի բրիտանական դեսպանէն, Զօր. Մարշըլի օգնութեան ծրագրի մասին:

Մոսկուայի գործակալութիւնը հաղորդելով այս տեղեկութիւնը, կ'ըսէ թէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը քանի մը միլիառ տոլար օգնութիւն կը խոստանար եւրոպական երկիրներուն վերաչինութեան համար, առանց ճշդելու պայմանները: Խորհրդային կառավարութիւնը սպասելով նոր լուսաբանութեանց, կ'ուսումնասիրէ խնդիրը:

Ֆրանսայի Ագդ. ժողովին առջի օրուան նիստին մէջ, Պ. Պիտօ կարեւոր յայտարարութիւն մը ըրաւ արտաքին քաղաքականութեան մասին: Այս առթիւ բացատրեց թէ չէ փոխուած կառավարութեան դիրքը գերմանական հարցի մասին: Խօսելով ամերիկեան օգնութեան ծրագրի մասին, ջերմապէս գնահատեց զայն եւ մաղթեց որ Մ. Միութիւնը հասկնայ Եւրոպայի ժողովուրդներուն հաւաքական չահը եւ համաձայնութիւն մը գոյանայ երեք Մեծերուն միջեւ: Ինչպէս Պէվին, Պիտօ եւս անհրաժեշտ կը դանէ որ աճապարեն:

ՉԱՑՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ նախագահը մերժեց ստորագրել աշխատաւորական օրէնքը, որ սահմանափակումներ կը հաստատէ գործադուլի մասին: Երեսփ. ժողովը անտեսելով այս մերժումը, 83ի դէմ 331 ձայնով քուէարկեց զայն (55 ձայն աւելի 2/3ի մեծամասնութենէն):

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ դիւանագիտական յանձնախումբին խորհրդային անդամները առին քալեցին դադրանի նիստէ մը, առարկելով թէ յանձնախումբը ապօրէն ձեւակերպութեան մը կը հետեւի, միջազգային ոստիկանութեան կազմութեան համար:

ԻՐԱՆի կառավարութիւնը 25 միլիոն տոլարի վարկ մը ստացաւ Մ. Նահանգներէն, ամերիկեան զինուորական պիտոյքներ գնելու համար:

ԼԻՈՆի մէջ մեռած Հայը՝ Զուլֆայեան, նահապէտ գանգատած էր թէ չարաչար ծեծածենդիններ, խոստովանցնելու համար: Դատական իշխանութիւնը քննութիւն բացաւ: Բժիշկ մը վկայած է թէ զոհին մարմինը ծանր վէրքեր կրած է եւ ոտքերուն ներքանները արիւնած են:

ՊՐԻՒՍԵԼԻ չարժանկարի տօնին Ֆրանսական պատուիրակը ձերբակալուեցաւ սահմանադրութեան վրայ, իբրեւ մաքսանենգ:

40—50.000 ԳԵՐՄԱՆ ԲԱՆՈՒՈՐՆԵՐ գործադուլ յայտարարեցին Քէօլնի մէջ, բողոքելով տեսակի անբաւականութեան դէմ:

ՀՈՒՆԳԱՐԻՈՅ նախագահը, Զօլթան Թիլտի, իր հրաժարականը ներկայացուց առջի օր: Փարիզի, Պէռնի, Ուոշինկթընի, Վիէննայի եւ Փրակայի հունգարական դեսպանները հրաժարեցան: Ընդդիմադիր երեսփոխան մը, Վինքօ Նակի, յայտարարեց խորհրդարանին մէջ թէ Հունգարիոյ նոր վարչապետ պաշտօնի կոչուեցաւ խորհրդային համանատարին հրամանով:

ԱՆԳԼԻԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ առեւտրական բանակցութիւնները կր չարունակուին: Անգլիա մէկ միլիոն թոն ցորեն կը պահանջէ Մ. Միութենէն 1947ի հունուարէն: Եթէ ստանայ, 110 միլիոն տոլար խնայած պիտի ըլլայ:

ԻՐԱՆի դահլիճը հրաժարեցաւ: Իրաքի քիւրտ ցեղապետը, Մոլլա Մուսթաֆա Պարզանի, որ Իրան փախած էր, յաջողած է Մ. Միութիւն մտնել, բուռն կռիւներ մղելէ վերջը Ասրարատի սարալանջերուն վրայ:

ԵՐԿՈՒ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐ, 25 եւ 26 տարեկան, դպրատուներ Լիմոժի մէջ, սպանութիւն, դողութիւն եւ 30 յարձակումներ գործած ըլլալով դեր մանական դրամատան առեն: Անդրանիկը խնդրեց որ նախ զինքը դլխատեն, «ճամբայ բանալու համար»:

— Լիլի մէջ զնդակահարուեցան վեց մահապարտներ, որոնք բազմաթիւ մահապիտութիւններ եւ ոճիրներ գործած էին:

ՊԵԼՃԻՈՅ քննիչ յանձնաժողովը, որ կազմուած էր 11 ամիս առաջ, ստուգելու համար Լէոփոլ Թագաւորին գործունէութիւնը 1936էն 1944, երբ անձնատուր եղաւ Գերմաններուն, որեւէ մեղադրական փաստ չէ գտած անոր դէմ:

Մայիս 28ը կը տօնուի

ԿԱՐՏԱՆի ՄԷՋ կը տօնուի 29 Յունիս, կիրակի օր ժամը 3ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նիկոլ-Դուման ենթահոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդին եւ Ֆ. Կ. Խաչին, պատուոյ նախագահութեամբ կարտանի քաղաքապետ Պ. Victor Savineի:

Օշականի դրեղեանները

Կը տօնուի Վիէնի մէջ 27 Յունիսհոկտեմբեր իրիկուն:

Կը նախագահէ Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ: Մանրամասնութիւնները տեղին վրայ եւ յաջորդով:

ԼԻՈՆ, 28 Յունիս, շաբաթ երեկոյ:

ՏԷՍԻՆ, 29 Յունիս, կիրակի ցերեկէն վերջ:

Երկուքն ալ նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի:

Թատերական երեկոյթ

Նախաձեռնութեամբ Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ փարիզի եւ շրջաններու երիտասարդ ուժերու, Պանէլօ Քաչանի Նոր Սերունդի երգչախումբի եւ Ֆրանսական բնտիր նուագախումբի մը: 24 Յունիս երեք-չարթի երեկոյ ժամը 8.30ին, Իսիի Սինէմա Ալհամպրայի մէջ, Ave. Jean Jaurès: Կը ներկայացուի

Ղարաբաղի Մելիքները կամ Պրլ-Պուղի

Թատերերկութիւն չորս արարուածով:

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՓԱՐԻԶԻ 8ՐԴ ԽՈՒՄԲԸ

Իր տարեկան ցեբեկոյթը կուտայ ի նպաստ ճեմարանին, այս կիրակի ժամը 2ին, Սոսիէթէ Սաւաթի սրահին մէջ, 28 rue Serpente, métro Odéon կամ St. Michel:

ՀԱՑՆԻԻ ՀԱՑՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ դաշտագնացութիւնը այս կիրակի, Շավիլի անտառը, Պաղ աղբիւրի մօտ, առտուընէ մինչեւ երեկոյ: Ճաշը միասին բերել:

ՈՒՐՖԱՑԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻՆ ՏԱՐԵԴԱՐՁԸ

Վիէնի մէջ պիտի տօնուի Յունիս 29ին, կիրակի, դաշտահանդէսով մը, նախաձեռնութեամբ Հայ կամաւորներու եւ Մարտիկներու Միութեան: Կր հրաւիրուին չրջանի հայրենակիցները, մասնաւորապէս Ուրֆայի Հայր. Միութիւնը: Անոնք որ կը փափաքին իրենց յարդանքի բաժինը բերել, թող դիմեն, ամէնէն ուշը մինչեւ Յունիս 25, հետեւեալ հասցէին.— H. Ouzounian, 59 rue Lafayette, Vienne:

Յարգանքի մեծ ցոյց Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի 80 ամեակին առթիւ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. Վարչութեան կողմէ, 29 Յունիս, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, փարիզ Սալ տ'Իէնա, métro Iéna: Կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

Ատենաբանի կեանքն ու գործը կը փառաբանեն

ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ,
ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՒՆԻ,
ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ
ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

(Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. Վարչ. կողմէ)

Գեղարուեստական բաժինին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՒԱԳ-ԲԵԼԵԱՆ, ԷՄՄԱՆՈՒԻԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ եղբայրները: Մուտքը ազատ է

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. «Բաֆֆի» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

Տարօնի հիւրոսատարտը

Կը տօնուի Յուլիս 13ին, նախաձեռնութեամբ Տէսինի Տարօն Տուրուբերանի Հայր. Միութեան մասնաճիւղին: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Տ. Տ. Հ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Տէսինի մասնաճիւղը, իր ցաւակցութիւնները կր յայտնէ Պ. Երանոս Չէլոյեանի՝ իր կնոջ ողբացեալ ՏԻԿԻՆ ՄԱՐԻի դառնաղէտ մահուան առթիւ, ինչպէս եւ իր զաւակներուն եւ բարեկամներուն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Ընկեր Սարգիս Զոխակլեան (Վաւրանս) իր զաւակին՝ Եդուարդի ծննդեան առթիւ 500 ֆրանք կը նուիրէ Վաւրանի Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ին, 500 ֆրանք Հ. Ց. Դ. Վէթերաններու Ֆոնտին, 500 ֆրանք կապոյտ Խաչին, 500 ֆրանք ալ Ահարոնեան ակումբին: Շնորհակալութիւն բոլորին կողմէ:

ՀԱՄՈՎ ՀՈՏՈՎ ՃԱՇ
ԱՌԱՏ ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ
Մաքուր սպասարկութիւն
ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ
24, Rue St. Lazare, Paris (9)
ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐՆ ԱԼ ԲԱՑ Է:

Ծախու տուն

Փարիզի չրջակաները 150 մեթր պարտէզով տուն մր ծախու է: Երկու սենեակ, խոհանոց եւ տակը խանութ: Դիմել «Ցառաջ»ին Մ. սկզբնատառով:

SANCLÉ ZORAVOR

Brevété S. G. D. G. Deposé

ՀԱՆՃԱՐԵԼ ԴԻՒՑ ՄԸ Անդրանիկ Գարակէօզեանի

ՆՈՐ ԿՂՊԱՆՔ ՄԸ ԱՌԱՆՑ ԲԱՆԱԼԻՒ ՄԻԱԿ ՉԱՓԸ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ՄԷՋ, ԱՆՏԵՍԱՆԵԼԻ ԵՒ ԱՆԶԱՑՔ; ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՄԲ ԱՆԲԱՂԴԱՏԵԼԻ, ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ

Այս նորութեան ամէնէն հետաքրքրականը այն է որ, ամէն կղպանք ունի իր տարբեր թիւը եւ տեսանելի է մի միայն զայն գործածող անձին կողմէ:

Modèle C. 28 դրամատուներու, պահարաններու եւ չքեղ կարասիներու համար:

Modèle C. 45 բնակարանի եւ խանութի դուռներուն համար: Մեր ունեցած պատրաստներէն զատ կ'առնենք ամէն տեսակի ապսպրանքներ:

Արհեստանոցը բաց է ամէն օր ժամը 8—19,
26 Rue du Plateau, Issy les Moulineaux

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, 223, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋԱԴ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

8աք, 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆր., Արտաս. 10 ֆր.

Mardi 24 JUIN 1947 երեքշաբթի 24 ՅՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5067-Նոր շրջան թիւ 676 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՒԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 ՖՐ.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻՆՔՆՈՐՈՇՈՒՄ

Ո՛րքան խոր եւ սրընթաց վոխոխութիւններ՝ վերջին Աշխարհամարտէն ի վեր, ասիական եւ ափրիկեան ճակատներուն վրայ :

Հետզհետէ կը փոխուի երկու աշխարհամասերուն դիմագիծը : Կր ճարճատին, առնուազն կը թուլնան օտար աշխարհակալութեան օղակները :

Միլիոնաւոր բազմութիւններ, չատոնց արթնցած, այլեւս չեն համոզուիր անուչքերան, չոայլաբան հաւատասիքներէն : Կ'ուզեն տէր դառնալ իրենց ճակատագրին : Նոյնիսկ ասպարէզ կարդալով զինեալ ուժերու :

Այսպէս, Եգիպտոսը, որ պատերազմէն չատ առաջ ընդունիլ տուած էր իր անկախութիւնը, կը ճգնի օր առաջ Թօքափել բրիտանական տիրապետութեան վերջին հետքերը : Եւ այնքան յառաջ գացած է որ, Միացեալ Ազգերու միջամտութիւնը կը խնդրէ : Իր պահանջներէն մէկն ալ՝ Սուեզի կղզումը, որուն ուժգնօրէն կ'ընդդիմանայ Մեծն Բրիտանիա :

Սուրիա - Լիբանան արդէն ոտնակոխ իրենց անկախութեան առաջին տարեշրջը : Եւ այժմ կը կազմակերպուին տիրապետ, իրենց կռնակը տուած արաբական ծովուն որ կը ծփայ ալեհատան :

Կատարեալ երկունք՝ երկու երկիրներուն, ինչպէս ամբողջ արաբական աշխարհին մէջ :

Եօթը երկիրներ իրարու կապուած են ամրապինդ օղակներով, եւ չարունակ նոր մտահոգութիւններ կը պատճառեն երէկուան աշխարհակալներուն :

Մ.թ.ա. տեղեկատու դիւանը կր ծանուցանէ թէ ունեւոր գաղթականներու յանձնախումբ մը ուսումնասիրութիւններ կր կատարէ ձէդիրէի նահանգին մէջ, հողագործական գաղութ մը հաստելու համար տասը միլիոն սուրիական ոսկի դրամագլուխով : Երբ ծրագիրը գործադրուի, հոն պիտի փոխադրուին քաղաքներու աւելորդ բնակչութիւնները :

Իրաք, արդէն անկախ, կ'ուզէ ջնջել կարգ մը սահմանափակումներ, նոր դաշնագիր մը կնքելով իր երբեմնի հոգատարին՝ Մեծն Բրիտանիոյ հետ :

Պաղեստինը չատոնց քաոսի մը վերածուած է, կատարեալ փորձանք մը դառնալով բրիտանական կայսրութեան համար, որ ճարահատ Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան յանձնեց խնդիրը : Այստեղ ալ արաբական աշխարհն է որ կը ծառանայ օտար տիրապետութեան, նոյնիսկ միջամտութեան դէմ :

Հիւս. Ափրիկէի մէջ, կր ծաւալին եւ կը սաստկանան խլրտումները : Ինքնորոշման, անկախութեան մարտակոչը հետզհետէ աւելի բարձր կը հնչէ Ալժերիոյ, Մարոքի, Թունուզի, ինչպէս եւ Իտալիոյ նախկին գաղթավայրերուն մէջ : Հոչակաւոր աքսորականը, Ասլատ էլ Քէրիմ, դեռ առջի օր կր յայտարարէր Ֆրանսացի Թղթակցի մը.

— Եթէ պէտք ունիք իմ հողիս վրայ ապրելու (Մարոք), հրամեցէք, բայց մի՛ մոռնաք թէ տանտէրը ե՛ս եմ» :

Նախատեսելով գալիքը եւ յարդելով ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքը, Ֆրանսացիները արդէն իսկ միջոցներ ձեռք առած է, որոշ ինքնավարութիւն տալու համար :

Դեռ յիշէ՞նք Հնդկաչինը, Մատակասքարը, ուր արիւն կը հոսի ամիսներէ ի վեր :

Ու վերջապէս Հնդկաստանը, բրիտանական կայսրութեան թագին գոհարը, որ արդէն դատը շահած, պիտի վերածուի երկու առանձին պետութեանց, Հինտուստան (Հնդիկներ) եւ Փաքիստան (Իսլամներ) :

Իսկ Եւրոպայի մէջ, ո՛րքան երկիրներ կորհնցուցին իրենց ինքնորոշման իրաւունքը...

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԶԱՒԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Շատոնց փչրուած եւ մոռցուած Պաղտատի մէկ անկիւնը, մահն անդամ կ'իմանանք պատահաբար :

Փառասէր մը չէր արդէն, երբ հասաւ մինչեւ Պոլսոյ պատրիարքական աթոռը : Ընկճուած չէր, երբ աքսորի ճամբան ձեռք առաւ բաժնելով իր հօտին ճակատագիրը :

Պուկարիան եղաւ ապաստանարանը 1923ին : Այդ երթեմնի «Աւետաց աշխարհ»ն էր որ, թանկագին հնութեան մը պէս, կ'ընդունի իր արժէքաւոր հոգեղբայրը՝ Նիկոմիդիոյ Սաեփանոս արքեպիսկոպոսը :

Բաղդատութիւն մը չէ որ կը փորձեմ երկու այժանաւոր եկեղեցականներուն միջեւ, մէկը միւսէն այնքան տարբեր :

Մեր աքսորականի օրերուն, նոյնպէս Պուլկարիոյ մէջ կը տեսնէինք զիրենք յաճախ ու կը լսէինք մէկուն կամ միւսին մասին անեկդոտներ, որոնցմով առանձնապէս չատ հարուստ էր Սաեփանոս արք.ի հէքեաթունակ կեանքը :

Զաւէն պատրիարք հարսնիքի մը ներկայ էր 1923 Հոկտեմբերին, Սոֆիա : Փեսան խնդրած էր կրճատել արարողութիւնները : Նախկին պատրիարքը արտօնեց որ մաս մը բաներ չկարդայ պահակադիր քահանան :

Այս վերջինը, ճարպիկ իր չատ մը արհեստակիցներուն պէս, մէկ երրորդին վերածեր էր ամբողջքները, յապաւելով իր ալ «աւելորդ» համառօտները :

Զաւէն արք. որ յանկարծ հարսնեւոն կը մանէր, խորապէս վրդովուած, սաստեց քահանան : Եւ եթէ ներկաներուն բարեխօսութիւնը չըլլար, պիտի ստիպէր պահակողը որ ծայրէն սկսէր, այս անգամ լրիւ :

Տարիներէ ի վեր ձայնն ալ կորսնցուցած, հանդուցեալը կր լսէր միայն ձայնը չուրջը վաղցող իր ժողովուրդին ու սահմանէն անդին եռուն իր հայրենիքին :

Վերջին մխիթարութիւն մը պէտք է համարել իր թաղումը Երուսաղէմի մէջ, Դուրեանները քով :

ՍՕՍԻ

ԹՈՒԼՈՒԶի հայ գաղութը, հակառակ իր փոքրաթիւ ըլլալուն, ներդաշնի հանդանակութեան նուիրական գործին բերած է իր մասնակցութիւնը 70.250 ֆրանքով : Հանդանակութիւնը կը չարունակուի :

ՎԱՏԻԿԱՆ 15 օրուան մէջ երրորդ անգամն ըլլալով հանդիսաւոր կոչ մը կ'ուղղէ ժողովրդավար պետութեանց եւ Խ. Միութեան, որպէսզի իրար հասկնան եւ ապրին իրրեւ բարի դրացիներ, փըրկելու համար աշխարհի խաղաղութիւնը : Ինչպէս միւս երկու կոչերը, այս ալ հրատարակուած է Վատիկանի պաշտօնաթերթին՝ «Օսսէրվաթորէ Ռոմանո»ի մէջ : Թէեւ Պապը ինք չէ գրած այս խմբագրականները, բայց կը հաւաստեն թէ կարդացած եւ հաւանած է : Վերջին կոչով Պիոս ԺԲ. անհրաժեշտ կր դանէ որ փոխադարձ վստահութիւն հաստատուի Խ. Միութեան եւ արեւմտեան ժողովրդապետութեանց միջեւ, այլապէս անխուսափելի է Գ. Համաշխարհային պատերազմը : Ռուսաստանը զարկ տալով արբանեակ պետութեանց եւ Ամերիկան հիւլէական ռումբով եւ «չատ աւելի ահռելի, խորհրդաւոր զէնքերու» գործածութեամբ սպառնալով, պատերազմը ոչ թէ կը խափանեն, այլ կր փութացնեն :

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ հաւանեցաւ ժողով գումարել Ազգերու եւ Ֆրանսայի հետ, քննելու համար ամերիկեան օգնութեան ծրագիրը : Հաւանական է որ ժողովը գումարուի Փարիզի մէջ, յունիս 27ին :

ԻՏԱԼԻՈՑ նոր դահլիճ 43 ձայնի առաւելութեամբ վստահութիւն չահեցաւ չաբաթ օր, թէեւ համայնավարները կր չարունակեն պայքարը : Նոյն օրը ձերբակալուեցան չատ մր քաղաքացիներ, իրրեւ ֆաչական, Հռոմի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ : Զեռք անցան նաեւ պայթուցիկներ եւ գաղտնի բաժնեթուղթեր, որոնք դաւադիրներուն կողմէ կը ծախուէին դրամ ճարելու համար :

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆԻ անկախութիւնը ընդունուած ըլլալով, անգլիացի մեծ գործարանատէրներ հնդիկ դրամատէրներու կը ծախեն իրենց հաստատութիւնները :

ԴՈՐ ԵՒ ԱԽԵԼԻ ՍՈՒՐ ՏԱԳՆԱՊ

Եղմտական ծրագիրներր մերժուեցան

Ներմատիէէ կառավարութիւնը ծանր տագնապի մը մատնուած է նորէն : Ազգ. ժողովին եղմտական յանձնաժողովր չաբաթ օր քննելով դահլիճին եղմտական ծրագիրը, որուն ամփոփումը հաղորդած էինք արդէն, եղմտական նախարարին մեկնումէն քառորդ ժամ վերջը 13ի դէմ 15 ձայնով մերժեց զայն : Հինգ հոգի ձեռնպահ մնացին, իսկ 11 հոգի բացակայ էին : (Ցանձնաժողովը կը բաղկանայ 44 անդամներէ) :

Ամէնէն տարօրինակը այն է որ ձեռնպահներուն մէջ կան երկու անդամներ Ժողովրդական Շարժումէն (M. R. P.), երեք՝ արմատականներէն, մինչդեռ երկու կազմակերպութիւններն ալ կը մասնակցին կառավարութեան : Ցետոյ, դէմ քուէարկած են ոչ միայն համայնավարները, այլեւ ծայրագոյն աջը (P. R. L.) եւ անկախներ : Թեր քուէարկած են ընկերվարականները եւ քանի մը ժողովրդականներ :

Ցանձնաժողովը նախապէս կարդ մը փոփոխութիւններ կատարած էր, սակայն ծրագիրը ամբողջութեամբ քննելէ վերջ, մերժեց, այն առարկութեամբ թէ տնտեսական նոր քաղաքականութիւն մը չառաջարկեր, այլ զանազան միջոցներ կը թելադրէ, եղմտացոյցին բացը դոցելու համար :

Թերթերը կր գրեն թէ՝ հակառակ այս մերժումին, կառավարութիւնը կառչած կր մնայ իր ծրագրին : Ազգ. ժողովը երէկ զբաղեցաւ այս հարցով : Պ. Ռամատիէ անդամ մը եւս վստահութեան քուէ կր պահանջէ : Եթէ մերժեն, պիտի հրաժարի եւ այն առեն հարկ պիտի ըլլայ նոր դահլիճ մը կազմել.— եօթներորդը երեք տարուան մէջ : Ինդիրը այն է որ այս միջոցին ոչ մէկը կ'ուզէ ստանձնել Պ. Ռամատիէի ժառանգութիւնը : Եւ յետոյ, խորհրդարանը չուզեր նախարարական տագնապի մը անստուգութեան մատնել երկիրը, ճիշդ այն պահուն երբ զօր. Մարշըլի ծրագիրը կրնայ կարեւոր հետեւանքներ ունենալ միջազգային տեսակէտով :

Մինչ այս մինչ այն, գործադուլները իրարու կը յաջորդեն : Մարսէյլի մէջ ալ տպագրիչ բանուորները գործադուլ յայտարարեցին, որով քաղաքը առանց թերթի մնաց : Բարեբախտաբար չուտ վերջացաւ Փարիզի փոխադրութեանց բանուորներուն գործադուլը, այլապէս աւելի պիտի ծանրանար մայրաքաղաքին պարենաւորումը : Բայց կը վախցուի նոր խլրտումներէ, մանաւանդ որ Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը չամառօրէն կը պահանջէ ընդհանուր վերաքննութիւն աշխատավարձերու եւ թոշակներու : Եւ Ազգ. ժողովն ալ կ'ուզէ իմանալ կառավարութեան ընդհ. քաղաքականութիւնը, հիմա որ ձախողած կը համարուի Լէոն Պլումի քաղաքականութիւնը, իր իսկ խոստովանութեամբ : «Ցառաջիկային կր բացատրենք թէ ինչո՛ւ համար այսպէս եղաւ եւ կը ճշդենք պատասխանատուութիւնը » :

Ընկերվարական առաջնորդը իր հերթական խմբագրականին մէջ նորէն կր բացատրէ որ թէ աշխատավարձերը անփոփոխ չպահուին առեն մը, պիտի վերսկսի «անսանձ արշաւը օրավարձի եւ գիներու, արշաւ մը որուն հետեւանքը պիտի ըլլայ Ֆրանքին անկումը, հետեւաբար եւ նոր դրամի մը հաստատումը : Ուրիշ ելք չկայ» :

Բոլոր թերթերն ալ մտահոգութիւն կը յայտնեն կացութեան մասին : Եթէ վերջնապէս ձախողի Ռամատիէի տնտեսական քաղաքականութիւնը — անփոփոխ պահել աշխատավարձերը եւ կրճատել գիները — հետեւանքը պիտի ըլլայ թղթադրամի նոր աճում :

Վարչապետը առժամապէս ընդունած ըլլալով արտադրութեան պարգեւի դրութիւնը, ամէնքն ալ դործադուլ կրյայտարարեն, յաւելումպահանջելով, մինչդեռ դործատէրերու Ազգ. խորհուրդը դիտեր կուտայ թէ այդ պարգեւները քօղարկեալ յաւելումներ են եւ որեւէ առաւելութիւն չեն ներկայացներ աշխատաւորներուն համար : Իրենց կարծիքով, 1946 Հոկտեմբերի աշխատավարձերը 10—12 առ հարիւր աւելցած են, իսկ ճարտարադործական գիները նուազած են 8 առ հարիւր, վերջին վեց ամիսներու ընթացքին : Եթէ նոր յաւելումներ կատարուին, հետեւանքը պիտի ըլլայ թղթադրամի աճում :

Միւս կողմէ, չատ մը ճարտարադործութիւններ ազդայնացուած ըլլալով, երբ աշխատաւորները յաւելում կը ստանան, կառավարութիւնը անմիջապէս միջոցներ կը փնտռէ դրամ ճարելու համար, այսինքն նոր տուրքեր կր հաստատէ...

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՄԱՌԵՇԱԼ ՄԱՆՇԹԱՑՆ, ռուսական ճակատին դերման հրամանատարը, իր յիշատակները կը գրէ բրիտանական արդելարանի մը մէջ, ուր իրեն տրամադրած են սեղան մը, աթոռ մը եւ անթելի գրիչ մը : Արդէն դրած է 800 էջ : Մառէշալին կարծիքով, — ինչպէս կր վկայէ իր աներձագիրը — Հիթլէրի յաջողութեան մէկ պատճառն էր «Քրիստոնէութեան անկումը Գերմանիոյ մէջ : Միայն կրօնի եւ քրիստոնէութեան վերակենդանացումով կարելի է ապահովել աշխարհի խաղաղութիւնը» :

«Հիշո՞ւ եւ ի՛նչպէս ձեռագիրդ է հայ թուղթ»

Այս խորագիրն ունի պատմական մեծ արժէք մեր հայրենի հայ տպագրութեան սկզբնական շրջանի մասին։ Ահա թէ ինչ կը պատմէ Ծ. Ա. Ֆ. Ալէքսանդրեան։

Ծանօթ է, որ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգներում հայ գաղթականութեան մեծ մասը զբաղուած է ծխախոտի գործով։ Ծխախոտի գործարանների մեծ մասը գտնուում է Նիւ Եորք քաղաքում։ Այդ գործարանների մէջ աշխատում են հազարաւոր հայ բանուորներ։ Ամէն տարի Նիւ Եորքում տեղի է ունենում ծխախոտի ցուցահանդէս, որի ժամանակ ցուցադրւում են ծխախոտի տարբեր տեսակներ։ Ցուցահանդէսի ժամանակ ամէն տարի կազմակերպւում է ծխախոտի գործարանների միջեւ մրցում, թէ ո՞ր գործարանի ծխախոտն է լաւագոյնը։ Ամէն տարի ցուցահանդէսի ժամանակ ընտրւում է մի գործարան, որի ծխախոտը ճանաչւում է լաւագոյնը։ Այդ գործարանի տէրը ստանում է մրցանակ։

Անցեալ տարի ցուցահանդէսի ժամանակ մրցանակ ստացաւ Ռ. Ռ. Ռոթման անունով մի հրեայ։ Ռոթմանը ստացաւ մրցանակ, որովհետեւ նրա գործարանի ծխախոտը ճանաչուեց լաւագոյնը։ Ռոթմանը ստացաւ մրցանակ, որովհետեւ նրա գործարանի ծխախոտի տուփերի վրայ տպուած էր հայերէն գրութիւն։ Ռոթմանը ստացաւ մրցանակ, որովհետեւ նրա գործարանի ծխախոտի տուփերի վրայ տպուած էր հայերէն գրութիւն։ Ռոթմանը ստացաւ մրցանակ, որովհետեւ նրա գործարանի ծխախոտի տուփերի վրայ տպուած էր հայերէն գրութիւն։

բին համար պարզ է Դաշնակցութեան կատարած դործը՝ այս երկիրներուն մէջ :

Սակայն, մինչեւիկայ հարցում մը քիւրտ Ալէքէն, 1943ին, Պէյրութի պանդոկ Նորմանտիին մէջ յորդորած ճաշկերոյթի մը ընթացքին՝ այս նոյն պարոնը կը յայտարարէր ի միջի այլոց.

— Հայ ժողովուրդին մէջ գոյութիւն ունին միայն երկու հզօր կուսակցութիւններ. Հ.Ց.Դաշնակցութիւնն ու բոլշեւիկները.այս երկու հզօր ուժերը որ միանան, ոչ միայն կը ներկայացնեն բովանդակ հայ ժողովուրդը, այլեւ ամէն տեղ ձեռք կ'առնեն հայ ժողովուրդի ղեկավարութեան դործը : Մնացեալները զուրկ են արժէքէ...»:

Ահա այսպէ՛ս է բոլշեւիկը: 1943ին, Դաշնակցութիւնը «հզօր կուսակցութիւն» է, որուն հետ բոլշեւիկներու «միացում» մը կարելի է եւ բաղձալի: 1947ին, յեղյեղուկ հացկատակին դրչին տակ նոյն կուսակցութիւնը «դաւաճան» է ու «հայրենադաւ»...

Կը թեւադրենք հայանուն բոլշեւիկներուն, Դաշնակցութեան «հզօրութեան» պատմականը ը-նել Խալէտներուն. ըսել անոնց՝ որ 57 տարիէ ի վեր սուլթաններու, ցարերու, նախարարներու եւ գօրավարներու խոչոլը եղած է «սրբել Դաշնակցութիւնը երկրի երեսէն»: Աւելցնել նաեւ՝ որ այդ «չքախտմբին» երազը մնացած է անիրագործելի, եւ անոնցմէ չատերուն ատամները փչրուած են այդ ճամբուն վրայ, Դաշնակցութեան ժայռին առջեւ...

Դատարկապորտներուն դործը չէ « Դաշնակցութիւն քայքայել»:

(Արեւելք)

Առաջնակարգ երգչուհի մը

Թիֆլիսէն, 5 Յունիս, (Ցառաջ).—Ամբողջ եօթ տարի պատասահմանում մնալուց յետոյ, կրկին Թիֆլիսի վերադարձաւ իրանահայ հռչակաւոր երգչուհի (Մէցցօ սոփրանօ) Տիկին Սաթօ Փերի Աղաբաբեանը: Տիկինն իր ձայնը մշակել է Պերլինի, Մոսկուայի, Փարիզի ու Հռոմի երաժշտանոցներում: Իր երգերը սկսւտուակի վրայ են առնուել հռոմի իտալական, անդլ. եւ հարաւային ամերիկեան եւ Աթէնքի ձայնասփիւռի կայաններից : Մեծ դեր է ունեցել Իրանի օփերայի դարգացման մարդում եւ արժանացել է «Էշմի» ոսկէ չքանշանին (այդ կարգի ամենաբարձր չքանշանը): Վերջին եօթ տարիներում եղել է Սուրիա, Եգիպտոս, Պերլին, Լոզան եւ Հռոմ :

Բաղմալեզու երգչուհի է Տիկին Աղաբաբեանը: Հաւասար յաջողութեամբ ու հարազատութեամբ երգում է տասնեւչորս լեզուներով (հայերէն, պարսկերէն, ֆրանսերէն, իտալերէն, դերմաներէն, ռուսերէն, սպանիերէն, եւն.): Առոգանութիւնը չատ մաքուր է եւ այդ՝ հանդիսականներին ալ ի բերան թողնելու աստիճան :

Տիրապետում է երգի արուեստին: Իր իւրաքանչիւր կատարումը խորունկ արուեստի կնիքն է կրում: Կիրթ չարժումներն ու հարուստ դիմախաղերը համադրուելով մշակուած ձայնին, գծում են տուեալ երգի հարազատ պատկերը: Արուեստի կատարելութեան հասած երգի հետ յորդում են ապրումները, աւելի եւս տպաւորիչ դարձնելով կատրը :

Տիկին Աղաբաբեանն այն երգչուհիներից չէ, որոնք յայտագիրն սկսում են դայրացուցիչ անփութութեամբ եւ անտարբերութեամբ: Նա մօտենում է երգին այնպէս՝ ինչպէս քուրմը բագինին եւ կատարումը դարձնում մի սրբազան արարողութիւն, սկզբից մինչեւ վերջ ապրելով ու ապրեցնելով երդը, իր չուրթերին դամուած պահելով հանդիսականների լարուած ուշադրութիւնը :

Ընդհանրապէս վերցրած, մեր երգչուհիներն իրենց ձայնը մշակելուց յետոյ սպանում են երդի հայկականութիւնը, աղճատում առոգանութիւնը, աղաւաղում եղանակը եւ աղարտում ապրումները: Ունկնդիրն անմիջապէս նկատում է երաժշտական կրթութեան պակասը :

Եւ սակայն որքան հարազատութիւն ու ջեր – մութիւն, հայ երդի ի՛նչ բոյր ու թոյր Տիկին Սաթոյի երդերում :

Յատուկ յիշատակութեան արժանի է այն պարագան, որ պատասահման եղած եօթ տարիների ընթացքում, պատերազմի արհաւիրալից օրերին, ռումբերի տարափի տակ, Տիկին Աղաբաբեանը մեծ եռանդով չարունակել է մշակել իր ձայնը :

Զպիտի մոռանալ յիշատակելու նաեւ այն որ մինչ մեր միւս երգչուհիները (անհամեմատ փոքր ոյժեր) նախասիրութիւններ են յայտ բերում հանրային ձեռնարկներին մասնակցելու խնդրում, հազար ու մի «նազ ու թուղ», «չեմ ու չեմ», իսկ խօսք տալու պարագային էլ ձեռնարկից մէկ երկու օր մնացած «վերջնականապէս հրաժարւում» են իրենց մասնակցութիւնը բերելուց, Տիկին Աղաբաբեանը, պատիւ իրեն, ամենայն սիրով մասնակցում է հանրային բոլոր ձեռնարկներին: Մեծ ոյժ է եւ մեծապէս համեստ, ունի նման ձեռնարկներին օգտակար լինելու՝ ճշմարիտ արուեստագէտի բարձր գիտակցութիւնը :

Վասպուրականի հերոսամարտը

ՄԱՐՍԷՅԼ, 17 Յունիս (Ցառաջ).— Վասպուրականի Հերոսամարտին 32րդ տարեդարձը տօնուեցաւ Յունիս 15ին, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3էն մինչեւ կէս գիշեր :

Հակառակ հեղձուցիչ տաքին եւ խանձաեւումին, Mazenodի սրահին մէջ պարապ աթոռ չէր մնացած: Բեմին վրայ կ'երեւար միայն Խրիմեան Հայրիկի կենդանադիրը եւ անմշապէս վարը, խոշոր տառերով, Յարգանք Վասպուրականի Հերոսներուն :

Օրուան նախագահը , Պ. Վարդան Պահրիկեան կատարեց բացման խօսքը որուն էական մասերը կ'արժէ ամփոփել: «Շնորհիւ տասնեակ տարիներ յեղափոխական գործունէութեան, բոլոր կուսակցութիւններու եւ ժողովուրդին սկսպասիմացեալ ճակատին, համաժողովրդական զոհաբերութեան, Վասպուրականցին կրցաւ դիմադրել իր ուժերէն քանի մը տասնեակ անդամ աւելի զօրաւոր, հայկեր ձեվաւէթ պէյի կանոնաւոր բանակին, որուն միացած էր նաեւ արիւնարբու քիւրտ ու թուրք խուժանը: Մեր հերոսները երեսուն օր դիմեր ցերեկ անդադար կռուեցան մինչեւ որ վախուսի մատնեցին թշնամին եւ ազատեցին մօտ 250.000 ժողովուրդ: Վանի Հերոսամարտը ոչ միայն փառքն է Վասպուրականցիին, այլ եւ ամբողջ հայութեան, որովհետեւ մեր երիտասարդութիւնը դաստիարակուած էր տեղացի զործիչներէն զատ Պոլսէն եւ այլ զաւառներէն եկած զործիչներու չունչով, ու ժողովուրդը կրցաւ յաւերժացնել այդ անմահ հերոսներու յիշատակը Ապրիլեան Հերոսամարտի փառով» :

Պ. Նախագահը յայտարարեց նաեւ թէ Վասպուրականի Հայր. Միութիւնը կազմուած էչէզոք դետնի վրայ, նպատակն է օգտակար ըլլալ իրենց հայրենակիցներուն, մասնակից ազգային բարեգործական ձեռնարկներու, եւ մանաւանդ աջակից ըլլալ մեր հայրենիքի, Խ. Հայաստանի զարգացման: Իր զեկուցումէն յայտնուեցաւ որ իրենց պատրաստի դրամէն յատկացուած էր 70.000 ֆր. Ներդաղթի Ֆոնտին, իսկ «Միսմ»Վասպուրականցի մասնակցած էր հարիւր հազար ֆրանքով :Վասպուրականցիներու ընդհ. մասնակցութիւնը եղած է 350.000 ֆր. Ներդաղթին: «Օր մը երբ իրականայ հայ ժողովուրդի դաներու երազը, երբ ազատագրուին Թրքահայաստանի հողամասերը, միացուելով ներկայ Հայաստանին՝ առաջին հերթին Վասպուրականին պիտի ըլլայ զանդուածօրէն ներդաղթող իր հայրենական երկիրը — Վան ու Վասպուրական վերաշինելու եւ ծաղկեցնելու »:

Սէնթ Աննի Նոր Սերունդի Սիփան երգչախումբը, ղեկավարութեամբ Հ. Համբարձումեանի ղեղարուեստական բաժնի բացումը կատարեց « Մարսէյեզ»ով եւ «Ծաղկիր ազատ իմ հայրենիք»ով, ընկերակցութեամբ դաշնակի եւ ջութակի: Գեղարուեստական բաժինը չատ ճոխ էր եւ այլազան: Ո՞րը թողում, ո՞րը յիշեմ: Օր. Սէրէնկիւլեան՞ը, որ այդքան ղգացումով արտասանեց «Վասպուրական - Հայաստան» վերնագրով դեղեցիկ կտոր մը: Կարելի՞ է մոռնալ Ս. Չէօրէքճեանի եւ իր երեք պզտիկ աշակերտներու նուագածութիւնը՝ «Գնա տղաս ալ մի կենար», «Ես սիրում եմ բուռն թափով» դեղեցիկ կտորները: Նորութիւն մըն էր նաեւ Օր. Ա.Ճէմճեանի արտասանութիւնը՝ «Կէսը սուրբ է, կէսը հերոս, Վասպուրական իմ հայրենիք» , նոյնպէս Օր. Ալիս Զրբաչեանի «Եկեղեցի հայկական»ը՝ բնական եւ ազդու: Դաշնակի վրայ հայրենասուէչ կտորներ նուագեց ու երգեց Օր. Հացպերծեան եւ Օր. Ս. Զրբաչեան :

Կէս ժամ դադարէ վերջ սկսաւ նոր անակնկալներու չարքը :Ահա երկուորեակ պզտիկմանուկեան քոյրերը: Հազիւ հինդ տարեկան իրենց մատիկները արագօրէն կը խաղցնեն դաշնակի ստեղնաշարին վրայ: Մխիթար Գաբրիէլեան ծափեր կը խլէ իր արտասանութիւններով «Մեռան, չկորան» եւ Ց. Շիրազի քնքուշ բանաստեղծութիւնը՝ «Դարերըն ի վեր Մասիս » : Ցաջող էր նաեւ քոյր եղբայր Ժօզէֆին եւ Հրայր Պչկլարեաններու նուագածութիւնը: Օր. Ժօզէֆինը կրնայ յայտնի դաշնակահար մը ըլլալ եթէ յարատեւէ :

Օրուան բանախօսը, Ղեւոնդ Մելոյեան կը բացակայէր գործադուլներու պատճառաւ: Փոխանորդաբար խօսեցաւ Ազգին Մարտիրոսեան (Վանեցի) որ իրրեւ Վասպուրականցի դրուագներ պատմեց հերոսամարտէն: Նկարագրեց թէ ինչպէ՞ս կը կռուէր հայ մարտիկը չքնաղատուած սիրելիներու դիակներով, առանց յուսահատելու մինչեւ վերջին փամփուշտը, որովհետեւ իրենց նշանաբանն էր «Մահ կամ ազատութիւն»:Թէ՛ինչպէս հայ պատանիները, տեղատարափ գնդակներու մէջ սուրհանդակի պաշտօն կը կատարէին, թէ ինչպէս հայ կիներ իրենց պարտականութիւնը կր կատարէին եռանդով, իրրեւ հիւանդապահ, խոհարար, ռազմանիւթ փոխադրող եւ չատ անդամ կռուող հայ երիտասարդի կողքին, «Փափաքելի էր որ այս օրը տօնուէր Սեւանայ լիճի ափը, Արագածի սառոյցը, կամ Վարագի կատարներու վրայ, ու հո վստահ եմ որ պիտի դայ այն օրը քանի մեր ժողովուրդը նման տարեդարձներով հերոսներու ներշնչումը կը փոխանցէ սերունդէ սերունդ»:

Երկրորդ բանախօսն էր Պ. Կ. Փոլատեան՝ որ Վասպուրականի հերոսամարտը ստեղծող ոգին վերլուծելով, ընդգծեց ղեկավարներու պակասը , հայկական միւս նահանգներու մէջ, անդարմանելի հետեւանքներով: Ցորդորեց որ ծնողները նոր սերունդին պատմեն հերոսամարտներու մանրամասնութիւնները, որովհետեւ «Նոր հայրենիքները կը ստեղծուին նահատակ ոգիներու ներշնչումով եւ ողջերու աշխատանքով: Փառք ու պատիւ Վասպուրականի անմոռան հերոսներուն որոնք յաղթականի դրօշը պարզեցին Շամիրամի բերդին վրայ»:

Դեղարուեստական բաժինը վերջացաւ փոքրիկ արուեստագիտուհի Օր. Անիթա Սարգսեանի դասական եւ Օր. Քնարիկ Զօրպաճեանի հայկական մինուպարերով, որոնք ընդունուեցան խանդավառ ծափերով:

Նախագահը կարդաց նաեւ Քղիի Հայր. Միութեան մէկ ուղերձը, որուն մէջ կը չեշտէր թէ Սարտարապատի եւ Ղարաքիլիսէի կռիւները շատ րնդունակութիւններն էին Վասպուրականի հերոսամարտին որ յանդեցաւ Մայիս 28ի անկախութեան: Միութեան կողմէ չնորհակալութիւն յայտնուեցաւ՝ Դաշնակցական, Հնչակեան եւ Ռամկավար կուսակցութիւններու ներկայացուցիչներուն ,նոյնպէս ազդ. Վարչութեան եւ Բարեգործական միութիւններու ներկայացուցիչներուն որոնք անխտիր ներկայ էին հանդէսին :

Ժամը 9էն մինչեւ կէս գիշեր տեղի ունեցան եւրոպական պարեր, որոնք կր համեմուէին Վասպուրականի պարերով :— Պարթեւ

«ՄԱՅԻՍ 28»Ի ՏՈՐԵԴԱՐՁԸ

ԱՎԻՆԵՕՆ, 16 Յունիս (Ցառաջ).— Մենք ատօնեցինք Մայիս 28ի 29րդ տարեդարձը: Հ.Ց.Դ. «Մուրատ» խումբը կազմակերպած էր ընկերահամակրական դաշտային խնջոյք մը, որ տեղի ունեցաւ երէկ՝ կիրակի ամբողջ օրը, Սորկ գետակին եղերքը զովասուն սօսիներու ստուերին մէջ:

Մարսէյլի Շրջ.ին կոմիտէին կողմէ եկած էին երկու ընկերներ Ա. Արմաղանեան եւ Ա. Քէօսէեան ,որոնք ճառեր խօսեցան հայկական պետութեան հիմնադրութեան ու անոր համար մղուած հերոսամարտներուն մասին:

Երկու արտասանութիւններ ըրաւ ընկեր Մ., Ա. Ահարոնեանի «Մասիս»ը եւ ուրիշ կտոր մը: Ուրիշներ ալ երգեցին ու մինչեւ իրիկուն ուրախ, զուարթ օր մը անցուցինք դաշտին վրայ, ոգեկոչելով «Մայիս 28»ը կերտող դիւցուրներն ու զօրականները մեր —ողջ թէ նահատակ— քաջերի :

« Մուրատ » խումբի առաջին ձեռնարկն էր հրապարակային, պատերազմը լրանալէն ի վեր: Գանակով քիչ էինք՝ հազիւ երկու տասնեակ մը ընտանիքներ, սակայն ի՛նչ արժէք ունի քանակը, եթէ անոր մէջ կամք, ապրելու վճռական կամք , հաւատք չկայ:

Մայիսեան կռիւներուն ալ մենք, երեք անդամ քիչ եղած ենք թշնամիէն, բայց մեր վճռական կամքը պարտադրած ու յաղթած ենք ...:— Զ.

ԳԱՂՈՒԹԻ ԳԱՂՈՒԹ

ՊԼԵՑՐՈՒԹԻ հայ կաթոլիկ պատրիարքարանին մէջ Յուլիսին պիտի դումարուի հայ կաթոլիկ եկեղեցական մեծ Սինոդը, նախագահութեամբ Գրիգոր – Պետրոս ԺԵ· Աղաճանեան կաթողիկոսի (կարտինալ) եւ մասնակցութեամբ բոլոր թեմակալ առաջնորդներու: Մեծ Սինոդը որ կը դումարուի հինդ տարին անդամ մը, պատերազմի ընթացքին չէր դումարուած: Ժողովին մէջ պիտի քննուին եկեղեցական, կրօնական եւ ամուսնական հարցեր: Իսթանպուլի վիճակաւոր Քիրէճեան դերապայծառը եւս պիտի մասնակցի ժողովին ,յետոյ Հռոմ երթալով պիտի ներկայանայ Պապին: Թերթերը կը դրեն թէ կարտինալ Աղաճանեան Պոլիս պիտի այցելէ յառաջիկայ աշնան :

ԵՂԵՐԱԿԱՆ ԱՐԿԱԾԻ ՄԸ դոհ գացած են, Պոլսոյ մէջ, երկու Հայեր, Արաբկիրցի Ցարութիւն Տէմիրճեան եւ Աւետիս Թադէոսեան :

Անգլիոյ վարչապետն ալ կը մեղադրէ Թ. Միւթիւնը

Անգլիոյ արտաքին նախարարին վերջ, վար - չապետն ալ ճառ մը խօսելով, չեչոտակի մեղադրեց Թ. Միւնիխեանը, իբրեւ պատասխանատու արեւել- եան Եւրոպայի կարգ մը երկիրներուն մէջ հաս - տատուած կարգուսարքին,— «կեղծիք ժողովրդա- պետութեան»: Քանի մը հատուածներ.

— « Խօսքի ազատութիւնը, խղճի ազատու - թիւնը եւ անձնական ազատութիւնը անհատին ի- րաւունքն են, ըլլայ դրամատէր թէ բանուոր, պահպանողական, ազատական թէ ընկերվարա - կան: Երբ կր ժխտեն ընդդիմադիր ըլլալու իրա - ւունքը, երբ կը ստեղծեն թեկնածուներու միակ ցանկի հնարքը, ոչ ճշմարիտ ժողովրդապետու - թիւն կրնայ ըլլալ, ոչ ալ ճշմարիտ ազատութիւն»:

Ակնարկելով աշխատաւորական կուսակցու - թեան ըմբռնած անդամներուն որոնք միշտ կը պա - հանջեն աւելի սերտ յարաբերութիւններ հաստա - տել Թ. Միւթեանի հետ, Պ. Էթլի յայտարարեց.

— « Կը ցաւիմ ըսելու թէ այս երկրին մէջ կան մարդիկ, որոնք իրենք զիրենք ընկերվարական կը համարեն, եւ սակայն կարծես կ'արդարացնեն ձա- խակողմեան կառավարութեանց արարքները, մինչ իսկզոր կը բողոքեն, եթէ ճիշդ նոյն բաները կա- տարեն աջակողմեան կառավարութիւնները: Մեր տեսակէտն այն է թէ իւրաքանչիւր ժողովուրդ ի- րաւունք ունի ընտրելու իր կառավարութիւնը, պահպանողական, ազատական, ընկերվարական կամ համայնավար»:

Այս խօսքերէն 24 ժամ առաջ, Պ. Պէվինի գլխաւոր քննադատներէն երեսփոխան մը, Քրոսմըն, ճայնասփիւռ ճառով մը կը խոստովանէր թէ ստիպուած է վերաքննել իր տեսակէտները Թ. Միւթեան գործերու մասին: «Այժմ հետզհետէ աւելի պարզ կ'երեւայ թէ մեր կառավարութեան վարած քաղաքականութիւնը միակ բանաւոր ու - ղեղիծն է արեւմտեան Եւրոպայի համար»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

28½ ԺԱՄ ԱՆԸՆԴՀԱՏ ՆԻՍՏ դատարեց Մ. Նահանգներու ծերակոյտը, խափանելու համար նախագահ Թրումընի վեթօն՝ աշխատանքի նոր օ- րէնքի մասին որ կը սահմանափակէ գործադուլի իրաւունքը: Ամերիկեան մեթոտ մըն է այս,— ժա- մերով խօսիլ ամէն բանի մասին, մինչեւ որ երես- փոխանները կամ ծերակուտականները համոզուին կամ յոգնին եւ քունէ տան առաջարկուած բանաձե- ւին: Այս անգամ ալ ծերակուտական մը խօսեցաւ 7 ժամ, ուրիշ մը 8ուկէս ժամ, ինչ որ չէ տես- նուած 12 տարիէ ի վեր: Ստրճի գործարանները կը դիմուէին ատենախօսներուն առջեւ, որոնք յաջո - ղեցան Բշ. առտուան ժամը 2ին յետաձգել տալ նիստը, քունարկելու համար նոր օրէնքը: Նախա- գահ Թրումըն ճառով մը բացատրած էր թէ օրէն- քը վնասակար է թէ բանուորներուն եւ թէ երկրին համար, քանի որ կը կաշկանդէ աշխատաւորնե - րուն իրաւունքները:

ԻՐԱՆի նոր դահլիճը կազմուեցաւ դարձեալ վարչապետութեամբ Ղավամ Սալթանէի: Այս առ- թիւ բարձ պաշտօնատար մը յայտարարեց թէ վարչապետը հարկադրուած էր հեռացնել կարգ մը նախարարներ, որոնք ամբաստանուած էին կա- շառակերութեամբ եւ ուրիշ յանցանքներով: Նոր դահլիճին արտաքին նախարարն է Փարիզի դես- պանը, Պ. Սիփահպոտի: Երկու երեք նախարար - ներ ալ չրջանառութեան են Թէհրանի ամերիկեան վարժարանէն եւ ամերիկեան համալսարաններէ:

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ Ազգ. ժողովը յունիս 21ին քուէարկեց նոր սահմանադրութիւնը: Ընդդիմա - դիր երեսփոխանները արտաքսուած են, բայց 366 երեսփոխաններէն միայն 292ը ներկայ էին: Ժո - ղովին նախագահը, Վասիլ Քոլարով յայտարա - րեց թէ նոր սահմանադրութիւնը «ոչ խորհրդային է, ոչ ալ համայնավարական, այլ յառաջդիմա - կան»: Այս առթիւ մեղադրեց ընդդիմադիրները թէ դրպարտեցին Թ. Միւթիւնը, նոյնիսկ խոր - հրդարանին բեմէն: Եւ յայտարարեց առանց այլ- եւայլի.— «Պուլկարիան ազատ երկիր մըն է, ոչ մէկ դրամատիրական երկիր այնքան անկախ մա - մուլ ունի որքան մերինը: Մենք հպարտ ենք ա - տով»:

ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱԻ օգնական դնդապետ մը, Ալֆրէտ Պորտաժ, Փարիզի մաս - նաւոր ատեանին կողմէ: Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ օգնած է կէսթափոյին, հետապնդելու համար Հրեաներ եւ ազատ որմնադիրներ: Դատապարտ - եալը գլխաւոր դէմքերէն մէկն էր խումբ մը Փը - րանասցի տեղեկատուներու որոնք կազմակեր - պուած էին կէսթափոյի Ռուէի կեդրոնին կողմէ: Մահուան դատապարտուեցաւ նաեւ իր օգնական - ներէն մէկը, Ժան Փըթի, իսկ միւս 14 ամբաս - տանեալներէն չորսը դատապարտուեցան ցկեանս բանտարկութեան, 9ը 18 ամիսէն 20 տարուան, մէկն ալ անպարտ արձակուեցաւ:

ՓԱՐԻԶի ԲՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ 104.372 հոգի

Յարգանքի մեծ ցոյց Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆի 80 ամեակին առթիւ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. Վարչութեան կողմէ, 29 Յունիս, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Փարիզ Սալ տ'Իէնա, métro Iéna: կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

խօսք պիտի առնեն՝

ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ,
ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ,
ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ
ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

(Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. Վարչ. կողմէ)

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱ - ՔԵԼԵԱՆ, ԷՄՄԱՆՈՒԻԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ՄՈՒՐԱՏ- ԵԱՆ եղբայրները: Մուտքը ազատ է

Մայիս 28ը կը տօնուի

ԿԱՐՏԱՆի ՄԷՋ կը տօնուի 29 Յունիս, կիրակի օր ժամը 3ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նիկոլ- Դուման ենթակոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդին եւ Ֆ. Կ. Խաչին, պատուոյ նա - խագահութեամբ կարտանի քաղաքապետ Պ. Victor Savineի:

Հայ. Աւետ. Սկաուտիզմ

Իր Միութեան ժողովներուն առթիւ, որ տեղի կ'ունենայ 23—26 Յունիս Փարիզի մէջ, ներկայու- թեամբ բոլոր սկաուտներու հովիւ եւ պատուի - րակներուն, սիրով կը հրաւիրէ ձեզ ԱՒԵՏԱՐԱՆ - ՁԱԿԱՆ ԲԱՅԱՒԻԿ ԺՈՂՈՎԻ, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին: Հոգեւոր երգեցողու - թիւն, հոգեշունչ քարոզներ: Կը խօսին Հայ եւ հայասէր Զուիցերիացի վերապատուելիները, Լիւքսանպուրկի Աւետ. եկեղեցիին մէջ, 58, rue Madame, métro St. Sulpice կամ Notre Dame des Champs:

ՀՈԳԵՀԱՆԴԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Կ. Յակոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց եղբօր,աներորդւոյն եւ մօր- եղբօր՝ տղրացեալ ՊՕՂՈՍ ԱՃԷՄԵԱՆի (Տիգրանա- կերտցի) մահուան առաջին տարելիցին առթիւ, յետ պատարագի հոգեհանդստեան պաշտօն պիտի կատարուի, կիրակի 29 Յունիս, Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon: կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

Այս առթիւ կը նուիրեն 2000 ֆրանք ֆրանսա - հայ կապոյտ Խաչի Փարիզի դարմանատան, 2000 ֆրանք ալ Փարիզի Տիգրանակերտի եւ չրջանի Հայր. Միութեան օրբերուն:

ՀԱՑ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԿԵԴ.Ի ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ ԴԻՒԱՆԸ

Հայ Տնտեսական Կեդրոնը բացած է տեղեկա- տու սպասարկութիւն մը, իր գրասենեակին մէջ, 7, rue de Phalsbourg, Paris (17):

Արձանագրութեանց եւ ընդհանուր տեղեկու - թիւններու համար, դիմել՝ ընդհ. քարտուղար Պ. Հրանտ Թորոսեանի, որ այցելուները կ'ընդունի ա- մէն Շորեքշաբթի, ժամը 9էն 12:

Դատական գործերու եւ տուրքերու վերաբեր- եալ խնդիրներու համար ալ, փափաքողները կըր- նան օգտուիլ Պ. Դէորդ Փարմագի մասնագիտու - թենէն, ամէն Շորեքշաբթի, ժամը 18.30էն մինչեւ 20.30, դիմելով վերոյիշեալ հասցէին: Բոլոր տե - ղեկութիւնները կը տրուին ձրի:

ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւ - ղը չնորհակալութեամբ ստացած է Մայիս 28ի հանդիսին հազար ֆրանք թառիսա Գարեգինէ, ինչպէս նաեւ 2020 ֆրանք հաւաքուած անոր նուա- գէն վերջ, «Այ Շապաչի» առթիւ: Մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է նաեւ բարեսէր տիկինէ մը հազար ֆրանք:

ԸՆԿ. ՄԱՌԻ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆ
ԸՆԿ. ԱՆԴՐԱՆԻԿ ՏԼԼԱՆԵԱՆ
Նշանուած
(Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդէն)
Մոթրէյլ 1 Յունիս, 1947

Օշականի յոբելեանը

Կը տօնուի Վիէնի մէջ 27 Յունիս-Յուլիսի իրիկուն: Կը նախագահէ Պ. Ա. ՉՕՊԱՆԵԱՆ: Մանրամաս- նութիւնները տեղին վրայ եւ յայտնի: Լիոն, 28 Յունիս, չաբաթ երեկոյ: Տիժին, 29 Յունիս, կիրակի ցերեկէն վերջ: Երկուքն ալ նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕ- ՊԱՆԵԱՆի:

Թատերական ներկայութիւն

Նախաձեռնութեամբ Իսիի Հ. Ց. Դ. Նոր Սե- րունդի մասնաճիւղին, մասնակցութեամբ Փարի - զի եւ շրջաններու երիտասարդ ուժերու, Պանեէօ Քաշանի Նոր Սերունդի երգչախումբի եւ Ֆրանսա- կան բնտիր նուագախումբի մը: 24 Յունիս երեք - չաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, Իսիի Սինէմա Ալ - համպրային մէջ, Ave. Jean Jaurès: կը ներկայացուի

Վարագաւոր Մելիմները կամ Պլյ - Պուդի

Թատերերկութիւն չորս արարուածով:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. «Րաֆֆի» խումբի ժողովը այս չո- րեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատե- ղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Վալպարէյզի «Արամ» խումբին հերթական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ներ - կայացուցչական ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 5.30ին Café Noailles: (Սոյն ժողովը յե- տաձգուած էր հանրակառքերուն գործադուլին պատճառով):

ՀԱՑ ՆԱՒԿԻՆ Ռազմիկներու Միութեան ընդհ. ժողովը՝ Յունիս 29, կիրակի, ժամը 14ին, Sociétés Savantesի D սրահին մէջ, 28 rue Serpente, Paris (6): Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է: — (Վարչութիւն)

Ուշադրութիւն հասցէի փոփոխութեան

Ֆր. Կ. Խաչի Սկվրանի մասնաճիւղի Թատե - րասրահանդէսը որ պիտի կատարուէր Լիվրի - Կարկանի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 29ին, կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30էն 12, Salle Massis, 87 Ave. de Livry, Sevran, նորակառոյց սրահին մէջ: կը ներկայացուի Սիպիլի «ՀԱՅՐԸ», նաեւ խնամ ծիծաղաշարժ զա- ւեշտ մը եւ անակնկալներ, ճոխ պուֆէ: Մուտքը 50 ֆրանք:

Հաղորդակցութեան միջոցները.— Eglise Pan - tinէն առնել 147 թիւ օթօպուս, իջնել terminus եւ կամ Gare du Nordէն երկաթուղի ժամը 12 եւ 14.10, իջնել Սկվռան:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Սարդիս եւ Ժապ Մարութ- թեան եղբայրները կը փնտռեն իրենց ազգական - ներէն Յարբերդցի Գրիգոր Մարութեան, ձօն ձէ- ֆէրեան, Ստեփան Քէլէկեան, որոնք կը գտնուին Գալիֆորնիա եւ Թրօ Նիւ Եորք: Հասցէն գիտցող- ներէն կը խնդրուի իմացնել հետեւեալ հասցէին՝ Սարդիս Կարապետ Մարութեան, 21 rue Petite Ro- quibarbe, Carme- Marseille: Ամերիկահայ թերթերէն կը խնդրուի արտատպել:

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ.— Աթէնքէն Միսաք Մոմճեան, Էսկիշէհիրցի, կը փնտռէ իր հայրենակիցը, Ի. Մովսէսեանը եւ Փեսան ու աղջիկը, Յարութիւն, Հայկանուշ Այտընճեան, որոնք դեռ մօտերս կա - նոնաւորապէս կը թղթակցէին Մարսէյլէն եւ ո- րոնց հասցէները կորսնցուցած է: Իմացնել «Ցա- ռաջ»ի:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր պէտքերու համար դիմեցէք Յ. Գ. Փա- փազեան վաճառատունը, 223, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղոր- դակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Ֆար. 1000, 6ամս. 500, եռամս. 300, ֆի., Ամերաս. 10 Տոլ.

Mercredi 25 JUIN 1947 Չորեքշաբթի 25 ՅՈՒՆԻՍ

Ամ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5068.-ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ թիւ 677 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՉՐՈՑՑ ԱՆՑՈՐԴԻ ՄԸ ՀԵՏ

— Որ եւ է նորութի՞ւն ներդաղթի մասին, դոնէ մեր դաղութին համար :

— Ոչ մէկ վաւերական տեղեկութիւն, առ այժմ : Գիտենք, միայն, որ հրահանգուած է առաջին կարաւանի անդամներուն, որպէսզի պատրաստ ըլլան : Շատեր բեռ կապած են արդէն :

— Ո՞ր քաղաքէն ճամբայ պիտի հլլեն առաջին խաբաւանները, Փարիզէն, Մարսէյլէ՞ն թէ...

— Ներդաղթի կեդր. Կոմիտէն է որ պիտի որոշէ այդ մանրամասնութիւնները : Թերեւս ալ ճշդած է :

— Ինչո՞ւ պաշտօնական դեկոյցներ չեն հրատարակեր, երկար առենէ ի վեր :

— Թերեւս նոր հրահանգներու կամ լիազօրագրերու ժամանումին կը սպասեն :

— Կը կարծէ՞ք թէ կարելի պիտի ըլլայ ամբողջապէս փոխադրել Ֆրանսայի համար սահմանուած բաժինը, 7000 հոգի, մինչեւ տարեվերջ :

— Հարցուցէք «ձեռնհաս իշխանութեան» : Հրատարակուած տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ առաջին առթիւ պիտի փոխադրուին Ցուգոսլաւիան եւ Սուրիա - Լիբանանի, հաւանարար եւ Եդիպտոսի կարաւանները : Այդ շրջաններուն համար նշանակուած լիազօրները արդէն հասած ըլլալով, դործի ձեռնարկած են :

— Իրանի մասին ալ կը խօսէին :

— Այո, մանաւանդ որ, ինչպէս կը հաղորդէր Երեւանի Ներդաղթի Կոմիտէին նախագահը, «ի նկատի ունենալով Ցուգոսլաւիան եւ Իրանի հայութեան վերին աստիճանի ծանր կացութիւնը, այս տարի խոշոր չափով աւելցուած է այդ երկիրներէն ներդաղթողներու քանակը» :

— Նոյնքան ծանր վիճակ մը չե՞ն ներկայացներ Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ դաղութները, թէ տնտեսական եւ թէ քաղաքական տեսակէտով :

— Այդ երկու երկիրներուն կարդուսարքը չատ ալ տարբերութիւն չունի խորհրդային վարչակարգէն, հետեւաբար կը համարուի «համեմատաբար աւելի բարւոք», ինչպէս կը յայտարարէր նոյն նախագահը, Ապրիլ 3 թուակիր նամակով : Մնաց որ, անհրաժեշտ է նախ բնակութեան յարմարութիւններ ստեղծել : Կառավարութիւնը կը խորհի նոյնիսկ պատրաստ, արդէն չինուած տուներ գնել, ինչ որ մեծ դումարներու կը կարօտի :

— Ներդաղթի հանդանակութիւնը այս տարի ալ պիտի չարունակուի, մէկ միլիոն տոլար եւս հաւաքելու համար :

— Այո, բայց ամէն տեղ ալ հանդանակութիւնները երկար ժամանակի կը կարօտին : Տարուան կէսը անցած է արդէն, իսկ երկրորդ մէկ միլիոնին կէսն անդամ չէ հաւաքուած տակաւին :

— Հարկաւ արտակարգ միջոցներ կը խորհին :

— Երանի՛ թէ : Ներդաղթը ամէն բանէ առաջ պետական դործ է : Արտասահմանի մէջ անհաչուելի հարստութիւններ կան, բայց որո՞ւ ձեռքն է դէպի երկիր հոսեցնել զանոնք...

— Եթէ միայն Կարսն ու Արտահանը կցուած ըլլային, թերեւս աւելի յայն կը բացուէին պահեստի դանձարանները :

— Մարդիկ այլեւս չեն խօսիր այդ մասին : Գաղտնիքներ կան որոնց կարելի չէ թափանցել : Մնդիրը ջլամարտէ, ճառերէ, հրապարակային ժողովներէ, յուշագիրներէ, կաթոդիկոսական մաղթանքներէ անդին չանցաւ : Միամիտներ են անոնք որ կը կարծեն թէ կարելի է Հայկ. Դատը լուծել պարզապէս ուժ տալով ներդաղթին : Այսինքն առանց ընդարձակելու հողերը, դոնէ վերահաստատելով 1914ի սահմանները :

— Ամէն պարագայի մէջ, որքան չատ մարդ վերադառնայ, այնքան օգտակար է :

— Չենք վիճիր, խնդիրը չատ աւելի բարդ է քան կ'երեւայ : Ճարտարագիտական, տնտեսական բոլոր միջոցներն ալ փորձելով, մարդիկ վերջապէս տեղ մը պիտի կենան : 1922ին ալ, Ձեռնվարի մէջ, Զիլէրիններ կը փորձէին հայկական հարցը լուծել տնտեսական գետնի վրայ : Եւ մնացինք տարադիր, այդ օրէն ի վեր :

— Հարկաւ բան մը պիտեն որ ձայն չեն հաներ : Մոսկուան օր մը կը բանայ դաղտնիքը :

— Սպասենք եւ յուսանք : Հարցը այն է որ Հայաստանի Նոր Նախարարութեան մէջ բաց կը մնան թէ արտաքին եւ թէ ազդ. պաշտպանութեան նախարարութիւնները,— երկուքն ալ Նոր Հաստատած :

Շ.

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ԵԿՈՂՆԵՐ ՈՒ ԴԱՅՈՂՆԵՐ

Ամէն օր նոր հիւր մը, նոր դէմք մը : Ոչ միայն Արեւմուտքէն, այլ, մանաւանդ Արեւելքէն :

Մրցանիշը կը չահին անշուշտ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մեր Հայրենակիցները որոնց աչքերը լոյսի կարօտով սեւեռած են միշտ Փարիզի, մտքի եւ արուեստի այս լուսաշող վառարանին :

Ի՛նչ կաղդուրիչ է մեզի համար տեսնել մանաւանդ երիտասարդութիւն մը սորվելու ծարաւով առջորուն որ կը դիմէ դիւութեան աղբիւրին, հազար զոհողութիւններու եւ զրկանքներու հեռանկարով մը իր առջեւ :

Ֆրանսան եթէ հայ դաղութներու թադուհին ալ չէ, իշխանուհին է պերճաչուք եւ ծերծերուն, որ հաղիւ կը բաւեհաճի «բարի եկաք» մը ըսել իր հիւրերուն :

Անոնց հոգին ջերմ է տակաւին Արեւելքի տաքուկ շունչով : Եթէ դիտնանք պահել այդ ջերմութիւնը եւ գաղութին համբաւը չվտանգենք մեր անտարբեր ու սառն ընդունելութեամբ, բան մըն է դարձեալ :

Եկողները կր հետաքրքրուին մասնաւորաբար մեր երիտասարդ սերունդով :

— Կ'ուզէ՞ք խօսիլ իրենց այս հինդշաբթի, կ'առաջարկուի մէկուն, որ Ամերիկայէն ձայն կուտայ :

— Ա՜խ, ո՛չ, հայերէնս չատ ուժով չէ, բայց կ'ուզեմ տեսնել դիրենք, տեսնել անպայման ու իրենց կորովէն, ինքնաւստահ ու վճռական հաւատքէն բան մը տանիլ հետս :

Երկրորդ այցելուներու թափորը Պոլսէն է : Շատեր դործով, մաս մըն ալ իրենց աղգականները տեսնելու փափաքով կարած են ծովը :

Այս անդամ մենք ենք որ կարօտով կը շրջապատենք դիրենք, կարօտ մեր անցեալի յիշատակներուն, կարօտ մեր ազդային ու մշակութային այն բեղուն կեանքին որ էր երբեմն յատկանիշն էր Պոլսոյ :

— Ինչ վիճակի մէջ են կեդրոնականը, Ազդ. Հիւանդանոցը, Պատրիարքարանը, Խասեանր ու Մայր եկեղեցին : Հապա ազդ. կալուածնե՞րը : Ի՞նչ ու սա տզեղ պայքարը Պոլսոյ մամուլին մէջ : Ի՞նչ կը բանի այդ պատր. տեղապահ կոչուած փորձանքը ...

Հաղարումէկ հարցումներ ողջերու ու մեռածներու մասին ալ, միշտ այն յոյսր սիրտերու խորր թէ արդեօք բան մը ո՞ղջ մնացած է տակաւին մեր հին Պոլիսէն :

ՍՕՍԻ

Գործադուլը կը շարունակուի

Սէթրօէնի 15.000 բանուորները գործադուլ յայտարարեցին, միեւնոյն առեն դրաւելով հաստատութիւնը : Այս բանուորներէն քանի մը հարիւր հոդի միանալով Ռընոյի բանուորներուն, մաս նակցած էին Ազդ. Ժողովին առջեւ սարքուած ցոյցին :— Դրամատուներու գործադուլն ալ չէ վերջացած :

Մարսէյլի տպագրական բանուորներու գործադուլը կը շարունակուէր մինչեւ Բ. օր :

Փարիզի Ֆէլիքս Փոթէն վաճառատան բանուորներն ու պաշտօնեանները երէկ դադրեցուցին իրենց աշխատանքները : Կը պահանջեն ժամական նուազադոյն 32 Ֆրանք 50, արտադրութեան պարգեւ, ամսական 2000 Ֆր. պարդեւ եւն. :

Հիւսիսային շրջանին մէջ, (փա տը Քալէ եւն.) 12—15.000 հանքադործներ գործադուլ յայտարարեցին :

Եթէ հանքադործներու գործադուլը ծաւալի, 200.000 բանուորներ աշխատանքր պիտի դադրեցնեն ածխահանքերուն մէջ որոնք ազդայնացուած են :

Պետական պաշտօնեաներու միութիւնը որոշեց անյապաղ ռնկնդրութիւն խնդրել վարչապետէն, իմանալու համար կառավարութեան որոշումը յուն 7ին ներկայացուած պահանջներու մասին : Եթէ գոհացում չտանան, գործադուլ պիտի յայտարարեն :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ մէջ կր յուսան հացի բաժնեչափը ջնջել մօտերս, չնորհիւ նոր հունձքին որ չատ յաջող կը համարուի :

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ԲՈՒԽՈՒՐԿԵՑ ԵԼՄՏԱԿԱՆ ԾՐԱԳԻՐԸ

15.000 բանուորներու ցոյցը խորհրդարանին առջեւ

Ռամատիէի դահլիճը յաջողեցաւ քուէարկել տալ իր ելմտական ծրագիրը, հակառակ բուռն ընդդիմութեանց եւ Ազդ. Ժողովին առջեւ սարքուած բանուորական ցոյցերու :

Ազդ. Ժողովին ելմտական յանձնախումբը, որ չաբաթ օր 13ի դէմ 15 ձայնով մերժած էր կառավարութեան առաջարկները, երկուշաբթի նորէն կարդաց զանոնք եւ այս անդամ վաւերացուց 18ի դէմ 22 ձայնով : Զորս անդամներ ձեռնպահ մնացին : Այս քուէարկութեամբ ճամբան հարթուած էր Ազդ. Ժողովին համար, ուր Պ. Ռամատիէ երկար ճառով մը բացատրեց կացութեան ծանրութիւնը : Ահաւասիկ իր յայտարարութեանց հիմնական մասերը .

— « Կառավարութիւնը պարտականութիւն կը համարի պահանջել ծրագրին անյապաղ քուէարկումը : Պետական դանձը ստիպողական պէտքեր ունի : Մենք չենք կրնար, չենք ուղեր նոր կանխավճար մը պահանջել Պանք տը Ֆրանսէն, որեւէ դնով պէտք չէ որ պահանջենք, առանց փոխարժէքը ապահովելու խնայողութիւններով կամ նոր աղբիւրներով : Այդ պարագային հետեւանքը պիտի ըլլայ թղթադրամի աճում : (Ցառաչ.— Թղթադրամի՞ աճում) : Մենք այստեղ եկած ենք պայքարելու համար թղթաճումին դէմ : Ա՛յդ է մեր կառավարութեան գոյութեան իրաւունքը : Տապալեցէք մեզ, եթէ կ'ուղէք : Բայց մեղմէ մի պահանջէք քաղաքականութիւն մը որ ադէտի պիտի առաջնորդէ Ֆրանսան : Լէոն Պլում դեկտեմբեր 31ին բացուած քաղաքականութեամբ երկիրը կասեցուց այդ գահավիժին վրայ»

Բացատրելէ վերջ թէ ներքին փոխառութիւնները մասամբ միայն յաջողեցան, թէ արտադրութիւնը յուսացուած չափով չաճեցաւ, վարչապետը չարունակեց .

— « Մեր արտաքին հաշիւներն ալ բաց ունին : Կարելի չէ վարկեր ստանալ արտասահմանէն առանց նախապէս երաշխաւորելու ներքին վարկը, մանաւանդ այն պահուն երբ կը սկսին եւրոպական խօսակցութիւնները Փարիզի մէջ : Ահաւասիկ, պարոններ, այն խնդիրները որ մեր առջեւ կը դնուին յուլիս 1ի պայմանաժամուն եւ որ կը պահանջեն ճշդումը մեր տնտեսական քաղաքականութեան :

« ... Մեր առաջարկած միջոցները կրնան դաժան երեւալ, սակայն բացարձակապէս անհրաժեշտ են, որպէսզի ընտանիքները նիւթական անձկութեան չմատնուին եւ թղթաճումը չտիրապետէ դիներուն վրայ : Շատ մը չահեր որոնք թերեւս բոլորն ալ անտեսական չեն, միացած են, Ֆրանսան մատնելու համար թղթադրամի աճումի մը որուն քով պիտի նսեմանայ ինչ որ տեսած ենք անցեալին մէջ : Կառավարութիւնը պիտի պայքարի այս հոսանքին դէմ :

«Աչխատավարձի համար, ըրինք, պիտի ընենք ինչ որ անհրաժեշտ է : Մենք իրաւունք չունինք ուրիշ բան ընելու : Մենք միջոցներ ձեռք առինք աւելի ճիշդ՝ հանգրուան մը կտրեցինք, որովհետեւ ինչ որ օրէնքը նախատեսած է, կարելի չէ տակաւին : Շահադէտները կը փորձեն օգտուիլ բանուորական անհամբերութիւններէն : Մենք տեղի պիտի չտանք : Ֆրանսան կր գտնուի վճռական շրջանի մը առջեւ : Որ եւ է վարանում, անստուգութիւն բաւական է անդունդն ի վար գլորելու զայն : Պանք տը Ֆրանսէն կանխավճարներ առանց դրաւականի, յապաղում որոշման մէջ, — եւ ամէն բան պիտի քանդուի, չքաւորները եւ աչխատաւորները պիտի մատնուին թշուառութեան » :

Վարչապետր այս առթիւ տեղեկութիւններ հաղորդեց նաեւ պարենաւորման մասին եւ յայտարարեց թէ կառավարութիւնը միջոցներ ձեռք պիտի առնէ, փոխարինելու համար հացի, կաթի նպաստներուն ծնդումը եւ կառախումբերու դինեռունին յաւելումը (բարձրացում ընտանեկան նպաստներու եւայլն) :

Իրրեւ եզրակացութիւն, Պ. Ռամատիէ ազդարարեց.— «Եթէ մեր ծրագիրը մերժուի, կառավարութիւնը պիտի հարկադրուի վստահութեան քուէ պահանջել, մերժելով ամէն պատասխանատուութիւն 48 ժամուան մէջ » :

ԲԱՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ՑՈՑՑԵՐը

Ինչպէս կը բացատրեն կարդ մը թերթեր, եռեք Մեծերու նոր Ժողովը Փարիզի մէջ եւ Ազդ. Ժողովին առջեւ սարքուած բանուորական ցոյցերը պատճառ եղան որ չատ մը ընդդիմադիր երեսփոխաններ փոխեն իրենց կարծիքը եւ քուէարկեն կառավարութեան ծրագիրը :

Երբ Ժողովը բացուեցաւ, խումբ խումբ ցուցարարներ կը հասնէին խորհրդարանին առջեւ : Ամմատական երեսփոխան մը, Պ. Մորիս Վիօլէթ ուժգնօրէն բողոքեց թէ այս բանուորները յատկապէս քաղաք բերուած են, ճնշելու համար Ազդ.

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՆՀԵՏԱՁՈՂ ԴԷՄՔԵՐ

ՋԱԻԷՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Երկու ամիս առաջ իրմէ ազացուած իր վերջին նամակը յուսահատ տողեր ունէր իր մէջ ու կը դիմէր որ կարելի էր մօտալուտ նկատել իր վախճանը: Երուսաղէմէն հասած մանուկ նամակէ մը ամենախոր վիշտով տեղեկացայ որ Զաւէն Սրբազան Յունիս 4ին կամ հինգին վախճանած է Պաղտատի իր բնակարանին մէջ ու մարմինը յունիս 7ի շաբաթ օրը Երուսաղէմ փոխադրուելով, յաջորդ օրը՝ կիրակի թաղումը կատարուած է պատրիարքական չուքով:

Արմաշու դպրեվանքի անդրանիկ հունձքին այս վերջին մնացորդը մեր ժամանակակից հայ եկեղեցականութեան ամէնէն յայտնի դէմքերէն մէկն էր եւ կ. Պոլսոյ պատրիարքութեան համեմատաբար իր կարճատեւ երկու շրջանները գինքը դարձուցին ժողովրդական ծանօթ դէմք մը, առանց պահ մը հաչուելու նոյնիսկ կարնոյ, Վանի եւ Տիկրանակերտի առաջնորդութեամց իր բեղուն չրջանները՝ որոնք գինքը դիւրութեամբ եւ նմանապէս իրաւամբ բարձրացուցին այդ բարձր պաշտօնին: Աւելի քան քսան երկար տարիներ, հանդուցեալը արեւելեան հայաշատ նահանգներու մէջ եւ դժուարագոյն ժամանակներուն, հաւատարմօրէն վարած էր առաջնորդական յաջորդական պաշտօններ եւ Արմաչի մէջ նոր Սիւնեաց դպրեվանքի մը երկու մեծ վարդապետները արդար հը-պարտութեամբ կը դիտէին իրենց յոգնաջան տքնութիւններուն լիաուռ արդիւնքը՝ որուն ծառայասէր ջանքերով կը սկսէր զգալիօրէն վերածաղկիլ արիւնի եւ արցունքի մէջէն դուրս եկող հայ նահատակ եկեղեցին իր ազիտահար՝ բայց ջերմ հայրենասէր ու հաւատացեալ ժողովուրդով: Արմաչ իր սակաւաթիւ աշակերտներուն կրցեր էր Հայրենիքի եւ Եկեղեցիի ծառայութեան բարձրագոյն ուղիներուն վրայ դաստիարակել ու անոնց մեծագոյն մասը, երիտասարդ տարիքին մէջ, սիրով նուիրուեցաւ զաւառային հեռաւոր թեմերու ծառայութեան՝ ուր ջարդի, հրդեհի եւ թալանի մէջէն վերապրող հայութեան ապրելու եւ յուսալու տենչը պիտի հաչտեցնէին անոնց անմիջապէս կացութեան ու սիրով պիտի ստանձնէին հազարաւոր որբ եւ այրիներու խնամատարութիւնը, տարիներով իրենց թեմի վանքերը որբանոցի եւ հրդեհէ ազատուած մասնաւոր կամ աղգային չէնքերը աշխատանքի տուներու վերածելով:

Հայկական բնաղաւառներու մէջ հայ ազգաբնակչութեան ընդհանուր բնաջնջումի գործնական առաջին զարհուրելի քայլն էր որ Թշնամին առած էր, իրեն համար հրճուեցուցիչ արդիւնքներով, 1895 եւ 96 տարիներուն եւ այդ տարիներուն էր որ Արմաչ ազգին կուտար նոր ժամանակներու ամէնէն անձնանուէր երիտասարդ վարդապետները, երթալ ամօքելու համար հեռաւոր զաւառներուն ապամէկի սուգը: Երիտասարդ Զաւէն վարդապետ ամէնէն պատրաստակամներէն մէկն էր նուիրուածներու այդ դեղեցիկ խումբին, չըսելու համար առաջինը ու երբ, տակաւին նորընծայ վարդապետ, 1895ի Յարդերու լուրերը Դպրեվանք հասան ու տաղնապալի այդ օրերուն վերատեսուչ, ներքին տեսուչ ու միաբաններ սարսափահար Պոլիս իջան, Զաւէն վրդ. քանի մը ծեր միաբաններով, մնաց վանքին մէջ, անվախ, ու իր այս առաջին փորձը ուշադրութենէն չվրիպեցաւ հայ աւանդապետին: Ամիսներ յետոյ երբ ամէն ինչ հանդարտած կարծուելով Զաւէն վրդ. ուրիշներու հետ կ. Պոլիս կանչուեցաւ, հանրային ծառայութեան առաջին բովէն անցնելու, հանդուգնալը իբր Մասդիւղի քարոզիչ, իրեն վիճակուած դառն դառնութեան լայնալի բաժակը ու ցոյց տուաւ զմայլելի անձնուիրութիւն, Պոլսոյ երբեմնի ամէնէն հարուստ ու աղնուական թաղին վերապրող հայութեան կանդնումին մէջ: Մասդիւղ եղաւ այդ պատուական վարդապետին զաւառային իրական ծառայութեան նախադուռը: Աւելի քան երեսուն սերունդ, հարազատ ու անընդմէջ ժառանգութեամբ, եկեղեցիին ծառայող նահապետական պատկառելի տան մը վերջին չառաւիղը սիրով մեկնեցաւ Կարնի՝ ուր իր առաջին տարիներուն իսկ ցոյց տուաւ վարչական կարողութիւններ՝ հայկական նահանգներու ամէնէն կարեւոր եւ ուշադրաւ մէկ կեդրոնին մէջ: Տիգրանակերտի թեմին վրայ կ. Պոլսոյ իր պատրիարք ընտրութիւնը մշակին արդար ծառայութեանց վարձքն էր, արժանի վարձքը, ի հարկէ ոչ միակը, այն ոգիով, իր կարդակիցներուն մէջ:

Զաւէն պատրիարքին վիճակուած պիտի ըլլար, սակայն, հայկական աննախընթաց նահատակութեան ամէնէն սրտապատառ պահերուն յուսալու ջահը բռնելու ապարդիւն պաշտօնը, երբ, անշող իթթիհատի դժոխային ծրագիրները դէպ մասամբ մեղմացնելու ջանքերուն մէջ, ինքն ալ, վերջապէս, պիտի անցնէր իր ցեղին արիւնի ճամբաններէն, տեսնելէ վերջ մորթուիլը, վայրագօրէն իր մտաւորական բազմաթիւ զաւակներուն ու իր ցեղին աւելի քան կիսուն:

Տարագրութենէն վերադարձով իր բարձր պաշտօնին չարունակութեան չորս տարուան չքը – ջանք գժբախտաբար զերծ չմնաց անդուժելի վրիպանքներէ՝ ուր չհրցաւ ցոյց տալ կարնոյ առաջնորդութեան իր խոհեմ ու հեռատես վարչականութիւնը: Պոլսոյ բացառիկ վիճակը եղաւ թերեւս ատոր պատճառը ու քիչ մը լրջախոհ վարչականութիւն թերեւս խնայած ըլլար մեր ազգին հարիւր հազարի մօտ նոր նահատակներ, գլխաւորաբար Կիլիկիոյ մէջ:

1922 Նոյեմբերի սկիզբը իր դէպի Պուլկարիա եէ ապա դէպի իր ծննդավայր՝ Պաղտատ փախուսը, վերջ տուաւ, ինքնին, իր հոգեւոր եւ վարչական երթեւմնի այնքան արդիւնաւոր գործունէութեան, եթէ բացառութիւն չնկատենք Մելքոնեան կտակի եւ Կիպրոսի մէջ Մելքոնեան հաստատու – թեան պաշտօնական գործողութեանց ընթացքին ցոյց տուած օգտակար ծառայութիւնները: Պաղտատի իր առանձնարանին մէջ անցուցած իր մեկուսի կեանքը թերեւս իրեն այնքան ծանր չթուէր ու իբր նախկին պատրիարք հետամուտ չուզէր ըլլալ այլեւս վարչական նոր պաշտօններու՝ երբ կը դտնուէր գործելու ամէնէն լուրջ կեանքի շրջանին մէջ: Բայց պատահեցաւ ծանրագոյնը, քաղցկեղի սեւ եւ անազորոյն հարուածը իյնալ իր ամէնէն կենսական գործարանին վրայ ու թէեւ Փարիզի մէջ շատ յաջող գործողութիւն մը տանըվեց տարիներ առաջ փրկեց իր կեանքը, բայց դժբախտաբար իրմէ ի սպառ խլեց մարդկային ամէնէն թանկագին կարողութիւնը, խօսելու կարողութիւնը: Անկէ ի վեր իր զրպաններէն անբաժան մնացին թուղթի փոքրիկ տրցակներ ու մատիտ, ամէն անդամ որ այցելու մը ունենար եւ կամ ինք այցելէր մեղմէ մեկուն: Ես պիտի չդադրիմ երբեք, նոմն – իսկ իր մահէն վերջ, հիացած մնալէ իր աննման համբերատարութեանը: Իր ամբողջ կեանքը դործելով եւ խօսելով գեղեցկացուցած հոգեւորականը կր դատապարտուէր լռութեան, ու մինչ իր տեղը ուեւէ մէկը յուսահատօրէն պիտի ուզէր փակել ամէն խորհողութիւն ու հետաքրքրութիւն իր մի – ջավայրին, իր պաշտօնին ու իր համակրելի հանդիսին, ողբացեալը, իր այդ ցաւագին վիճակին մէջ, մինչեւ իր մահը, մնաց միշտ միեւնոյն հայրենասէր անձը, մնաց միշտ նոյն խստապահանջ եկեղեցականը, մնաց միշտ անկեղծ քննադատողը ազգին ու եկեղեցիին մէջ պատահած անհուսալի վրիպանքներուն հանդէպ: Վիրաւոր ու փետրատուած արծիւ մըն էր կարծէք՝ որ սակայն ի վիճակի էր տակաւին իր միտքն ու աչքերը ուղղելու մինչեւ հեռաւոր հորիզոններ: Սիրտը անհունօրէն կր հրճուէր երբ Հայաստանի, Մայր Աթոռի, Անթիլիասի հայրապետարանի կամ Երուսաղէմի մեր հնօրեայ վանքին ազգանուէր մեկ գործունէութեան լուրը կը ստանար եւ կամ սիրով ներկայ կը գտնուէր, անխօս՝ բայց տպաւորիչ կուռքի մը նման եկեղեցական հանդիսաւորութեան մը ու նոյն սիրտը ծանրօրհնկըվչտանար երբ օրինազանցութեան մր կամ անհոգ վարչականութեան մը դէմ առ դէմ կր գտնուէր: Ուրիշներ, իրենց ենթարկուած նման ահաւոր վիճակի մը մէջ ու նոյնիսկ նուազ անտանելի պայմաններու մէջ պիտի դադրէին կարդալէ, դրելէ ու լսելէ ու պիտի խորչէին տեւէ ընկերութեան մէջ երեւալէ: Զաւէն սրբ. մինչեւ իր մահը ցոյց տուաւ աննման դիւցազնութիւն ու պատերազմի կրակի դիծերուն վրայ իր անդամներէն մէկը կորնչող հայրենասէր դինուորին պէս, չուզեց նահանջել երբեք, ու ընդհակառակն միշտ ուզեց տպրիլ իր հոգեւորական եղբայրներու չարքին ու իր սիրած համայնքին մէջ:

Տարիներէ ի վեր կը խնդրուէր իրմէ որ իր անցեալ պաշտօնավարութենէն յուշերը դրքի մէջ ամփոփուած հատարակութեան տար: Պ. Ա. Ալպօյաճեան անցեալ ամառ Զահլէի մէջ դասաւորեց ողբացեալին ցարդ գրի առած յիշատակները եւ հետ Գահիրէ տանելով իր հսկողութեան տակ տպագրել սկսաւ դանոնք: Շատ կը փափաքէր չուտով լրացած տեսնել իր գիրքին տպագրութիւնն ու ղրկել ամէն տեղ, հետզհետէ կարդալու համար այդ չահեկան հատորի մասին չատերու տպաւորութիւնները: Չհասած իր փափաքին, ահա կը բաժնուի մեզմէ տիպար, հայրենասէր եկեղեցականի մը յիշատակը թողլով իր հետեւ:

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

Լոնտոն, 19 Յունիս

ՀԱԼԷՊԻ ՀԱՑ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐՈՒ միութեան 40րդ ընդհ. ժողովը տեղի ունեցած է մասնակցութեամբ 150է աւելի անդամներու: Հալէպի մէջ կան 16 հայ նախակրթարաններ: Ընդհ. ժողովին բացումը կատարած է Պ. Ե. Տաճատեանեան եւ վերընտրուած՝ իբրեւ Մայր Դիւանի նախագահ: Ուսուցչական միութեան վարչ. ժողովի անդամ ընտրուած են, օրիորդներ Հերմինէ Եիւզպաշեան եւ Արաքսի Գալանճեան, Պ. Պ. Մ. Սիսեռեան, Մ. Գալիկեան, Փ. Դերձակեան, Կ. Սապունճեան եւ Մ. Մկրտիչեան:

Նազարապատում

Քանի երանելի օրեր էին: Մանկութեան օրեր, երազի նման...: Երբ ամառուան այդ տօթին երեք չորս ամիս օդասուն այգիները կ'ելլէինք ընտանիքով, եւ ամէն մարդ իր աշխատութեան բաժինը կը բերէր ձմրան համար պատրաստուելիք ուրուկը չամիչին, բաստեղ ու չարոցին: Իսկ ձմեռը, այն ալ ունէր իր մասնաւորահաճոյքը մեզ, երախաներուս համար:

Երանելի օրեր կ'ըսեմ անոր համար որ մանկութեանս յիշողութեան մէջ դրոշմուած չատ մը բաներ, հէքեաթներ, դէպքեր, դէմքեր այսօր կուդան ապացուցանելու թէ կեանքը աւելի պարզ էր եւ մարդիկ աւելի բարի եւ առնուազն անկեղծ էին: Այսինքն չատ չնչին բացառութեամբ Թուրքը Թուրք էր, Հայը Հայ: Ակնածանք եւ յարգանք կար հանդէպ մեծին՝ վաստակաւորին: Երբ տոհմային առաքինութիւնները չէին խաթարուած: Երբ մարդիկ կը նախընտրէին չամիչ կամ բաստեղ ծամել քան թէ ...ձիւթ կամ ուրիշին միսը: Իսկ կայծին ու Եսաւը կամ Սողոմոն իմաստունն ու Ցովնանը մեզ ծանօթ էին միայն Հին Կտակարաններէն որպէս մէկ մէկ նմոյշ, հին հին դարուց չիշատակ: Մեր 50—60 հազարնոց քաղաքը հակառակ որ ունէր ամէն տեսակի արհեստաւոր եւ վաճառականներ բայց կր պակսէր մէկը,— խելքի վաճառականները չունէինք: Ոչ ալ խղճի: (Այդ իրենց լաւ էր):

Մեզ, երախաներուս ձմրան ամենամեծ հաճոյքներէն մէկը՝ ուչ տտեն կրակարանին չուրջը հաւաքուած՝ տատիս համով–հոտով հէքեաթներն էին: Ձիւն-փէրիներու, քալ կամ տորուկներու, արդար–մեղաւորներու եւ չգիտեմ ինչ ինչ բաներու հաւաքածոյ մը՝ որոնք միչտ կը վերջանային բարոյախից խրատականով մը: Անշուչտ առանց մոռնալու կցել միչտ միեւնոյն վերջաբանը — երկինքէն երեք խնճոր իննած է՝ մէկը պատմողին, երկրորդը ինծի, իսկ երրորդ տանը տատին — որպէսզի վրան խաչիւնիք մեր բաժինը ուղելու՝ ինչ որ իրեն հաճոյք կը պատճառէր:

Շատո՞նց է որ մեզ խոստացած էր պատմել «Փէհլիվան Նազարին» պատմութիւնը: Այդ դիչեր մեր չարաճճի կամքը–համբերութեամբ արթնցուցինք իր քունէն, որպէսզի պատմէ «Փէհլիվան»ը: Հէքեաթին պարունակութենէն անտեղեակ, բայց անունը չատ հետաքրքրական էր, սկսաւ պատմել:

— Կար ու չկար կեանքի հազար ու մէկ օրերէն մէկուն՝ աղքատ ընտանիքի մը դաւակ՝ հասակով երկար, խելքով կարճ, թիկունքով լայն, միտքով նեղ, վառոր աչքերով կարճատես Նազար մը կար: Օր մը խեղճ մայրը պնակ մր ուրէ կուտայ կատոր մը հացով նախաճաչի համար: Մեր չօլիա Նազարր պնակին ծայրը կոխելով անուչը կը թափէ դետին: Եղանակը տաք ըլլալով ահագին ճանճ կը թառի անուչին վրայ: Նազարր տախտակ մը առնելով կը զարնէ ճանճերուն եւ կը համրէ հարուածին զոհերը: Քառասո՞ւն:

Յաջորդ օրը չեղրը տախտակ, պատեհանը փայլուն թիթեղ՝ սուր մը կը գտնէ եւ վրան փորագրել կուտայ.— Այս սուրին տէրն է փէհլիվան Նազար, իր մէկ հարուածով կը ջարդէ հազար:

Քանի մը օր հսկայ սուրը մէջքին կը պտտի քաղաքին մէջ ծաղրախնդուքր չարժերով ամէնուն: Սրտնեղած կ'որոչէ ճամբորդել հեռու հեռու տեղեր: Քիչ կ'երթայ չատ կ'երթայ, կը հասնի տեղ մը ուր ճամբան կը ճիւղաւորուի, կը բռնէ այն ճամբան որուն վրայ դրուած էր, բախտ փնտռողներու ճամբան: 40 օր 40 դիչեր քալելէ վերջ, հեռուէն կը տեսնէ մեծ քաղաք մը որ Ջախչախ թագաւորին քաղաքն էր: Պարտասած, փոչեթաթախ, քնատ կ'որոչէ քիչ մր հանդստանալ նախ քան քաղաք մտնելը: Կը քնանայ երկար: Այդ օրը Ջախչախ թագաւորը պատչգամբը ելած կ'ըլլայ, հեռուէն ի՞նչ տեսնէ, արեւուն ճառագայթներուն տակ փայլող առարկայ մը: Անմիջապէս գինուոր մը կր ղրկէ տրպէսզի իրեն բերէ այդ փախչող առարկան: Ահա գինուորը կր տեսնէ Նազարը եւ հսկայ սուրը իր մակագրութեամբ որ կր փայլէր: Անմիջապէս կը վերադառնայ թագաւորին, պատմելով իր տեսածը: Արքան կր հրամայէ.

— Զգուչութեամբ արթնցուր եւ հրաւիրէ պալատս, թող այդպիսի մէկը ներկայ դտնուի վաղուան տարեդարձիս առթիւ կատարուելիք խրախճանք – ձիարչաւին: Կր վերադառնայ գինուորը զգուչութեամբ կ'արթնցնէ Նազարը, որ արդէն արթնցած բայց վախէն սուտ քուն եղած էր— եւ կը հաղորդէ Ջախչախ թագաւորին հրաւէր - հրամանը: Դող ի սիրտ կ'ընդունի հրաւէրը եւ գինուորին ընկերակցութեամբ կը ժամանէ պալատ, փառաւոր ընդունելութեան մը առարկայ ըլլալով: Ճաշի ընթացքին կր պատմէ իր անցեալի «քաջագործութիւններէն, կը ջարդէ կը բրդէ, չմոռնալով խելքի վաճառական ըլլալը յայտնել: Կր պռոավ, կը ճայ, «սոսկումի» պատճառելով դինքը լսողներուն: Ջախչախ թագաւորը կը չնայ հանդարտեցնել, չէ՞ որ ամէն տեղ արտակարգ կարողութեանտէր մարդիկ հանճար-բանճար ըլլանանոնք թէ հսկայ, կ'ունենան իրենց իւրայատուկ ծիլվէները: Թագաւորը կը սկսի.

ՄԻՀՐ ԽԱՉԱՏԱՓ

ԼՈՒՐ.— Ֆրանսիայի «Նախաբեր»-ը է որ ևս պատմում, այս նորագյուտ խրթագրիչով մեզ մեզ։

— «Յուրաքանչյուր 7ին եւ 8ին Լոս Ընտելես մեզ Հայաստանեցիներ եւ Հայ Օգնության Միության Հայ Ֆիլմ» ներկայացնեն մեծ ներկայացումը։ Մուտքի գինը 17.000 ֆրանկ։ Հանդիսավոր ընդունելություն կլինի, որ տան հայ ուսանողներին։ Ներկայացումը կսկսվի ժամը 9ին եւ կտեւի մինչեւ առաւօտեան ժամը 10ը։ Ներկայ կլինեն մեծ թվով հայ եւ ոչ հայ մտաւորականներ։ Ներկայացումը կտրուի Les Allobroges կոչուած մարզադաշտում։

Հայ խրխնջոցներ ներկայացնելու համար մեզ կը հրաւիրեն Ժնեւի հայ գաղութի ներկայացուցիչները։

Հայ ներկայացուցիչներ տակաւին չեն հրաւիրուած։

Գ. Ֆրանսերէնով ու իր օգնականներով հանդերձ հայ ներկայացուցիչներ կը հրաւիրուին Ժնեւ, ուր կը տեղի ունենայ «Ֆոլքլոր Արմենիեն օ Փարք Միստրալ» վերնագրեալ հայկական ցուցահանդէսի մը բացումը։ Ներկայացուցիչներ կը հրաւիրուին նաեւ Ֆրանսայի հարաւային քաղաքներէն։ Ցուցահանդէսը կը տեւէ 30 տարի։ Հաստատուած է որ հոն ցուցադրուելիք իրերուն մեծ մասը կը պատկանի Ժնեւի Ազգային Թանգարանին։

Ցուցահանդէսին համար ֆրանսական կառավարութիւնը 2 միլիոն ֆրանկ յատկացուցած է։

Ժնեւի մէջ հաստատուած է հայկական յանձնախումբ մը, որ կը կազմակերպէ ցուցահանդէսին հայկական մասը։ Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են հարիւրաւոր հնաոճ իրեր, որոնք կը ներկայացնեն հայ ժողովուրդի կեանքի տարբեր կողմերը։ Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին ձեռագրեր, որոնք կը ներկայացնեն հայ գրչութեան պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին գորգեր, որոնք կը ներկայացնեն հայ գորգագործութեան պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին զէնքեր, որոնք կը ներկայացնեն հայ զէնքերու պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին կահ-կարասիներ, որոնք կը ներկայացնեն հայ կահ-կարասիներու պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին զգեստներ, որոնք կը ներկայացնեն հայ զգեստներու պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին գործիքներ, որոնք կը ներկայացնեն հայ գործիքներու պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին խաղալիքներ, որոնք կը ներկայացնեն հայ խաղալիքներու պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին դրամներ, որոնք կը ներկայացնեն հայ դրամներու պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին նամականիներ, որոնք կը ներկայացնեն հայ նամականիներու պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին լուսանկարներ, որոնք կը ներկայացնեն հայ լուսանկարներու պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին նկարներ, որոնք կը ներկայացնեն հայ նկարներու պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին քանդակներ, որոնք կը ներկայացնեն հայ քանդակներու պատմութիւնը։

Ցուցահանդէսին համար հաւաքուած են նաեւ հարիւրաւոր հին շինանիւթեր, որոնք կը ներկայացնեն հայ շինանիւթ

ժողովին վրայ: Ըսաւ թէ բազմաթիւ բեռնակառքեր կը փոխադրեն զանոնք արուարձաններէն: Ազգ. ժողովին ատենապետը, Պ. Էռիօ խոստացաւ մէկոցներ ձեռք առնել, խափանելու համար «արտաքին ճնշումը»: Կէս ժամ վերջը ցուցարարներ բոլոր թիւը հասած էր 2000ի, յետոյ 4000ի: Թերթերը ընդհանուր թիւը կը հաշուեն 15.000:

Պահ մը 3000 ցուցարարներ խղելով ոստիկանական չղթան, յաջողեցան համախմբուիլ Ազգ. ժողովին այն մուտքին առջեւ որ դէպին վրայ կը նայի եւ սկսան երգել «Էնթէրնասիոնալ»ը «Մարսէյէզ»ը եւ Դիմադրական ճակատին քայլերգը: Նանթէռիհամայնավար քաղաքապետը ճառ մը խօսեցաւ, փառաբանելով իրենց քաղաքական նուիրումը: Ոստիկանական զօրուղ վաշտեր բռնած էին խորհրդարանին չորս կողմերը: Մասնաւոր կառքեր եւ անթեղով օժտուած ինքնաշարժներ կը հսկէին չէնքին առջեւ, իսկ ուրիշներ դիրք բռնած էին Քոնքորտի կամուրջին վրայ: Զինուորական կառքեր կը սպասէին Թիւիլըրիի պարտէզին մէջ:

Առտուն կանուխէն յանձնախարուած էր տոտիկանութեան պատրաստ ըլլալ պահպանելու կարգ ու կանոնը, բայց պէտք չեղաւ գործածել այս վերջինները: Ցուցարարները առհասարակ հանդարտ էին եւ ծանր դէպքեր չպատահեցան: Այս առթիւ չատերը կը յիշէին 1934ի արիւնոտ ցոյցը, երբ քանի հոգի սպաննուեցան եւ չատեր վիրաւորուեցան:

Ազգ. ժողովին նիստը չարունակուեցաւ դիշերը ուշ ատեն: Համայնավար ներկայացուցիչ, Ժաք Տիւքլո, մերժելով կառավարութեան ծրագիրը, կ'առաջարկէր 70 միլիառ ֆրանք զեղչել զինուորական վարկերէն, 45 միլիառ ճարել տուրքի ենթարկելով թրըսթները եւն.:

Երէք Մեծերու ժողովը Փարիզի մէջ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Ե. Մխութիմը պատասխանելով անգլիական եւ ֆրանսական կառավարութեանց հրաւէրին, կ'ընդունի որ երեք Մեծերը ժողով դումարեն Փարիզի մէջ, այս ուրբաթ 27 յունիս, քննելու համար ամերիկեան օգնութեան առաջարկը:

Այս որոշումը մեծ դոհունակութիւն պատճառեց Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ: Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Պէվին ուրախութեամբ աւետեց զայն Երեսփ. ժողովին մէջ, միեւնոյն ատեն չեշտելով թէ անհրաժեշտ է աճապարել: «Պէտք է արդիւնաւոր եւ արագընթաց մեքենայ մը հնարենք, եթէ կ'ուզենք փրկել Եւրոպան»: Ուրեմն Փարիզի խորհրդաժողովը առաջին քայլերը պիտի առնէ, Եւրոպայի վերակաղմութեան համար, յաւելի - կայ ձմեռէն առաջ:

Լոնտոնի թերթերը կը գրեն թէ խումբ մը մասնագէտներ դիշեր ցերեկ կը գործեն, ձեւակերպելու համար անգլիական տեսակէտները: Փարիզի խորհրդաժողովին անմիջական նպատակը պիտի ըլլայ նախնական քննութիւն մը կատարել: Վերջնական ծրագիրը պիտի մշակուի եւ Մ. Նահանգներուն պիտի ներկայացուի աւելի լայն ժողովի մը մէջ, մասնակցութեամբ չատ մը եւրոպական երկիրներու:

Մոսկուայի պատասխանը Փարիզի մէջ Պ. Պիտոյի յանձնուեցաւ խորհրդային դեսպանատան գործակատարին կողմէ: Նախարարը Ռամպուլեէ մեկնած ըլլալով, գործակատարը չիտակ հոն գնաց, որպէսզի ժամանակ չանցնի:

Խորհրդային կառավարութիւնը իր պատասխանին մէջ կ'ըսէ թէ «եւրոպական երկիրներու առջեւ նակարգ պարտականութիւնն է կարելի եղածին չափ փութացնել վերականգնումը իրենց ազգային տնտեսութեան որ խախտեցաւ պատերազմին հետեւանքով: Բացայայտ է որ այս գործը կրնայ դիւրանալ աչակցութեամբ Մ. Նահանգներուն տրոնց արտադրութեան հնարաւորութիւնները հեռու՝ անկումէ, բնդհակառակն աւելցած են պատերազմի ընթացքին»:

Ծանուցագիրը յիշելով հանդերձ թէ խորհրդային կառավարութիւնը այժմ տեղեկութիւններ չունի ամերիկեան օգնութեան բնոյթի եւ պայմաններու մասին, կը հաւանի մասնակցիլ, խորհրդաժողովի վայր առաջարկելով Փարիզը, Թուական՝ Յունիս 27:

ԿԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ բարեկարգութեան նախարարութեան վերջին տեղեկագրին համաձայն, ապրիլ 1էն յունիս 20 սպաննուած են 2651 ըմբոստներ, վիրաւորուած՝ 714 հոգի, գերի բռնուած՝ 2279, անձնատուր եղած՝ 1312: Նոյն աղբիւրին համաձայն հազար ըմբոստներ գրաւեցին Փանայիցա գիւղը, (Եգեսիա քաղաքէն 16 մղոն հեռու), բայց ետ մըղուեցան 24 ժամ վերջը: Թերթ մը կը գրէ թէ հրոսախումբը Յունաստան մտած էր Եուկոսլաւիա-յէն: Քանի ապստամբներ խեղդուեցան, երբ կառավարական օգնական մը բնկղմեց իրենց մակոյկը, Եպիրոսի ափերուն վրայ:— Վարչապետը, Մաքսիմոս, յայտարարեց թէ նախաբարական խորհուրդը պիտի քննէ 700 դատապարտեալներու մահավճիռներուն գործադրութեան յետաձգման խնդիրը:

30 ՀՈԳԻ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՆ Հալէպի շրջանին մէջ, իբրեւ հետեւանք երկու հակամարտ հոսանքներու ընդհարման, յառաջիկայ ընտրութեանց առթիւ: Հեռագիրը կ'ըսէ թէ սպաննուեցաւ չէյխ Հանիֆ, Ժողովրդական Ճակատին առաջնորդը, երբ դուրս կ'ելլէր քաղաքապետարանէն, իր թեկնածութիւնը դնելէ վերջ աղաներուն, քիւրտ ցեղապետներու թեկնածուներուն դէմ: Կռիւը սաստկացաւ այս սպանութենէն վերջ, բայց կարելի եղաւ վերահաստատել բարեկարգութիւնը: Կառավարութիւնը զրահապատ կառքերփութացուցածէր դէպքին վայրը:

ԵՐՈՐԴ ԱՆԳԱՄ ըլլալով հրդեհ մը ծագեցաւ Լը Հավրի բամպակի մթերանոցին մէջ եւ հարիւր միլիոն ֆրանքի ապրանք փճացաւ: Տեղական իշխանութիւնը կը կասկածի չարագործութենէ մը, մանաւանդ որ հրդեհին օրը անձրեւ ալ կը տեղար:

ՊԱՂՏԱՏԻՆ կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը սկսաւ գործադրել համայնավարութեան դէմ ծրագրուած միջոցները: Պիտի արգելափակեն ձախակողմեան տարրերը եւ իրենց թերթերն ալ պիտի խափանուին: Արդէն կարգ մը դատավճիռներ արձակուած են, որոնց ամենաթեթեւը երկու տարի բանտարկութիւն է: Ձախակողմեան տարրերը բողոքեցին:

Յարգանքի մեծ ցոյց Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ 80 ամեակին առթիւ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. Վարչութեան կողմէ, 29 Յունիս, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Փարիզ Սալ տ'Իէնա, métro Iéna: Կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

խօսք պիտի առնեն՝

ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ,
ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ,
ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ
ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

(Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. Վարչ. կողմէ)

Գեղարուեստական բաժինին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՒԱ-ՔԵԼԵԱՆ, ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ եղբայրներ: Մուտքը ազատ է

Մայիս 28ը կը տօնուի

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ կը տօնուի 29 Յունիս, կիրակի օր ժամը 3ին, նախաձեռնութեամբ Հ. Ց. Դ. Նիկոլ-Դուման ենթակոմիտէին եւ մասնակցութեամբ Նոր Սերունդին եւ Ֆ. Կ. Խաչին, պատուոյ նախագահութեամբ կարտինալ քաղաքապետ Պ. Victor Savineի:

Հայ. Աւետ. Եկեղեցին

իր Միութեան ժողովներուն առթիւ, որ տեղի կ'ունենայ 23—26 Յունիս Փարիզի մէջ, ներկայութեամբ բոլոր եկեղեցիներու հովիւ եւ պատուիրակներուն, սիրով կը հրաւիրէ ձեզ ԱՒԵՏԱՐԱՆ-ՋԱԿԱՆ ԲԱՑԱՒԻԿ ԺՈՂՈՎԻ, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին: Հոգեւոր երգեցողութիւն, հոգեշունչ քարոզներ: Կը խօսին Հայ եւ հայասէր Զուիցերիացի Վերապատուելիները, Լիւքսանպուրկի Աւետ. Եկեղեցիին մէջ, 58, rue Mathurin, métro St. Sulpice կամ Notre Dame des Champs:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Կ. Յակոբեան եւ զաւակները կը յանուցանեն իրենց եղբօր, աներոջդուին եւ մօրեղբօր՝ ողբացեալ ՊՕՂՈՍ ԱՃԷՄԵԱՆի (Տիգրանակերտցի) մահուան առաջին տարելիցին առթիւ, յետ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, կիրակի 29 Յունիս, Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

Թատերական ներկայացում

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Պանէլօ Քաշանի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին 29 Յունիս կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Bourg la Reineի Salle Municipaleի մէջ: Կը ներկայացուի « ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՒՆԵՐԸ» կամ «ՊԸԼ ՊՈՒՂԻ»:

Երգախառն թատերդրութիւն 4 արար:

Հաղորդակցութեան միջոց.— Փորթ տ'Օրլէան-Նէն առնել 188 թիւ օթօպուս եւ իջնել Փլաս Քոնտորսէ եւ կամ Տանֆէրէն Sceauxի դիծը եւ իջնել Պուրկ լա Ռէնի կայարանը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Ռաֆֆի» խումբի ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 8.30ին, սովորական հաւաքատեղին: Կարեւոր օրակարգ:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Վալպարէզի «Արամ» խումբին հերթական ժողովը՝ այս չորեքշաբթի, սովորական հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ներկայացուչական ժողովը՝ այս չարաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 5.30ին Café Noailles: (Սոյն ժողովը յետաձգուած էր հանրակառքերուն գործադուլին պատճառով):

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւլխանդանեան» խումբի դաշտային հանդէսը յետաձգուած է 13 Յուլիսին, Պ. Նաճարեանի ագարակը: Մանրամասնութիւնները յայտագրով:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի կեդր. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 8.30ին, Սհակոնեան Ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ներկայացուիչը: Բացակաները նկատի կ'առնուին

Ուշադրութիւն հագուեի փոփոխութեան

Ֆր. Կ. Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղի թատերախաղարահանդէսը որ պիտի կատարուէր Լիվրի - Կարկանի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 29ին, կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30էն 12, Salle Massis, 87 Ave. de Livry, Sevran, նորակառոյց սրահին մէջ: Կը ներկայացուի Սիպիլի «ՀԱՐՍԸ», նաեւ խիստ ծիծաղաշարժ դաւեչտ մը եւ անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 50 ֆրանք:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Eglise Pantinէն առնել 147 թիւ օթօպուս, իջնել terminus եւ կամ Gare du Nordէն երկաթուղի ժամը 12 եւ 14.10, իջնել Սէվրան:

ՄՈՒՇՏԱԿ
ՆՈՐ ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ

Ռուսական Աստրականէ սեւ եւ մոխրագոյն Շատ նպաստաւոր գիներով

ԴԻՄԵԼ նամակով եւ «Ցառաջ»ի հասցէով, Ա. Ց. ակզբնատառերը նշանակուած պահարանի վրայ:

ՄԱՐՍԷՅԼ - ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւլխանդանեան խումբի դաշտահանդէսը 29 Յունիս, կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, Պ. Նշան Նաճարեանի ագարակը, որ բաց է առտուան ժամը 10ին: Խմբերգներ.— Պար, մեներգ, արտասանութիւն, նուագ, խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը Նոր Սերունդի կողմէ: ՎԻՒԻ ՃԱՇՈՒԱՆԻՆ ՍՊԱՍԱՒՈՐԸ: Տոմսերը կը ծախուին Նոր Սերունդի անդամներու, նաեւ քաղաքը Պ. Պ. Մերիկեանի եւ Սարգիս Քիւրէճեանի քով: Place d'Aixէն առնել թիւ 26 հանրակառքը, իջնել նախկին Օքթրուա, ուր կը սպասեն առաջնորդողներ:

ՏԷՍԻՆԻ ՀԱՄԱՍԵՐԱՍՏԻՈՑ չինարար միութեան Տէսինի մասնաճիւղը Սեբաստիոյ Օրը պիտի տօնէ բացօթեայ հանդէսով մը, 29 Յունիս կիրակի:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք 8 Գ. փափագեան վաճառատունը, 223, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Dameme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Գար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Ֆր.

Jeudi 26 JUIN 1947 Հինգշաբթի 26 ՅՈՒՆԻՍ

Ամ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5069-Նոր շրջան թիւ 678 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՓԸ

ՁԱԽԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ

Անչուշտ իրազեկներ եւ կենսագիրներ գործի ձեռնարկած են արդէն, լրիւ պատկերացնելու համար կեանքն ու գործը Կ. Պոլսոյ երբեմնի պատրիարքին :

Այդ աշխատանքը անհրաժեշտ է մանաւանդ անոր համար որ, Ձաւէն արք. պաշտօնավարեց Թուրքիոյ հայութեան ամէնէն եղերական շրջանին — Բարենորոգումներու հարցին արծարծումէն մինչեւ 1915—16ի Հայոյջինջ Սարսափները: Ապա 1918ի դինադադարէն մինչեւ վերջին արտագաղթը (1921 — 22):

Նիւթեր չեն պակսիր այդ ուսումնասիրու – թեան համար : Եւ յետոյ, գաղտնիք չէ որ Հան – դուցեալ Պատրիարքը առնէկ մը ի վեր սկսած էր դրի առնել իր յուշերը, որոնց մէկ մասին տպագրութեան ձեռնարկուած է Գահիրէի մէջ, ինչպէս կը հաւաստէր, երէկ, Արտաւազդ արք. :

Տեղեկութիւն չունինք թէ մինչեւ ո՛ւր կրցած է հասնիլ: Շատ ծանր կորուստ մը պիտի ըլլար մեր ժամանակակից պատմութեան համար, եթէ կիսատ մնացած է իր պատրիարքութեան ամէնէն ճակատագրական շրջանին պատմութիւնը :

Արմաշի վանքին անդրանիկ հունձքը — տասը վարդապետներ — մեծ մասով կը փայլէր իր ամբարած պաշարով եւ գրական – բանասիրական արտադրութիւններով : Քանի մը վեհարաւորներ միայն անուն չունէին իրրեւ գրոց – գրոց,— Ձաւէն եւ Սմբատ, որոնք յաջորդաբար եղան առաջ – նորդ Կարնոյ : (Քիչ մըն ալ՝ Գնել վարդապետ) :

Երիտասարդ եւ եռանդուն այս վարդապետ – ներր անմիջապէս նետուեցան ասպարէզ, բայց իր մէկէն — Աղան — որ զոհ գնաց մտային հիւանդութեան մը :

Ձաւէն վարդապետի դիւթաւոր արժանիքն էր դաս վարչական աշխատանքը, առաջին· թեմե – րու վրայ, մինչեւ եպիսկոպոսութիւն եւ պատ – րիարքութիւն: Դժգոհութիւններ պակաս չէին կարնինէն, Վանէն եւ ուրիշ վայրերէ, բայց ընդհանրապէս դնահատելի կր գտնէին իր վարչական դործունէութիւնը :

Գալով պատրիարքական պաշտօնավարու – թեան, մանաւանդ այն չրջանին երբ ամբողջ ժո – ղովուրդ մր կ'անցնիտուէր, կը փոչիանար արմատախիլ, դժուար է վճռական խօսք արտասանել , առանց աչքի առնեւ ունենալու հում նիւթերը :

Արդարութիւնը կր պահանջէ պրպտել, սեր – տել բոլոր յուշերն ու վաւերագիրները, առնել – գրութիւններն ու փաստաթուղթերը :

Ձաւէն արք· ոչ Մրմեան էր, ոչ ալ Իզմիր – լեան, որպէսզի կարենար վճռական չարժուձեւ մը փորձել այդ օրհասական օրերուն :

Ճաճախ թելադրուած էր — թերեւս իր մտքէն ալ անցած — Պոլսոյ Պատրիարքարանին, եկեղեցիներուն եւ ազգ· բոլոր հաստատութեանց քանակները յանձնել Բ. Դրան (Պապր Ալի) կամ չէզոք պետութեանց դեսպաններուն, իրրեւ խորհրդա – նչան – բողոք :

Բայց, թէ ինք եւ թէ իր շրջապատր վարանած են, չատ աւելի ծանր վտանգներ նախատեսելով : Կ'ըսեն թէ օտար բարեկամներ ալ խորհուրդ չեն տուած այդ յուսահատական ձեռնարկր փորձելու :

Մանաւանդ որ, Իթթիհատին հրէչները նոր պատրուակներ կը փնտռէին, Պոլսոյ հայութիւնն ալ աքսորելու, փոչիացնելու համար :

Օրը օրին տեղեակ էինք իր դիմումներուն , Խալիլ պէյերէն մինչեւ Ահմէտ Րիզաներու, որոնք նոյն յուսահատական պատասխանը տուած էին :

Անճար Պատրիարքը գլուխը քարին կր զար – նէր, գոնէ արտասահման հաղորդելու համար ա – հաւոր Սպանդին տեղեկադիրները: Ինչ որ ձեռքր հասած էր, դանազան միջոցներով :

Այդ պարտականութեան մէջ, իրեն համար օրհնութիւն մը եղաւ Պոլսոյ մեր կազմակերպու – թիւնը, որուն գաղտնի մեքենան անընդհատ կր բանէր, զարմանք պատճառելով նոյնիսկ իրեն :

Այսպէ՞ս էր որ Կիլիկիոյ կաթողիկոսին յեղա – պատառ նամակները եւ ականատեսներու վկայութիւններ հասան Պալքաններէն եւ անկէ Կովկաս :

Եւ այդ վկայութեանց վրայ հիմնուած տեղե – կադիրներր կարդալէ վերջն էր որ գերման երէցը, Տաքթ. Լեփսիուս կ'աղաղակէր, երբ յատկապէս Պոլիս թերեւ տուած էինք ·

— Արտասահմանի մէջ այս ահաւոր դէպքե – րուն հարիւրին տասն անգամ չեն գիտեր... Շ·

Ժողո՞վ թէ «Փանայիր»

Փարիզի Հայոց Կրօն· Ընկերակցութեան կի – րակի օրուան ընդհ· ժողովր (22 Յունիս) պատմական պիտի մնայ իր պալիպօզուխի պոռչտուքնե – րով, սպառնալիքներով եւ թրքավարի լուտանք – ներով, մանաւանդ որ տեղի ունեցաւ բուն իսկ եկեղեցւոյ մէջ: Չեմ գիտեր թէ օրուան քարտուղարը որքան հաւատարմութեամբ արձանագրեց անցուդարձը :

Ժողովը բանալով, ընտրեցին նախագահ մը ու քարտուղար մը: Յետոյ կարդացին ատենագրու – թիւնը նախորդ ժողովին : Օրակարգի երկրորդ եւ երրորդ նիւթերն էին՝ ընթերցումվարչութեան տեղեկագրի եւ հաշուեքննիչ յանձնախումբի տեղեկագրի : Մէկը խօսք առնելով («Ճակատ»ի քար – տուղարը) առարկեց թէ, տեղեկագրին մէջ խօսք չկայ ներգաղթի մասին , եւ ըսաւ·

— Ամենայն Հայոց՝ Էջմիածնի վեհափառ կաթողիկոսը, կոնդակներով՝ մասնաւորապէս հրա – հանգած է բոլոր սփիւռքի եկեղեցիներուն որ բարոյապէս եւ նիւթապէսաջակից ու գործակիցդառնան ներգաղթին ,պէտք էգահանաները՝ ամենաքիչը ամիսը մէկ անգամ այցելեն ժողովուրդին, ներ – գաղթի համար խօսին, փրոպականտ ընեն, տեղ – եակ պահեն ժողովուրդը : (Այս պարոնը բոլոր ժողովի ընթացքին այնքան անգամ կոնդակ հոլովեց, որ ներկաներէն չատերը զինքը «կոնդակ» անուա – նեցին) :

Վարչութեան կողմէ պատասխանուեցաւ՝ թէ կոնդակը ղրկուած է Նուիրակ Արտաւազդ արք· Սուրմէեանի եւ գործադրողն ալ ինքն է, վարչութեան անդամներէն մէկն ալ Ներգաղթի Հանգանակիչ յանձնախումբին նախագահն է :

Օրակարգի չորրորդ խնդիրն էր արեւմտեան Եւրոպայի թեմի կազմակերպութեան հարցը :Վարչութիւնը այս օրակարգին համար մասնաւոր ծրագիր մը չունէր : Կաթող· Նուիրակը հրահանգած է կազմակերպել արեւմտեան Եւրոպայի թեմը, Լե – հաստանն ալ մէկտեղ րլլալով : Հայրենակից մը խօսք առնելով , ըսաւ·

— Թեմականի խնդիրը չատ լուրջ հարց է , մի – եւնոյն ժամանակ բարդ , այսպէս հարեւանցի կարդալով անցնիլ չըլլար , պէտք է այս ժողովին մէջ ձեռնուի , քննուի եւ ըստ այնմ որոշումներ տրը – ուին : Բարոյական, նիւթական, մշակութային եւ ազգային խնդիրներ կան, պիւտճէ ալ պիտի քուէարկուի : Վարչութիւնը այս խնդիրը չոր կերպով դրած է օրակարգի վրայ, ձեռքին տակ տուեալներ ալ չունի որ կարենայ բացատրութիւններ տալ : Ես կ'առաջարկեմ ուրիչ ժողով մը գումարել քանի մը չարաթէն ու այս ժողովին չարունակութիւնը նկատել : Հոն խնդիրը քննենք առարկայօրէն, ապա մեր որոշումը տանք, ընտրենք մեր պատգամաւորները, վարչութիւնն ալ իր կարգին կուտայ պատգամաւոր մը: Միակ օրինաւոր ձեւը այս է: Ինչպէս կ'ուղէք որ առանց օրակարգին ծանօթ ըլլալու՝ այս ժողովը պատասխանատուութիւններ ստանձնէ Թեմականի պէս չատ լուրջ խնդրի մը համար :

Աղմուկ·— Ուրիշ ժողով չենք ուզեր :

Նոյն հայրենակիցը.— Եւ կամ սպասենք սրբազանի վերադարձին , այն ատեն գումարենք բացառիկ ժողով մը, հոն լուսաբանուինք եւ որոշում տանք: Մենք Թեմականի կազմութեան դէմ չենք :

Նորէն յաղմուկ·— Մենք ուրիչ ժողով չենք ուզեր , մենք եկած ենք քուէ տալու , պէտք է այսօր ժողովը վերջնայ :

Բուն պատկերաղարդ մասը՝ յաջորդով :

ԻՐԱՉԵԿ

TOUR DE FRANCE եւ «ՅԱՌԱՋ»

Ութ տարուան ընդհատումէ մը վերջ, Ֆրանսայի եւ միջազգային մարզական ամենակարեւոր եղելութիւնը կր վերսկսի :

Կր հասկցուի անմիջապէս որ խնդիրը կր վերաբերի Tour de Franceի , աշխարհի ամենամեծ հեծելանիւթ մրցումը, որ գրեթէ ամբողջ ամիս մը, 25 Յունիսէն 20 Յուլիս , իր չուրջ կը հաւաքէ 100 մրցորդ եւ 700 մասնագէտ եւ լրագրող , 150 կառքերով :

«Յառաջ» ալ , մասնաւոր կառքով մր կր մասնակցի մամուլի կարաւանին այս մարզական չարժումին եւ մեր սեփական թղթակիցը օրը օրին պիտի հաղորդէ՝ ձեռք բերուած արդիւնքները:

Հարիւր մրցորդները կը կազմեն վեց խմբակներ՝ Ֆրանսա, Իտալիա, Պելժիա, Հոլանտա, Զուիցերիա եւ Լիւքսէնպուրկ: Ֆրանսական բաժինը բնականաբար ամէնէն ուժեղն է, քանի որ 100ի վրայ 60 հոգին կր կազմէ գլխաւորութեամբ Վիէթթոյի եւ Թիէթառի :

Պելժիական խումբին գլուխն է Սիլվէր Մախս որ 1930ի չաղթականն է :

Այս մրցումին համար տրամադրուած է չորսուկէս միլիոն ֆրանք, որ իրր պարգեւ պիտի բաժնուի գանազան չաղթականներու :

Կարաւանը մեկնեցաւ երէկ առտու, Զորեք – չաբթի, Փէրփինեան մեծ խանդավառութեան մէջ: Իր առաջին հանգրուանն է Լիլ (236 քիլոմեթր) ուրկէ պիտի անցնին Պելժիա , Լիւքսէնպուրկ , Լիոն, Նիս, Մարսէյլ, Մոնփելիէ, Փօ, Պոռտօ, Սապլը տ'Օլօն, Քան եւ Փարիզ ուր կը հասնին կիրակի 20 Յուլիս, կէսօրէ վերջ, Փառք տէ Փրէնս, 4640 քիլոմեթր կտրելէ վերջ:

ԴԱՀԼԻՃԸ ՊԻՏԻ ՀՐԱԺԱՐԻ՝

Ութամսեայ կը հարցապնդուի իր ընկերներուն կողմէ

Ազգ· ժողովը 22 ժամ անընդհատ նիստ դումարելով, 241ի դէմ 302 ձայնով քուէարկեց կառավարութեան եղմտական ծրագիրը: 59 ներկայ – խաններ ձեռնպահ մնացին: Քուէարկուած օրէնքին չնորհիւ կառավարութիւնը կը յատկայ 42 միլիառ ֆրանք ճարել խնայողութեամբ, իսկ 46 միլիառ՝ նոր տուրքերով :

Ազգ, իրազեկներ դիտել կուտան թէ յաղթերով հանդերձ, դահլիճը տկարացած է եւ չի կրնար երկար դիմանալ: Ուրիշ խօսքով , Գ· Իմամտիէ կա՛մ պիտի հրաժարի եւ կամ փոփոխութիւններ պիտի կատարէ դահլիճին մէջ :

Նշանակալից է որ չատ մր արմատականներ ձեռնպահ մնացին, մինչդեռ հինգ նախարարներ ունին դահլիճին մէջ, իսկ ուրիշ երեսփոխաններ ալ կառավարութեան ծրագրին դէմ քուէարկեցին : Միայն քանի արմատականներ թեր քուէարկած են : Նոյնպէս պառակտուած էին անկախպահպանողականները որոնք երկու նախարարներ ունին դահլիճին մէջ :

Նոր տուրքերը պիտի զանձուին մասամբ ընթացիկ եկամուտին եւ մասամբ դրամագլուխին վրայ : Ինչպէս կը հաշուէ մասնագէտ մը, պետութիւնը 9 առ հարիւր աւելի դրամ պիտի զանձէ հարկատուէն քան կը նախատեսուէր սկզբնական եղմտացոյցին մէջ: Մեքենան ատեն, ատկան, քուէարկուած օրէնքին հետեւանքով ապրուստը պիտի սղէ յառաջիկայ ամիսներու ընթացքին, քանի որ հացին, կաթին եւ երկաթուղիներուն գիները պիտի աւելնան, պետական նպաստները ջնջուած ըլլալով, թէեւ սղութիւնը զգալի պիտի չըլլայ մինչեւ մէկ– երկու ամիս :

Զորեքչաբթի դիշերուան վիճաբանութեանց ընթացքին, Գ· Տալատիէ բացատրեց թէեղմտական տեսակէտով այս ամիսը ամէնէն սեւ ախտանչանը կը նկատէ 1938էն ի վեր : Նախկին վարչապետին կարծիքով, անոնք որ դրամ խնայած են, չեն ուզեր կարճ պայմանաժամով պետական դանձառոմսեր գնել : Այս պարագան չատ աւելի ծանրակչիռ կը համարուի քան միւս գործադուլները :

Դահլիճին դիրքկնճռոտած է ուրիչ պատճառով մը,— խորհրդարանին ընկերվարական խըմբակցութիւնը եղմտական ծրագրին քուէարկութէն նէն անմիջապէս վերջը, երէկ իսկ, պահանջեց որ կառավարութիւնը լիովին պարզէ իր տնտեսական քաղաքականութիւնը : Նախարարական խորհուրդը արդէն քննած էր այս խնդիրը եւ երէկ վարչապետ Ազգ· ժողովին ներկայացաւ, բացատրութիւններ տալու համար : Ընկերվարականները պիտի առաջարկեն որ բոլոր հոսանքները արտայայտուին առանց վերապահութեան : Մանաւանդ պիտի յուզուին պարենաւորման,դիներուեւ աշխատավարձի խնդիրները : Մանագէտներ դիտել կուտան թէ մինչ ճարտարագործական դիները միայն 8—12 առ հարիւր աւելի են համաշխարհային դիներու միջինէն, Ֆրանսայի հողագործական դիները 50—70 առ հարիւր աւելի են, մինչ՝ 100 առ հարիւր եւայլն : Այնպէս որ Ֆրանսայի մէջ մինչ երկու անգամ աւելի սուղ է քան արտասահմանի մէջ :

ՆՈՐ ՕՐԷՆՔԻՆ ՏՐԱՄԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ազգ· ժողովէն վերջ, հանրապետութեան խորհուրդն ալ վաւերացուց կառավարութեան եղմտական ծրագիրը, դիչերային նիստ մը գումարելով :

Ահաւասիկ նոր օրէնքին գլխաւոր տրամադրութիւնները :—

Տասը միլիառ ֆրանք խնայողութիւն ընթացիկ եղմտացոյցին վրայ :— 20 միլիառի չինուածքներ յետաձգուած են 1948ին :— 25 առ հարիւր յաւելում համերաչխութեան (հարստութիւն) տուրքին վրայ , բացի անկարներէն եւ 60 տարեկաններէն վեր քաղաքացիներէն.— Բացառիկ տուրքեր դիչերային զբօսարաններու եւ 1946 Յունուար 1էն ի վեր բացուած ճարտարագործական եւ առեւտրական տուներու, Ա· դասակարգի ընպելարան –

(Աւրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԻՆՉ ԲՈՒՔԻ ՖՈՒՏԲՈԼԸ

Հանդի՛պ պատրաստե՛ք

Զուտաթել

(Տե՛ս նորէն որ բաց պատկեր)

Բ.

ԲՍՖԱ — Ս. Հաչ տիպ «Ցուցաբ» 19 Յունիս

«Ֆիզկոյ»ի օրուան վարժութիւնները չափազանց հետաքրքրական եղան։ Ինչպէս միշտ, այնպէս նոյնպիսի հետաքրքրական էին նաեւ մարզիչներու ելոյթները։ Ինչո՞ւ համար մարզիչները չեն մասնակցիր մարզական ընդհանուր խմբային վարժութիւններուն։ Ասոնք ալ պէտք է մասնակցին, որպէսզի օրինակ տան իրենց սանուցեալներուն։ Ասոնք ալ պէտք է ցոյց տան, որ իրենք ալ կրնան ֆիզիքապէս զարգացած ըլլալ։ Ինչո՞ւ համար մարզիչները միայն պէտք է հսկեն իրենց սանուցեալներուն վրայ։ Ինչո՞ւ համար մարզիչները չեն կրնար ինքնին ալ մասնակցիլ։ Ասոնք ալ պէտք է ներկայանան մարզական հանդէսներուն, ինչպէս որ կ՚ընեն ֆութպոլիստները

բայի մէջ միայն մէկ կին կայ եօթը այրերու վրայ, խորհրդային դեսպանատունը կ'օգտագործէ արկածախնդիր գեղուհիները որոնք կր սողոսկին դեսպանական մարմնին մէջ: Այս նոր Մաթա Հարիները (լրտեսուհի) ծանր հոգեր կը պատճառեն Մարհրէմին (Թուրք գաղտնի ոստառարկութեան): Խորհրդային դեսպանատունը կը գործածէ նաեւ սպիտակ Ռուսեր որոնք Թուրքիա կ'ապրին եւ որոնց Թրքապիտութեան չնորհիւ Թանկագին տեղեկութիւններ կը ստացուին: Մոսկուայի արբանեակ պետութեանց դիւանագիտական ներկայացուցիչներն ալ բնականաբար ծառայութիւններ կը մատուցանեն (Պուլկարներ, Ռումանացիները, Հունգարներ եւ Չեխոսլաւներ որոնք կրնան աղատօրէն խառնուիլ մայրաքաղաքի Թուրք պաշտօնական անձերու եւ առաջնակարգ տեղեկութիւններ քաղել: Գերմաններու նախկին բարեկամները արդիւնատոր նեցուկներ դարձած են Մոսկուայի: Օրինակ՝ Մուսրէվ կէրէյտ, զոր Հիթլէր կ'ուղէր Թուրքիոյ մարզպետ հռչակել կամ Շէրլիֆ Աբտըք, Անատոլուի Գործակալութենէն, որ կը դործէր Փէշթայի կէսթափոյին մէջ եւ որ պատճառ եղաւ քանի մը տասնեակ բարեկամներու աքսորին:

ԼՈՒՐԵՐ ՄԻՋԻՆ ԱՐԵՒԵԼՔԷՆ

Պէյրութէն կը հեռագրեն Թէ Լիբանանի նոր դահլիճը, որուն վարչապետն է Ռիատ Սոլհ, վերատահութիւն չահեցաւ նորընտիր խորհրդարանին մէջ, 48 ձայնով: Երկու երեսփոխաններ ձեռնպահ մնացին: Վարչապետը իր յայտարարութեան մէջ ըսաւ Թէ վերջին ընտրութիւնները տեսակ մը հանրաքուէ եղան նոր իրաւակարգին համար: Ցետոյ յայտնեց Թէ կառավարութիւնը անյապաղ պիտի ձեռնարկէ Սահմանադրութեան եւ ընտրական օրէնքի վերաքննութեան, ընկերով դատաւորներու վրայ հիմնուելու սկզբունքը: Ցետոյ անդամ մը եւս կրկնեց Լիբանանի ընդդիմութիւնը Մեծն Սուրիոյ ծրագրին:

★ Ցունիս 14ին ռումբ մը նետուեցաւ Լիբանանի խորհրդարանին առջեւ, ճիշդ այն ժամուն եւ այն պայմաններուն մէջ ինչպէս երէկ: (Նախորդ դիւղերն ալ ռումբ մը նետուած էր քաղաքին կեդրոնը, ոստիկանական պահականոցին մօտ, վիրաւորելով քանի մը հոգի):

★ Հեռագրի մը համաձայն, եօթը Թերթեր դադրման դատապարտուած են, երեսփ. ընտրութիւններէն ի վեր (Պէյրութ):

★ Սուրիոյ մամուլը որոշեց որեւէ տեղեկութիւն չհրատարակել Միացեալ Ազգերու քննիչ յանձնաժողովի աշխատանքներու մասին (Պաղեստինի մէջ): Գործադուլ յայտարարուած էր Սուրիոյ բոլոր քաղաքներուն մէջ, երբ յանձնաժողովը Պաղեստին հասաւ:

★ Սուրիական նոր դեսպանը, Ալէքս Էլ Ա-զէմ, որ միեւնոյն ատեն Պելժիոյ եւ Զուիցերիոյ դեսպանն է, փարիզ հասնելով, յայտարարեց Թէ իր երկիրը դաշնագրով կապուած չէ որեւէ պետութեան հետ, բայց շատ սերտ յարաբերութիւններ կը մշակէ արաբական երկիրներուն հետ: «Ցաճախ համագործման չարժումը կը բաղդատուի հարաբականին հետ: Մինչդեռ առաջինը յարձակողական է, իսկ արաբական երկիրները որեւէ աշխարհակալութեան չեն ձգտիր»:

★ Իրանի Շահը անցեալ չորեքշաբթի այցելեց Դեմոկրատ կուսակցութեան կեդրոնատեղին: Այս առթիւ կազմակերպութեան օրկանը կր դրէ Թէ Իրանի պատմութեան մէջ առաջին անդամ է որ Շահը կ'այցելէ քաղաքական կուսակցութեան մը կեդրոնը: Ասիկա կ'ապացուցանէ Շահին եւ վարչապետ Ղավամի սերտ գործակցութիւնը եւ վեհապետին վստահութիւնը մեր կուսակցութեան հանդէպ»:

★ Սուրիոյ երեսփ. ընտրութիւնները պիտի կատարուին յուլիս 7ին: Երեսփոխանութիւնը, որ 124 էր, պիտի բարձրանայ 140ի, համաձայն մարտ 26ի մարդահամարին: Այս անդամ ալ ընտրութիւնը պիտի կատարուի դաւանութեանց հիման վրայ, բայց պիտի ըլլայ ուղղակի եւ գաղտնի: Ընտրական պայքարը պաշտօնապէս բացուած է Ցունիս 7էն ի վեր, բայց կուսակցութեանց գործունէութիւնը՝ շատ աւելի առաջ: Դամասկոս պիտի ընտրէ 21 երեսփոխան, բայց թեկնածու ներկայացած են աւելի քան 200 հոգի: Նոյն պատկերը Հալէպի մէջ:

★ Իրաքի կառավարութիւնը որոշեց չօգտուիլ Հայֆայի նաւահանգիստէն, ներածումներու արտածումներու համար: Այս որոշումը մաս կը կազմէ կարգ մը տնօրինութեանց, տնտեսացնելու համար սիոնականութեան դէմ բացուած պայքարը:

★ Լիբանանի կառավարութիւնը որոշեց յանձնախումբ մը ղրկել Ամերիկա, ցորեն դնելու համար, նկատելով որ Սուրիոյ հունձքը պակաս պիտի գայ այս տարի եւ արմտիքի տարննապը կրնայ շատ աւելի ծանրանալ:

★ Լիբանանի չարժանկարի ընկերութիւնը ներկայացուց իր առաջին պատկերը, ամբողջովին տեղական արտադրութիւն:

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

Միշտ գաղտնի զէմքեր

«Եթէ կ'ուզես խաղաղութիւն ունենալ, պատերազմի պատրաստուէ», հինաւուրց ասացուածքն է որ կը կրկնուի: Մարդ այս եղրակացութեան կը յանկի, կարդալով նորանոր եւ գաղտնի դէնքերու մանրամասնութիւնները, որոնց արձագանգը կ'ըլլան անգլիական եւ ամերիկեան թերթերը:

Ամերիկացի քնագէտ մը տեսակցութեան մը ընթացքին հաստատած է Թէ կատարելագործած եւ Այզենհաուերիկացիներու կողմէ հնարուած գաղտնի դէնք մը, որուն ազդեցութիւնը չատ աւելի ահաբեկու է քան հիւլէական ռումբը: Ցիշեալ դիտնականը խոստացած է անչուշտ մանրամասնութիւններ տալ, միայն ըսած է Թէ ան որ եւ է կապ չունի հիւլէական ռումբին հետ: Չէ յայտնած նաեւ Թէ ինչ բանի դէմ պիտի գործածուի այդ դէնքը, օրինակ մարդկային էակներո՞ւն, օդանաւերո՞ւն կամ նաւերո՞ւն դէմ: Գիտնականին յայտարարութեան համաձայն ան արդէն գործածուած էր Խաղաղականի մէջ գտնուող Թարաւա կղզիին Ամերիկացիներուն կողմէ զբաւումէն վերջ եւ աւելցուցած. «Կը յիշէք այդ առեւնները մարդկային ծանր կորուստներ պատահեցան»:

Կր կարծուի Թէ Նոր Զէլանտայի մէջ աւելի կատարելագործուած այս գաղտնի դէնքը մահուան ճառագայթի մէկ ձեւն է: Այս ենթադրութիւնը անոր համար՝ որ գայն գործադրող դիտնականը կենսաբնադէտ մըն է, որ պատերազմէն առաջ հետախուզութիւններ կատարած էր էլեկտրական հոսանքներուն մարդկային մարմնին վրայ գործած ազդեցութիւններու մասին: Նմանապէս յայտնի եղած է որ օտար լրտեսներ կը փնտռեն «էլեկտրական հեռարձակ» կոչուած բան մը, որուն խնդութիւնը ցարդ անծանօթ մնացած է: Կը կարծուի Թէ ասոր ալ կապ ունի «մահուան ճառագայթ»ներուն հետ:

Ամերիկեան օդային ուժերու հրամանատար զօր. Ճօրճ Քէննի կը կարծէ Թէ կարելի պիտի ըլլայ իրրեւ զէնք օգտագործել զօրաւոր ձայներ, որոնք պիտի խանգարեն ամբողջ բնակչութեան ջղային դրութիւնը: Ասոր համար կարելի է օգտնաւին վրայ դետեղել չունի կաղկանձիւնին նմանող զօրաւոր սուլիչներ: Օդանաւը ժամանակ մը սուլելով կը Թռչի քաղաքին վերեւ եւ ջղայնութեան կը մատնէ ժողովուրդը: Զօրավարը առաջարկած է նաեւ օգտագործել լոյսի ալիքները իրրեւ զէնք, որոնք նոյն ազդեցութիւնը պիտի գործեն ինչպէս ձայնի ալիքները. «Ասոնք կրնան տարօրինակ ցնորք Թուղլ, կրնան ըլլալ հակառակը»:

«Անդամանիչակազոյն ալիքներուն վերեւ կրնան գտնուիլ ապագայի զէնքերը, որոնք կրնան ըլլալ աւելի քանդիչ քան հիւլէական ռումբը: Ուրիշ ազդեր կրնան գտնել անոնք: Այս տեսակ հաւանականութիւնէն պաշտպանուելու համար պէտք է որ մենք ալ ժամանակին հետ քալենք»: Զօրավարը խօսած է ամպերը ցրուելու կարելիութիւններու մասին, որոնք արդէն կը կատարուին մասամբ: «Փոխանակ Թոյլ տալու որ ամպերը սահին անցնին անկրդի չրջաններէն, պիտի կարենանք զարնելով վար Թափել տալ անձրեւը հոն ուր պէտք ունինք:

Հիւլէռումբի դիւտին մէջ կարեւոր դեր մը կատարած է Ֆրանսացի երիտասարդ դիտնական, Ժոլիօ Քիւրի: Ամերիկացի դիտնական մը երկու տարի առաջ դերք մը հրատարակած էր որով կը պարզէր հիւլէական ուժին օգտագործումը պատերազմական նպատակներու համար: Ամերիկացի դիտունը իր գերքին մէջ յիշած չըլլալով Ֆրանսայի կատարած դերը անոր գործածութեան մէջ, պրօֆ. Քիւրի հրապարակաւ իր ցաւը յայտնելէ վերջ այս գանգատութեան առթիւ, կը պարզէ նաեւ այն դերը զոր կատարեց Ֆրանսա ինչպէս եւ ինքը:

1939 Նոյեմբերին պրօֆ. Քիւրի կը հաղորդէ օրուան ռազմանիւթի նախարար Բաուլ Տոթրիին՝ հիւլէական ռումբ չինելու կարելիութիւններու մասին, երբ տակաւին նախագահ Ռուզվէլթ ուրանիումի խորհրդակցական յանձնախումբն իսկ չէր կազմած:

Այդ առեններէն Քիւրի յայտնած է Թէ ազգային պաշտպանութեան համար հսկայական փորձեր պիտի կատարէ եթէ իրեն տրամադրուի Նորվեկիոյ մէջ դանուած աշխարհի ամենամեծ ջրաելեկտրական գործարանին Թորեալ ծանր ջուրի պահեստը: Ու կը յայտնէին — Գերմաններու Նորվեկիա արշաւելէն առաջ —Ֆրանսափոխադրելարժէքաւոր հեղուկը: Քիւրի ժամանակ չունենար կատարելու իր փորձերը, բայց կր մտածէ փրկել հեղուկը գերմանական դրաւումէն: Նախ կը պահէ Ֆրանսայի ազգային դրամատան, յետոյ Ռիոմի բանտի նկուղներուն մէջ եւ վերջապէս Պոռտօ, ուրկէ կը փախցուի Անգլիա, Քիւրիի խումբին կողմէ, այնտեղ կամ Քանատայի մէջ չարունակելու համար իրենց հետազօտութիւնները:

Պրօֆ. Քիւրիի եւ իր ընկերակիցներուն կատարած բոլոր այս պատմական գործերը ներկայացուած են «Կաթիլ ծանր ջուրի համար» չարժապատկերին մէջ, որուն դերակատարները բոլորն ալ իրական անձեր են, մէջն ըլլալով պրօֆ. Քիւրին: Պրօֆէսօրը, որ չատ համեստ մէկն է եւ կր քաշուի հրապարակային ցոյցերէ, կ'ըսէ Թէ իրրեւ դերակատար մասնակցած է այս չարժանկարին, պարզապէս դարմանելու համար գործուած անարդարութիւնը հանդէպ Ֆրանսայի եւ փաստերով հաստատելու կատարուած գործը հիւլէական ռումբի պատրաստութեան մասին:

ԴԱՂՈՒԹԷ ԴԱՂՈՒԹ

ԺԱՄԱԳՈՐԾՈՒԹԵԱՆ ԴՊՐՈՑ ՄԸ հաստատած է, Ֆէլատէլֆիոյ մէջ, Պ. Զաւէն Պարոնեան, Զմբկածագլխ: Ունի 1200 աշակերտ, Ամերիկայի բոլոր նահանգներէն, եւ 22 ուսուցիչներ, որոնց մէկը Հայ: Աշակերտներուն մեծ մասը նախկին զինուորներէ կը բաղկանայ: Դպրոցը վաւերացուած է կառավարութենէն եւ ունի դիւերուան եւ ցերեկուան աշակերտներ՝ մասնաւոր վճարումներով: Ամերիկայի մէջ ժամացոյց նորոգող առաջին մեծ դպրոցն է մեր հայրենակիցին այս հաստատութիւնը: Իսկ իրրեւ արհեստի դպրոց՝ երկրորդը կուգայ: Ամէն ամիս 40 աշակերտներ չրջանաւարտ կ'ըլլան: Անոնց կր տրուին վկայականներ, որոնց չնորհիւ ընթացաւարտներ դիւրութեամբ գործ կը գտնեն:

Դպրոցին չէնքը Պ. Պարոնեանի սեփականութիւնն է եւ բաժնուած դասարաններու:

ԹԻՀՐԱՆԻ ՀԱՑ ԿԱՆԱՆՑ Բարեգործական ընկերութեան վերակազմութեան 17րդ տարեդարձին առթիւ, Թէյասեղան մը կազմակերպուած է անցեալ ամիս՝ տեղին Հայ Ակումբին մէջ: Հրաւիրուածներ են մամուլի, մշակութային եւ ուրիշ միութիւններու ներկայացուցիչները: Միութիւնը բարերար եւ հանրօգուտ դեր կը կատարէ համայնքին մէջ: Հնարաւորութեան չափով կ'օգնէ հիւանդներուն եւ անկարներուն՝ մանաւանդ ձմրան ամիսներուն: Հաղուստ եւ կօշիկներ հայթայթել դպրոցական հարիւրաւոր սաներուն, կր պահէ Թոչակառուներ, ձրի նախաճաշ կուտայ բազմաթիւ աշակերտներու: Նաեւ Զատիկին եւ տօն օրերուն ընթրիք կը պատրաստէ մայրաքաղաքի հայ դինուորներուն: Կ'օգնէ չունեւոր դիւղացիներուն, աղէտաեալներուն եւն.:

ԱՏՐՊԱՏԱԿԱՆԻ ԱՂԻՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ հանգանակիչ յանձնախումբը մինչեւ Մայիս 7 հանդանակած է 168.000 ըիայ:

ՊՈՒՌՍԱՅԻ ԱԶԳ. ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐՈՒ մասին տեղ ունեցած է խառն ժողով մը, որու ընթացքին պարզուած է որ անհրաժեշտ գումարը կը պակսի հոգալու համար ճաչարանին ուտելիքն ու պաշտօնէութեան Թոչակները: Նկատելով որ չխուն աղքատիկ աշակերտներու ճաչարանին համար միայն անհրաժեշտ է օրական երկու միլիոն լէյ, իսկ քանդիմդիկ պաշտօնեաներու Թոչակներուն համար 46 միլիոն լէյ ամսական, խառն ժողովը որոշած է մասնաւոր նամակներով դիմել Պուրքէչի Հայրենասէրներուն, որպէսզի օգնեն:

ՊՈՒՌՍԱՅԻ «Հայաստանեան Ճակատ» Թերթին մէջ (8 Ցունիս), յօդուածագիր մը կը դատապարտէ կարդ մը ներդաղթած Հայերու չայտնած դժգոհութիւններն ու յուսախաբութիւնները: Այդպիսիները, կ'ըսէ, ինքնահաւանութենէ մղուած, առնուազն կ'երաղէին մեծ գործարանի մը ընդհանուր անօրէնի պաշտօնը: Ու կ'աւելցնէ.— «Ոքա՞ն պիտի փափաքի որ անոնք դէթ քանի մը օրուան համար կարենային վերադառնալ այստեղ ու վերստին տեսնէին իրենց հաւանաբար արդէն մոռցած Պուրքչեան փաթնօսամանները, դնէք զիներու սա չփոթեցուցիչ, ըմբռստացուցիչ ոստումները, ու վերսկսելով իրենց կապոյտ Թուղթերու (աչխատանքի իրաւունքէ իսկ զրկուած ըլլալու) մղձաւանջին կամ օրական 10—12—16 ժամուան սեւ աշխատանքին: Ու նաեւ խորհէին Թէ այդ աչխատանքով պետական տուրքերուն քանի՞ միլիոնը կրնան վճարել, կամ, քանի՞ սիկառ կրնան դնել»:

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍ, 17 Ցունիս.— Հայ Մարզական Միութեան Փութպոլի Ա. խումբը, Մարսէյլի հարատաս Հ. Մ. Ը. Մ.ի Ա. խումբին հետ բարեկամական մրցում մը ունեցաւ Վալանսի մէջ, Փօլիկոնի մարզադաշտին վրայ: Արդիւնքը կարդացիք «Ցառաջ»ի մէջ:

Մարսէյլէն նորելուկներ՝ հեռաձայնով, հեռադիրով հրահանգներ կուտան, ուրիշ մութ խաղերով կ'աչխատին ձախողեցնել մրցումը: Զայրոդեցան, որովհետեւ մարդիկները եւ վարչութիւնը իրենց կոչումին դիտակցութիւնը ունին:

Դիւրին բան չէ հով խածնել: Այս դէպքը պատրուակ, առիթ եղաւ որ քանի մը ճանճեր, պժգալի բզզոցներով սուտն ու կեղծիքը իրար խառնելով մթնոլորտը պղտորեն:

... Եւ այս գնչուները կը յանդնին իրենց չուենեցած իմաստութենէն, խելքէն, բաժին հանել Պ. Մ. Սէմէրճեանի նման երիտասարդներու:

Բարեկամներ հարցուցին.— Ինչո՞ւ համար անոնց երկուքը մասնաւորապէս կատղած են:

— Որովհետեւ մէկը մաղձի տոպրակ է, միսը, թոյնի տիկ:— Մահակ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՐՑԱԶՐՈՒՅՑ

Ի՞նչ կ'ընէ Հայկական Հարցազրոյցը

Ան կը հետեւի Հայկական Հարցին եւ անոր զարգացումներուն:

Ան կը հրատարակէ Հայկական Հարցի վերաբերեալ ամէն տեսակ նիւթեր:

Ան կը հրատարակէ Հայկական Հարցի վերաբերեալ ամէն տեսակ տեղեկութիւններ:

Ան կը հրատարակէ Հայկական Հարցի վերաբերեալ ամէն տեսակ գրութիւններ:

Ան կը հրատարակէ Հայկական Հարցի վերաբերեալ ամէն տեսակ գրքեր:

Ան կը հրատարակէ Հայկական Հարցի վերաբերեալ ամէն տեսակ պատկերներ:

Ան կը հրատարակէ Հայկական Հարցի վերաբերեալ ամէն տեսակ քարտէսներ:

Ան կը հրատարակէ Հայկական Հարցի վերաբերեալ ամէն տեսակ ...

ներու վրայ,— փութացնել ուղղակի տուրքերու դանձումը.— Նոր տուրքեր՝ համաճայն հարստութեան արտաքին նշաններու (մկկէ աւելի բնակարաններ, շքեղ կառքեր, սպասուհիներ, սպասաւորներ, վարժուհիներ եւն.):

Այս նոր ծախքերուն դիմաց, իբրեւ փոխարինութիւն — Ընտանեկան նպաստը հաշուել ամսական 7000 ֆրանքի հիմնական թոշակին վրայ: (Մէկ նահանգին մէջ, Օգոստ. 1էն սկսեալ), ջնջել 10 առ հարիւրի յաւելումը որ կատարուած էր անցեալ փետրուարին.— Մեր աշխատաւորներու յատկացուած նպաստը 12.000էն բարձրացնել 15.000ի, նախկին 15.000 ֆրանքն ալ 18 հազարի: Կողակիցին համար յաւելում՝ 5000 ֆրանք:

1946ի եկամուտի տուրքին 3/4ը պէտք է վճարուի մինչեւ Սեպտ. 18, փոխանակ Նոյ. 18ի:

ԳՈՐԾԱԴՈՒԻՆԵՐԸ

Մեծ վաճառատուններու 10.000, դրամատուներու 70.000 պաշտօնեաները դեռ չեն վերսկսած աշխատանքը: Գործադիրներու հետ կատարուած բանակցութիւնները ձախողած ըլլալով, երկուքն ալ կը սպասեն աշխատանքի նախարարին իրաւարարութեան:

Հիւսիսային շրջանի հանքագործներուն գործադուլը հետզհետէ կը ծաւալի: Երէկուան թիւերը 45.000 կը հաշուէին բանիմողներուն թիւը:

Կօշիկի մեծ հաստատութեան՝ Անտոէի գրեթէ բոլոր մասնաճիւղերուն բանուորները գործադուլ յայտարարեցին: (5—600 հոգի):

Սիթրոէնի հաստատութեան մէջ բոլոր աշխատանքները դադրած են:

Դրամատուներու գործադուլը մեծ կորուստներ կը պատճառէ առեւտրական հրապարակին, մանաւանդ որ չէքերը կր դիզուին իրարու վրայ, մնալով անգանձելի:

Աշխատանքի Դաշնակցութիւնը նոր զեկոյցով մը կր յայտարարէ թէ կ'ուզէ բանակցիլ կառավարութեան հետ, եւ Գուլիսին իսկ վճռել աշխատավարձի, գիներու եւ տնտեսական քաղաքականութեան խնդիրը:

Վաթսուն տասնագիտներ ևկան Մոսկուայէն

Մօտ 60 խորհրդային մասնագէտներ եւ խոր հրդեհաններ հասան Փարիզ, երկու խոշոր օդանաւերով, իբրեւ յառաջապահներ Պ. Մոլոթովի, որ կը հասնի այսօր, երեք Մեծերու խորհրդաժողովին առթիւ:

Սա այժմ լաւատեսութիւն կը տիրէ Փարիզի մէջ, քանի որ Մոսկուա հաւանեցաւ մասնակցիլ ամերիկեան օգնութեան մասին կատարուելիք խորհրդակցութեանց: Մնացեալը պիտի պարզուի խորհրդաժողովի ընթացքին, որ կը բացուի վաղը, ուրբաթ:

Իրազեկներ կր հաւաստեն թէ օրակարգը պիտի բաղկանայ երկու անջատ մասերէ: Նախ, պիտի քննուին զօր. Մարշըլի առաջարկին քաղաքական, տնտեսական եւ ելմտական մասերը: Յետոյ, եթէ Պ. Մոլոթով տրամադիր ըլլայ չարունակելու, ժողովը պիտի որոշէ ծրագրին գործադրութեան եղանակները եւ միջոցները:

Ինչպէս յայտնի է, ամերիկեան ծրագիրը կ'ընդգրկէ ամբողջ Եւրոպան: Փարիզի մէջ կը կարծեն թէ Գերմանիան ընդհանրապէս եւ Ռուրի խնդիրը մասնաւորապէս նեղութիւն պիտի պատճառեն խորհրդաժողովին մէջ: Քանի որ կարելի չեղաւ չորս շաբաթէն համաձայնիլ Մոսկուայի մէջ, դժուար է հաւատալ որ չորս օրէն համաձայնութիւն գոյանայ Փարիզի մէջ:

Լոնտոնի մէջ բանակցութիւնները կը չարունակուին ամերիկեան մասնաւոր պատուիրակին հետ, միացեալ ծրագիր մը մշակելու եւ Փարիզի խորհրդաժողովին ներկայացնելու համար:

Ամերիկայի մէջ կը վախնան որ եթէ Խ. Միութիւնը ամենամեծ բաժինը պահանջէ ամերիկեան օգնութենէն, իբրեւ ամէնէն աւելի վնասուած երկիրը, Մ. Նահանգներու խորհրդարանը պիտի չվաւերացնէ օգնութեան ծրագիրը:

ԿԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ աշխատաւորական նոր օրէնքին քուէարկութեան առթիւ — օրէնք մը որ մերժուեցաւ նախագահ Թրումընի կողմէ — դործադուլներու հոսանք մը սկսաւ ամբողջ երկրին մէջ, իբրեւ բողոք: Ածխահանքերու 400.000 բանուորներէն 200 հազարը գործադուլ յայտարարեցին: Կը վախցուի որ չարժումը հետզհետէ ծաւալի, ջլատելով երկրին տնտեսական կեանքը: Արհեստակցական Միութիւնները ճակատ կը յարդարեն, պայքարը չհեղելու համար

ՊԵԼՃԻՈՑ ԿԲԹԱԿԱՆ ՆԱՀԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՎԱՌԵՑԱՒ երեքշաբթի օր, պայթումի մը հետեւանքով: Աւ նուազն 15 հոգի մեռան բոցերուն մէջ եւ 40 հոգի վիրաւորուեցան: Զորս կիներ վար նետուեցան շէնքին կատարէն, իրենց հագուստները բռնկած ըլլալով, եւ ջարդուփշուր եղան, ապակիէ տանիքէ մր անցնելէ վերջ: Քանի մը պաշտօնեաներ յաջողեցան մէկ տանիքէն միւսը ցատկէ, ուրիշներ պատերուն կառչած՝ սպասեցին հըրշէջներու օգնութեան: Նիւթական կորուստը շատ մեծ է: Հրշէջները յաջողեցան փրկել յարակից շէնքերը, որոնց մէկը Պելժիոյ պաշտօնաթերթին խմբագրատունն է, միւսը՝ Պրիւսէլի ոստիկան գօրքին պաշտօնատունը: Ժամը 17ին հազիւ կարելի եղաւ մարել հրդեհը:

ԶՕՐ. ՏԸ ԿՈՂ ճառ մը պիտի խօսի կիրակի օր, Լիլի մէջ, Ֆրանսայի ընկերային եւ տնտեսական կացութեան մասին:

Յարգանքի մեծ ցոյց Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ 80 ամեակին առթիւ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. Վարչութեան կողմէ, 29 Ցունիս, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Փարիզ Սալ տ'Իէնա, métro Iéna: Կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

խօսք պիտի առնեն՝

ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ,
ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ,
ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ
ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

(Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. Վարչ. կողմէ)

Գեղարուեստական բաժինին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՒԱ-ՔԵԼԵԱՆ, ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ՄՈՒՐԱԹԵԱՆ եղբայրները: Մուտքը ազատ է

Հայ. Աւետ. Եկեղեցին

իր Միութեան ժողովներուն առթիւ, որ տեղի կ'ունենայ 23—26 Ցունիս Փարիզի մէջ, ներկայութեամբ բոլոր եկեղեցիներու հովիւ եւ պատուիրակներուն, սիրով կը հրաւիրէ ձեզ ԱՒԵՏԱՐԱՆ-ՋԱԿԱՆ ԲԱՑԱՒՈՒԻԿ ԺՈՂՈՎԻ, այս հինգշաբթի երեկոյեան ժամը 8.30ին: Հոգեւոր երգեցողութիւն, հոգեշունչ քարոզներ: Կը խօսին Հայ եւ հայասէր Զուիցերիացի Վերապատուելիները, Լիւքսանպուրկի Աւետ. եկեղեցին մէջ, 58, բիւ Մաւտամ, métro St. Sulpice կամ Notre Dame des Champs:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Կ. Ցակոբեան եւ զաւակները կը Ծանուցանեն թէ իրենց եղբօր, աներոջդուդին եւ մօրեղբօր՝ ողբացեալ ՊՕՂՈՍ ԱՃԷՄԵԱՆի (Տիգրանակերտցի) մահուան առաջին տարելիցին առթիւ, յետ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, կիրակի 29 Ցունիս, Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

Թատերական ներկայացում

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Պանէօ Քալանի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին 29 Ցունիս կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Bourg la Reineի Salle Municipaleի մէջ: Կը ներկայացուի « ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՒՆԵՐԸ» կամ «ՊԼՀ ՊՈՒՂԻ »:

Ելդախաոն թատերդուքիւն 4 արար:

Հաղորդակցութեան միջոց.— Փորթ տ'Օրլէանէն առնել 188 թիւ օթօպիւս եւ իջնել Փլաս Քոնորսէ եւ կամ Տանֆէրէն Sceauxի գիծը եւ իջնել Պուրկ լա Ռէնի կայարանը:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Թորոսեան եւ որդին, կը Ծանուցանեն թէ իրենց զաւկին եւ եղբօր Ծաղկահասակ ՐԱՖՖԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ յետ պատարագի հոգեհանգիստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի 29 Ցունիս Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ԺԱՆԹԻՑԻ — Պիսէթրի կրթ. Ծանձախումբի կողմէ կազմակերպուած է Ամավերջի դպրոցական հանդէս մը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2.30ին, 32 rue Danton, Bicêtre Patronageի սրահը: Գեղարուեստական ճոխ բաժին, պիւֆէ: Մուտքը ազատ է:

Բաֆֆի Պետրոսեան

Կը նուագէ կիրակի, 29 Ցունիս, ժամը 2.30ին Լոնտոնի Ռատիոյի կայանէն (1500 մեթր երկարալիքներ) Սէն Սանսի քօնձէրթօն, ընկերակցութեամբ B. B. C. կայանի նուագախումբին:

Օշականի յոբելեանը

Կը տօնուի Վիշնի մէջ, 27 Ցունիս, Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Cercle Catholiqueի սրահին մէջ: Կը նախագահէ Պ. ՅԱԿՈԲ ՄԿՐԵԱՆ: Կը խօսին Պ. Պ. ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆ եւ ԿԻՒՐԵՂ ԽՐԱՔԵԱՆ:

Խնամուած գեղարուեստական բաժին: Մուտքը ազատ է:

ԼԻՈՆ, 28 Ցունիս, շաբաթ երեկոյ:

ՏԷՍԻՆ, 29 Ցունիս, կիրակի ցերեկէն վերջ: Երեկոյեան ալ նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՋՕՊԱՆԵԱՆի:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Փարիզի մասնաճիւղին հերթական դասախօսութիւնը՝ այս հինգշաբթի, ժամը 8.30ին, Sociétés Savantes: Կը խօսի ընկեր Հր. ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթը՝ Դ. Վարուժան եւ իր գործը:

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ներկայացուցչական ժողովը՝ այս շաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 5.30ին Café Noailles: (Սոյն ժողովը յետաձգուած էր հանրակառքերուն գործադուլին պատճառով):

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւղխանդամեան» խումբի դաշտային հանդէսը յետաձգուած է 13 Ցուլիսին, Պ. Նաճարեանի ագարակը: Մանրամասնութիւնները յայտարարուի:

ՎԱԼԱՆՍ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ընդհ. ժողովը՝ այս ուրբաթ ժամը ճիշդ 8.30ին, Ահարոնեան Ակումբը: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ պիտի ըլլայ Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ներկայացուցիչը: Բացականները նկատի կ'առնուին

ԼԻՈՆ.— Հ. Ց. Դ. Վարանդեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ երեկոյեան ժամը 8ին, 137 rue Paul Bertի գրադարանը: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑՏ ԽԱՉԻ Իսէ լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Արիմեան դպրոցին մէջ, 2 rue de la Défense: Օրակարգ՝ մանուկներու օդափոխութեան կայան:

Ուշադրութիւն հագուստի փոխադրութեան

Ֆր. Կ. Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղի թատերախաղարահանդէսը որ պիտի կատարուէր Լիվրի-Կարկանի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, տեղի պիտի ունենայ Ցունիս 29ին, կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30էն 12, Salle Massis, 87 Ave. de Livry, Sevran, նորակառոյց սրահին մէջ: Կը ներկայացուի Սիպիլի «ՀԱՐՍԸ», նաեւ խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը եւ անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 50 ֆրանք:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Eglise Pantinէն առնել 147 թիւ օթօպիւս, իջնել terminus եւ կամ Gare du Nordէն երկաթուղի ժամը 12 եւ 14.10, իջնել Սէվրան:

ՄՈՒՇՏԱԿԻ

ՆՈՐ ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ

Ռուսական Աստրականէ սեւ եւ մոխրագոյն

Շատ նպաստաւոր գիներով

Դիմել նամակով եւ «Ցառաջ»ի հասցէով, Ա. Ց. սկզբնատառերը նշանակուած պահարանի վրայ:

ԿԸ ՓՆՏՈՒՒԻ հայերէն անտիպ ձեռագիրը մը լաւ Ֆրանսերէնի թարգմանող մը: Դիմել՝ Nerguizian, 246 rue Paul Bert, Lyon:

ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԼԻՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

20 Ցուլիսին, կիրակի օր: Մանրամասնութիւնները յայնորդով:

ՏԷՍԻՆԻ ՀԱՄԱՍԵՒԱՍՏԻՈՑ չինարար միութեան Տէսինի մասնաճիւղը Սեբաստիոյ Օրը պիտի տօնէ բացօթեայ հանդէստով մը, 29 Ցունիս կիրակի:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** *եւ* **Tannerie**: *Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց. Գ. Փափազեան վաճառատունը, 223, r.* **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: *Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro:* **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Vendredi 27 JUIN 1947 Ուրբաթ 27 ՅՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5070-Նոր շրջան թիւ 679 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆԱՏՈՒԳՈՒԹԻՒՆ

Ո՛րքան բնորոշ դէպքեր, ախտանշաններ եւ աղդանշաններ, Եւրոպայի պորտին վրայ : Մինչեւ Ամերիկա : Քաղաքական, տնտեսական թէ ընկերային :

Եւ կատարեալ անստուգութիւն :

Զորս Մեծերը նորէն կուգ սեղանի մը չուրջը պիտի հաւաքուին այսօր, Փարիզի մէջ : Օրակարգը՝ ամերիկեան օգնութեան առաջարկը : Առանց կանխորոշ ծրագրի մը :

Պիտի խօսին, իրար պիտի լուսաբանեն, յետոյ պիտի փորձեն եզրակացութեան մը յանդիլ :

Փարիզ եւ Լոնտոն առաջին օրէն աղջնակելով Մ. Նահանգներու նախաձեռնութիւնը, պարագ սեպեցին անմիջապէս հրաւիրել Մոսկուան :

Այս վերջինը չմերժեց հրաւէրը, եւ Պ. Մոլոթով Փարիզ կը դտնուի արդէն, բազմանդամ պատուիրակութեան մը հետ :

Խորհրդաժողովին մասնակցելով հանդերձ, Մոսկուա յայտնապէս վերապահ դիրք մը բռնած է, ինչպէս կ'ապացուցանէ կուսակցութեան պաշտօնաթերթին խմբագրականը :

Գաղտնիք չեն այս վերապահութեան պատճառները : Ոչ միայն «Փրաւտա»ն, այլեւ աշխարհի բոլոր բոլշեւիկեան թերթերն ու տեսաբանները հրապարակաւ կը հարցնեն թէ ծուղակ մը չէ՞ որ կը լարուի Անգլեւսաքսոններու կողմէ, երկուքի բաժնելու համար Եւրոպան : Ուրիշ խօսքով՝ արեւմտեան ճակատ մը յարդարելու արեւելեան Եւրոպայի դէմ :

Այս կասկածամտութիւնը միշտ ալ պիտի տիրապետէ, քանի Մոսկուան իր ճամբով կ'երթայ, միւսներն ալ՝ իրենց ճամբով :

Արդարեւ, ինչպէս վստահին փոխադարձաբար, երբ երկու աշխարհահայեացքներ են որ կ'ընդհարին ուղղակի կամ անուղղակի : Բոլոր ճակատներուն վրայ :

Զինական պարիսպներ չե՞ն որ կը բաժնեն արեւելեան եւ արեւմտեան Եւրոպան :

Երկուքն ալ ժողովրդապետութեան անունով կ'երդնուն : Բայց ի վերջոյ դիտենք թէ մարդիկ ո՛ւր կրնան ազատ չարժիլ ու խօսիլ :

Երեք Զօկերու նոր խորհրդաժողովը պիտի պայծառացնէ՞ թէ աւելի թանձրացնէ մթնոլորտը :

Ամէն բան կախում ունի ամերիկեան օգնութեան ծրագրին բովանդակութենէն եւ մանաւանդ պայմաններէն :

Եթէ Ամերիկացիները վարկեր պիտի տրամադրեն նաեւ Մ. Միութեան եւ անոր հովանաւորած երկիրներուն, բնականաբար երաշխիքներ պիտի պահանջեն : Գոնէ պիտի առաջարկեն «լուսաբանել» Հունգարիոյ, Ռումանիոյ, Եուկոսլաւիոյ, Ալպանիոյ եւ Պուլկարիոյ ներքին անցուդարձը, որ երբեք չի համապատասխաներ արեւմտեան ժողովրդապետութեան սկզբունքներուն :

Եւ Մոսկուան ալ, իր կարգին, անշուշտ նոյն պատմութիւնը պիտի կրկնէ Ցունաստանի, Թուրքիոյ եւ ուրիշ երկիրներու մասին :

Ուրիշ խօսքով, նորէն ջուր պիտի ծեծեն :

Այս բոլորին վերեւ, խոշոր հարցական մը կը կազմէ դերմանական թնճուկը, որ քանի կը ձգձգուի, այնքան կը բարդանայ :

Այդ մասին չկրցան համաձայնութեան մը յանգիլ Մոսկուայի մէջ, լման չորս շաբաթ վիճաբանելէ վերջ, եւ հաւանական չէ որ ելք մը գտնեն երեք – չորս օրէն, Փարիզի մէջ :

Այստեղ ալ երկու հիմնական տեսակէտներ են որ կը ցցուին իրարու դէմ : Եւ նոյն կասկածամտութիւնն ու կանխակալ կարծիքները :

Մ. Միութիւնը եւ իր հետեւորդները այն համոզումն ունին թէ Անգլեսաքսոնները կ'ուզեն վերականգնել Գերմանիան, իբրեւ պատուար մը խորհրդային խուժումին դէմ :

Այս համոզումին մէկ արտայայտութիւնը կը կազմեն Մորիս Թորէզի կարդ մը յայտնութիւնները, իրենց համագումարին մէջ : Բոլշեւիկներու կարծիքով, Անգլեսաքսոնները պատրաստ են նոյնիսկ հաշուելայրդարի ենթարկելու դերմանական հատուցումները, եւ տիրական դիրք մը տալու Գերմանիոյ, Եւրոպայի վերակազմութեան աշխատանքին մէջ :

Այս համատարած անստուգութեան մէջ, եւ – րոպայի հորիզոնը հետզհետէ աւելի կը մթագնի քանուորական յարձակուն խլրտումներով, որոնց չարժառիթները միայն տնտեսական չեն :

Շ.

Ժողո՞վ թէ փաւաւիր

Բ.

Ժողով չէր տեղի ունեցածը, այլ փողոցային պոռչտուք : Մէկ երկու տասնեակ մարդիկ անընդհատ դուրս կ'ելլէին ու կը մտնէին, ուրիշներ ուրիշի վրայ կը ճեմէին : Առանց օրինապէս ձայն առնելու բոլորը միասին կը խօսէին, միշտ կրքոտ : Բժիշկին մինչեւ ոտքի, կէսը ոտքի, կէսն ալ նստած : Նախագահը այս խառնիճաղանճ վիճակին կը հանդուրժէր առանց բառ մը արտասանելու :

Ցանկարծ «Ճակատ»էն մէկը առարկեց.— Ժամանակը շատ կարճ է, հոկտեմբերին պիտի դումարուի ընդհ. թեմական ժողով, այս ըսենք եւ անցնինք, մանրամասնութեանց յետոյ կը տեղեկանանք : Վարչութեան կողմէ յայտարարուեցաւ, թերեւս Սրբազանը նշանակովի ընտրութիւններ կատարէ :

Ուրիշներ դիտել տուին.

— Քանի որ նշանակովի խնդիր ալ կայ, ինչո՞ւ համար օրակարգի վրայ դրուած է, ա՛յս է դեմոկրասին : Կ'ուզէք այս ժողովին վրա՞յ եւս տեսակ մը պատասխանատուութիւն դնել :

Աղմուկը վերսկսաւ : «Ճակատ»էն մէկը աղաղարեց.— Կարդալ եւ հաւանութիւն տալ, առանց մանրամասնութեանց մէջ մտնելու :

Ամբոխը կը պոռար.— Քուէ, քուէ, բանաձեւ : Այն հայրենակիցը որ խօսք առած էր առաջին անգամ, շատ տրամաբանական բանաձեւ մը (դրաւոր) պատրաստեց, առաջարկելով.— Ժամանակ տուէք որ խօսինք, լուսաբանուինք, քննենք եւ կամ սպասենք կաթ. նոյեմբերի վերադարձին : Մենք դէմ չենք թեմականի դումարման, բայց չենք կրնար որեւէ տալ առանց օրակարգին ծանօթանալու :

Եւ ահա Բ. բանաձեւ մը, բերանացի (խեղճերը դրաւոր բանաձեւ պատրաստելու անգամ ընդունակ չեն).— Կը քուէարկենք Թեմական ժողովի մը դումարումը, առանց մանրամասնութեանց մէջ մտնելու (վերի վերոյ խմաստը այս է), յառաջիկայի կ'ենթանանք մանրամասնութիւնները : Այդպէս էրհրամայուած, «վարդապետն ասաց» : Գոռում գոչումով այս ալ անցաւ :

Կարդը եկաւ ինը դաղարեալ անդամներուն տեղ նորերու ընտրութեան : «Ճակատ»ը ամբողջովին ոտքի է : Մօտ 100 անդամներ ներկայ էին, մօտաւորապէս 60 «ճակատական», 40 չէզոք, երկու Դաշնակցական, մէկը վարչութեան անդամ, միւսը հին անդամ մը : Ընտրութենէն առաջ Պ. Հ. Աղաբեկեան խօսք առնելով յայտարարեց.

— Ցունիս 8ին ես ալ եկեղեցի եկած էի քուէարկելու համար, քարոզուարուհիին առջեւ հաւիւրաւոր նամակներով քուէներու բացը ձգուած ըլլալը մինչեւ ժամը 4, անձնապէս բերուած քուէներուն դարակի մէջ դրուիլը, առանց ստուգիչ յանձնաժողովի, ընդհատարին յանձնուած քուէթուղթերը եւ եկածները յետ քննութեան՝ անմիջապէս կնքուած քուէատուփերուն մէջ չձգելը, արդեօք ըսի ըսուածներու տեղ չե՞ն տար : Ինչ դիտենք որ պեղծումներ չկատարուեցան : Կրնար մէկը քանի մը քուէ վերցնել : Պէտք էր մասնաւոր յանձնախումբ մը ընտրուէր, քննէր ու կնքուած քուէատուփերու մէջ պահէր :

Իրարանցումը վերսկսաւ : Առաջին հաւաւրը վերցուց բժիշկ մը, — Ուրեմն դուն լուր ունիս որ մէկը քուէ վերցուց կամ դուն զողցար որ այս ընտրութիւնները ապօրինի հռչակուին, դո՛ղ, ա՛ղտակ, դո՛ւրս : (Այս պարոնը՝ Աղաբեկեանի հետ անդամ է «Ճակատ»ի Շրջ. Վարչութեան) : Ուրիշներէն մէկը.

— Զգեցէք որ անոր բերանը քիթը կոտրեմ :

— Ուրիշ մը՛.— Տակաւին կը ձգէք որ խօսի, անոր «տինր խան»ը...

Երրորդ մը.— Պէտք է ներողութիւն խնդրէ, ծունկի դալով : (Մնացեալը յաջորդով)

ՄԱՐՍԷՅԻ էլեկտրականութեան վարժարանին չրջանը յաջողութեամբ աւարտած են Պ. Ասատուր Ջամանճըլեան եւ Պ. Համազասպ Գաբրիէլեան, ստանալով Le diplome d'Ingénieur électricien : *Մեր հայրենիքին համար թանկագին արժէքներ են չրջանը լրիւ աւարտած նման ճարտարագէտներ եւ մասնագէտներ :*

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ մէջ կատարուած բռնութեանց եւ ձերբակալութեանց դէմ նոր բողոքագիր մը ուղղեց Մ. Նահանգներու կառավարութիւնը, այս անդամ աւելի խիստ :

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ ԱՑՍՕՐ, ՈՒՐԲԱԹ

ՀԱՄԱՁՆԱՒԱՐՆԵՐԸ ՎԵՐԱՊԱՀ ԵՆ

Այսօր, Ուրբաթ, կը բացուի Երեք Մեծերու խորհրդաժողովը, քննելու համար ամերիկեան օգնութեան ծրագիրը : Մ. Միութեան եւ Անգլիոյ արտաքին նախարարները, Պ. Պ. Մոլոթով եւ Պեվին Փարիզ հասան հինգշաբթի օր, եւ ուղղակի դացին իրենց դեսպանատուները : Պեվինի նմանակն խորհրդականները եւ մասնագէտները իջած են Օթել Ժուժ Ե., իսկ Մոլոթովի հետեւորդները՝ Փլացա Ապէնէ, ինչպէս Զորսերու խորհրդաժողովին ատեն :

Հանրային կարծիքը երկուքի բաժնուած է արդէն, խորհրդաժողովի յաջողութեան մասին : Ֆրանսայի պաշտօնական շրջանակներուն մէջ կը հաստատեն թէ որեւէ հաւաքական ծրագիր պատրաստուած չէ եւ ժողովը ինքն է որ պիտի մշակէ օրակարգը : Տեսակ մը տեղեկատու ժողով, ուր դիտողներն ալ ներկայ պիտի չըլլան :

Միւս կողմէ, Մ. Միութիւնը եւ բոլշեւիկեան հոսանքները արդէն իսկ վերապահ դիրք մը բռնած են : Դեռ ժողովը չսկսած, Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, «Փրաւտա», անստորագիր խմբագրական մը հրատարակեց Դշ. օր, աղդարարելով թէ խորհրդաժողովը ձախողման դատապարտուած է, եթէ պարզապէս պիտի ներկայացնէ Թրումընի վարդապետութիւնը կամ Զբրչիլի ծրագիրը Եւրոպայի Միացեալ Նահանգներու մասին : Խմբագրականը մասնաւորապէս կը յիշեցնէ թէ Մ. Միութիւնը պիտի չչահագրգռուի ամերիկեան օգնութեամբ, եթէ տեսնէ որ, 1. Կը խախտէ իր գերիշխանութիւնը.— 2. Պիտի միջամտէ ներքին գործերու,— 3. Եթէ Ամերիկան օգնութիւն պիտի ընծայէ այնպէս ինչպէս Ցունաստանի եւ Թուրքիոյ :

Պաշտօնաթերթը վերապահ է նաեւ անոր համար որ դեռ յայտնի չեն ամերիկեան ծրագրին պայմանները : Բայց եւ այնպէս չի ժխտեր հարցին կարեւորութիւնը, չեչտելով թէ մեծ պատասխանատուութիւն կ'իյնայ Երեք Մեծերուն վրայ :

Այստեղ ալ Մորիս Թորէզ խստօրէն քննադատեց ամերիկեան ծրագիրը, համայնավար կուսակցութեան 21րդ համագումարին առջեւ, որ բացուեցաւ Սբրազպուրկի մէջ, Ցունիս 25ին : Թորէզ պարզապէս «արեւմտեան թակարդ մը» անուանեց ծրագիրը, «որ սահմանուած է երկուքի բաժնելու Եւրոպան» : Խոստովանեցաւ թէ Ֆրանսան պէտք ունի Ամերիկայի օգնութեան, «բայց նախանձախնդիր է իր անկախութեան» : Համայնավար առաջնորդը միեւնոյն ատեն դիտեց տուաւ թէ Մարշըլի ծրագիրը կը ձգտի «հաշուեյարդարի ենթարկել դերմանական հատուցումները եւ Գերմանիան դնել միեւնոյն ասպիճանին վրայ, Ֆրանսայի եւ հիթլէրական նախայարձակման միւս զոհերուն հետ » :

★ *Մ. Նահանգներու դանձային նախարարը պատասխանելով կարդ մը հարցումներ, յայտարարեց թէ Մարշըլի ծրագիրը հրաւէր մը չէ որ եւրոպական պետութիւնները նորէն տնտեսական օգնութիւն պահանջեն Մ. Նահանգներէն : Մարշըլ պարզապէս առաջարկեց որ եւրոպական ազդերը հաշուի նստին եւ ճշդեն թէ ի՛նչ կրնան ընել իրենք իրենց վերաչինութեան համար :*

★ *Զօր. Մարշըլ, արտաքին նախարարը, իր չաբաթական ասուլիսին մէջ յայտարարեց թէ Մ. Նահանգները հակառակ են որ միջազգ. մասնաւոր մարմին մը հաստատուի, դարկ տալու համար Ռուրի ածխահանքներուն արտադրութեան : «Ռուրը կազմակերպութեան եւ վարչութեան պէտք ունի, եւ ոչ թէ տոլարներու» :*

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԻՐԱՆԻ ՇԱՀԻՆ ԵՂԲԱՑՐԸ, Համիտ Աղա Փէհլէվի, 15 տարեկան, որ քրոջը հետ կ'ուսանի Նիւ Եորքի մէջ, օդանաւ նստելով փարիզ եկած է առանց լուր տալու : Հաղար տոլար դրամ եւ դիւանագիտական անցագիր ունէր : Առ այժմ դեսպանատունը կը մնայ :

ՆԵՐԳԱՂԹԸ ՖՐԱՆՍԱՑԻՆ

ՄՄԲ.— Ինչպէս ուրիշ անգամներ, Ներգաղթի կեդր. կոմիտէին այս պաշտօնական գեկոյցն ալ ստացած ենք այլուր հրատարակուելէ վերջ (ստացուած Զորեքշաբթի, ժամը 12.30ին).—

Համաձայն մեզ հասած տեղեկութիւններուն, Ռումանիայէն եւ Պուլկարիայէն ներգաղթի յետադմման կասկածութեամբ, մեր գաղութին մէջ եւս լուրեր տարածուած են թէ Ֆրանսայէն եւս ներգաղթը կարող է այս տարի յետաձգուիլ :

Ներգաղթի կեդր. կոմիտէս լիազօրուած է յայտարարելու, որ համաձայն Սովետ. Միութեան Փարիզի Դեսպանատան քարտուղար, Ներգաղթի Միութենական Լիազօր Ա. Հինայէկեանի յայտարարութեանց, Ֆրանսայէն այս տարուան համար ծրագրուած ներգաղթը տեղի պիտի ունենայ : Նախապատրաստական աշխատանքները արտասուլու վրայ են եւ մօտ ատենէն այս տարուան ներգաղթողները կը ստանան իրենց մեկնումի հաղորդագիրը :

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ԿՈՆԿՐԷՍԸ

(Նիւ Եորքի մեր թղթակիցէն)

Գ.

Ինչ եւ ինչպէս կը հետապնդէին այս «Համաշխարհային Հայկական Կոնկրէս»ը կազմակերպողները :

Երեւութապէս Միացեալ Ազգերու միջոցով Հայկ. Դատի լուծումը կամ, աւելի ճիշտ պիտի ըլլայ ըսել, ներկայ Խորհրդային Հայաստանի սահմաններու ընդարձակումը կը հետապնդէին «Կոնկրէս»ը կազմակերպողները : Քանի մը անգամներ Ազգաղութեան Վեհաժողովներու մէջ մեծ պետութիւններու խաչաձեւուող շահերուն բախած եւ անլոյծ մնացած Հայկ. Դատի լուծումը այս «Կոնկրէս»ը կազմակերպող «Լրաբեր»ի պարոններուն է մնացած : Ո՞ւր է Հայաստանի սահմաններու ընդարձակման իրաւական պահանջատէրը՝ Հայաստանի կառավարութիւնը եւ անոր իբր թիկունք կեցած Խորհրդային Միութեան կառավարութիւնը : Կարսը, Արտահանը եւ հայկական նահանգները երկու անգամ Թուրքիոյ ղէմ ղրկուած Խորհրդային Միութեան կառավարութիւնն է

բատեւ ըլլայ իրենց համերաշխութիւնը յանուն մեր նոր սերունդին փրկութեան:

Մոնթփալէ.— Երկու ընտանիք՝ 15 անձ: Մէկը ռեսթորանական, երկրորդը բանուոր: Ամինեօնէն 7 քիլոմեթր է:

Վէտէն.— Մէկ ընտանիք՝ 3 անձ: Ռեսթորանական: Եօթը քիլոմեթր հեռու է Ամինեօնէն:

Ս. Սաթուռնէն.— 18 ընտանիք՝ 70 անձ: Բոլոր դիւղաքաղաքին մէջ կան հինգ ընտանիք, մէկը դերձակ, երեքը կօշկակար: Կոմմէլ կոչուած թուղթին գործարանը կը գտնուի մէկ քիլոմեթր դուրս դիւղաքաղքէն: 13 ընտանիքներ կը բնակին այս տեղ, գործարանին տուները եւ, իրենք ալ կ'աշխատին նոյն գործարանը: Քանի մը երիտասարդներ ու աղջիկներ — մեքենավար, հեռաձայնի պաշտօնեայ — մինչեւ Ամինեօ կ'երթան աշխատելու հեծելանիւներով ու օթօբարով, որ տասը քիլոմեթր հեռաւորութիւն ունի: Կայ մէկ կալ — ուածատէր:

Լըթօր.— Մէկ ընտանիք՝ երկու անձ: Կօշկակար: Ամինեօնէն 15 քիլոմեթր:

Լիլ.— 4 ընտանիք՝ 14 անձ: Մէկ տափաստանագործ, մէկ դրասենեակային աշխատաւոր, մնաց — հանները բանուորներ են: Այստեղ կայ մէկ սեփականատէր — տուն — եթէ չեմ սխալիր: Ամինեօնէն 20 քիլոմեթր է:

Ֆօնթէն տը Վոխլիւզ եւ Քավայեօն.— Այս երկու վայրերը չէին յայտ հանդիպիլ անձամբ: Սակայն ինծի հաւաստեցին թէ՝ առնուազն առաջինին մէջ հինգ եւ երկրորդին մէջ երկու ընտանիքներ կան: Առաջիններ բանուորներ են եւ կ'աշխատին տեղին թուղթի գործարանը: Քավայեօն գտնուածներըը արհեստաւոր են — կօշկակար, դերձակ:

Ուրեմն, եթէ այս վերջին երկու վայրերուն՝ եօթը ընտանիքներն ալ հաշուենք չորսական (մրնացեալ վայրերուընը չորսական անձ կ'ինկայ դրեթէ իւրաքանչիւր ընտանիքի) անձ, այն ատեն կ'ունենանք վերը արձանագրուած իր քաղաքներուն մէջ 94 ընտանիք կամ 385 անձ:

Իրրեւ կազմակերպութիւն դոյութիւն ունին Հ. Ց. Դ. «Մուրատ» խումբը եւ Հ. Ա. Ը. Միութեան մասնաճիւղ մը Ամինեօ–Փօնթէի մէջ:

Հայ մամուլի մասին ալ հետաքրքրուեցայ իմանալու թէ քանի՞ թերթ կուգայ այս շրջանները: Արդիւնքը եղաւ հետեւեալը.— 15 օրինակ «Ցառաջ», մէկ օրինակ «Հայրենիք» ամսագիր, մէկ օրինակ «Հայ-Բոյժ», 7 օրինակ «Ձնակատ»ի Փարիզի օրականէն եւ 8 օրինակ ալ նոյն խմբակին Մարսէյլի շաբաթաթերթէն:

Զ.

ԱՌԱՆՁԻՆ՝ ՈՒԹԻ ԴԷՄ

ՊՈՒԷՆՈՍ ԱՅՐԷՍ, 2 Յունիս (Ցառաջ).— Մայիս 31ին տեղի ունեցաւ Հայ Կեդրոնի վարչութեան չորս նոր անդամներու եւ հաշուեքննիչի մը ընտրութիւնը: Քուէարկութեան մասնակցեցան 2832 հոգի: Ութ հոսանքներ միացած էին Դաշնակցութեան եւ համակիրներուն դէմ,— Համայնավար, Ռամկավար, Բարեգործական, երեք Վերաշինող Միութիւններ եւ ջոջ պահպանողականներ: Դաշնակցութեան ցանկը կորսնցուց միայն 153 քուէներու տարբերութեամբ: Մեր հակառակորդները չհասած էին 1477 քուէ, իսկ «Արմենիա»յի ցանկը՝ 1324: Ձերմակ քուէ տուած էին 31 հոգի: Բազմաթիւ մտերիմներ կը խուզարկէին ներս մտնողները: Համայնավարները զինուած եկեր էին: Վեց ժինեալ անձեր ձերբակալուեցան:

Սիրելի Ցառաջ, զոնէ իմ աչքերով տեսածները մի քանի տողով կ'ուզեմ դրել.— Թրքախօս Մարշայի մը, որ 20 տարիէ ի վեր Պուէնոս Այրէս է, առաջին անդամն է ոտքը եկեղեցի կը դնէ թուրքերէն խօսելով:— Եղբայր, ես ի՞նչ դիտեմ, մեր Ցակոր աղան ըսաւ այս դրուած ցանկը պէտք է նետես տուփը, եթէ ոչ Հայաստան չեն տանիր քեզ»: Այսպէս միամիտ մարդիկ խաբելով մինչեւ իսկ իրենց օրական վարձքը տալով, բերած էին: Տեսայ նաեւ ծեր կին մը որուն ձեռքերը կը դողային, խեղճ չէր գիտեր իր ստորագրութիւնը դնել, մատը կոխել տուին:

Ինչպէս յիշած էր «Արմենիա»ն, կը թուի թէ վարչութեան նոր չորս անդամները եւ հաշուեքննիչը ընտրող քուէարկուները նկատի չեն ունեցած Հայ. Եկեղեցւոյ 1935ին մշակած եւ պետութենէ վաւերացուած կանոնադրի 25րդ յօդուածը:

Հ. Ց. Դաշնակցութիւնը իր համակիրներով ցոյց տուաւ առաքինութիւն մը որ պատիւ կը բերէ կրթուած ու դիտակից քաղաքացիներու:

ՎԱՐԴ

ԴԱՏԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆԸ դատապարտեց «Նուէր Թանի»ի եւ «Փառի Սուտառ»ի վարիչը, Ժոռժ Փերոտ, որ ամբաստանուած է իրրեւ դաւաճան, Ամբաստանեալը ամէն բան կ'ուրանայ, ըսելով թէ միայն տնտեսական գործերով կը զբաղէր, թէ 73 հայրենասէրներ փրկած է եւայլն:

5000 թիւ «Ցառաջ»

Ապրիլ 2ին լոյս տեսաւ Փարիզի Դաշնակցական «Ցառաջ»ին 5000րդ թիւը:

Ճամբայ ելած շատ համեստ նիւթական մէջոցներով, «Ցառաջ»ը արդէն կարած է, արուսաստեղծական Հայաստանի լրագրութեան մէջ, ճամբայ մը որուն համար արդարօրէն հպարտ է ո՛չ միայն իր վաստակաւոր խմբագիրը, այլ եւ Հ.Ց.Դաշնակցութիւնը:

Երկօրեայ իր հրատարակութեան սկզբնական շրջանին, օրաթերթի վերածուած է 1927ի Ցունուարին ու անընդհատ հրատարակուած, սովորական ծանրով, մինչեւ 1940 Ցունիս, մինչեւ այն օրը երբ Ֆրանսայի մէջ կը դադրէր օտար մամուլի հրատարակութիւնը:

Ֆրանսայի ազատագրութենէն քանի մը ամիս վերջը, 1945ի Ապրիլին «Ցառաջ»ը վերսկսած է հրատարակուիլ՝ շարունակելու համար միեւնոյն ճամբան, հետեւելու համար միեւնոյն ճրագին:

Փոքր է «Ցառաջ»ի ծաւալը — «Ասպարէզ»ի կէսն ալ պակաս: Թերթը չունի ո՛չ սեփական տպարան, ո՛չ ալ չօշափելի դրամագլուխ: Իր խմբագրատունը՝ խարխուլ չէնք մը միայն, մտայլ եւ հնօրեայ, փարիզեան նեղլիկ փողոցի մը անկիւնը կծկուած:

Ի՞նչ փոյթ, սակայն, տեղի կամ միջոցներու անբաւարարութիւնը Դաշնակցական հաւատաւոր ընթերցողներուն համար երբ ան նուիրական աշխատանք ունի կատարելիք:

Ո՞ր Դաշնակցականը ունեցեր է տանելի ու հանդուրժական պայմաններ, երբ դործի է լծուեր ծառայութեան իր բաժինը բերելու համար հայրենիքին, կամ ազգին ցիրուցան խլեակներուն:

«Ցառաջ»ն ալ, անձնուէր գինուոր Հ.Ց.Դաշնակցութեան եւ հարազատ արտայայտիչը անոր ոգիին, դաղափարներուն եւ բաղձանքներուն, չէր կրնար բացառութիւն կազմել այդ տեսակէտէն:

Ուրեմն ան ալ կը կատարէ արեւմտեան Եւրոպայի մէջ իրեն վիճակուած հայրենասիրական ու կուսակցական դերը՝ անտրտունջ ու անխոնջ, ամէն տարի աւելի եռանդուն, աւելի խանդավառ ու, մանաւանդ, աւելի տիրական ու երիտասարդ:

«Ցառաջ»ը չի ծերանար, ինչպէս չի ծերանար իր ներշնչարանը՝ Դաշնակցութիւնը:

Մեր կուսակցութեան միակ թերթն է ան Ֆրանսայի մէջ որ, 20 տարիէ ի վեր, կը տարածէ, իր մեծաւազանչ հայերէնով, Դաշնակցութեան բառն ու չունչը եւ հայեցի դաստիարակութեամբ կը պատրաստէ նորահաս սերունդ մը որուն դիմացը կայ այլասերման ահաւոր վտանգը:

Օդակ մըն է «Ցառաջ»ը յամրաբար անհետացող սերունդին եւ նոր երիտասարդութեան միջեւ:

Կամուրջ մը՝ հիներուն ժառանգը նորերուն դերկը բերող:

«Հ. Ց. Դաշնակցութեան գաղափարաբանութեամբ տոգորուած, «Ցառաջ»ը անվհատ պաշտպանն է եղած ժողովուրդի բաղաքական պահանջներուն ու բաղաքակրթական արժէքներուն: Ամէն պատեհ առթիւ անիկա պահանջած է հայութեան պատմական հողերը՝ սահմանէն ներս թէ դուրս, կորնցած անիներբեյի փաստերու վրայ, պահանջած է բաղաքացիական ու ժողովրդապետական տարրական ազատութիւններ, պաշտպանած է հայ մշակոյթը, հայ գրականութիւնը, Հայոց ոսկեղինիկ լեզուն, հայ արուեստը եւ հայկական բոլոր արժէքներըն եւ արդարօրէն ընդվզած է ամէն անգամ որ ոտնձգութիւններ կատարուած են անոնց դէմ»:

Այս տողերով կ'արտայայտուի Հ.Ց.Դ. Ա. բեւմտեան Եւրոպայի կեդրոնական կոմիտէն՝ խանդավառութեամբ ողջունելով թերթին 5000 թուեակը:

Մեծ է իր դուրդուրանքը մանաւանդ մեր մշակոյթին ու մեր տոհմիկ դրականութեան հանդէպ:

Իր ճոխ հաւաքածոն կրնայ տալ լաւագոյն պատկերներէն մէկը մեր վերջին 20ամեակի պատմութեան:

Լրագիր մը չէ «Ցառաջ»ը բառին սահմանափակ ու սովորական իմաստով, այլ տեսակ մը դպրոց կամ համալսարան ուր, 1925էն ասդին ծլած ու ծաղկեցան Սփիւռքի հայ դրականութեան երիտասարդ մշակները:

Իր տաք ու կենսատու չունչն էր որ վարակեց, ամբողջ քանի տարի, մեր նոր օրերու տաղանդաւոր դրողներէն չատերը, եւ իր կտուրին տակ էր որ շարք մը նորընծաներ կատարեցին իրենց առաջին դրական փորձերը:

«Ցառաջ»ը եղաւ նաեւ «դպրատուն» հայ լրագրութեան համար: Եւ ուղեցոյց խմբագրական չարադրող կամ լուր թարգմանող սկսնակներուն — եւ հիներուն:

Ցանկացանքը բնականաբար իրր չէ եթէ տակաւին կարդ մը խմբագիրներ, հակառակորդ հոսանքէն, կր յամառին ամուր կառչած մնալ լրագրութեան հին ու փտած ձեւերուն:

Դաշնակցական է «Ցառաջ»ը իր ամբողջ էութեամբ, իր նախասիրութիւններով, իր դիմագծով եւ իր յեղափոխական ոգիով: Իր ջղուտ ու առնական խմբագրականները կր գնահատուին նաեւ հակադաշնակցական բանիմացներէն:

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ԻՐԱՆԻ ՈՒՐՄԻԱ քաղաքէն ատացուած նամակները շատ տխուր կը ներկայացնեն աքսորեզի Հայերուն եւ Ասորիներուն կեանքը: Ատրպատականի մէջ տեղի ունեցած կռիւներուն իրրեւ հետեւանք, քանէ աւելի հայ եւ ասորի դիւղեր թալանուած եւ այրուած են: Սպաննուած են հարիւրէ մօտ անձեր: Տասը հազարի հասնող բնակչութիւնը կատարեալ թշուառութեան մատնուած է: Այդ թշուառներուն օգնութիւն հասցնելու համար, Ամերիկայի կարգ մը քաղաքներուն մէջ կազմուած են մարմինները նախկին Ուրմիացիներէ, որոնք արդէն հազարաւոր տոլարներ ղրկած են Ուրմիա: Ամերիկայի Հայ Օգնութեան կեդր. վարչութիւնն ալ հինգ հարիւր տոլարի օգնութիւն մը ըրած է:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻՈՑ մէջ Մայիս 11ին տօնուած է Հայկազուն Ա. քհնյ. Ոսկերիչեանի ուսուցչութեան եւ քահանայութեան յոբելեանը, նախաձեռնութեամբ համայնուն վարժարանին խնամակալ մարմնին եւ նախկին սան–սանուհիներուն: Բոլոր բանախօսները չէշտած են յոբելեարին արժանիքներն ու իր հիմնած վարժարանին ծառայութիւնները 25 տարիներէ ի վեր:

ԿՈՒԻ Ա.ԻԱԳԻ ՀԱՄԱՐ.— Ամերիկեան թերթերը կը գրեն թէ լուրջ անկարդութիւններ պատահած են Փամ Սփրինկսի եկեղեցիին մէջ (Քալիֆորնիա), ուր գացած էր Աւագ աղօթելու: Մինչ անշարժ ու անխօս «Հրաշագործը» կ'աղօթէր ինքնամփոփ, ամբոխը կը խուժէ եկեղեցիի դրան վրայ, «հպելու համար անոր հագուստներուն»: Անօրինակ յարձակում մը եւ խառնաչփոթութիւն ծայր կուտան: Բազմաթիւ մարդիկ կը յաջողին պատուհաններէն ներս մտնել: Շատ կիներ կը նուաղին, մարդիկ կը խոշտանգուին կամ կը վիրաւորուին ու կր փոխադրուին հիւանդանոց:

ՂԱԼԱԹԻՈՑ կեդր. վարժարանին յարակից մասր պիտի միացնեն վարժարանին, ինչպէս առաջ, նոր տարեշրջանին ուսանողներու խճողումին առաջքը առնելու համար: Ղալաթիոյ միւթէվէլլին՝ Պ.Ց. Տանտիեան խոստացած է աւելցնել եկեղեցւոյ կողմէ վարժարանին եղած յատկացումը:

ՆԱԶԳԻԼԻՑ Ս. Ստեփաննոս եկեղեցին պատկան իշխանութեանց կողմէ Մատակարարութեան վերադարձուած ըլլալով հանդերձ, հիմնական նորոգութեան կը կարօտի:

ՊՈԼՍՈՑ Ս. ՅԱԿՈԲ անկեղծոցին մէջ 30 մահճակալով հիւանդանոց մը պիտի բացուի, երկու բաժիններով, մէկը՝ ներքին հիւանդութեանց, 24 մահճակալով, միւսը փոխանցիկ հիւանդութեանց՝ 6 մահճակալով:

ԱՆԴՐԱՆԻՑ կը հաղորդեն թէ կառավարութիւնը որոշած է սկսիլ կրելու արտօնութիւն տալ Թուրքիոյ Հայոց Պատ. տեղապահ Գէորգ արք. Ասլանեանի: Տարազի օրէնքով սկսիլ կրելու իրաւունք ունին միմիայն կրօնապետները:

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅՕՒՀԻՆԵՐՈՒ ՅԱՋՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

ԼԻՈՆ.— La Vie Lyonnaise շաբաթաթերթը անցեալ շաբթուան թիւը յատկացուցած էր տարեկան ամենամեծ ձիարշաւին (Grand prix):

Այդ օրը քաղաքը դրեթէ տօնական երեւոյթ մը կ'առնէ: Իդական սեռը մասնաւորաբար կը փայլի իր արդուզարդով ու նորաձեւութեան զարնադան հագուստներով: Շատ մը Haute couture կոչուած բարձր հաստատութիւններ պաշտօնապէս կը մասնակցին հանդէսին ու օրուան դատաւորներու (jury) ու մասնաւանդ թղթակիցներուն ուշադրութիւնը դրաւել կ'ուզեն:

La Vie Lyonnaiseի բացառիկ թիւին վրայ ուրախութեամբ կը տեսնենք Rose et Berte թէդեաններու անունը եւ modèleի նկար մր իրենց կարած հագուստէն: Օր. թէդեաններ թէեւ մասնակցած չէին մրցումին, սակայն juryներուն եւ թղթակիցներուն ուշադրութիւնը կը դրաւեն եւ պաշտօնապէս կ'արձանագրուի լաւագոյն մրցանակաւորներու ցանկին մէջ:

Օրիորդները արդէն ճանչցուած են իրենց հաստատութիւնով Ֆրանսական բարձր եւ դժուարհաճ շրջանակին մէջ: Ահա լաւագոյն վկայականն մը նոր յաջողութեանց:— Մ. Տ. Պ.

Իր լեզուն: Հայերէն է ամէն բանէ առաջ, սահուն ու «քաղցրահնչիւն» հայերէն, բոլորովին մաքրուած, զտուած վնասակար օտարաբանութիւններէ: Վճիտ ու անապակ է իր ոճը ինչպէս մեր հայրենի աղբիւրներուն ջուրը: Նախանձախնդիր մեր բարբառին անաղարտ պահպանումին, ինչպէս բոլոր Դաշնակցական թերթերը, «Ցառաջ»ն այ բուռն պայքար կը մղէ հայերէնը չինարէնի այլափոխելու երեւանեան արշաւանքին դէմ:

Հ. Ց. Դաշնակցութեան ձայնն է «Ցառաջ»ը, «Լոյս քաղաք»ին մէջ եւ կուսակցութեան տեսակէտներուն ջերմեռանդ ու հաւատաւոր պաշտպաններն մէկը:

Ամբագրութիւնս սրտանց կը շնորհաւորէ իր պաշտօնակիցը՝ րնկ. Շաւարշ Միսաքեան, իր կատարած հայրենասիրական — եւ կուսակցական — ծառայութեան համար ու ջերմօրէն կը մաղթէ երկար կեանք՝ իրեն եւ իր հոգեհատոր «Ցառաջ»ին:

(Ամբագրական ԱՍՊԱՐԻԶԻ, 23 Մայիս)

ԴԱՀԼԻՃԻՆ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

Գործադուլները կը ծաւալին

– Ազգ. ժողովին Դշ. օրէնքն վիճարկութիւն – ներէն վերջ, վարչապետ յայտարարեց իր պաշտօնակիցներուն թէ վստահութեան քուէ պիտի պահանջէ յառաջիկայ չորեքշաբթի: Ուրեմն տե – սակ մը զինադադար՝ ութ օրուան համար: Թէ կառավարութիւնը եւ թէ Ազգ. ժողովը ծանրակշիռ ըսելիքներ ունին, փոխադարձաբար, բայց ստիպուած են համբերութեան փորձ մը կատարելչնկատի առնելով երեք Մեծերու խորհրդաժողովին դուռմարումը Փարիզի մէջ: Միեւնոյն պատճառով Դշ. օրուան յետաձգուեցաւ ձախակողմեան ընկերվարական կազմիչի հարցապնդումը, որ կրնար տապալել դահլիճը: Յետաձգուեցաւ նաեւ ընկերվարական համագումարը:

Մինչ այս մինչ այն, գործադուլները իրարու կը յաջորդեն, չլսուելով երկրին տնտեսական կեանքը: Հիւսիսային շրջանի հանքագործներուն գործադուլը աստակացաւ: Արդէն իսկ 200.000ի հասած է բանթողներուն թիւը: Արտադրութեանց նախարարը, Պ. Լուպէտ Լաքոսթ (ընկերվարական) անարդարանալի կը գտնէ այս գործադուլը, յիշելով ածխահանքներու բանուորներուն ընծայուած առաւելութիւնները: Սկսած էթիէնի ածխահանքերուն մէջ ալ գործադուլ հռչակուեցաւ:

Մետաղագործութեան, ծխախոտի եւ լուցկիի բանուորներն ալ որոշեցին գործադուլ յայտարարել Յուլիս 1ին, 24 ժամուան համար, իբրեւ առաջին ազդարարութիւն:

Դրամատուներու եւ մեծ վաճառատուններու պաշտօնեաներուն գործադուլը կը չարունակուի տակաւին: Աշխատանքը չէ վերսկսած նաեւ Սէթ – բօչնի մէջ (20.000 բանուոր): Գաւառի մէջ ալ խլրտումները կը ծաւալին: Մասնակի գործադուլ ամէն տեղ.— Լիոն, Մարսէյլ եւայլն:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ ՀԵՏԵԼԱՆԻՒՈՎ

(ՅԱՒԱՔի անփական թղթակցէն)

Զորեքշաբթի, 25 Յունիս

Ֆրանսայի հեծելանիւով շրջանին առաջին հանդրուանը տեղի ունեցաւ աննախընթաց ոգեւորութեամբ: Կարաւանի մեկնումին նշանը տրուեցաւ էթուալի հրապարակէն եւ անցնելով Շան ղ'Էլիզէէն, Պուլվարներէն, Լաֆայէթէն, Սէն Տընիէն մինչեւ Փէրփինեան, ուրկէ պիտի սկսէր ճշմարիտ արշաւը:

Ամբողջ ճամբու ընթացքին անհամար բազմութիւն մը պատնէշ չինած էր եւ ոստիկանութիւնը հազիւ կրնար կարգը պահպանել: Աչխատաւորներ, պաշտօնեաներ իրենց գործը լքած՝ հոն էին: Դըպրոցական տղաքը իրենց դաստիարակներուն գլխաւորութեամբ գրաւած էին մայթերու եզերքը՝ ծափահարելու համար մարզանքի այս կուռքերը:

«Ցառաջ»ի կառքը կը սուրար առաջին չարքերուն մէջ խառնուած, եւ կը ծափահարուէր հա, զէտողներու կողմէ:

Հրանութի խնայողութեան համար վերջին պահուն մեր կառքին մէջ դրին երկու ուրիշ թըղթակիցներ, մէկը ամերիկեան United Pressինը եւ միւսը Անժէի Courrier de l'Ouestի մէկ խմբագիրը: Ինչ որ ուշագրաւ էր, Ֆրանսացին՝ եկած էր փոքր պայուսակով մը՝ իր ձեռքէ դրի մէքենայով, իսկ Ամերիկացին իր երեք խոշոր պայուսակներով ...

Փէրփինեան, ուր մեկնումի վերջին նշանը տրուեցաւ, հեծելանիւի հարիւր մրցորդները թափ տուին իրենց սրունքներուն, խումբ խումբ, իրենց յատուկ գոյներով հագուած:

Մինչեւ Լիլ գնացքը, 236 քիլոմեթրը, կտրեց 6 ժամ 51 վայրկեանէն: Առաջինը հասաւ Զուիցերիացի մը՝ Քիւլլէր, երկրորդ՝ եւ երրորդ երկու Ֆրանսացի Մաէ եւ Փիօ: Ա. Պելճիքացին հասաւ 6րդ, իսկ Ա. Իտալացին 7րդ: Պելճիքացիներէն աւելի լաւը կը սպասէինք, բայց իրենցմէ երկուքը եւս մնացած ըլլալով խումբը անոնց սպասեց:

Ճամբու ընթացքին քանի մը մրցորդներ կարաւանէն փախուստ տուին դէպի առաջ, բայց վերջը խումբը հասաւ անոնց:

Ամէնէն կարեւոր դէպքը եղաւ Ֆրանսական խումբի ֆափիքէն (մրցորդներու երիցագոյնը՝ 39 տարեկան) թիէթաոի արկածը որու հետեւանքով լքեց արշաւը, ինչ որ տխուր պարագայ մըն է, բայց չի կրնար ազդել Ֆրանսական խումբին կրովին վրայ, քանի որ 1938ին ա նման արկածով մը Փօլ Մայ լքած էր խումբը եւ սակայն դարձեալ Ֆրանսացի մը՝ Ռոժէ Լափէպի չահեցաւ մրցումը:

Լիլի մէջ չատ խանդավառ ընդունելութիւն մը դասնք:

Վաղը, հինգշաբթի, Բ. հանդրուանը Լիլէն Պրիւքսէլ ուր մեծ պատրաստութիւններ տեսնուած են կարաւանը ընդունելու համար:

Ուրեմն՝ յը՝... :

ՏՈՐՔ ՏԷՐ–ՑԱԿՈԲԵԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐՈՒ նոր գիները՝ 6 Ֆրանք, հեռաձայն քաղաքին մէջ՝ 6 Ֆրանք, բաժնեգրութիւն՝ 50 առ հարիւր յաւելում եւն.:

Յարգանքի մեծ ցոյց
Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ
80 ամեակին առթիւ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. Վարչութեան կողմէ, 29 Յունիս, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Փարիզ Սալ տ'Իէնա, métro Iéna: Կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

խօսք պիտի առնեն՝

ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ,
ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ,
ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ
ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱՒՈՐԵԱՆ

(Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. Վարչ. կողմէ)

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՒԱ – ԳԵԼԵԱՆ, ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ եղբայրներ: Մուտքը ազատ է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԶԱՒԷՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՀԱՄԱՐ

Փարիզի Կրօնական Ընկերակցութեան վարչական դիւանը կը հրաւիրէ եկեղեցական, բարեսիրական, հանրային բոլոր մարմինները, կազմակերպութիւնները, հայ մամուլը եւ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ հոգեհանգիստի պաշտօնին որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, Յունիս 29ին, առաւօտեան ժամուն, Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ ՊՈՂՈՍ ՆԱԼԿԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ԶԱՒԷՆ ԱՐՔ.ի (մեռած Պաղտատ, Յունիս 3ին):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Վ. ՅՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս կիրակի Փրատոյի Ս. Սահակ - Մեսրոպ Մայր եկեղեցիի տօնախմբութեան առիթով՝ մասնաւոր հոգեհանգիստ կը կատարուի, ինչպէս ամէն տարի, եկեղեցիին հիմնադիր բարերար հանգուցեալ ՎԱՀԱՆ ՅՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆի եւ իր ընտանիքի ննջեցեալներու յիշատակին: Քահանայն Ս. Պատարագին կը մասնակցի երգչախումբը իր ամբողջական կազմով, ղեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի: Մարսէյլի հայ գաղութը կը հրաւիրուի իր ներկայութեամբ յարգել բարերարին յիշատակը:— Վաթսուբիւն

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Կ. Ցակոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ իրենց եղբօր,աներոր,ուլին եւ մօրեղբօր՝ տղրացեալ ՊՕՂՈՍ ԱՃԷՄԵԱՆի (Տիդրանակերտցի) մահուան առաջին տարելիցին առթիւ, յետ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, կիրակի 29 Յունիս, Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Ցակոբ Թորոսեան եւ որդին, կը ծանուցանեն թէ իրենց զաւկին եւ եղբօր ծաղկահասակ ՐԱՖՖԻ ԹՈՐՈՍԵԱՆի մահուան քառասունքին առթիւ յետ պատարագի հոգեհանգիստեան պաշտօն պիտի կատարուի կիրակի 29 Յունիս Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon, իր յիշատակը յարգողներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ցառաջիկայ կիրակի Յունիս 29ին յետ պատարագի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի ժան Կուժոնի Հայոց եկեղեցին ողբացեալ ՄԻՀՐԴԱՏ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՂՈՎ

ԾԽԱՒՈՏԻ ՎԱՃԱՌՈՒՄԸ ազատ է Յուլիս 1էն սկսեալ (Գշ.): Կոլուազը՝ 38 Ֆր., կոին՝ 48 եւն: Արձանագրութիւնները չեն ընդոհատ եւ նոր ծխատոմսեր պիտի տրուին:

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐՈՒ սակերը պիտի աւելնան Յուլիս 1էն սկսեալ, ճամբորդներու համար՝ 20 առ հարիւր (Ա. կարգ քիլ. 3.60, Բ. կարգ 2.34, Գ. կարգ 1.80), ապրանքներու համար՝ 28 առ հարիւր: Շաբաթական բաժնեգրութեանց դիները պիտի չաւելնան, իսկ տարեկան արձակուրդի ժողովրդական տոմսակները պիտի աւելնան Դեկտ. 1ին:

ՑՈՒՆԱՍՏԱՆի խռովութեանց առթիւ Եւրոպա ղրկուած քննիչ յանձնախումբը հրատարակեց իր տեղեկագիրը, որ կը բաղկանայ 800 էջերէ: Ցանձնաժողովին մեծամասնութիւնը կը հաստատէ թէ Եուկոսլաւիա, եւ մասամբ Ալպանիա եւ Պուլկարիա կ'օգնեն յոյն ապստամբներուն: Տեղեկագիրը մեղադրանքներ կը պարունակէ նաեւ յունական կառավարութեան դէմ:

Օշականի յոբելեանը

Կը տօնուի Վիէնի մէջ, 27 Յունիս, Ուրբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Cercle Catholiqueի սրահին մէջ: Կը նախագահէ Պ. ՑԱԿՈԲ ՄԿՐԵԱՆ: Կը խօսին Պ. Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆ եւ ԿԻՒՐԵՂ ՏՐԱՑԵԱՆ:

Խնամուած զեղարուեստական բաժին: Մուտքը ազատ է:

ԼԻՈՆ, 28 Յունիս, չաբաթ երեկոյ:

ՏԻՒՆ, 29 Յունիս, կիրակի ցերեկէն վերջ: Երկուքն ալ նախագահութեամբ Պ. ԱՐՇԱԿ ՉՕՊԱՆԵԱՆի:

ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի ներկայացուչական ժողովը՝ այս չաբաթ երեկոյեան ժամը ճիշդ 5.30ին Café Noailles: (Սոյն ժողովը յետաձգուած էր հանրակառքերուն գործադուլին պատճառով):

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Գիւլխանդանեան» խումբի դաչտային հանդէսը յետաձգուած է 13 Յուլիսին, Պ. Նաճարեանի ագարակը: Մանրամասնութիւնները յայտարարով:

ՖՐ. ԿԱՊՈՑ ՅԱԶի Իսէ լէ Մուլինոյի մասնաճիւղին ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Սրբմեան դպրոցին մէջ, 2 rue de la Défense: Օրակարգ՝ մանուկներու օգտակարութեան կայան:

ՎԻԵՆ.— Կապոյտ Յաչի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ Սէն Մարթէնի «Մուրատ» Ակումբին մէջ: Պիտի կատարուի նոր վարչութեան ընտրութիւնը:

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները, այս կիրակի առաւօտ ժամը 8.30ին «Մուրատ» Ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Հ. Ց. Դ. ՇԱՎԻԼԻ Արդուքեան խումբի ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, ընկեր Աբէլեանի բնակարանը:

ՍԷՆԹ ԱՆԹՈՒԱՆ (Մարսէյլ).— Հ. Ց. Դ. ընկեր «կարօ» ենթակոմիտէին ընդհ. ժողովը՝ այս չաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին ընկեր Գ. Միւճէ – ըճեանի բնակարանին մէջ:

Ուշադրութիւն
հագուստի փոփոխութեան

Ֆր. Կ. ՅԱԶի Սէվրանի մասնաճիւղի Թատրապարահանդէսը որ պիտի կատարուէր Լիվրի – Կարկանի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, տեղի պիտի ունենայ Յունիս 29ին, կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30էն 12, Salle Massis, 87 Ave. de Livry, Sevran, նորակառոյց սրահին մէջ: Կը ներկայացուի Սիպիլի «ՀԱՐՍԸ», նաեւ խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը եւ անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 50 ֆրանք:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Eglise Pantinէն առնել 147 թիւ օթօպիւս, իջնել terminus եւ կամ Gare du Nordէն երկաթուղի ժամը 12 եւ 14.10, իջնել Սէվրան:

ՄՈՒՇՏԱԿԻ
ՆՈՐ ՎԵՐԱՐԿՈՒՆԵՐ

Ռուսական Աստրականէ սեւ եւ մոխրագոյն

Շատ նպաստաւոր դիներով

ԴԻՄԵԼ նամակով եւ «Ցառաջ»ի հասցէով, Ա. Ց. սկզբնատառերը նշանակուած պահարանի վրայ:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ հայերէն անտիպ ձեռագիրը մը լաւ ֆրանսերէնի թարգմանող մը: Դիմել՝ Nerguizian, 246 rue Paul Bert, Lyon:

ՖՐ. Կ. ՅԱԶի ԼԻՈՆԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

20 Յուլիսին, կիրակի օր: Մանրամասնութիւնները յաջորդով:

ՏԷՍԻՆի ՀԱՄԱՍԵՒԱՍՏԻՈՑ չինարար միութեան Տէսինի մասնաճիւղը Սեբաստիոյ Օրը պիտի տօնէ բացօթեայ հանդէսով մը, 29 Յունիս կիրակի:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Զեր բոլոր պէտքերու համար դիմեցէք Ց.Գ.Փափագեան վաճառատունը, 223, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire : SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-63

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Samedi 28 JUIN 1947 Շաբաթ 28 ՑՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5071-Նոր շրջան Թիւ 680 Խմբագիր՝ Շ. ՄԻՍԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

Պոլսոյ վերջին թղթաբերը կը յորդի թուրքեւամերիկեան մեղրաբուռնի նկարագրութիւններով:

Զանազան ընդունելութիւններ, ընդյոյներ եւ մեղրածոր յայտարարութիւններ: Կ'ըսես՝ լոյս ի-ջած է Թուրքերուն վրայ: Ինչպէս տարիներ ա-ռաջ, երբ գերմանական սաղաւարտները կը չողային Վոսփորի ափերուն վրայ:

Ամերիկեան պատուիրակութիւնները, որոնց գլուխը կը գտնուին զօրավարներ եւ ծովակալներ, կը շարունակեն իրենց քննական պտոյտները, Թուրքիոյ մէկ ծայրէն միւսը:

Անցեալ շաբթու բազմանդամ պատուիրակու-թիւն մը այցելեց Միջերկրականի ափերը, — Անթալիա, Մերսին, Ատանա, Իսքէնտէրուն (Ալէք-սանդրէթ), նորանոր ծրագիրներ յղանալով՝ Թուրքիոյ պաշտպանութեան համար:

Այս պտոյտներուն հետ, ամերիկացի սպաներ-րը միջանկեալ կը սարքեն ասուլիսներ, լուսաբա-նելու համար թուրք եւ օտար լրագրողները: Բնա-կանաբար կը խուսափին զինուորական գաղտնիք-ներէ: Բայց, անուղղակի կը հասկցնեն թէ թրքա-կան բանակը լայն աշակցութեան կը կարօտի, բո-լորովին արդիական դառնալու համար:

Այս տեսակ զրոյցի մը առեն էր որ զօր. Օլի-վըր հասկցուց թէ անբաւական է 100 միլ. տոլարի վարկը եւ յայտարարեց թէ իրեն համար «պատիւ պիտի ըլլար հրամայել թուրք արդիական զօրա-բաժնի մը»:

Երբ զօրավարները այսքան յառաջ կ'երթան, լրագրողները չեն որ կէս ճամբան պիտի մնան:

Ցունիս 20ին Եէյլ Քէօյլէն (Սան Սթէֆանօ) կը մեկնէր ամերիկեան այն օդանաւը որ աշխարհի շրջանը կը կատարէ եւ որ կանգ առած էր Պոլսոյ մէջ: Այս առթիւ ալ Թուրքերը սեղան մը սարքած էին, չողչողուն հիւրասիրութեամբ: Բաժա-կառներ, փոխադարձ մաղթանքներ եւայլն:

Առիթէն օգտուելով, «Ճիւմհուրիյէթ»ի ամ-բոխավար խմբագիրը խօսակցութիւն մը կ'ունե-նայ ամերիկացի լրագրապետի մը հետ, որ տէրն է եղեր վաթսուն թերթերու: Պարոնը, Րոյ Հուրթ, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրեր է Ամերիկայի Հայերու մասին.

— « Երիտասարդութեանս բաներ մը լսած էի «Հայկական Հարց»ի մասին եւ թուրբերուայ վէճե-րու մասին կարգ մը գրութիւններ կարդացած: Սակայն տասը տարիէ ի վեր ոչ միայն աւելնց, այլ եւ Հայերուն աւելնն անգամ չարտասանուիր: կա-րեւորութիւն մի տամ Հայերուն, մենք մարդու տեղ չենք դներ գաւնոնք»:

Ձենք գիտեր թէ Ամերիկայի Հայերը մարդու տեղ դրած են այս պարոնը: Եթէ իսկապէս ար-տասանած է այդ խօսքերը, կը նշանակէ թէ այն-քան բան գիտէ Թուրքիոյ եւ Հայերու, որքան իր իսկ երկրի մասին:

Արդարեւ, ի՞նչպէս կարելի է այսքան «պէ-խապէր» ձեւանալ, երբ թուրք թերթերը իրենք են որ ամէն օր կ'ողբան թէ Հայերը ահագին գեղին շահած են Ամերիկայի մէջ, իսկ իրենք չատ են մնացած:

Թուրք թերթը ուրիշ յայտարարութիւն մըն ալ կը վերագրէ ամերիկացի լրագրապետին.

— « Մ. Նահանգներուն մէջ լայն ժողովրդա-կանութիւն կը վայելէ Թուրքիան: Մեծ համակ-րանք ստեղծուած է ձեզի հանդէպ, որովհետեւ կը դիմադրէք համայնավարներուն: Անշուշտ Ամերի-կայի մէջ ալ համայնավարներ կան, բայց ան մը չետադիմականներէ եւ շահախնդիրներէ կը բաղ-կանան: Գալով համայնավարներուն կողմէ դըր-դուած Հայերուն, անոնք չեն կրնար մարդ գտնել որ ականջ կախէ իրենց խօսքերուն»:

Առենէ մը ի վեր, Թուրք մամուլը կը մոլորե-ցնէ հանրային կարծիքը, այն տպաւորութիւնը ձգելով թէ միայն համայնավարներն են որ կ'ար-ծարծեն Հայկական Դատը: Ուրեմն ամերիկացի լրագրապետը պարտք սեպեր է մխիթարել իր Թուրք հիւրամեծարը:

Աչխարհի շրջանը լրացուցած առեն, պարոնը անչուշտ ուրիշ զրոյցներ ալ ունեցաւ, զանազան երկիրներու մէջ եւ իմացաւ թէ արեւելեան օրօր-ները չեն կրնար փոխել պատմութեան ընթացքը:

Հայկական Հարցը առ նուազն 60 տարուան պատմութիւն ունի, նոյն իսկ Ամերիկայի մէջ, եւ պատահական դիմափոխութիւնները չեն որ քան-դարան պիտի նետեն զայն:

Շ.

Ժողո՞վ թէ փաւնայիր

(Գ. եւ վերջին մաս)

Բոլորը ոտքի են, կուգան կ'երթան տաճարին մէջ: Բարեկենդանի տեսարաններ ալ պակաս չեն: Մէկը եաեւի կողմը երկու աթոռներ գրաւած եւ հակառակ դարձուցած, նստեր է, գլուխն ալ մէկ աթոռին կռթնցուցած: Շէնք-չնորհք խաած, քա-ղաքը ծախած, գլուխը վերցնելու կարողութիւն չունի: Քառորդ ժամը անգամ մը կ'ըսէ.

— Գարտաշըմ, չլմնցա՞ւ, ատենը չեկա՞ւ, ես ... եկեղեցիին ալ, ժողովին ալ, քուէս առէք, ձգեցէք որ երթամ ...

Եթէ հարց մը ձեռամբարձ պիտի քուէար — կուէր, գինովին ընկերները երկու ձեռքերն ալ վեր կը բարձրացնէին, գլուխը վար կախուած... Ներկաներէն մէկը համարձակեցաւ դիտել տալ թէ օրինաւոր ձեւ չէ այս, առանց քուէխոյզ յանձնա-խումբի կրնայ ըլլալ որ զեղծումներ կատարուին, մանաւանդ որ քուէներն ալ երկար ժամանակ դուրս սեղանի վրայ կամ դարակներու մէջ մնա-ցած են: Նորէն ժխոր, ոտքի վրայ: Եւ նոյնիսկ մէկը յանդգնեցաւ յառաջանալ մինչեւ դասը, Հ. Աղապէկեանը ծեծելու, բայց այս վերջինը արհա-մարհելով բոլոր սպառնալիքներն ու յիշոցները, կը պնդէր թէ կրնան զեղծումներ գործուիլ: Նա-խագահը բերանը չէր բանար, կարգ-կանոնը պա-հելու համար: Ինքն ալ դարձած էր հանդիսատես, աւելի ճիշդ՝ մեղսակից սարքուած դաւերուն:

Իրարանցումը տեւեց մօտաւորապէս կէս ժամ: Վերջապէս այն բժիշկը որ անկարգութեան առաջին աղդանշանը տուած էր, ոտքի կանգնելով ըսաւ.

— Պարոն Աղապէկեանը երկար ժամանակ է որ կր ճանչնամ, շատ պատուաւոր մարդ է, մեր ժո-ղովներու ընթացքին ալ (Ձակատ) այսպիսի ելոյթ-ներ կ'ունենայ ապօրինութեանց առթիւ, շատ բծախնդիր է, կ'ուզէ որ ամէն ինչ չիտակ ու տա-ռացի կատարուի:

Նորէն սկսան պոռալ — Քուէ՛... քուէ:

Եւ ժխորին մէջ յանձնախումբ մը ընտրեցին որ-պէսզի յաջորդ օրր քուէները քննէ: Ցետոյ դրան դէպի քուէտուփը որ դրուած էր նախագա-հին քով: Քուէները ձգուեցան առանց ստուգման: «Ցառաջդիմականները» խառնիխուռն քուէները ձգեցին գացին, շատ մր չէզոքներ ալ առանց քուէ տալու ղղուանքով հեռացան:

Եկեղեցւոյ ընկերակցութեան մէկ ծերուկ ան-դամը կ'ըսէր.

— Քանըըհինդ տարի մոմ ծախած եմ ժամուն դուռը, ասոնց եւ ոչ մէկուն երեսը չեմ տեսած, ոչ ալ այսքան կոշտ ու կոպիտ բարքեր եկեղեց-ւոյ մէջ...

Ստոյգ աղբիւրէ կ'իմանամ թէ անդամներու ղրկուած անուանացանկէնզատ,ընտրութենէն քանի մը օր առաջ 50 ֆրանքով արձանագրուողներ եղած են եւ քուէ տուած: Նոյն ձեւով դրուած են մօտ 150 անդամուհիներ: Շատերը իրենց անդամ ըլլա-լէն ալ տեղեկութիւն չունին: Իմ հաշուով 1170 — 1200 քուէարկողներ պիտի ըլլան:

Սիրելի ընթերցող, ես պատմեցի տեսածս եւ լսածս: Քեզի կը մնայ դատել:

ԻՐԱՉԵԿ

ՀԻՆԳ ՀՈԳԻ ՎԱՌԱԾ, ԵՕԹԸ ՎԻՐԱՒՈՐ

Հալէպէն հետեւեալ մանրամասնութիւնները կը հաղորդեն քսամնեայ արկածի մը մասին, որուն առաջին լուրը տուած էինք յունիս 17ին.—

— Իովանդակ Լիբանանի եւ Սուրիոյ հայու-թեան մէջ խոր յուզում պատճառեց մահը՝ հինգ հայ երիտասարդներու, որոնք զոհ դարձան ինք-նաշարժի զարհուրելի ականի մը, Այնճար-Պաալպէք ճամբուն վրայ:

Տարաբախտ հայ երիտասարդները մահացած են փչաքաղիչ պայմաններու տակ, ինքնաշարժի պէնզինի ընդունարանին յանկարծական բոցավա-ռումով: Զոհերուն մէջ կը գտնուին Տքթ. Ռեթէոս Գուլումճեան, աչխոյժ ու գործունեայ երիտասարդ մը, որ այնքան մեծ զոհողութիւններու եւ դժուա-րութեանց դնով ստացած էր Համալսարանական եւ մասնագիտական կրթութիւնը: Միւս զոհերն են Յաչեր Աղամեան, Ս. Շէրպէթճեան, Գէորգ Գա-լուստեան եւ Գառնիկ Ճակոբեան, բոլորն ալ ծա-նօթ եւ սիրուած բովանդակ ժողովուրդին կողմէ:

Վիրաւորներուն մէջ կը գտնուին Ճակոբ Քէն-

Երեք Մեծերու ժողովը բացուեցաւ երէկ

Երէկ, ուրբաթ, իրիկուան ժամը 4ին բացուեցաւ Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Ա. Միութեան արտաքին նախարարներուն խորհրդաժողովը, քննելու հա-մար ամերիկեան առաջարկը՝ Եւրոպայի վերաշի-նութեան եւ վերակազմութեան մասին:

Ժողովը տեղի կ'ունենայ Ֆրանսայի արտա-քին նախարարութեան այն սրահին մէջ որ յատ-կացուած էր Անգլիոյ թագաւորին, 1938ին: Փարի-զի քաղաքական շրջանակներուն մէջ այս խորհր-դաժողովը կը համարեն ամէնէն կարեւոր միջազ-գային խորհրդակցութիւնը այն օրէն ի վեր որ Րոզվելթ, Սթալին եւ Զըրչիլ առաջին անգամ ժո-ղով դումարեցին Թէհրանի մէջ: Այս ժողովն է որ պիտի որոշէ հետեւեալ հիմնական խնդիրը.— Ե-րոպան մի՞ացեա՞լ պիտի մնայ թէ երկուքի պիտի բաժնուի: Շատ բան կախում ունի Պ. Մոլոթովի բռնելիք դիրքէն:

Բարենշան երեւոյթ մը, այս առթիւ.— Եչ-օրեան թերթերը գրած էին թէ Պ. Մորիս Թորէզ «արեւմտեան ծուղակ մը» կոչած է զօր. Մարշըլի ծրագիրը, իրենց համազումարին մէջ: Համայնա-վար առաջնորդը անմիջապէս հերքեց այս վերա-դրումը, հետեւեալ յայտարարութիւնն ուղղելով համազումարին.

— « Իրրեւ պատասխանատու գործիչներ, մենք վարժուած ենք կշռել մեր արտասանած բա-ռերը եւ մեծ խոհեմութեամբ խօսիլ արտաքին քա-ղաքականութեան վերաբերեալ խնդիրներու մա-սին որոնք կապ ունին մեր երկրի ապագային հետ: Մեր պատասխանատուութեան գիտակցութիւնը մեզի թոյլ չի տար դժուարութիւններ յարուցանել Դաշնակիցներուն միջեւ եւ ընել որեւէ բան որ կրնայ խանգարել անոնց անհրաժեշտ համաձայ-նութիւնը, եւ ի վերջոյ մեր երկրին վերելքը: Ա-հա թէ ինչ ըսի երէկ.— Այն ծրագիրը որու մասին կը խօսին այս օրերս, լեցուն է ծանր անպատեհու-թիւններով: Իր այդ վիճակին մէջ ծրագրին իրա-կան հետեւանքը պիտի ըլլայ հաչուեյարդարի են-թարկել հատուցումները եւ Գերմանիան դնել մի-եւնոյն աստիճանին վրայ Ֆրանսայի եւ հիթլէրա-կան նախայարձակման միւս զոհերուն հետ: Կարգ մը կատաղի յետադիմականներ արդէն իսկ այդ ծրագիրը կը նկատեն պատերազմական գործիք մը Ա. Միութեան դէմ, իրրեւ խայծ մը արեւմտ-եան խմբակցութեան որ երկուքի պիտի բաժնէ Եւրոպան եւ աչխարհը: Պ. Մոլոթովի Փարիզ գա-լը, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ արտաքին նախարար-ներու հրաւէրով, հարուած մը կուտայ անոնց որ կ'ըսեն ծուկ որսալ պղտոր ջուրի մէջ»:

Պ. Թորէզ աւելցուց թէ լրագրողները պատաս-խանատու չեն այս թիւրիմացութեան համար եւ թէ մեղքը կ'իյնայ իրենց (համայնավար) տեղե-կատու դիւանին վրայ որ սխալ ամփոփած է իր յայտարարութիւնը:

Բանդէտներ այս ճշդումէն ալ կը հետեւցնեն թէ խորհրդային պատուիրակութիւնը Փարիզ ե-կած չէ յատկապէս ժխտական դիրք բռնելու հա-մար: Եթէ Մոսկուա ի վերջոյ հաւանի մտնել մի-ջազգային տնտեսական գործակցութեան մը մէջ, հաւանական է որ կարեւոր վարկ մը ստանայ Մ. Նահանգներէն: Կը յիշուի թէ պատերազմէն ետք վե-ջացած էր, երբ վեց միլիառ տոլարի վարկ մը խնդրեց, բայց Ամերիկացիները զոհացում չտուին: Այս առաջարկը կրկնուեցաւ 1946ի գարնան, աւելի փոքր գումարով մը, մէկ միլիառ տոլար, բայց նորէն առակս մնաց:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՁՕՐԱՎԱՐ մը, Ֆէլլըրս, երկար յօդուածով մը կը պատմէ թէ «Ճափոնի կայսրը ո-րոշած էր անձնատուր ըլլալ 1945 փետրուարին, բայց Ա. Միութիւնը ընդդիմացաւ, ուղելով մինչ-նորդի դեր կատարել պատերազմիկներուն միջեւ»:

տիրճեան, Պահրի (Զահլէ), Անդրանիկ Աբրահամ-եան, Սեդրակ Թաչճեան եւ Մովսէս Մախուլեան, որոնք փոխադրուած են Պէյրութ, հիւանդանոց:

Տարաբախտ զոհերուն յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Այնճարի մէջ: Լրացուցիչ տեղե-կութեանց համաձայն, արկածահար ինքնաշարժը տապալած է իր մուտքի դրան վրայ եւ անհնար դարձուցած է զոհերուն փրկութիւնը: Բոցավառ կառքին մէջ մնացած հինգ երիտասարդները ած-խացած են սրտամխիկ աղաղակներու եւ օգնու-թեան կանչերու մէջ:

Տարաբախտ զոհերուն յուղարկաւորութեան ներկայ եղած են Այնճարի, Շթորայի, Ռայաքի, Զահլէի եւ Լիբանանի Հայերը, տեղական իշխա-նութեանց ներկայացուցիչները եւ երկու արաբ ե-րեսփոխաններ: Գերեզմանատան մէջ դամբանա-կաններ խօսած են Կարօ Սասունի, Պատ. Հատիս-եան, Ամերիկ. Համալսարանին կողմէ Տքթ. Տ. Պէրպէրեան, «Ազդակ»ի խմբագիր Արամ Սահակ-եան եւ տարաբախտ զոհերուն ընկերները:

Հիւանդանոց փոխադրուած երեք ծանր վի-րաւորներուն վիճակը մտահոգութիւն կը պատ-ճառէ:

ՆԻՒ ԵՈՐՔԻ ԿՈՆԿՐԷՍԸ

(Նիւ Եորքի մեր թղթակիցէն)

(Դ. եւ վերջին մաս)

Այս «Կոնկրէս»ը կը կրէր բօքէլիքէրիզմ (հաստատական) երկիրներու ժողովներուն յատուկ կնիքը: Ժողովականները հրաւիրուած էին ոչ թէ առաջարկներ ընելու, կարծիքներ յայտնելու, հարցեր քննելու, այլ վերէն հրահանգուած բանաձեւերը քուէարկելու եւ քուէարկելու միաձայնութեամբ: Ցայտնի է, որ Մուսոլինիի, Հիտլերի եւ Սթալինի իշխանութեան տակ գտնուած երկիրներու մէջ քուէարկութիւնները միշտ միաձայնութեամբ կը կատարուէին ու կը չարունակեն կատարուիլ:

Աւելցնենք նաեւ, որ եթէ նոյնիսկ ժողովականները իրաւունք ունենային ազատ կարծիք յայտնելու եւ հարցեր քննելու, անոնք հազիւ թէ կարողանային օգտուիլ այդ իրաւունքէն: Երեւակայեցէք 700 հոգիէ բաղկացած ժողով մը որ հազիւ հինգ նիստեր ունեցաւ, ամէն մէկ նիստը երկուքուկէս երեք ժամ տեւողութեամբ, ինչ հարց կրնար լրջութեամբ քննել այդպիսի ժողով մը: Եւ կարծէք թէ «Կոնկրէս»ի այդ սահմանա-փակ ժամանակը աւելի եւս կրճատելու համար դիւանը կը հրաւիրէր արտասահմանէն եկածները ղեկոյց տալ իրենց ապրած երկրի քրիստոնէ վիճակի եւ հայ դաղութի մասին, ամէն մէկ նիստի երեքի եւ նուագող կը հրաւիրէր երգելու եւ նուագելու և լուսանկարուողներու խումբերու մասին կարգադրութիւններ ընելու համար: «Սերաստացի պատգամաւորները կը հրաւիրուին բեմի ձախ կողմի սենեակը, ուր իրենց խմբանկարը պիտի առնուի», «Արաբկիրցի պատգամաւորները կը հրաւիրուին աջ կողմի սենեակը լուսանկարուելու համար», «Խարբերդցիները կը հրաւիրուին սրահի միւս ծայրը երթալ լուսանկարուելու համար», «Այս երեկոյ, նիստէն վերջ, ժամը 8ին Հնչակեան պատգամաւորները ճաշկերոյթի կը հրաւիրուին Հնչակեան ակումբը, Լէքսինկթըն Աւընիւ, թիւ այսինչ», եւն եւն: Ժողովի այս զրաղումները նոյնքան, եթէ ոչ աւելի ժամանակ խլեցին, որքան լուրջ հարցերով զրաղիլը:

Ամերիկայի մէջ Հայաստանի ամէնէն փոքրիկ գիւղի Վերաշինաց Միութիւնը իր ժողովներուն մէջ հայ կեանքի եւ պատմութեան մասին աւելի իրազեկութիւն կը յայտնաբերէ եւ օրակարգի խնդիրներուն աւելի լուրջ ու պարկեշտ կը մօտենայ, քան այդ ըրաւ «Համաշխարհային Հայկական Կոնկրէս»ը:

Օրինակնե՞ր կ'ուզէք: Ահա:

Լսած բլալով, որ Հայաստանի մէջ արտելներ (արհեստակցական արդիւնաբերական համագործակցականներ) գոյութիւն ունին, դիւանը յայտարարեց, որ առաջարկ եկած է Ամերիկայի մէջ ալ արտելներ կազմել Հայաստան փոխադրելու համար: Է՛հ, քանի Հայաստանի մէջ առանձ բան մը գոյութիւն ունի, հոս ալ կազմենք: Ուրեմն, քուէ: Եւ ձեռքերը վեր բարձրացան: Այդ վայրկեանին բազմանդամ դիւանի անդամներէն մէկը ձայն ուղեց, եւ որովհետեւ ձայն ուզողը արտասահմանէն եկած մէկն էր՝ Գէորգ Պապայեան*), ուստի քուէարկութիւնը կանգ առաւ եւ ձայն արուեցաւ Պապայեանին: Պ. Գ. Պապայեան, որ «Կոնկրէս»ի սակաւաթիւ բանիմաց ժողովականներէն էր, յայտարարեց, թէ ինքը Հալէպի Ներդաղթի կոմիտէի անդամ է, Հայաստան գացած ու վերադարձած է եւ բաւական տեղեկութիւն ունի արտելներու մասին: «Դուք առանձ հապճեպով որոշում պէտք չէ տաք արտելներ կազմելու մասին: Դուք չէք գիտեր, թէ Հայաստան արտելներու կարիք ունի՞, եւ ի՛նչ տեսակ արտելներու: Ներգաղթի համար Հայաստանին հոս գալիք պատուիրակները միայն կրնան ըսել ձեզի, թէ ինչ արտելներու պէտք ունի Հայաստան: Կրնայ ըլլալ, որ դուք, ըսենք, ատաղձագործներո արտել մը կը կազմէք, իսկ եկող պատուիրակը կ'ըսէ, թէ հոն ներկարարներու արտելի կարիք կայ: Ուրեմն ձեր տեղը հանդիստ նստեցէք եւ ձեր գործերը տակնուվրայ մի՛ ընէք: Ծախքեր ալ մի՛ ընէք արտելներ կազմակերպելու համար: Շատ շատ կրնաք արձանագրել, թէ ո՛վ փափաք ունի արտելի մէջ մտնելու: Ու այսչափ:

«Հո՛ն, Հալէպի մէջ մենք ալ արտելներ կազմեցինք: Մարդիկ խանութին ծախեցին, արհեստանոցները գոցեցին, գործերնին հաշուեյարդարի ենթարկեցին՝ մէկ խօսք՝ տուներնին քանդեցին եւ հիմա աւերակներու վրայ նստած են: Մի՛ եւնոյն սխալը հոս չկրկնենք»:

Պ. Գ. Պապայեանը, ըստ երեւոյթին, վախ ունէր, որ ամերիկահայ հայաստանասէրները, երբ արտելներ կազմելու մասին «Կոնկրէս»ի որոշումը լսեն, անմիջապէս իրենց businessները տակնուվրայ կ'ընեն եւ Հայաստան կը մեկնին:

«Կոնկրէս»ը որոշեց արտելներու կազմակերպութեան աշխատանքներու ձեռնարկել, առանց

*) Զշփոթել Ռումանիայէն եկած եւ հոն տխուր դեր կատարած Ցարութիւն Պապոյեանի հետ:

Մեր Ազգային Մեծ Դիւցազնամարտը

Ա.

«Յառաջ»ի Մայիս 9 թիւով, Լիոնէն՝ Պապլէ ստորագրութեամբ՝ կարճ թղթակցութիւն մը, զծելով Նորակառոյց Ուսումն. Խորհուրդի ծրագիրը, անոր անդրանիկ ձեռնարկին տպիծով կ'ըսէր. —

«Պատուելի Մայիկեան մեղի ներկայացուց «Սասունցի Դաւիթ»ը եւ հայկական նկարագիրը:

«Շարժելի փրոֆէսէօրը շատ պարզ եւ հասկնալի լեզուով պատմեց աւանդավէպը: Ցետոյ անոր մէջ փնտռեց Հայուն նկարագիրը, քաջութիւնը, ըմբոստ ոգին, նկարագրի մաքրութիւնը, ընտանեկան սրբութիւնը, վեհանձնութիւնը, Մ.Մ.:

«Վերջացնելէ առաջ՝ ըսաւ թէ, ցարդ դրուած, մշակուած «Սասունցի Դաւիթ»ները դժբախտաբար անկատար են,— Թումանեան, Զիթունի, Դարեդինի Սրուանձտեան, եւն.: Եւ եզրակացուց, — եթէ օր մը հայ դրող մը կարենայ մեղի լման, պէտք եղածին պէս «Սասունցի Դաւիթ» մը տալ, այն ատեն կրնանք անվարան յայտարարել թէ մենք Հայերս աշխարհի լաւագոյն դիւցազնավէպն ունինք»:

Այս քանի մը տողերուն մէջ ի յայտ եկած շփոթ ըմբռնումը՝ մեր ժողովրդական Դիւցազնավէպի մասին, հարկ կը դնէ իմ վրայ՝ քանի մը բացատրութիւններ տարու այս էջերուն մէջ:

Շփոթ ըմբռնումը՝ միայն Փրոֆ. Մայիկեանի քով չէ որ երեւան կուգայ,— ենթադրելով թէ թղթակից Պապլէ՝ հարազատ թարգմանն է եղած Պատուելիին:

Նախ մեր ժողովրդական վէպին չուրջը խօսող ու գրողները, պէտք է կարենան որոշել երկու բան: Առաջին, Գաւառաբարբառներով գրի առնուած փոփոխակներուն՝ առանձին հատ ատաղձը: Երկրորդ, այդ փոփոխակներէն համադրուած եւ վերականգնուած աշխարհաբար պատմուածքը:

Առաջինները՝ անմատչելի են հանրութեան, թէ՛ որովհետեւ գաւառաբարբառով են, եւ թէ՛ որովհետեւ տպուած են մասնագիտական հանդէս-ներու մէջ:

Գաւառաբարբառներով ծանօթ են մինչեւ հիմա, տպուած եւ անտիպ, վաթսունեակ մը փոփոխակ, երեսուն-երեսունըհինգ տարբեր գաւառաբարբառներով, որոնց մէջ մեծագոյն թիւը՝ Մոկաց բարբառին յատուկ:

Երբ մէկը, Փրոֆ. Մայիկեանի պէս, կը դնէ մի՛ւսնոյն դէմ յայտ՝ Թումանեան եւ Սրուանձտեան, կը ցուցնէ որ անդէպ է անոնց կատարած գործին: Գարեգին եպիսկոպոս, Սրուանձտեան, ինչպէս իրմէ յետոյ Մնկ. Աբեղեան, Բդրտ. Խալաթեանց, Սարգիս Հայկունի, Գարեգին Սրկագ. Յովսէփեան, դեռ ուրիշներ եւ Զիթունին, Անգիր գիւղացիներու բերնէն գրի առած են գաւառաբարբառով պատմուածները:

Բայց Մնկ. Աբեղեան, Բդրտ. Խալաթեանց, Ստփն. Կանայեան եւ Զիթունի, կատարած են նաեւ ուսումնասիրութիւններ՝ մեր Ժողովրդական Դիւցազնավէպին չուրջը:

Այս երկու ձեւերէն յետոյ՝ կան դեռ եւս երբ-

սակայն ամերիկահայ հայաստանասէրներու տուները քանդելու:

«Կոնկրէս»ի «հողային յանձնախումբի» կողմէ տաքքըր Ց. Յովհաննէսեան հանդիսաւոր կերպով կարդաց այն բանաձեւը, որ կը հաստատէր հայ ժողովուրդի հողային պահանջներու միջազգային իրաւական հիմերը, հիմնուած Սեւրի դաշնագրի վրայ: Ու այդ հանդիսաւոր բանաձեւի մէջ գրուած էր, որ Սեւրի դաշնագիրը կնքուած է 1920 թուի ... Օգոստոս 13ին: Եւ 700 ժողովականներու մէջ չգտնուեցաւ մէկը, որ ելլէր եւ ճչար Սեւրի դաշնագրի կնքումի թուականը: Մեր կողմէ ալ, թերեւս, չափազանց պահանջկոտութիւն է ակնկալել, որ Սեւրի դաշնագրի կնքման թուականը դիտնան այն մարդիկ, որոնք 25 տարի չարունակ, թուրքերու հետ ձեռք ձեռքի պայքարեցան Սեւրի դաշնագրին դէմ:

Այս մարդիկ կամ պատմութիւնը չեն դիտեր, կամ երբ դիտեն, անպատկառօրէն կը խեղաթիւրեն իրենց նպատակներուն ծառայեցնելու համար: «Կոնկրէս»ի մէկ նիստի ընթացքին ամբողջ երկու ժամ Սեւրի դաշնագիր բառերը հոլովուեցան, Սեւրի դաշնագրով հիմնաւորուեցաւ Միացեալ Ազգերուն ուղղուած դիմումնագիրը եւ սակայն, 700 հոգու մէջ չգտնուեցաւ պարկեշտ մէկը, ըսելու համար թէ ո՞ւրկէ, ի՞նչպէս եւ ո՞վ ձեռք ըերաւ Սեւրի դաշնագիրը — արդեօք երկինքէ՞ն ինկաւ ծառայելու համար այս «Կոնկրէս»ի մուխ ելած ամերիկեանին:

Հայ ժողովուրդը իր պատմութեան ընթացքին շատ դժնդակ օրեր ապրած է, բայց երբեք տեսած չէ իր կեանքին մէջ հանրային բարոյականի այնպիսի անկում եւ հայ մարդոց նկարագրի այնպիսի սխալթարում, որպիսին ցուցադրուեցաւ Նիւ Եորքի «Համաշխարհային Հայկական Կոնկրէս»ի մէջ:

(Հայրենիք)

ՊՈՒՏՄ ԾԻԾԱՂ

«Երբեմն էի լուսա...»

Օր մը, Գալոյ Թոզաթլեան ճոխազարդ հիւրանոցին մէջ, այցելութիւն տուի Լոնտոնի հինգ ու կէս անձնոց դաղութին հոդեւոր հովիւին: Մի սիրուն եւ կրթուած վարդապետ: Հայր Աբէլ:

Այն տեն, Եւրոպան մե՛ծ հմայք ունէր մեղի համար: Լոնտոնի պէս հսկայ քաղաքի մը ժամուն կրօնապետը, անշուշտ, կաթողիկոսի պէս բան մըն էր մեր աչքին: Լաւ տպաւորութիւնով մեկնեցայ իր քովէն, ձեղլով իրեն մօտ քանի մը կտոր մի-ամտութիւն ...

Տարիներ սահեցան այդ օրէն ի վեր: Օր մըն ալ, Փարիզի մէջ հրապարակ եկաւ հայր Աբէլը՝ «դերապատիւ»ը «պարոն»ի փոխակերպուած: Իր երկրորդ տիտղոսովը, ես անձամբ չեմ տեսած զինք: Ըսին որ ան, է: Նախկին «դերապատիւը»:

Ոչինչ: Ամէն կեանքում մարդիկ կարող են փոխել իրենց արհեստն ու տապարէզը: Դա մի չատ բնական բան է: Ինչպէս բնական է, ոմանց համար ճակատ, զգեստ կամ դաղափար փոխելը: Ազատութիւնը ամէն բանէ վեր:

Ներկայիս, հայր Աբէլ, նոր աւետարան կը քարոզէ: Նոր շարական կ'երգէ նոյնքան հաւատքով որքան կ'ըսէր երբ Նաղովբեցիին կ'աշակերտէր: Սա էլ չատ բնական չի՛: Լսելիք ոչինչ ունիմ:

Ես իր հին քարոզները չեմ լսած, քանի որ Լոնտոնի իր հօտին չեմ պատկանած: Հիմա, իր նոր քարոզները ժպիտով կը քաղեմ, չարաթը քանի մը անդամ:

Իր նուագարանը մէկ լար ունի եւ մէկ հատիկ երգ,— Դաչնակցութեան հաչուեյարդարը:

— Ախր տղերք, մեղմ է ձեր ուժին: Եկէք վազ անցէք այդ կուսակցութիւնից: Ես շատ լաւ եմ ճանաչում ձեզ բոլորիդ: Միասին հաց ու պանիր ենք ծամել: Ձեզանից շատեր հրաժարեցան այդ կուսակցութիւնից՝ երբ վախճանեցաւ, ուրիշներ՝ երբ աւելիք չգտան, ստորագրեցին ներմակ թղթի տակ իրենց հրաժարականը: Ես ձեր բարիքին համար եմ ասում այս խօսք-խորհրդանը...

Իսկապէս: Դերապատիւ պարոն Աբէլը, շատ բարեկիրթ եւ սրտցաւ է իր տղերուն մէջ: Գաւիլիացին աւետարանական ոճը կը ցոլայ իր ոճէն: Ան, աւելի մեղմ է քան Տարսոնցի Սողոսը:

Եթէ ես, Դաչնակցութեան տեղը ըլլայի, հայր

բոլոր ձեր չորրորդ ձեւերը:— Մշակում ու համադրում:

Մշակուած ձեւով՝ տուած են մեր Վէպը՝ Յովհ. Թումանեան (40 էջնոց դրքոյկ մը՝ միայն Սասունցի Դաւիթի դիւի մասը), Աւ. Իսահակեան (միայն Պզտիկ Մհերի մասէն փոքրիկ հատուած մը), եւ Կ. Սիամանթ (Դաւիթի ու Խանդութի սիրոյ մասը):

Համադրուած ձեւի մէջ՝ մեր Վէպը խմբագրուած է 1936—39 Երեւանի մէջ, Սասունցի Դաւիթի Հաղարամեակին առիթով, որմէ թարգմանուած է Սովետական տասնեակ մը լեզուներու:

Համընթացաբար եւ առաջինէն բոլորովին ան-կախ, համադրուած ու խմբագրուած է Զիթունիի Սասունականը, որ ամբողջութեամբ թարգմանուած է Փրանսերէնի եւ շուտով պիտի անցնի մամուլի տակ:

Սակայն, կայ Էական կէտ մը, որ պէտք էչ վրիպի մեր Դիւցազնավէպին ըմբռնող ընթերցասէր հանրութենէն: Այն որ՝ մեր Վէպը բաղկացած է ոչ թէ Սասունցի Դաւիթէ մը, կամ՝ չորս ձիւղ, — ինչպէս է Երեւանի Համահաւաք Տէխսը (բնագիրը), այլ՝ եօթը ձիւղերէ: Այսինքն, յաջորդական անշփոթելի կարգով, 1. Սահասար եւ Բաղդասար, 2. Առիւծ Մհեր, 3. Դաւիթ Մհեր, 4. Թլոլ Դաւիթ (կոչուած՝ Սասունցի Դաւիթ), 5. Պզտիկ Մհեր, 6. Պարոն Տէր Ներսէս (եւ Աբլաղ ու Իշխան, նաեւ Որբիկ Պարման), 7. Համզա Պահլաւան (եւ Դերնիկ):

Այս եօթը ձիւղերովը համադրուած — ամբողջացած միակ գործը կը հանդիսանայ «ՍԱՍՈՒՆԱՆ»ը:

Եթէ Փրոֆ. Մայիկեան՝ առիթէ աւելի ամբողջական Հայ Դիւցազնավէպի մը կը սպասէ, դուր է: Զի դիւզացի պատմիչները, թաւ երեսուն երեսունըհինգ,— ճչդած ու երդած են եօթը ձիւղ, վերոյիշեալ չարքովը:

Իսկ եթէ ան կարդացած չէ իմ Սասունականը, այլ կ'ակնարկէ աշխարհաբարով 1910ին իմ տպած Սասմանց Տուն էն, հոս ալ կը սխալի: Զի այս վերջինը՝ Սպարկերտի փոփոխակն է միայն:

Մինչդեռ իր բաղձացած լիակատար ամբողջութիւնը՝ վերականգնուած է, ինչպէս ըսի, սա-հուն դարեան լեզուով, Սասունականի մէջ, 1100 էջերու վրայ:

Փրոֆ. Մայիկեան եթէ ուշադիր կարդայ Սասունականով կոթողացած եօթը ձիւղերուն լման պատմուածքը, այն տեն կրնայ,— իր բառերովը — «անվարան յայտարարել թէ մենք Հայերս՝ աշխարհի լաւագոյն Դիւցազնավէպն ունինք»:

ԶԻԹՈՒՆԻ

ուեյարդարի կ'ենթարկէի հուսակցութիւնը եւ հայաստանահիրութեան կ'աշակերտէի : Ձեր սորվե – լի՞ք : Քանի մը բառ, մի քանի ոճ եւ քանի մը հայ տառերու տեղափոխութիւնն է : Եթէ հիմա «յառաջդիմական» էք, պիտի կոչուիք «հառաջդիմական» : Այս կերպով, ձեր բոլոր դործերը հաջողութեամբ պիտի բռնեն...

Բայց, հայր Աբէլ, կարելի չէ այս մարդոց խօսք հասկցնել : Քանի գլխուն զարնես, այնքան կ'ամրանան՝ դամի պէս : Թող տուր նրանց օձիքը : Այնքա՞ն պաշար ունես որ կրնաս էջերով ուսումնասիրութիւններ գրել ,օրինակ Շնորհալիին վրայ :

Տե՛ս, ինչպէս չուարեցուցած են քեզ, որ անցած օր, այդ մեծ հայրապետին գրած մէկ երգը, որ տարիներով երգած էք, «Մաղմոսերդու»ին վերագրած էիք.«երբեմն էի լոյս ե ւայժմ եմ խաւար եւ ստուեր մահու...» Եւ կը թելադրէիք երգել ձեր հակառակորդներուն : Այդ երգը, կարծեմ, «Աշխարհ ամենայն» ոդբի մաս կը կազմէ եւ Շնորհալիին գրչէն ցայտած է, ինչպէս «Առաւօտ լուսոյ»ն : Եւ ըստ մեր եկեղեցական սովորութեան, դասէ դաս կ'երգուի : Արդ, եթէ ձեզ թելադրեն ձեր դիմացինները, որ յաջորդ տունն ալ դուք երգէք,—

« Էրկինքիմ եւ երկիր եկայք ողբացէք եղկելի զանձն իմ : Ընտրեցի զչարն, ընկալեայ կամաւ զհոյլս մեղաց»...

Թող տուէք որ ամէն ոք իր ճամբով երթայ, դի «ամէն ճամբայ Հռոմ կը տանի», իսկ Հայաստան երթիք վախ չունի իր կարծեցեալ «թշնամիներ»էն :

Գիտեմ, կը սիրէք պայքարիլ : Գաղափարի մարդ էք : Ժամանակին, կարծեմ, Բենիկ վարդապետին հետ, «բռնակալ» եկեղեցւոյ դէմ, «Ազատ Եկեղեցի»ով ճակատեցաք Ս. Հայաստանի մէջ, բայց հակառակ ձեր փափաքին, կրկին հին եկեղեցւոյ պատկանող կաթոդիկոսը նամեցուցին Լուսաւորչի գահին վրայ՝ այսօրուան ձեր «հառաջդիմական»ընկերները ,որոնք այժմ դաղութներու ժամերուն մէջ, «մեռած պայծառութեան եկեղեցւոյ» պնակ երկարելու տենդով վարակուած են :

Գիտեմ : Եթէ ասկէ քանի մը տարիներ առաջ, Հայաստանէն դուրս եկաք, պարզապէս այստեղի «անառակ որդի»ները կարդի բերելու համար էը : Բայց կրնայ ըլլալ որ, օր մը, հայրը դրկաբաց ընդունի իր «կորուսեալ որդիք»ը, Դաշնակցական – ները եւ անոնք ձենէ առաջ մեկնին Հայաստան, ձեղ անպաչոն ձգելով դաղութին մէջ...

Ւ՞հ, «Ուրհուրդ մարդկան, կամք ...»:

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

valier եւ F. Périer: Ասոնք կը բաւեն, որ ժապաւէնը միջակէն վեր բարձրանայ : Արդէն իր պարզ ամրողջութենէն կ'երեւայ որ տաղանդաւոր բեմադրիչի մը ձեռքէն ելած է :ժապաւէնըշարժանկարի ծնունդէն կը սկսի, դրեթէ ամէն տեսարան չահեկան, պատմութիւնը բնական է եւ առանց յաւակնութեան, ինչ որ արժանիք մը կը կազմէ :Ասոսկութիւնները հաւատարմի ամենանուրբ փրանսա – կան սրամտութեան : Կարելի է ամբողջ ժապաւէնը յատկանշել ըսելով թէ փրանսական է եւ հաւատարիմ պատկերը փրանսական մտքին — թերեւս չատերը յուսախաբ եղան սակայն : Այդ յուսախա – բութեան մէկ պատճառն ալ այն է որ ծանուցումը դործին համապատասխան չէ :

★ Սեպտեմբերին տեղի պիտի ունենայ հա – կառակ չատ մը դժուարութեանց, Քանի փառա – տօնը ,որ աւելի լաւ կրնայ տալ մի՛յազդային filmին վիճակը : Այս տարի հասարակութիւնը ինքն է որ պիտի ըլլայ juryն :

ԱՐՓԻԿ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԻՆ

ՄԵՐ ՀԱՆԴԻՍՆԵՐԸ

ՏԻՍԻՆ, 23 Յունիս (Յատաջ) .— Շաբաթ երեկոյ մեր «Նոր Սերունդ»ի տղաքը անակնկալ ին – ջոյք մը սարքեր էին, թէ պատուելու համար Հ. Մ.Ը.Մ.ի Մարսիլիոյ մարդիկները եւ թէ ցոյց տալու հասարակութեան իրենց յառաջդիմութիւ – նը, աշխուժութիւնն ու դործելու ընդունակութիւնը : Թէեւ քիչ մը հապճեպով եղած էր, որու պատճառաւ կը խորհիմ չատեր կը բացակայէին, այսուհանդերձ դարձեալ ակնկալուած յաջողութիւնը ունեցաւ :

Հանդէսը բացուեցաւ « Նոր Սերունդ»ի տղոց «Յառաջ Նահատակ» խմբերդով որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս : Մասնաճիւղի կողմէ խօսեցաւ ընկ. Արշէն Փափազեան, պարզելով Միութեան առաջադրութիւնները :

Ապա խօսքը փոխանցեց Նոր Սերունդի Միջին Ցրանսայի Շրջ. Վարչութեան ներկայացուցիչ ընկ. Արամ Թաթուլեանի որ մանրամասնօրէն բացատրեց Նոր Սերունդին դերը այս օտար աշխերուն վրայ եւ կոչ ուղղեց բոլոր երիտասարդներուն անվարան բոլորուիլ այս երիտ. Միութեան չուրջը :

Խօսք առաւ նաեւ Մարսէյլ (Սէն Լուր) հիւ – րերկն Պ. Ելթրմանեան, որ պատկերաւոր լեզուով պարդեց Հ. Ց. Դաշնակցութեան դործունէութիւ – նը : Ապա թելադրեց մեր երիտասարդ ընկերներուն արժանի ըլլալ Դաշնակցութեան, մեալ մաքուր Հայ մինչեւ որ հնչէ աւետաբեր վայրկեանը եւ իրադործուի Դաշնակցութեան խոհայը :Ցետոյ բեմ հրաւիրուեցաւ «Նոր Սերունդի» դեկավար ընկեր Թ. Հերոյեան որ իրեն յատուկ խիզախ արտայայտութիւններով ոդեւորեց ներկաները :

Գեղարուեստական բաժնին իրենց մասնակցութիւնը բերին Մ. եւ Վ. Յորէնեան, փոքրիկն Արամ Գրիգորեան, Ա. Լուսարարեան : Ժողովուրդին խնդրանքին վրայ մեներդեց Տիկ. Մ. Կարապետեան, Տէսինի սոխակը : Մէջ ընդ մէջ եղան եւրոպական պարեր, խմբերդ Կ. Պոլսի անդամուհիներու կողմէ, ինչպէս նաեւ մեներդ Սէն Լուսի (Մարսէյլ) Նոր Սերունդի անդամներու կողմէ : Նոր Սերունդի տղաքը եւս սրահը թնդացուցին յեղափոխական երդերով :

Ափսէ մը թերթանուչ եւ չիչ մը չամիանեա աճուրդի դրուելով դոյացաւ 13 հազար ֆրանք : Կ'արժէ յիչել Պ. Ելթրմանեանը որ միանուագ 1350 ֆրանք նուիրեց եւ դարձեալ առատաձեռնմասնակցեցաւ աճուրդին իր սեղանակիցներով : Աճուրդը չահեցաւ Պ. Ալնաւորի սեղանը : Թերթանուչը բաժնուեցաւ բոլորին :

Առտուան երեք անցած էր եւ ժողովուրդը դժկամակութեամբ կը հեռանար սրահէն : Ապրին մեր տղաքը որ մեզ ապրեցուցին հայկական երեկոյ մը ու ներշնչեցին այն հաւատքը թէ անվհատ պիտի գործեն չահակիրները, մինչեւ որ «բայ – ուին դռներն յուսոյ եւ մեր երկրէն վախ տայ ձըմեռ...»

★ Յաջորդ օրը Հ.Մ.Ը.Մ.ը կազմակերպած էր միջմասնաճիւղային դնդախաղի մրցում մը : Մարսէյլի խումբն էր որ այս անդամ կր ճակատէր Լիոն–Տէսինի խումբին դէմ իր սեփական դաշտին վրայ : Մանրամասնութենէն մէջ չեմ ուղեր մտնել, խորհելով որ մարզական բաժնի ձեր թղթակիցը իր պարտականութիւնը պիտի կատարէ : Միայն պէտք է չեչտել որ չնորհիւ մեր Հ.Մ.Ը. Մ.ի Տէսինը դարձեալ ունեցաւ իր ոդեւորութեան բացառիկ օրերէն մին :Շրջաններէն համախմբուած էին բազմաթիւ հայրենակիցներ : Մրցումը չահողը եղաւ դարձեալ Մարսիլիոյ խումբը որ երկար մաքառումներէ ետք, վերջին րոպէին նչանակեց իր առաջին եւ վերջին նչանակէտը, տիրանալով Պ. Մնացականեանի կողմէ նուիրուած բաժակին :

Գ. Պ.

ՁՕՐ. ԱՃՁԸՆՀԱՒԻՐ հրաժարեցաւ Մ. Նահանդներու ընդհ. սպայակոյտի նախագահութենէն եւ պիտի ստանձնէ Քոլըմպիա Համալսարանին նախագահութիւնը :

ՄԱՑԻՍ 28

ՊԱՆԵԼՕ ՔՈՇԱՆ.— Յունիս 15ին Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէի նախաձեռնութեամբ տօնուեցաւ Մայիս 28ը, Պուռ լա Ռէյնի քաղաքապետարանի սրահին մէջ : Կը նախագահէր ընկեր Խաչիկ Մկրտիչեան : Հանդէսը բացուեցաւ Նոր Սերունդի երդչախումբի կողմէ, «Մեր Հայրենիք»ով : Նա – խագահը իրրեւ մասնակցող մայիսեան կռիւներուն լայն տեղեկութիւններ տուաւ մեր ազատագրական պայքարի զանազան փուլերու մասին : Օրուան ա – ռաջին բանախօսն էր ընկեր Հրանտ Խալուեան որ դեղեցկօրէն վերլուծեց մեծ տօնին նչանակութիւնը : Մէջ ընդ մէջ երդեցին եւ արտասանեցին ընկերները , Արմս եւ Եղիա Մուլինոյէն : Նոր Սերունդէն Ներսէս Մխեեան եւ Օր. Օհաննէսեան , առաջինը՝ Սիամանթոյէն, իսկ երկրորդը Ասարոնեանէն (Մասիսը) :

Երդեց նաեւ մեր չնորհալի Օր. Հռիփսիմէ Քնեազեանը, որու «Արի մանան, արի»ն անմրցելի էր : Երկրորդ բանախօսը էր ընկեր Փիլոյրփալմուտեան, եպիսկոսի ուսանողներէն, որու ներկայութիւնը Փարիզի մէջ բախտ մըն է նոր սերնդականներու դաստիարակութեան տեսակէտէն : Ընկերը խօսեցաւ Հռոմի մէջ տեսած համաչխարհային մէկ քարտէսի մասին ուր Սեւ Ծովու, Կասպից եւ Միջերկրականի մէջտեղ փռուած ամբողջ հողամասը կը կրէ «Արմենիա» անունը : Թուրքիոյ անունն անդամ չի յիշուիր այնտեղ, եւայլն : Պ. Գարեգին Թառի վրայ նուագեց «Կռունկը» : Նոր Սերունդի երդչախումբը երդեց «Ննջիր մանկիկ» եւ «Գլուխս դրել եմ քարին», արժանանալով ջերմ ծափերու :

«Արծիւ»ը բաւական ճոխ պիւֆէ մը սարքած էր, որ ամբողջութեամբ սպառեցաւ : Պ. Գարեգին իր թառով մինչեւ վերջ ընկերակցեցաւ հայկական պէսպիսի պարերուն : Ննջոյքը մեծ խանդավառութեամբ տեւեց մինչեւ կէս գիչեր : Պ. Գարեգին կրկնապէս չնորհաւորելի է անոր համար որ ոչ միայն իրեն սահմանուած վարձքը ամբողջութեամբ տրամադրեց Կապոյտ Խաչին, այլ եւ յատուկ հանդանակութիւն կատարեց այս բարեսիրական կազմակերպութեան համար :

Հանդիսականները վայելեցին նաեւ անմահն Շահմուրատեանի երդերը սկաւառակի վրայ :

Շնորհակալութիւն բոլոր անոնց որ սատարեցին հանդէսին յաջողութեան : — Արծուիկ

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

Հայնիի Հայր. Միութեան տարեկան դաչտադնացութիւնը տեղի ունեցաւ անցեալ կիրակի , Յունիս 22ին՝ Շավիլի անտառին մէջ :

Միութիւնը, որ տարիներու երկար կեանք մը ունի, կը հաչուէ քառասուն անդամ : Եղած է միշտ առատաձեռն, ու օգնած չատ մը չքաւոր հայրենակիցներու : Փափաքելի պիտի ըլլար, որ այս թիւին վրայ, ուրիշներ ալ աւելնային : Որքան չատ, այնքան աւելի օգտակար պիտի կրնանք ըլլալ մեր հայրենակիցներուն :

Այս հաւաքոյթին մէջ, հայրենակից Տէր Ա. ւետիսեան, երկու խօսքով պարզեց Միութեան անցեալը : Տուաւ քանի մը պատկերներ : Եւ կոչ ըրաւ որ, դեռ ուրիշ հայրենակիցներ ալ դան ու միանան Միութեան : Բոլոր ներկայ անդամները լիուլի կատարեցին իրենց պարտականութիւնը : Ընթին առաւ նուէրները : Հայրենակից Շմաւոնեան խզճմտօրէն կատարեց իր սեղանապետի պաչտօնը : Հայրենակից Յակոբեան Միութեան նուիրեց Հայնիի նչանաւոր մէկ լերան՝ (Տպուրիկ) իւղանկարը, որ աճուրդի դրուելով դոյացաւ քսան հազար ֆրանք : Շահողը, Պ. Էքլինճեան Սարդիս, նուիրեց երկու հազար ֆրանք Միութեան :

Հանդէսը անցաւ չատ ուրախ : Ի մէջ այլոց երգեցին աղջային երդեր եւ պարեցին տեղւոյն նչանաւոր «Կէօվչնա» պարը :

Իրիկունը ուչ ատեն բոլորն ալ մեկնեցան դոհ տպաւորութեամբ մը, եւ փափաք յայտնեցին, որ ատեն ատեն տրուին նման հանդէսներ, օգտակար ըլլալու համար Միութեան :— Նշան Ազօեան

«ՓԱՌԻ ՍՈՒՄԱ»ի տնօրէնը, Ժոռժ Փրատ, որ միեւնոյն ատեն փարիզի քաղաքապետական խորհուրդին անդամ էր զրաւման չրջանին, դատապարտուեցաւ եօթը տարի թիւրապարտութեան եւ դոյքերու զրաւման : Ամբաստանեալը վախտն պաչտպան վկաներ բերած էր, որոնք պատմեցին թէ օգտակար եղած է իրենց.— «Եթէ ան չըլլար, գնդակահարուած էի».— «Փրատ միջամտութեան չնորհիւ էր որ ես առնուեցաւ մահավճիռս». — «Փրատ փրկեց զաւկիս կեանքը» եւն. : 1944 Յունուարէն վերջ ամբաստանեալը Դիմադրական ճակատին միացած է : Նոյն օրը ութ տարի թիւրապարտութեան դատապարտուեցաւ դատական ոստիկանութեան տեսուչը, Ֆինքէյն :

ԻՏԱԼԻՈՑ Աչխատանքի Դաշնակցութեան հը – րամանով գործադուլ հռչակեցին 6 միլիոն բանուորներ, իբրեւ բողոք Սիկիլիոյ դէպքերուն դէմ : Գործադուլը տեւեց կէս ժամ :

Ֆրանսայի ներքին հոգերը

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԿԸ ՎԵՐՋԱՆԱՆ

Վերջին լուրերը որոշ լաւատեսութիւն կը ներշնչեն: Մեծ վաճառատուններու եւ «Փոի-իւնիք» հաստատութեանց գործադուլը վերջացած է: Հանքագործներու պահանջներու մասին ալ համաձայնութիւն գոյացաւ արտադրութեանց նախարարին հետ եւ կը սպասուի կառավարութեան վերջնական որոշման: Ցոյս կայ որ ղրամատուններու գործադուլն ալ վերջնայ այսօր, չաբաթ: Այս գործադուլին առթիւ Ազգ. Ժողովը մարաթ-որիում յայտարարեց Ցունիս 19էն սկսեալ:

Հակառակ այս լաւատես տեղեկութեանց, կացութիւնը պայծառ չէ տակաւին: Կառավարութիւնը պաշարուած է բազմաթիւ եւ բազմազան հոգերով: Ածուխի տագնապը ծանրացաւ ոչ միայն Ֆրանսայի, այլեւ Ամերիկայի հանքագործներու գործադուլին հետեւանքով: Ֆրանսան երբեք ինքնաբաւ չէ եղած հանքածուխի տեսակէտով եւ պատերազմէն առաջ մինչեւ 20 միլիոն թոն ածուխ կը ներածէր: Միւս կողմէ, դրամական տագնապը ծանրապէս կը կշռէ կառավարութեան վրայ, պանք ոը Ֆրանսի շաբաթական տեղեկագրին համա ձայն, Ցունիս 19ին վերջացող շաբթուն թղթա դրամի շրջաբերութիւնը աւելցած է 12 միլիառ 516 միլիոն ֆրանք, որով ընդհ. գումարը կ'ըլլայ 799.810.000.000 : Ուրիշ խօսքով, մարդ գլուխ 20 հազար ֆրանք թղթադրամ: Պետութիւնը մինչեւ հիմա պանք ոը Ֆրանսէն փոխ առած է 90.500.000.000 ֆրանք (188 միլիոն սթերլին):

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՇՐՋԱՆԸ ՀԵԾԵԼԱՆԻՒՈՎ

(ԾԱՌԱՋի սեփական թղթակցէն)

Պրիւքսել, Հինգշաբթի

Պելճիքա՛: Մեծ խանդավառութիւն եւ սա կայն միանգամայն յուսահատութիւն:

Աննկարագրելի բազմութիւն սահմանէն մին չեւ մայրաքաղաք: Պելճիքացիները կը յուսայինէրենց հողին վրայ իբր յաղթական ընդունիլ իրենց զաւակները: Բայց բախտը չժպտեցաւ: Ֆրանսացի յայտնի ախոյեան Վիէթթօ առաջին հանդիսացաւ եւ խլեց դեղին չապիկը, թէեւ պելժ իմքանիս մէկուկէս վայրկեանի տարբերութեամբ երկրորդ հանդիսացաւ իր ընկերոջը Տըիրըոմի հետ:

Լիէնն Պրիւքսէլ 182 քիլոմեթրը կտրուած է 5 ժամ 6 վայրկեանէն:

Արկածները եւ սարսափելի արեւը կոտորած կատարեցին մրցորդներու շարքերուն մէջ: Բազմաթիւ հեծելանիւներ պայթեցան, անկումներ ու վիրաւորներ, մէկ երկուքը ծանրապէս:

Այս պատճառով ինչպէս նաեւ կարաւանէն մէկ ժամ ետ մնացած ըլլալու յանցանքով 17 մրցորդ կը դադրին մասնակցելէ եւ վարը, փոխանակ 100ի 83 հոգի միայն ճամբայ պիտի ելլեն:

Լիլ - Պրիւքսէլ ամենակարճ հանգրուանին վրայ երբ այսքան մրցորդներ ինկան, վաղը Պրիւքսէլ-Լիւքսանպուրկ ամենամեծ հանգրուանին վրայ (միաչուներ 314 քիլոմեթր) դժոխային կրակի մը տակ տեսնենք քանի հոգի պիտի մնան:— Տորֆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՍԱՍՏԻԿ ՏԱՓԸ ՎԵՐՍԿՍԱՒ Փարիզի եւ ամբողջ Ֆրանսայի մէջ: Եչ. օր 36 աստիճան էր Փարիզի մէջ, 38 Պոռսո, 27 Մարսէյլ, 26 Նիս, 36 Լիոն եւն. (չուբի մէջ):

ՄԻԱՑԵԱԼ ԱԶԳԵՐՈՒ Կազմակերպութեան Բ. տարեդարձը տօնուեցաւ յունիս 26ին: Այս առթիւ ճառեր խօսեցան հինգ Մեծերուն ներկայացուցիչները.— Նախագահ Թրումըն, Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Չինաստանի վարչապետները եւ Ա. Միութեան պատուիրակը: Բոլորն ալ աղդարարեցին թէ տակաւին շատ դժուարութիւններ կան իրենց ճամբուն վրայ:

ԻԲՐԵՒ ԼՐՏԵՍ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ Ֆրանսացի ականաւոր օդաչուն, Տիէօտոնէ Քոսթ, որ հեռուացած էր 1930ին, Փարիզ Նիւ Եորք թռչելով: Առջի օր լուսաբանութեան մը համար հրաւիրուած էր քաղաքական ոստիկանութեան կողմէ եւ հարցաքննութենէն վերջ առաջնորդուեցաւ Շերշ - Միտիի բանտը, ձեռնակապերով, թէեւ կ'ուրանար բոլոր մեղադրանքները: Ամբաստանագիրքն կ'ըսէ թէ 1940 օգոստոսին Քոսթ Գերմանիոյ օդանաւային հրամանատարութեան ծախած է շատ մը գաղտնիքներ: 1941ին գացած է Հիւս. Աֆրիկէ, ռազմադիտական տեղեկութիւններ ծաղելով ի հաշիւ Գերմաններու: Նոյն պաշտօնով գացած է նաեւ Ամերիկա, բայց չէ կրցած մեծ գործ մը կատարել, որովհետեւ Ամերիկացիները կասկածելով բանտարկած են քանի մը ամիս: Գէշ մտքեր յայտարարած են թէ Քոսթ ամէնէն պահանջկոտ դործակալն էր եւ շատ սուղի նստած է իրենց:

ՓՈՂՈՑԻՆ ՄԷՋ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ Քյամա - մուս, ձերակուտական, Պոպինյի նախկին քաղաքապետը, որ համագործակցութեան անդամ էր մինչեւ 1939 Օգոստոս եւ հրաժարեցաւ, երբ Գերմանիա եւ Ա. Միութիւնը դործակցութեան դաշինք մը կնքեցին: Կ'ամբաստանուի թէ բոնի աշխատանքի ղրկած է բազմաթիւ երիտասարդներ:

Ցարգանքի մեծ ցոյց Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ 80 ամեակին առթիւ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ կեդր. Վարչութեան կողմէ, 29 Ցունիս, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Փարիզ Սալ ա'Իէնա, métro Iéna: Կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

խօսք պիտի առնեն՝

ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ,
ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ,
ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ
ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

(Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի կեդր. Վարչ. կողմէ)

Գեղարուեստական բաժնին իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆ, ԷՄՄԱՆՈՒԻԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ եղբայրներ, Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ, Օր. ՔՆԱՐԻԿ ՕՀԱՆԵԱՆ (արտասանութիւն), Պ. Ց. ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ (ուղերձ): Մուտքը ազատ է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ ԶԱԻԷՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔԻ ՀԱՄԱՐ

Փարիզի Կրօնական Ընկերակցութեան վարչական դիւանը կը հրաւիրէ եկեղեցական, բարեսիրական, հանրային բոլոր մարմինները, կազմակերպութիւնները, հայ մամուլը եւ հասարակութիւնը ներկայ ըլլալ հոգեհանդիստի պաշտօնին որ տեղի պիտի ունենայ այս կիրակի, Ցունիս 29ին, առաւօտեան ժամուն, Ս. Յովհաննէս Մկրտիչ եկեղեցիին մէջ, ի յիշատակ ՊՈԼՍՈՑ ՆԱՒԿԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՁԱԻԷՆ ԱՐՔ.ի (մեռած Պաղատա, Ցունիս 3ին):

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ Վ. ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Այս կիրակի Փրատոյի Ս. Սահակ - Մեսրոպ Մայր եկեղեցիի տօնախմբութեան առթիւ՝ մասնաւոր հոգեհանդիստ կը կատարուի, ինչպէս ամէն տարի, եկեղեցիին հիմնադիր բարերար հանգուցեալ ՎԱՀԱՆ ԽՕՐԱՍԱՆՃԵԱՆի եւ իր ընտանիքի ննջեցեալներու յիշատակին: Քահանայն Ս. Պատարագին կը մասնակցի երգչախումբը իր ամբողջական կազմով, գեկավարութեամբ Պ. Վ. Սարգսեանի: Մարսէյլի հայ գաղութը կը հրաւիրուի իր ներկայութեամբ յարգել բարերարին յիշատակը:— Վարչութիւն

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Տէր եւ Տիկին Կ. Ցակոբեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն իրենց եղբօր, աներորդւոյն եւ մօրեղբօր՝ ողբացեալ ՊՕՂՈՍ ԱՃԷՄԵԱՆի (Տիգրանակերտցի) մահուան առաջին տարելիցին առթիւ, յետ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի, կիրակի 29 Ցունիս, Հայոց եկեղեցին, 15 rue Jean Goujon: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ.— Ցառաջիկայ կիրակի Ցունիս 29ին յետ պատարագի հոգեհանգիստ պիտի կատարուի Ժան Կուժոնի Հայոց եկեղեցին ողբացեալ ՄԻՀՐԴԱՏ ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆի մահուան առաջին տարելիցին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՎԱՐԴՈՒՀԻ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ իր ամուսնոյն՝ ողբացեալ ընկեր ԱՐՇԱԿ ՎԱՐԴԱՆԵԱՆի մահուան տարելիցին առթիւ 500 ֆրանք կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Վեթ. Ֆոնտին, 500 ֆրանք ալ Կ. Խաչի Շրջ.Վարչութեան: Ստանալ Ցառաջէն:

ՎԷՆՍԷՆի ԵԻ ՇՐՋԱՆի ՀԱՑԵՐՈՒՆ

Այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը ճիշդ 3ին հաւաքոյթ մը տեղի պիտի ունենայ Վէնսէն, rue du Midiի սրճարանը, նոր անդամներու ընտրութեամբ վերակազմելու եւ գօրացնելու համար Վէնսէնի, Մօնթրէօյի, Ֆոնթընէյի եւ Սէն Մանտէի շրջանի ներդաղթի հանգանակութեան յանձնախումբը:

Սոյն հայրենասիրական ձեռնարկին յաջողութեան ցանկացող եւ այդ շրջանին մէջ բնակող բոլոր ազդայիններ սիրով կը հրաւիրուին այս կարեւոր հաւաքոյթին:—(Դիւաւո ներգազգ. Հանգ. կ. Ցանձն.ի):

ՐԱՖՖԻ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ կը նուագէ կիրակի, 29 Ցունիս, ժամը 2.30ին Լոնտոնի Ռատիոյի կայանէն 342 մեթր, Սէն Սանսի քօնձէրթօն, ընկերակցութեամբ B.B.C. կայանի նուագախումբին:

Օշականի ոռնեղեանը

ՏԷՍԻՆԻ ՄԷՋ, վաղը՝ կիրակի դիչերը ժամը 8.30ին, ժողովրդային սրահին մէջ: Կը նախագահէ Պ. ԱՐՇԱԿ ՁՕՊԱՆԵԱՆ: Կը խօսին Պ. ԱՂԵՔՍԿԻՒԼՊԻՆԿԵԱՆ եւ Ց. ՎԱՐԱԳՊԵՏԵԱՆ: Կ'երգէ Օր. ՇՈՎ. ՏԻՐ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ:

Հայ երաժշտութեան երեկոյ

Ուրբաթ, 4 Ցուլիս, ժամը 21ին, Salle d'Iénaի մէջ, 10 Ave. d'Iéna: Կազմակերպութեամբ՝

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին՝ Պ. Պ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՒ դաշնակ, ՆԱՀԱՊԵՏ ԱԼԱԼԸՄՃԵԱՆ թաւջութեակ, ՍՈԿՐԱՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ երգ, JANINE CAVARD դաշնակ, FRANCIS CAUMEL սրինդ:

Կը նուագադրուին գործերը Խաչատրեանի, Սպենդիարեանի, Տիգրանեանի, Կոմիտասի, Բարխուդարեանի, Պարթեւեանի եւն.:

Տոմսերու համար դիմել Հրանդ Սամուէլի, Բամպուքճեանի, 9 rue Jouy Rouve, Սապօնճեանի, 39 Rue de Trévise, Պարթեւեանի 14 rue Petit. Bot. 99-22:

Մուտք՝ 50, 100 եւ 150 ֆրանք:

Ուշադրութիւն հասցէի փոփոխութեան

Ֆր. Կ. Խաչի Սէվրանի մասնաճիւղի թատերապարահանդէսը որ պիտի կատարուէր Լիվրի - Կարկանի քաղաքապետարանի սրահին մէջ, տեղի պիտի ունենայ Ցունիս 29ին, կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30էն 12, Salle Massis, 87 Ave. de Livry, Sevran, նորահաստատ սրահին մէջ: Կը ներկայացուի Սիպիլի «ՀԱՐՍԸ», նաեւ խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը եւ անակնկալներ, ճոխ պիւֆէ: Մուտքը 50 ֆրանք:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— Eglise Pantinէն առնել 147 թիւ օթօպիւս, իջնել terminus եւ կամ Gare du Nordէն երկաթուղի ժամը 12 եւ 14.10, իջնել Սէվրան:

Թատերական ներկայացում

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Պանէէօ Քաչանի Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի մասնաճիւղին 29 Ցունիս կիրակի երեկոյ ժամը 8.30ին, Bourg la Reineի Salle Municipaleի մէջ: Կը ներկայացուի «ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՄԵԼԻՒՆԵՐԸ» կամ «ՊԼԷ ՊՈՒՂի»:

Երգախառն թատերդութիւն 4 արար:

Հաղորդակցութեան միջոց.— Փորթ տ'Օրլէանէն առնել 188 թիւ օթօպիւս եւ իջնել Փլաս Քոնտորսէ եւ կամ Տանֆէրէն Sceauxի դիծը եւ իջնել Պուրկ լա Ռէնի կայարանը:

ԲՆԱԿԱՐԱՆԻ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Պ. Պէրնար Վահէ փաստաբան կ'ուզէ Պուրկ լա Րէնի մէթրոյին մօտ իր տունը որ ունի 6 սենեակ, խոհանոց, բաղնիք, կառատուն, բոլոր յարմարութիւններով, փոխանակել Փարիզի կեդրոնը յարկաբաժինի մը հետ, 3 կամ 4 սենեակներով: Դիմել ժամը 10—18, 19 rue Georges, Lafenestre Bourg la Reine. Հեռաձայն Robinson 07-34:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ հայերէն անտիպ ձեռագիր մը լաւ Ֆրանսերէնի թարգմանող մը: Դիմել՝ Nerguizian, 246 rue Paul Bert, Lyon:

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաչիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**: Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք Ց.Գ.Փափագեան վաճառատունը, 223, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը: Հաղորդակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Garage Gamiss

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ ԵԻ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

60 Ave. Aristide - Briand (Bagneux), Tél. Alé. 20-55

Մեքենական եւ ելեկտրական ամէն նորոգութիւն: Նորագոյն գործիքներով օժտուած աշխատանոց: Երաշխաւորուած աշխատանք: Générequeով մեքենական գործիքներու քննութիւն:

Դիմեցէք մեզ վստահութեամբ, գոհ պիտի մնաք եւ դառնաք հաւատարիմ յաճախորդներ հաստատութեանս: ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆ

Le Gérant: A. NERCESSIAN
Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e
Travail executé par des ouvriers syndiqués

ՅԱՌԱՋԸ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH — Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Directeur-Propriétaire SCH. MISSAKIAN

17, Rue Damesme — PARIS (13e)

Tél.: GOB. 15-70 — C. C. P. Paris 1678-83

Տար. 1000, 6ամս. 500, Եռամս. 300, Ֆր., Արտաս. 10 Տոլ.

Dimanche 29 JUIN 1947 Կիրակի 29 ՅՈՒՆԻՍ

ԺԹ. ՏԱՐԻ — 19e Année N° 5072-ՆՈՐ ՀԸՋԱՆ ԹԻՒ 681 ԽՄԲԱԳԻՐ՝ Շ. ՄԻՒԱՔԵԱՆ ԳԻՆ՝ 4 Ֆր.

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՈՐԴԻ ԱՐԱՐԱՏԻ ԵՒ ԱՐԱՔՍԻ

Ապահովաբար պիտի չուներայինք Ա. Ահարոնեանը այնպէս ինչպէս որ էր, եթէ ծնած չըլլար Արաքսի ափերուն վրայ, վեհափառ Արարատի շուքին տակ:

Արդարեւ, ո՛րքան խոր է ե՛ւ դեմին ե՛ւ լեռան կախարդական ազդեցութիւնը, իր գլխաւոր ստեղծագործութեանց մէջ:

Երկուքն ալ աղբիւր՝ հզօր ներշնչումներու: Մին՝ անոյշ ատեն դարաւոր խորհուրդ, որ կ'արձակէ ամբողջ ժողովուրդի մը ճակատագիրը:

Արաքս, մա՛յր Արաքս, ես զաւակն եմ ես

Ցանկարծ կսկիծ մը կը սրսրէ բանաստեղծին սիրտը.— «Ա՛հ, ի՞նչ տանջանք է մի նկուն ցեղի զաւակը լինել ...»:

Բայց նորէն դեմն է որ կը պայծառացնէ հոգին, չունչ կուտայ, ո՛ւժ կուտայ.

Հզօր է իմ ցեղը կատաղութեանդ դէմ,
Ինչպէս կուռ ժայռը փոթորիկների տակ:

Նոյն սարսուռները, աւելի խոր ու ըմբոստ՝ Արարատ – Մասիսի դիմաց.

... վա՛ր ֆաշիր վերից հին Աստուածն անզօր,
Աստուածը Հայի,
Եւ փակիր նրան ես անդունդներում,
Ու հազար տարի, ու հազար տարի:

... Արտաւազդը տո՛ւր մեզ զենի ու զրահով,
Ու քող աշխարհի հիմքերը դրնդան
Նրա փրկարար յաղթ հարուածներից.
Ա՛հ, մենի այնպէս կարօտ ենի ոյժին,
Մասիս, ջա՛ն Մասիս:

Հայաստանի աշխարհագրութեան հետ զուգընթաց, հայ ժողովուրդին անասելի տառապանքն է որ դոյն եւ չեշտ կուտայ իր գեղարուեստական դրականութեան, ինչպէս հրապարակագրութեան կամ ճարտասանութեան:

Տարիներ անցած, սերունդներ փոխուած են իր առաջին դրական - յեղափոխական արտադրութիւններէն ի վեր (1898):

Եւ սակայն, մինչեւ այսօր ալ, կարելի չէ առանց յուզումի կարդալ «Ուտ'մ կաթ»երն ու «Փշուր'մ խաց»երը, «Ոսկի»ներն ու «Արիւնոտ թթխմոր»ները:

Այդ օրերէն ասդին, ամբողջ աշխարհ մը բացուեցաւ Ահարոնեանի դրչով: Հորիզոն մը՝ աւելի լայն ու համամարդկային: Եւ դրելու արուեստ մը՝ որ միշտ կը ձգտէր դէպի կատարելութիւն:

Քաղաքական գործունէութեան տաղտուկները արգելք չեղան, որպէսզի աւելի ուժգնօրէն կառչէր գրչին: Մանաւանդ երբ վարդավառ յոյսերը փշրուեցան Լողանի լպրծուն ափերուն վրայ:

Ճակատագրո՛ւմ էր որ, իր քաղաքական գործունէութեան հետ, գրականն ալ, նոյնիսկ փիլիսոփայականը յանկարծ ընդհատուէր, չարաշուք օր մը (1934 Փետր. 11)...

Ցարակից նկարը կը ներկայացնէ տարաբախտ գրագէտին հիւանդութեան այն շրջանը, ուր, թէեւ համր եւ կիսով չափ անդամալոյծ, դեռ կրնար շարժիլ: Երբ կրնար մանաւանդ մէկ սենեակէն մէկ պատէն միւսը, զաւազանով:

Եւ այն միւս նկարն ալ, երրորդ էջին վրայ, գարձեալ կը ցուցնէ «նպաստաւոր» շրջան մը, ուր կարելի էր հիւանդը կառքին մէջ դնել եւ եկեղեցի տանիլ (1936):

Իսկ այսօ՞ր... Անճամր տեսնողները միայն կրնան պատմել թէ ի՛նչ կը ներկայացնէ Արաքսի ու Արարատի բազմատաղանդ, վաստակաւոր այլ անբախտ զաւակը:

Անդամալոյծ՝ երկու թեւերով: Անկողին գամուած՝ կռնակի վրայ: Նստելու կարողութենէն իսկ զրկուած: Բերանը — ոսկեբերա՛ն — բոլորովին կարկամած, հազիւ քանի մը վանկեր արտասանելու կարող: Աչքերը տմոյն: Պատրաստ՝ փղձկելու, հեծկլտալու պահէ պահ ...

Եւ սակայն, մարմնացեալ հաւատք, ինչպէս յաճախ ունեցած ենք փորձելու: Ականջր սրած բարի լուրի մը, քանի որ լեզուն կը զաւազանէ, իր միտքը արտայայտելու համար:

Նոյն մռայլ պատկերը չէ՞ն պարզեր իր այնքան պաշտած Արաքսն ու Արարատն ալ, սպասելով Մեծ Օրուան — վերջնական ազատագրութեան, որ կ'ուշանայ, կ'ուշանա՞յ:

Շ.

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

որուն ծննդեան 80ամեակը կը տօնուի այսօր, կիրակի, (մանրամասնութիւնները տեսնել Դ. էջ):

Հիւանդութեան առաջին շրջանը

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Կէս դարէն աւելի է որ իր անունը սերունդներ է խանդավառեր եւ մեր գրական ու աղատագրական պատմութիւնը զարդարեր այնքան գեղեցիկ եւ անմոռանալի էջերով:

Աւելի քան կէս դար է որ իր ձայնը կ'արձագանգէ ամէնէն անշուք խրճիթէն ներս, դողդողացնելով երիտասարդ շրթունքները վրէժով ու մարմիկներունը աղօթքի մրմունջներով:

Առ նուազն չիսուն տարի ետ պէտք է երթալ, տեսնելու համար չողչողուն կերպարանքը «Ղարիպ»ին որ իր հմայիչ խօսքով դիտէրդրաւել բազմութիւններ:

Դեռ քանեւեօթը տարի առաջ, Սեվրի պալատին հիւրերը զարմանքով իրենց գլուխները կը դարձնէին, այս անժառանգ ժողովուրդին տարաղեր զաւկին աչքերը ու հոգին կարդալ կը փորձէին կարծես, սառցապրելէ առաջ այն սեղանին վրայ որուն կր փորձէր կրթնել հայրենազուրկ ժողովուրդ մը ամբողջ:

Ու այժմ պատմութեան են անցած այս բոլորը, ինչպէս ուրիշ բաներ:

Ինքն է որ իր պղտորած աչքերով կը նայի այդ անցեալին, դառն ժպիտով մը, կարծես ըսել ուզէր իր դէմքութեամբն իսկ.

— Ես եմ ահա այս հին ժողովուրդին հի՛ն հի՛ն Դասը: Կառչեր եմ կեանքին, կառչեր եմ որպէս կենդանի բողոք մը բոլոր անոնց դէմ որ պատռեցին սառցապրուած մուրհակը: Եթէ այսօր անկողին գամուած եմ անդամալոյծ, ձեռքերս անշարժ եւ էութիւնս դողդոջուն, ոչինչ, ես այդ վաւերագիրը յանձնած եմ ոչ միայն իմ ժողովուրդիս, այլեւ Արարատի չուքին տակ ծուարած իմ երկրիս:

ՍՕՍԻ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ Կրօն. Ընկերակցութեան քուէխոյզ մարմինը կատարելով քուէտուփին բացումը, հաստատած է որ 1138 ընտրողներու վրայ մասնակցած են 679 հոգի: Վարչութեան պաշտօնէ դադրած 9 անդամներու տեղ ընտրուած են «ժողովրդական» կոչուած ցանկին թեկնածուները, որոնց մէջ կան քանի մը հին անդամներ եւս:

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ԵՒ ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ համար պին – ուորական մասնագէտներ կը հաւաքուին Գերմանիոյ մէջ, Ամերիկացիներուն կողմէ, ինչպէս կը հաղորդէ «Իմանկիթէ»:

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԸ ՀԱՑԵՐՈՒ ԴԷՄ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԱԿՆԱՐԿԻՆ

Ամերիկացիները կ'արդիացնեն թրքական բանակը

Ինչպէս կը հաղորդէինք երէկուան խմբագրականով, ամերիկացի լրագրապետ մը, Րոյ Հօուըրտ, որ Պոլիս հասած էր աշխարհի շրջանը կատարող օդանաւով, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է Հայերու եւ Հայկ. Հարցի մասին, իբրեւ պատասխան «Ճիւմհուրիյէթ»ի խմբագրին հարցումնե - րուն.

— « Երիտասարդութեանս բաներ մը լսած էի «Հայկական Հարց»ի մասին, սակայն տասը տարիէ ի վեր ոչ միայն անոնց, այլեւ Հայերուն անունն անգամ չարտասանուիր: կարեւորութիւն մի՛ տաք Հայերուն, մենք մարդու տեղ չենք դներ զանոնք»:

Մոսկուայի անթելը ուրբաթ օր առ այլաքներ արձակեց այս յայտարարութեան եւ ուրիշ ամերիկեան լրագրողի մը խօսքերուն դէմ (երկուքն ալ ներկայացուցիչներն են գաւառական թերթերու ընկերակցութեան մը): Անթելին խօսնակը անդրէն զեկուցումով մը ամերիկացի այցելուները նմանցուց աշխարհահռչակ երգիծարանին՝ Մարք Թուէյնի հերոսներուն: Եւ յիշելով Հայերու մասին եղած տմարդի ակնարկը, յայտարարեց.

— « Ամերիկացի լրագրողը անպատկառ նախապատութեամբ մը, խօսելով յանուն ամերիկեան ժողովրդավարութեան, կը չքմեղացնէ Թուրքիոյ գարաւոր հալածանքը հայ ժողովուրդին դէմ, կ'արդարացնէ միլիոնաւոր Հայերու ջարդը, Հարկու, ծրագրեալ բնաջնջումը ամբողջ ազգի մը »:

Մաղրելով ամերիկացի ուրիշ լրագրողի մը՝ Նիքօլսընի յայտարարութիւնը թէ «խաղաղութեան պայքարին մէջ Թուրքիա Մ. Նահանգներուն կողմը բռնած էր», Մոսկուայի նոյն խօսնակը յայտարարեց.

— « Պ. Նիքօլսըն պարզամիտ կը ձեւանայ, անգէտ՝ պատմական հիմնական իրողութեանց: Փաստը այն է որ Թուրքիա ոչ միայն ձեռնպահ մնաց երբ ուրիշ ժողովուրդներ կը կռուէին խաղաղութեան համար, այլեւ օգնեց Գերմանիոյ: Գալով Թուրքիոյ եւ Մ. Նահանգներուն ներկայացուցչութեանց, արար - աշխարհ դիտէ որ անոնք ոեւէ կապ չունին խաղաղութեան ամրապնդումին հետ, ամէնէն թեթեւ քայլատութիւնը գործածելով »:

ԿԱՐՍ-ԱՐՏԱՀԱՆԻ ԽՆԴԻՐԸ ՑԵՏԱՁԳՈՒՄ՞Ը

Ուշիճնկրըճէն կը հեռագրեն Ցունիս 27 թուակաղով.— Կառավարութիւնը քանի մը օրէն համաձայնութիւն մը պիտի ստորագրէ Թուրքիոյ հետ, Թրքական բանակին արդիացման մասին, 100 միլիոն տոլար ծախքով (25 միլիոն սթերլին): Դիւանադիտական աղբիւրներու համաձայն, բանակցութիւնները դանդաղ ընթացած են, որովհետեւ Թուրք պաշտօնատարները կ'ուզէին ապահովութիւն ստանալ թէ Մ. Նահանգները տեսակ մը աջակարհակալութիւն չեն փորձեր, օգնութեան այս ծրագրով:

Աշխարհակալութեան այս վերագրումը հարց մըն է որուն վրայ շատ կը ծանրանան Ռուսերը, որոնց համաձայն Ամերիկա կ'ուզէ պայքարիլ համայնավարութեան ծաւալման դէմ, օգնելով Թուրքիոյ եւ Յունաստանի:

Անցեալ տարի Ռուսերը քարոզչական ճնշում կը բանեցնէին Թուրքիոյ վրայ, պահանջելով միասին հսկել Նեղուցներուն մէջ եւ Մ. Միութեան ձգել կարսի եւ Արտահանի Թրքական նահանգները: Ուշիճնկրըճի մէջ խորապէս նշանակալից կը գտնեն որ այդ ճնշումը իր սրութիւնը կորսնցուցած է այժմ: Ամերիկացի պաշտօնատարներու համոզումով, ստիպողական չեն Ռուսիոյ առաջադրութիւնները Միջին Ասիոյ մէջ եւ կրնմիջ գոհ պիտի ըլլայ որոշ տարիներ սպասելով ի խնդիր իրական գործունէութեան, Թուրքիան խորհրդային շրջանակին մէջ ձգելու համար:

Այս հեռանկարին առջեւ ամերիկացի պաշտօնատարները կ'ըսեն թէ իրենց քաղաքականութիւնն է թեթեւցնել այն բեռը որ կր ծանրանայ Թուրքիոյ տնտեսութեան վրայ, իբրեւ հետեւանք զինեալ ուժ մը պահելու, որ կարենայ դիմադրաւել որեւէ արտաքին ճնշումի, մօտաւոր ապագայի մը մէջ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԾԱՆՕԹ ՕԴԱՁՈՒՆ, Քոսթ, 48 ժամ հարցաքննութենէ վերջ խոստովանեցաւ իր դաւաճանութիւնը եւ Ֆրէնի բանտը փոխադրուեցաւ:

ՀՈԳԻՆ ՎԱՌԱԾ ԲԱՆՈՒՈՐ ՄԸ, Արխթիա Թէլիէ, 21 տարեկան, որ Գերմանիա աքսորուած էր եղբօրը հետ (մեռած), որուն հայրը ձերբակալուած էր Գերմաններուն կողմէ, իսկ մայրը վիշտէն մեռած, ինք ալ հիւծախտաւոր, կրակ բացաւ Օրլէանի դատարանին մէջ, իր մասնիչին՝ 22 տարեկան Լաքոթի վրայ, դատավարութեան ընթացքին: «Անպատճառ պիտի սպաննեմ», կ'ըսէր ամբաստանեալը:

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ ՎԵՐՋԻՆ ԽՕՍՔԸ

ԽՄԲ.— 1934 Փետր. 11ին, Համազգայինի Մարսէյլի մասնաճիւղը հանդէս մը սարքած էր Պրէպան Մարսէյէի սրահին մէջ, իբրեւ բանախօս հրաւիրելով Ա. Ահարոնեանը: Տարաբախտ գրագէտին վերջին ճառն եղաւ այդ: Իսկապէս կտակ մը: Կ'ամփոփենք հիմնական մասերը.—

... Օրեր ենք ապրում, օրեր անօրինակ, չարաճառնջ եւ անասդիժ, երբ իւրաքանչիւր Հայ անհատ ատելութիւն եւ կիրք է ամբարած իր հոգու խորքը: Այդ բոլորի խօսելու համար մէկ նիւթ կայ եւ այդհայՄշակոյթն է, որիմասին որոշեցի խօսել ես ձեզ: Այդ նիւթը ընդհանրական է բոլորի համար,— վէճ, կիրք, ճիդ չի ընդունում: Գեղեցկութիւն է հնուց, դարերէ մնացած, ցեղային գեղեցկութիւն եւ ճշմարտութիւն ցեղային: Ճանուն նրա, բոլոր միւս աշղերի պէս, մենք էլ մեզ պիտի զգանք միաճոյլ, դիմադրաւենք բոլոր տեսակի պատահարները, որովհետեւ մեր ժողովուրդը առանց մշակոյթի ոչինչ է եւ մահուան դատապարտուած:

Հայ Մշակո՛յթը, ցեղային գեղեցկութեամբ օժտուած եւ ինքնայատուկ դրոշմով, որ պէտք է տեւականացնենք:

Դիտո՞ւմ էք աշխարհը, աղգեր նորաստեղծ թէ հին, բոլորը իրարու են սեղմւել, իւրաքանչիւրը իր տունն ու տեղն է չոկում, թիկունք է որոնում:

Դո՛ւ, Հայոց ժողովուրդ, քո օջախի, քո կտուրի մասին մտածելու փոխարէն, կիրք ես փնտռում, առնլութիւն ես սերմանում:

Հայ ժողովուրդը մի առած ունի.— Աստուած սարը տեսել է՝ ձիւնը դրել: Ճշմարիտ է այդ առածը ամբողջ աշխարհի համար, բացի մեզանից: Մեզ համար չէ դա: Մեր լեռների վրայ ձիւնն աւելի ծանր էր, քան մեր լեռների տարողութիւնը: Մեր երկրի ձիւնը չէր միայն մեր վայ թափւողը, այլ ամբողջ աշխարհի ձիւնը: Մեր ձիւնը շատ ծանր եղաւ, մեր ժողովրդի ցաւր ծանր եղաւ, մեր մէջքը խորտակեց եւ երկրէ երկիր ընկանք: Ժամանակ է որ խորհինք, իրար հասկանանք:

Այս բոլորի դէմ խաղաղութիւն փնտռիր, ժողովո՛ւրդ Հայոց, ներքին խաղաղութիւն, այն քեզ պէտք է քո հողի եւ ջրի չափ:

Այս փոքրիկ նախաբանից յետոյ, ես կ'անցնեմ իմ բուն նիւթին:

Ի՞նչ է մշակոյթը գաղթաշխարհի համար եւ ի՞նչ է մշակոյթը հայրենիքի համար: Մշակոյթը անսահման մէկ բան է կապած մի երկրի արեւին, հողին, ջրին, օդին, ցեղին եւ մարդկութեան: Առանց հողի մշակոյթ չկայ:

Գաղթայրին մշակոյթը ջրի քամք է: Ով որ դիւղացի է ինճ պէս, նա լաւ գիտէ, թէ ի՛նչ է քամքը: Դիւղացին, իր արտը ջրելուց յետոյ կտրում է ջուրը, որպէսզի ուրիշի արտն էլ ջրուի: Ջէ՞ որ կարգով է: Կտրուած ջուրը, սակայն, դեռ հոսում է դէպի արտը եւ տեսնողը կարող է կարծել, թէ ջուրը դեռ կտրուած չէ: Բայց իրականի մէջ մնացորդ ջուրն է այդ, քամքը, որ ուժ չունի, հոսանք չունի իր ետեւը:

Եւ այդպէս է մշակոյթը հայկական գաղութների համար, նա քամք է: Մշակոյթը հողից է ծնւում, հողն է կերպարանք, բնութիւն եւ դրոշմ տալիս նրան: Մշակոյթը ժողովրդին տալիս է լեզու, գեղեցկութիւն, ճշմարտութիւն: Դարերի ընթացքին մեր ժողովուրդը երկինց եւ յոյս աշխարհ բերեց անմահացելի գեղեցկութիւններ, սրբազան եւ տիտան արժէքներ: Իր ուրախութեան եւ վշտի երգերով, սահմռկեցուցիչ եւ անասելի փոթորիկների միջից բերեց եւ մինչեւ այստեղ հասցրեց մեր մշակոյթը: Բայց մենք ցան ու ցրիւ եղած, ո՞ր երկրի մէջ պիտի դնենք այդ աւանդը, հայ մշակոյթը: Բալկանների՞ մէջ, թէ Սուրիա կամ Ամերիկա: Ո՛չ, միայն ու միայն հայրենիքի մէջ:

Մեր ազգային մշակոյթը խորապէս կապած է արեւի հետ, որ իր ճառագայթներով մեր ժողովրդի հոգու խորքն է մտել: Արեւը մեր հոգու եւ լեզուի մէջ է ներմուծւում:

Հայաստանի երիտասարդ բանաստեղծներից մէկը (Եղիշէ Չարենց) յանկարծակի մի բանկումով մի սքանչելի բան է ասել,— «Ես իմ անուշ Հայաստանի արեւահամ բառն եմ սիրում»...

Դարերի իմաստութիւնը, խորքն ու տարողութիւնն է ամփոփած այդ բառերի մէջ: Արեւահամ ... Ասացէ՛ք, խնդրեմ, կա՞յ ճիշտ այդ բառի թարգմանութիւնը եղող մի բառ ուրիշ ազգերի լեզուների մէջ: Ո՛չ: Արեւահամ բառը ուրիշ լեզուով իմաստ չունի, սակայն հայերէնով ունի:

Մեր մշակոյթին մէջ արեւը տարբեր է: Մեր բառերն արեւահամ են մեր ժողովրդի բերնում, արեւը հոտ էլ ունի: Երբ հայ տնտեսկինը հագուստներ է փռում չորացնելու, ասում է՝ արեւի հոտ ունի:

Ու մեր բնութի՛ւնը... Հսկայ լեռներ, մթին ձորեր, աննման դաշտեր, ջինջ ու վճիտ ջրեր: Մեր լեռների ոգիներից յոյս, գեղեցկութիւն, զարհուրանք ու ապշանք է թափւում մարդկանց հոգիների մէջ: Հայոց աշխարհի լեռնախմբերը ինքնին օրհրան են բանաստեղծութեան:

Իսկ մեր դաշտե՛րը... Ա՛հ, Արարատեան Դաշտ, օրհնաբեր ու արգասաբեր, ուր անծայածիր տարածութեան վրայ հողն ու հորիզոնը նոյնանում են: Հարիւր կիլոմեար երկայնք եւ վաթսուն կիլոմեար լայնք, որի վրայ քարի կտոր իսկ չես կարող գտնել: Մեր ժողովուրդն ասում է, — Արարատեան Դաշտի մէկ ծայրը հաւկիթ դիր, եւ միւս ծայրից կը տեսնես:

Մեր աշխարհի դէտերը, բաշերը ցցած առիւծների պէս, կատաղութիւն են, պայքար են ու մեր մշակոյթի ոգին:

Եւ դիւերը մեր... Ի՞նչ մոռնչ, ի՞նչ գալարում ալիքների, եւ ի՞նչ փոթորիկ...

Մեր մշակոյթը կչիռն է նաեւ մեր կամքի ու թափի, մեր ուժի եւ ճիգի:

Ահա այսպէս է կազմաւորւել մեր ցեղի նկարագիրը: Այս է մեր մշակոյթը... այսպէս է կազմակերպւել մեր ցեղի հոգին, բնութիւնը:

Կրկնում եմ Պարիզի մէջ ասածներս Հայ Մշակոյթի օրուան առթիւ: Ֆրանսացիները մշակոյթի տօն չունեն, վասնզի իրենց ամենօրեայ կեանքը մշակոյթի տօն է: Բայց մենք գաղութների մէջ ենք, հող չկայ մեր ոտքի տակ: Մենք գաղութների մէջ պարտաւոր ենք պահել այն բոլոր արժէքները, որոնք մշակոյթ անուն տակ հասել են մեզ: Մշակոյթը արժէք ունի գաղութների մէջ եւ զարհուրելի է առանց նրան: Ի՞նչ ասել է գաղութ... Ի՞նչ ենք հասկանում սիւրիահայ գաղութ, ամերիկահայ, կամ ֆրանսահայ գաղութ ասելով:

Այն ինչ որ ունինք արտասահմանի մէջ որպէս քաղաքութիւն շատ մեծ է գաղութ լինելու համար, իսկ շատ փոքր է ազգ լինելու համար: Մենք չենք գաղթել դրամ դիզելու, քաղաքական նւաճումներ անելու, ինչպէս ուրիշ ազգեր:

Ի՞նչ ճակատագիր է այս... ի՞նչ այլանդակ դասաւորում... ի՞նչ անբնական երեւոյթ: Ո՞ւր է տեսնւած որ մի ժողովրդի կէսը իր երկրի մէջ ապրի, իսկ կէսն էլ տարագիր ցուլը ձեռքը, երկրէ երկիր մաղ դայ:

Ժողովուրդ Հայոց, դիտակցիր, որ սպասման վիճակ է այս: Հաւատա՛, որ պիտի վերադառնաս քո պապերի, արիւրանց քաջերի երկիրը: Եկել ենք այստեղ չմնալու համար: Եկել ենք վերադառնալու համար: Մենք գաղութների մէջ պիտի դառնանք ամրապնդման եւ զօրացման մէկ մէկ աղդակներ մեր հայրենիքի համար, որ կայ Արարատեան Աշխարհի մէջ: Դիտցի՛ր, հայժողովուրդ, որ արժէք ես դու եւ խօսք ունիս ասելու այս նամարդ աշխարհին:

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ

Ծանօթ.— Տասը վայրկեան եւս շարունակելէ վերջ, Ահարոնեան յանկարծ կակազեց.—

«Հայ ժո...ղո...ղո...»

Եւ միանգամ ընդ միշտ լռեց:

Երեւանի թատերական թանգարանը

Ա.

ԽՄԲ. — *Սովետ*. Հայաստան ամսագրի 1947 փետր.— Մարտի թիւնի, Արեւմտահայ աշխարհաբարի վերածուած.—

Երեւանի թանգարաններէն ամէնէն հինը ունի հազիւ քառորդ դարու պատմութիւն: Այդ թանգարանները ծնունդ առած են սովետական կարգերու օրով: Պետականութենէ զուրկ հայ ժողովուրդը առաջ հնարաւորութիւն չէ ունեցած յատուկ թանգարաններու մէջ հաւաքելու եւ պահելու հայ ժողովուրդի անցեալի յուշարձանները:

Սովետական իշխանութեան հաստատումէն վերջ իրարու եռեւ հիմնուեցան Պատմական, Կերպարուեստի, Գրական եւ այլ թանգարաններ: Ատոնց ամէնէն երիտասարդը թատերական թանգարանն է, հիմնուած 12 տարի առաջ: Հակառակ այդ կարճ ժամանակամիջոցին, սովետական կառավարութեան ամենալայն հոգատարութեան եւ օժանդակութեան շնորհիւ, թանգարանը դարձած է հայ թատրոնի հին եւ նոր շրջանի պատմութեան պահպանման միակ լաւագոյն օճախը:

Անցեալին մէջ, երբ պետական հոգատարութիւն չէ եղած հայ թատրոնի եւ անոր դործիչներու նկատմամբ, հայ դերասանները ամէնէն շատ յուզած է այն միտքը թէ մահէն յետոյ մոռացութեան պիտի մատնուի անոնց արուեստը, հուչակը: Հանճարեղ դերասան Պետրոս Ադամեան իր նամակներուն մէջ, նոյնիսկ բանաստեղծութիւններուն մէջ յաճախ կ'արտայայտէր այն միտքը թէ դրողը իր մահէն յետոյ կը ձգէ տպադիր դործեր, որոնք անմոռաց կը պահեն դայն երկար դարեր, նկարիչը, քանդակագործը կր ձգեն իրենց վրձինի կամ բրիչի արտադրանքը, որոնք յաճախ երկար ու ձիգ դարերու մէջէն անցնելով, ապագայ սերունդներուն կը պատմեն անոր հեղինակին մասին. այդ պէս չէ թատերական արուեստը, ինչքան ալ դերասանը մեծ է ու համբարեղ, անոր հմայքը կը թուլնայ այն րոպէէն, երբ ան կ'իջնէ բեմէն, իսկ աստիճանաբար կը մոռցուի մահէն վերջ:

Եւ արդարեւ, նոյնիսկ Ադամեանի նման դերասան մը, մահէն յետոյ կը մոռցուի: Անոր յիշատակը քանի մը տասնամեակ չարունակեց վառ մնալ զայն ծափահարելու բախտն ունեցող որոշ մարդոց յիշողութեան մէջ:

Սովետական իշխանութիւնը պետականութիւն տալով հայժողովուրդին,նիւթական իրական պայմաններ եւ հնարաւորութիւններ ստեղծեց անցեալի արժէքները հաւաքելու եւ մէկ կեդրոնի մէջ պահպանելու համար: Եւ եթէ Ադամեանը այսօր ողջ րլլար, կը տեսնէր թէ ինչպիսի մեծ հոգատարութեամբ չրջապատուած է անոր յիշատակը Սովետական Հայաստանի մէջ, ուր առանձին աշխատութիւններ լոյս կը տեսնեն անոր կեանքի եւ բեմական գործունէութեան մասին, սովետահայ դերասանները սիրով կ'ուսումնասիրեն անոր արուեստը, իսկ թատերական թանգարանին մէջ պահուած են անոր փառքի վաւերաթուղթերը հանդիսացող նամակները, նկարները, բանաստեղծութիւնները եւ այն բոլորը, ինչ որ կը յիշեցնէ Ադամեանը:

Վերջին տասնամեակի ընթացքին վիթխարի հարստութիւն հաւաքուած է Երեւանի Թատերական Թանգարանին մէջ: Զեռք բերուած են բազմաթիւ դերասաններու դիւանաթուղթերը, լուսանկարները, անոնց պատկանող գիրքերը, ինչպէս նաեւ տպագրուած եւ անտիպ բազմաթիւ թատերադութիւններ, քանդակներ:

Այս հարստութեան զգալի մասը ստացուած է անհատական նուիրատուութիւններու միջոցով:

Բազմաթիւ թատերասէրներ, հայ թատրոնի աչքի ընկնող դէմքերու ժառանգներ, տեսնելով թէ պետական ինչպիսի հոգատար վերաբերմունք ու խնամք գոյութիւն ունի թանգարանին մէջ պահպանուած դիւանաթուղթերու մասին, մեծ սիրով նուիրեցին Թանգարանին կը յանձնեն իրենց ձեռքի տակ գտնուած այն բոլոր նիւթերը որոնք այս կամ այն չափով առնչութիւն ունինթատրոնի պատմութեան հետ: Իսկ երբեմն ամբողջական դիւանաթուղթեր կը նուիրուին Թանգարանին: Հայկական ՍՍՌ Գիտութիւններու Ակադեմիայի թղթակից անդամ Նիկոլա Մայսուրեանը սիրով Թանգարանին յանձնած է իր մօր՝ դերասանուհի Օլգա Մայսուրեանի հարուստ դիւանաթուղթերը:

Անջնջելի տպաւորութիւն կը թողու Թանգարանի ցուցադրական բաժինը: Այս բաժինին մէջ մասնաւոր խնամքով կը պահուին 700 ուրուագծեր, տարբեր բեմադրութիւններու վերաբերեալ: Իւրաքանչիւր դերասանի համար կը պահուի յատուկ թղթապանակ, ուր դետեղուած են դերասանին կարները տարբեր դերերու մէջ կամ դերասանական խումբերու հետ: Այդպիսի նկարներու թիւը կր հասնի 6000ի: Կր պահուին հին եւ նոր թատրոնի քանի մը հազար աղդեր եւ ծրագիրներ:

Այս բոլորը դիտողի առաջ ամբողջ թատերական աշխարհ մը կը բանան: Այցելուն կը տեսնէ հայ թատրոնի անցած ամբողջ ուղին, կը ծանօթանայ թէ ինչպէս ըմբռնուած, մեկնուած են այս կամ այն դերը տարբեր դերասաններու կամ վարիչներու կողմէ:

Թատրոնի ցուցադրական մասը կը զարդարեն կարգ մը ականաւոր նկարիչներու եւ քանդակագործներու ստեղծագործութիւնները: Ցուցադրուած են Հայկական ՍՍՌ ժողովրդական նկարիչ Մարտիրոս Սարեանի բազմաթիւ դործերը, որոնք կր պատկերեն դերասանուհի Ցամիկը, Հ. Ներսէսեանը, Օ. Գուլազեանը, Գ. Ջանիբէկեանը, Ս. Գարագաշը, Ռ. Վարդանեանը, Ա. Գուլակեանը, Ա. Բուրջալեանը եւ ուրիշներ:

Ցուցադրուած են նկարիչներ Ստեփան Աղաջանեանի, Փ. Թէրլէմէզեանի, Գ. Շարբաբչեանի, Մխանոարեանի եւ ուրիշների իւղաներկ դործերը, ինչպէս նաեւ մօտ 20 քանդակ, որոնց հեղինակները են հանրապետութեան աչքի զարնող քանդակագործները: Ուշադրաւ են յատկապէս Պետրոս Ադամեանի, Ցամիկի, Արուս Ոսկանեանի, Վ. Փափազեանի, Վ. Վաղարշեանի քանդակները (գործ՝ Արա Սարգսեանի), Սիրանույշի, Գ. Զմշկեանի քանդակները (գործ՝ Սուրէն Ստեփանեանի): Մասնաւոր խնամքով կը պահուին Պետրոս Ադամեանի դաճէ կիսանդրին, որ պատրաստուած է 60 տարի առաջ քանդակագործ Ռոնդորովսկիի կողմէ:

Գ. ՄԱՆԱՍԵԱՆ

ԽԻՍՏ ԾԱՆՈՒՑԱԳԻՐ ՄԸ ուղղելով Ռումանիոյ, անդլիական կառավարութիւնը դիտել կուտայ թէ «քաղաքական հակառակորդներուն խիստ ձերբակալութիւնը վերջին ամիսներու ընթացքին՝ կը յիշեցնէ գերմանական կէսթափոյին մեթոտները»: Նոյն աղբիւրին համաձայն, կալանաւորեալներուն մէջ կան ծերունիներ, ուսանողներ, քահանաներ, ուսուցիչներ եւ ամէն դասակարդի անմեղ քաղաքացիներ:

Ե. ՀԱՑԱՍՏԱՆԻ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

խնդութիւն

Հանդն է բացւել, ձիւնը հալւել արծաթ, ղը – ւարթ կը հոսի,
Սիրտն է բացւել, խինդով լցւել, անուշ երգով կը խօսի,
Լեռներն հպարտ մեր սէգ, անպարտ հերոս – ների պէս կանգնած,
Հայոց փառքի, անմահ երգի յաւերժութիւնը բռնած ...

Հանդն է բացւել ու կանաչել, արտոյտներն են ճուռղում,
Օդը պայծառ գնդում է վառ, եւ արեւն է ջինջ շողում,
Հողն է շնչում ու մեղ կանչում, գարուն է ջահն, խնդութիւն,
Գարուն է դառ, դիւցազնափառ, կեանքի գա – րուն, ցնծութիւն...

Ահա տեսէք, եղբայրներ սէգ, հանդն է հեռ– ւում սեւանում,
Մեր սուրբ հողի աշխատողի կուռ ձեռքերն են վար անում :
Ծիլերը ձիգ, տես, գեղեցիկ դանգուրներն են կորթ հողի,
Բերքի աղբիւր, խնդութեան հուր՝ բոց սրտե– րին յաղթողի ...

Ղեկն է բռնել նա անարդել — հերոս մարդը դիւցազուն,
Նա, որ սրով, ռումբ ու հրով մահին տւեց թշնամուն :
Կինը զարթ, դէմքով փր վարդ, սէր է ասես չընչում ,
Հանքերն անուշ, հանդերն անուշ երգում են ու մեղ կանչում ...

Գարուն է վառ, հրապայծառ, բնութիւնն է ողջ զարթնել ,
Այգիները եւ ծառերը բողբոջ տւել ու ծաղկել,
Լեռներն հպարտ մեր սէգ, անպարտ հերոս – ների պէս կանգնած ,
Հայոց փառքի, անմահ երգի յաւերժութիւնը բռնած ...

ԲԱԲԿԷՆ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ՊՈՒՏՄ...

Պատմչին վրայ...

Իրարանցում սրահին մէջ :
Գրկաբարձ, պարտէզ կը հանեն գինք, չունչ, օդ տալու համար :
— Բժիշկ կանչեցէ՛ք...
Ու բեմէն — պատնէշէն կը վերցնեն հայ տա– ռապանքի Նարեկացին՝ Ահարոնեանը :
Կաղնին տապալած է...
— «Մի փրանսացի սպայ »...
«Հայ ժո...ղո...ղո...»
Զգիտցանք թէ ինչ էր ըսած : Իրեն հետ լռեց եւ օտար սպան :
Ծափերու տարափով ներս մտաւ սրահէն եւ ուսերու վրայ վերցուցին գինք բեմէն՝ վիրաւոր հերոսի պէս որ կ'իյնայ գէնքը ձեռքին :
Ցէտայի՞ : Ինչո՞ւ չէ : Երկուքն ալ հայ տա – ռապանքի եւ ազատութեան դէմ ծառացող : Մին գէնքով եւ միւսը գրչով ու խօսքով կրակ տեղա – ցին տմարդի թշնամիին վրայ : Մին ճակտի վրայ աչառնակուած, միւսը բեմին կոթողուած «վրէժ» գոռալով ...
Լալկա՞ն է Ահարոնեանի դրականութիւնը : Տաք – կռնակներու փիլիսոփայութիւն :
Արցունքը : Ազնուական եւ մեծ սրտերէն կը ժայթքէ՝ տառապանքի հրդեհին վրայ :
Մուրացիկի եւ կեղծաւորի գէնք է լալկանու – թիւնը, երբ անչափելի ցաւէն ու տառապանքէն կուգայ ան...
Ահարոնեանի արցունքը ազնուական է եւ վրէժ հրդեհող : Սերունդներ բռնկեցան անով : Հայ բառն ու ոճը չանէր ու մրրիկ դարձան անոր գրչին տակ եւ լեզուին վրայ :
Եւ այսօր լռա՞ծ է ան : Միթէ լռեցի՞ն Որե – նացին ու Եղիշէն : Շնորհալին — ողբ Եդեսիոյ — եւ Նարեկացին : Ու Առաքել Դաւրիժեցին... Հա– պա Րաֆֆի՞ն, որուն պատգամները սերունդներ տոքի հանեցին ու բաղումներ դնեցին...եւ Մրիմ– եանը—Հայդոյժ Վանդոյժ, որ ըմբոստութեան չե– փորը հնչեցուց : Վանի հերոսամարտը կը տօնենք այսօր տակաւին, որ բերդաւորեց հայ պատիւը :
Մահը՞ : Քանի մը թիվ մորթի եւ խուրձ մը ոսկորի կորո՞ւստ : Այն առեն մարդն ու անասունը կրնան շարքի կենալ հաւասարապէս :

Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆ
Փրատոյի (Մարսէյլ) եկեղեցւոյ բակին մէջ
(քաշուած 1936ին)

Հայրենիքը սկսած է կոթողել իր անմահ զա – ւակներուն արձանները : Այսօր Արովեան, Րաֆֆի, Կոմիտաս : Վաղը, երբ կիրքի եւ առելութեան սեւ վարագոյրը հալի, Արարատի խրոխտ կուրծքիտա– ղեւ պիտի կոթողեն մեր բոլոր անմահներուն անդրիները :
Ահարոնեան պողոտային հրապարակը, բաշխ– րը տուած Մասիսի մրիկներուն դէմ, պիտի կանգ– նի եւ Ահարոնեանի արձանը :
Զէ՞ք լսեր արդէն արձանագործին մուրճի ձայները ...

Կ. ՊԵՏՈՒՇ

երբ ժողովուրդը կ'անձիտուէր...

ԽՄԲ.— Այս պատմութիւնը բաղուած է հան– գուցեալ Զաւէն պատրիարքի յուշերէն : Տեսակցու– թիւնը տեղի կ'ունենայ 1915ին, Թուրքիոյ դատա– կան եւ դատաւորութենց նախարարին հետ, երբ ար– դէն սկսած էր հայացինջ ծրագրին գործադրու – թիւնը.—

Պատրիարք.— Քանի մը չաբաթ առաջ Զեզդի– մած էի աքսորեալներու մասին եւ խնդրած էի որ անմեղները արձակուին :

Նախարար.— Արդէն անոնց մէկ մասը վերա– դարձաւ :

Պատրիարք.— Այո՛, քանի մը հոգի դարձած են, բայց անոնք սխալմամբ ղրկուած ըլլալով ետ ե– կած են : Մեր առաջնորդներու մէկ մասը բանտե– րու մէջ կը հեծեծէ, միւսներէն բնաւ լուր չկայ, քահանաները բանտերու եւ աքսորավայրերու մէջ կը տառապին, եկեղեցիները աւերուած կամ փակ– ուած են, իսկ ժողովուրդը դէպի անապատները կը քշուի :

Նախ.— Առաջնորդներու բանտարկութենէն տեղեկութիւն չունիմ :

Պատ.— Ես գիտեմ որ Կեսարիոյ, Պրուսայի, Տրապիզոնի, Տիգրանակերտի առաջնորդները բան– տարկուած են, իսկ միւսներէն լուր չունիմ. տուած հեռագիրներուս պատասխանը չեմ ստանար : Ասի– կա ճշմարտութիւն է. արդ, երբ առաջնորդ, քա– հանայ եւ ժողովուրդ չունիմ, ի՞նչ բանի հոգեւոր պետ եմ : Հոգեւորական մը առանց ժողովուրդի չըլլար, ինչպէս հովիւ մը՝ առանց ոչխարի, կամ իմամ մը՝ առանց ձէմաաթի. բնական է որ դամ Ձեզ հարցնելու թէ ո՞ւր է իմ ժողովուրդը, որ կարենամ հովուել : Երբ անիկա տեղահան կ'ըլլայ եւ անապատները կը քշուի, ես ի՞նչպէս կրնամ պետ ըլլալ :

Նախ.— Կը քշուի մի՛ ըսէք. թէեւ ոչ պաշտօ– նապէս, այլ բարեկամաբար կը հաւաստեմ Ձեզ որ կառավարութիւնը ամէն կարգադրութիւն ըրած է եւ կ'ընէ անոնց հանգստութեան համար :

Պատ. — Հանգստութիւն կ'ըսէք, բայց եթէ դուք ի տեղեկութենէ կ'ըսէք ու գիտէք ղրկուած վայրերը, ես անձամբ դտնուած եմ հոն, Մուսուլ ծնած, Պաղտատ մեծցած եւ այդ տեղերու մեծ մասը անձամբ պտտած եմ : Այդ անապատներու մէջ դտնուած թափառական ցեղերը հաստատապէս բնակեցնելու համար կառավարութիւնը ո՛րչափ գումարներ յատկացուցած առաջ :Տիգրանակերտ եղած առենս «Մէճլիսի խտարէ »ով կը վարէինք այդ գործերը, քանի՛ յանձնաժողովներ ղրկեցինք եւ պաշտօնեաներ նշանակեցինք, եւ սակայն կարե– լի չեղաւ յաջողութիւն ձեռք բերել : Հողը աղէկ է, բայց ոչ օդը. յետոյ, տարին անդամ մը Անա– զա եւ Շամմար արաբ ցեղախումբերը այդ տեղէն կ'անցնին եւ մարախի պէս կը սրբեն ամէն բան : Արդ, այդ ցեղերուն դէմ այն տեղերու ցեղերը երբ չեն կրնան դիմադրել, Հա՞յն է որ պիտի կրնայ :

Նախ.— Տէրութիւնը հիմա ամէն ժամանակէ աւելի զօրաւոր է եւ ապահովութեան կը հսկէ : Իսկ Հայերուն համար հող պիտի յատկացնէ, տուն պիտի շինէ, ամէն դիւրութիւն պիտի տայ. մի՛ մոռնաք որ տէրութեան ամսական ծախքը այժմ մէկ միլիոն ոսկի է այս գործին համար :

Պատ.— Մինչեւ իսկ եթէ տէրութիւնը 5—6 միլիոն ոսկի տրամադրէ անոնց համար, ո՞ր մէկ պէտքին պիտի բաւէ, քանի որ իրենց տունէն բո– լորովին մերկ կ'ելլեն, անասունները եւ ուտելիքը դին. իշխանութիւնը կը դրաւէ, միւս դոյքերը փո– խադրելու միջոցներ չկան եւ ինչ որ կրնան տա– նիլ՝ ճամբան կողոպտուած կուտան :

Նախ.— Ճամբան կ'երթան ապահով, կառա– վարութիւնը հարկ եղած հրահանգները տուած է :

Պատ.— Խաղաղութեան ժամանակ Տիարպէ – քիրէն Մուսուլ գացող «քէյէք»ները տարին քանի մը անգամ կը կողոպտուին ճամբուն վրայ դա – նուած քիւրտ աշիրէթներէն : Անոնք ինչո՞վ պիտի ապրին երբ հոն հասնին, քանի որ տեղւոյն Արաբ– ները իրենք զիրենք ապրեցնելու հաց չունին, բայց արդէն մեծագոյն մասը ճամբաները կը մեռնի, հոն չհասած : Մեղի յուրեր կը հասնին թէ՝ Պաղտա– տէն Հալէպ ճամբուն երկայնքը, ինչպէս նաեւ ու– րիշ տեղեր՝ ճամբաները դիակներով լեցուն են :

Նախ.— Զափազանցութիւն են անոնք :

Պատ. — Իմ գիտցածներս չափազանցութիւն չեն, այլ ստոյգ տեղեկութիւններ, եւ անոնք չատ բնական են, քանի որ Սամսունէն մինչեւ Մուսուլ, Տէր Զօր, Հալէպ եւն՝ հետիոտն կը քալեն. իմա– ցանք որ նոյնիսկ օրօրանի, եւ մինչեւ իսկ 2—3 տարեկան տղաները ճամբան կը ձգեն : Ահաւասիկ Սուլթանիէ բերուածներուն մէջ 500 մահեր պա – տահած են ցարդ, 3—4 ամսուան մէջ :

Նախ.— Աղէկ միտքս եկաւ. ասկէ առաջ թագ– րիր մը տուած էիք Սուլթանիէ գտնուողներուն միւռոն եւ այլն ղրկելու համար : Գոնիայի կուսա– կալին հարցուցինք, պատասխանեց թէ՝ անոնք ա– մէն բան ունին, բնաւ բանի մը պէտք չկայ :

Պատ.— Զարմանալի բան. իրենք ինծի գրած են թէ՝ դիրք եւ միւռոն չունին. եթէ նոյնիսկ ի– րենց միկրոութիւնները յետաձգուէին, իրենց մե – ռելները թաղելու դիրք չունին. տեսնուա՞ծ է եր– բեք «քիթապարդ իմամ» : Արդ, երբ մեղի նոյնիսկ մարդ մը ղրկելով անոնց պէտքերը հոգալու եւ գանոնք մխիթարելու արտօնութիւն չի տրուիր ալ մենք ինչո՞ւ ենք : Այս բոլոր խստութիւնները կը յայտնեն թէ՝ կառավարութիւնը վստահութիւն չունի մեր ազգին վրայ եւ կ'ուզէ մեր ամբողջ ցե– ղը բնաջինջ ընել :

Նախ.— Ո՛չ, չեմ ընդունիր, պետութիւն մը յիմար ըլլալու է իր երկրին տարբերէն մէկը բնա– ջինջ ընելու համար եւ մեր պետութիւնը կարծեմ այսպէս տխմար չէ :

Պատ.— Կ'ընդունիմ Ձեր ըսածները, բայց ի– րողութիւնները տարբեր բան կ'ըսեն. երբ ցեղ մը ամբողջովին իր տեղէն կը հանուի եւ կը քշուի թափառելու այնպիսի տեղեր, ուր իրեն տպրելու– կարելի է, կը նշանակէ թէ անիկա մահուան դա – տապարտուած է : Զեղմէ յատկապէս այս բանը կը խնդրեմ, քանի որ ժողովուրդսմեծէն մինչեւ պզ– տիկը անվստահելի են յաչս կառավարութեան, ա– զատ արձակեցէ՛ք զայն՝ որպէսզի երկրէն դուրս ելլէ :

Նախ.— Կառավարութիւնը իր հպատակներէն դրկուիլ չուզեր, երբ մանաւանդ օգտակար են ա– նոնք :

Պատ.— Հրաման հանեցէք, որպէսզի Հայերը ժողվեմ եւ մեկնիմ այս երկրէն :

Նախ.— Այս խօսքերը Ձեզ չեմ վայլեցներ եւ ոչ ալ ինձ : Ես, իբրեւ դատաւորութենց նախարար, իրաւունք չունիմ այդպիսի խօսքի մը պատասխա– նելու եւ ոչ ալ դուք իբրեւ Պատրիարք կրնաք ը – սել, ժողովուրդը առնել եւ երթալ : Կառավարու– թիւնը եթէ այս տեսակ որոշում մը տայ իսկ, կր– նայ իր ժողովուրդին ուղղակի հաղորդել եւ Ձեր միջամտութեան պէտք չի տեսներ :

Պատ.— Հայրենիքի համար մենք արիւն կը թափենք, բայց մեր կիներն ու տղաքը անապատ– ները կը քշուին : Մէկ միլիոնի չափ ժողովուրդ մահուան դատապարտուի եւ դուք, իբրեւ Արդա – րութեան նախարար, ասիկա ի՞նչպէս արդարու – թեան համաձայն կը դտնէք :

Նախ. — Չէինք կրնար այրերէ ղրկել ընտա– նիքները, ամէնքը մէկ այլուր կը փոխադրենք :

Պատ.— Արդէն այրերուն մեծամասնութիւնը դէնքի տակ է եւ հիմա ընտանիքները առանց անոնց անապատները կը թափառին, ուր բնական է մահ կը սպասեայ անոնց :

Նախ.— Այդպէս չէ, այրեր կան անոնց մէջ :

Պատ.— Իմ խնդրանքս ձեզմէ այս է, քանի որ այսօր ոչ պաշտօնեայ մնաց ինձ եւ ոչ ժողովուրդ, դիս ալ պաշտօնական ըրէք կամ Պատերազմական Ատեան յանձնեցէք, որովհետեւ այլեւս պաշտօն վարելը ամօթ կը համարիմ ինձ. առանցժողովուր– դի Պատրիարք մըն եմ, այսինքն՝ միայն Պատ – րիարքարանի Պատրիարք :

Երեք Մեծերը իրենց առաջին ժողովը գումարեցին բացարձակապէս գաղտնի, դռնփակ։ Ուրիշ առեն ալ գաղտնի նիստեր կը գումարուէին, բայց կարելի կ'ըլլար տեղեկութիւններ ստանալ կողմ – նակի աղբիւրներէ։ Այս անգամ միակ լուրը որ ապուեցաւ, այն էր թէ պաշտօնական տեղե – կութիւն պիտի չհաղորդուի մինչեւ որոշ առեն մը։ Թերթերը կը դրեն թէ պատուիրակութիւննե – րը ժողովատեղի գացին եւ դուրս ելան նոյն մոտայ ճեւակերպութեամբ, մինչ կրակ կը տեղար արտա – քին գործերու պաշտօնատան վրայ, իբրեւ հետե – ւանք սաստիկ տաքին։ Թղթակիցները ինչ որ փոր – ձեցին, չկրցան որեւէ լուր ստանալ։ Երբ մօտեցան Պէվինի եւ հարցումներ ուղղեցին, պատասխանեց. գրեթէ պոռալով.— «Ոչ մէկ բառ»։ Ցետոյ, իբրեւ թէ չքմեղացնելու համար իր չորուցամաք արտա – յայտութիւնը, ըսաւ ժպտագին.

— Օդը թեթեւապէս աւելի տաք է Փարիզի քան Լոնտոնի մէջ, ահա ինչ որ կրնամ ըսել։

Ուրեմն թերթերը կը գոհանան ենթադրու – թիւններով։ Այսպէս, կ'ըսեն թէ ամէն լիազօրու – թիւն տրուած է Պ. Պիտոյի, համաձայնութեան մը յանդելու համար, թէ Պ. Պէվին վճռած է աճա – պարել, քանակցութիւնները գաղտնի պահելով, մինչեւ որ համաձայնութիւն գոյանայ, թէ Ռուսե – րը այս ժողովին եկած են լայն պատրաստու – թեամբ։ Իրենց պատուիրակութիւնը կը բաղկանայ 91 անդամներէ, գլուխն ըլլալով Պ. Պ. Մոլոթով եւ Պոկոմոլով։ Անցեալ ամառ 50—60 կը հաչուէին խորհրդային պատուիրակութեան անդամները, երբ Ջորսերու խորհրդաժողովը գումարուեցաւ Փարիզի մէջ։ Խորհրդականներուն, տնտեսական մասնագէտներուն, արտաքին նախարարութեան քաղաքական ճիւղերու ներկայացուցիչներուն հետ, եկած է նաեւ Պերլինի խորհրդային քաղաքական վարչութեան պետը, ինչ որ կը նշանակէ թէ դեր – մանական խնդիրն ալ պիտի արծարծուի Փարիզի ժողովին մէջ։

Բանուորական իշխանութիւնը կը սասկանայ

ՆԱԽԱՐԱՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ՝ ՈՒԹ ԺԱՄ

Մինչ կը յուսացուէր թէ մինչեւ չաբաթ պիտի վերջանան բոլոր գործադուլները, կացութիւնը աւելի ծանրացաւ 24 ժամուան մէջ։ Այն աստիճան որ ուրբաթ օր նախարարները հարկադրուեցան ժողով գումարել առտուան ժամը 9ին 13 Էլիզէի պալատին մէջ, ուր որոշուեցաւ անփոփոխ պահել ընդհ. սպայակոյտը, ժամը 18էն20.15 եւ22էն մին – չեւ չաբաթ առտու ժամը 2 վարչապետարանին մէջ։ Այս վերջին երկու ժողովները յատկացուած էին քանուորական խնդրատումներուն։ Ազգ. ժողո – վին նիստը գիւ. օրուան ճգնած է, որպէսզի հա – մայնավար համադումարը վերջանայ եւ Թորէզի ընկերները կարենան մասնակցիլ։

Թերթերը կը դրեն թէ տակաւին համաձայ – նութիւն գոյացած չէ աշխատավարձերու եւ գի – ներու մասին։ Հանքադործներու գործադուլը փո – խանակ դադրելու, աւելի ծաւալեցաւ, լրջօրէն սպառնալով երկրին ճարտարագործութեան։ Բա – նակցութիւնները կը շարունակուին տակաւին։ Դրամատուններու գործադուլի կոմիտէն որոշեց դադրեցնել որեւէ վճարում, նոյնիսկ աշխատա – ւորներու օրավարձը։ Այս առթիւ եղբայրական կոչ մը ուղղուեցաւ թղթատարական եւ դանձային պաշտօնեաներուն, որպէսզի առ այժմ չմասնակ – ցին որեւէ սեղմնաւորական գործողութեան։ Կո – միտէն ամբողջովին եւմտական նախարարին վրայ կը ձգէ հետեւանքներուն պատասխանատուութիւ – նը։ Եթէ նորէն գոհացում չտրուի, անմիջապէս ու – րիշ միլոցներ ալ ձեռք պիտի առնուին, շարունա – կելով գործադուլը։ Ի հարկին պիտի գրաւեն գրա – մատուները։

Սիթրոէնի գործադուլն ալ կը շարունակուի։ Միայն մեծ վաճառատուններն են որ վերաբացուե – ցան, մեծամասնութիւնը որոշած ըլլալով դադրե – ցնել գործադուլը։

Փոխ վարչապետ Փիէռ Թէթճէն յայտարարեց թէ աշխատավարձի ընդհ. յաւելում կը պահան – ջուի։ Եթէ 10 առ հարիւր յաւելում կատարուի, 60 միլիառ ֆրանքի թղթադրամ շրջաբերութեան պիտի հանուի։

Գաւառի մէջ ալ իրարու կը յաջորդեն մաս – նակի գործադուլները։

ՊԱՂՏԱՏԷն կը հեռագրեն լ է ցկեանս թիա – պարտութեան դատապարտուեցան երկու համայ – նավար գործիչներ, երեք հոգի՝ 15, ուրիշ հոգի չորս տարուան, իսկ 11 ամբաստանեալներ ան – պարտ արձակուեցան։

ՏԱՒՐԸ 37.6ի հասաւ ուրբաթ օր Փարիզի մէջ, ինչ որ տեսնուած չէր 1876 Յունիս 21էն ի վեր։ (Ուրիշներ կ'ըսեն՝ 1900էն ի վեր)։

ՃԱՐՊԱՆԻԹԵՐՈՒ բաժնեչափը 600 կրամէն 700ի պիտի բարձրանայ Յուլիս 1էն սկսեալ։

Յարգանքի մեծ ցոյց Ա. ԱՀԱՐՈՆԵԱՆԻ 80 ամեակին առթիւ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ Կեդր. Վարչութեան կողմէ, 29 Յունիս, կիրակի կէսօրէ վերջ, ժամը 3ին, Փարիզ Սալ ա'Իէնա, métro Iéna: Կը նախագահէ

ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

խօսք պիտի առնեն՝

ՀՐԱՆԴ ՍԱՄՈՒԷԼ,
ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ,
ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ
ԺԻՐԱՅՐ ԴԱՏԱԻՈՐԵԱՆ

(Հ. Ց. Դ. «Նոր Սերունդ»ի Կեդր. Վարչ. կողմէ)

Գեղարուեստական բաժինն իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը կը բերեն Օր. ԱՍՏՂԻԿ ԱՌԱ – ՔԵԼԵԱՆ, ԷՄՄԱՆՈՒԷԼ ՓԱՓԱԶԵԱՆ եւ ՄՈՒՐԱՏ – ԵԱՆ եղբայրները, Զ. ՂԱՐԻՊԵԱՆ, Օր. ՔՆԱՐԻԿ ՕՀԱՆՆԵԱՆ, ՏԻԿ. ՎԱՍԻՕՐ (Օսմանճեան) (արտա – ասանութիւն), Պ. Ց. ՍԷՄԷՐՃԵԱՆ (ուղերձ)։

Մուտքը աղատ է

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՇՐՋԱՆԸ ՀԵԾԵԼԱՆԻՒՈՎ

(ՅԱՌԱՋի սեփական թղթակցէն)

Լիւֆսանպուրկ, Ուրբաթ

Ֆրանսայի հրջանին ամենամեծ հանդրուանը, Պրիւքսէլ – Լիւքսանպուրկ, տեղի ունեցաւ շատ դժնդակ պայմաններու տակ, թէ սարսափելի տա – քին եւ թէ ճամբու դժուարութիւններուն պատ – ճառով։

Առտուն որոշ ժամանակէն երեք քառորդ ժամ վերջ մեկնեցանք, եւ ժամանեցինք երկուքուկէս ժամ ուշ, որովհետեւ մրցորդները ամբողջ կը տա – ռապէին տաքէն ու յոգնութենէն որ չաճախ կը կե – նային իրենց ծարաւը յագեցնելու համար։

Այսպէս, 314 քիլոմեթրի ճամբան կտրուեցաւ 11 ժամէն, եւ Իտալացի Բնդքօնի չահեցաւ առաջ – նութիւնը, թէեւ դեղին չապիկը կը պահէ Վիէթթօ, քանի որ ամէն հանդրուանի դասաւորումէն զատ, ընդհանուր դասաւորում մըն ալ կայ, եւ անոր մէջ առաջնութիւնը պահողն է որ կը պահէ այդ նա – խանձէլի չապիկը։ Վիէթթօ այսօր թէեւ հինգե – րորդ հասաւ, բայց ընդհ. դասաւորման մէջ 1 վայրկեան 22 րոպէ առաւելութիւն ունենալով, պահեց դեղին չապիկը։

Այսօրուան մրցումին մէջ իտալական խումբն էր որ զօրեղ դուրս եկաւ, մինչ երկուանին մէջ պելժիականն էր։

Կարաւանէն այսօր 14 հոգի ալ ինկած ըլլա – լով, վաղր մեկնողներուն թիւը պիտի ըլլայ 73։

Տեսնենք քանի՞ հոգի պիտի մնան մինչեւ Փա – րիզ։— ՏՈՐՔ

ԹԱՏՐՈՆ

Սէօլէօզի Վերաչ. Հայր. Միութեան Փարիզի մասնաճիւղին ՆՈՐ ՍԷՕԼԷՕԶ թատերախումբը մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ ԹԱԼԷԱ – ԹԻ ԱՆԿՈՒՄԸ, հայկական ողբերգութենէն առ – նուած յուզիչ տրամը, 6 յուլիս կիրակի իրիկուն, ժամը ճիշդ 8.30ին Իսի լէ Մուլինոյի քաղաքապե – տարանի սրահին մէջ Salle des Fêtes, 35 Ave. Verdun, մեթրոյէն մէկ վայրկեան քալելով։ Կիչէն տոմսակ չի ծախուիր։ Նախապէս ձեր տոմսակները ապա – հովելու համար դիմեցէք, Իսիի բոլոր հայ սրճա – բանները եւ միութեան անդամներուն։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՇԱՎԻԼԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Ֆր. Կապոյա Խաչի Շավիլի մասնաճիւղին կողմէ, 6 Յուլիս կիրակի օրը, ճոխ պիւֆէ, հա – ճելի ժամանց։

Շոգ. կառ. Մօնբարնասէն, օթօպ. իւս 271 Porte de Sèvresէն, իջնել Puits sans Vin:

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ ԿԸ ՀԱՒԱՏԻՐՈՒԻՆ Պ. Պ. Ա – ՀՈՍ ՏՂԸ Կարապետեան եւ Գ. Մինճեոնակ։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ Ապրիլ 16էն

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք հետեւեալ դրամարկները։

ՊՈՄՈՆ՝ Հաղ. 1500, Մխ. 1000, Վ. Տ. Վ. Հազար, Խաչ. 2000, Ց. Վար. Հազար, Նիկ. Հա – զար, Ց. Տ. Վ. Հազար, Տիկին Շահ. 1150, Ց. Տղ. Հազար, Զաթ. Հազար, Տէօք. Հազար, Զաթ. 1300 ֆրանք, Ս. ԺԵՐՄԱ՝ Ձան. 1800, Պ. ՔՈ – ԼՈՄՊ՝ Օհան. Հազար, ԱԼՖՈՐՎԻԼ՝ Ցակ. 500, ՓԱՐԻԶ (13)՝ Աշճ. Հազար, (9)՝ Քէչէճեան Հա – զար, ՆՈՒԱԶԻ՝ Անդ. 500, ՌԷՆԱԺ՝ Խաչ. Հազար, ՄԱՐՍԷՅԼ՝ Աւետ. Հազար, ՄԱՐՕՔ՝ Պօղ. Հազար, ՎԻԼՈՐՊԱՆ՝ Պօղ. 500 ֆրանք։ (Շար.)

Հայ երաժշտութեան երեկոյ

Ուրբաթ, 4 Յուլիս, ժամը 21ին, Salle d'Iénaի մէջ, 10 Ave. d'Iéna: Կազմակերպութեամբ՝

ԱՐԱ ՊԱՐԹԵՒԵԱՆԻ

Կը մասնակցին՝ Պ. Պ. ԱՐԹՕ ՊԵՆՈՆ դաշ – նակ, ՆԱՀԱՊԵՏ ԱԼԱԼԸՄՃԵԱՆ թաւջութակ, ՍՈԿՐԱՏ ԻՍԱՀԱԿԵԱՆ երգ, JANINE CAVARD դաշ – նակ, FRANCIS CAUMEL սրինգ։

Կը նուագուին գործերը Խաչատրեանի, Սպեն – դիարեանի, Տիգրանեանի, Կոմիտասի, Բարխու – դարեանի, Պարթեւեանի եւն.։

Տոմսերու համար դիմել Հրանդ Սամուէլի, Բամպուքճեանի, 9 rue Jouy Rouve, Սապօնճեանի, 39 Rue de Trévise, Պարթեւեանի 14 rue Petit. Bot. 99-22։

Մուտք՝ 50, 100 եւ 150 ֆրանք։

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ ....

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի օրկանին,

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ Դ. թիւը (Յունիս)

Ութ էջ, հայերէն եւ ֆրանսերէն, ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ, մեծ մասով նուիրուած Ա. Ահարոնեանի ծննդեան 80ամեակին։ (Տարաբախտ դրագէտին նկարով)։

Վաճառական հասցէ՝— **H. Palouyan, 43 rue Richer, Paris:**

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ, կէս օրուան համար, տա – փատ շինող երիտասարդ մը։ Դրել «Յառաջ»ին, Պ. սկզբնատառով։

Ամենակարեւոր հասցէ մը

ԼՈՒՏԵՐ ՖԻՆԷՔՃԵԱՆԻ

Աչխատանոցը բացուած է եւ կը ստանձնէ չէնքի նորոգութեան եւ զետեղումներու ամէն կարգի աչխատանք վարպետներու ձեռքով։ Նորոգութիւն աղօրքներու, արդուիներու եւ կաղի վաճառատ – ներու։ Բաղնեսենեակի եւ խոհանոցի նորոգու – թիւն եւ ապակիներու զետեղում։ Դիմել՝ Entreprise Générale Etablissement LODER, 25 Route de Villejuif, L'Hay-les-Roses, հեռաձայն Ita. 38-36։ Autobus 186։

SANCLÉ ZORAVOR

Brevété S. G. D. G. Deposé

ՀԱՆՁԱՐԵՂ ԳԻՒՏ ՄԸ Անդրանիկ Գարակէօզեանի

ՆՈՐ ԿՂՊԱՆՔ ՄԸ ԱՌԱՆՑ ԲԱՆԱԼԻԻ

ՄԻԱԿ ՁԵԻԸ ԱՇԽԱՐՀԻ ՄԷՋ, ԱՆՏԵՍԱՆԵԼԻ ԵՒ

ԱՆՋԱՑՆ, ԱՄԵՆԱՄԵԾ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՄԲ

ԱՆԲԱՂԴԱՏԵԼԻ, ԴՈՐՏՆԱԿԱՆ ԵՒ ԳԵՂԵՑԻԿ

Այս ընդունքեան ամէնէն հետաքրքրականը այն է որ, ամէն կղպանք ունի իր տարբեր թիւը եւ տե – սանելի է մի միայն գայն գործածող անձին կողմէ։

Modèle C. 28 դրամատուներու, պահարաններու եւ չքեղ կարասիներու համար։

Modèle C. 45 բնակարանի եւ խանութի դուռ – ներուն համար։ Մեր ունեցած պատրաստներէն զատ կ'առնենք ամէն տեսակի ապսպրանքներ։

Արհեստանոցը բաց է ամէն օր ժամը 8—19, **26 Rue du Plateau, Issy les Moulineaux**

ՀԱՄՈՎ ՀՕՏՈՎ ՃԱՇ

ԱՌԱՏ ԵՒ ՋԱՆԱԶԱՆ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐ

Մաքուր սպասարկութիւն

ՃԱՇԱՐԱՆ ԼԻԼԱ

24, Rue St. Lazare, Paris (9)

ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԵՐՆ ԱԼ ԲԱՑ Է։

Ուշադրութիւն կօշկակարներուն

Ունինք կաշիի վաճառատուն **Crepin** եւ **Tannerie**։ Ձեր բոլոր գնումներու համար դիմեցէք 8։Փա – վիզեան վաճառատունը, 223, r. **Tolbiac, Paris (13)** Tél. Gob. 64-54: Բաց է ամէն օր ժամը 8—12 եւ 14—18, գոց է ուրբաթ եւ շաբաթ օրերը։ Հաղոր – դակցութիւն՝ métro: **Tolbiac, Place d'Italie, Clacière:**

Garage Gamiss

ՅԱԿՈԲԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ ԵՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻԻՆ

60 Ave. Aristide - Briand (Bagneux), Tél. Alé. 20-55

Մեքենական եւ էլեկտրական ամէն նորոգու – թիւն։ Նորագոյն գործիքներով օժտուած աչխա – տանոց։ Երաչխաւորուած աչխատանք։ Générequeով մեքենական գործիքներու քննութիւն։

Դիմեցէք մեզ վստահութեամբ, գոհ պիտի մը – նաք եւ գառնաք հաւատարիմ յաճախորդներ հաս – տատութեանս։ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻԻՆ

Le Gérant: A. NERCESSIAN

Imprimerie DER-AGOPIAN, 17 Rue Damesme - 13e

Travail executé par des ouvriers syndiqués